

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠ ΚΜ 2014-2020

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του
Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

21 Ιανουαρίου 2019

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΕ

ΑΒΕΡΩΦ 30, 104 33 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 210 8214407, FAX: 210 8225755
E-mail: speed@speed.gr

SPEED A.E.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	1
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠ ΚΜ 2014-2020.....	1
Executive Summary.....	1
Επιτελική Σύνοψη.....	7
Εισαγωγή.....	15
Στόχοι της παρούσας αξιολόγησης.....	15
Μεθοδολογικό πλαίσιο	15
A. Αποτελεσματικότητα του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020.....	17
A.1: Αξιολόγηση της Πορείας Υλοποίησης του ΕΠ ανά Άξονα Προτεραιότητας και ανά Επενδυτική Προτεραιότητα σε όρους αποτελεσματικότητας ως τις 31/05/2018.....	17
A.1.1. Εξέλιξη του Οικονομικού Αντικειμένου (συνοπτικά).....	17
A.1.2. Εξέλιξη του οικονομικού αντικειμένου ανά Θεματικό Στόχο και Επενδυτική Προτεραιότητα βάσει των στοιχείων υλοποίησης.	23
A.1.3. Εκροές Ε.Π. ΠΚΜ 2014-2020.....	51
A.1.4 Ενεργοποίηση και εξέλιξη των Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.	53
A.2: Βαθμός επίτευξης στόχων που έχουν τεθεί σε επίπεδο δεικτών εκροής ΕΤΠΑ του Ε.Π.. Εντοπισμός σημαντικών καθυστερήσεων στην υλοποίηση του Ε.Π. Προσδιορισμός παραγόντων στους οποίους οφείλονται οι καθυστερήσεις.	55
A.2.1. Υφιστάμενη Επίτευξη στόχων βάσει επιχειρησιακών και πρόσθετων δεικτών εκροής ΕΤΠΑ ανά Ειδικό Στόχο	55
A.2.2 Επισήμανση παραγόντων καθυστερήσεων.....	61
A.3: Πρόβλεψη της επίτευξης ή μη επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί σε επίπεδο δεικτών εκροής ΕΤΠΑ για το 2023.	64
A.4. Βαθμός επίτευξης στόχων που έχουν τεθεί σε επίπεδο δεικτών εκροής ΕΚΤ του Ε.Π.. Εντοπισμός σημαντικών καθυστερήσεων στην υλοποίηση του Ε.Π. Προσδιορισμός παραγόντων στους οποίους οφείλονται οι καθυστερήσεις.	69
A.4.1. Επισήμανση καθυστερήσεων - παραγόντων - Συμπεράσματα.....	72
A.5: Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας στις Επενδυτικές Προτεραιότητες/Ειδικούς Στόχους που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, ανάλυση των δεδομένων τιμών επίτευξης των Κοινών Δεικτών Εκροών και άμεσων αποτελεσμάτων συμμετεχόντων (δείκτες CO01 – CO19 και CR01 – CR05) με χρονικό σημείο αναφοράς την 31/05/2018.	73
A.5.1. Ανάλυση του προφίλ και άμεσων αποτελεσμάτων ανά κατηγορία συμμετεχόντων.....	73
A.5.2. Συστάσεις για την βελτίωση της υλοποίησης και των επιτευγμάτων.....	102
A.6. Πρόβλεψη Επίτευξης ή μη των Στόχων σε επίπεδο δεικτών εκροής ΕΚΤ και σε επίπεδο δεικτών άμεσων αποτελεσμάτων ΕΚΤ για το 2023.	102
A.7. Συμπεράσματα - Προτάσεις.....	105
B. Πλαίσιο Επιδόσεων του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020.	108
B.1. Πρόοδος επίτευξης των στόχων των δεικτών του Πλαισίου Επιδόσεων ανά Άξονα Προτεραιότητας όσον αφορά στα ορόσημα του 2018.....	108
B.2. Εκτίμηση της επίτευξης ή μη των στόχων των δεικτών του Πλαισίου Επιδόσεων για το 2018 και το 2023	116
B.3. Συμπεράσματα - Προτάσεις.....	121
Γ. Αποδοτικότητα του ΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020.	122

Γ.1. Αποτίμηση της πορείας υλοποίησης του Ε.Π. σε όρους αποδοτικότητας ανά Άξονα Προτεραιότητας και Επενδυτική Προτεραιότητα με σημείο αναφοράς την 31/05/2018. .	123
Γ.2. Αποδοτικότητα διαδικασιών ένταξης έργων.....	126
Γ.2.1. Αποδοτικότητα ανά Άξονα Προτεραιότητας.....	128
Γ.3. Επάρκεια του διαθέσιμου Προϋπολογισμού για την υλοποίηση των Παρεμβάσεων του ΕΠ. Εντοπισμός υπερβάσεων προϋπολογισμού, αποδοτικότητας και διαφοροποίησης του μοναδιαίου κόστους υλοποίησης των παρεμβάσεων σε σχέση με τα προβλεπόμενα κατά το σχεδιασμό.....	134
Γ.4. Συμπεράσματα - Προτάσεις.....	140
Δ. Επικαιρότητα της λογικής της παρέμβασης στο πλαίσιο της Στρατηγικής του	
Ε.Π.....	142
Δ.1. Επικαιρότητα της ΛτΠ και των Ειδικών στόχων του ΕΠ ΚΜ 2014-2020. Αποτίμηση νέων αναγκών στο πλαίσιο του Προγράμματος. Επικαιρότητα των Ειδικών Στόχων του ΕΠ, σύνδεση τους με τους δείκτες Εκροής και Αποτελεσμάτων. Αναγκαιότητα προσθήκης νέων Ειδικών Στόχων / Δεικτών.....	142
Δ.2. Εκτίμηση της πορείας επίτευξης των δεικτών αποτελέσματος ΕΤΠΑ/ΕΚΤ σύμφωνα με τα αναφερόμενα στα ΔΤΔ.....	175
Δ.2.1 Προβλήματα εφαρμογής του συστήματος δεικτών αποτελέσματος	175
Δ.3. Συμβολή των δεικτών εκροής και αποτελέσματος στην ΛτΠ του ΕΠ.....	190
Δ.3.1.Συνάφεια ειδικών στόχων – δεικτών εκροής – δεικτών αποτελέσματος.....	190
Ε. Πρόταση Αναθεώρησης του Ε.Π.....	210
Ε.1. Τεκμηρίωση της ανάγκης αναθεώρησης του Ε.Π. ΚΜ 2014-2020.	211
Ε.2 Απαραίτητες τροποποιήσεις της ΛτΠ του Ε.Π. Κ.Μ. 2014-2020, της στοχοθεσίας, των ειδικών στόχων και των δεικτών.....	211
Ε.2.1. Τροποποιήσεις στη ΛτΠ.....	211
Ε.2.2. Τροποποιήσεις στη Στοχοθεσία και στους Ειδικούς Στόχους	223
Ε.2.3. Τροποποιήσεις στον Ορισμό των δεικτών	223
Ε.3 Εκτίμηση της επιρροής που έχει η υλοποίηση και η κατανομή νέων πόρων στους δείκτες και την επίτευξη του Πλαισίου Επίδοσης του Ε.Π. Π.Κ.Μ. 2014-2020. Απαιτήσεις τροποποιήσεων δεικτών και στοχοθεσίας 2018-2023.....	232
Ε.3.1. Τροποποιήσεις τιμών στόχου δεικτών 2023	232
Ε.3.2. Τροποποιήσεις τιμών στόχου δεικτών 2018 (πλαίσιο επίδοσης)	233
Ε.3.3. Τροποποιήσεις στον Οικονομικό Δείκτη και τους Χρηματοδοτικούς Στόχους.	234
Ε.3.4. Τροποποιήσεις στο Σχέδιο Αξιολόγησης.	240
ΣΤ. Προετοιμασία για τις Αξιολογήσεις Επιπτώσεων του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020.241	
ΣΤ.0 Γενικό πλαίσιο αξιολογήσεων επιπτώσεων του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020.....	241
ΣΤ.0.1. Σκοπιμότητα και χρησιμότητα Αξιολογήσεων Επιπτώσεων.....	244
ΣΤ.0.2. Κανονιστικό και Μεθοδολογικό Πλαίσιο.	248
ΣΤ.1. Εκτίμηση της συμβολής του ΕΠ στους Ειδικούς Στόχους του Προγράμματος ...	252
Στ.1.1. Συμβολή των δράσεων υλοποίησης του ΕΠ στους Ειδικούς Στόχους και στην εξέλιξη των δεικτών αποτελέσματος.....	259
ΣΤ.2 Ανάλυση των αναγκών και των δυνατοτήτων των μεθόδων και δεδομένων για την υλοποίηση της Αξιολόγησης Επιπτώσεων	272
ΣΤ.2.1. Ανάλυση Αναγκών Αξιολόγησης Επιπτώσεων ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020.....	276
Αξιολόγηση των Επιπτώσεων των παρεμβάσεων Έρευνας Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020	277
Αξιολόγηση των Επιπτώσεων των Παρεμβάσεων του Περιβάλλοντος.....	282
Αξιολόγηση των παρεμβάσεων βασικών Υποδομών και Δικτύων	284

Αξιολόγηση των Επιπτώσεων παρεμβάσεων Κοινωνικής Ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας	285
Αξιολόγηση των Επιπτώσεων των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.....	288

Z. Πλάνο διάδοσης συμπερασμάτων και συστάσεων της Αξιολόγησης 291

Προσδιορισμός και τυποποίηση Ομάδων χρηστών της Αξιολόγησης	291
---	-----

Ευρετήριο Πινάκων

Πίνακας 1: Πορεία υλοποίησης ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 ανά Θεματικό Στόχο / Άξονα προτεραιότητας στις 31/5/2018 (Στοιχεία ΟΠΣ)	20
Πίνακας 2: Επίτευξη εκροών στο Σύστημα Παρακολούθησης.....	52
Πίνακας 3: Τρέχουσα και δυνητική επίτευξη των τιμών στόχων των δεικτών του ΕΤΠΑ του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 στις 31/05/2018.....	57
Πίνακας 4: Πρόβλεψη επίτευξης στόχων σε επίπεδο δεικτών εκροής ΕΤΠΑ	64
Πίνακας 5: Τρέχουσα και δυνητική επίτευξη των τιμών στόχων των δεικτών και των προσωρινών αποτελεσμάτων του ΕΚΤ του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 στις 31/05/2018	70
Πίνακας 6: Στατιστικά δεδομένα δεικτών MIS 5000004, 5001784, 5008894 για τις σχολικές χρονιές 2015-16, 2016-17, 2017-18, δράση «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» (πηγή ΟΠΣ).....	75
Πίνακας 7: Στατιστικά δεδομένα δεικτών αποτελέσματος για τις σχολικές χρονιές 2015-16, 2016-17, 2017-18, δράση «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» (πηγή ΟΠΣ)	76
Πίνακας 8 Τιμές Επίτευξης δεικτών CR01-05, «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής».....	86
Πίνακας 9: Στατιστικά δεδομένα δεικτών MIS 5000004, 5001784, 5008894 για τις Δράσεις «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» 2015-16, 2016-17 (πηγή ΟΠΣ).....	88
Πίνακας 10: Στατιστικά δεδομένα δεικτών αποτελέσματος Δράσεων «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» 2015-16, 2016-17, (πηγή ΟΠΣ)	88
Πίνακας 11: Πρόβλεψη επίτευξης στόχων σε επίπεδο δεικτών εκροής ΕΚΤ.....	102
Πίνακας 12: Πρόβλεψη επίτευξης στόχων σε επίπεδο δεικτών άμεσων αποτελεσμάτων ΕΚΤ	104
Πίνακας 13: Εκτίμηση της επίτευξης ή μη των στόχων των δεικτών του Πλαισίου Επιδόσεων για το 2023	117
Πίνακας 14: Εκτίμηση Μοναδιαίου κόστους βάση υλοποίησης	124
Πίνακας 15: Γενικά Στατιστικά στοιχεία κύκλου ένταξης πράξεων ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020	127
Πίνακας 16: Κατανομή πόρων ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 ανα Κατηγορία Παρέμβασης (πηγή ΟΠΣ)	135
Πίνακας 17: Διαπιστωμένα προβλήματα στην αποτίμηση των δεικτών αποτελέσματος του ΕΠ ΠΚΜ (ΕΥΔ ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020, ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ 22/5/2018)	176
Πίνακας 18: Εκτίμηση της πορείας επίτευξης των δεικτών αποτελέσματος	181
Πίνακας 19: Συσχέτιση πολιτικών και ΘΣ ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020	214
Πίνακας 20: Συσχέτιση RIS 2016 / ΕΠ ΚΜ 2014-2020.....	215
Πίνακας 21: Πρόταση Τροποποίησης Δεικτών.	232
Πίνακας 22: Πρόταση τροποποίησης τιμών στόχων πλαισίου επίδοσης.	233
Πίνακας 23: Τρέχουσα Διάρθρωση Οικονομικού Δείκτη F100.....	235
Πίνακας 24: Προτεινόμενη Διάρθρωση Οικονομικού Δείκτη F100	239
Πίνακας 25 Πρόταση Αναθεώρησης Σχεδίου Αξιολόγησης.....	240
Πίνακας 26: Γενικό πλαίσιο διερευνητικών ερωτημάτων Αξιολόγησης επιπτώσεων	246
Πίνακας 27 Ποσοτικές και ποιοτικές τεχνικές που χρησιμοποιούνται στην αξιολόγηση των επιπτώσεων.	251
Πίνακας 28: Ενδεχόμενες κατηγορίες επιπτώσεων ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 στο πλαίσιο εφαρμογής του	253
Πίνακας 29: Αποτίμηση της Συμβολής του ΕΠ ΠΚΜ στην επίτευξη των ΕΣ και την υλοποίηση των δεικτών αποτελεσμάτων.	260
Πίνακας 30: Δεδομένα συστήματος M&E RIS με περιφερειακή διάσταση	274

Ευρετήριο Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1.α και β: Πορεία ενεργοποίησης προσκλήσεων του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 ανά Άξονα	19
Διάγραμμα 2.α και β: Εντάξεις έργων στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 ανά έτος.	19
Διαγράμματα 3.α, β, γ, δ: Προϋπολογισμοί προσκλήσεων και εντάξεων ανά Άξονα και έτος.	21
Διάγραμμα 4: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 1α.	24
Διάγραμμα 5: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 1β.	25
Διάγραμμα 6: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 2α.	26
Διάγραμμα 7: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 4α.	27
Διάγραμμα 8: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 5α.	29
Διάγραμμα 9: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 6α.	31
Διάγραμμα 10: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 6α.	32
Διάγραμμα 11: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 6α.	33
Διάγραμμα 12: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 7α.	34
Διάγραμμα 13: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 7β.	35
Διάγραμμα 14: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 7ε.	37
Διάγραμμα 15: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 8iii.	38
Διάγραμμα 16: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 8ν.	39
Διάγραμμα 17: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 9α.	41
Διάγραμμα 18: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 9i.	43
Διάγραμμα 19: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 9ii.	44
Διάγραμμα 20: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 9iii.	46
Διάγραμμα 21: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 9iv.	48
Διάγραμμα 22: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 9vi.	49
Διάγραμμα 23: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 10.	51
Διάγραμμα 24: Επίδραση ΒΑΑ στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020	54
Διάγραμμα 25: Ηλικιακές ομάδες συμμετεχόντων στις δράσεις «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 για την περίοδο 2015-2018 (πηγή: ΟΠΣ)	78
Διάγραμμα 26: Εργασιακή Κατάσταση συμμετεχόντων στις δράσεις «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 για την περίοδο 2015-2018 (πηγή: ΟΠΣ)	79
Διάγραμμα 27: Εκπαιδευτικό επίπεδο συμμετεχόντων στις δράσεις «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 για την περίοδο 2015-2018 (πηγή: ΟΠΣ)	80
Διάγραμμα 28: Εργασιακή κατάσταση και επίπεδο εκπαίδευσης συμμετεχόντων στις δράσεις «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 για την περίοδο 2015-2018 (πηγή: ΟΠΣ)	80
Διάγραμμα 29: Άνεργοι συμμετέχοντες στις δράσεις «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 για την περίοδο 2015-2018 που ζουν σε νοικοκυριά (πηγή: ΟΠΣ)	82
Διάγραμμα 30: Άνεργοι συμμετέχοντες στις δράσεις «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 για την περίοδο 2015-2018 που ζουν σε νοικοκυριά που συντηρούν τέκνα (πηγή: ΟΠΣ)	82
Διάγραμμα 31: Μονοπρόσωπα νοικοκυριά που μετέχουν στις δράσεις «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής», του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 για την περίοδο 2015-2018 (πηγή: ΟΠΣ)	83
Διάγραμμα 32: Μετανάστες, αλλοδαποί, μειονότητες που μετέχουν στις δράσεις «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 για την περίοδο 2015-2018 (πηγή: ΟΠΣ)	84
Διάγραμμα 33: Ποιοτικά χαρακτηριστικά Μετανάστών, αλλοδαπών, μειονοτήτων που μετέχουν στις δράσεις «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής», του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 για την περίοδο 2015-2018 (πηγή: ΟΠΣ)	85
Διάγραμμα 34: Δείκτες Άμεσων Αποτελεσμάτων δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 (πηγή: ΟΠΣ)	87
Διάγραμμα 35: Συνολική κατανομή Ηλικιών δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 (πηγή: ΟΠΣ)	90
Διάγραμμα 36: Επαγγελματική κατάσταση συμμετεχόντων δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 (πηγή: ΟΠΣ)	91
Διάγραμμα 37: Επαγγελματική κατάσταση συμμετεχόντων δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 (πηγή: ΟΠΣ)	93
Διάγραμμα 38: Εργασιακή κατάσταση συμμετεχόντων δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 (πηγή: ΟΠΣ)	94
Διάγραμμα 39: Άνεργοι συμμετέχοντες δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 (πηγή: ΟΠΣ)	95
Διάγραμμα 40: Άνεργοι συμμετέχοντες δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 II (πηγή: ΟΠΣ)	95
Διάγραμμα 41: Μονοπρόσωπα νοικοκυριά δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 II (πηγή: ΟΠΣ)	96

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Διάγραμμα 42: Μετανάστες/ αλλοδαποί/ μειονότητες δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 (πηγή: ΟΠΣ).....	97
Διάγραμμα 43: Μετανάστες/ αλλοδαποί/ μειονότητες ανα κατηγορία εργασίας δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 (πηγή: ΟΠΣ).....	98
Διάγραμμα 44: Δείκτες Αποτελεσμάτων δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 II (πηγή: ΟΠΣ).....	101
Διάγραμμα 45: Πλαίσιο ΠΕΣ	222

Executive Summary

The Regional Operational Program of Central Macedonia (ROP CM 2014-2020) is the main financial instrument to support development policy in the Region of Central Macedonia in the 2014-2020 programming period. The Programme was adopted on 18/12/2014 by the European Commission has a total public spending budget of 1,009,936,974.00 EUR, of which approximately 80% is the contribution of the European Union's and 20% is the National support. The Programme is supported by funds of the European Regional Development Fund (ERDF) and the European Social Fund (ESF).

The ROP CM 2014-2020 is being implemented in a context with increased difficulties created by the economic crisis that resulted nationally a total 28% decline of GDP in the period 2008-2016, combined with continuing persisting weakness factors in the management system of development programs. The implementation of the program started in 2015 under the 'usual' pressure for the completion of the pre-existing projects of the 2007-2013 Programmes, but also in an unprecedented external environment which implied additional strong constraints as the reduction of public expenditure and thus of public investment, the reduction in the availability of private resources and bank financing and administrative limitations due to the restrictions in development of institutional capacities. At the same time, the new management framework for the European Structural and Investment Funds (ESIF), was much more demanding, implying stronger commitments to ensure results, performance control and compliance with ex ante conditionalities and self-commitments.

Under these circumstances, any delay in complying with the requirements in central policies inevitably translated into delays affecting the specialization and activation of the Thematic Objectives or Investment Priorities of the Programme.

This is the first evaluation that takes place during the ROP CM 2014-2020 implementation. The principal aim of the evaluation is to provide evidence that will support justified proposals and necessary adjustments for the improvement of efficient and effective implementation of the ROP CM 2014-2020.

The evaluation covers all the thematic fields of the Programme and its objectives are:

- to assess the effectiveness and efficiency of the OP implementation until 31/5/2018 (53 months after the formal start date and 67 months before the end of the Programme), to propose timely necessary corrective actions required both at the design level (specialization, allocation of resources, activation of actions) and at the level of procedures (mechanisms, practices)
- to review and validate the timeliness of the strategy and the internal coherence of the Intervention Logic (including the system of output and result indicators) based on the latest - current changes in the broader economic, social, environmental and administrative framework of the OP,
- to assess the possibility of achieving the milestones of the performance framework.
- to assist managing authorities to design the Impact Evaluations that will be performed at the end of the programming period.

ROP CM 2014-2020 was approved in December 2014 and issued its first call for Technical Assistance projects in September 2015. In total, 112 calls were published by 31/5/2018. By that time 88.89% of programme's budget was specialized, accounting for 98.56% of the ERDF and 50.22% of the ESF. Calls for Invitations were issued for € 780,207,630 and 248 projects were already approved for financing with a total budget of € 587,280,587 (75.3% of the invitations). The contracts amounted to 363,157,427 €, which corresponds to 38.31% of the Program Plan or 61.84% of the Inclusions.

Finally, total payments of the OP amounted to 205,516,819 €, corresponding to an implementation of 21.68% of its budget targets (56.6% of the contracted projects).

The state of play of the Programme in terms of Financial progress shows that the OP is implemented at different speeds from Axis to Axis, but in some cases also by Special Target to Special Target. The analysis of the evolution of the economic data divides it into three segments:

- The front part, which was mainly formed by the phasing or transferred projects, i.e. projects which either as a whole or as stages were transferred to the Programme from the previous programming period. Many of those projects had begun before 2015, therefore were fully matured and did not encounter particular problems in adapting them to the new managerial framework. This category mainly includes the works of Priority Axis (PA) 07 as well as certain projects of the Special Objectives 5a1, 9a1 and 6a1. This section currently covers the program against regulatory obligations (the $n + 3$ rule) and has absorbed more than 80% of the current expenditure.
- The portion that has been implemented at a steady pace since the beginning of the Program. It mainly includes ESF interventions that are implemented as annual extensions of consolidated actions and structures (harmonization actions, elders care centres etc.). It includes also ERDF projects in intervention areas where the implementing bodies have a particular experience and capacity (health, water supply).
- The low-activation and minimal implementation section. It includes the whole of the Smart Specialization Strategy (including employment aid of PA08), some areas of intervention of Thematic Objective 6 / PA06 (natural environment) and new areas of social policy related to health actions (TOMY), disadvantaged groups (Roma, migrants) where there are insufficiencies in the policy and regulatory framework specialization. This segment is essentially activated from 2017 onwards and mainly in the first half of 2018.

This image determines that ROP CM 2014-2020 will be found in the immediate future at a critical turning point. As the dynamics of the first segments projects is declining, the implementation rate should be reinforced by the realization of projects of the third group and from actions that have so far achieved zero or minimal achievement. In order to do this, obstacles that cause delays in the activation and implementation of actions should be overcome. The evolution of activation and integration that was achieved mainly in the second half of 2018 shows that even with the delays from that have occurred so far the program will not face any particular problems in terms of achieving its final physical and economic objectives.

So far, the relative analysis of the factors behind delays shows that the implementation of the program and its actions has been influenced by a number of factors that affected them either totally (macroeconomic and financial framework) or at specific sectors (sectoral policy framework).

As already mentioned implementation coincided with a difficult macroeconomic conjuncture, that was characterized by a strong GDP decline (cumulatively by 22.34% between 2009 and 2014), the weak recovery in 2014 (1.24% between the second and third quarters). The strongest recession was accompanied by an equally sharp decline in the number of operating enterprises (from 2011 to August 2017 299,842 companies were removed from the General Commercial Register in the region, and only 236,265 were established, resulting a negative balance of 21,17%). At the same time, the impact on employment was extremely negative (rising unemployment from 8% in the fourth quarter of 2008 to 27.8% in 2013, stabilizing until the first quarter of 2015 and gradually declining to 21.2% in the fourth quarter of 2017). Finally, total public expenditure declined by 33.58% between 2009 and 2017 and gross fixed capital formation (public investment) by 40.20% at the same period.

The above figures shows that Central Macedonia 2014-2020 Operational Program was started its implementation under the following conditions:

1. Increased National budgetary constraints and consequently difficulties in financing the Public Investment Program.
2. Extremely limited availability of equity to businesses.
3. Parallel limited availability of funds in the firstly undergoing restructuring and then under new refinancing banking sector, and consequently the almost extreme reduction of bank financing to business loans to potential beneficiaries of the Programme.
4. Expansion of unemployment at such levels, in so much spatial extent and in so many (sometimes even strong and high-employment) sectors, which makes the definition of regional priorities particularly difficult, especially in cases where the definition of national priorities was delayed or changed.
5. Overloading of all administrative structures in the context of the successive large-scale reform plans.

In this general context, the delays in the specialization and activation of sectoral policies related to the fulfillment (according to planning) of ex ante conditionalities have been added. Deviation from some of PAs 2014-2020 dates in some cases exceeded 18 months leading to the activation of the associated axes up to 36 months after the start of the program. Specifically, the delays involved:

- Non-timely fulfillment of ex-ante conditionalities or specialization of policies related to Priority Axes 1, 2, 4
- Technical problems in the operation of the State Aid Management Information System and the specification of the conditions for the designation of State Aid Intermediate bodies
- Changes in the legal framework of public procurement by the application of Law 4412/16 (Government Gazette A 147), which directly prolonged the contracting of works contracts due to impossibility to regulate the awarding system, but also indirectly affected the demand for certain invitations due to impossibility of beneficiaries to assign support studies and to mature their projects.
- Changing health policy which (in agreement with the Commission) replaced the practice of health voucher with the introduction of TOMY (Local Health Units)
- Specialization (at national level) of the social economy policy, which was strategically formulated in October 2016 with the adoption of Law 4430/2016 and was specified in the Action Plan for the Development of the Social and Solidarity Economy Sector in August 2017.

It should be noted that the solution to all of the above issues was beyond the scope of intervention and the responsibilities of the ROP CM 2014-2020 Special Management Service, which, as is shown by an analysis of the reaction to the change in conditions (e.g. fulfillment of some conditionality) was fully prepared to catch up the process immediately whenever an obstacle was overcome.

With the gradual resolution of the above obstacles, the rate of call for proposals has more than doubled in the second half of 2017 and mainly in the first five months of 2018 - but the rate of projects approval was remained stable (114 in 2016, 94 in 2017, 53 in the first five months of 2018).

The effectiveness assessment of the implementation shows that, in order to keep the implementation pace in satisfactory and safe levels, there are three main parameters that have to be considered:

1. The quick activation of State aid actions, as these represent about 15% of the OP budget and contain projects which in most cases have relatively short implementation time and therefore rapid absorption.
2. The acceleration of the projects and the stabilization the payment flows in actions of the Specific Objectives 5a1, 6b1 and 10a that have been particularly affected by the implementation of Law 4412/16. These projects account for about 12% of the programme.

3. The acceleration of the implementation rate of the Sustainable Urban Development plans, not only because they have a significant financial weight in the OP (approximately 10%), but mainly because they will produce leverage effects in different Investment Priorities, and will also increase the visibility of the Programme.

At the present time (early 2019), it is assumed that the remaining implementation time of the ROP CM 2014-2020 is still sufficient to achieve all the planned outputs targets. However, taking into account the nature and lifecycle of each project type, special attention should be given to the following types of interventions in order to reduce the possibility to exceed the acceptable limits:

- Entrepreneur collaboration and clustering projects that require feasibility studies and may be implemented in phases.
- Projects of energy efficiency of public buildings / green roofs, especially in schools / hospitals which remain in operation during the upgrading, resulting in their partial- slow implementation.
- Marked SUD projects which bind OP budgets without substantive verification of their technical maturity and, above all, the existence of environmental licensing.

The 2014-2020 Programming period regulatory frameworks does not exhaust the obligations to achieve the targets only at the end of the implementation period but with the introduction of the Performance Framework review procedure, sets intermediate milestones to ensure the smooth flow of implementation. Section B of Evaluation, focused on the Performance Framework of ROP CM 2014-2020 in regard of its 2019 audit (based in 2018 annual report data). The assessment was held in mid 2018 and targeted to provide a more accurate prediction for the achievement rate of milestones at the end of the same year. Possible corrective movements were suggested where room for reaction existed. More particular, the Performance Framework Check conducted in May-June 2018 showed that:

- Without adjusting the economic indicator it is not possible to achieve the economic objectives of 85% the performance framework in 9 out of the 11 Priority Axes of the OP for 2018. Even with the "technical" adjustment proposed for horizontal delimitation by the National Authorities by 34, 8%, failure to achieve will be limited to 8 out of the 11 Axes. An overall adjustment of the economic indicator was therefore proposed (documented in Section E as part of the program review proposals).
- Regardless of the approval of the review of the financial indicator, due to delays in the implementation process (see section A), it was assumed that the Performance Framework will not be achieved for priorities 02, 03, 08 as there are no corrective measures which could be proposed due to low (as zero) implementation.
- Without corrective measures at the milestones of their outputs, it was estimated (and finally confirmed) the risk of non-achievement of targets 2018 also priorities 01, and 04.

Despite the problems with the achievement of the 2018 milestones for Objectives 2023, it is to be noted that:

- 17 are particularly safe for 100% achievement
- 8 is achievable for at least 85%
- 1 is considered slightly insecure (water management), while there are 2 for which due to lack of elements cannot be assessed.

The risk of failure to achieve the targets by 100% exist in Priority Axes 1, 2 and 3 to the extent that due to the problems described in Section A, the inclusion of State Aid projects is delayed, as some of the types of clusters (co-operative schemes) based on corresponding interventions for the period 2007-2013 have relatively long implementation times (30 to 48 months).

The Efficiency Estimates focused on the Investment Priorities for which there were project inclusions and included the exploration of two parameters. Efficiency of outflows in the use of financial resources through estimation of the unit cost of interventions and the investigation of the efficiency of the management and administration system of the OP as regards the main subject of the project's inclusion in the OP during the evaluation period.

The unit cost can be determined only in the case of actions with project inclusions and therefore was not feasible for Priority Axes 2, 3, 4 and 8 (where existing entries are for individual projects) and for Investment Priorities 6d, 6e, 6f, 7e, 9c, 9iv, 9v, 9vi. In addition, in most cases of ESF actions the amount of aid is fixed in advance and the total cost is calculated by the number of participants (e.g. harmonization actions), the calculation of efficiency in such cases is of limited utility since the unit aid is predefined. The unit cost assessment firstly shows that there are no exceedances, but in some cases there was a large gap between the budgeted and the real (basis of inclusion) of unit costs. In most cases, this deviation was caused mainly by the diversification of the mix of equipment (small unit cost) / infrastructure (large unit cost) between planning and implementation. This phenomenon is detected in Health, Education, (which include projects with eligible expenditures covering both infrastructure and ICT projects) and in water management, that project including both networks development and leakage monitoring systems. These deviations are estimated that will not have significant impact on the effectiveness of the Program and are identified as factors that may lead to over-achievement.

In general, the resources of the Program (for those who have sufficient data from specialization / implementation) are estimated to be sufficient for the majority of the chosen Intervention fields of the Programme and will lead to the achievement of the objectives. A resource adequacy issue exists only for some Intervention fields in order to keep their budget in line. Their main feature is that they relate to infrastructures that generally correspond to complex and costly actions that cannot be precisely determined in advance.

The efficiency review of the management mechanism focused on the evaluation of the processes of the project integration cycle including the specification of the actions, the Call for proposal submission, the support of potential beneficiaries, the selection process and evaluation of the proposals and the approval of the projects. The investigation included the examination of the details of the invitations (dates, participation statistics, etc.) and interviews with the relevant staff of the Special Management Service of ROP CM 2014-2020. Overall, a high level of preparedness was identified, as the Service acted immediately each time conditionality was met. The eligibility conditions and criteria are considered satisfactory as in all cases the participation was at normal levels and, apart of limited cases, covered the financial targets. Problems have been identified in the case of coastal erosion protection projects, due to the complex and time-consuming permitting processes of the projects. In some cases, the program has been adapted to high demand requirements, increasing the budget of calls to increase the number of projects involved: this practice is expected to improve the effectiveness of the Program. The distribution resulting from such variations does not (currently) affect the Program's targeting and intervention logic. Proposals to improve efficiency focus mainly on support for players in bottlenecks.

The Intervention Logic assessment included the update of the analysis data and reviewing the relative change between 2014 and 2018. The exploration of needs and prospects shows that the strategy of the ROP is still timely and coherent. Changes in needs and the persistence of some socio-economic phenomena have a marginal impact on the need to shift resources from Sustainable Development to inclusive growth. This move is necessary mainly for reasons of efficiency of the Program, rather than for improving the results.

Overall, controlling the Intervention Logic leads to the following suggestions:

- removing of two Specific Goals
- abolition / change of 3 result indicators as well as adaptation of the measurement methodology of another, at country level rather than region
- Revision of expected result values in 6 Specific Objectives.

All of the above was used to substantiate the proposal of the Evaluator for the Program Review delivered in the form of a Special Note in June 2018 in order to accompany the Review Proposal of the ROP RCM 2014-2020 that was sent to the Commission. The review also examined the adaptation of the Program to new policies and strategies of national / sectoral interest that emerged during the interim period. The audit is positive and shows that the planning of the Programme meets the needs of newer policies without the need of adaptations.

Specifically for the performance framework (short-term due to its control at the end of 2018) is the most immediate issue for the NRP 2014-2020, the Evaluator's proposal, in addition to point changes in landmark milestones, focuses on changing the way calculating the economic indicator F100, considering that due to inadequate clarification during the planning phase it was not rationally calculated taking into account the type and specific requirements for implementing the different types of interventions of the Program. The proposal for revision as a whole is presented in Section E. These proposals are the views of the Evaluator and it is obviously not necessary to adopt them as a whole or as a whole by the Managing Authority of the Program.

The final section of the Evaluation concerns the preparation of the Program's Impact Evaluation that will be carried out after 2021 and until the end of the period. The purpose of the preparation is to determine the availability of the data that will be required for them. The investigation shows that the impacts of the ROP CM 2014-2020 will be multi-level and complex, as some results are expected to co-operate and also to cause further secondary effects. In some cases, it is estimated that it will be particularly difficult to isolate quantified evidence for the impact caused by the ROP. In such cases Emphasis should be placed on the application of a theoretical (realistic) assessment methodology and the documentation of the Theory of Change.

Data mining should include all available sources that are operating or will be installed, such as the Smart Specification Strategy Monitoring System, the Social Conditions Observatory, and the individual observatories to be implemented by the ROP 2014-2020 in areas such as urban development and climate change. The preparation of the Impact Assessments also includes the development of methodological proposals for the assessment (quantitative and / or qualitative) of the contribution of the ROP CM 2014-2020 to the Program Output Indicators and the specification of the content (formulation of evaluation questions) for the proposed Evaluation Plan of the Impact Assessments.

Επιτελική Σύνοψη

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020) εγκρίθηκε στις 18/12/2014 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και είναι το κύριο χρηματοδοτικό εργαλείο για την υποστήριξη της αναπτυξιακής πολιτικής στην Περιφέρεια την προγραμματική περίοδο 2014-2020.

Ο Συνολικός προϋπολογισμός Δημόσιας Δαπάνης του προγράμματος μπορεί να ανέλθει στα **1.009.936.974,00 ευρώ**, εκ των οποίων περίπου το 80% είναι η συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το 20% η Εθνική συμμετοχή. Η Ευρωπαϊκή συμμετοχή περιλαμβάνει την στήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ).

Το ΕΠ ΚΜ 2014-2020 υλοποιείται σε μία συγκυρία με αυξημένες δυσκολίες που διαμορφώθηκαν από την οικονομική κρίση, που οδήγησε στην συνολική μείωση του ΑΕΠ κατά 28% την περίοδο 2008-2016 σε συνδυασμό με την αδυναμία λόγω περιορισμού πόρων παρέμβασης για την διόρθωση μακροχρόνιων αδυναμιών του συστήματος διαχείρισης των αναπτυξιακών προγραμμάτων.

Η υλοποίηση του προγράμματος ξεκίνησε το 2015 κάτω από τη συνθήκη πίεση για ολοκλήρωση του Προγράμματος της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου αλλά και μέσα σε ένα πρωτόγνωρο εξωτερικό περιβάλλον το οποίο συνεπαγόταν πρόσθετους ισχυρούς περιορισμούς: μείωση δημοσίων δαπανών άρα και των δημοσίων επενδύσεων, μείωση διαθεσιμότητας ιδιωτικών πόρων σε συνδυασμό με μείωση της τραπεζικής χρηματοδότησης, αναγκαστική επικέντρωση της διοικητικής προσπάθειας στην επείγουσα εκτεταμένη μεταρρύθμιση άλλων κεντρικών τομέων πολιτικής. Παράλληλα, είχε τεθεί σε εφαρμογή νέο, κατά πολύ απαιτητικότερο του παλαιού, διαχειριστικό πλαίσιο για τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία, με ισχυρότατα πλέον αιτούμενα την εξασφάλιση της επίτευξης αποτελεσμάτων, τον έλεγχο της επίδοσης και τη συμμόρφωση με αρχικές απαιτητικές αιρεσιμότητες και αυτοδεσμεύσεις,

Υπό τις συνθήκες αυτές, οποιαδήποτε καθυστέρηση στη συμμόρφωση σε επιμέρους αιρεσιμότητες ή στην επίτευξη διοικητικής ικανότητας σε τελικούς δικαιούχους ή στην εξειδίκευση παράλληλων κεντρικών πολιτικών, αναπόφευκτα μεταφράστηκε σε καθυστέρηση στην εξειδίκευση και έναρξη ενεργοποίησης συγκεκριμένων Θεματικών Στόχων ή Επενδυτικών Προτεραιοτήτων και στο συγκεκριμένο Πρόγραμμα.

Η παρούσα αξιολόγηση αποτελεί την πρώτη αξιολόγηση του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 που πραγματοποιείται κατά την περίοδο της υλοποίησης του. Καλύπτει όλο το Πρόγραμμα και αντικείμενο της είναι:

- να αξιολογήσει βάσει των στοιχείων υλοποίησης ως τις 31/5/2018 (53 μήνες μετά από την ημερομηνία τυπικής έναρξης και 67 μήνες πριν την ημερομηνία λήξης του προγράμματος) την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα της υλοποίησης του ΕΠ, προκειμένου, αν κριθεί σκόπιμο, να γίνουν έγκαιρα οι απαιτούμενες διορθωτικές ενέργειες τόσο σε επίπεδο σχεδιασμού (εξειδίκευση, κατανομή πόρων, ενεργοποίηση δράσεων) όσο και σε επίπεδο διαδικασιών υλοποίησης
- να επανεξετάσει και επικυρώσει την επικαιρότητα της στρατηγικής και την εσωτερική συνοχή της Λογικής της Παρέμβασης (συμπεριλαμβανομένου του συστήματος ποσοτικοποιημένων δεικτών) βάσει των νεότερων - σύγχρονων αλλαγών στο ευρύτερο οικονομικό, κοινωνικό, περιβαλλοντικό και διοικητικό περιβάλλον του ΕΠ,
- να εκτιμήσει την εφικτότητα επίτευξης των οροσίων του πλαισίου επίδοσης.
- Να υποστηρίξει την προετοιμασία των μελλοντικών αξιολογήσεων του Προγράμματος και να διερευνήσει την ύπαρξη ικανών στοιχείων για την εκτέλεση τους.

Τελικός στόχος της παρούσας αξιολόγησης είναι να προτείνει τις απαραίτητες προσαρμογές και αλλαγές που θα επιτρέψουν την αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη εφαρμογή του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020.

Το ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2014 και εξέδωσε την πρώτη του πρόσκληση, που αφορούσε στην Τεχνική Βοήθεια, τον Σεπτέμβριο του 2015. Συνολικά ως τις 31/5/2018 είχαν εκδοθεί 112 προσκλήσεις. Το Πρόγραμμα είχε επίσης εξειδικευτεί σε ποσοστό 88,89% του συνολικού προϋπολογισμού του, και αφορούσε 98,56% του ΕΤΠΑ και 50,22% του ΕΚΤ. Είχαν εκδοθεί προσκλήσεις για 780.207.630 €, βάσει των οποίων εντάχθηκαν 248 έργα με συνολικό Π/Υ 587.280.587€ (75,3% του Π/Υ των προσκλήσεων). Οι συμβασιοποιήσεις ανέρχονταν σε 363.157.427 €, ποσό που αντιστοιχεί σε 38,31% του Π/Υ του Προγράμματος ή σε 61,84% των εντάξεων. Τέλος, οι συνολικές πληρωμές του ΕΠ ανέρχονταν σε 205.516.819 €, ποσό που αντιστοιχεί σε υλοποίηση 21,68% του προϋπολογισμού του (56,6% επί των συμβασιοποιημένων πράξεων),

Η συνολική εικόνα εξέλιξης του οικονομικού αντικείμενου δείχνει ότι το ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 υλοποιείται με διαφορετική ταχύτητα από Αξονα σε Αξονα, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις και από Ειδικό Στόχο σε Ειδικό Στόχο. Η ανάλυση της εξέλιξης των οικονομικών δεδομένων το διαχωρίζει σε τρία τμήματα:

- Το εμπροσθοβαρές τμήμα, το οποίο διαμορφώθηκε κυρίως από τα μεταφερόμενα ή συνεχιζόμενα έργα, δηλαδή έργα τα οποία είτε ως σύνολο είτε ως στάδια μεταφέρθηκαν στο Πρόγραμμα από την προηγούμενη προγραμματική περίοδο, είχαν ξεκινήσει πριν το 2015, είχαν ως εκ τούτου πλήρη ωρίμανση και δεν αντιμετώπιζαν ιδιαίτερα προβλήματα σε σχέση με την προσαρμογή τους στο νέο θεσμικό πλαίσιο. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν κυρίως τα έργα του ΑΞ07 και κατά δεύτερο λόγο ορισμένα έργα των ΕΣ 5α1, 9α1 και 6γ1. Το τμήμα αυτό επί του παρόντος καλύπτει το πρόγραμμα έναντι κανονιστικών υποχρεώσεων (του κανόνα «n+3») και έχει απορροφήσει πάνω από το 80% των δαπανών.
- Το τμήμα που υλοποιείται με σταθερό ρυθμό από την αρχή του Προγράμματος. Περιλαμβάνει κατά κύριο λόγο παρεμβάσεις του ΕΚΤ που υλοποιούνται ως ετήσιες επεκτάσεις παγιωμένων δράσεων και δομών (δράσεις εναρμόνισης, ΚΗΦΗ κ.ο.κ.), άλλα και κατηγορίες έργων του ΕΤΠΑ στις οποίες οι φορείς υλοποίησης διαθέτουν ιδιαίτερη εμπειρία (υγεία, ύδρευση).
- Το τμήμα που παρουσιάζει μικρή ενεργοποίηση και ελάχιστη υλοποίηση. Περιλαμβάνει το σύνολο της πολιτικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση (συμπεριλαμβανομένων των ενισχύσεων για την απασχόληση), ορισμένα πεδία παρέμβασης του ΘΣ6 / ΑΞ06 (φυσικό περιβάλλον) και νέους τομείς κοινωνικής πολιτικής που αφορούν σε δράσεις υγείας (ΤΟΜΥ), μειονεκτικές ομάδες (Ρομά, μετανάστες) όπου παρατηρούνται δυσκολίες εκκίνησης, λόγω αργοποριών στην εξειδίκευση των πολιτικών και στην προκήρυξη για στελέχωση των μονάδων. Το τμήμα αυτό ουσιαστικά ενεργοποιείται από το 2017 και μετά και κυρίως στο 1^ο εξάμηνο του 2018.

Η εικόνα αυτή προσδιορίζει ότι το ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 θα βρεθεί στο άμεσο χρονικό διάστημα σε μία κρίσιμη καμπή. Καθώς η δυναμική του πρώτου τμήματος των phasing έργων θα αρχίσει να εξαντλείται, η ροή της υλοποίησης του Προγράμματος θα πρέπει να ενισχυθεί από την υλοποίηση έργων από δράσεις που ως σήμερα παρουσιάζουν μηδενική ή ελάχιστη επίτευξη. Για να πραγματοποιηθεί αυτό θα πρέπει να ξεπεραστούν εμπόδια που προκαλούν καθυστερήσεις στην ενεργοποίηση και την υλοποίηση των δράσεων. Η εξέλιξη ενεργοποίησης και εντάξεων κυρίως κατά το β' εξάμηνο του 2018¹ δείχνει ότι έστω και με τις ως τώρα καθυστερήσεις το πρόγραμμα δεν θα

¹ Έναρξη ένταξη έργων στους ΑΠ 2 και 4, σχεδόν στο σύνολο των Δράσεων των ΒΑΑ, ενεργοποίηση ΑΠ3 στο τέλος του 2018 και αναμενόμενη έναρξη παροχής ενισχύσεων το 1^ο εξάμηνο του 2019.

αντιμετωπίσει ιδιαίτερα προβλήματα ως προς την υλοποίηση των στόχων φυσικού και οικονομικού αντικείμενου.

Ως τώρα, η σχετική ανάλυση των παραγόντων καθυστερήσεων δείχνει ότι η υλοποίηση του προγράμματος και των δράσεων του επηρεάστηκε από αριθμό παραγόντων που είτε συνολικά (π.χ. το μακρο-οικονομικό και δημοσιονομικό πλαίσιο) είτε κατά συγκεκριμένους τομείς (πλαίσιο τομεακών πολιτικών) επέδρασαν αρνητικά στην ομαλή και σύμφωνα με τον προγραμματισμό εξέλιξη της.

Η υλοποίηση συνέπεσε με δυσχερέστατη μακρο-οικονομική συγκυρία. Μετά από μία περίοδο ισχυρής μείωσης του ΑΕΠ (σωρευτικά κατά 22,34% μεταξύ 2009 και 2014), η ασθενής ανάκαμψη εντός του 2014 (κατά 1,24% μεταξύ β' και γ' τριμήνου) που συνέπεσε με την εκκίνηση υλοποίησης, δεν συνεχίστηκε και τα μακρο-οικονομικά μεγέθη εμφάνισαν εκ νέου αρνητικό πρόσημο έως το 2017, οπότε και επανήλθαν ανά τρίμηνο σταθερά θετικοί ρυθμοί μεγέθυνσης και τελικός ετήσιος ρυθμός 1,02%². Η ισχυρότατη ύφεση συνοδεύτηκε από εξίσου έντονη μείωση του αριθμού των λειτουργουσών επιχειρήσεων (από το 2011 έως τον Αύγουστο του 2017 από το Γενικό Εμπορικό Μητρώο στην ΚΜ διεγράφησαν 299.842 επιχειρήσεις και συστάθηκαν 236.265 με αρνητικό ισοζύγιο 21,17%), η οποία αναστρέφεται μόνον από το 2017³. Παράλληλα, η επίπτωση στην απασχόληση ήταν εξαιρετικά αρνητική (αύξηση του ποσοστού ανεργίας από 8% στο δ' τρίμηνο 2008 σε 27,8% στο αντίστοιχο του 2013, σταθεροποίηση έως το α' τρίμηνο 2015 και σταδιακή υποχώρηση έκτοτε μέχρι 21,2% στο δ' τρίμηνο 2017)⁴. Τέλος, οι συνολικές δημόσιες δαπάνες μειώθηκαν κατά 33,58% μεταξύ 2009 και 2017 και ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου (δημόσιες επενδύσεις) κατά 40,20%.⁵

Μέσα σε αυτό το εθνικό πλαίσιο, ειδικότερα στην Κεντρική Μακεδονία η εξέλιξη του ΑΕΠ ήταν δυσμενέστερη από ότι στο σύνολο της χώρας (μείωση 26,89% μεταξύ 2009 και 2015)⁶ έτσι ώστε το μερίδιο της στο συνολικό ΑΕΠ της χώρας να υποχωρήσει από 14,35% σε 13,45%, όπως και η εξέλιξη της απασχόλησης (το ποσοστό ανεργίας στην Περιφέρεια, έχοντας φθάσει έως και το 28,7% το 2014, παραμένει σταθερά υψηλότερο του εθνικού μέσου όρου, στο 22,3% το δ' τρίμηνο του 2017)⁷. Το συνολικό αποτέλεσμα της ύφεσης ήταν ότι η Περιφέρεια υποχώρησε το 2016 στο 53% του μέσου ευρωπαϊκού κατά κεφαλήν ΑΕΠ ενώ βρισκόταν στο 75% το 2009.⁸

Η συνολική αυτή εξέλιξη σήμαινε ότι το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020 καλούνταν να ξεκινήσει την υλοποίηση του υπό τις εξής συνθήκες:

1. Εξαιρετική εθνική δημοσιονομική στενότητα και κατά συνέπεια δυσχέρειες στη χρηματοδότηση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.
2. Εξαιρετικά περιορισμένη διαθεσιμότητα ιδίων κεφαλαίων στις επιχειρήσεις.
3. Παράλληλη περιορισμένη διαθεσιμότητα κεφαλαίων στον υπό αναδιάρθρωση και κατόπιν υπό νέα αναχρηματοδότηση τραπεζικό τομέα και κατά συνέπεια συνέχιση της σχεδόν ακραίας περιστολής της τραπεζικής χρηματοδότησης προς τις επιχειρήσεις δυνητικούς τελικούς ωφελούμενους του Προγράμματος.

² Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ, ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ: ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ, 4/6/2018

³ Δελτίο Τύπου Υπουργείου Οικονομίας, 20/9/2017

⁴ ΕΛΣΤΑΤ, ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ) ΗΛΙΚΙΑΣ 15 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ, ΚΑΤΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2001 - 2018 ΑΝΑ ΤΡΙΜΗΝΟ (ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ)

⁵ ΕΛΣΤΑΤ, ΚΥΡΙΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (S13)

⁶ ΕΛΣΤΑΤ, ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟ

⁷ ΕΛΣΤΑΤ, Πληθυσμός (σε χιλιάδες) ....»

⁸ EUROSTAT, GDP - CURRENT MARKET PRICES - NUTS 2 REGIONS, nama_10r_2gdp

4. Διόγκωση της ανεργίας σε τέτοια επίπεδα, σε τόση χωρική έκταση και σε τόσους πολλούς (ενίοτε μάλιστα ισχυρούς και με υψηλή απασχόληση) κλάδους, που ο ορισμός προτεραιοτήτων σε κλίμακα Περιφέρειας να καθίσταται ιδιαίτερα δυσχερές, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις όπου και ο ίδιος ο ορισμός των εθνικών προτεραιοτήτων καθυστερούσε ή άλλαζε.
5. Υπερφόρτωση όλων των διοικητικών δομών στο πλαίσιο των αλληπάλληλων εκτεταμένων σχεδίων μεταρρύθμισης.

Στο γενικό αυτό πλαίσιο συνέργησαν οι καθυστερήσεις στην εξειδίκευση και ενεργοποίηση τομεακών πολιτικών που σχετίζονταν με την εκπλήρωση (σύμφωνα με τον σχεδιασμό) των αιρεσιμοτήτων. Η απόκλιση από τις ορισμένες στο ΕΣΠΑ 2014-2020 ημερομηνίες σε κάποιες περιπτώσεις ξεπέρασαν τους 18 μήνες οδηγώντας την ενεργοποίηση των συναρτημένων αξόνων ως και 36 μήνες μετά την έναρξη του προγράμματος⁹. Συγκεκριμένα οι καθυστερήσεις αφορούσαν:

- Μη έγκαιρη εκπλήρωση Αιρεσιμοτήτων ή εξειδίκευση πολιτικών που αφορούν στους Άξονες Προτεραιότητας 1, 2, 4
- Τεχνικά προβλήματα στην λειτουργία του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων και στην εξειδίκευση των όρων για τον ορισμό των ΕΦΔ Κρατικών Ενισχύσεων
- Αλλαγή του νομικού πλαισίου δημοσίων συμβάσεων με την εφαρμογή του Ν. 4412/16 (ΦΕΚ Α' 147) η οποία άμεσα επιμήκυνε τον χρόνο σύναψης συμβάσεων έργων λόγω αδυναμίας ρύθμισης του συστήματος ανάθεσης, αλλά και έμμεσα επηρέασε την ζήτηση ορισμένων προσκλήσεων λόγω της αδυναμίας ανάθεσης εργασιών ωρίμανσης των έργων από τους δικαιούχους
- Αλλαγή της πολιτικής στην υγεία η οποία (σε συμφωνία με την Επιτροπή) αντικατέστησε την πρακτική των voucher υγείας με την εισαγωγή τον ΤΟΜΥ (Τοπικών Μονάδων Υγείας)
- Εξειδίκευση (σε εθνικό επίπεδο) της πολιτικής για την κοινωνική οικονομία, που διαμορφώθηκε σε στρατηγικό επίπεδο τον Οκτώβριο του 2016 με την ψήφιση του Νόμου 4430/2016 και εξειδικεύτηκε με το Σχέδιο Δράσης για την ανάπτυξη του τομέα της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας τον Αύγουστο του 2017.

Επισημαίνεται ότι η επίλυση του συνόλου των παραπάνω ζητημάτων υπήρξε υπεράνω των δυνατοτήτων επέμβασης και των αρμοδιοτήτων της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του Προγράμματος, η οποία, όπως προκύπτει από ανάλυση της αντίδρασης (ετοιμότητα) στην μεταβολή των συνθηκών (π.χ. εκπλήρωση κάποιας αιρεσιμότητας), υπήρξε (μέχρι στιγμής) σε κάθε περίπτωση προετοιμασμένη για την άμεση επιτάχυνση των διαδικασιών κάθε φορά που κάποιο εμπόδιο ξεπερνιόταν.

Με την σταδιακή επίλυση των προβλημάτων ο ρυθμός έκδοσης προσκλήσεων υπερδιπλασιάστηκε κατά το β' εξάμηνο του 2017 και κυρίως μέσα στο πρώτο πεντάμηνο του 2018 - ωστόσο ο ρυθμός ένταξης έργων παρέμεινε σταθερός το ίδιο διάστημα (114 το 2016, 94 το 2017, 53 το πρώτο πεντάμηνο του 2018).

Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης του ΕΠ δείχνει ότι, προκειμένου η υλοποίηση να παραμείνει σε ικανοποιητικά και ασφαλή επίπεδα υπάρχουν τρεις κύριες παράμετροι στους οποίους κατά την εκτίμηση του αξιολογητή θα πρέπει να δοθεί βάρος:

⁹ Η επιλέξιμη χρονική περίοδος των ΕΠ της περιόδου 2014-2020 είναι 120 μήνες.

1. Η ενεργοποίηση των δράσεων κρατικών ενισχύσεων, καθώς αυτές αντιπροσωπεύουν περίπου το 15% του προϋπολογισμού του ΕΠ και περιέχουν έργα τα οποία στις περισσότερες περιπτώσεις αναμένεται να έχουν σχετικά μικρό χρόνο υλοποίησης και κατά συνέπεια γρήγορη απορρόφηση.
2. Η επιτάχυνση των έργων και η σταθεροποίηση των ροών πληρωμών των ΕΣ 5a1, 6b1 και 10a που έχουν επηρεαστεί ιδιαίτερα από την εφαρμογή του Ν. 4412/16. Τα έργα αυτά αντιπροσωπεύουν περίπου 12% του προγράμματος.
3. Η εκκίνηση της υλοποίησης των Στρατηγικών ΒΑΑ, όχι μόνο λόγω της χρηματοδοτικής βαρύτητας των έργων τους στο ΕΠ, αλλά κυρίως λόγω της μόχλευσης που μπορούν να επιφέρουν σε διαφορετικές Επενδυτικές Προτεραιότητες, όπως επίσης και της προβολής που θα προσφέρουν στο Πρόγραμμα.

Στην παρούσα χρονική στιγμή (αρχές 2019) θεωρείται δεδομένο ότι ο εναπομείνας χρόνος υλοποίησης του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 εξακολουθεί να επαρκεί για την υλοποίηση των σχεδιαζόμενων δράσεων του. **Ωστόσο λαμβάνοντας υπόψη την φύση και τον κύκλο ζωής / δημιουργίας κάθε σχεδιαζόμενου τύπου έργου, ιδιαίτερη προσοχή για να μην εξαντληθούν σύντομα τα αποδεκτά όρια πρέπει να δοθεί στους ακόλουθους τύπους παρεμβάσεων:**

- Έργα συνεργασίας επιχειρήσεων τα οποία απαιτούν μελέτες σκοπιμότητας και ενδέχεται να υλοποιηθούν σε φάσεις.
- Έργα ενεργειακής αποδοτικότητας δημοσίων κτηρίων / πράσινα δώματα, κυρίως σε σχολεία / νοσοκομεία τα οποία κατά την διάρκεια της αναβάθμισης παραμένουν σε λειτουργία με αποτέλεσμα την τμηματική υλοποίηση τους.
- Ονοματισμένα έργα ΒΑΑ τα οποία δεσμεύουν προϋπολογισμούς του ΕΠ χωρίς επί της ουσίας εξακρίβωση της τεχνικής τους ωριμότητας και κυρίως της ύπαρξης περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Το κανονιστικό πλαίσιο της περιόδου 2014-2020 δεν εξαντλεί τις υποχρεώσεις επίτευξης των στόχων μόνο στο τέλος της περιόδου υλοποίησης αλλά θέτει ενδιάμεσα ορόσημα προκειμένου να διασφαλίζεται η αρμονική ροή της υλοποίησης. Η Ενότητα Β' επομένως της Αξιολόγησης κατά το αρχικό διάστημα διεξαγωγής της, εστίασε στο πλαίσιο επίδοσης του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 εν όψει του ελέγχου του το 2019 (με στοιχεία υλοποίησης 31/12/2018) προκειμένου να προσφερθεί μια ακριβέστερη εκτίμηση της επίτευξης του και να προταθούν πιθανές διορθωτικές κινήσεις εκεί όπου παρατηρήθηκαν υστερήσεις και υπήρχαν περιθώρια αντίδρασης. Ο Έλεγχος του Πλαισίου Επίδοσης που πραγματοποιήθηκε την περίοδο Μαΐου – Ιουνίου 2018, έδειξε ότι:

- Χωρίς την αναπροσαρμογή του οικονομικού δείκτη είναι ανέφικτη η επίτευξη των οικονομικών στόχων του πλαισίου επιδόσεων σε 9 εκ των 11 Αξόνων Προτεραιότητας του ΕΠ για το 2018. Ακόμα και με την «τεχνική» αναπροσαρμογή που έχει προταθεί για οριζόντια απομείωση από τις Εθνικές Αρχές κατά 34,8%, η μη επίτευξη θα περιοριστεί σε 8 εκ των 11 Αξόνων. Προτάθηκε συνεπώς μια συνολική αναπροσαρμογή του οικονομικού δείκτη (η οποία τεκμηριώθηκε στην Ενότητα Ε ως μέρος των προτάσεων αναθεώρησης του προγράμματος).
- Ανεξάρτητα της έγκρισης της αναπροσαρμογής του οικονομικού δείκτη, λόγω των καθυστερήσεων στην πορεία υλοποίησης (βλέπε αναλυτικά ενότητα Α) θεωρήθηκε δεδομένο ότι το Πλαίσιο Επίδοσης δεν θα επιτευχθεί για τους ΑΞ02, ΑΞ03, ΑΞ08 καθώς λόγω μικρής (ως μηδενικής) ενεργοποίησης δεν υπάρχουν διορθωτικά μέτρα που θα μπορούσαν να προταθούν.
- Χωρίς την λήψη διορθωτικών μέτρων στα ορόσημα των εκροών τους, εκτιμήθηκε (και επιβεβαιώθηκε εν τέλει) κίνδυνος μη επίτευξης των στόχων 2018 και για τους ΑΞ01, ΑΞ04.

Παρόλα τα προβλήματα σε σχέση με την επίτευξη των οροσλήμων 2018 για τους στόχους 2023 κρίνεται ως προς την επίτευξη τους, ότι:

- ο 17 είναι ιδιαίτερα ασφαλείς για το 100% επίτευξης τους
- ο 8 είναι εφικτοί τουλάχιστον για το 85%
- ο 1 υπό συνθήκες επισφαλής (διαχείριση υδάτων – χωρίς ωστόσο να θέτει προβλήματα στον Άξονα λόγω ύπαρξης τεσσάρων δεικτών), ενώ υπάρχουν και 2 για τους οποίους λόγω έλλειψης στοιχείων δεν μπορεί να γίνει εκτίμηση.

Ο κίνδυνος μη επίτευξης των στόχων κατά 100% είναι (ακραία) υπαρκτός για τους Άξονες Προτεραιότητας 1, 2 και 3 στο βαθμό που λόγω προβλημάτων που αναλύονται στην Ενότητα Α, έχει καθυστερεί η ένταξη έργων Κρατικών Ενισχύσεων. Η όποια επισφάλεια προκύπτει από το ότι ορισμένοι από τους τύπους έργων (clusters, συνεργατικά σχήματα) βάσει στοιχείων αντίστοιχων παρεμβάσεων της περιόδου 2007-2013 έχουν σχετικά μεγάλους χρόνους υλοποίησης (30 έως 48 μήνες).

Η εκτίμηση της αποδοτικότητας εστίασε στις Επενδυτικές Προτεραιότητες για τις οποίες υπάρχουν εντάξεις έργων και περιελάμβανε την διερεύνηση δύο παραμέτρων. Της αποδοτικότητας των εκροών ως προς την χρήση των οικονομικών πόρων μέσα από την εκτίμηση του μοναδιαίου κόστους των παρεμβάσεων και την διερεύνηση της αποδοτικότητας του συστήματος διαχείρισης και διοίκησης του ΕΠ ως προς το κυρίαρχο κατά την περίοδο διεξαγωγής της Αξιολόγησης αντικείμενο της ένταξης έργων στο ΕΠ.

Το μοναδιαίο κόστος προσδιορίζεται μόνο στις περιπτώσεις δράσεων που έχουν εντάξεις έργων και κατά συνέπεια δεν ήταν εφικτό να πραγματοποιηθεί για τους Άξονες Προτεραιότητας 2, 3, 4 και 8 (όπου οι εντάξεις αφορούν επιμέρους έργα) και για τις Επ.Π 6δ, 6ε, 6f, 7ε, 9c,9iv,9v,9vi. Επιπλέον, στις περισσότερες περιπτώσεις δράσεων του ΕΚΤ όπου το ποσό ενίσχυσης είναι προκαθορισμένο και το συνολικό κόστος διαμορφώνεται από τον αριθμό των συμμετεχόντων (π.χ. δράσεις εναρμόνισης) ο υπολογισμός της αποδοτικότητας έχει περιορισμένη χρησιμότητα αφού η ενίσχυση ανά μονάδα (ωφελούμενο) είναι προκαθορισμένη. Ο έλεγχος του μοναδιαίου κόστους δείχνει κατ' αρχάς ότι δεν υπάρχουν υπερβάσεις, ωστόσο σε ορισμένες περιπτώσεις διαπιστώθηκε μεγάλη απόκλιση μεταξύ προϋπολογισμένου και πραγματικού (βάση εντάξεων) μοναδιαίου κόστους. Στις περισσότερες περιπτώσεις η απόκλιση αυτή οφείλεται κυρίως στην διαφοροποίηση του μείγματος εξοπλισμού (μικρό μοναδιαίο κόστος) / υποδομής (μεγάλο μοναδιαίο κόστος) μεταξύ προγραμματισμού και υλοποίησης. Το φαινόμενο αυτό ανιχνεύεται στις περιπτώσεις της Υγείας, της Παιδείας όπου περιλαμβάνονται έργα που περιλαμβάνουν μείγμα δαπανών υποδομών και ΤΠΕ και στα έργα της ύδρευσης, που περιλαμβάνεται τόσο η ανάπτυξη δικτύων, όσο και η εγκατάσταση συστημάτων παρακολούθησης διαρροών. Οι αποκλίσεις αυτές εκτιμάται ότι δεν θα έχουν ουσιαστική επίπτωση στην αποτελεσματικότητα του Προγράμματος επισημαίνονται ωστόσο ως παράγοντες που μπορεί να οδηγήσουν σε υπερ-επίτευξη.

Εν γένει, οι πόροι του Προγράμματος (για όσους ΚΘΠ υπάρχουν επαρκή δεδομένα από την εξειδίκευση / υλοποίηση) εκτιμάται ότι είναι επαρκείς για την πλειονότητα των ΚΘΠ και θα οδηγήσουν σε επίτευξη των στόχων. Θέμα επάρκειας πόρων υφίσταται μόνο για ορισμένους ΚΘΠ οι οποίοι θα πρέπει να απασχολήσουν την αναθεώρηση του προγράμματος έτσι ώστε οι Π/Υ τους να συνάδουν με τη φυσική εξέλιξη που ήδη παρουσιάζουν ή την εκτίμηση για απορρόφηση πόρων (σύμφωνα με νεότερους σχεδιασμούς και δεδομένα). Το κύριο χαρακτηριστικό τους γνώρισμα είναι ότι αφορούν σε υποδομές που εν γένει αντιστοιχούν σε ενέργειες πολύπλοκες και κοστοβόρες που δεν μπορούν να προσδιοριστούν με ακρίβεια εκ των προτέρων.

Η εξέταση της αποδοτικότητας του μηχανισμού διαχείρισης εστίασε στην αξιολόγηση των διαδικασιών του κύκλου ένταξης έργων που περιλαμβάνει την εξειδίκευση των δράσεων, την προκήρυξη των προσκλήσεων, την υποστήριξη των φορέων στην κατάθεση προτάσεων, την διαδικασία υποβολής και αξιολόγησης των προτάσεων και την ένταξη των έργων. Η διερεύνηση περιελάμβανε την εξέταση των στοιχείων των προσκλήσεων (ημερομηνίες, στατιστικά συμμετοχής κ.α.) και συνεντεύξεων με τα αρμόδια στελέχη της ΕΥΔ ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020. Συνολικά διαπιστώθηκε υψηλή ετοιμότητα από πλευράς ΕΥΔ, καθώς διαπιστώθηκε άμεση ενεργοποίηση προσκλήσεων και εκ των προτέρων προεργασία κάθε φορά που οι σχετικές προϋποθέσεις καλυπτόντουσαν με στόχο την εξοικονόμηση χρόνου τυχών καθυστερήσεων. Οι όροι και τα κριτήρια επιλεξιμότητας θεωρούνται ικανοποιητικά καθώς σε όλες τις περιπτώσεις η συμμετοχή ήταν σε φυσιολογικά επίπεδα και πλην ορισμένων περιπτώσεων κάλυψε τους χρηματοδοτικούς στόχους. Προβλήματα εντοπίστηκαν στην περίπτωση των έργων προστασίας διάβρωσης ακτών, που οφείλονται στις απαιτητικές και χρονοβόρες διαδικασίες ωρίμανσης των έργων. Σε ορισμένες περιπτώσεις το πρόγραμμα προσαρμόστηκε στις απαιτήσεις υψηλής ζήτησης, αυξάνοντας τον προϋπολογισμό των προσκλήσεων προκειμένου να αυξηθεί ο αριθμός των εντασσόμενων έργων: η πρακτική αυτή αναμένεται να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα του Προγράμματος. Η κατανομή που προκύπτει από τέτοιες διαφοροποιήσεις δεν επηρεάζει (επί του παρόντος) την στοχοθεσία και την Λογική της Παρέμβασης του Προγράμματος. Οι προτάσεις για βελτίωση της αποδοτικότητας εστιάζουν κυρίως στην υποστήριξη των φορέων σε περιπτώσεις όπου παρατηρούνται στενώσεις.

Η αξιολόγηση της Λογικής της Παρέμβασης περιλάμβανε την επικαιροποίηση των στοιχείων της ανάλυσης και την εξέταση της σχετικής μεταβολής μεταξύ 2014-2018. Η διερεύνηση των αναγκών και προοπτικών δείχνει ότι η στρατηγική του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 εξακολουθεί να είναι επίκαιρη, συνεπής και συνεκτική. Οι μεταβολές των αναγκών αλλά και η επιμονή κάποιων κοινωνικο-οικονομικών φαινομένων προκαλούν οριακά ανάγκες μετατόπισης πόρων από τον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης σε αυτό της ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς. Η μετακίνηση αυτή είναι αναγκαία κυρίως για λόγους αποδοτικότητας του Προγράμματος παρά για λόγους βελτίωσης των αποτελεσμάτων του. Συνολικά, ο έλεγχος της Λογικής της Παρέμβασης οδηγεί στις εξής προτάσεις:

- κατάργηση του Ειδικού Στόχου 6f1
- κατάργηση / αλλαγή 3 δεικτών αποτελέσματος καθώς και προσαρμογή της μεθοδολογίας μέτρησης ενός ακόμα, σε επίπεδο χώρας και όχι περιφέρειας
- αναθεώρηση των αναμενόμενων τιμών αποτελεσμάτων σε 6 Ειδικούς Στόχους.

Το σύνολο των παραπάνω στοιχείων χρησιμοποιήθηκε για να στοιχειοθετήσει την πρόταση του Αξιολογητή για την Αναθεώρηση του Προγράμματος η οποία παραδόθηκε με την μορφή Ειδικού Σημειώματος τον Ιούνιο 2018 προκειμένου να συνοδεύσει την Πρόταση Αξιολόγησης της ΕΥΔ ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 προς την Επιτροπή. Σε αυτήν εξετάστηκε επιπλέον η προσαρμογή του Προγράμματος σε νέες πολιτικές και στρατηγικές εθνικού / τομεακού ενδιαφέροντος που προέκυψαν κατά την ενδιάμεση περίοδο. Ο έλεγχος αποβαίνει θετικός και δείχνει ότι ο σχεδιασμός του Προγράμματος ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις νεότερων πολιτικών χωρίς να υπάρχει ανάγκη αναθεώρησης του. Η Πρόταση περιλαμβάνει τις κατά τον αξιολογητή ενδεδειγμένες ενέργειες για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που επισημάνθηκαν στις προηγούμενες Ενότητες της Αξιολόγησης και αφορούν στην πορεία υλοποίησης, στο πλαίσιο επίδοσης, στην αποδοτικότητα, στη συνοχή και συνάφεια της ΛΤΠ.

Ειδικά για το πλαίσιο επίδοσης που (συγκυριακά λόγω του ελέγχου του στο τέλος του 2018) αποτελεί το περισσότερο άμεσο ζήτημα για το ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020, η πρόταση του Αξιολογητή, πέρα από σημειακές αλλαγές στα ορόσημα των δεικτών εκροών, εστιάζει στην αλλαγή του τρόπου υπολογισμού του οικονομικού δείκτη, θεωρώντας ότι αυτός, λόγω μη επαρκούς διασαφήνισης κατά την φάση του

σχεδιασμού δεν υπολογίστηκε ορθολογικά, λαμβάνοντας υπόψη το είδος και τις ειδικές απαιτήσεις υλοποίησης των διαφορετικών τύπων παρεμβάσεων του Προγράμματος. Στο σύνολο τους οι προτάσεις αναθεώρησης παρουσιάζονται στην Ενότητα Ε. Οι προτάσεις αυτές αποτελούν αποκλειστικά απόψεις του Αξιολογητή και προφανώς δεν κρίνεται απαραίτητο να υιοθετηθούν στο σύνολο τους ή ως έχουν από την Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος.

Η τελική ενότητα της Αξιολόγησης αφορά στην Προετοιμασία των Αξιολογήσεων Επιπτώσεων του Προγράμματος που θα εκπονηθούν μετά το 2021 ως το τέλος της περιόδου. Στόχος της προετοιμασίας είναι ο προσδιορισμός της διαθεσιμότητας των δεδομένων που θα απαιτηθούν για αυτές. Η διερεύνηση δείχνει ότι οι επιπτώσεις του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 θα είναι πολυεπίπεδες και πολυσύνθετες, καθώς ορισμένα αποτελέσματα αναμένεται να συνεργήσουν αλλά και να προκαλέσουν περαιτέρω δευτερογενή αποτελέσματα. Σε ορισμένες περιπτώσεις εκτιμάται ότι θα είναι ιδιαίτερα δύσκολο να απομονωθεί η επίπτωση που προκαλείται από το ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 από το αποτέλεσμα που θα προκληθεί από άλλους μηχανισμούς. Για τον λόγο αυτό έμφαση σε όλες τις περιπτώσεις θα πρέπει να δοθεί στην εφαρμογή μιας θεωρητικής (ρεαλιστικής) μεθοδολογίας αξιολόγησης και στην τεκμηρίωση της Θεωρίας της Αλλαγής. Η ρεαλιστική προσέγγιση θα πρέπει εστιάσει στους μηχανισμούς λειτουργίας των αιτιωδών δεσμών (μεταξύ Πλαισίου – Μηχανισμού – Αποτελέσματος), παρά στην ποσοτικοποίηση της συμβολής του ΕΠ. Η άντληση δεδομένων θα πρέπει να συμπεριλάβει όλες τις διαθέσιμες πηγές που υπάρχουν ή πρόκειται να εγκατασταθούν όπως το σύστημα παρακολούθησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, το παρατηρητήριο κοινωνικής ένταξης, τα επιμέρους παρατηρητήρια που θα υλοποιηθούν από το ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 σε τομείς όπως η αστική ανάπτυξη και η κλιματική αλλαγή.

Η προετοιμασία των Αξιολογήσεων Επιπτώσεων περιλαμβάνει επίσης την ανάπτυξη προτάσεων μεθοδολογίας για την εκτίμηση (ποσοτική ή/και ποιοτική) της συμβολής του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 στους δείκτες αποτελεσμάτων του Προγράμματος και για την εξειδίκευση των περιεχομένων (διαμόρφωση αξιολογητικών ερωτημάτων) για τις προτεινόμενες από το Σχέδιο Αξιολόγησης του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 Αξιολογήσεις Επιπτώσεων.

Εισαγωγή

Στόχοι της παρούσας αξιολόγησης

Ο κανονισμός για τα ΕΔΕΤ 2014-2020 (ESIF) έχει εισάγει ριζικές αλλαγές στο πλαίσιο Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της τρέχουσας περιόδου.

Στο πλαίσιο του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων (ΚΚΔ) κάθε Πρόγραμμα καλείται να διεξάγει μια σειρά αξιολογήσεων «γενικού» ή «ειδικού» τομεακού χαρακτήρα προκειμένου να διερευνήσει πτυχές που σχετίζονται τόσο με την υλοποίηση του προγράμματος, όσο και με τα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις του. Για τον σκοπό αυτό οι Διαχειριστικές Αρχές συντάσσουν συγκεκριμένο Σχέδιο Αξιολόγησης, το οποίο παρουσιάζει αναλυτικά το σύνολο των απαιτούμενων για την εκπλήρωση των όρων του Κανονισμού Αξιολογήσεων καθώς και τον προγραμματισμό τους.

Η παρούσα αξιολόγηση αποτελεί μέρος του Σχεδίου αυτού και είναι η πρώτη αξιολόγηση του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 που πραγματοποιείται κατά την διάρκεια υλοποίησης του και είναι η πρώτη βασιζόμενη σε τεκμήρια (evidence based) αποτίμηση του,

Η αξιολόγηση καλύπτει όλο το πρόγραμμα και αντικείμενο της είναι:

- να αξιολογήσει βάσει των στοιχείων υλοποίησης ως τις 31/5/2018 (53 μήνες μετά από την ημερομηνία τυπικής έναρξης και 67 μήνες πριν την ημερομηνία λήξης του προγράμματος) την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα της υλοποίησης του ΕΠ, προκειμένου, αν κριθεί σκόπιμο, να γίνουν έγκαιρα οι απαιτούμενες διορθωτικές ενέργειες τόσο σε επίπεδο σχεδιασμού (εξειδίκευση, κατανομή πόρων, ενεργοποίηση δράσεων) όσο και σε επίπεδο διαδικασιών υλοποίησης
- να επανεξετάσει και επικυρώσει την επικαιρότητα της στρατηγικής και την εσωτερική συνοχή της Λογικής της Παρέμβασης (συμπεριλαμβανομένου του συστήματος ποσοτικοποιημένων δεικτών) βάσει των νεοτέρων - σύγχρονων αλλαγών στο ευρύτερο οικονομικό, κοινωνικό, περιβαλλοντικό και διοικητικό περιβάλλον του ΕΠ
- να εκτιμήσει την εφικτότητα επίτευξης των οροσήμων του πλαισίου επίδοσης.

Τελικός στόχος της παρούσας αξιολόγησης είναι να προτείνει τις απαραίτητες προσαρμογές και αλλαγές που θα επιτρέψουν στην αποδοτικότερη, αποτελεσματικότερη εφαρμογή του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020.

Μεθοδολογικό πλαίσιο

Το κατευθυντήριο πλαίσιο για την Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020, όπως καθορίστηκε από την Σύμβαση και εξειδικεύτηκε κατά τις συναντήσεις της Ομάδα Εργασίας με τα στελέχη της ΕΥΔ του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 και των μελών της Επιτροπής Επίβλεψης του έργου, στηρίχθηκε κυρίως στα ακόλουθα έγγραφα:

- Έγγραφο Εργασίας 2: Κατευθύνσεις και οδηγίες για την ενεργοποίηση των Σχεδίων Αξιολόγησης και την προκήρυξη της Αξιολόγησης της πορείας εφαρμογής των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 2014-2020, ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΕΣΠΑ (ΕΑΣ), Αριθ. Πρωτ. 60062 / ΕΑΣ 2657, 30/5/2017
- Οδηγίες για την Αναθεώρηση των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020 για το 2018, ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΕΣΠΑ (ΕΑΣ), Αριθ. Πρωτ 55523 / ΕΥΣΣΑ 963
- Έγγραφο Εργασίας 1: Αξιολόγηση και πλάνα αξιολόγησης στην Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΕΣΠΑ (ΕΑΣ), Αριθ. Πρωτ. 128776 / ΕΑΣ 971

Η μεθοδολογία κατ' αρχήν στηρίχτηκε στην ανάλυση και επεξεργασία των δεδομένων υλοποίησης του προγράμματος όπως αυτά καταγράφονται στο Σύστημα Παρακολούθησης (ΟΠΣ). Η πληροφορία αυτή συμπληρώθηκε από έγγραφα εργασίας αλλά και από την καταγραφή απόψεων και εμπειριών των στελεχών που εμπλέκονται στον προγραμματισμό των δράσεων του προγράμματος. Επιπρόσθετα, αναζητήθηκαν και αξιοποιήθηκαν έγκυρα στατιστικά και ποιοτικά κοινωνικο-οικονομικά δεδομένα καθώς και στρατηγικά κείμενα πολιτικής.

Συγκεκριμένα για την εκτέλεση της αξιολόγησης ανά Ενότητα, χρησιμοποιήθηκαν τα εξής μεθοδολογικά εργαλεία:

- Στην Ενότητα Α χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία παρακολούθησης του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου του Προγράμματος, τα οποία αναλύθηκαν και έτυχαν επεξεργασίας για να ερμηνευθεί η χρονική εξέλιξη των μεγεθών του προγράμματος. Τα πορίσματα της Ενότητας συμπληρώθηκαν από βιβλιογραφική έρευνα που αφορούσε στην ανάλυση του εξωτερικού περιβάλλοντος του Προγράμματος, με στόχο τον προσδιορισμό και την ερμηνεία των παραγόντων καθυστέρησης. Τέλος, στην Ενότητα αυτή αξιοποιήθηκαν δεδομένα από την υλοποίηση διαφόρων τύπων παρεμβάσεων της περιόδου 2007-2013, από την βάση δεδομένων 2013.anaptychi.gov.gr. Τα δεδομένα αυτά χρειάστηκαν προκειμένου να προσδιοριστούν στοιχεία όπως το μέσο κόστος ή ο μέσος χρόνος διαφόρων τύπων παρεμβάσεων.
- Στην Ενότητα Β χρησιμοποιήθηκαν τεχνικές εκτίμησης στόχων για την πρόβλεψη της υλοποίησης. Με βάση τα στοιχεία του Προγράμματος, ο Αξιολογητής συνέθεσε υποθέσεις εργασίας για να υποστηρίξει τις εκτιμήσεις του. Οι υποθέσεις αυτές προσδιορίστηκαν, πέρα από την χρήση τρεχουσών στατιστικών μεθόδων, μετά από έρευνες - συζητήσεις με τους καθ' ύλην χειριστές.
- Στην Ενότητα Γ χρησιμοποιήθηκαν ως επί το πλείστον στοιχεία υλοποίησης του προγράμματος. Η μέτρηση της αποδοτικότητας έγινε με την μέθοδο του μοναδιαίου κόστους για τους κύριους τύπους έργων (δράσεων) που περιλαμβάνουν οι Ειδικόι Στόχοι.
- Στην Ενότητα Δ χρησιμοποιήθηκαν οι καρτέλες ανάλυσης λογικού πλαισίου (Logical Framework Analysis) για την ανάλυση και σύνθεση των πορισμάτων. Κυρίως αξιοποιήθηκε η μεθοδολογική οργάνωση της Λογικής της Παρέμβασης καθώς στην μέθοδο αυτή στηρίχθηκε και η δομή του Προγράμματος. Η ανάλυση επικεντρώθηκε στην παρατήρηση των αλλαγών στα συστατικά του Λογικού Πλαισίου και στον τρόπο που αυτές επηρεάζουν τη λογική συνέχεια από τον προσδιορισμό των αναγκών στη διατύπωση των στόχων, στον προσδιορισμό των εκροών και των αποτελεσμάτων και στα δεδομένα παρακολούθησης / επικύρωσης τους. Επιπλέον στόχος της ανάλυσης ήταν να διαπιστωθεί: (α) η συνέπεια μεταξύ αναμενόμενων αποτελεσμάτων και δεικτών παρακολούθησης (αντιπροσωπευτικότητα και βαθμός κάλυψης), (β) η αξιοπιστία των τιμών των δεικτών και (γ) η εξέλιξη των τάσεων (τιμές από την κατάρτιση του προγράμματος μέχρι σήμερα) και η επαναπροβολή τους για το 2023.
- Η ενότητα Ε συνιστά ανακεφαλαίωση, όπου συνθέτονται τα στοιχεία και προσδιορίζονται οι απαραίτητες κατά την κρίση του αξιολογητή προσαρμογές του Προγράμματος.

A. Αποτελεσματικότητα του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020.

Η Ενότητα Α της αξιολόγησης επικεντρώνεται στην ανάλυση της ροής υλοποίησης του προγράμματος και έχει ως στόχο να απαντήσει σε ερωτήματα που σχετίζονται με το πως εξελίσσεται μέχρι στιγμής η πορεία υλοποίησης, αν υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις σε σχέση με τον προγραμματισμό της, αν υπάρχει κίνδυνος μη επίτευξης συνολικά ή επιμέρους στόχων του προγράμματος, αν και που υπήρχαν καθυστερήσεις και ποιες ήταν οι αιτίες που τις προκάλεσαν. Παράλληλα στην ενότητα αυτή, διερευνάται αν είναι αποτελεσματικός ο τρόπος υλοποίησης του ΕΠ και αν είναι ικανοποιητική η σύνδεση μεταξύ εξειδίκευσης - προσκλήσεων - εντάξεων και συμβασιοποιήσεων έργων. Η διερεύνηση αυτή αποσκοπεί στην διαπίστωση της ικανότητας του τρόπου υλοποίησης, προκειμένου να αντιμετωπίζει έγκαιρα τις υπάρχουσες ανάγκες του περιφερειακού οικονομικο-κοινωνικού συστήματος και να προσαρμόζεται στις διακυμάνσεις αυτές.

Η ενότητα Α αποτελεί επί της ουσίας τον καθρέπτη της τρέχουσας εικόνας του προγράμματος. Δεδομένου ότι βρισκόμαστε περισσότερο κοντά στην εκκίνηση του παρά στο τέλος του, η Ενότητα εστιάζει κυρίως στην ενεργοποίηση των τμημάτων του Προγράμματος που καθυστερούν και στον εντοπισμό των παραγόντων που δυσχεράνουν την εκκίνηση σε ορισμένους από τους τομείς παρέμβασης.

A.1: Αξιολόγηση της Πορείας Υλοποίησης του ΕΠ ανά Άξονα Προτεραιότητας και ανά Επενδυτική Προτεραιότητα σε όρους αποτελεσματικότητας ως τις 31/05/2018.

Παρουσιάζονται αναλυτικά τα δεδομένα ενεργοποίησης και υλοποίησης του προγράμματος σε επίπεδο Αξόνων Προτεραιότητας (Θεματικών Στόχων) και Επενδυτικών προτεραιοτήτων. Τα δεδομένα ακολουθούν τη ροή υλοποίησης που περιλαμβάνει κατά σειρά τα βήματα: εξειδίκευση, πρόσκληση, ένταξη, συμβασιοποίηση και πληρωμές,

A.1.1. Εξέλιξη του Οικονομικού Αντικειμένου (συνοπτικά)

Το ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2014 και με την έκδοση των πρώτων προσκλήσεων που αφορούσαν την τεχνική βοήθεια τον Σεπτέμβριο του 2015. Η πρώτη πρόσκληση πέραν έργου τεχνικής βοήθειας εκδόθηκε το Δεκέμβριο του 2016 (Παρακολούθηση υδάτων κολύμβησης). Εκμεταλλευόμενη την δυνατότητα αναδρομικής ένταξης έργων στο διάστημα επιλεξιμότητας του προγράμματος, τα πρώτα έργα εντάχθηκαν με ημερομηνία Αυγούστου 2015 και αφορούσαν τον κύκλο για τα έτη 2015-2016 της δράσης Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής.

Συνολικά ως τις 31/5/2018 έχουν εκδοθεί 112 προσκλήσεις για τις 48 από τις οποίες εκδόθηκε κάποια αναθεωρητική πράξη (ορθή επανάληψη, τροποποίηση, επικαιροποίηση).

Αναλυτικά ως την ημερομηνία αναφοράς είχαν:

- Εξειδικευτεί 76 δράσεις, με συνολικό προϋπολογισμό εξειδίκευσης 842.668.815 € (88,89% Π/Υ ΕΠ) με την εξειδίκευση στο ΕΤΠΑ να ανέρχεται στο 98,56% του προγραμματικού σχεδιασμού και χωρίς να έχουν ακόμα εξειδικευτεί το σύνολο των δράσεων του ΑΞ03 και σημαντικό μέρος των ΑΞ01, ΑΞ02, ΑΞ6. Το αντίστοιχο ποσοστό στο ΕΚΤ ανέρχεται στο 50,22%
- Εκδοθεί προσκλήσεις για 780.207.630 €, βάσει των οποίων εντάχθηκαν 248 έργα με συνολικό Π/Υ 587.280.587€ (75,3% του Π/Υ)
- Οι συμβασιοποιήσεις ανέρχονται σε 363.157.427 €, ποσό που αντιστοιχεί στο 38,31% του Π/Υ προγράμματος ή το 61,84% των εντάξεων. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο ρυθμός συμβασιοποίησης έργων του ΕΚΤ είναι πολύ μεγαλύτερος από αυτόν του ΕΤΠΑ. Συγκεκριμένα στο ΕΚΤ έχει συμβασιοποιηθεί 81,7% του ενταγμένου προϋπολογισμού, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στο ΕΤΠΑ είναι μόλις 57,9%.
- Οι συνολικές πληρωμές του ΕΠ ανέρχονται σε 205.516.819 €, ποσό που αντιστοιχεί σε υλοποίηση 21,68% επί του προϋπολογισμού του (56,6% επί των συμβασιοποιημένων πράξεων).

Με βάση την παραπάνω γενική εικόνα, εκ πρώτης το πρόγραμμα στο σύνολο του δείχνει να μην διατρέχει ιδιαίτερους κινδύνους μη υλοποίησης του κατά τους 68 μήνες που απομένουν ως την λήξη του.

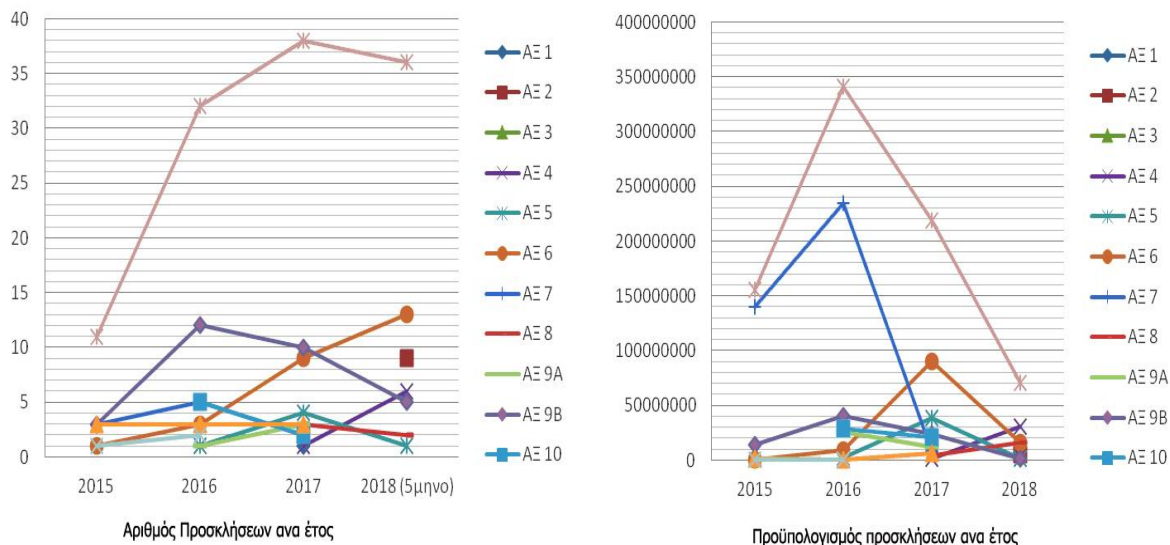
Ανατρέχοντας το ιστορικό ενεργοποίησης του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020, παρουσιάζεται μια στρατηγική υλοποίησης η οποία μεταβάλλεται ως προς την κατανομή της διαχειριστικής και διοικητικής προσπάθειας ανάλογα με τα δεδομένα κάθε περιόδου, αλλά με στόχο πάντα την επικέντρωση στο τμήμα του προγράμματος που θα προσφέρει βάσει των τρεχουσών συνθηκών την μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

Ο σχετικά μικρός αριθμός προσκλήσεων τα έτη 2015 και 2016 σε συνδυασμό με το σχετικά υψηλό ύψος του προϋπολογισμού τους τις ίδιες χρονιές δείχνει ότι τα δύο πρώτα χρόνια το Πρόγραμμα επικεντρώθηκε στην ένταξη έργων μεγάλου κόστους (υποδομές). Πρόκειται στην ουσία για την ένταξη μεταφερόμενων από το ΕΣΠΑ2007-2013 έργων ή διακριτών φάσεων έργων που δεν ολοκληρώθηκαν κατά την προηγούμενη περίοδο με συνέπεια να έχουν υψηλή ωριμότητα και ετοιμότητα. Η προτεραιότητα αυτή, επέτρεψε την δυναμική έναρξη του ΕΠ (θετική για λόγους ενεργοποίησης) και βοήθησε τις διαχειριστικές δομές ως προς την πάντοτε δύσκολη κάλυψη των οικονομικών στόχων των πρώτων ετών. Εκ των υστέρων, η ένταξη αυτή κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική καθώς κάλυψε τις καθυστερήσεις που προκλήθηκαν σε διάφορους τομείς παρέμβασης είτε λόγω της μη έγκαιρης κάλυψης ορισμένων εκ των αιρεσιμοτήτων, είτε άλλους λόγους καθυστερήσεων που αναλύονται παρακάτω. Την ίδια χρονική περίοδο (2015/2016) ενεργοποιήθηκε και εντάχθηκε άμεσα ένα σημαντικό κομμάτι του ΕΚΤ, που αφορά είτε στη συνέχιση της στήριξης ορισμένων δομών που χρηματοδοτήθηκαν κατά την προηγούμενη Προγραμματική Περίοδο, είτε συνεχιζόμενων κύκλων ετήσιων προγραμμάτων (π.χ. ΚΗΦΗ, Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής).

Σταδιακά από το 2017 και κυρίως την τρέχουσα χρονιά η στρατηγική υλοποίησης μετατοπίζεται προς την υλοποίηση "νέου τύπου" δράσεων του προγράμματος. Η αλλαγή αυτή αποτυπώνεται στο Διάγραμμα 1α και β, το οποίο δείχνει πως σταδιακά ο μέσος προϋπολογισμός μειώνεται από τα 20,1 εκ. € ανά Πρόσκληση σε μόλις 3,1 εκ. € ανά Πρόσκληση, καθώς και στα αναλυτικά διαγράμματα 3 α ως δ όπου παρουσιάζεται το σύνολο του Π/Υ των προσκλήσεων και των εντάξεων κατ' έτος.

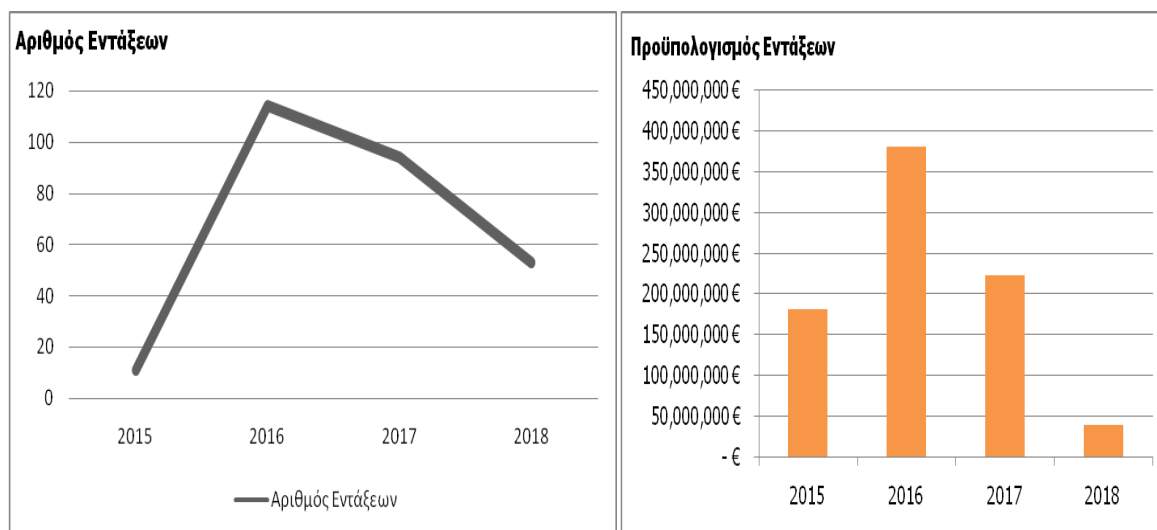
Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Διάγραμμα 1.α και β: Πορεία ενεργοποίησης προσκλήσεων του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 ανά Αξονα

Η αντιπαράθεση στα δύο παρακάτω διαγράμματα δείχνει ότι ο ρυθμός εντάξεων ήταν περισσότερο ανάλογος του προϋπολογισμού των προσκλήσεων παρά του αριθμού τους. Ο προϋπολογισμός των ενταγμένων έργων παρουσιάζει συνεχή μείωση καθώς ο μέσος π/υ ανά εντασσόμενο έργο μειώθηκε από 3,34 εκ. € το 2015 στα 2,73 εκ. € το 2017 και από εκεί μόλις στα 0,73 εκ. € το 2018. Η μεταβολή αυτή δείχνει και την σταδιακή μεταβολή στο είδος των έργων που εντάσσονται στο ΕΠ.

Διάγραμμα 2.α και β: Εντάξεις έργων στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 ανά έτος.

Η γενική εικόνα της ροής υλοποίησης του προγράμματος ανά Αξονα προτεραιότητας παρουσιάζεται παρακάτω, στον πίνακα που ακολουθεί. Σε αυτόν παρουσιάζονται τα σχετικά μεγέθη κάθε κατηγορίας ως ποσοστό επί του προϋπολογισμού του Αξονα Προτεραιότητας (συμπεριλαμβανομένου του Πλαισίου Επίδοσης).

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Πίνακας 1: Πορεία υλοποίησης ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 ανά Θεματικό Στόχο / Άξονα προτεραιότητας στις 31/5/2018 (Στοιχεία ΟΠΣ)

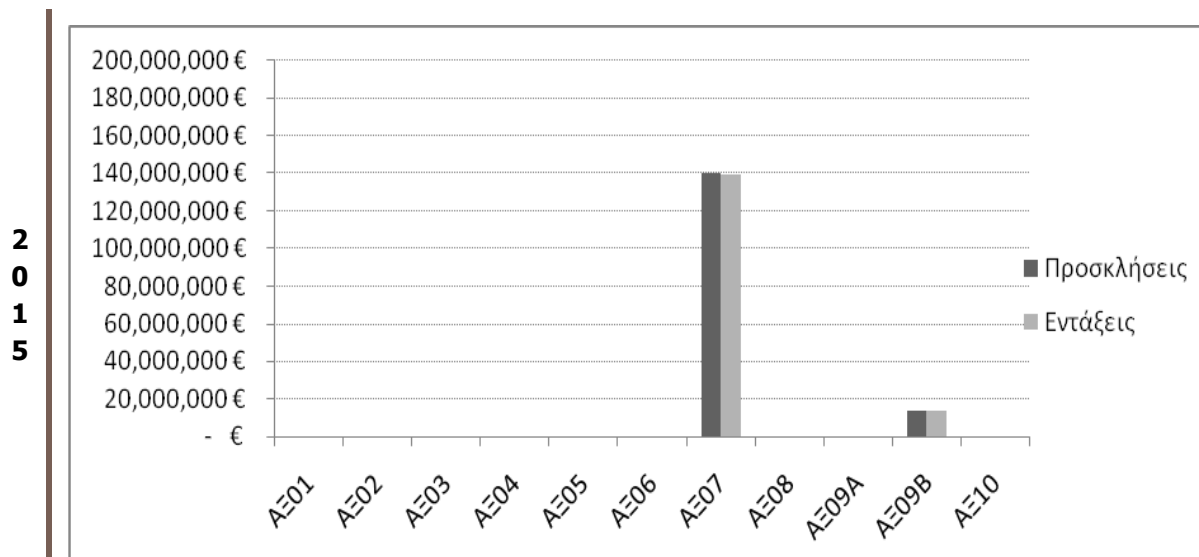
Α.Π/ Θ.Σ.	ΔΔ	ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ	ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ	ΕΝΤΑΞΕΙΣ	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ
01	22.995.670	0,35	0,62	0,59	-	-
02	11.280.344	0,51	0,51	-	-	-
03	104.132.987	-	-	-	-	-
04	32.878.754	0,89	1,03	-	-	-
05	73.939.005	1,22	0,61	0,74	0,08	0,07
06	120.800.309	1,20	0,96	0,27	0,07	0,03
07	358.914.022	1,14	1,14	1,02	0,70	0,38
08	12.243.175	0,34	0,40	0,38	0,01	0,00
09Α/ 9 (ΕΤΠΑ)	30.564.604	1,13	1,31	1,19	0,88	0,50
09Β/ 9 (ΕΚΤ)	148.792.475	0,51	0,51	0,52	0,45	0,30
10	30.564.604	1,7	1,71	0,51	0,23	-
11 Τ.Β	14.738.818	1	0,56	0,2	0,13	0,08
12 Τ.Β	3.019.418	0,66	0,2	0,26	0,2	0,05
ΕΤΠΑ	758.376.557	0,99	0,9	0,64	0,38	0,2
ΕΚΤ	189.587.502	0,5	0,49	0,5	0,41	0,26
Σύνολο ΕΠ	947.964.059	0,89	0,82	0,61	0,38	0,21

Ο πίνακας αναδεικνύει την σχετική καθυστέρηση στους ΑΞ01 έως 04 και του ΑΞ08, όπου η υλοποίηση είναι σχεδόν μηδαμινή, αλλά και γενικότερα τα προβλήματα που παρουσιάζουν όλοι οι Άξονες του ΕΤΠΑ (πλην του ΑΞ07) ως προς την συμβασιοποίηση και εκκίνηση των έργων. Οι καθυστερήσεις αυτές, όπως θα αναλυθεί παρακάτω στην ενότητα Α.2, οφείλονται κυρίως σε ορισμένες πολύ συγκεκριμένες παραμέτρους που σχετίζονται με την εκπλήρωση κάποιων αιρεσιμοτήτων καθώς και με αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο υλοποίησης συγκεκριμένων πράξεων και της ανάγκης προσαρμογής του σχεδιασμού τους στις νέες απαιτήσεις.

Η επικινδυνότητα ως προς την πιθανότητα μη επίτευξης των στόχων σε κάθε Άξονα Προτεραιότητας / Ειδικό Στόχο σχετίζεται, πέρα από την κατάσταση της υλοποίησης, με το είδος των έργων που περιλαμβάνει και κυρίως με το μέσο χρόνο υλοποίησης τους. Λαμβάνοντας υπόψη εμπειρικά δεδομένα χρόνου υλοποίησης ανά κατηγορία προκύπτει κατ' αρχάς ότι οι άξονες που περιλαμβάνουν τα πλέον μεγάλα σε διάρκεια έργα (κατασκευαστικά) έχουν διαφορετικό βαθμό ενεργοποίησης. Η γενική εκτίμηση της επικινδυνότητας εστιάζει συνεπώς περισσότερο στους Άξονες 04, 05 και 10, παρά στους Άξονες 01,02 και 03 που παρουσιάζουν μικρότερη ενεργοποίηση, άλλα ο χρόνος υλοποίησης των τυπικών τους πράξεων είναι επαρκής.

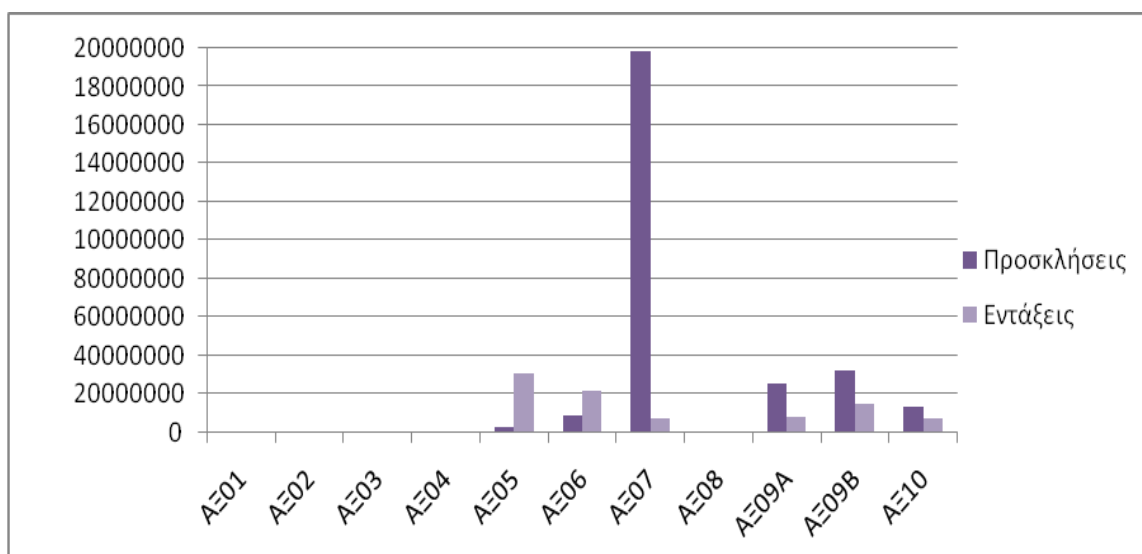
Παρακάτω παρουσιάζονται μαζί οι προϋπολογισμοί των προσκλήσεων και των εντάξεων ανά έτος.

Διαγράμματα 3.α, β, γ, δ: Προϋπολογισμοί προσκλήσεων και εντάξεων ανά Άξονα και έτος.

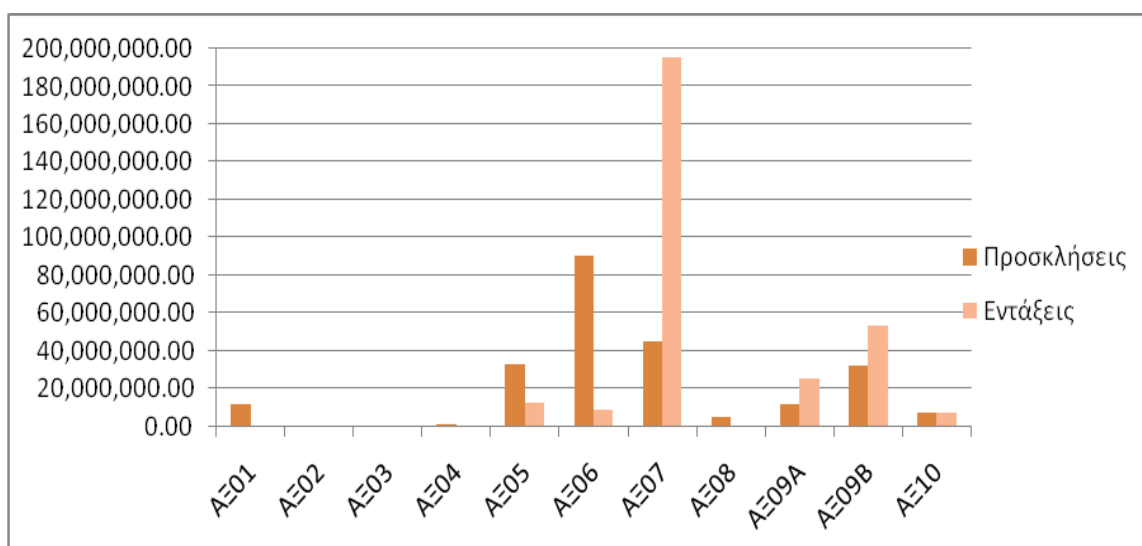

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

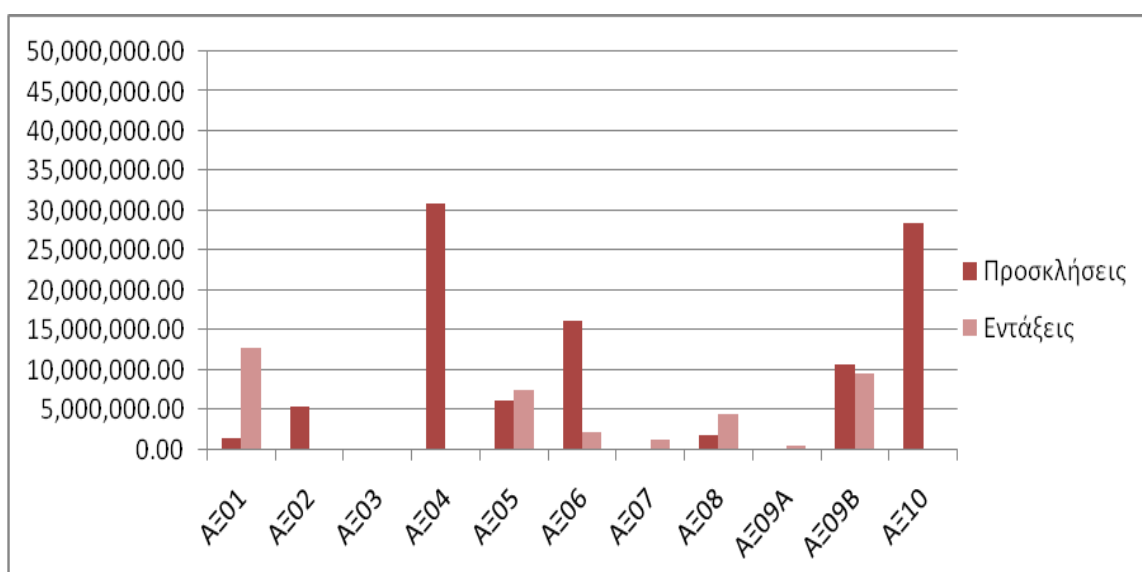
2
0
1
6

2
0
1
7

2
0
1
8
*

Η γενική εικόνα των παραπάνω διαγραμμάτων δείχνει ότι η πορεία υλοποίησης σε γενικές γραμμές έχει φυσιολογική ροή. «Αντίστροφη» ροή παρουσιάζεται για τους Άξονες 05, 06 το 2016 (μεγαλύτερες εντάξεις από προσκλήσεις) η οποία εξισορροπείται σε επίπεδο άξονα για τους 05 και 06 τουλάχιστον το 2017. Τα διαγράμματα επίσης δείχνουν το μεγάλο μέγεθος της χρηματοδοτικής βαρύτητας του Άξονα 7¹⁰ στην ως τώρα υλοποίηση του προγράμματος, άλλα και την σταδιακή εξέλιξη της ενεργοποίησης του προγράμματος.

Η πορεία ανά επενδυτική προτεραιότητα (Επ.Π) παρουσιάζεται αναλυτικά παρακάτω στο Α.1.2.

Α.1.2. Εξέλιξη του οικονομικού αντικειμένου ανά Θεματικό Στόχο και Επενδυτική Προτεραιότητα βάση των στοιχείων υλοποίησης.

Θ.Σ 1 Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας

Ο Θεματικός Στόχος 1 / ΑΞ01 περιλαμβάνει δράσεις για την ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας και επικεντρώνεται σε δύο ειδικούς στόχους:

- 1α1 Προώθηση εφαρμοσμένης έρευνας σε τομείς περιφερειακού ενδιαφέροντος (RIS3)
- 1β1 Προαγωγή επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3),

που αφορούν παρεμβάσεις δημοσίων υποδομών και συνεργασίας δημοσίων ερευνητικών μονάδων και επιχειρήσεων αντίστοιχα.

Ο ΘΣ/ΑΞ έχει προϋπολογισμό 21.558.442€ (ΔΔ)¹¹. Η ενεργοποίηση του Άξονα ξεκίνησε τον 5/2017 και ως τώρα (31/5/2018) έχουν εξειδικευτεί δύο δράσεις συνολικού ύψους 35,3% επί του προϋπολογισμού του Άξονα. Εν τέλει έχουν εκδοθεί δύο προσκλήσεις σε ύψος 13.527.000 (62%) και έχουν ενταχθεί 20 έργα με συνολικό προϋπολογισμό 12.737.760 € (59,1%). Επί του παρόντος δεν εκκρεμεί η ένταξη νέων δράσεων στον Άξονα. Αναλυτικότερα η εξέλιξη του οικονομικού αντικειμένου παρουσιάζεται ανά Επενδυτική Προτεραιότητα.

Η ενεργοποίηση του Άξονα επηρεάστηκε από την καθυστέρηση της εκπλήρωσης των αιρεσιμοτήτων Τ.1.1 και Τ.1.2 και επηρεάζεται ακόμα από τις καθυστερήσεις που σχετίζονται με την λειτουργικότητα του συστήματος διαχείρισης έργων κρατικών ενισχύσεων (βλέπε αναλυτικά Α.2).

Επ.Π.. 1α) Ενίσχυση των υποδομών έρευνας και καινοτομίας (Ε&Κ) και των ικανοτήτων ανάπτυξης αριστείας στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας και της προαγωγής των κέντρων ικανότητας, ιδίως των κέντρων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος

Στην Επενδυτική Προτεραιότητα 1α (ΕΣ 1α1) έχει εξειδικευτεί μία δράση και έχει εκδοθεί αντίστοιχα μία πρόσκληση. Πρόκειται για την δράση "1α.1: Ενίσχυση Δημόσιων υποδομών έρευνας και καινοτομίας". Για την δράση αυτή παρ' όλο που αρχικά εξειδικεύτηκε το 53,3% των διαθέσιμων πόρων της Επ.Π., εν τέλει και λόγω της μεγάλης ζήτησης που διαγνώστηκε κατά την περίοδο διαβούλευσης της πρόσκλησης, στην πρόσκληση ο διαθέσιμος προϋπολογισμός ανήλθε σε 12.000.000, υπερκαλύπτοντας στο 102,4% τον Προγραμματικό.

¹⁰ Το διάγραμμα δ για το 2018 έχει διαφορετική κλίμακα (Χ4) σε σχέση με αυτά των τριών πρώτων χρόνων και αφορά στοιχεία μέχρι 31/5/2018.

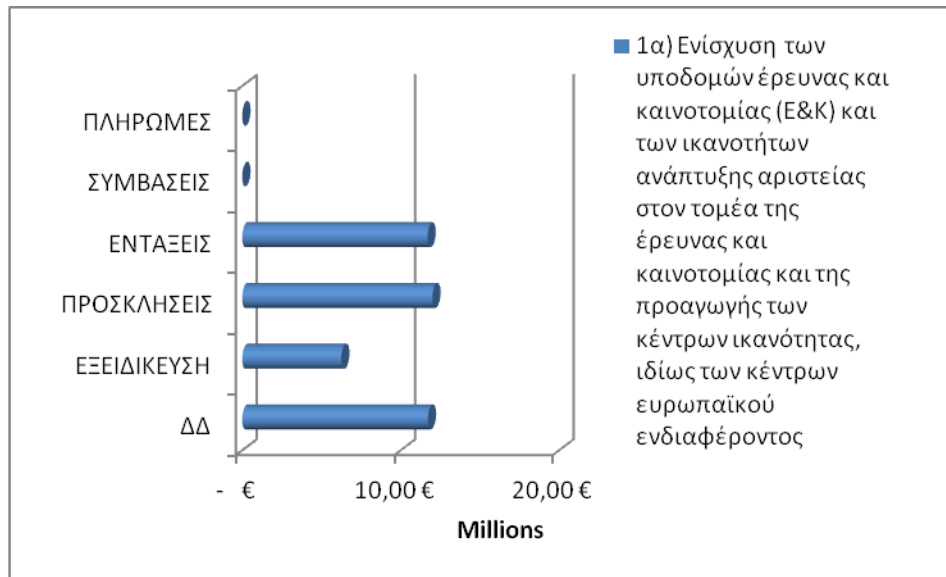
¹¹ Ως βάση χρησιμοποιείται το ποσό κύριας χρηματοδότησης, δεν περιλαμβάνεται δηλαδή το επιπλέον ποσό του Αποθεματικού Επίδοσης

Η πρώτη και μοναδική πρόσκληση εκδόθηκε στις 01/08/2017 με καταληκτική ημερομηνία υποβολής προτάσεων τις 29/09/2017.

Εντάχθηκαν τελικά 19 έργα συνολικού προϋπολογισμού 11.696.800 € (κάλυψη 97,5% της ΔΔ) τα οποία εντάχθηκαν στις 20/2/2018 (χρόνος αξιολόγησης προτάσεων 144 μέρες). Ως τις 31/05/2018 δεν είχε συμβασιοποιηθεί κάποιο από τα επιλεχθέντα έργα. Η συμβασιοποίηση τους αναμένεται να ξεκινήσει τον 9/2018. Σύμφωνα με τα ΤΔΕ των προτάσεων η μέση διάρκεια υλοποίησης υπολογίζεται σε περίπου 17 μήνες.

Διάγραμμα 4: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 1α.

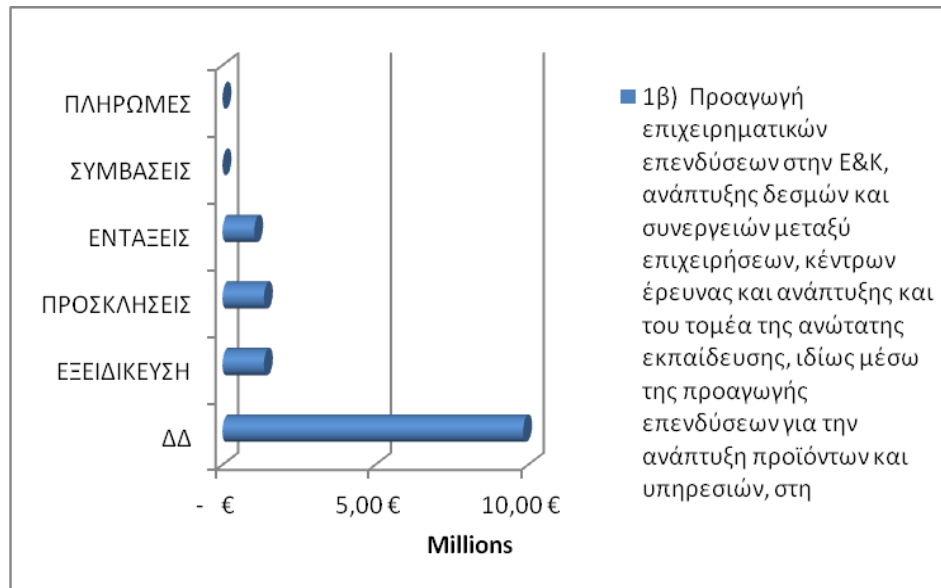

Βάσει των παραπάνω στοιχείων εκτιμάται ότι αν δεν προκύψουν νέες καθυστερήσεις οι δράσεις της Επ.Π. θα υλοποιηθούν κανονικά, σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό.

Επ.Π.. 1β) Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, ... και διάδοση των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής

Η Επ.Π.. 1β περιλαμβάνει δύο Ειδικούς Στόχους (1β1 και 1β2) εκ των οποίων έχει εξειδικευτεί, έχει ανοίξει η πρόσκληση και έχει ενταχθεί μόνο η πράξη που αφορά τον Μηχανισμό Υποστήριξης Οικοσυστήματος Καινοτομίας & Επιχειρηματικότητας, δηλαδή το τμήμα της Επ.Π. 1β που αφορά μη κρατική ενίσχυση.

Διάγραμμα 5: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 1b.

Η μη ενεργοποίηση των πράξεων κρατικών ενισχύσεων (επί του παρόντος) δεν προκαλεί έντονη ανησυχία καθώς οι δράσεις που περιγράφονται στο Προγραμματικό έγγραφο έχουν χρόνο υλοποίησης μικρότερο των 36 μηνών. Θεωρείται ωστόσο δεδομένο, ότι νέες καθυστερήσεις ενδέχεται να δημιουργήσουν σοβαρή απειλή ως προς την επίτευξη των στόχων και των αναμενόμενων αποτελεσμάτων.

Θ.Σ 2: Ενίσχυση της πρόσβασης, της χρήσης και ποιότητας των ΤΠΕ

Ο Θεματικός Στόχος 2 / ΑΞ02 περιλαμβάνει δράσεις για την Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών και επικεντρώνεται σε δύο Επενδυτικές Προτεραιότητες που περιλαμβάνουν συνολικά τρεις ειδικούς στόχους:

- ΕΣ 2β1: Αύξηση της προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ
- ΕΣ 2β2: Ενδυνάμωση της χρήσης ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις ΠΚΜ
- ΕΣ 2γ1 Διεύρυνση της προσφοράς υπηρεσιών ΤΠΕ από Δημόσιους Φορείς Περιφερειακής κλίμακας.

Η ενεργοποίηση των Επενδυτικών Προτεραιοτήτων του ΘΣ2 είναι πρόσφατη (11/2017) καθώς εκκρεμούσαν οι απαιτήσεις των κριτηρίων των αιρεσιμότητων 2.1 και 2.2 πρακτικά μέχρι τον Μάρτιο του 2017. Ωστόσο ακόμα και αυτές οι εξελίξεις ήταν ικανές μόνο για την ενεργοποίηση της Επ.Π. 2γ καθώς η υλοποίηση της 2β επηρεάζεται και από τις καθυστερήσεις των πράξεων κρατικών ενισχύσεων.

Επ.Π.. 2β) Ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ και του ηλεκτρονικού εμπορίου και της ενίσχυσης της ζήτησης για ΤΠΕ

Οι προβλεπόμενες δράσεις δεν έχουν ακόμα εξειδικευτεί.

Η μη ενεργοποίηση των πράξεων κρατικών ενισχύσεων έχει οδηγήσει σε αστοχία σχετικά με την επίτευξη των στόχων του Πλαισίου Επίδοσης, αλλά προς το παρόν δεν προκαλεί έντονη ανησυχία για την επίτευξη των στόχων του 2023, καθώς οι δράσεις που περιγράφονται στο Προγραμματικό έγγραφο έχουν χρόνο υλοποίησης μικρότερο των 24 μηνών. Θεωρείται ωστόσο δεδομένο ότι νέες

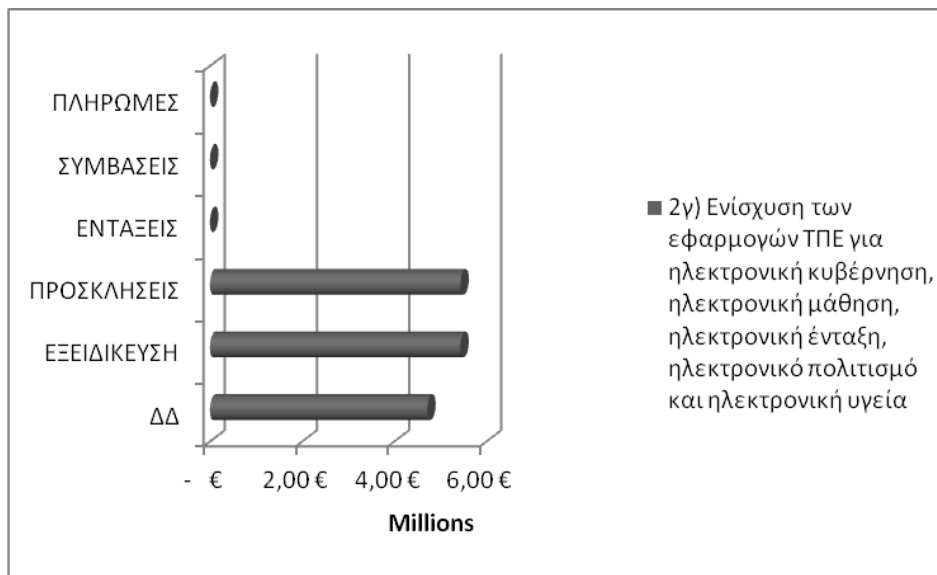
καθυστερήσεις ενδέχεται να δημιουργήσουν σοβαρή απειλή ως προς την επίτευξη και των στόχων 2023 και των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του ΕΠ.

Επ.Π.. 2γ) Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική κυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία

Για τον ΕΣ 2γ1: "Διεύρυνση της προσφοράς υπηρεσιών ΤΠΕ από Δημόσιους Φορείς Περιφερειακής κλίμακας", έχουν εξειδικευτεί (11/2017) δύο τύποι δράσεων σε ποσοστό 115,3% του αρχικού προϋπολογισμού και έχουν εκδοθεί οι αντίστοιχες προσκλήσεις. Οι δράσεις αφορούν:

- Δράση 2γ.1: Ανάπτυξη / αναβάθμιση παρεχόμενων υπηρεσιών ΤΠΕ από Δημόσιους Φορείς στις περιοχές παρέμβασης των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) άλλων πόλεων της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, πλην της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης (5 προσκλήσεις σύνολο 624.000€ τον 1 και 2/2018)
- Δράση 2γ.2: Ανάπτυξη / αναβάθμιση παρεχόμενων υπηρεσιών ΤΠΕ από Δημόσιους Φορείς (4.812.000 € τον 5/2018)

Διάγραμμα 6: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 2c.

Ως τις 31/5/2018 οι εν λόγω προσκλήσεις ήταν ακόμα ανοικτές για κατάθεση προτάσεων χωρίς ωστόσο να έχουν εντάξεις.

Θ.Σ 3: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Ο Θ.Σ. 3 στην Κεντρική Μακεδονία περιλαμβάνει εξ ολοκλήρου έργα κρατικών ενισχύσεων που αφορούν τις ΕΠ.Π. 3α, 3c και 3d. Λόγω των προβλημάτων και καθυστερήσεων που θα αναλυθούν στο κεφάλαιο Α.2 παρουσιάζει μηδενική ενεργοποίηση.

Η μη ενεργοποίηση των πράξεων κρατικών ενισχύσεων θα πρέπει να αντιμετωπιστεί σύντομα (πριν την λήξη του Α' εξαμήνου του 2019) καθώς ορισμένες δράσεις, κυρίως οι δράσεις συνεργασίας επιχειρήσεων / ενίσχυση συσσωματώσεων, απαιτούν σημαντικούς χρόνους ωρίμανσης ή ενδιάμεσης αξιολόγησης της σκοπιμότητας των προτάσεων που ενδέχεται να ξεπεράσουν τον προγραμματικό ορίζοντα του 2023.

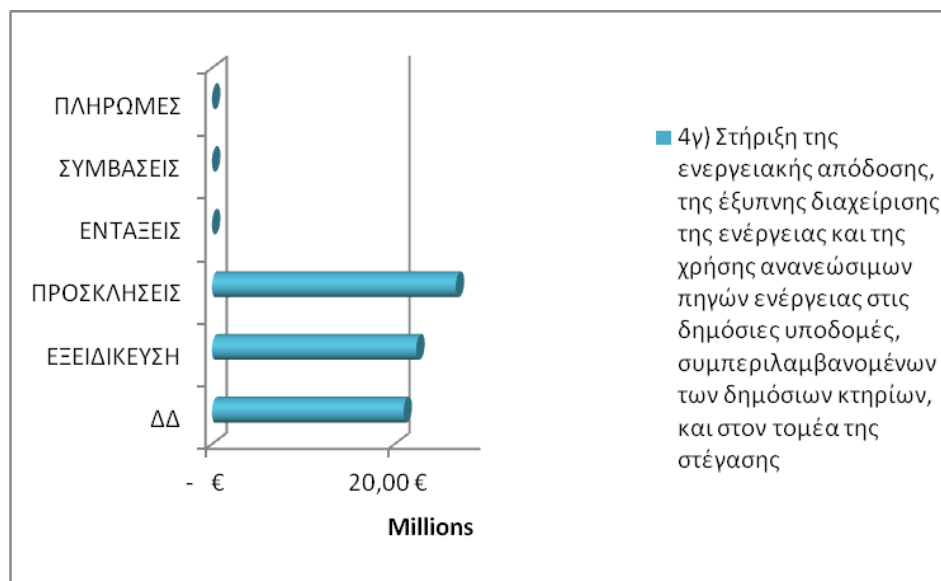
Θ.Σ 4: Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς

Ο Θ.Σ 4 στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 υλοποιείται με την επιλογή δύο Επ.Π. Ως τις 31/5/2018 η ενεργοποίηση των δράσεων του ΘΣ περιοριζόταν ως την έκδοση προσκλήσεων και δεν υπήρχαν εντάξεις - συμβασιοποιήσεις πράξεων.

Επ.Π.. 4γ) Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης της ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτηρίων, και στον τομέα της στέγασης

Στην Επενδυτική Προτεραιότητα 4γ (ΕΣ 4γ1) έχει εξειδικευτεί μία δράση και έχει εκδοθεί μία πρόσκληση. Πρόκειται για την Δράση 4γ.1: «Ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας». Η εξειδίκευση της δράσης (22.378.754 €) υπερβαίνει τη ΔΔ της Επ.Π. ενώ και η μοναδική Πρόσκληση που εκδόθηκε (Π/Υ 26.700.000 €) υπερβαίνει το ποσό της εξειδίκευσης ενδεχομένως εξαιτίας των μεγάλων αναγκών που παρουσιάζονται και τις απαιτήσεις προσαρμογής με το θεσμικό πλαίσιο για την ενεργειακή εξοικονόμηση κτιρίων.

Διάγραμμα 7: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 4c.

Επ.Π. 4ε) Προαγωγή στρατηγικών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδιαίτερα για τις αστικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της αειφόρου πολυτροπικής αστικής κινητικότητας και των μέτρων προσαρμογής σχετικά με τον περιορισμό των επιπτώσεων

Η συνολική ΔΔ της ΕΠ.Π. ανέρχεται σε 9.843.750 €. Στην Επ.Π..4ε (ΕΣ 4ε1) έχουν εξειδικευτεί τρεις δράσεις:

- Δράση 4ε.1: «Ανάπτυξη συστήματος ποδηλατοδρόμων στην περιοχή παρέμβασης της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης». Εξειδικεύτηκαν 1.000.000€ (10,16% της ΔΔ) ενώ έχει εκδοθεί μία Πρόσκληση με 1.000.000€.

- Δράση 4ε.2: «Αστική κινητικότητα στις περιοχές παρέμβασης των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) άλλων πόλεων της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, πλην της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης». Εξειδικεύτηκαν 1.268.000€ (12,88% της ΔΔ) ενώ έχει εκδοθεί μία Πρόσκληση με Π/Υ 1.268.000€.
- Δράση 4ε.3: «Ανάπτυξη “έξυπνων” συστημάτων διαχείρισης κινητικότητας στην περιοχή παρέμβασης της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης». Εξειδικεύτηκαν 2.850.000 € (28,95% της ΔΔ) ενώ έχει εκδοθεί μία Πρόσκληση με Π/Υ 2.850.000€.

Στην Επενδυτική Προτεραιότητα δεν έχουν ενταχθεί μέχρι σήμερα έργα. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι παράγοντας σχετικής καθυστέρησης είναι ότι τα έργα υλοποιούνται στο πλαίσιο των Στρατηγικών ΒΑΑ της περιφέρειας, που συνεπάγεται επιπλέον προβλεπόμενες από το Σχέδιο Διαχείρισης & Ελέγχου του ΕΣΠΑ διαδικασίες ένταξης (παρεμβολή ΕΦΔ).

Θ.Σ 5: Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων

Ο Θεματικός Στόχος 5/ ΑΞ05 περιλαμβάνει δράσεις για την Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων και επικεντρώνει σε έναν ειδικό στόχο:

ΕΣ 5α1: Ενίσχυση της πρόληψης και των δυνατοτήτων αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών σε ζώνες υψηλού κινδύνου.

Ο ΕΣ αφορά σε παρεμβάσεις για την προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και τη πρόληψη και διαχείριση κινδύνων σχετικών με το κλίμα (διάβρωση, πυρκαγιές, πλημμύρες κλπ).

Ο ΘΣ/ΑΞ έχει προϋπολογισμό 69.317.817€ (ΔΔ). Η ενεργοποίηση του Άξονα ξεκίνησε τον 12/2015 και ως τώρα (31/5/2018) έχουν εξειδικευτεί επτά δράσεις που υπερβαίνουν τη συνολική ΔΔ του Άξονα (84.700.000€). Εν τέλει οι προσκλήσεις ανέρχονται σε 42.075.000€ (60,7% της ΔΔ του ΑΠ) και έχουν ενταχθεί 31 έργα με συνολικό προϋπολογισμό 50.994.294€ (83,6% της ΔΔ του ΑΠ). Οι συμβάσεις των έργων ανέρχονται σε 5.669.814€ και οι πληρωμές σε 4.769.435€ (6,9% της ΔΔ του ΑΠ).

Επί του παρόντος δεν εκκρεμεί η εξειδίκευση νέων δράσεων στον Άξονα.

Αναλυτικότερα η εξέλιξη του οικονομικού αντικειμένου στην μοναδική Επ.Π. παρουσιάζεται στη συνέχεια:

Επ.Π. 5α) Στήριξη επενδύσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων των βασιζόμενων στο οικοσύστημα προσεγγίσεων

Η συνολική ΔΔ της Επ.Π. ανέρχεται 69,3 εκ €. Στην Επ.Π.. 5α (ΕΣ 5α1) έχουν εξειδικευτεί οι εξής δράσεις:

5α.1 «Επενδύσεις για την αντιμετώπιση των πυρκαγιών». Εξειδικεύτηκαν 2.500.000 € (αποτελεί το 3,6% της ΔΔ της Επ.Π.) ενώ έχει εκδοθεί πρόσκληση με ΔΔ 2.675.000 € . Τελικά οι εντάξεις ανήλθαν σε 2.689.633€ και οι συμβάσεις σε 2.688.287€. Αξιοσημείωτο είναι το ύψος των πληρωμών το οποίο ανήλθε σε 2.631.820€. Αυτό οφείλεται σε ένα μόνον ενταγμένο έργο που είναι ο «Εξοπλισμός Πυροσβεστικού Σώματος για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας».

5α.2: «Επενδύσεις για την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων από πλημμύρες». Εξειδικεύτηκαν 65.000.000€ (94,2% της ΔΔ .) ενώ οι προσκλήσεις ανήλθαν σε 30.000.000 €. Ο Π/Υ των 28 ενταγμένων έργων στη δράση αυτή ανήλθε σε 39.172.775 € περίπου υπερβαίνοντας τον Π/Υ των

προσκλήσεων. Για τα έργα αυτά, οι συμβάσεις ανήλθαν ως τις 31/5/2018 σε 2.981.527€ και οι πληρωμές σε 2.112.632€.

5α3. «Επενδύσεις για την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων από τη διάβρωση των ακτών στην Κεντρική Μακεδονία». Εξειδικεύτηκαν 10.000.000 € ενώ οι προσκλήσεις που εκδόθηκαν, ανήλθαν σε 5.000.000 €. Εντάχθηκε ένα έργο με Π/Υ 1.411.200€.

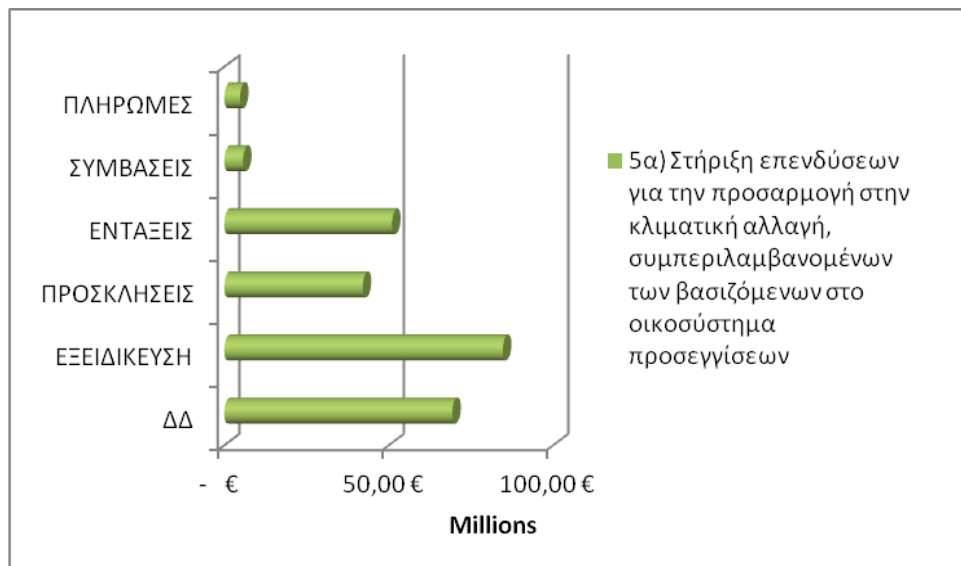
5α.4: «Εκπόνηση Περιφερειακού Σχεδίου για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή στην Κεντρική Μακεδονία». Εξειδικεύτηκαν 200.000€ και εκδόθηκε μία πρόσκληση με το ίδιο ποσόν. Η πρόσκληση αφορά ένα έργο, το οποίο εντάχθηκε με το ίδιο ποσόν.

5α.5: «Αντιπλημμυρική προστασία στην περιοχή παρέμβασης της Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης». Εξειδικεύτηκαν 3.000.000 € και εκδόθηκε πρόσκληση με το ίδιο ποσόν. Δεν υπάρχουν ενταγμένα έργα.

5α.6: «Ενίσχυση φορέων πολιτικής προστασίας και διαχείρισης κινδύνων». Εξειδικεύτηκαν 3.000.000€ ενώ δεν εκδόθηκαν προσκλήσεις.

5α.7: «Συστήματα για την πρόληψη και την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών στην περιοχή παρέμβασης της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης». Εξειδικεύτηκαν 1.000.000€ ενώ εκδόθηκε μία πρόσκληση με Π/Υ 1.200.000€.

Διάγραμμα 8: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 5b.

Η μειωμένη ζήτηση στην δράση 5.α.3 θα πρέπει να διερευνηθεί αν προκύπτει λόγω μη ύπαρξης αναγκών ή μη ύπαρξης ώριμων προτάσεων. Το ζήτημα αυτό θα διερευνηθεί στο πλαίσιο της Τελικής Εκθεσης της 1ης Αξιολόγησης (Δεκ. 2018).

Θ.Σ 6: Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων

Ο Θεματικός Στόχος 6/ ΑΞ04 περιλαμβάνει δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων και επικεντρώνει σε πέντε ειδικούς στόχους:

ΕΣ 6β1: Βελτίωση της διαχείρισης των υδάτινων πόρων και ανάπτυξη των σχετικών υποδομών.

ΕΣ 6γ1: Προστασία και ανάδειξη του οικοπολιτιστικού αποθέματος.

ΕΣ 6δ1: Βελτίωση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος με έμφαση στην προστασία της βιοποικιλότητας.

ΕΣ 6ε1: Ανάπλαση και αναζωογόνηση υποβαθμισμένων αστικών περιοχών και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος.

ΕΣ 6στ1: Εξελιγμένες μέθοδοι που χρησιμοποιούνται στην διαχείριση αποβλήτων.

Ο ΘΣ 6 περιλαμβάνει τα εξής Πεδία Παρέμβασης:

- Παροχή νερού για ανθρώπινη κατανάλωση.
- Διαχείριση αποβλήτων και εξοικονόμηση πόσιμου νερού.
- Ανάπτυξη και προώθηση του τουριστικού δυναμικού φυσικών περιοχών.
- Ανάπτυξη και προβολή δημόσιων τουριστικών υπηρεσιών.
- Προστασία, ανάπτυξη και προβολή στοιχείων δημόσιας πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Ανάπτυξη και προβολή δημόσιων υπηρεσιών πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Προστασία, αναστήλωση και βιώσιμη χρήση των περιοχών Natura 2000.
- Μέτρα για την ποιότητα του αέρα.
- Αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένης γης.
- Θεσμική ικανότητα της δημόσιας διοίκησης και των δημόσιων υπηρεσιών ως προς την εφαρμογή του ΕΤΠΑ ή ενεργειών που στηρίζουν πρωτοβουλίες του ΕΚΤ για ανάπτυξη θεσμικής ικανότητας.
- Επεξεργασία υγρών λυμάτων.

Ο ΘΣ/ΑΞ έχει προϋπολογισμό 119.947.120€ (ΔΔ). Η ενεργοποίηση του Άξονα ξεκίνησε τον 6/2015 και ως τώρα (31/5/2018) έχουν εξειδικευτεί δέκα δράσεις που υπερβαίνουν το συνολικό προϋπολογισμό του Άξονα (144.301.000€). Εν τέλει έχουν εκδοθεί δεκαπέντε προσκλήσεις σε ύψος 115.167.825 (96% επί του Π/Υ του ΑΠ) και έχουν ενταχθεί 30 έργα Π/Υ 32.337.012,2€ (27% επί του Π/Υ του ΑΠ)). Οι συμβάσεις ανέρχονται σε 8.977.188€ και οι πληρωμές σε 3.676.389€. Αναλυτικότερα η εξέλιξη του οικονομικού αντικειμένου παρουσιάζεται ανά Επ.Π.:

Επ.Π. 6β) Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις

Η ΔΔ της ΕΠ.Π. ανέρχεται σε 31.219.040 € ενώ έχουν εξειδικευτεί οι παρακάτω Δράσεις:

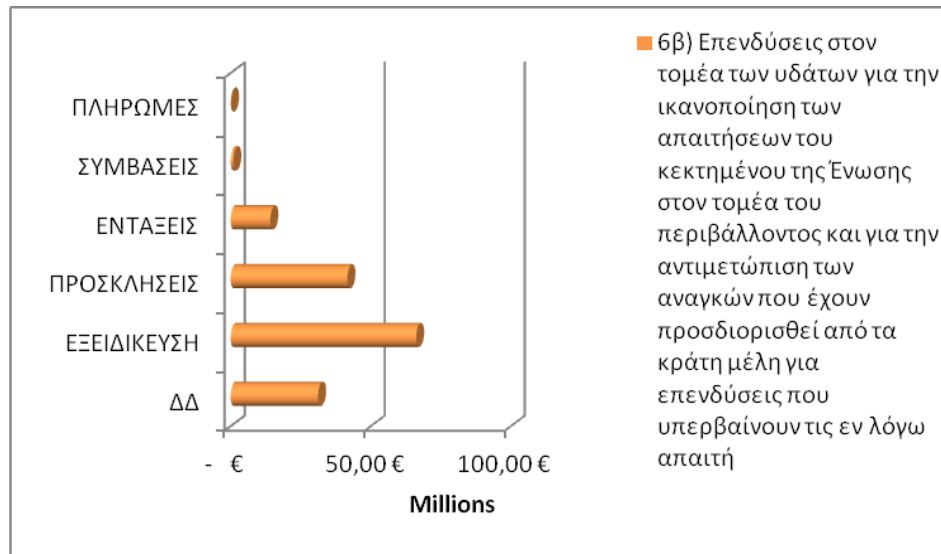
6β.1: «Παρακολούθηση των υδάτων κολύμβησης και ενημέρωση κοινού». Εξειδικεύτηκαν 351.000€ ενώ εκδόθηκε μία πρόσκληση με το ίδιο ποσόν. Εντάχθηκε ένα έργο με 260.616 € ενώ οι συμβάσεις και οι πληρωμές ανήλθαν σε 122.805 € και 8.736€ αντίστοιχα.

6β.2: «Υποδομές βελτίωσης της ποιότητας και διασφάλισης της ποσότητας του πόσιμου νερού». Εξειδικεύτηκαν 64.200.000 € ποσό που αποτελεί το 205,64% της Επ.Π. Οι Προσκλήσεις ανήλθαν σε 40.000.000 € και εντάχθηκαν συνολικά 12 έργα με Π/Υ 13.901.621 €. Οι συμβάσεις και οι πληρωμές ανήλθαν μόλις σε 833.497€ και 153.176€ αντίστοιχα.

6β.3: «Δράσεις εφαρμογής Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΣΔΛΑΠ) στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας». Εξειδικεύτηκαν 1.700.000€ ενώ οι προσκλήσεις ανήλθαν σε 1.340.000€. Δεν υπήρξαν εντάξεις έργων.

Διάγραμμα 9: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 6b.

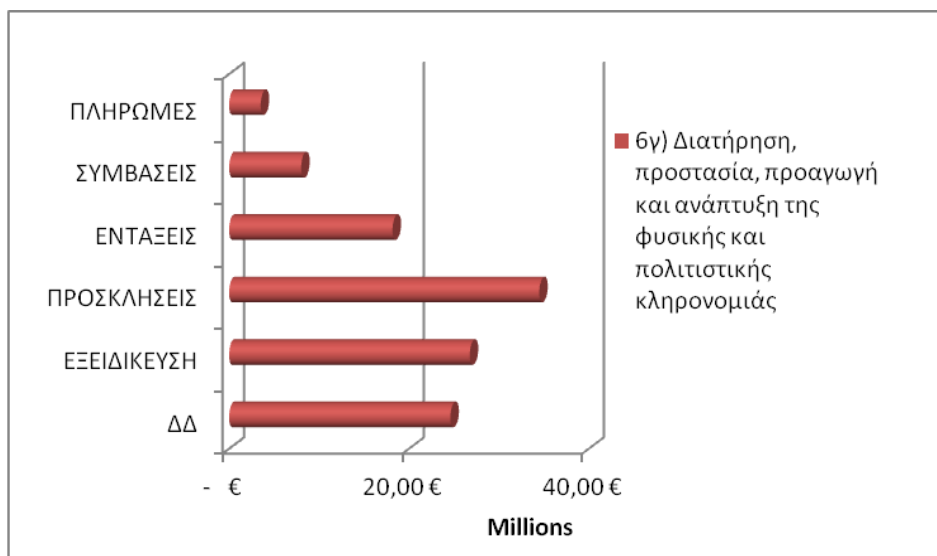
Η μειωμένη ζήτηση στην δράση 6.β.2 θα πρέπει να διερευνηθεί αν προκύπτει λόγω μη ύπαρξης αναγκών ή μη ύπαρξης ώριμων προτάσεων. Το ζήτημα αυτό θα διερευνηθεί στο πλαίσιο της Τελικής Εκθεσης της 1ης Αξιολόγησης (Δεκ. 2018).

Επ.Π. 6γ) Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς

Η ΔΔ της ΕΠ.Π. ανέρχεται σε 24,6 εκ € ενώ έχουν εξειδικευτεί οι παρακάτω Δράσεις:

- Δράση 6γ.1: «Βελτίωση και επέκταση μουσειακών υποδομών». Εξειδικεύτηκαν 5.000.000 € και εκδόθηκαν προσκλήσεις 4.433.000 €. Εντάχθηκε ένα έργο με Π/Υ 4.044.201 € ενώ οι συμβάσεις και πληρωμές ανήλθαν σε 1.557.770€ και 524.181€ αντίστοιχα.
- Δράση 6γ.2: «Επεμβάσεις ανάπλασης και ανάδειξης σε αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας». Εξειδικεύτηκαν 12.000.000€ (48,76% της ΔΔ) ενώ εκδόθηκαν Προσκλήσεις 19.185.825 €. Τελικά εντάχθηκαν 10 έργα με Π/Υ 7.115.468 €. Οι συμβάσεις και πληρωμές ανήλθαν σε 3.833.948 € και 1.189.266 € αντίστοιχα.
- Δράση 6γ.3: «Υποστήριξη εκδηλώσεων σύγχρονου πολιτισμού» Εξειδικεύτηκαν 5.000.000€ και εκδόθηκαν προσκλήσεις 6.108.000 € . Εντάχθηκαν 5 έργα με Π/Υ 3.017.305€. Οι συμβάσεις και πληρωμές ανήλθαν σε 2.629.169 € και 1.801.030 € αντίστοιχα.
- Δράση 6γ.4: «Τουριστική Προβολή της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας». Εξειδικεύτηκαν 4.000.000€ και εκδόθηκαν προσκλήσεις 4.000.000€ . Εντάχθηκε ένα έργο με Π/Υ 3.997.800 € .
- Δράση 6γ.5: «Αναβάθμιση και προβολή πολιτιστικού και τουριστικού προϊόντος στις περιοχές παρέμβασης των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) άλλων πόλεων της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, πλην της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης». Εξειδικεύτηκαν 764.000€ και εκδόθηκε πρόσκληση με το ίδιο ποσό.

Διάγραμμα 10: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 6c.

Επ.Π. 6δ) Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους και προαγωγή των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μέσω και του δικτύου NATURA 2000 και των «πράσινων» υποδομών

Η ΔΔ της ΕΠ.Π. ανέρχεται σε 4,6 εκ € ενώ δεν έχουν εξειδικευτεί Δράσεις.

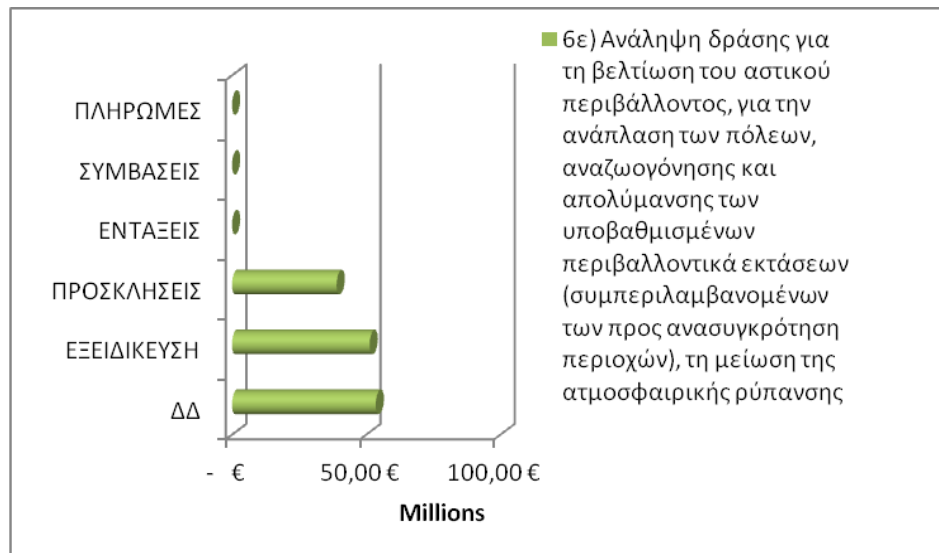
Επ.Π. 6ε) Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνησης και απολύμανσης των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θόρυβου

Η ΔΔ της ΕΠ.Π. ανέρχεται σε 53,571,837€. Εξειδικεύτηκαν οι εξής Δράσεις που αφορούν στο σύνολό τους Στρατηγικές για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΣΒΑΑ):

- Δράση 6ε.1: «Δημιουργία - αναβάθμιση πυρήνων πρασίνου επιπέδου πολεοδομικής ενότητας ή/και πράσινων διαδρόμων στην περιοχή παρέμβασης της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης». Εξειδικεύτηκαν 16.000.000 € και εκδόθηκε πρόσκληση με το ίδιο ποσόν.
- Δράση 6ε.2: «Αναβάθμιση πυρήνων τοπικού αστικού πρασίνου στην περιοχή παρέμβασης της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης». Εξειδικεύτηκαν 4.000.000 € και εκδόθηκε πρόσκληση με το ίδιο ποσόν.
- Δράση 6ε.3: «Δημιουργία πράσινων δωματίων και κάθετων κήπων στην περιοχή παρέμβασης της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης». Εξειδικεύτηκαν 4 εκ € και εκδόθηκε πρόσκληση με το ίδιο ποσόν.
- Δράση 6ε.4: «Αστική αναζωογόνηση και βελτίωση της ποιότητας του αέρα στις περιοχές παρέμβασης των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) άλλων πόλεων της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, πλην της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης». Εξειδικεύτηκαν 13.486.000 € και εκδόθηκε πρόσκληση με το ίδιο ποσόν.
- Δράση 6ε.5: «Αποκατάσταση – αξιοποίηση αποδεδειγμένων χώρων από οχλούσες χρήσεις γης στην περιοχή παρέμβασης της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης». Εξειδικεύτηκαν 12.300.000 € ενώ δεν εκδόθηκαν προσκλήσεις.

- Δράση 6ε.6: «Ενίσχυση οικολογικής συνείδησης και προώθηση περιβαλλοντικού εθελοντισμού στην περιοχή παρέμβασης της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης». Εξειδικεύτηκαν 500.000€ και εκδόθηκε πρόσκληση με το ίδιο ποσό.
- Δράση 6ε.7: «Ενίσχυση δικτύων παρακολούθησης και παρατηρητηρίων αστικών προκλήσεων στην περιοχή παρέμβασης της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης». Εξειδικεύτηκαν 1.000.000€ και εκδόθηκε πρόσκληση με το ίδιο ποσό.

Διάγραμμα 11: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 6ε.

Η καθυστέρηση στην ένταξη και συμβασιοποίηση έργων θεωρείται (οριακά πλέον) φυσιολογική, λόγω του γεγονότος ότι για την υλοποίηση των έργων ΒΑΑ απαιτείται μια σχετικά χρονοβόρα διαδικασία που περιλαμβάνει την κατάρτιση Σχεδίου ΒΑΑ, την απόφαση εκχώρησης αρμοδιοτήτων ΕΦΔ στις Αστικές Αρχές και την αξιολόγηση της Σκοπιμότητας των έργων από αυτές. Δεδομένου ότι οι διαδικασίες έγκρισης των στρατηγικών και της έκδοσης των αποφάσεων διήρκησε ως τον 7/2017, ο ρυθμός υλοποίησης των ΒΑΑ κρίνεται ότι βρίσκεται εντός φυσιολογικών ορίων.

Επ.Π. 6στ) Προώθηση καινοτόμων τεχνολογιών για τη βελτίωση της προστασίας του περιβάλλοντος και της αποδοτικότερης χρήσης των πόρων στον τομέα των αποβλήτων, των υδάτων, και σε σχέση με το έδαφος, ή για τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης

Η ΔΔ της Επ.Π. ανέρχεται σε 5.859.375 € ενώ δεν έχουν εξειδικευθεί Δράσεις. Επισημαίνεται ότι στη συγκεκριμένη Επ.Π. δεν προβλέπεται να ενταχθούν έργα σύμφωνα και με τις κατευθύνσεις του αναθεωρημένου (2017) ΠΕΣΔΑ Κεντρικής Μακεδονίας.

Θ.Σ 7: Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των εμποδίων σε βασικές υποδομές δικτύων

Ο Θεματικός Στόχος 7 / ΑΞ07 περιλαμβάνει δράσεις για την προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων και επικεντρώνεται σε τρεις ειδικούς στόχους:

- ΕΣ 7α1: Ολοκλήρωση έργων μεταφορικών υποδομών σχετικών με το ΔΕΔ-Μ,
- ΕΣ 7β1: Ολοκλήρωση ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου και σύνδεση αυτού με ΔΕΔ-Μ και
- ΕΣ 7ε1: Διείσδυση του φυσικού αερίου σε αστικές και βιομηχανικές περιοχές,

που αφορούν σε παρεμβάσεις κατασκευής νέων αυτοκινητοδρόμων ΔΕΔ-Μ και συνολικού οδικού δικτύου καθώς και δευτερευουσών οδικών συνδέσεων με το οδικό δίκτυο και τους κόμβους ΔΕΔ-Μ, σιδηροδρόμων ΔΕΔ-Μ (συνολικού), έξυπνων συστημάτων μεταφορών και ανάπτυξης – επέκτασης του δικτύου φυσικού αερίου.

Ο ΘΣ/ΑΞ έχει προϋπολογισμό 336.481.894 € (ΔΔ χωρίς αποθεματικό επίδοσης). Η ενεργοποίηση του Άξονα ξεκίνησε τον 6/2015 και ως τώρα (31/5/2018) έχουν εξειδικευθεί έξι δράσεις συνολικού ύψους 382.050.000 € (ήτοι 113,54% επί του Π/Υ ΔΔ του Άξονα). Έχουν εκδοθεί 8 προσκλήσεις σε ύψος 383.441.280€ (113,96% της ΔΔ) και έχουν ενταχθεί 10 έργα με συνολικό Π/Υ 343.077.842,96 € (102% της ΔΔ), 8 εκ των οποίων είναι τμηματοποιημένα από την προηγούμενη προγραμματική περίοδο 2007 – 2013. Επί του παρόντος δεν εκκρεμεί η ένταξη νέων δράσεων στον Άξονα.

Μέχρι σήμερα, το ύψος των νομικών δεσμεύσεων από τα ενταγμένα έργα (αφορά αποκλειστικά στα τμηματοποιημένα) ανέρχεται σε 235.695.054,27 € (70,05%) και οι πληρωμές σε 128.187.469,81 € (38,10%).

Αναλυτικότερα η εξέλιξη του οικονομικού αντικειμένου παρουσιάζεται ανά Επ.Π.

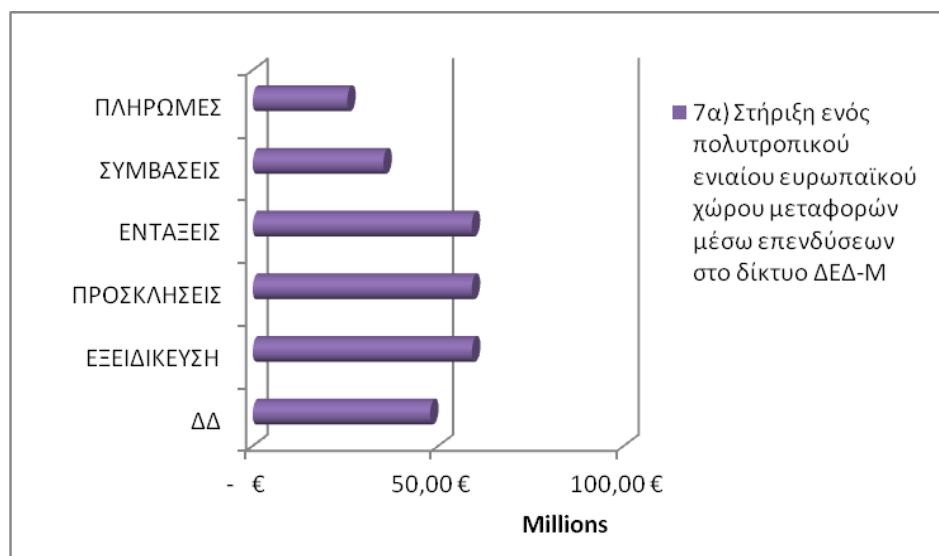

Επ.Π. 7α) Στήριξη ενός πολυτροπικού ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου μεταφορών μέσω επενδύσεων στο δίκτυο ΔΕΔ-Μ

Στην Επενδυτική Προτεραιότητα 7α (ΕΣ 7α1) (με Π/Υ 47.812.500 €, 14,21% επί του συνολικού Π/Υ του Άξονα) έχουν εξειδικευθεί 2 δράσεις (ύψους 59.100.000 € ή 123,61% επί του Π/Υ της Επ.Π, έχουν εκδοθεί αντίστοιχα 2 προσκλήσεις (ύψους 59.025.860 € ή 123,45% της Υπ.) και έχουν ενταχθεί 2 έργα (με συνολικό Π/Υ 59.025.856,40 € ή 123,45% της Επ.Π). Το ύψος των νομικών δεσμεύσεων ανέρχεται σε 35.219.543,61 € ή 73,66% και το ύψος των μέχρι σήμερα πληρωμών σε 25.481.501,49 € ή 53,29%.

Διάγραμμα 12: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 7α.

Οι δράσεις που εξειδικεύθηκαν στην Επ.Π. 7α είναι οι εξής:

- 7α.1 Ολοκλήρωση οδικών συνδέσεων ΔΕΔ-Μ και
- 7α.2 Αναβάθμιση σιδηροδρομικής σύνδεσης του λιμένα Θεσσαλονίκης με το υπόλοιπο δίκτυο

Για τη δράση 7α.1 (ύψους εξειδικευμένου Π/Υ 52.100.000 € ή 108,97% του Π/Υ της Επ.Π.) εκδόθηκε μια στοχευμένη πρόσκληση (Π/Υ 52.025.860 € ή 108,81%) ουσιαστικά για την ένταξη του τμηματοποιημένου έργου «Κατασκευή ανισόπεδου κόμβου Κ16 στη συμβολή ΠΑΘΕ και εσωτερικής περιφερειακής οδού Θεσσαλονίκης Β' Φάση». Ο συνολικός Π/Υ ένταξης του ανέρχεται σε 52.025.856,40 € ή 108,81% και καταγράφει τα ποσά και ποσοστά νομικών δεσμεύσεων και πληρωμών σε ολόκληρη την Επ.Π. 7α. Το έργο στο βασικό σκέλος της κατασκευής του είναι ολοκληρωμένο μιας και ο κόμβος έχει δοθεί στην κυκλοφορία από μέσα του 2017 (επιτόπια επίσκεψη), περιλαμβάνει όμως κάποια υποέργα τα οποία είτε δεν έχουν συμβασιοποιηθεί στο σύνολό τους είτε αναμένεται η ολοκλήρωσή τους σε επόμενο στάδιο, όπως π.χ. το υποέργο 12: Σύνδεση ΠΑΘΕ – Καλοχώρι προς Αθήνα (μέχρι 31/12/2020, στοιχεία από <http://anaptyxi.gov.gr>). Το ποσοστό πληρωμών προς το ύψος των νομικών δεσμεύσεων ανέρχεται σε 72,35%.

Η δράση 7α.2 εμπεριέχει στην εξειδίκευσή της (Π/Υ 7.000.000 €) το έργο «Αναβάθμιση σιδηροδρομικής γραμμής Θεσσαλονίκης Ειδομένης από ΧΘ 0400 έως ΧΘ 6170» το οποίο πήρε απόφαση ένταξης σχετικά πρόσφατα (11/2017 με 7 εκατ. €) και δεν έχει συμβασιοποιηθεί ακόμη.

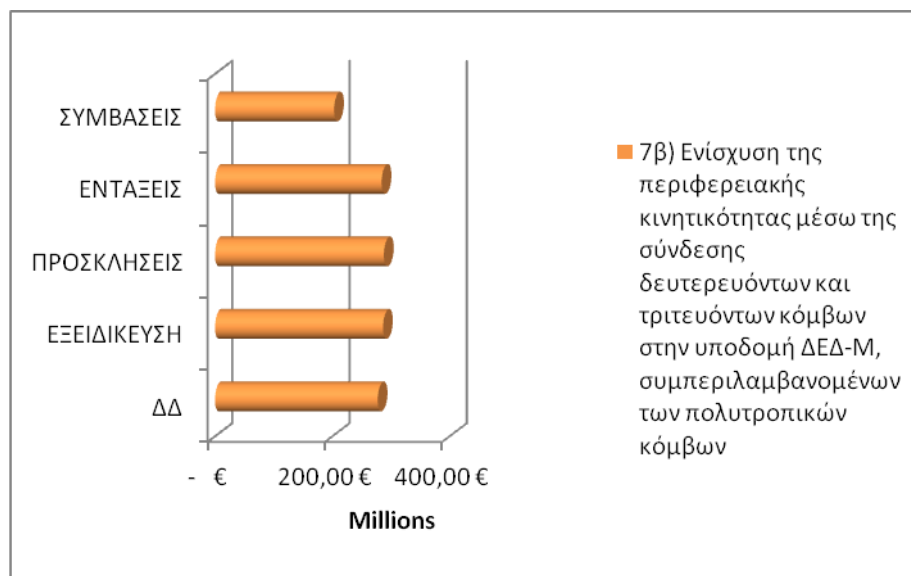

Επ.Π. 7β) Ενίσχυση της περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων στην υποδομή ΔΕΔ-Μ, συμπεριλαμβανομένων των πολυτροπικών κόμβων

Στην Επενδυτική Προτεραιότητα 7β (ΕΣ 7β1) (με Π/Υ 277.419.394 €, 82,45% επί του συνολικού Π/Υ του Άξονα) έχουν εξειδικευθεί 3 δράσεις (ύψους 286.500.000 € ή 103,27% επί του Π/Υ της Επ.Π.), έχουν εκδοθεί αντίστοιχα 5 προσκλήσεις (ύψους 287.965.420 € ή 103,80% της Επ.Π.) και έχουν ενταχθεί 8 έργα (με συνολικό Π/Υ 284.051.986,56 € ή 102,39%). Το ύψος των νομικών δεσμεύσεων ανέρχεται σε 200.475.510,66 € ή 72,26% και το ύψος των μέχρι σήμερα πληρωμών σε 102.705.968,32 € ή 37,02%.

Διάγραμμα 13: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 7b.

Οι δράσεις που εξειδικεύθηκαν στην Επ.Π. 7β είναι οι εξής:

- 7β.1 Βελτίωση ή κατασκευή περιφερειακών συνδέσεων με τα ΔΕΔ-Μ
- 7β.2 Βελτίωση ή επέκταση των ενδοπεριφερειακών μεταφορικών δικτύων
- 7β.3: Ενεργητική οδική ασφάλεια

Από την εξειδίκευση της δράσης 7β.1 (συνολικού Π/Υ 180.000.000 € ή 64,88% της Επ.Π.) προέκυψαν 3 στοχευμένες προσκλήσεις συνολικού Π/Υ 180.609.140 € ή 65,10%) για την ένταξη τριών τμηματοποιημένων έργων (συνολικού Π/Υ 230.857.635,93 € ή 83,22%). Οι συνολικές νομικές δεσμεύσεις ανέρχονται σε 166.767.131,13 € ή 60,11% και οι πληρωμές σε 83.537.917,67 € ή 30,11%. Τα έργα που εντάχθηκαν είναι τα εξής:

- Κατασκευή οδικού τμήματος Ποτίδαια Κασσανδρεία του οδικού κυκλώματος Κασσάνδρας Ν Χαλκιδικής Φάση Β' (με σχεδόν ολοκλήρωσή του, ποσοστό πληρωμών προς ΝΟΔΕ 94,66%),
- Βελτίωση αναβάθμιση της Δυτικής Εσωτερικής Περιφερειακής Οδού Θεσσαλονίκης από πέρας κόμβου Κ16 Λαχαναγορά έως κόμβο Κ5 Νοσοκομείο Παπαγεωργίου Φάση Β' (επίσης καταχωρημένο ως μεγάλο έργο, ποσοστό πληρωμών προς ΝΟΔΕ 41,99%) και
- Οδικός άξονας Θεσσαλονίκη Κιλκίς Δοϊράνη τμήμα ΑΚ Ασσήρου έως ΑΚ Ν Σάντας Β Φάση (ποσοστό πληρωμών προς ΝΟΔΕ 27,76%).

Από την εξειδίκευση της δράσης 7β.2 (συνολικού Π/Υ 105.000.000 € ή 37,85% της Επ.Π.) προέκυψαν 3 στοχευμένες προσκλήσεις συνολικού Π/Υ 105.856.280 € ή 38,16%) για την ένταξη τεσσάρων τμηματοποιημένων έργων (συνολικού Π/Υ 51.959.195,63 € ή 18,73%). Οι συνολικές νομικές δεσμεύσεις ανέρχονται σε 33.708.379,53 € ή 12,15% και οι πληρωμές σε 19.168.050,65 € ή 6,91%. Τα έργα που εντάχθηκαν είναι τα εξής:

- Οδικός άξονας Θεσσαλονίκη Κιλκίς Δοϊράνη τμήμα ΑΚ Μαυρονερίου είσοδος Κιλκίς Β Φάση (ποσοστό πληρωμών προς ΝΟΔΕ 54,66%),
- Βελτίωση του επιπέδου οδικής ασφάλειας στον οδικό άξονα Θεσσαλονίκη Πολύγυρος ΕΟ 16 Τμήμα Θέρμη Γαλάτιστα Φάση Β (ποσοστό πληρωμών προς ΝΟΔΕ 26,90%),
- Παράκαμψη Αρναίας Φάση Β' (ποσοστό πληρωμών προς ΝΟΔΕ 66,15%) και
- Περιφερειακή οδός Κατερίνης Β' φάση (ποσοστό πληρωμών προς ΝΟΔΕ 56,86%).

Τέλος, από την εξειδίκευση της δράσης 7β.3 (συνολικού Π/Υ 1.500.000 € ή 0,54% της Επ.Π.) προέκυψε 1 πρόσκληση ισόποσου Π/Υ στην οποία εντάχθηκε το έργο «Ενεργητική οδική ασφάλεια» που αφορά σε προμήθεια εξοπλισμού της Τροχαίας (συνολικού Π/Υ 1.235.155 € ή 0,45%). Η ένταξή του έγινε σχετικά πρόσφατα (3/2018) και το έργο δεν έχει ακόμη συμβασιοποιηθεί.

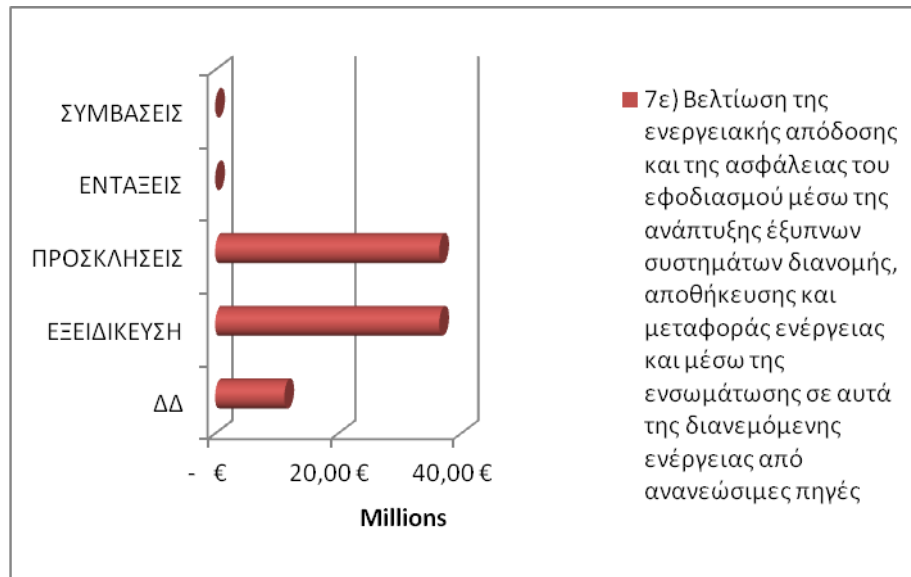
Επ.Π.. 7ε) Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της ασφάλειας του εφοδιασμού μέσω της ανάπτυξης έξυπνων συστημάτων διανομής, αποθήκευσης και μεταφοράς ενέργειας και μέσω της ενσωμάτωσης σε αυτά της διανεμόμενης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές

Στην Επενδυτική Προτεραιότητα 7ε (ΕΣ 7ε1) (με Π/Υ 11.250.000 €, 3,34% επί του συνολικού Π/Υ του Άξονα) έχει εξειδικευθεί 1 δράση «7ε.1: Ανάπτυξη δικτύων φυσικού αερίου χαμηλής και μεσαίας πίεσης» (ύψους 36.450.000 € ή 324,00% επί του Π/Υ της Επ.Π.) και έχει εκδοθεί 1 ισόποση πρόσκληση (από τον 11/2016 και ενημέρωσή της τον 12/2017 ως προς τους δυνητικούς δικαιούχους) χωρίς να υπάρχει ακόμη ένταξη έργου ανάπτυξης ή επέκτασης δικτύου φυσικού αερίου (εκκρεμούν διαδικασίες όπως η υπαγωγή της ΔΕΔΑ στις διατάξεις του Ν. 4412/2016 και άλλα ζητήματα ωριμότητας του έργου και καθυστερεί η ένταξή του στο ΠΕΠ ΚΜ).

Διάγραμμα 14: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 7ε.

Θ.Σ 8: Προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας εργατικού δυναμικού

Ο Θεματικός Στόχος 8 / ΑΞ08 περιλαμβάνει δράσεις για την τόνωση του εργατικού δυναμικού και την ενίσχυση της απασχολησιμότητας και επικεντρώνει σε δύο ειδικούς στόχους:

- 8iii Αύξηση αριθμού νέων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων καινοτόμων επιχειρήσεων
- 8v Ανάπτυξη νέων γνώσεων εξειδίκευσης και δεξιοτήτων σε τομείς υψηλού περιφερειακού ενδιαφέροντος

Οι δράσεις αφορούν καταρτίσεις, συμβουλευτική και εν γένει δράσεις υποστήριξης της απασχόλησης και ανάπτυξης των δεξιοτήτων ανέργων, αυτοαπασχολούμενων και εργαζόμενων.

Ο ΘΣ08/ΑΞ08 έχει προϋπολογισμό 11.477.137€ (ΔΔ). Η ενεργοποίηση του Άξονα ξεκίνησε τον 5/2017 και ως τώρα έχουν εξειδικευτεί πέντε (5) δράσεις συνολικού ύψους 3.885.351,00€ ίσου με το 33%. επί του προϋπολογισμού του Άξονα. Έχουν εκδοθεί τρεις (3) προσκλήσεις ύψους 4.600.000,00€ (40%) και έχουν ενταχθεί 3 έργα με συνολικό προϋπολογισμό 4.351.344,55€ (38%). (Ας σημειωθεί ότι για τις δύο δράσεις που αφορούν έργα στο πλαίσιο των ΣΒΑΑ οι προσκλήσεις τους είναι ανοιχτές και εκπνέουν στα τέλη του 6^{ου} και του 9^{ου} του 2018).

Οι δύο επενδυτικές προτεραιότητες εμφανίζουν υστέρηση στην υλοποίηση του φυσικού τους αντικειμένου. Συγκεκριμένα οι δράσεις της Επ.Π 8iii που έχουν ως αντικείμενό τους την υποστήριξη επιχειρηματικών σχεδίων για τη δημιουργία επιχειρήσεων, όπως και οι δράσεις της Επ.Π 8v που στοχεύουν στην ενίσχυση επιχειρήσεων για την προσαρμογή τους στην αλλαγή (υποστήριξη για διορθωτικές και τεχνολογικές προσαρμογές) δεν έχουν ακόμη εκκινήσει εξαιτίας της μη ολοκλήρωσης του θεσμικού πλαισίου των κρατικών ενισχύσεων, με τον ορισμό Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης (βλέπε αναλυτικά Ενότητα Α.2.2.).

Αναλυτικότερα η εξέλιξη του οικονομικού αντικειμένου παρουσιάζεται ανά Επ.Π.:

Επ.Π. 8iii) Αυτο-απασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιχειρήσεων

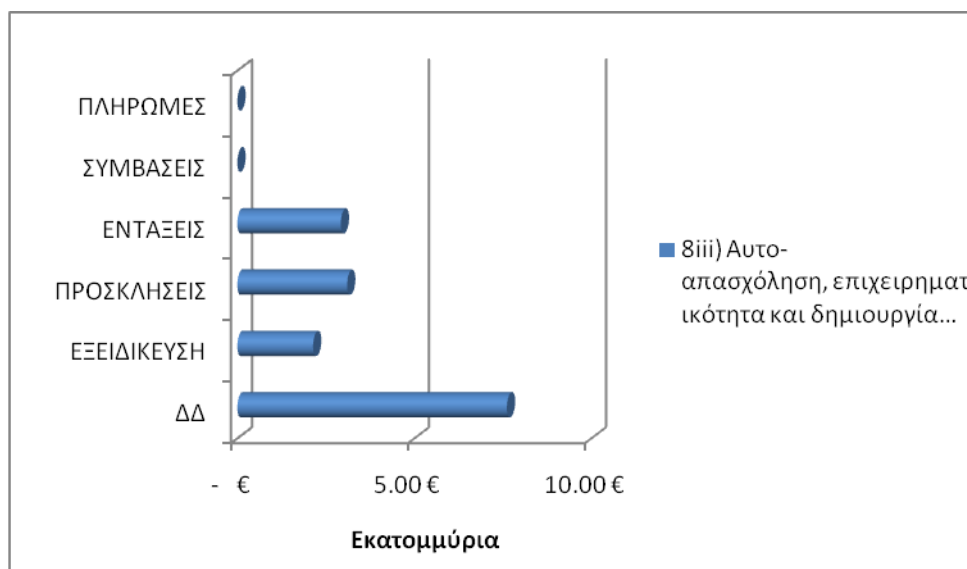
Στην Επ.Π. 8iii έχουν εξειδικευτεί δύο δράσεις, με συνολικό π/υ 2.138.082€ (28% ΔΔ της Επ.Π): α) 8iii.1: Συμβουλευτική και κατάρτιση ανέργων σε παραγωγικούς τομείς της RIS3 της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας & β) 8iii.2: Υποστήριξη της επιχειρηματικότητας, προσέλκυση επενδύσεων και προώθηση της καινοτομίας (ΕΚΤ) στις περιοχές παρέμβασης των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης), ωστόσο έχει εκδοθεί μόνο μια πρόσκληση, για την πρώτη δράση.

Για την δράση αυτή παρ' όλο που αρχικά εξειδικεύτηκε το 19,7% των διαθέσιμων πόρων της Επ.Π., εν τέλει και λόγω της ζήτησης που διαγνώστηκε κατά την περίοδο διαβούλευσης της πρόσκλησης, αποφασίστηκε ο διαθέσιμος προϋπολογισμός να ανέλθει σε 3.100.000,00€ καλύπτοντας το 40,7% των διαθέσιμων πόρων της Επ.Π.

Το έργο εντάχθηκε στις 30/3/2018 με π/υ 2.921.362,50€ (94%) Ως τις 31/05/2018 το έργο δεν είχε αποκτήσει νομική δέσμευση.

Η δεύτερη δράση της Επ.Π. για την οποία μέχρι τις 31/5/2018 δεν έχει εκδοθεί η ανάλογη πρόσκληση, είναι δράση ενταγμένη στο πλαίσιο της ΣΒΑΑ, άρα δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εμφανίζει μέχρι στιγμής καθυστέρηση στην υλοποίηση της, με δεδομένο ότι οι δράσεις των ΒΑΑ αναμένεται να ενεργοποιηθούν εντός τους 2018.

Διάγραμμα 15: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 8iii.

Επ.Π. 8ν) Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή

Στην Επ.Π. 8ν έχουν εξειδικευτεί τρεις δράσεις με συνολικό π/υ 1.747.269 €.:

α) 8ν.1: Ανάπτυξη δεξιοτήτων καινοτομίας εργαζομένων σε επιχειρήσεις, β) 8ν.2: Ενίσχυση και πιστοποίηση επαγγελματικών γνώσεων & δεξιοτήτων εργαζομένων σε πολύ μικρές επιχειρήσεις σε δυναμικούς ή υπό αναδιάρθρωση κλάδους της περιφερειακής οικονομίας & γ) 8ν.3: Αναβάθμιση και πιστοποίηση δεξιοτήτων και προσόντων του αστικού ανθρώπινου δυναμικού (σε τομείς ενδιαφέροντος) στις περιοχές παρέμβασης των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης.

Έχουν δημοσιευτεί 2 προσκλήσεις, αυτές που αφορούν τις δράσεις α) και β).

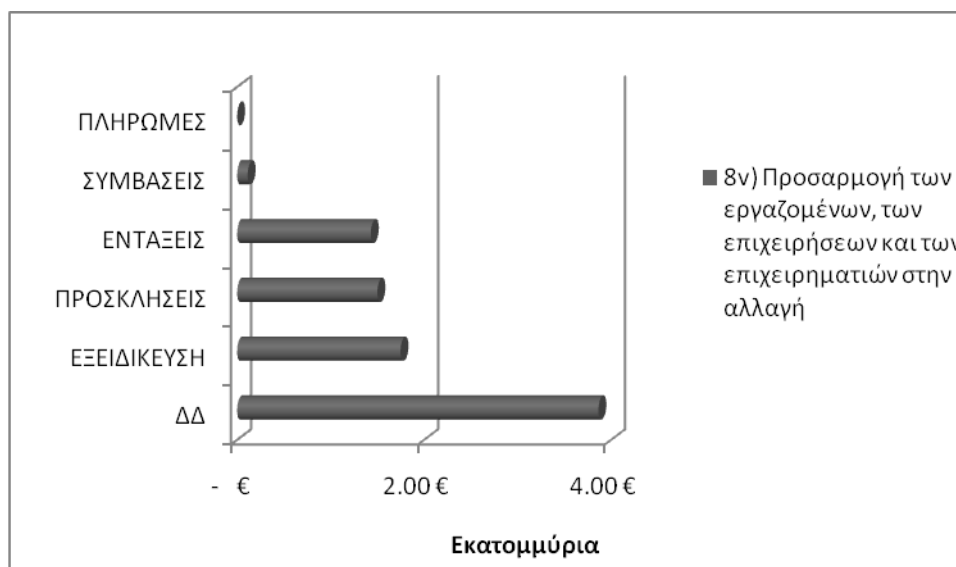
Για τις δράσεις αυτές, παρ' όλο που αρχικά εξειδικεύτηκε το 17,5% των διαθέσιμων πόρων της Επ.Π., εν τέλει λόγω της μεγάλης ζήτησης ο διαθέσιμος προϋπολογισμός ανήλθε για την δράση α) σε 660.000 € και για την δράση β) σε 840.000€ ποσό που τελικά ανέχεται στο 38,8% του π/υ της Επ.Π.

Οι προσκλήσεις είχαν καταληκτικές ημερομηνία υποβολής προτάσεων στις 16/10/2017 και 20/11/2017 αντίστοιχα. Τα έργα εντάχθηκαν στις 11/01/2018 και στις 20/02/2018 με π/υ 609.559,30€ και 820.422,75€ αντίστοιχα, ποσά που συνολικά καταλαμβάνουν το 37% του π/υ της Επ.Π.

Και τα δύο έργα έχουν συμβασιοποιηθεί, σχετικά πρόσφατα το α) στις 13/02/2018 και το β) στις 02/04/2018. Οι νομικές τους δεσμεύσεις ωστόσο, αφορούν μέρη των έργων (τμήματα έργου που υλοποιούνται δι' αυτεπιστασίας) για αυτό και εμφανίζονται χαμηλές. Συγκεκριμένα οι νομικές δεσμεύσεις ανέρχονται για τη δράση α) σε 48.283,30€ και για τη δράση β) σε 64.235,99€. ποσά συνολικά ίσα με το 7,8% ΔΔ του συνολικού π/υ των εντάξεων, που ήταν περίπου ίσος με τον π/υ των προσκλήσεων.

Η δράση γ) για την οποία μέχρι τις 31/5/2018 δεν έχει εκδοθεί η ανάλογη πρόσκληση, είναι δράση ενταγμένη στο πλαίσιο της ΣΒΑΑ, άρα δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εμφανίζει μέχρι στιγμής καθυστέρηση στην υλοποίηση της, με δεδομένο ότι οι δράσεις των ΒΑΑ αναμένεται να ενεργοποιηθούν εντός τους 2018.

Διάγραμμα 16: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 8ν.

Συνολικά η πορεία της Επ.Π. κρίνεται σχετικά χαμηλή, λόγω της καθυστέρησης που έχει προέλθει κυρίως από την καθυστέρηση ορισμού ΕΦΔ (βλ. Α.1.2.2.) για τις δράσεις που σχετίζονται με κρατικές ενισχύσεις. **Στο πλαίσιο αυτό, και καθώς οι δράσεις αυτές πιθανώς θα παρουσιάσουν και επιπλέον χρονική υστέρηση, θα πρέπει να επιταχυνθούν και να επιταθούν οι διαδικασίες - και για τις δύο Επ.Π. που αφορούν δράσεις κατάρτισεων και επιμορφώσεων ώστε να μην εμφανιστεί πρόβλημα μη επίτευξης του στόχου.**

Θ.Σ 9: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας

Ο Θεματικός Στόχος 9 / ΑΞ09 χωρίζεται σε δύο Άξονες, τον ΑΠ 9Α (ΕΤΠΑ) και τον ΑΠ9Β (ΕΚΤ).

Η εξέλιξη του οικονομικού αντικειμένου παρουσιάζεται στη συνέχεια ανά Άξονα Προτεραιότητας:

ΑΠ 09Α

Οι δράσεις του ΑΠ 9Α αφορούν κτιριακές βελτιώσεις και εξοπλισμό μονάδων υγείας και παρεμβάσεις στον τομέα των κοινωνικών υποδομών (οικοτροφείο παιδιών ή εφήβων ΑμεΑ και ηλικιωμένων σε μειονεκτική κατάσταση, δράσεις προστασίας παιδιού και οικογένειας κ.λπ.) – Επ. Π 9α.

Επίσης αφορούν δράσεις στήριξης της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας οικονομίας – Επ.Π 9γ.

Ο προϋπολογισμός του Άξονα είναι 28.654.316€ (ΔΔ). Η ενεργοποίηση του ξεκίνησε τον 6ο του 2015 και ως τώρα έχουν εξειδικευτεί δύο (2) δράσεις συνολικού ύψους 32.430.351,00€. Ήδη κατά την φάση των εξειδικεύσεων κατέστη εμφανές ότι οι ανάγκες προδιέγραφαν π/υ υψηλότερο του προβλεφθέντος οπότε δεσμεύτηκαν επιπλέον πόροι (+22,4% επί της ΔΔ).

Αναλυτικότερα η εξέλιξη του οικονομικού αντικειμένου παρουσιάζεται ανά Επ.Π.:

Επ.Π. 9α) Επενδύσεις στις υποδομές υγείας και στις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, μείωση των ανισοτήτων όσον αφορά την κατάσταση στον τομέα της υγείας, και προώθηση της κοινωνικής ένταξης με τη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικού, πολιτιστικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα και με τη μετάβαση από θεσμικές υπηρεσίες σε υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας

Η Επ.Π. 9α έχει π/υ 28.125.000€ ΔΔ και ειδικό στόχο τη βελτίωση υποδομών και υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υποδομών σε αστικές και μειονεκτικές περιοχές και διευκόλυνση της πρόσβασης σ' αυτές ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Έχουν εξειδικευτεί δύο δράσεις:

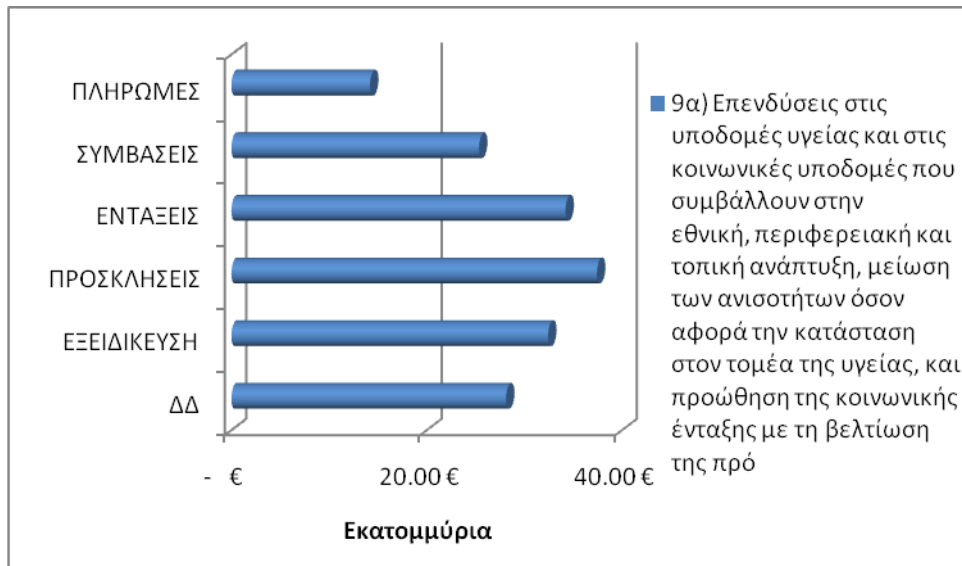
α) 9α.1 Επέκταση και αναβάθμιση υφιστάμενων δομών και υποδομών υγείας

β) 9α.2 : Κοινωνικές υποδομές

Η πρώτη δράση αφορά στην επέκταση και αναβάθμιση υφιστάμενων δομών και υποδομών υγείας, καθώς και στην προμήθεια εξοπλισμού για την εξασφάλιση της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και της δημόσιας υγείας γενικότερα. Ο αρχικός της π/υ, κατά την φάση της εξειδίκευσης (26.430.000€), ίσος με το 94% του π/υ της ΕΠ/π, λόγω των αυξημένων υφιστάμενων αναγκών, αυξήθηκε κατά την φάση των προσκλήσεων κατά 19% υπερβαίνοντας τον π/υ της Επ.Π. κατά 11,7%. Έχουν εκδοθεί προσκλήσεις για πέντε (5) έργα, με συνολικό π/υ 27.013.225,6 €, για την ώρα όμως έχουν εκκινήσει μόνο δύο (2), τα τμηματοποιημένα έργα των Γενικού Νοσοκομείου Βέροιας και Π. Γ. Ν. Θεσσαλονίκης ΑΧΕΠΑ. Οι συμβάσεις τους ανέρχονται σε 25.355.712,16 € (90% του π/υ της Επ.Π.), και οι πληρωμές τους σε για την ώρα σε 14.190.627,52€ (56% επί των π/υ των συμβάσεων).

Η δεύτερη δράση αφορά στην ανάπτυξη ή επέκταση ή αναβάθμιση κοινωνικών υποδομών με στόχο την προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ευπαθών ομάδων πληθυσμού της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και τη μείωση του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού. Ο π/υ της κατά την φάση της εξειδίκευσης και των προσκλήσεων ανέρχονταν σε 6.000,000 €, όμως στην φάση των εντάξεων - έχει πραγματοποιήσει μέχρι στιγμής έντεκα (11) εντάξεις με π/υ εντάξεων 7.198.796 €- κατέστη εμφανές ότι θα έπρεπε να προχωρήσει σε υπερδέσμευση πόρων. Οι δράσεις αυτές δεν παρουσιάζουν για την ώρα νομικές δεσμεύσεις καθώς, μολονότι οι εντάξεις τούς έγιναν με ημερομηνία 30/10/2017, η έναρξή τους τοποθετείται μετά το 1^ο τρίμηνο του 2018 (ημερομηνία λήξης πρόσκλησης 26/6/2017).

Διάγραμμα 17: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 9α.

Είναι εμφανές από τα παραπάνω, **ότι ο άξονας θα πρέπει να ενισχυθεί με επιπλέον πόρους** τόσο για τα δρομολογημένα έργα αλλά -λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη και την χαρτογράφηση και ιεράρχηση αναγκών των ιατρικών μονάδων της περιφέρειας, όπως αυτές έχουν υποβληθεί από την 3η και 4η ΥΠΕ- και για την ένταξη νέων έργων, στην προσπάθεια κάλυψης κάποιων εξ αυτών των αναγκών. Παράλληλα είναι φανερό ότι θα πρέπει να επισπευστούν οι διαδικασίες των συμβασιοποιήσεων.

Επ.Π. 9γ) Παροχή στήριξης για κοινωνικές επιχειρήσεις

Η Επ.Π. 9γ δεν έχει επί του παρόντος (Μάιος 2018) ενεργοποιηθεί, σε μεγάλο βαθμό φαίνεται να έχει την ίδια στοχοθεσία με την Επ.Π 9ν του ΑΞ09Β και έναν χαμηλό π/υ που δεν δίνει πολλές δυνατότητες για διαφορετικές εξειδικεύσεις.

ΑΠ 09Β

Ο Θεματικός Στόχος 9/ ΑΞ09Β: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης – ΕΚΤ περιλαμβάνει δράσεις αντιμετώπισης της φτώχειας και ενίσχυσης της κοινωνικής ενσωμάτωσης, επικεντρώνεται δε σε 6 ειδικούς στόχους:

- ΕΣ 9i1: Ενίσχυση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας για ευάλωτες και ευπαθείς ομάδες πληθυσμού που απειλούνται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό
- ΕΣ 9ii1: Βελτίωση της πρόσβασης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων στην εκπαίδευση, στην απασχόληση και στην τοπική κοινωνική ζωή.
- ΕΣ 9iii1: Περιορισμός των διακρίσεων που υφίστανται οι ευάλωτες ομάδες πληθυσμού στην εκπαιδευτική διαδικασία και στην καθημερινή τους διαβίωση
- ΕΣ 9iv1: Προαγωγή της πρόσβασης μειονεκτούντων ατόμων σε υπηρεσίες υγείας/πρόνοιας / κοινωνικής φροντίδας

- ΕΣ 9ν1: Αξιοποίηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας για την ένταξη στην αγορά εργασίας ευπαθών ομάδων του πληθυσμού
- ΕΣ 9ν1: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών

Ο ΑΞ09 ενεργοποιήθηκε τον 6^ο του 2015 και οι δράσεις του αφορούν:

- επαγγελματικό περιβάλλον για ευάλωτες ομάδες πληθυσμού,
- την κοινωνική και οικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων ατόμων,
- την άρση των διακρίσεων και την προαγωγή της ισότητας στην εργασία, στην εκπαίδευση και στην κοινωνική ζωής για ευπαθείς ομάδες πληθυσμού,
- την εξασφάλιση υπηρεσιών υψηλής ποιότητας, ειδικά υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικών υπηρεσιών, αλλά και παροχής βασικών υλικών αγαθών για ευπαθείς ομάδες,
- την στήριξη της απασχόλησης μέσω της ενίσχυσης συνεργατικών σχημάτων της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας
- την ενίσχυση των τοπικών κοινοτήτων στην κατεύθυνση της βελτίωσης της τοπικής ανάπτυξης.

Ο ΘΣ/ΑΞ έχει προϋπολογισμό 175.090.947 € (50,6%ΔΔ). Η ενεργοποίηση του Άξονα ξεκίνησε τον 6^ο του 2015 και έως τώρα έχουν εξειδικευτεί είκοσι δύο (22) δράσεις συνολικού ύψους 89.323.892,47 € ίσου με το 51%. επί του συνολικού π/υ του Άξονα 9Β. Έχουν εκδοθεί είκοσι μία (21) προσκλήσεις ύψους 88.605.920,47€ , (51,6% ΔΔ) και έχουν ενταχθεί 103 έργα με συνολικό προϋπολογισμό 91.381.117,15 € (52% ΔΔ) Νομικές δεσμεύσεις εμφανίζουν τα 11 εξ αυτών σε ύψος 78.149.850,39€ (85,5% επί του π/υ των εντάξεων και 44,6% επί του συνολικού π/υ του ΑΞ09Β)

Αναλυτικότερα η εξέλιξη του οικονομικού αντικειμένου παρουσιάζεται ανά Επ.Π.

Επ.Π. 9ι) Ενεργός ένταξη, με σκοπό, μεταξύ άλλων, την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, και της ενεργού συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας

Στην Επ.Π. 9ι με π/υ 58.182.080€ (33,2% του συνολικού π/υ του ΑΞ09Β) έχουν εξειδικευτεί πέντε (5) δράσεις, με συνολικό π/υ 35.374.296€.€, ο οποίος ανέρχεται στο 61% του π/υ της Επ.Π. Οι δράσεις είναι οι εξής:

α) 9ι.1 Παροχή υπηρεσιών φροντίδας και φιλοξενίας παιδιών (παιδικοί / βρεφικοί / βρεφονηπιακοί σταθμοί, ΚΔΑΠ, κλπ) για άτομα που έχουν την ευθύνη φροντίδας παιδιών σε νοικοκυριά που απειλούνται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό

β) 9ι.2: Ανάπτυξη των επαγγελματικών προσόντων μακροχρόνια ανέργων με χαμηλά εκπαιδευτικά προσόντα

γ) 9ι.3: Προώθηση στην απασχόληση ατόμων ευπαθών κοινωνικών ομάδων

δ) 9ι.4: Περιφερειακός Μηχανισμός διάγνωσης των αναγκών της αγοράς εργασίας

ε) 9ι.5: Κατάρτιση και επαγγελματική ένταξη για ευπαθείς ομάδες στις περιοχές παρέμβασης των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης

Η δράση με το μεγαλύτερο π/υ της Επ.Π. είναι η δράση α) 9ι.1 Παροχή υπηρεσιών φροντίδας και φιλοξενίας παιδιών που αφορά το έργο της Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής για άτομα που έχουν την ευθύνη φροντίδας παιδιών. Για την δράση αυτή που επικαιροποιεί τον /υ της

κάθε χρόνο εν όψει της νέας σχολικής χρονιάς είχε αρχικά εξειδικευτεί ποσό 25.353.344€ ίσο δηλαδή 43,5% του π/υ ΔΔ της Επ.Π.¹², κατά την φάση των εντάξεων και λόγω της μαζικής απήχησης που έχει η δράση αυτή (έχει υλοποιηθεί κατά τις σχολικές χρονιές 2015-2016, 2016-2017, 2017 – 2018 και έχει προγραμματιστεί για άλλες τρεις) η δράση αυξάνει τον προϋπολογισμό της σε 41.364.179,78€ δηλαδή καταλαμβάνει το 71% του συνολικού π/υ της Επ.Π..

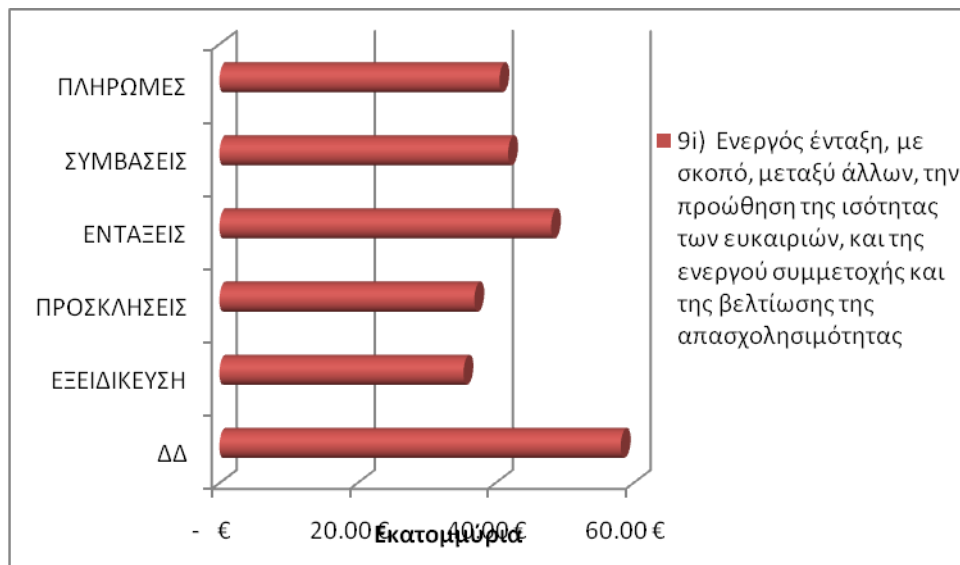
Η αξιολόγηση της δράσης είναι άμεση και για τις τρεις χρονιές και το έργο έχει συμβασιοποιηθεί και αποπληρωθεί σχεδόν στο 100% (40.583.570,11€)

Οι 3 ακόλουθες δράσεις β), γ) και δ) έχουν εξειδικευτεί με προϋπολογισμούς που επίσης ελαφρώς αυξάνουν κατά τη φάση των προσκλήσεων και κατά την ένταξη τους καταλαμβάνουν και οι τρεις το 11,5% του π/υ της Επ.Π. Με εξαίρεση την δράση δ) που αφορά τον Περιφερειακό Μηχανισμό διάγνωσης των αναγκών της αγοράς εργασίας, οι άλλες δύο δράσεις έχουν νομικές δεσμεύσεις συνολικού ύψους 489.825,25€.

Καμιά από τις δράσεις αυτές δεν εμφανίζει πληρωμές. Αξίζει να σημειωθεί ωστόσο ότι αυτές οι τρεις τελευταίες δράσεις εμφανίζουν εντάξεις μέσα στο 2018 και η έναρξή τους τοποθετείται πολύ πρόσφατα, μόλις στον 4^ο και τον 5^ο του 2018.

Η μόνη δράση της Επ.Π. που δεν έχει ακόμη ενταχθεί είναι η ε) 9i.5: Κατάρτιση και επαγγελματική ένταξη για ευπαθείς ομάδες στις περιοχές παρέμβασης των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης, η οποία όπως και οι περισσότερες δράσεις ΒΑΑ έχει ακόμη ανοιχτή πρόσκληση

Διάγραμμα 18: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 9i.

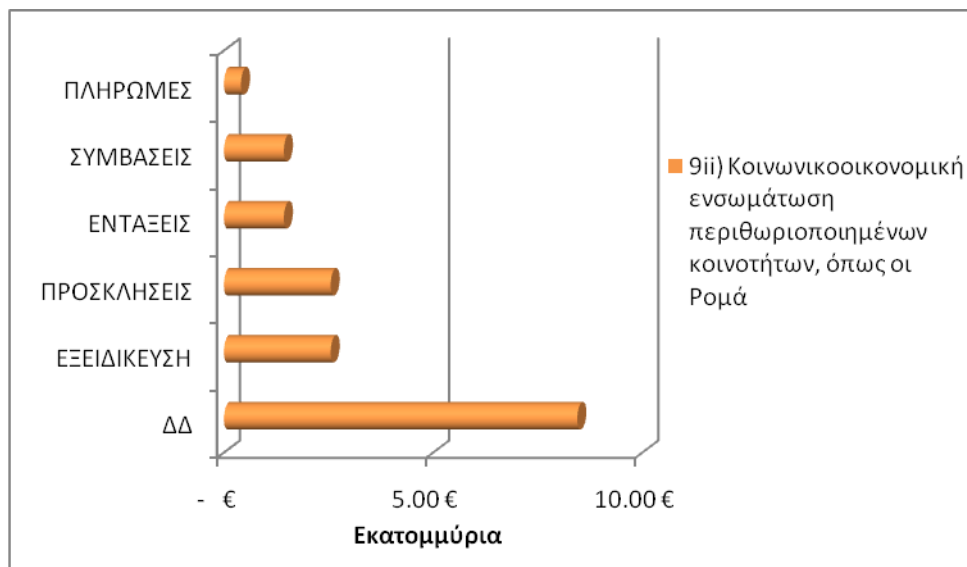
Η Επ.Π. 9i) είναι η Επ.Π του ΘΣ9ΕΚΤ με την μεγαλύτερη για την ώρα απορρόφηση και με τις καλύτερες επιδόσεις καθώς δεν εμφανίζει σημαντικές υστερήσεις. Και μολονότι πληρωμές για την ώρα εμφανίζει μόνο η δράση 9i.1 (καθώς έχει σχεδόν αποπληρωθεί στο 100% η δράση, η Επ.Π δεν εμφανίζει χαμηλές πληρωμές, ωστόσο αναμένονται και οι πληρωμές των δράσεων απασχόλησης και οπωσδήποτε των δράσεων ΣΒΑΑ όταν θα εκκινήσουν) η οικονομική εξέλιξη της Επ.Π. δεν φαίνεται να παρουσιάζει κάποια επισφάλεια για το μέλλον.

¹² Περαιτέρω κατά την διάρκεια σύνταξης του παρόντος (Ιούνιος 2018) η εξειδίκευση της δράσης επικαιροποιήθηκε και ο π/υ της ανήλθε σε 44.068.931 €.

Επ.Π. 9ii) Κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά.

Η Επ.Π. 9ii με π/υ 8.443.891€ εμφανίζει μόνο 1 για την ώρα δράση, την 9ii.1 Δομές για αστέγους η οποία έχει δεσμεύσει π/υ ίσο με 30,1% της Επ.Π. (2.550.000€) που αφορά την λειτουργία του Υπνωτηρίου Αστέγων και του Ανοικτού Κέντρου Ημέρας Αστέγων στη Θεσσαλονίκη. Η δράση έχει ενταχθεί με π/υ 1.432.080,00€ ίσο με το 17% του Επ.Π. Με τον ίδιο π/υ έχει συμβασιοποιηθεί, και για την ώρα παρουσιάζει πληρωμές στο 1/3 του π/υ της γεγονός που σχετίζεται με τον ορίζοντα λειτουργίας της δομής αστέγων που τοποθετείται στα 3 χρόνια λειτουργίας (2017,2018,2019) με δυνατότητα παράτασης. (Ημερομηνία ένταξης έργου 22/08/2016, ημερομηνία έναρξης έργου 01/11/2016).

Διάγραμμα 19: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 9ii.

Για την ώρα η Επ.Π. 9ii παρουσιάζει μέτρια απορρόφηση και σχετικά αργό χρόνο αποπληρωμής. Με δεδομένο ωστόσο το γεγονός ότι θα παραταθεί η λειτουργία των δομών, ενώ παράλληλα αναμένεται και η εξειδίκευση περεταίρω δράσεων για την κοινωνική ένταξη των Ρομά, η Επ.Π. δεν φαίνεται να διατρέχει κίνδυνο μη επίτευξης της προσήκουσας απορρόφησης.

Επ.Π. 9iii) Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση της ισότητας των ευκαιριών

Η Επ.Π. 9iii εμφανίζει π/υ ύψους 34.769.542€, με 7 εξειδικευμένες δράσεις ως τώρα, σε ύψος 64,7% του π/υ της Επ.Π., τις εξής:

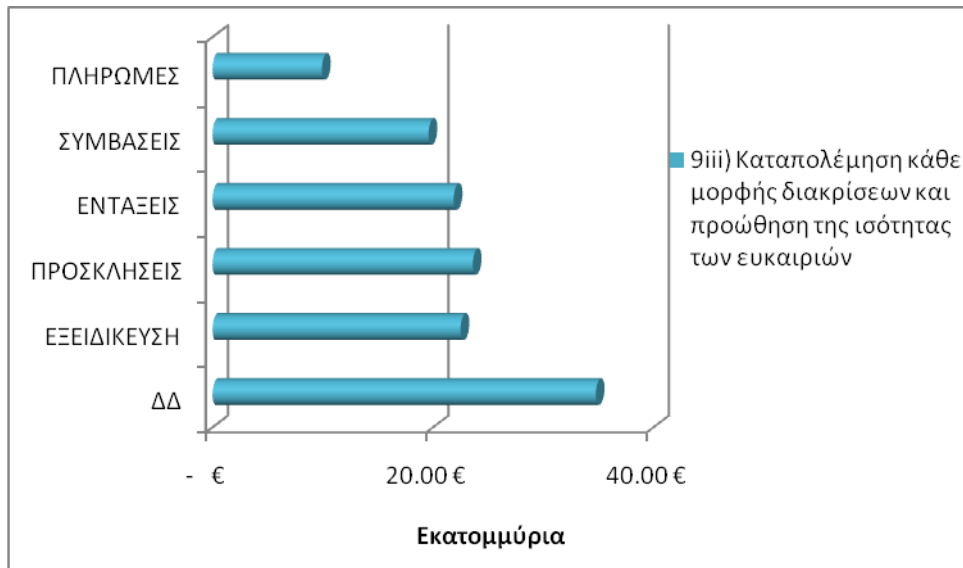
- α) 9iii.1 Συμβουλευτικά κέντρα και ξενώνες φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών
- β) 9iii.2 Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες
- γ) 9iii.3 Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης για παιδιά και εφήβους με νοητική υστέρηση ή/και αναπηρίες, βρεφονηπιακοί σταθμοί Ολοκληρωμένης Φροντίδας
- δ) 9iii.4 Κέντρα Δημέρευσης-ημερήσιας φροντίδας ΑμΕΑ
- ε) 9iii.5: Καταπολέμηση των διακρίσεων και προώθηση της κοινωνικής ένταξης για άτομα με αναπηρίες
- στ) 9iii.6: Καταπολέμηση των διακρίσεων και υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης ευάλωτων και ειδικών ομάδων πληθυσμού

ζ) 9iii.7: Ενίσχυση κοινωνικής συνοχής και καταπολέμηση διακρίσεων στις περιοχές παρέμβασης των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) άλλων πόλεων της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, πλην της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης.

Αναλυτικά:

- Η δράση α) 9iii.1 Συμβουλευτικά κέντρα και ξενώνες φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών (εξειδικ: 2.400.000,00€, προσκλ: 2.725.000,00€) εμφανίζει επτά (7) εντάξεις ισάριθμων δομών, με π/υ 2.787.158,60€, ίσο με το 8% του συνολικού προϋπολογισμού της Επ.Π. νομική δέσμευση ίση με τον π/υ και πληρωμές περίπου στο 50%. Η αξιολόγηση ήταν άμεση, η δράση τοποθετεί την λήξη της στον 12ο του 2018 ωστόσο οι αυξημένες ανάγκες υπαγορεύουν την συνέχισή της, οπότε προτείνεται να δοθεί παράταση.
- Η δράση β) 9iii.2 Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (εξειδικ: 4.087.500€, προσκλ: 4.857.500€) εμφανίζει τρεις (3) εντάξεις για τα σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, με π/υ αντίστοιχο των προσκλήσεων (14% του π/υ της ΕΠ/Π) και αντίστοιχες νομικές δεσμεύσεις, ενώ παρουσιάζει πληρωμές στο 48% του π/υ της. Και για την δράση αυτή –λόγω των αυξημένων αναγκών- προτείνεται να δοθεί παράταση.
- Η δράση γ) 9iii.3 Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης για παιδιά και εφήβους με νοητική υστέρηση ή/και αναπηρίες, βρεφονηπιακοί σταθμοί Ολοκληρωμένης Φροντίδας, που αφορά την Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής για Άτομα με Αναπηρία (εξειδικ: 2.059.895€, προσκλ: 2.104.955€), εμφανίζει τρεις (3) εντάξεις, για τα σχολικά έτη 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018, με π/υ σχεδόν αντίστοιχο των προσκλήσεων (2.087.926,59€), αντίστοιχο ποσό νομικής δέσμευσης και πληρωμές σχεδόν στο 100% του π/υ. Και η δράση αυτή –λόγω των αυξημένων αναγκών- προτείνεται να παραταθεί.
- Η δράση δ) 9iii.4 Κέντρα Δημέρευσης-ημερήσιας φροντίδας ΑμΕΑ (ΚΔΗΦ-ΑΜΕΑ) (εξειδικ: 10.773.000,00€, προσκλ: 11.000.000,00) εμφανίζει δέκα (10) εντάξεις, με π/υ 9.964.800 €, που ανέρχονται στο 29% του π/υ της ΕπΠ, σχεδόν αντίστοιχο ποσό νομικής δέσμευσης (9.868.800) και πληρωμές στο 44% του π/υ τους. Για τη δράση αυτή έχει δεσμευτεί το μεγαλύτερο κομμάτι του προϋπολογισμού της Επενδυτικής και ως ημερομηνία λήξης της έχει οριστεί ο 12ος του 2023.
- Οι δράσεις ε) 9iii.5: Καταπολέμηση των διακρίσεων και προώθηση της κοινωνικής ένταξης για άτομα με αναπηρίες (εξειδικ: 1.800.000,00€, προσκλ: 1.800.000,00€,) δράση η οποία εντάχθηκε με π/υ 1.223.614,09- και στ) 9iii.6: Καταπολέμηση των διακρίσεων και υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης ευάλωτων και ειδικών ομάδων πληθυσμού (εξειδίκευση: 1.000.000€, προσκλήσεις: 1.000.000€) δράση η οποία εντάχθηκε με π/υ 958.302,67- με 4 εντάξεις, δεν έχουν ακόμη συμβασιοποιηθεί, και αυτό είναι αναμενόμενο με δεδομένο ότι η ένταξή τους έγινε τον 5^ο του 2018. Η δράση ε) ωστόσο θα πρέπει να επισπευστεί, καθώς η αξιολόγηση της -μολονότι άμεση- είχε καταλάβει ήδη χρόνο αξιολόγησης 180 ημερών, έως την έναρξή της.
- Τέλος η δράση ζ) 9iii.7: Ενίσχυση κοινωνικής συνοχής και καταπολέμηση διακρίσεων στις περιοχές παρέμβασης των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) άλλων πόλεων της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, πλην της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης (εξειδικ: 386.000,00€, προσκλ: 122.000,00€,) ανήκει στις δράσεις ΒΑΑ και δεν έχει ακόμη εξειδικευτεί, ως πολύ πρόσφατη.

Διάγραμμα 20: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 9iii.

Η Επ.Π. 9iii παρουσιάζει **αξιοσημείωτη απορρόφηση και καλές επιδόσεις μέχρι τώρα**. Με δεδομένη την συνέχιση αρκετών εκ των δράσεων και την παράταση της λειτουργίας κάποιων δομών δεν διαφαίνεται κίνδυνος μειωμένης απορρόφησης. Εκτιμάται ότι μπορούν να υπάρξουν και κάποιες εντάξεις ακόμη αφού η Επ.Π. φαίνεται να εμφανίζει υπόλοιπο, ενώ στο άμεσο μέλλον αναμένονται νέες εξειδικεύσεις (όπως π.χ. για τις Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης).

Επ.Π. 9iv) Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος

Η Επ.Π. 9iv με π/υ 61.915.425€, **τον υψηλότερο μεταξύ των Επ.Π. του ΑΞ090Β** ίσο με το 38% του π/υ του, διαθέτει ως τώρα 8 εξειδικευμένες δράσεις που καταλαμβάνουν μέχρι **στιγμής το 46%, του** π/υ της Επ.Π.. Οι δράσεις έχουν ως εξής:

- α) 9iv.1 Κέντρα Κοινότητας
- β) 9iv.2 Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών
- γ) 9iv.3 ΚΗΦΗ
- δ) 9iv.4: Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας
- ε) 9iv.5: Ανάπτυξη υπηρεσιών αγωγής υγείας και κοινωνικής πρόνοιας
- στ) 9iv.6: Παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας σε ευπαθείς ομάδες πληθυσμού
- ζ) 9iv.7: Βελτίωση της πρόσβασης σε προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες Υγείας και Πρόνοιας στις περιοχές παρέμβασης των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) άλλων πόλεων της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, πλην της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης
- η) 9iv.8: Βελτίωση της πρόσβασης σε προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες Υγείας και Πρόνοιας στις περιοχές παρέμβασης των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης

Αναλυτικά:

Η δράση α) 9iv.1 Κέντρα Κοινότητας (εξειδικ: 6.000.000,00 €, προσκλ: 8.100.000 €) μια δράση που είναι εμφανές ότι λόγω αυξημένων αναγκών αύξησε τον π/υ της στη φάση των προσκλήσεων,

εμφανίζει τριάντα οκτώ (38) εντάξεις ισάριθμων δομών, με π/υ 7.301.411,05€, ίσο με το 11% του συνολικού προϋπολογισμού της Επ.Π. Η νομική της δέσμευση είναι ίση με τον π/υ της και οι πληρωμές βρίσκονται στο 11% του π/υ της σύμβασης και θεωρούνται χαμηλές για τον ένα χρόνο λειτουργίας των δομών ακόμη και με δεδομένο ότι τα μισά ΚΚ δεν εμφανίζουν πληρωμές¹³. Σε κάθε περίπτωση είναι αμφίβολο αν ο δεσμευμένος π/υ αρκεί για να καλύψει τρία χρόνια λειτουργίας των ΚΚ, οπότε προτείνεται νέα δέσμευση πόρων.

Σχετικά με τα ΚΚ αξίζει να σημειωθεί ότι η αξιολόγηση ήταν άμεση και χωρίς χρονική υστέρηση, η δε δράση τοποθετεί την λήξη της στον 12ο του 2018. Ωστόσο οι αυξημένες ανάγκες υπαγορεύουν την συνέχισή της, οπότε προτείνεται παράταση της λειτουργίας τους.

Η δράση β) 9iv.2 Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών (εξειδικ: 4.410.000,00€, προσκλ: 4.410.000,00€) είναι μια δράση που σχετίζεται με την λειτουργία των λεγόμενων δομών φτώχειας: Κοινωνικό Παντοπωλείο, Παροχή Συσιτίου, Κοινωνικό Φαρμακείο. Οι παρατεταμένη οικονομική ύφεση και η διαρκής ένταξη νέων ωφελούμενων ανάγκασαν τον π/υ της δράσης κατά την φάση της ένταξης να αυξηθεί προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες των 20 δομών που εντάχθηκαν (+15% του π/υ). Οι συμβάσεις που εμφανίζει η δράση ανέρχονται στο 100% του π/υ της ωστόσο οι πληρωμές παρουσιάζονται χαμηλές μόλις στο 8% του π/υ της (433.361,74 €) μετά από 1,5 χρόνο λειτουργίας τους. Πληρωμές εμφανίζουν μόνο οι 7 δομές (από τις 20).

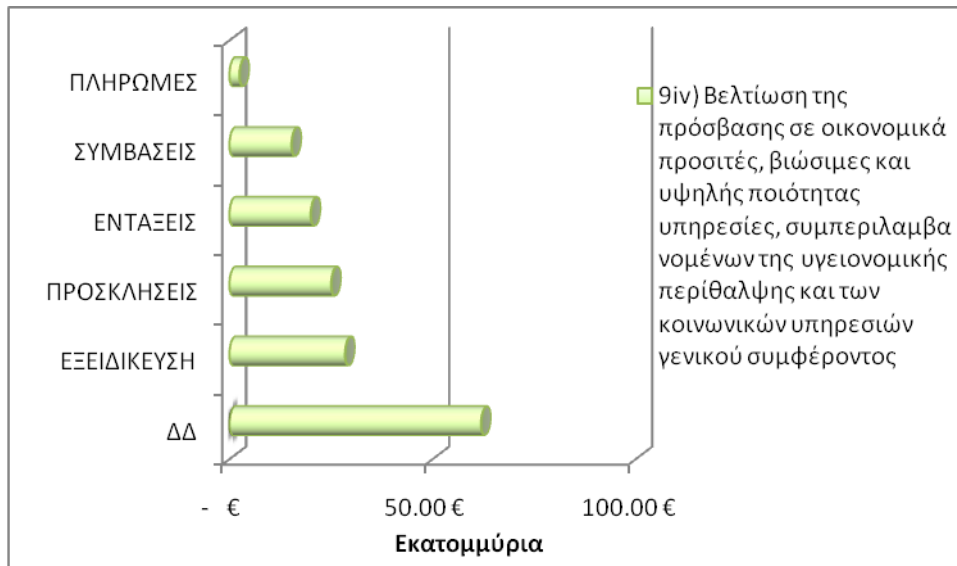
Η δράση γ) 9iv.3 ΚΗΦΗ (εξειδικ: 1.190.000 €, προσκλ: 1.190.000€) καλύπτει την λειτουργία οκτώ (8) Κέντρων Ημερήσιας Φύλαξης Ηλικιωμένων. Κατά την φάση της ένταξης ο π/υ της δράσης αυξήθηκε κατά 148% (2.952.738,46€) ποσό με το οποίο και συμβασιοποιήθηκε. Η δράση παρουσιάζει πληρωμές ύψους 1.209.909,01€, ποσό που είναι ίσο και με το ποσό των πληρωμών, το οποίο σημειωτέον εμφανίζεται ως το πλέον αυξημένο στην Επ.Π., (ίσο με το 41% του π/υ της.)

Οι υπόλοιπες 3 δράσεις τις Επ.Π. δ) 9iv.4: Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, ε) 9iv.5: Ανάπτυξη υπηρεσιών αγωγής υγείας και κοινωνικής πρόνοιας και στ) 9iv.6: Παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας σε ευπαθείς ομάδες πληθυσμού με π/υ κατά την εξειδίκευση 800.000€, 4.000.000€ και 6.000.000€ αντίστοιχα, και ιδίου ύψους προσκλήσεις, δεν εμφανίζουν όλες εντάξεις. Συγκεκριμένα δεν εμφανίζει ένταξη η δράση στ) η οποία είναι πολύ πρόσφατη και η πρόσκληση της έληξε τον 5^ο του 2018. Οι άλλες δυο δράσεις δ) και ε) έχουν ενταχθεί επίσης πρόσφατα, κατά τον 5^ο του 2018 με ποσά αντίστοιχα στο 80% και στο 100% του π/υ πρόσκλησης. Καμία από τις δράσεις δεν παρουσιάζει νομική δέσμευση, γεγονός ωστόσο που δικαιολογείται όπως προαναφέρθηκε, λόγω της πρόσφατης ενεργοποίησής τους.

Τέλος οι δυο τελευταίες δράσεις ζ) Δράση 9iv.7: Βελτίωση της πρόσβασης σε προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες Υγείας και Πρόνοιας στις περιοχές παρέμβασης των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) άλλων πόλεων της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, πλην της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης και η) 9iv.8: Βελτίωση της πρόσβασης σε προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες Υγείας και Πρόνοιας στις περιοχές παρέμβασης των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης, με π/υ 1.063.000,00 και 4.973.684,00 αντίστοιχα, ως δράσεις εντός του πλαισίου των ΣΒΑΑ δεν έχουν ακόμη ενταχθεί μολονότι για την δράση ζ) έχει ήδη εκδοθεί πρόσκληση η οποία ακόμη δεν έχει λήξει.

¹³ παρόλο που σύμφωνα με τα στοιχεία ανα έργο τα υπόλοιπα μισα εμφανίζουν πληρωμές ίσες με 2.446.039,64, η οποίες δεν καταγράφονται (?) σε επίπεδο υλοποίησης ΕΣ.

Διάγραμμα 21: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 9ιν.

Συνολικά η πορεία της Επ.Π. κρίνεται μέτρια. Είναι σχεδόν εξειδικευμένη κατά το 50%, είναι όμως γνωστό ότι υπάρχουν δράσεις που αναμένεται να εξειδικευτούν (δράσεις για Ρομά, ΤΟΜΥ, δράσεις για ψυχική υγεία κλπ) που θα διεκδικήσουν σημαντικό μέρος του υπολοίπου προϋπολογισμού. Ωστόσο θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα για την υστέρηση που παρουσιάζεται στις πληρωμές της, που εμφανίζονται ιδιαίτερα χαμηλές για την ώρα.

Επ.Π. 9ν) Προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ένταξης σε κοινωνικές επιχειρήσεις καθώς και την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της οικονομίας της αλληλεγγύης προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση

Η Επ.Π. 9ν , με π/υ 4.749.273€ παρουσιάζει μηδενικό οικονομικό αντικείμενο για την ώρα καθώς ακόμη δεν έχει εξειδικευτεί. Ο λόγος είναι ότι η δράση σχετίζεται με ενέργειες που συνδέονται με κρατικές ενισχύσεις. Καθώς δεν έχει ακόμη οριστικοποιηθεί το θεσμικό πλαίσιο υλοποίησης των δράσεων αυτών με τον ορισμό Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης (βλ. Α.1.2.2.), έχει προκληθεί σημαντική χρονική υστέρηση στην υλοποίηση.

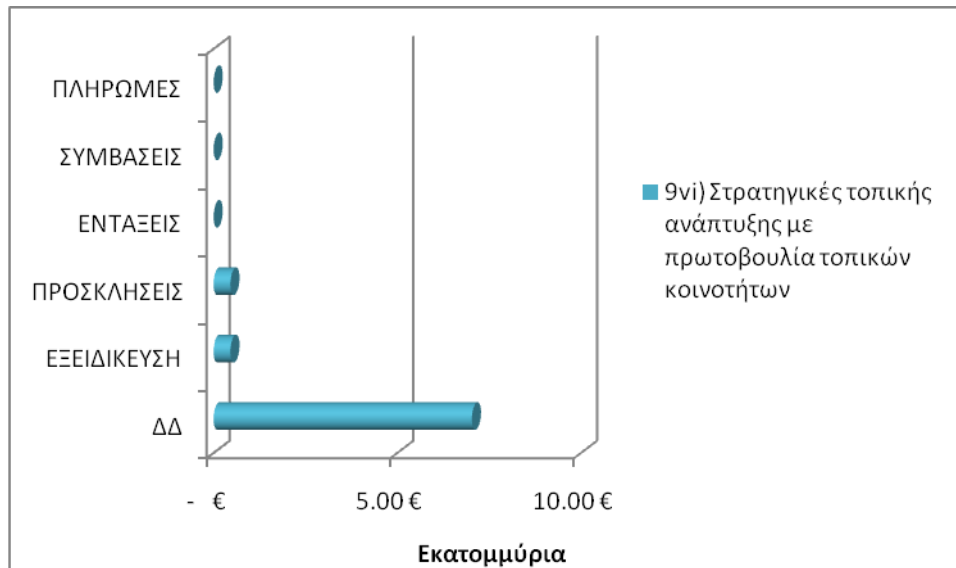
Αυτή η χρονική υστέρηση ενδέχεται να προκαλέσει μια σχετική επισφάλεια μη απορρόφησης των πόρων σε περίπτωση που η υλοποίηση των έργων καθυστερήσει παραπάνω.

Επ.Π. 9νι) Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων

Η Επ.Π. 9νι με ΔΔ 7.030.736€ που αφορά δράσεις κάλυψης λειτουργικών εξόδων ΕΦ - ΟΤΔ στις εγκεκριμένες περιοχές εφαρμογής ΤΑΠΤΟΚ/ΠΑΑ/ΕΠΑΛΘ ΕΦ στο Ε.Π. Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, ενεργοποιήθηκε μόλις τον 3ο του 2018 και ως τώρα έχουν εξειδικευθεί μόλις 456.517,47€ με τον ίδιο π/υ έχει εκδοθεί και η πρόσκληση. Επειδή ωστόσο αποτελεί πρόσφατη εξειδίκευση δεν υπάρχουν για την ώρα εντάξεις. Παράλληλα βέβαια δεν υπάρχουν και ενδείξεις για την έκβαση της δράσης.

Διάγραμμα 22: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 9νι

Θ.Σ 10: Επένδυση στην εκπαίδευση, την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση.

Επ.Π. 10α Επενδύσεις στην εκπαίδευση, την κατάρτιση, και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και διά βίου μάθηση με την ανάπτυξη υποδομών, κατάρτισης και εκπαίδευσης

Ο Θεματικός Στόχος 10/ ΑΞ10 περιλαμβάνει δράσεις για την εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες. Έχει μια Επ.Π., την 10α εκπαίδευσης.

Ο ΑΞ10 ενεργοποιήθηκε τον 3^ο του 2016 και έχει προϋπολογισμό 28.654.316€ (ΔΔ).

Επικεντρώνεται δε σε έξι (6) δράσεις τις εξής:

- α) 10α.1: Ανάπτυξη κτιριακών υποδομών προσχολικής εκπαίδευσης
- β) 10α.2: Ανάπτυξη κτιριακών υποδομών σχολικής εκπαίδευσης
- γ) 10α.3: Ανάπτυξη υποδομών και εξοπλισμών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
- δ) 10α.4: Αναβάθμιση εξοπλισμού ΤΠΕ σε σχολικές μονάδες της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας
- ε) 10α.5: Εξοπλισμός Ακαδημιών και Δημοσίων Σχολών Εμπορικού Ναυτικού
- στ) 10α.6: Υποδομές προσχολικής, Α/βάθμιας και Β/βάθμιας εκπαίδευσης

με εξειδίκευση ύψους 48.700.000€ (+69,5% ΔΔ) και αντίστοιχου ύψους -πέντε (5) έως τώρα- προσκλήσεις, με δεκαεπτά εντάξεις (17) έργων, τα οποία όμως προέρχονται από τις τέσσερεις εκ των πέντε προσκλήσεων. Η χαρτογράφηση των υφιστάμενων υποδομών προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης και η καταγραφή των αναγκών της Περιφέρειας, που πραγματοποιήθηκε από την Περιφερειακή Διεύθυνση Α'βάθμιας και Β'βάθμιας Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας σε συνεργασία με τις Δ/νσεις Α'βάθμιας και Β'βάθμιας Εκπαίδευσης, αλλά και πολλούς δήμους της Κεντρικής Μακεδονίας, κατέδειξε αυξημένες ανάγκες (μεγάλος αριθμός σχολικών μονάδων που λειτουργούν σε μισθωμένα κτίρια, πολυάριθμες μονάδες με κτιριακά προβλήματα είτε λόγω παλαιότητας τους, είτε λόγω ακαταλληλότητας ορισμένων ή και του συνόλου των αιθουσών τους, μονάδες με λειτουργικά προβλήματα λόγω συστεγαζόμενων μονάδων ακόμη και σχολικές μονάδες που αν και έχουν ιδρυθεί

έχουν αναστείλει τη λειτουργία τους λόγω ανεπάρκειας των κτιριακών υποδομών). Με βάση τα προαναφερθέντα ο π/υ της Επ.Π εκτιμάται ότι δεν είναι επαρκής, οπότε προτείνεται να διοχετευτούν επιπλέον πόροι στον Άξονα. Βέβαια με δεδομένο το υψηλό ποσό εκπνώσεων που εμφανίζουν τα έργα που αφορούν κτιριακές παρεμβάσεις από τους προσφέροντες κατά τη διάρκεια των διαγωνιστικών διαδικασιών, το ποσό αυτό δεν εκτιμάται ότι απαιτείται να υπερβεί το +25% του π/υ.

Αναλυτικά:

- Η δράση α) 10α.1: Ανάπτυξη κτιριακών υποδομών προσχολικής εκπαίδευσης και
- η δράση β) 10α.2: Ανάπτυξη κτιριακών υποδομών σχολικής εκπαίδευσης

(εξειδ: 5.000.000€ & 13.000.000€ αντίστοιχα και ίδιου ύψους προσκλήσεις) εντάχθηκαν με συνολικό π/υ 7.536.839 € ποσό που αντιστοιχεί στο 42% του συνολικού π/υ των προσκλήσεων και στο 26,3% του π/υ της Επ.Π.

Οι δράσεις αυτές είναι και οι μόνες που παρουσιάζουν νομικές δεσμεύσεις ύψους 6.727.743€ (89,2% του π/υ των εντάξεων).

Δεν εμφανίζουν ωστόσο ακόμη πληρωμές καθώς τη διαδικασία της χαρτογράφησης των υφιστάμενων υποδομών την οποία ακολούθησε η έγκριση της εξειδίκευσης της παρέμβασης από την Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠ ΠΚΜ, τον Μάρτιο του 2016 και η έκδοση της πρόσκλησης από την ΕΥΔΕΠ ΠΚΜ στο τέλος του ίδιου μήνα (Μάρτιος 2016), - η οποία οδήγησε στην ένταξη 9 πράξεων υποδομών σχολικής και προσχολικής εκπαίδευσης εντός του 2016- συνέπεσε με την έκδοση του Ν.4412/2016 (νέος Νόμος για τα δημόσια έργα).

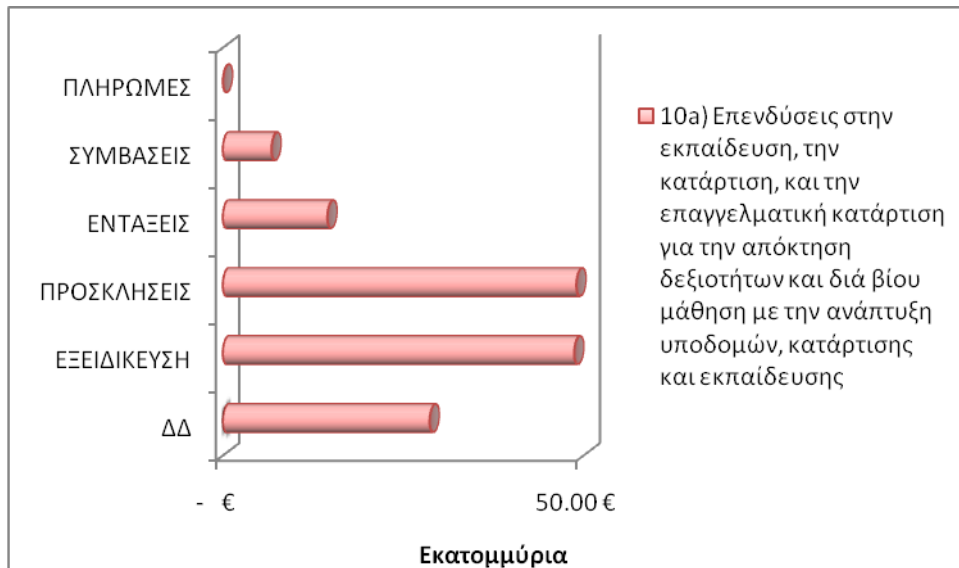
Οι αλλαγές που επέφερε ο Νόμος στις διαδικασίες διεξαγωγής των διαγωνισμών, η καθυστέρηση στην έκδοση των απαραίτητων ερμηνευτικών εγκυκλίων και αποφάσεων για την εφαρμογή της διαδικασίας διεξαγωγής διαγωνισμού, καθώς και των υποδειγμάτων της ΕΑΔΗΣΥ για την υποβολή των τευχών διαγωνισμού, καθυστέρησαν σημαντικά τη διαδικασία υποβολής από τους δικαιούχους και προέγκρισης από την ΕΥΔ των τευχών διαγωνισμού για τα έργα αυτά.

Η συνολική καθυστέρηση που σημειώθηκε ήταν (κατά μέσο όρο) 8 μήνες για τη διενέργεια του διαγωνισμού και 6,5 μήνες για την υπογραφή της σύμβασης, ήτοι συνολική καθυστέρηση 14,5 μηνών.

Οι ακόλουθες τρεις δράσεις γ), δ) και ε) έχουν ενταχθεί, με συνολικό π/υ 6.946.768€, ίσο με το 24,2% του π/υ της Επ.Π, αλλά δεν παρουσιάζουν για την ώρα νομικές δεσμεύσεις

Με δεδομένο ότι πρόκειται κυρίως για έργα εξοπλισμού, και τα έργα εξοπλισμού δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερα μεγάλες εκπνώσεις κατά τις διαγωνιστικές διαδικασίες, οι νομικές δεσμεύσεις που αναμένονται δεν προβλέπεται να είναι πολύ χαμηλότερες του π/υ των εντάξεων.

Διάγραμμα 23: Εξέλιξη οικονομικού αντικειμένου Επ.Π 10.

Συγκεφαλαιώνοντας, μπορούμε να πούμε ότι η Επ.Π. 10 παρουσιάζει χαμηλή απορρόφηση και συγκριτικά χαμηλές επιδόσεις μέχρι τώρα. Οι λόγοι προαναφέρθηκαν και σχετίζονται με την εφαρμογή του Ν.4412/2016 ο οποίος επηρέασε τη διαδικασία σύνταξης των τευχών από τους δικαιούχους και τη διενέργεια των διαγωνισμών επιφέροντας σημαντικές καθυστερήσεις.

Ανεξαρτήτως αυτού, και μολονότι με τα ενταγμένα έργα εμφανίζεται υπόλοιπο στην Επ.Π που υπερβαίνει το 50% του π/υ της, εκτιμάται ότι προκειμένου να γίνουν νέες εντάξεις έργων οι οποίες να αντιμετωπίσουν κάποια από τα πολύ σημαντικά προβλήματα που παρουσιάζουν πολυάριθμες σχολικές μονάδες της περιφέρειας, θα χρειαστεί δέσμευση επιπλέον πόρων για αυτή την Επενδυτική.

A.1.3. Εκροές Ε.Π. ΠΚΜ 2014-2020

Οι καταγεγραμμένες εκροές του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 είναι περιορισμένες, όχι μόνο λόγω του ότι το πρόγραμμα βρίσκεται στην πρώτη (μικρότερη από 50%) περίοδο της υλοποίησης του, αλλά και γιατί λόγω της αρχικής διατύπωσης του εκτελεστικού Κανονισμού, δεν πραγματοποιείται παρακολούθηση των δεικτών του ΕΤΠΑ κατά την διάρκεια υλοποίησης των έργων, αλλά μόνο μετά την ολοκλήρωσή τους. Σύμφωνα λοιπόν με τα στοιχεία του Συστήματος Παρακολούθησης (βλέπε Πίνακα οι δείκτες εκρών δείχνουν μηδαμινή επίτευξη σχεδόν στο σύνολο του ΕΤΠΑ. Αυτό δεν ισχύει για το ΕΚΤ, όπου οι δείκτες εκρών καταγράφονται και κατά την υλοποίηση.

Συνολικά όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα, σε επίπεδο ενταγμένων πράξεων Στόχο επίτευξης εμφανίζουν μόνο 25 από του 40 Προγραμματικούς δείκτες και επίτευξη οι 13.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Πίνακας 2: Επίτευξη εκροών στο Σύστημα Παρακολούθησης

ΑΞ.	ΕπΠ	ΔΕΙΚΤΗΣ		Στόχος (από ενταγμένες πράξεις)	Επίτευξη (από Δελτίο Επίτευξης)
AΞ01	1a	CO25	Έρευνα καινοτομία Αριθμός ερευνητών που εργάζονται σε βελτιωμένες εγκαταστάσεις ερευνητικών κέντρων	196,80	-
	1b	CO04	Παραγωγικές επενδύσεις Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη	200,00	-
AΞ05	5a	CO20	Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων Πληθυσμός που ωφελείται από αντιπλημμυρικά μέτρα	198.436,00	58.287,00
AΞ06	6b	CO18	Υδρευση Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένες υπηρεσίες ύδρευσης	1.178.663,00	-
	6c	CO09	Αειφόρος Τουρισμός Αύξηση του αναμενόμενου αριθμού επισκέψεων σε ενισχυόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και πόλους έλξης επισκεπτών	23.200,00	-
AΞ07	7a	CO13	Οδικό δίκτυο Συνολικό μήκος νέων οδών	1,40	-
		CO13a	Οδικό δίκτυο Συνολικό μήκος νέων οδών εκ των οποίων ΔΕΔΜ	1,40	-
	7b	CO13	Οδικό δίκτυο Συνολικό μήκος νέων οδών	47,43	-
		CO14	Οδικό δίκτυο Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων οδών	34,70	0,65
AΞ08	8iii	CO01	Άνεργοι συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	650,00	-
	8v	CO05	Απασχολούμενοι συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων	710,00	-
AΞ09A	9a	CO36	Υγεία Πληθυσμός που καλύπτεται από βελτιωμένες υπηρεσίες υγείας	1.200.000,00	-
AΞ09B	9i	10501	Άτομα που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτώμενων ατόμων	31.903 ¹⁴	25.774
		CO01	Άνεργοι συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	1.200,00	-
	9ii	05502	Αριθμός υποστηριζόμενων δομών Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης,	2,00	2,00
		CO15	μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά	2.569,00	1.716,00
	9iii	05502	Αριθμός υποστηριζόμενων δομών	17,00	16,00
		05503	Αριθμός επωφελουμένων των υποστηριζόμενων δομών	2.446,00	1.761,00
		10501	Άτομα που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτώμενων ατόμων	760,00	792,00
		11501	Αριθμός Σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	376,00	308,00
		11202	Αριθμός ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια και ωφελούνται από τις υπηρεσίες των Τοπικών Ομάδων Υγείας (ΤΟΜΥ)	11.787,00	8.031,00
AΞ10	10a	CO35	Παιδική μέριμνα και εκπαίδευση Δυναμικότητα ενισχυόμενων υποδομών παιδικής μέριμνας ή εκπαίδευσης	112.353,00	180,00
AΞ11	0	T1395	Δικαιούχοι πράξεων ΕΤΠΑ που υποστηρίζονται	16,00	2,00
AΞ12	0	T1396	Δικαιούχοι πράξεων ΕΚΤ που υποστηρίζονται	2,00	-

Βάσει των στοιχείων πληρωμών και πληροφοριών που συλλέχτηκαν σε επίπεδο έργου, οι ως τώρα εκροές του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 είναι:

- Στον ΑΞ05:

¹⁴ αφαιρούνται επικαλύψεις με βάση τα στοιχεία των έργων

- ο η υλοποίηση 1 έργου διευθέτησης χειμάρρου στην περιοχή των Σερρών με ωφελούμενο πληθυσμό 58.287 κατοίκους,
- ο η ολοκλήρωση προμήθειας εξοπλισμού του πυροσβεστικού σώματος αξίας με την αγορά 19 νέων οχημάτων.
- Στον ΑΞ06:
  - ο η ολοκλήρωση δύο ετήσιων προγραμμάτων παρακολούθησης των υδάτων κολύμβησης και οι ενέργειες ενημέρωσης του κοινού,
  - ο η υλοποίηση δύο έργων πολιτισμού (Ανάκτορο Αιγών, μεταφερόμενο από ΕΣΠΑ 2007-2013 και Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ / Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης), ενώ επίσης έχουν ενισχυθεί οι ετήσιοι ή διετής κύκλοι του φεστιβάλ Θεάτρου Δάσους και της Μπιενάλε.
- Στον ΑΞ07 έχουν ήδη παραδοθεί στην κυκλοφορία (είτε συνολικά, είτε το μεγαλύτερο τους τμήμα) οι οδικοί άξονες / Κόμβοι: Κ16, Περιφερειακή Κατερίνης, Παράκαμψη Αρναίας (Φάση Β), Οδικός άξονας Θεσσαλονίκη-Κιλκίς-Δοϊράνη, Τμήμα Ποτίδαια – Κασσάνδρεια (εκτιμάται σύνολο περίπου 27,5 χλμ).

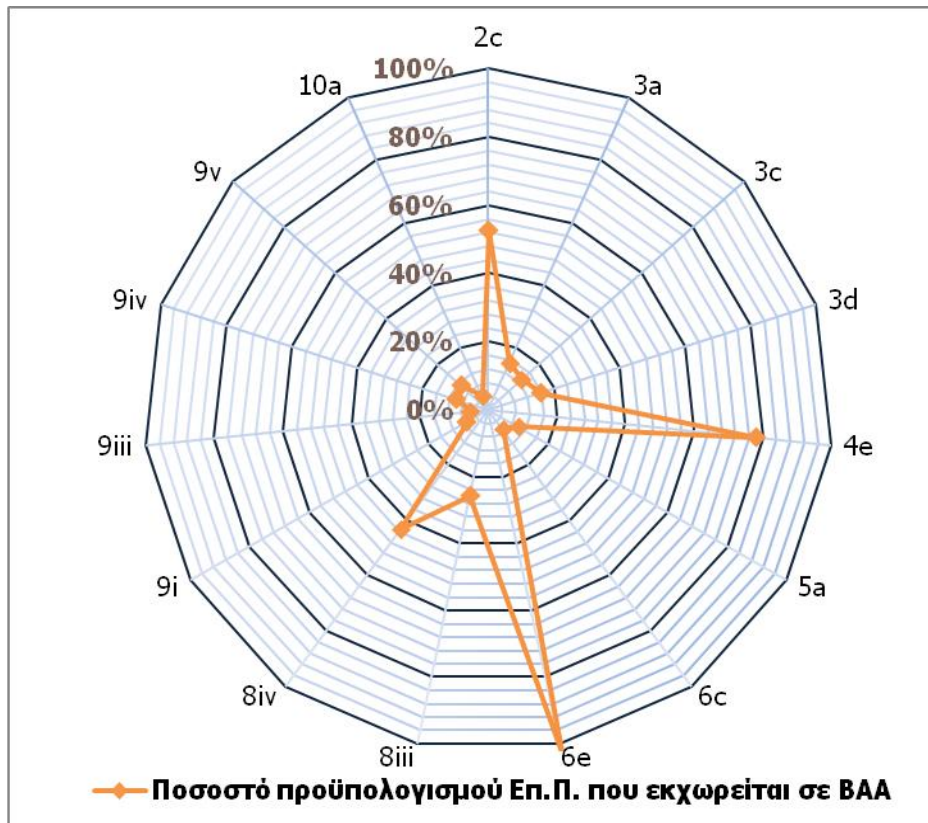
A.1.4 Ενεργοποίηση και εξέλιξη των Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.

Τόσο από άποψη Στρατηγικής, όσο και ως οικονομική βαρύτητα, η Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη αποτελεί σημαντικό κομμάτι του ΕΠ ΚΜ 2014-2020. Στο Πρόγραμμα έχουν ενταχθεί 7 σχέδια ΒΑΑ (Θεσσαλονίκη, Σέρρες, Κατερίνη, Βέροια, Έδεσσα, Νάουσα, Γιαννιτσά) έναντι της προγραμματικής δέσμευσης για υλοποίηση 1 (Θεσσαλονίκη) + 2 ΒΑΑ.

Το σύνολο των πόρων που δεσμεύονται στα ΒΑΑ σύμφωνα με τις αποφάσεις εκχώρησης ανέρχεται στα 90.875.308 € (75.157.000 ΕΤΠΑ + 15.718.308 ΕΚΤ) που ισοδυναμεί με το 10,8% του προϋπολογισμού του Προγράμματος. Αν στο ποσό αυτό προστεθούν και τα ποσά που αφορούν δράσεις κρατικών ενισχύσεων (που δεν έχουν εκχωρηθεί) σύμφωνα με τα εγκεκριμένα σχέδια, το ποσοστό αυτό αναμένεται να ανέλθει στο 12,6% του προϋπολογισμού του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020.

Η συμβολή των δράσεων των ΒΑΑ στις εκροές και τα αποτελέσματα του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 εξαρτάται από την βαρύτητα των δράσεων αυτών στο σύνολο των δράσεων της κάθε Επενδυτικής Προτεραιότητας του Προγράμματος.

Διάγραμμα 24: Επίδραση ΒΑΑ στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020

Όπως παρουσιάζεται στο επάνω Διάγραμμα εξαρτώμενες από τις ΒΑΑ Επενδυτικές Προτεραιότητες είναι κυρίως:

- Η 6e, η οποία έχει εκχωρηθεί στις ΒΑΑ σε ποσοστό 102,6% του προϋπολογισμού της.
- Η 4e, το ποσοστό εκχώρησης της οποίας ανέρχεται στο 78%.
- Η 2c, το ποσοστό εκχώρησης της οποίας ανέρχεται στο 52,5%.
- Οι 8iii και 8iv το ποσοστό εκχώρησης της οποίας ανέρχεται στο 25,8% και 43,4% αντίστοιχα.

Η διαδικασία υλοποίησης των ΒΑΑ υπήρξε μια διακριτή, ειδικού χαρακτήρα διαδικασία η οποία περιελάμβανε την εξειδίκευση Οδηγού σύνταξης και αξιολόγησης των Σχεδίων (2016), την Πρόσκληση για την κατάθεση των Στρατηγικών και των Σχεδίων δράσης των Αστικών Αρχών (4/2017), την αξιολόγηση των προτάσεων και την έκδοση των αποφάσεων εκχώρησης αρμοδιοτήτων ΕΦΔ στις επιλεγμένες αστικές αρχές (7/2017). Οι πρώτες προσκλήσεις για την Μητροπολιτική Περιοχή Θεσσαλονίκης εκδόθηκαν τον 12/2017 και για τις άλλες πόλεις από τον 1/2018. Ως τις 31/05/2018 έχουν προκηρυχτεί 34 Προσκλήσεις για εντάξεις έργων με συνολικό Π/Υ 53.434.000 €. Από αυτές οι 12 (Π/Υ 38.808.000€) αφορούν την Μητροπολιτική ενότητα Θεσσαλονίκης. Δεν υπήρχαν εντάξεις έργων από ΒΑΑ στο ΕΠ ΚΜ 2014-2020, ωστόσο αναμένονταν αρκετές στο άμεσο διάστημα.

Η ένταξη έργων στις ΒΑΑ ξεκίνησε τον 6/2018 και ως τον 12/2018 είχαν ενταχθεί συνολικά 59 πράξεις συνολικού προϋπολογισμού 28.788.435,00 €. ποσό που αντιστοιχεί στο 31,8% του προϋπολογισμού των αποφάσεων εκχώρησης στις ΣΒΑΑ.

A.2: Βαθμός επίτευξης στόχων που έχουν τεθεί σε επίπεδο δεικτών εκροής ΕΤΠΑ του Ε.Π.. Εντοπισμός σημαντικών καθυστερήσεων στην υλοποίηση του Ε.Π. Προσδιορισμός παραγόντων στους οποίους οφείλονται οι καθυστερήσεις.

Η εκτίμηση του βαθμού επίτευξης στόχων σε επίπεδο δεικτών, στοχεύει στην αναγνώριση και επισήμανση πιθανών καθυστερήσεων που ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο την υλοποίηση του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020.

Η αναγνώριση στηρίζεται κύρια στην εκτίμηση της τρέχουσας, αλλά πολύ περισσότερο λόγω της σχετικά αρχικής περιόδου υλοποίησης του προγράμματος, της δυνητικής επίτευξης στόχων του ΕΠ. Η δυνητική επίτευξη εκτιμάται συνυπολογίζοντας τις τιμές στόχους των ενταγμένων έργων, το ποσοστό εξειδίκευσης και ενεργοποίησης των δράσεων, αλλά και εμπειρικά δεδομένα όπως η εκτίμηση για τον χρόνο υλοποίησης παρόμοιων δράσεων/τύπων πράξεων σε προηγούμενες Προγραμματικές Περιόδους στην Κεντρική Μακεδονία ή σε Εθνικό επίπεδο (αναλυτικά τα στοιχεία αυτά παρουσιάζονται στο Α3). Επισημαίνεται ότι η τρέχουσα εκτίμηση για το ΕΤΠΑ βάσει των στοιχείων του ΟΠΣ περιορίζεται μόνο σε ολοκληρωμένες πράξεις καθώς το σύστημα παρακολούθησης δεν έχει επί του παρόντος ενσωματώσει την τροποποίηση του ΕΚ 215/2014 και κατ' επέκταση δεν περιλαμβάνει τιμές δεικτών κατά την υλοποίηση. Το κενό πληροφορίας καλύπτεται όπου είναι δυνατό από ποιοτικές παρατηρήσεις στα υπό υλοποίηση έργα και με πληροφορίες των αρμόδιων χειριστών της ΔΑ του ΕΠ.

Περαιτέρω στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται οι παράγοντες που έχουν προκαλέσει σημαντικές καθυστερήσεις στην υλοποίηση του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020. Για την αναγνώριση των παραγόντων έχουν ληφθεί υπόψη διάφορα έγγραφα της ΔΑ και των Εθνικών Αρχών που έχουν κατά καιρούς εκδοθεί με στόχο την βελτίωση του συστήματος διαχείρισης του Προγράμματος. Οι παράγοντες αναφέρονται ακροθιγώς με έμφαση στο πως επηρεάζουν το συγκεκριμένο πρόγραμμα καθώς εκτιμάται ότι η ανάλυση τους έχει ήδη διατυπωθεί με ακρίβεια στα σχετικά έγγραφα.

A.2.1. Υφιστάμενη Επίτευξη στόχων βάσει επιχειρησιακών και πρόσθετων δεικτών εκροής ΕΤΠΑ ανά Ειδικό Στόχο

Στον Πίνακα 3 που ακολουθεί παρουσιάζεται η εξέλιξη των προγραμματικών και πρόσθετων δεικτών του ΕΤΠΑ στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020. Η γενική εικόνα δεν είναι διαφορετική από αυτή που εκφράζουν τα στοιχεία υλοποίησης του οικονομικού αντικείμενου, με καθυστερήσεις να αφορούν κυρίως δείκτες που σχετίζονται με τους τομείς παρέμβασης της RIS, την ενεργειακή αποδοτικότητα, το φυσικό περιβάλλον, όπου η επίτευξη είναι μηδενική. Στις υπόλοιπες κατηγορίες παρατηρείται ότι οι υφιστάμενες εντάξεις εφόσον υλοποιηθούν κανονικά καλύπτουν τους στόχους που έχουν τεθεί. Περαιτέρω ανάλυση της επιτευξιμότητας των στόχων παρουσιάζεται στην ενότητα Α3 και αφού προηγούμενος έχουν αναφερθεί οι παράγοντες καθυστερήσεων (Α.2.2.).

Οι Τιμές του κάθε δείκτη παρουσιάζονται σύμφωνα με το Πρόγραμμα (ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2023), την δυνητική επίτευξη που προκύπτει με υπόθεση υλοποίησης 100% των ήδη ενταγμένων πράξεων (δυνητική επίτευξη) και την τρέχουσα επίτευξη (Μάιος 2018) που προκύπτει είτε από το ΟΠΣ είτε από επιβεβαιωμένες παρατηρήσεις. Επίσης με καφέ χρώμα και πλάγια γραφή παρουσιάζονται οι πρόσθετοι δείκτες του προγράμματος

Αναλυτικά ανά ΘΣ αναφέρονται:

Θ.Σ.1 / ΑΞ01 - Θ.Σ.2 / ΑΞ02 - Θ.Σ.3 / ΑΞ03:

Υπάρχουν σημαντικά προβλήματα καθυστερήσεων (βλέπε Α.2.2.) τόσο στο κομμάτι των δημοσίων έργων που έχουν μόλις πρόσφατα ενεργοποιηθεί, άλλα πολύ περισσότερο στον τομέα των Κρατικών Ενισχύσεων που παραμένουν ανενεργά. Η επίτευξη σε όρους εκροών είναι μηδενική.

Θ.Σ.4 / ΑΞ04:

Υπάρχουν σημαντικά προβλήματα καθυστερήσεων (βλέπε Α.2.2.). Η επίτευξη σε όρους εκροών είναι μηδενική.

Θ.Σ.5 / ΑΞ05:

Σε γενικά πλαίσια οι στόχοι των δεικτών εκροής θα πραγματοποιηθούν, καθώς ήδη υπάρχει σχετικά υψηλή επίτευξη. Το ίδιο ισχύει και για τους πρόσθετους δείκτες που έτσι και αλλιώς αφορούν συγκεκριμένα έργα που έχουν δρομολογηθεί.

Θ.Σ.6 / ΑΞ06:

Στην Επ.Π. 6b η επίτευξη βάση των ΤΔΕ των έργων που έχουν ενταχθεί υπερκαλύπτει τους στόχους. Το ίδιο ισχύει και για την 6c. Στο πεδίο της αστικής ανάπτυξης ο δηλωμένος από τις στρατηγικές πληθυσμός ξεπερνάει τις 936.256 κατά συνέπεια ο δείκτης αναμένεται να καλυφθεί.

Θ.Σ.7 / ΑΞ07:

Σε γενικά πλαίσια δεν παρατηρούνται προβλήματα καθυστερήσεων στην υλοποίηση των οδικών παρεμβάσεων (δράσεις 7α.1, 7β.1 και 7β.2) που αφορούν στον Θ.Σ.7/ΑΞ07 δεδομένου ότι αποτελούν τμηματοποιημένα έργα από την προηγούμενη προγραμματική περίοδο. Το έργο του σιδηροδρομικού δικτύου (δράση 7α.2) καθώς και το έργο της Ενεργητικής Ασφάλειας (δράση 7β.3) αποτελούν ουσιαστικά πρόσφατα ενταγμένα έργα. Η ουσιαστική καθυστέρηση καταγράφεται στο έργο ανάπτυξης του δικτύου φυσικού αερίου στην Περιφέρεια (δράση 7ε.1), για το οποίο εκκρεμούν ακόμη διαδικασίες όπως η υπαγωγή της ΔΕΔΑ στις διατάξεις του Ν. 4412/2016 και άλλα ζητήματα ωριμότητας του έργου.

Αναφορικά με τους δείκτες CO13 και CO13a της Επ.Π. 7α λαμβάνεται η παραδοχή ότι η τιμή στόχου τους έχει επιτευχθεί. Το έργο στο οποίο αναφέρονται οι συγκεκριμένοι δείκτες είναι το «Κατασκευή ανισόπεδου κόμβου Κ16 στη συμβολή ΠΑΘΕ και εσωτερικής περιφερειακής οδού Θεσσαλονίκης Β' Φάση», το βασικό σκέλος της κατασκευής του οποίου είναι ολοκληρωμένο μιας και ο κόμβος έχει δοθεί στην κυκλοφορία από τα μέσα του 2017, περιλαμβάνει όμως κάποια υποέργα τα οποία είτε δεν έχουν συμβασιοποιηθεί στο σύνολό τους είτε αναμένεται η ολοκλήρωσή τους σε επόμενο στάδιο, όπως π.χ. το υποέργο 12: Σύνδεση ΠΑΘΕ – Καλοχώρι προς Αθήνα (μέχρι 31/12/2020, στοιχεία από <http://anaptyxi.gov.gr>).

Σχετικά με τους δείκτες της Επ.Π. 7β, οι τιμές από ένταξη έχουν υπολογισθεί έπειτα από αποσφαλμάτωση των αθροισμάτων των έργων στα οποία αναφέρονται. Ουσιαστικά, έχουν αφαιρεθεί τα χιλιόμετρα από το ενταγμένο έργο «Ενεργητική οδική ασφάλεια» για αποφυγή διπλομέτρησης.

Θ.Σ.9Α:

Στην Επ.Π. 9α υπάρχει υπερκάλυψη των στόχων που έχουν τεθεί, από την στιγμή μάλιστα που έργα που παρουσιάζουν γεωγραφική κάλυψη προσμετρούνται αθροιστικά. Στις υπόλοιπες Επ.Π δεν υπάρχουν ακόμα εντάξεις

Θ.Σ.10

Στην Επ.Π. 10 υπάρχει υπερκάλυψη των στόχων που έχουν τεθεί.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Πίνακας 3: Τρέχουσα και δυνητική επίτευξη των τιμών στόχων των δεικτών του ΕΤΠΑ του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 στις 31/05/2018

ΑΞΟΝΑΣ Επενδ. Προτ/τα	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ [TABLE 5, SFC2014]	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2023	Δυνητική επίτευξη	Τρέχουσα επίτευξη	Ποσοστό Επίτευξης
ΑΠ1 - Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας							
1a	ΕΤΠΑ	CO25	Έρευνα, καινοτομία: Αριθμός ερευνητών που εργάζονται σε βελτιωμένες εγκαταστάσεις ερευνητικών κέντρων	175	196,8	0	0,0%
1b	ΕΤΠΑ	CO01	Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	280	0	0	0,0%
1b	ΕΤΠΑ	CO02	Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	80	0	0	0,0%
1b	ΕΤΠΑ	CO04	Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη	200	200	0	0,0%
1b	ΕΤΠΑ	CO26	Έρευνα, καινοτομία: Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα	400	0	0	0,0%
1b	ΕΤΠΑ	CO28	Έρευνα, καινοτομία: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν ενίσχυση για να εισάγουν νέα προϊόντα στην αγορά	20	0	0	0,0%
1b	ΕΤΠΑ	CO29	Έρευνα, καινοτομία: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν ενίσχυση για να εισάγουν νέα προϊόντα στην εταιρεία	40	0	0	0,0%
ΑΠ2 - Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών							
2b	ΕΤΠΑ	CO01	Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	78	0	0	0,0%
2b	ΕΤΠΑ	CO02	Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	78	0	0	0,0%
2b	ΕΤΠΑ	CO28	Έρευνα, καινοτομία: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν ενίσχυση για να εισάγουν νέα προϊόντα στην αγορά	12	0	0	0,0%
2b	ΕΤΠΑ	CO29	Έρευνα, καινοτομία: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν ενίσχυση για να εισάγουν νέα προϊόντα στην εταιρεία	40	0	0	0,0%
2b	ΕΤΠΑ	T1203	Επιχειρήσεις που ενισχύθηκαν για να υιοθετήσουν καινοτομίες υποστηριζόμενες από ΤΠΕ	26	0	0	0,0%
2c	ΕΤΠΑ	T1201	Αριθμός δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών που αναβαθμίστηκαν	7	0	0	0,0%
ΑΠ3 - Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων							
3a	ΕΤΠΑ	CO01	Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	90	0	0	0,0%

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΑΞΟΝΑΣ Επενδ. Προτ/τα	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ [TABLE 5, SFC2014]	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2023	Δυνητική επίτευξη	Τρέχουσα επίτευξη	Ποσοστό Επίτευξης
3a	ΕΤΠΑ	CO02	Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	90	0	0	0,0%
3a	ΕΤΠΑ	CO05	Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	90	0	0	0,0%
3a	ΕΤΠΑ	CO08	Παραγωγικές επενδύσεις: Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	720	0	0	0,0%
3c	ΕΤΠΑ	CO01	Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	240	0	0	0,0%
3c	ΕΤΠΑ	CO02	Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	240	0	0	0,0%
3d	ΕΤΠΑ	CO01	Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	635	0	0	0,0%
3d	ΕΤΠΑ	CO02	Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	635	0	0	0,0%
3d	ΕΤΠΑ	CO08	Παραγωγικές επενδύσεις: Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	620	0	0	0,0%
ΑΠ 4: Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς							
4c	ΕΤΠΑ	CO32	Ενεργειακή απόδοση: Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτιρίων	5.800.000	0	0	0,0%
4e	ΕΤΠΑ	CO34	Μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου: Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου	24.000	0	0	0,0%
ΑΠ 5: Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων							
5a	ΕΤΠΑ	CO20	Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων: Πληθυσμός που ωφελείται από αντιπλημμυρικά μέτρα	80.000	198.436	58.287	72,9%
5a	ΕΤΠΑ	08702	<i>ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ</i>	<i>20</i>	<i>19</i>	<i>(19)</i>	<i>(100%)</i>
5a	ΕΤΠΑ	02106	<i>Ανάπτυξη ολοκληρωμένου συστήματος παρατηρητηρίου για την πρόληψη και διαχείριση του κινδύνου της διάβρωσης των ακτών υπό την επίδραση της κλιματικής αλλαγής μέσω της αξιοποίησης δεδομένων παρατήρησης γης</i>	<i>1</i>	<i>1</i>		
5a	ΕΤΠΑ	08708	<i>Εκπόνηση Περιφερειακού Σχεδίου για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή στην Κεντρική Μακεδονία</i>	<i>1</i>	<i>1</i>		

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΑΕΟΝΑΣ Επενδ. Προτ/τα	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ [TABLE 5, SFC2014]	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2023	Δυνητική επίτευξη	Τρέχουσα επίτευξη	Ποσοστό Επίτευξης
ΑΠ 6: Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων							
6b	ΕΤΠΑ	CO18	Υδρευση: Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένες υπηρεσίες ύδρευσης	200.000	1.178.663	0	0,0%
6b		02101	<i>Ενημερωμένες ταυτότητες παραλιών</i>	110	113	114	101%
6c	ΕΤΠΑ	CO09	Αειφόρος Τουρισμός: Αύξηση του αναμενόμενου αριθμού επισκέψεων σε ενισχυόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και πόλους έλξης επισκεπτών	5.000	23.200	0	0,0%
6c	ΕΤΠΑ	09403	<i>Συνολικός αριθμός συμμετεχόντων σε εκδηλώσεις πολιτιστικού περιεχομένου Φεστιβάλ Εκθέσεις σύγχρονου πολιτισμού κλπ</i>	-	569.000	279.926 (2017)	49,2%
6c	ΕΤΠΑ	09411	<i>Σχέδιο Δράσης Τουριστικής Προβολής ΠΚΜ</i>	1	1		
6d	ΕΤΠΑ	CO23	Φύση και βιοποικιλότητα: Επιφάνεια οικοτόπων που λαμβάνουν ενίσχυση για να αποκτήσουν καλύτερο καθεστώς διατήρησης	60.000	0	0	0,0%
6e	ΕΤΠΑ	CO37	Αστική ανάπτυξη: Πληθυσμός που ζει σε περιοχές με ολοκληρωμένες στρατηγικές αστικής ανάπτυξης	200.000	(936.256) ¹⁵	0	0,0%
6f	ΕΤΠΑ	T1223	Δυναμικότητα επεξεργασίας στραγγισμάτων ΧΥΤΑ με καινοτόμες μεθόδους (m3/ημέρα)	150	0	0	0,0%
ΑΠ 7: Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων							
7a	ΕΤΠΑ	CO13	Οδικό δίκτυο: Συνολικό μήκος νέων οδών	1,4	1,4	(1,4)	(100,0%)
7a	ΕΤΠΑ	CO13a	Οδικό δίκτυο: Συνολικό μήκος νέων οδών, εκ των οποίων: ΔΕΔ- Μ	1,4	0	0	0,0%
7b	ΕΤΠΑ	CO12	<i>Σιδηροδρομικό δίκτυο: Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων σιδηροδρομικών γραμμών</i>	7,57	6,9		
7b	ΕΤΠΑ	CO13	Οδικό Δίκτυο: Συνολικό μήκος νέων οδών	35	47,43	0	0,0%
7b	ΕΤΠΑ	CO14	Οδικό Δίκτυο: Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων δρόμων	11	34,7	0,65	5,9%
7b	ΕΤΠΑ	03402	<i>Ενέργειες οδικής ασφάλειας</i>	-	1	0	0,0%
7ε	ΕΤΠΑ	T1250	Νέο δίκτυο παροχής φυσικού αερίου	300	0	0	0,0%
ΑΠ 9Α							
9a	ΕΤΠΑ	CO36	Υγεία: Πληθυσμός που καλύπτεται από βελτιωμένες υπηρεσίες υγείας	1.200.000	1.200.000	0	0,0%

¹⁵ βάση εγκεκριμένων στρατηγικών.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΑΞΟΝΑΣ Επενδ. Προτ/τα	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ [TABLE 5, SFC2014]	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2023	Δυνητική επίτευξη	Τρέχουσα επίτευξη	Ποσοστό Επίτευξης
9c	ΕΤΠΑ	CO01	Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	11	0	0	0,0%
9c	ΕΤΠΑ	CO05	Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	6	0	0	0,0%
9c	ΕΤΠΑ	CO08	Παραγωγικές επενδύσεις: Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	40	0	0	0,0%
ΑΠ 10: Επένδυση στην εκπαίδευση, την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση							
10a	ΕΤΠΑ	CO35	Παιδική μέριμνα και εκπαίδευση: Δυναμικότητα ενισχυόμενων υποδομών παιδικής μέριμνας ή εκπαίδευσης	2.150	112.353	180	8,4%

A.2.2 Επισήμανση παραγόντων καθυστερήσεων.

Η υλοποίηση του προγράμματος και των δράσεων του επηρεάστηκε από ορισμένους παράγοντες που είτε συνολικά (μακρο-οικονομικό και δημοσιονομικό πλαίσιο) είτε σε συγκεκριμένους τομείς (πλαίσιο τομεακών πολιτικών) επέδρασαν αρνητικά στην ομαλή και σύμφωνα με τον προγραμματισμό εξέλιξη της.

Η υλοποίηση συνέπεσε με δυσχερή μακρο-οικονομική συγκυρία. Μετά από μία περίοδο ισχυρής μείωσης του ΑΕΠ (σωρευτικά κατά 22,34% μεταξύ 2009 και 2014), η πολύ ασθενής ανάκαμψη εντός του 2014 (κατά 1,24% μεταξύ β' και γ' τριμήνου) που συνέπεσε με την εκκίνηση υλοποίησης, δεν συνεχίστηκε και τα μακρο-οικονομικά μεγέθη εμφάνισαν εκ νέου αρνητικό πρόσημο έως το 2017, οπότε και επανήλθαν ανά τρίμηνο σταθερά θετικοί ρυθμοί μεγέθυνσης και τελικός ετήσιος ρυθμός 1,02%¹⁶. Η ισχυρότατη ύφεση συνοδεύτηκε από εξίσου έντονη μείωση του αριθμού των λειτουργουσών επιχειρήσεων (από το 2011 έως τον Αύγουστο του 2017 από το Γενικό Εμπορικό Μητρώο διεγράφησαν 299.842 επιχειρήσεις και συστάθηκαν 236.265 με αρνητικό ισοζύγιο 21,17%), η οποία αναστρέφεται από το 2017¹⁷. Παράλληλα, η επίπτωση στην απασχόληση ήταν εξαιρετικά αρνητική (αύξηση του ποσοστού ανεργίας από 8% στο δ' τρίμηνο 2008 σε 27,8% στο αντίστοιχο του 2013, σταθεροποίηση έως το α' τρίμηνο 2015 και σταδιακή υποχώρηση έκτοτε μέχρι 21,2% στο δ' τρίμηνο 2017)¹⁸. Τέλος, οι συνολικές δημόσιες δαπάνες μειώθηκαν κατά 33,58% μεταξύ 2009 και 2017 και ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου (δημόσιες επενδύσεις) κατά 40,20%.¹⁹

Ειδικά στην Κεντρική Μακεδονία, η εξέλιξη του ΑΕΠ ήταν δυσμενέστερη από ότι στο σύνολο της χώρας (μείωση 26,89% μεταξύ 2009 και 2015)²⁰ έτσι ώστε το μερίδιο της στο συνολικό ΑΕΠ της χώρας να υποχωρήσει από 14,35% σε 13,45%, όπως και αυτή της απασχόλησης (το ποσοστό ανεργίας στην Περιφέρεια, έχοντας φθάσει έως και το 28,7% το 2014, παραμένει σταθερά υψηλότερο του εθνικού μέσου όρου, στο 22,3% το δ' τρίμηνο του 2017)²¹. Το συνολικό αποτέλεσμα της ύφεσης ήταν ότι η Περιφέρεια υποχώρησε το 2016 στο 53% του μέσου ευρωπαϊκού κατά κεφαλήν ΑΕΠ, ενώ βρισκόταν στο 75% το 2009!²²

Η συνολική αυτή εξέλιξη σήμαινε ότι το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020 καλούνταν να ξεκινήσει την υλοποίηση του υπό τις εξής συνθήκες:

1. Εξαιρετική εθνική δημοσιονομική στενότητα και κατά συνέπεια δυσχέρειες στη χρηματοδότηση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων και άρα στην εξασφάλιση της εθνικής συμμετοχής για τις παρεμβάσεις και έργα που έχουν δικαιούχους φορείς του δημόσιου τομέα. Ακόμη και όταν, λόγω ενδιάμεσης είσπραξης συνδρομής των ΕΔΕΤ, η στενότητα στο Π.Δ.Ε. περιοδικά απαλύνονταν, η αβεβαιότητα ως προς την εξέλιξη στη διάρκεια του έτους ή κατά το επόμενο ήταν φυσιολογικό να προκαλεί στους τελικούς δικαιούχους μια στάση συγκράτησης ιδίως όταν δεν είχαν και τη δυνατότητα χρηματοδότησης των ενεργειών ωρίμανσης των παρεμβάσεων ή ακόμη και εξειδίκευσης των δράσεων.

¹⁶ Επεξεργασία στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ, ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΙ ΕΘΝΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ, 4/6/2018

¹⁷ Δελτίο Τύπου Υπουργείου Οικονομίας, 20/9/2017

¹⁸ ΕΛΣΤΑΤ, ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (ΣΕ ΧΙΛΙΑΔΕΣ) ΗΛΙΚΙΑΣ 15 ΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΩ, ΚΑΤΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2001 - 2018 ΑΝΑ ΤΡΙΜΗΝΟ (ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ)

¹⁹ ΕΛΣΤΑΤ, ΚΥΡΙΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (S13)

²⁰ ΕΛΣΤΑΤ, ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟ

²¹ ΕΛΣΤΑΤ, Πληθυσμός (σε χιλιάδες) ....»

²² EUROSTAT, GDP - CURRENT MARKET PRICES - NUTS 2 REGIONS, nama_10r_2gdp

2. Εξαιρετικά περιορισμένη διαθεσιμότητα ιδίων κεφαλαίων στις επιχειρήσεις. Στην αιχμή της ύφεσης, λίγο πριν την εκκίνηση του Προγράμματος, οι περισσότερες επιχειρήσεις είχαν ως μοναδικό στόχο τη διάσωση της δραστηριότητας τους είτε μέσω κεφαλαιακών αναδιρθρώσεων και πωλήσεων στοιχείων ενεργητικού είτε μέσω μιας βραχυπρόθεσμης πιεστικής αναζήτησης αγορών (σε νέες περιοχές και χώρες ή σε νέους κλάδους και τύπους προϊόντων), οπότε ο σχεδιασμός νέων επενδύσεων ή ο στρατηγικός σχεδιασμός είχε σχεδόν για όλες μια πολύ περιορισμένη προτεραιότητα. Παρά το ότι αναγνώριζαν ότι δράσεις όπως αυτές που προέβλεπε το Πρόγραμμα θα ήταν ευεργετικές για τις ίδιες, δεν δημιούργησαν μια αξιόπιστη «ζήτηση» γι' αυτές η οποία θα συνιστούσε μια ισχυρή εξωτερική πίεση για την όσο το δυνατόν συντομότερη εξειδίκευση και έναρξη υλοποίησης των δράσεων αυτών.
3. Παράλληλη περιορισμένη διαθεσιμότητα κεφαλαίων στον υπό αναδιάρθρωση και κατόπιν υπό νέα αναχρηματοδότηση τραπεζικό τομέα και κατά συνέπεια συνέχιση της σχεδόν ακραίας περιστολής της τραπεζικής χρηματοδότησης προς τις επιχειρήσεις δυνητικούς τελικούς ωφελούμενους του Προγράμματος.
4. Διόγκωση της ανεργίας σε τέτοια επίπεδα, σε τόση χωρική έκταση και σε τόσους πολλούς (ενίοτε μάλιστα ισχυρούς και με υψηλή απασχόληση) κλάδους, που ο ορισμός προτεραιοτήτων σε κλίμακα Περιφέρειας να καθίσταται ιδιαίτερα δυσχερές, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις όπου και ο ίδιος ο ορισμός των εθνικών προτεραιοτήτων καθυστερούσε ή άλλαζε.
5. Υπερφόρτωση όλων των διοικητικών δομών με άμεσα καθήκοντα είτε αντιμετώπισης των πιο πιεστικών συνεπειών της κρίσης στην Περιφέρεια είτε υλοποίησης και εδώ των μεταρρυθμίσεων που συμφωνήθηκαν ως αναγκαίες στο πλαίσιο των διαδοχικών Μνημονίων. Παρά το ότι οι δομές του ΕΣΠΑ δεν υπέστησαν ριζικές αναδιατάξεις, σε κάθε φορέα του δημοσίου τομέα για πολύ χρόνο έμπαινε εκ των πραγμάτων (λόγω έλλειψης επαρκών πόρων) ζήτημα επιλογής προτεραιοτήτων μεταξύ συμβολής στην υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος και αναδιάρθρωσης δομών και διαδικασιών στον ίδιο το φορέα.

Στο γενικό αυτό πλαίσιο λειτούργησαν συχνά αρνητικά, παράγοντες στο επίπεδο των τομεακών πολιτικών, όπου κύριος παράγοντας καθυστερήσεων υπήρξε η αδυναμία έγκαιρης εκπλήρωσης (σύμφωνα με τον σχεδιασμό) των Αιρεσιμοτήτων. Η απόκλιση από τις ορισμένες στο ΕΣΠΑ 2014-2020 ημερομηνίες σε ορισμένες περιπτώσεις ξεπέρασαν τους 24 μήνες οδηγώντας την ενεργοποίηση των συναρτημένων αξόνων ως και 36 μήνες μετά την έναρξη του προγράμματος²³. Συγκεκριμένα οι καθυστερήσεις αφορούσαν:

- Στον ΘΣ1/ΑΞ01: η Αιρεσιμότητα ΤΟ1.2 προϋπέθετε την ολοκλήρωση του καταλόγου των Υποδομών Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας του Εθνικού Οδικού Χάρτη και του ενδεικτικού σχεδίου χρηματοδότησης των εθνικών υποδομών έρευνας και καινοτομίας με εκτιμώμενη ημερομηνία εκπλήρωσης 20/2/2015 πιστοποιήθηκε εν τέλει στις 21/2/2017 με την υπ. αριθμ. Αres (2017)935756 - 21/02/2017 (+24 μήνες).
- Στον ΘΣ2/ΑΞ02: Για τη χρηματοδότηση των δράσεων που εμπίπτουν στο Θ.Σ. 2 από τα ΕΔΕΤ, έπρεπε να εκπληρώνονται οι απαιτήσεις των κριτηρίων των αιρεσιμοτήτων 2.1 και 2.2. Η αυτοδέσμευση 2.2.(κατάρτιση του Εθνικού Σχεδίου Ευρυζωνικής Πρόσβασης Επόμενης Γενιάς 2014-2020) εκπληρώθηκε στις 28/09/2015. Η εκπλήρωση της αιρεσιμότητας 2.1 (δημιουργία πλαισίου της Εθνικής Ψηφιακής Στρατηγικής και συγκρότηση της Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής) ολοκληρώθηκε στις 23/03/2017 (+25 μήνες)

²³ Η επιλέξιμη χρονική περίοδος των ΕΠ της περιόδου 2014-2020 είναι 120 μήνες.

- Στον ΘΣ4/ ΑΞ04: Η αιρεσιμότητα Τ4.1 για την προώθηση αποτελεσματικών από πλευράς κόστους βελτιώσεων της ενεργειακής απόδοσης κατά την τελική χρήση και αποτελεσματικών από πλευράς κόστους επενδύσεων στην ενεργειακή απόδοση κατά την κατασκευή ή ανακαίνιση κτιρίων, ολοκληρώθηκε την έκδοση του νέου ΚΕΝΑΚ (7/2017) και την έκδοση νέων τεχνικών οδηγιών και software (11/2017). Επιπλέον, η εφαρμογή του νέου Κανονισμού απαίτησε την έκδοση νέων ΠΕΑ ακόμα και σε ώριμα (με τον προηγούμενο Κανονισμό) έργα, με αποτέλεσμα την μείωση της ωρίμανσής τους.

Περαιτέρω παράγοντες που καθυστέρησαν είτε την εξειδίκευση των Δράσεων, είτε την δυνατότητα ωρίμανσης πράξεων και κατ' επέκταση επηρέασαν σημαντικά την ως τώρα υλοποίηση του Προγράμματος είναι:

- Η δυσλειτουργία του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ) και η μη ανάδειξη του Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης όπου καθυστέρησε από πλευράς Υπουργείου η εξειδίκευση της προκήρυξης και των όρων για επιλογή του Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης Κρατικών Ενισχύσεων. Κύριο αποτέλεσμα τους είναι η μη ως τώρα ενεργοποίηση των Δράσεων Κρατικών Ενισχύσεων και η μηδενική επίτευξη στο σύνολο του ΑΞ03 και των ΕΣ 1β2, 2β1 και 2β2, 8iii1, 8iv1 και 9v1.
- Η αλλαγή του νομικού πλαισίου δημοσίων συμβάσεων με την εφαρμογή του Ν.4412/16 (ΦΕΚ Α'147). Η εφαρμογή του ενοποιημένου πλαισίου συνάντησε πολλές δυσκολίες κατά τα δύο πρώτα χρόνια. Ενδεικτικό είναι, ότι μέχρι σήμερα έχουν γίνει 272 αλλαγές (τροποποιήσεις/ προσθήκες/ διαγραφές) επί του αρχικού κειμένου του Νόμου, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις η ενεργοποίηση κρίσιμων (για την υλοποίηση των ΕΠ του ΕΣΠΑ) άρθρων απαίτησε την έκδοση επιπλέον κανονιστικών ή ερμηνευτικών διατάξεων οι οποίες καθυστέρησαν. Για την κατανόηση του τρόπου που η εισαγωγή του νέου πλαισίου επηρέασε την υλοποίηση του Προγράμματος αναφέρονται ενδεικτικά:
  - ο Η καθυστέρηση στην έκδοση πρότυπων τευχών (12/2016) τα οποία αν και μη υποχρεωτικά, κρίθηκαν αναγκαία από τους φορείς λόγω της πολυπλοκότητας του νέου πλαισίου.
  - ο Η εφαρμογή του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΣΗΔΗΣ) στις συμβάσεις δημοσίων έργων και η έκδοση των προβλεπόμενων κανονιστικών πράξεων (Ιούλιος 2017).
  - ο Η καθυστέρηση (1/2018) έκδοσης της ΥΑ για την κατάρτιση του Μητρώου Μελών Επιτροπών Διαγωνισμού (ΜΗΜΕΔ) που αποτελούσε σύμφωνα με μεταβατική διάταξη του άρθρου 376 παρ.10 ν.4412/2016 προαπαιτούμενο για την ανάθεση έργων μελέτης – κατασκευής.
  - ο Η έγκριση του νέου κανονισμού τεχνολογίας σκυροδέματος (τροποποίηση 5/2017) η οποία ανάγκασε έργα σε φάση δημοπράτησης να τροποποιηθούν με βάση τον νέο κανονισμό.Επισημαίνεται ότι καθυστερήσεις λόγω Ν.4412/16 επιδρούν πολύπλευρα, καθώς πέρα από την αδυναμία σύναψης συμβάσεων έργων, επηρέασαν και τις διαδικασίες ωρίμανσης των προτάσεων των δικαιούχων λόγω αδυναμίας ανάθεσης των απαραίτητων τεχνικών και περιβαλλοντικών μελετών.
- Η απόφαση για αλλαγή της πολιτικής στην υγεία, η οποία (σε συμφωνία με την Επιτροπή) αντικατέστησε την πρακτική των voucher υγείας με την εισαγωγή των ΤΟΜΥ (Τοπικών Μονάδων Υγείας).
- Η εξειδίκευση της εθνικής πολιτικής για την κοινωνική οικονομία, η οποία διαμορφώθηκε σε στρατηγικό επίπεδο τον Οκτώβριο του 2016 με την ψήφιση του Νόμου 4430/2016 και εξειδικεύτηκε με το Σχέδιο Δράσης για την ανάπτυξη του τομέα της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας τον Αύγουστο του 2017.

Επισημαίνεται ότι η επίλυση του συνόλου των παραπάνω ζητημάτων υπήρξε υπεράνω των δυνατοτήτων επέμβασης, των αρμοδιοτήτων και των τομέων ευθύνης της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του Προγράμματος, η οποία όπως προκύπτει από την ανάλυση της αντίδρασης (ετοιμότητα) στην μεταβολή των συνθηκών (π.χ. εκπλήρωση κάποιας αιρεσιμότητας) υπήρξε (μέχρι στιγμής) σε κάθε περίπτωση άμεση.

Περαιτέρω στην ενότητα Γ.2. παρουσιάζεται η αποδοτικότητα του συστήματος επιλογής και ένταξης των έργων και αναλύονται επιπλέον παράγοντες καθυστέρησης σε επίπεδο πρόσκλησης.

Α.3: Πρόβλεψη της επίτευξης ή μη επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί σε επίπεδο δεικτών εκροής ΕΤΠΑ για το 2023.

Η πρόβλεψη της επίτευξης των στόχων των δεικτών που έχουν τεθεί προγραμματικά παρουσιάζεται ανά δείκτη στον πίνακα που ακολουθεί

Πίνακας 4: Πρόβλεψη επίτευξης στόχων σε επίπεδο δεικτών εκροής ΕΤΠΑ

Επ.Π	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
1a	CO25 -Έρευνα, καινοτομία: Αριθμός ερευνητών που εργάζονται σε βελτιωμένες εγκαταστάσεις ερευνητικών κέντρων	175	198,6	Από τις ήδη υπάρχουσες εντάξεις προβλέπεται να καλυφθεί ο Στόχος, καθώς το σύνολο των ενταγμένων έργων έχει ήδη τιμή 198,6, η επίτευξη του στόχου θεωρείται ασφαλής .
1b	CO01 -Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	280	470	Δεν έχει υπάρξει ενεργοποίηση των πράξεων ΚΕ. Η καθυστέρηση ενδέχεται να δημιουργήσει απειλή για την υλοποίηση της δράσης καθώς ο σχηματισμός συνεργατικών σχημάτων απαιτεί χρόνο ωρίμανσης των προτάσεων μεταξύ των συμμετεχόντων. Ο κύκλος χρηματοδότησης ενός συνεργατικού σχήματος ή μιας ενίσχυσης τύπου ΠΑΒΕΤ σύμφωνα με τα στοιχεία του 2007-2013 ενδέχεται να ξεπεράσει του 30 μήνες στους οποίους θα πρέπει να προστεθούν τουλάχιστον 8 μήνες από την εξειδίκευση της πράξης ως την συμβασιολογία των έργων. Στατιστικά στοιχεία από τα Προγράμματα "Συνεργασία" δείχνουν ότι το μέσο κόστος προτάσεων (με 4,8 συμμετέχοντες φορείς ανά έργο) ανέρχεται στα 579.000 ή περίπου 120.000 ανά φορέα (ΜΜΕ ή Ερευνητικό). Παρόμοιο ήταν (122.783 €) και το μέσο κόστος ενίσχυσης στο ΠΑΒΕΤ. Το μέσο κόστος έργων στο ΕΠ ΠΚΜ εκτιμάται ότι θα είναι μικρότερο (80.000€ - 90.000 ΔΔ).
1b	CO02-Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	80	270	
1b	CO04- Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη	200	200	
1b	CO26- Έρευνα, καινοτομία: Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα	400	270	
1b	CO28 -Έρευνα, καινοτομία: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν ενίσχυση για να εισάγουν νέα προϊόντα στην αγορά	20	ΜΔ	
1b	CO29- Έρευνα, καινοτομία: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν ενίσχυση για να εισάγουν νέα προϊόντα στην εταιρεία	40	ΜΔ	
2b	CO01- Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	78	100	Η αναπροσαρμογή των στόχων πέρα από το μοναδιαίο κόστος γίνεται βάσει διορθώσεων στην ΛτΠ που παρουσιάζονται αναλυτικά στο κεφάλαιο Δ.3.1. Η επίτευξη των νέων στόχων θεωρείται εφικτή .
2b	CO02- Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	78	100	

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΣΗ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ	ΕΚΤΙΜΗΣΗ. ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
2b	CO28- Έρευνα, καινοτομία: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν ενίσχυση για να εισάγουν νέα προϊόντα στην αγορά	12	15	Το μέσο ποσό στήριξης δεν αναμένεται να ξεπεράσει τις 50.000€, δεδομένου ότι δεν περιλαμβάνονται κτιριακές εγκαταστάσεις ή μηχανολογικός εξοπλισμός.
2b	CO29- Έρευνα, καινοτομία: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν ενίσχυση για να εισάγουν νέα προϊόντα στην εταιρεία	40	60	
2b	T1203- Επιχειρήσεις που ενισχύθηκαν για να υιοθετήσουν καινοτομίες υποστηριζόμενες από ΤΠΕ	26	50	
2c	T1201- Αριθμός δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών που αναβαθμίστηκαν	7	7+	Δεδομένου ότι τα έργα των ΒΑΑ που αποτελούν το 13% του προϋπολογισμού θα έχουν τουλάχιστον επίτευξη 7, η επίτευξη του στόχου θεωρείται εφικτή .
3a	CO01- Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	90		Δεν έχει υπάρξει ενεργοποίηση των πράξεων που αφορούν ενίσχυση επιχειρήσεων, ωστόσο λόγω του πληθυσμού των επιχειρήσεων, όσο και του αναμενόμενου χρόνου υλοποίησης των έργων (>1,5 έτη), η επίτευξη του στόχου θεωρείται εφικτή . Σύμφωνα με τα στοιχεία 2007-2013 το μ.κ. παρεμβάσεων στον τομέα της ΝΕΕΤ στην ΚΜ ήταν 19.134 € (5038 ενισχύσεις) το οποίο ωστόσο διαμορφώθηκε λόγω ύπαρξης ανώτατου ορίου. Τα στοιχεία του Έργου Νεοφυής Επιχ. (ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020) έχουν μέση ενίσχυση (συμβάσεις) 56.923€ (744 υποέργα), ωστόσο και εδώ το 90% των προτάσεων έχει υποβάλει προτάσεις στον ανώτατο π/υ, δείγμα που υποδεικνύει ότι η μέση στήριξη πρέπει να αυξηθεί.
3a	CO02 -Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	90	400	
3a	CO05- Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	90	400	
3a	CO08- Παραγωγικές επενδύσεις: Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	720	500	
3c	CO01 -Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	240	310	Δεν έχει υπάρξει ενεργοποίηση των πράξεων που αφορούν ενίσχυση επιχειρήσεων, ωστόσο λόγω του πληθυσμού των επιχειρήσεων στην ΠΚΜ, όσο και του αναμενόμενου χρόνου υλοποίησης των έργων (>1,5 έτη), η επίτευξη του στόχου θεωρείται εφικτή .
3c	CO02- Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	240	310	Με τα στοιχεία 2007-2013 το μ.κ. (ΔΔ) παρεμβάσεων εξωστρέφειας στην ΚΜ ήταν 47.567 € (274 ενισχύσεις). Αν ωστόσο αφαιρεθούν οι δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, το μέσο κόστος αναμένεται να αυξηθεί τουλάχιστον κατά 30%. Στο ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020 οι εντάξεις στο έργο "αναβάθμιση....ικανοτήτων σε νέες αγορές" (3167 υποέργα) έχουν μέσο ποσό επιχορήγησης 60.100 €

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΣΗ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ	ΕΚΤΙΜΗΣΗ. ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
3d	CO01- Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	635	690	<p>Δεν έχει υπάρξει ενεργοποίηση των πράξεων που αφορούν ενίσχυση συνεργατικών σχημάτων. Η καθυστέρηση ενδέχεται να δημιουργήσει απειλή προς την υλοποίηση των σχετικών δράσεων καθώς θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ο σχηματισμός των συνεργατικών σχημάτων:</p> <ul style="list-style-type: none"> • απαιτεί χρόνο ωρίμανσης των προτάσεων μεταξύ των συμμετεχόντων • σε πολλές περιπτώσεις εξειδικεύεται σε δύο στάδια υλοποίησης που απαιτούν ενδιάμεσα την αξιολόγηση του cluster. <p>Βάσει των παραπάνω θα πρέπει να θεωρηθεί ότι ο κύκλος χρηματοδότησης ενός συνεργατικού σχήματος ενδέχεται να ξεπεράσει του 38 μήνες στους οποίους θα πρέπει να προστεθούν τουλάχιστον 8 μήνες από την εξειδίκευση της πράξης ως την συμβασιοποίηση των έργων.</p> <p>Για μεμονωμένες επενδύσεις (δράσεις ενίσχυσης σχεδίων αναδιάρθρωσης, σύμφωνα με τα στοιχεία 2007-2013 το μέσο ποσό επιχορήγησης του ΠΕΠ (1367 επιχ.) ήταν 53.815 € ΔΔ και ο χρόνος υλοποίησης 28 με 30 μήνες.</p>
3d	CO02 -Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	635	690	
3d	CO08 -Παραγωγικές επενδύσεις: Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	620	600	
4c	CO32- Ενεργειακή απόδοση: Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτιρίων	5.800.000	6.800.000	<p>Βάση της νέας μεθοδολογίας υπολογισμού και του διαθέσιμου Π/Υ ο στόχος θα υπερκαλυφθεί και επομένως η επίτευξη του στόχου θεωρείται εφικτή. Επίσης σύμφωνα με στοιχεία για ολοκληρωμένα έργα εξοικονόμησης ενέργειας δημοσίων κτηρίων της ΠΠ 2007-2013 (anartychi.gov.gr) ο χρόνος υλοποίησης έργων εκτιμάται σε 12-14 μήνες το ελάχιστο εκ των οποίων η έκδοση ενεργειακών πιστοποιητικών στα κτήρια διαρκεί περίπου 1-2 μήνες.</p>
4e	CO34- Μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου: Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου	24.000		<p>Δεν έχει υπάρξει υλοποίηση των πράξεων που αφορούν την Προαγωγή στρατηγικών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για όλους τους τύπους περιοχών, ιδιαίτερα για τις αστικές περιοχές. Ο στόχος ενδεχομένως να υλοποιηθεί.</p>
5a	CO20 -Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων: Πληθυσμός που ωφελείται από αντιπλημμυρικά μέτρα	80.000	200.000	<p>Βάση των ενταγμένων πράξεων ο στόχος αναμένεται να υπερκαλύπτει κατά 255%. Η επίτευξη του στόχου θεωρείται ασφαλής.</p> <p>Επιπλέον σύμφωνα με στοιχεία για ολοκληρωμένα αντιπλημμυρικά έργα της ΠΠ 2007 -2013 (anartychi.gov.gr) ο χρόνος υλοποίησης έργων εκτιμάται περίπου σε 36 μήνες και για έργα προστασίας από τη διάβρωση σε 18 μήνες το ελάχιστο. Η παράμετρος αυτή θα πρέπει να ληφθεί υπόψη για τη σκοπιμότητα έκδοσης νέων προσκλήσεων και ένταξης νέων έργων με δεδομένο ότι πιθανόν να μην υπάρξει πιθανός χρόνος για την ολοκλήρωση αυτών</p>

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΣΗ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
6b	CO18 -Υδρευση: Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένες υπηρεσίες ύδρευσης	200.000	1.178.663	Σύμφωνα με τα στοιχεία των ενταγμένων έργων ο Δείκτης Στόχος ανέρχεται στις 1.178.663, ωστόσο αν αφαιρεθούν τα συστήματα τηλεχειρισμού, τότε ο στόχος εντάξεων περιορίζεται στις 109.421 και σε αυτή την περίπτωση η επίτευξη του Στόχου 2023 θεωρείται επισημασμένη . Σύμφωνα με στοιχεία για ολοκληρωμένα έργα ύδρευσης της ΠΠ 2007-2013 (anaptyxi.gov.gr) ο χρόνος υλοποίησης έργων εκτιμάται περίπου σε 24 μήνες το ελάχιστο.
6c	CO09 -Αειφόρος Τουρισμός: Αύξηση του αναμενόμενου αριθμού επισκέψεων σε ενισχυόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και πόλους έλξης επισκεπτών			Η τιμή στόχου για το έργο «Πολυκεντρικό Μουσείο Βεργίνας Κεντρικό Μουσειακό Κτίριο Φάση Β'» καταγράφεται σε 5.000. Οι πληρωμές του έργου (αποδεκτό διαχείρισης) ως προς τη συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη ξεπερνάει το 12% και αναμένεται να ολοκληρωθεί. Επιπλέον ένας σημαντικός αριθμός έργων παρουσιάζουν ποσοστό υλοποίησης. Το άθροισμα των τιμών στόχου υπολογίζεται σε 23.000. Η επίτευξη του δείκτη θεωρείται εφικτή
6d	CO23 -Φύση και βιοποικιλότητα: Επιφάνεια οικοτόπων που λαμβάνουν ενίσχυση για να αποκτήσουν καλύτερο καθεστώς διατήρησης	60.000	Μ.Δ.	Δεν έχει υπάρξει ενεργοποίηση των πράξεων που αφορούν τη προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας. Ωστόσο σύμφωνα με πρόσφατες κατευθύνσεις του ΥΠΕΝ/ (απ 145318/14-5-2018) η υποστήριξη των ΦΔΠΠ (στους οποίους εντάσσονται πλέον το σύνολο των περιοχών NATURA) από τους πόρους του ΕΠ κρίνεται πολύ σημαντική και αναμένεται να ενεργοποιηθεί άμεσα. Η προτεραιοποίηση των δράσεων για τους ΦΔΠΠ περιλαμβάνει συγκεκριμένες διαχειριστικές δράσεις με την υλοποίηση των οποίων αναμένεται η επίτευξη του στόχου θεωρείται εφικτή.
6e	CO37 -Αστική ανάπτυξη: Πληθυσμός που ζει σε περιοχές με ολοκληρωμένες στρατηγικές αστικής ανάπτυξης	200.000	936.256	Έχουν ενταχθεί 7 στρατηγικές ΒΑΑ. Ο Συνολικός πληθυσμός των περιοχών που εφαρμόζονται Στρατηγικές ανέρχεται σε 936.256. η επίτευξη του στόχου θεωρείται ασφαλή .
6f	T1223 -Δυναμικότητα επεξεργασίας στραγγισμάτων ΧΥΤΑ με καινοτόμες μεθόδους (m3/ημέρα)	150	-	Ο δείκτης δεν θα επιτευχθεί , καθώς οι σχετικές δράσεις έχουν αφαιρεθεί από το αναθεωρημένο ΠΕΣΔΑ.
7a	CO13- Οδικό δίκτυο: Συνολικό μήκος νέων οδών	1,4	1,4	Η τιμή στόχος έχει ήδη επιτευχθεί δεδομένου ότι το έργο «Κατασκευή ανισόπεδου κόμβου Κ16 στη συμβολή ΠΑΘΕ και εσωτερικής περιφερειακής οδού Θεσσαλονίκης Β' Φάση» στο οποίο αναφέρεται ο δείκτης έχει δοθεί στην κυκλοφορία και θεωρείται ουσιαστικά υλοποιημένη .
7a	CO13a- Οδικό δίκτυο: Συνολικό μήκος νέων οδών, εκ των οποίων: ΔΕΔ- Μ	1,4	1,4	Η τιμή στόχος έχει ουσιαστικά επιτευχθεί δεδομένου ότι το έργο «Κατασκευή ανισόπεδου κόμβου Κ16 στη συμβολή ΠΑΘΕ και εσωτερικής περιφερειακής οδού Θεσσαλονίκης Β' Φάση» στο οποίο αναφέρεται ο δείκτης έχει δοθεί στην κυκλοφορία και θεωρείται ουσιαστικά ολοκληρωμένο.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΝ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ	ΕΚΤΙΜΗΣΗ. ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
7b	CO13 -Οδικό Δίκτυο: Συνολικό μήκος νέων οδών	35	47,43	Η τιμή στόχος από τις ενταγμένες πράξεις ανέρχεται στα 47,43 χιλιόμετρα (αφαιρώντας το έργο της Ενεργητικής Ασφάλειας) που υπερτερεί έναντι του τεθέντος στόχου κατά 135,51%. Λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία από αντίστοιχα έργα προηγούμενων προγραμματικών περιόδων και δεδομένου ότι το ποσοστό πληρωμών έναντι των ΝΟΔΕ σε έργα που συνεισφέρουν στον δείκτη αυτό ανέρχεται ήδη σε 57,44%, η επίτευξη του στόχου θεωρείται ασφαλής .
7b	CO14- Οδικό Δίκτυο: Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων δρόμων	11	34,7	Η τιμή στόχος από τις ενταγμένες πράξεις ανέρχεται στα 34,7 χιλιόμετρα (αφαιρώντας το έργο της Ενεργητικής Ασφάλειας) που υπερτερεί έναντι του τεθέντος στόχου κατά 315,45%. Λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία από αντίστοιχα έργα προηγούμενων προγραμματικών περιόδων και δεδομένου ότι το ποσοστό πληρωμών έναντι των ΝΟΔΕ σε έργα που συνεισφέρουν στον δείκτη αυτό ανέρχεται ήδη σε 42,49%, η επίτευξη του στόχου θεωρείται ασφαλής .
7ε	T1250- Νέο δίκτυο παροχής φυσικού αερίου	300	300	Το έργο που συνεισφέρει στον δείκτη καθυστερεί στην ένταξη λόγω του ότι εκκρεμούν διαδικασίες όπως η υπαγωγή της ΔΕΔΑ στις διατάξεις του Ν. 4412/2016 και άλλα ζητήματα ωριμότητάς. Από την εξειδίκευση προκύπτει ότι ο δείκτης θα ανέλθει στα 600 χιλιόμετρα συνυπολογίζοντας επέκταση υφιστάμενου δικτύου φυσικού αερίου σε περιοχές του Ν. Θεσσαλονίκης όπως και δημιουργία νέου σε πόλεις της Περιφέρειας. Δεδομένης της καθυστέρησης, η τιμή στόχος που προκύπτει από την εξειδίκευση θεωρείται αισιόδοξη. Παρόλα αυτά η τεθείσα στοχοθεσία για το 2023 θεωρείται ασφαλής (ως απομειωμένη στο 50% της εξειδικευμένης στοχοθεσίας).
9a	CO36- Υγεία: Πληθυσμός που καλύπτεται από βελτιωμένες υπηρεσίες υγείας	1.200.00	1.200.00	Η τιμή στόχος θα υπερκαλυφθεί βάσει των στοιχείων των ενταγμένων έργων, ωστόσο υπάρχουν επικαλύψεις που θα πρέπει να διορθωθούν προκειμένου να είναι σωστή η άθροιση του δείκτη. Η επίτευξη του στόχου θεωρείται ασφαλής .
9c	CO01- Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	11	ΜΔ	Η τιμές αναμένεται να επιτευχθούν, ωστόσο δεδομένης της χρηματοδότησης παρόμοιων δράσεων από την 9ν θα πρέπει να διευκρινιστεί η διατήρηση τους στο ΕΠ.
9c	CO05- Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	6	ΜΔ	
9c	CO08- Παραγωγικές επενδύσεις: Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	40	ΜΔ	

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΝ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ	ΕΚΤΙΜΗΣΗ. ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
10a	CO35- Παιδική μέριμνα και εκπαίδευση: Δυναμικότητα ενισχυόμενων υποδομών παιδικής μέριμνας ή εκπαίδευσης	2.150	2.500	<p>Η τρέχουσα τιμή στόχος βάσει των ενταγμένων έργων ανέρχεται στις 112.353. Η διαφορά προκύπτει λόγω αλλαγής των υποθέσεων υπολογισμού του μοναδιαίου κόστους των έργων. Συγκεκριμένα για τον υπολογισμό του δείκτη είχε εκτιμηθεί ότι τα έργα εξοπλισμού θα συνοδευόντουσαν από ανακαίνιση των χώρων (δημιουργία εργαστηρίων σύμφωνα με τα ισχύοντα στις προηγούμενες Προγραμματικές περιόδους). Δεν είχε προβλεφθεί η υλοποίηση έργων αποκλειστικά προμήθειας εξοπλισμού ΤΠΕ (εγκατάσταση μόνο εξοπλισμού) που έχει σαφώς μικρότερο κόστος. Είναι ενδεικτικό ότι ενώ ο υπολογισμός του μοναδιαίου κόστους στα έργα ανακαίνισης / εξοπλισμού υπολογίστηκε με μέσο κόστος 300€ αν τ.μ., το έργο "Αναβάθμιση εξοπλισμού ΤΠΕ σε σχολικές μονάδες της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας", υλοποιείται με αντίστοιχο μέσο κόστος (υπολογίζοντας το ελάχιστο 11 τ.μ ανά μαθητή) 1,61 €.</p> <p>Αν αφαιρεθούν τα έργα που αφορούν αμιγώς και μόνο προμήθεια εξοπλισμού από την τιμή επίτευξης η τιμή στόχος των ενταγμένων έργων ανέρχεται στο 1.105, δηλαδή στο 51,4% της τιμής στόχου 2023. Υπό τις προϋποθέσεις έγκαιρης ένταξης έργων που αναλύθηκαν και στον οικονομικό δείκτη η επίτευξη του στόχου θεωρείται εφικτή.</p>

A.4. Βαθμός επίτευξης στόχων που έχουν τεθεί σε επίπεδο δεικτών εκροής ΕΚΤ του Ε.Π.. Εντοπισμός σημαντικών καθυστερήσεων στην υλοποίηση του Ε.Π. Προσδιορισμός παραγόντων στους οποίους οφείλονται οι καθυστερήσεις.

Ο τρέχων βαθμός επίτευξης των στόχων των δεικτών του ΕΚΤ παρουσιάζεται αναλυτικά, υπό μορφή πίνακα παρακάτω. Συνολικά από τους 29 δείκτες, οι 16 εμφανίζουν ποσοστό επίτευξης, ενώ 13 βρίσκονται ακόμα στο μηδέν. Από τους 16 δείκτες που έχουν επίτευξη 4 έχουν φτάσει ήδη το 100%, ενώ άλλοι 10 παρουσιάζουν επίτευξη που ξεπερνάει το 50% της τιμής στόχου 2023.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Πίνακας 5: Τρέχουσα και δυνητική επίτευξη των τιμών στόχων των δεικτών και των προσωρινών αποτελεσμάτων του ΕΚΤ του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 στις 31/05/2018

ΑΞΟΝΑΣ Επενδ. Προτ/τα	TAMEIO	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ [TABLE 5, SFC2014]	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2023	Τιμή από Ένταξη	Τρέχουσα επίτευξη	Ποσοστό Επίτευξης
ΑΠ 8: Προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού							
8iii	EKT	CO01	άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	650	650	0	0,0%
8iii	EKT	11304	Υποστηριζόμενα σχέδια για δημιουργία νέων επιχειρήσεων	70	0	0	0,0%
8v	EKT	CO05	απασχολούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων	750	710	0	0,0%
8v	EKT	CO23	Αριθμός υποστηριζόμενων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (συμπεριλαμβανομένων των συνεταιριστικών επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας)	110	0	0	0,0%
ΑΠ 9B: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας (ΕΚΤ)							
9i	EKT	CO01	άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	740	1.020	0	0,0%
9i	EKT	10501	Άτομα που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτώμενων ατόμων	40.0000	31.903	25.774	64,3%
9i	EKT	CO21	Αριθμός έργων αφιερωμένων στη βιώσιμη συμμετοχή και την πρόοδο των γυναικών στην απασχόληση	0	5	3	60%
9i	EKT	10801	Δημιουργία Περιφερειακού Μηχανισμού διάγνωσης αναγκών αγοράς εργασίας	1	1	0	0,0%
9ii	EKT	CO15	μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες	200	0	0	0,0%
9ii	EKT	CO22	Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο	0	1	1	100,0%
9ii	EKT	5502	Αριθμός υποστηριζόμενων δομών	2	2	2	100,0%
9ii	EKT	5503	Αριθμός ωφελουμένων των υποστηριζόμενων δομών	2.000	2569	1716	85,8%
9iii	EKT	5502	Αριθμός υποστηριζόμενων δομών	19	17	17	84,2%
9iii	EKT	5503	Αριθμός ωφελουμένων των υποστηριζόμενων δομών	2.200	2446	1761	80%
9iii	EKT	10501	Άτομα που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτώμενων ατόμων	850	519	792	92%
9iii	EKT	11501	Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	339	424	307	90%
9iii	EKT	11502	Αριθμός μαθητών που επωφελούνται	0	389	338	86,8

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΑΞΟΝΑΣ Επενδ. Προτ/τα	ΤΑΜΕΙΟ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ [TABLE 5, SFC2014]	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2023	Τιμή από Ένταξη	Τρέχουσα επίτευξη	Ποσοστό Επίτευξης
9iii	EKT	CO21	Αριθμός έργων αφιερωμένων στη βιώσιμη συμμετοχή και την πρόοδο των γυναικών στην απασχόληση	0	10	10	100%
9iii	EKT	CO22	Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο	0	10	10	100%
9iii	EKT	11101	Αριθμός συμμετεχόντων που πλήττονται από τη φτώχεια και λοιπών μειονεκτούντων, άτομα με εισόδημα κάτω από το όριο της φτώχειας φυλακισμένοι αποφυλακισμένοι ανήλικοι παραβάτες άστεγοι μετανάστες απεξαρτημένα άτομα υπό απεξάρτηση	0	1470	0	0%
9iii	EKT	CO16	Συμμετέχοντες με Αναπηρία	170	170	0	0%
9iv	EKT	5502	Αριθμός υποστηριζόμενων δομών	66	49	35	53,0%
9iv	EKT	CO22	Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο	0	64	44	68.7%
9iv	EKT	CO20	Αριθμός έργων πλήρως ή μερικώς εκτελεσθέντων από κοινωνικούς εταίρους ή μη κυβερνητικές οργανώσεις	0	4	0	0%
9iv	EKT	05503	Αριθμός ωφελουμένων των υποστηριζόμενων δομών	20.000	0	8031	40,2%
9iv	EKT	11202	Αριθμός ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια και ωφελούνται από τις υπηρεσίες των Τοπικών Ομάδων Υγείας (TOMY)	62.832	0	0	0,0%
9v	EKT	11301	Αριθμός υποστηριζόμενων υφιστάμενων και νέων φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας	90	0	0	0,0%
9vi	EKT	T1263	Αριθμός εγκεκριμένων έργων που αφορούν σε ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα	7	0	0	0,0%

A.4.1. Επισήμανση καθυστερήσεων - παραγόντων - Συμπεράσματα

Η πορεία υλοποίησης των Δράσεων του ΕΚΤ παρουσιάζει μια κατηγορία δράσεων που ενεργοποιήθηκαν άμεσα με την έναρξη του Προγράμματος και έχουν ουσιαστική υλοποίηση του φυσικού τους αντικειμένου από το 2016 και μετά. Στον αντίποδα, υπάρχει μία άλλη μικρότερη κατηγορία δράσεων που παρουσιάζει σημαντικές καθυστερήσεις στην υλοποίηση, οι οποίες σχεδόν στο σύνολο τους οφείλονται σε παράγοντες που έχουν ήδη αναφερθεί στην ενότητα Α.2., είναι εξωτερικοί του Προγράμματος και των αρμοδιοτήτων της ΔΑ. Ζήτημα σε όλες τις περιπτώσεις αποτελεί η διερεύνηση του αν και σε ποιο βαθμό οι καθυστερήσεις αυτές ενδέχεται να επηρεάσουν την επίτευξη των στόχων του προγράμματος.

Συγκεκριμένα:

Στις Επ.Π. 9ii και 9iii, παρά την έγκαιρη υλοποίηση και την ήδη υψηλή επίτευξη των δεικτών που αγγίζει σε πολλές περιπτώσεις την επίτευξη του 100% των στόχων του Προγράμματος, κρίνεται απαραίτητη η επιπλέον ενεργοποίηση πόρων προκειμένου να καλυφθούν και οι υπόλοιποι Στόχοι. Φαίνεται να υπάρχει αυτή η δυνατότητα αφού ο άξονας 09B γενικά έχει διαθέσιμο Π/Υ. Γενικά είναι επιβεβλημένη η παράταση λειτουργίας δομών (που τροφοδοτούν τους δείκτες 5502,5503) και δράσεων (που συνδέονται με τους δείκτες 10501,11501) -και για λόγους ουσίας λόγω αυξημένων αναγκών του πληθυσμού της ΠΚΜ- αλλά και προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι.

Στην Επ.Π. 9ν η υλοποίηση ως τον Μάιο του 2018 ήταν μηδενική αντιμετωπίζοντας σημαντικές δυσκολίες (πέρα αρμοδιοτήτων / δυνατοτήτων Διαχειριστικής Αρχής και Περιφέρειας) όπως οι καθυστερήσεις στην εξειδίκευση του θεσμικού πλαισίου και η αδυναμία προκήρυξης - ορισμού ΕΦΔ, οι καθυστερήσεις λόγω δυσλειτουργίας ΠΣΚΕ που έχουν περιγραφεί ήδη στην ενότητα Α.2.. Σημαντικό ρόλο έχει και η μη έγκυρη οριστικοποίηση της εξειδίκευσης του τρόπου υλοποίησης του εθνικού σχεδιασμού για την ανάπτυξη της κοινωνική επιχειρηματικότητα .

Οι δράσεις του ΑΞ 08 παρουσιάζουν χρονική υστέρηση ως προς τα έργα που σχετίζονται με τις κρατικές ενισχύσεις (8iii υποστήριξη επιχειρηματικών σχεδίων για την δημιουργία επιχειρήσεων & 8ν υποστήριξη των επιχειρήσεων για προσαρμογή στην αλλαγή). Ο κύκλος υλοποίησης των έργων που αναμένεται να ενταχθούν είναι ωστόσο σχετικά σύντομος και κατά συνέπεια δεν κρίνεται ότι υπάρχει κίνδυνος μη επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί στους CO01 και CO05.

Στον Τομέα της Υγείας η καθυστέρηση έχει προκληθεί από την αλλαγή πολιτικής στον τομέα της πρωτοβάθμιας Υγείας και συγκεκριμένα την εγκατάλειψη της επιλογής των voucher και την θεσμοθέτηση των TOMY. Η καθυστέρηση στην εκκίνηση αυτών των δράσεων είναι πολυπαραγοντικό φαινόμενο: Υπήρξε μια μεγάλη περίοδος διαβούλευσης του Υπουργείου Υγείας με την ΕΕ και τις Περιφέρειες για την οριστικοποίηση του σχεδιασμού των δράσεων ΠΦΥ, Ψυχικής Υγείας και Καταπολέμησης των εξαρτήσεων. Ακολούθησαν σημαντικές καθυστέρηση στελέχωσης των TOMY λόγω αντίστοιχων καθυστερήσεων του Υπουργείου Υγείας στις προσκλήσεις του προς το ιατρικό προσωπικό (εντός του 12^{ου} 2017 εξετάστηκαν οι ενστάσεις επί των αναρτημένων ανά ΥΠΕ Πινάκων Επιλογής και εντός του 2018 ξεκίνησαν οι τοποθετήσεις του προσωπικού στις TOMY). Το Υπουργείο Υγείας επέδειξε επίσης καθυστέρηση και στην ενεργοποίηση των άλλων δράσεων για την υγεία που σχετίζονται με τη Ψυχική Υγεία και τις Εξαρτήσεις, καθώς δεν προχώρησε άμεσα σε προτάσεις για εντάξεις.

Συνολικά υπάρχουν αρκετές ανενεργές δράσεις με μηδενική επίτευξη τιμών στους τομείς της απασχόλησης, τους μετανάστες, τα ΑΜΕΑ, τα TOMY, τις ΣΒΑΑ. Θεωρητικά σε αυτό ελλοχεύει κίνδυνος αφού βρισκόμαστε πλέον στο ήμισυ του χρόνου υλοποίησης. Ωστόσο, ο κίνδυνος αυτός είναι μικρός

καθώς εξετάζοντας την ετοιμότητα της ΔΑ σε συνδυασμό με τις εξελίξεις στην απομάκρυνση των εμποδίων που έχουν αναγνωρισθεί, τον απαιτούμενο χρόνο ολοκλήρωσης των αναμενόμενων προς ένταξη πράξεων και τους στόχους που έχουν τεθεί, ο εναπομείναν χρόνος είναι αρκετός για την ολοκλήρωση των δράσεων.

A.5: Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας στις Επενδυτικές Προτεραιότητες/Ειδικούς Στόχους που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, ανάλυση των δεδομένων τιμών επίτευξης των Κοινών Δεικτών Εκροών και άμεσων αποτελεσμάτων συμμετεχόντων (δείκτες CO01 – CO19 και CR01 – CR05) με χρονικό σημείο αναφοράς την 31/05/2018.

A.5.1.Ανάλυση του προφίλ και άμεσων αποτελεσμάτων ανά κατηγορία συμμετεχόντων

Η δράση της **Εναρμόνισης Επαγγελματικής και Οικογενειακής Ζωής** στις Επενδυτικές Προτεραιότητες **9i: Ενεργός ένταξη, με σκοπό, μεταξύ άλλων, την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, και της ενεργού συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας και 9iii Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση της ισότητας των ευκαιριών** είναι η μόνη για την ώρα δράση του ΕΚΤ της οποίας η πηγή για την μέτρηση των τιμών επίτευξης, τόσο του Δείκτη Εκροής όσο και του Δείκτη Αποτελέσματος είναι τα μικροδεδομένα (microdata) των συμμετεχόντων που καταχωρούνται στα απογραφικά δελτία Εισόδου και Εξόδου της κάθε πράξης.

Τα μικροδεδομένα που συλλέγονται αφορούν τους παρακάτω κοινούς δείκτες εκροών:

CO01	Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων
CO02	Μακροχρόνια άνεργοι
CO03	Οικονομικά μη ενεργά άτομα
CO04	Οικονομικά μη ενεργά άτομα που δεν παρακολουθούν εκπαίδευση ή κατάρτιση
CO05	Απασχολούμενοι
CO06	Κάτω των 25 ετών
CO07	Ανω των 54 ετών
CO08	Ανω των 54 ετών που είναι άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων, ή οικονομικά μη ενεργά άτομα που δεν παρακολουθούν εκπαίδευση ή κατάρτιση
CO09	Απόφοιτοι πρωτοβάθμιας (ISCED 1) ή κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 2)
CO10	Απόφοιτοι ανώτερης δευτεροβάθμιας (ISCED 3) ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 4)
CO11	Απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ISCED 5 ως 8)
CO12	Συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων
CO13	Συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα
CO14	Συμμετέχοντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα
CO15	Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων

	περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά)
CO16	Συμμετέχοντες με Αναπηρία
CO17	Άλλα μειονεκτούντα άτομα.
CO18	Άστεγοι ή άτομα που έχουν αποκλειστεί από τη στέγαση

Επίσης αφορούν τους παρακάτω κοινούς δείκτες άμεσων αποτελεσμάτων:

CR01	Οικονομικά μη ενεργοί συμμετέχοντες, που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους
CR02	Συμμετέχοντες που παρακολουθούν εκπαίδευση / κατάρτιση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους
CR04	Συμμετέχοντες που κατέχουν θέση εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, αμέσως μετά τη λήξη συμμετοχής τους
CR05	Μειονεκτούντα άτομα που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που αποκτούν εξειδίκευση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης τους αυτοαπασχόλησης, αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους

Στο πλαίσιο του ΠΕΠ της ΠΚΜ 2014 – 2020 και στην χρονική διάρκεια μέχρι τις 31.5.2018 στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, στο Ολοκληρωμένο Πληροφορικό Σύστημα έχουν αναρτηθεί δεδομένα που σχετίζονται με τις εξής πράξεις:

Εν.Π 9i:

- Κωδικός πράξης ΟΠΣ 5000004 - ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015 - 2016
- Κωδικός πράξης ΟΠΣ 5001784 - ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016 - 2017
- Κωδικός πράξης ΟΠΣ 5008894 - ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΕΤΟΥΣ 2017 - 2018

Εν.Π 9iii:

- Κωδικός πράξης ΟΠΣ 5000005 - ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015 - 2016 ΑΜΕΑ
- Κωδικός πράξης ΟΠΣ 5001785 - ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016 - 2017 ΑΜΕΑ
- Κωδικός πράξης ΟΠΣ 5008896 - ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΕΤΟΥΣ 2017 - 2018 ΑΜΕΑ

Από την ανάλυση και την επεξεργασία των μικρο-δεδομένων των πράξεων αυτών, προκύπτει μια σειρά στοιχείων που σχετίζονται με το προφίλ των συμμετεχόντων των πράξεων τα οποία και θα παραθέσουμε στην συνέχεια.

Για λόγους μεθοδολογικούς και λόγω του πολυάριθμου των δεικτών, θα παρουσιάσουμε μόνο την ανάλυση δεικτών που:

1. σχετίζονται με τον τρόπο υπολογισμού του δείκτη εκροής 10501 (ο δείκτης υπολογίζεται βάσει του συνυπολογισμού των κοινών δεικτών εκροής CO01+CO03+CO05) και του δείκτη

αποτελέσματος 10502 (ο δείκτης υπολογίζεται βάσει του συνυπολογισμού των δεικτών άμεσων αποτελεσμάτων CR01+CR02+CR04 και του CO05)²⁴.

2. σχετίζονται με τις 5 κατηγορίες δεδομένων που προσδιορίζουν το προφίλ των συμμετεχόντων (Φύλο, Εργασιακή Κατάσταση, Ηλικιακή Κατάσταση, Επίπεδο Εκπαίδευσης, Είδος Νοικοκυριού).
3. περιγράφουν ευπαθείς ομάδες πληθυσμού της ΠΚΜ (Μετανάστες/Ρομά, ΑΜΕΑ, Μειονεκτούντα άτομα).

Είναι αυτονόητο ότι η ανάλυση μπορεί να επεκταθεί και σε άλλους δείκτες.

Θα προηγηθεί η ανάλυση των τριών πράξεων της Επ.Π 9i και θα ακολουθήσει η ανάλυση των τριών πράξεων της Επ.Π 9iii.

Επ.Π 9i) Ενεργός ένταξη, με σκοπό, μεταξύ άλλων, την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, και της ενεργού συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας

Δράση: 9i.1 Παροχή υπηρεσιών φροντίδας και φιλοξενίας παιδιών (παιδικοί / βρεφικοί / βρεφονηπιακοί σταθμοί, ΚΔΑΠ, κλπ) για άτομα που έχουν την ευθύνη φροντίδας παιδιών σε νοικοκυριά που απειλούνται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό

1. Στατιστική Επεξεργασία Δεδομένων – Δελτία Εισόδου

Πίνακας 6: Στατιστικά δεδομένα δεικτών MIS 5000004, 5001784, 5008894 για τις σχολικές χρονιές 2015-16, 2016-17, 2017-18, δράση «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» (πηγή ΟΠΣ)

Δείκτες Εκροής	Περιγραφή	Τιμές
1	Γυναίκες	25.686
2	Άνδρες	88
CO01+ CO03+ CO05	Συμμετέχοντες: Δείκτης εκροής 10501: Άτομα που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτώμενων ατόμων	25.774
CO01	Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	15.149
CO02	Μακροχρόνια άνεργοι	7.828
CO03	Οικονομικά μη ενεργά άτομα	444
CO04	Οικονομικά μη ενεργά άτομα που δεν παρακολουθούν εκπαίδευση ή κατάρτιση	332
CO05	Απασχολούμενοι	10.181
CO06	Κάτω των 25 ετών	621
CO07	Άνω των 54 ετών	30
CO08	Άνω των 54 ετών που είναι άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων, ή οικονομικά μη ενεργά άτομα που δεν παρακολουθούν εκπαίδευση ή κατάρτιση	15
CO09	Απόφοιτοι πρωτοβάθμιας (ISCED 1) ή κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 2)	3.272
CO10	Απόφοιτοι ανώτερης δευτεροβάθμιας (ISCED 3) ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 4)	15.158
CO11	Απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ISCED 5 ως 8)	7.199
CO12	Συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων	2.950
CO13	Συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα	2.614
CO14	Συμμετέχοντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα	2.320
CO15	Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά)	5.029
CO16	Συμμετέχοντες με Αναπηρία	181
CO17	Άλλα μειονεκτούντα άτομα.	1046
CO18	Άστεγοι ή άτομα που έχουν αποκλειστεί από τη στέγαση	5

²⁴ Για τον τρόπο υπολογισμού του δείκτη εκροής 10501 και του δείκτη αποτελέσματος 10502 βλ.σχετικά Δελτία Ταυτότητας Δεικτών.

Πίνακας 7: Στατιστικά δεδομένα δεικτών αποτελέσματος για τις σχολικές χρονιές 2015-16, 2016-17, 2017-18, δράση «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» (πηγή ΟΠΣ)

Δείκτες Αποτελέσματος*	*Περιγραφή Οι τιμές είναι για την περίοδο 2015-17. Για την περίοδο 2017-18 δεν υπάρχουν ακόμα δεδομένα.	Τιμές
CR01+CR02+ CR04+CO5	Δείκτης αποτελέσματος 10502: Συμμετέχοντες που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων και που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, ή που διατηρούν τη θέση εργασίας τους, αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	7340
CR01	Οικονομικά μη ενεργοί συμμετέχοντες, που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	115
CR02	Συμμετέχοντες που παρακολουθούν εκπαίδευση / κατάρτιση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	344

CR04	Συμμετέχοντες που κατέχουν θέση εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, αμέσως μετά τη λήξη συμμετοχής τους	1246
CR05	Μειονεκτούντα άτομα που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που αποκτούν εξειδίκευση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης τους αυτοαπασχόλησης, αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	695

Συμμετέχοντες (CO01- CO03- CO05) & φύλο, «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής»

Για να προσδιοριστεί ο αριθμός των συμμετεχόντων στην κάθε πράξη αθροίζεται ο αριθμός των δεικτών CO01, CO03 και CO05. Στο σύνολο των έργων, στις χρονιές 2015 -2018 οι συμμετέχοντες ήταν 25.774. Το άθροισμα των δεικτών αυτών συνθέτει και τον δείκτη 10501, δείκτη εκροής των έργων της Εναρμόνισης που περιγράφεται ως **Άτομα που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτώμενων ατόμων**.

CO01	CO03	CO05	Συνολικοί συμμετέχοντες
15.149	444	10.181	25.774

Στο σύνολο των συμμετεχόντων, και λόγω του περιεχομένου της δράσης, η συμμετοχή των γυναικών είναι συντριπτικά μεγαλύτερη από αυτή των ανδρών. Ωστόσο, υπήρξε και ένα πολύ μικρό ποσοστό ανδρών συμμετεχόντων, γεγονός που δείχνει ότι δεν είναι άγνωστο στον ωφελούμενο πληθυσμό ότι και άνδρες συμμετέχοντες είναι επιλέξιμοι για τη δράση, εφόσον πληρούν τα κριτήρια της επιλογής.

Γυναίκες	%	Άνδρες	%
25.686	99,65%	88	0,34%

Ηλικιακή κατάσταση (Δείκτες CO06 – CO07²⁵)

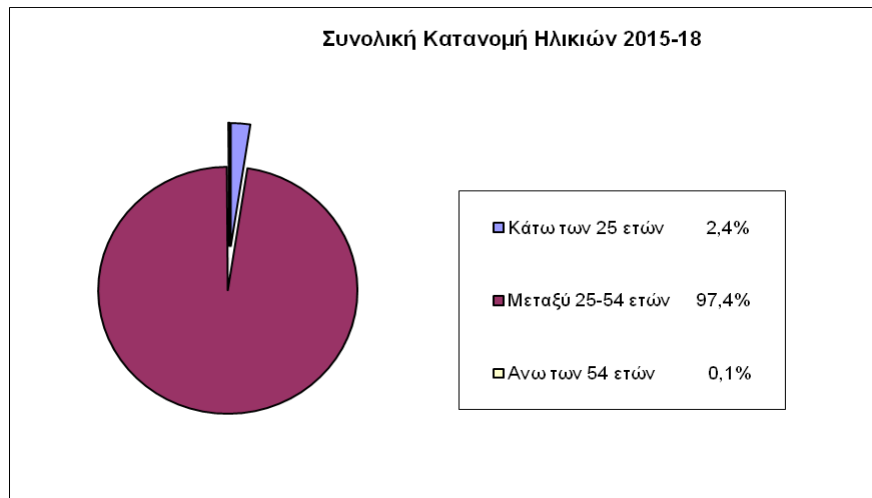
Σε σχέση με την ηλικία των συμμετεχόντων η δράσης της Εναρμόνισης καταγράφει το κατώτερο και το ανώτερο άκρο, μετρά δηλαδή τους συμμετέχοντες κάτω των 25 και άνω των 54. Στο σύνολο των έργων, στις χρονιές 2015 -2018, η ηλικιακή κατάσταση των συμμετεχόντων έχει ως εξής:

< 25	%	> 54	%	25 - 54	%
621	2,4	30	0,1	25.123	97,4

Είναι σαφές ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων βρίσκεται στην ενδιάμεση ηλικία 25 έως 54, καθώς βλέπουμε ένα μικρό ποσοστό συμμετεχόντων κάτω από τα 25 και ένα ελαχιστότατο άνω των 54.

²⁵ Ο δείκτης CO08 "Άνω των 54 ετών που είναι άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων, ή οικονομικά μη ενεργά άτομα που δεν παρακολουθούν εκπαίδευση ή κατάρτιση" είναι υποσύνολο του CO07 και γι αυτό δεν θα διερευνηθεί.

Διάγραμμα 25: Ηλικιακές ομάδες συμμετεχόντων στις δράσεις «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 για την περίοδο 2015-2018 (πηγή: ΟΠΣ)

Έχει ενδιαφέρον να αναφέρουμε ότι 168 από τους 621 συμμετέχοντες κάτω των 25 (27%) ανήκουν στην ομάδα Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά) ενώ 178 (28,7%) ανήκουν στην ομάδα Απόφοιτοι πρωτοβάθμιας (ISCED 1) ή κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 2).

Ένα άλλο ενδιαφέρον στοιχείο είναι ότι 451 εξ αυτών, δηλαδή το 72,6% δηλώνουν άνεργοι - βλέπουμε και εδώ λοιπόν ότι η ανεργία είναι διογκωμένη στις ηλικίες έως 25 ετών- 121 ζούνε σε νοικοκυριά και με άλλους άνεργους και 99 είναι μονογονείς, όλες γυναίκες.

Εργασιακή Κατάσταση (Δείκτες CO01-CO05), «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής»

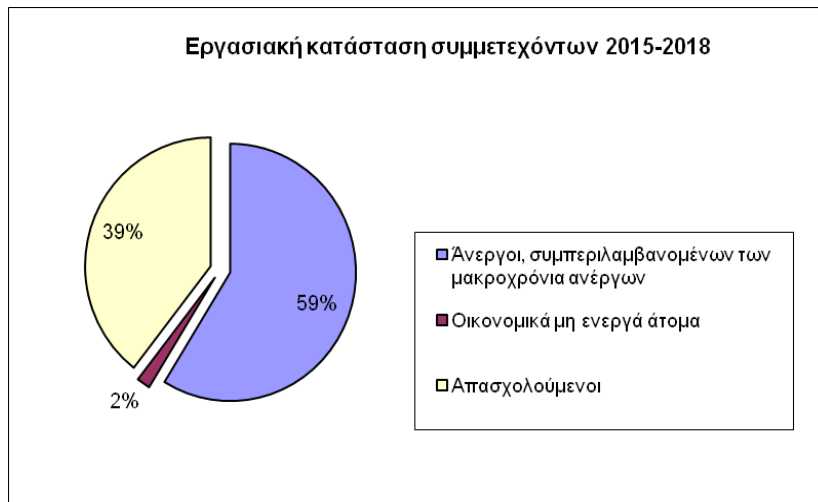
Η εργασιακή κατάσταση των συμμετεχόντων καταγράφεται με την βοήθεια πέντε δεικτών. Οι πέντε αυτοί δείκτες δεν μπορούν να αθροιστούν μεταξύ τους καθώς κάποιοι συμμετέχοντες εγγράφονται σε περισσότερους από έναν δείκτη, (π.χ. Άνεργοι και Μακροχρόνια Άνεργοι) οπότε υπάρχουν δείκτες όπου παρουσιάζονται επικαλύψεις:

Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	%	Μακροχρόνια άνεργοι	%	Οικονομικά μη ενεργοί	%	Οικονομικά μη ενεργά άτομα που δεν παρακολουθούν εκπαίδευση ή κατάρτιση	%	Απασχολούμενοι	%
15.149	59	7.827	30,3	444	1,5	332	1,2	10.181	39,5

Μπορούν ωστόσο να αθροιστούν και όπως προαναφέρθηκε αθροίζονται οι τρεις βασικοί δείκτες CO01 Άνεργοι, CO03 Οικονομικά Μη Ενεργά Άτομα και CO05 Απασχολούμενοι, προκειμένου να καταμετρηθεί ο δείκτης εκροής 10501 της πράξης της Εναρμόνισης, δείκτης που εκφράζει τον αριθμό των εισερχόμενων στο έργο. Βάσει της εργασιακής τους κατάστασης, οι συμμετέχοντες παρουσιάζονται στο σύνολο των τριών σχολικών ετών 2015 έως 2018 ως εξής:

Διάγραμμα 26: Εργασιακή Κατάσταση συμμετεχόντων στις δράσεις «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 για την περίοδο 2015-2018 (πηγή: ΟΠΣ)

Είναι εμφανές ότι οι Άνεργοι είναι η μεγαλύτερη κατηγορία συμμετεχόντων με τους Απασχολούμενους να έπονται (η αναλογία Ανέργων-Απασχολούμενων είναι 60/40) και τα Οικονομικά μη Ενεργά Άτομα να καταλαμβάνουν ένα πολύ μικρό ποσοστό.

Άλλο στοιχείο που αξίζει να αναφερθεί είναι το ιδιαίτερα αυξημένο ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων, που ανέρχονται στο 30% των συμμετεχόντων στις τρεις χρονιές και στο 51% του συνόλου των Ανέργων.

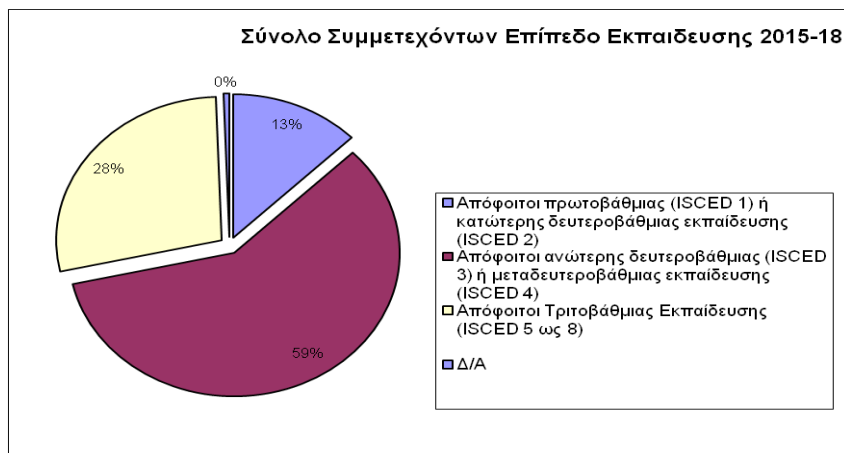
Επίπεδο Εκπαίδευσης (Δείκτες CO09-CO11), «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής»

Το Επίπεδο Εκπαίδευσης των συμμετεχόντων αποτυπώνεται με τρεις δείκτες που καταγράφουν τα τρία επίπεδα εκπαίδευσης:

Απόφοιτοι Αβαθμίας (ISCED 1) ή κατώτερης Ββάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 2)	%	Απόφοιτοι ανώτερης δευτεροβάθμιας (ISCED 3) ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 4)	%	Απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ISCED 5 ως 8)	%	Δεν απάντησαν	%
3.272	13	15.158	59	7.199	28	145	0,4

Όσον αφορά στο Επίπεδο Εκπαίδευσης, οι Απόφοιτοι της ανώτερης Β' βάθμιας (ISCED 3) ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 4) είναι η συντριπτικά μεγαλύτερη κατηγορία, συμμετεχόντων καθώς ξεπερνούν το 59% των συμμετεχόντων, με τους αποφοίτους της Γ' βάθμιας να καταλαμβάνουν το 28% και τους αποφοίτους της Α' βάθμιας να αγγίζουν περίπου το 13%. που εκτιμάται ως σχετικά ψηλό ποσοστό δεδομένης της νεαρής ηλικίας των ωφελούμενων.

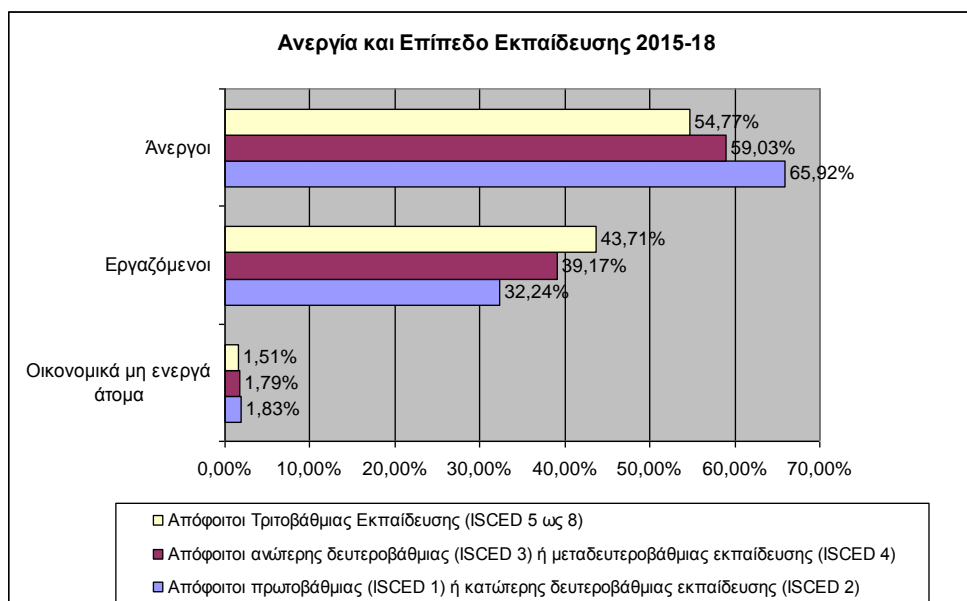
Διάγραμμα 27: Εκπαιδευτικό επίπεδο συμμετεχόντων στις δράσεις «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 για την περίοδο 2015-2018 (πηγή: ΟΠΣ)

Αναφέρθηκε και προηγουμένως, και θα φανεί και συσχετίζοντας το Επίπεδο Εκπαίδευσης με την Ανεργία, ότι οι συμμετέχοντες στην δράση της Εναρμόνισης, γενικά, είναι οι περισσότεροι άνεργοι. Βέβαια η αναλογία εργαζόμενων – ανέργων διαφέρει μεταξύ των Επιπέδων Εκπαίδευσης. Έτσι βλέπουμε ότι οι απόφοιτοι Α' Βάθμιας είναι κατά τα 2/3 τους άνεργοι, οι απόφοιτοι Β' Βάθμιας είναι περίπου κατά τα 3/5 άνεργοι ενώ οι απόφοιτοι της Γ' Βάθμιας είναι σχεδόν κάτι περισσότερο από τους μισούς. Άρα θα μπορούσαμε να πούμε ότι εμφανίζεται συσχετισμός μεταξύ της ανεργίας και του χαμηλού εκπαιδευτικού επιπέδου όπως και του αντίστροφο, μεταξύ απασχόλησης και υψηλού Επιπέδου Εκπαίδευσης: Οι απόφοιτοι Γ Βάθμιας Εκπαίδευσης είναι εργαζόμενοι σε ποσοστό 43,71%, οι απόφοιτοι Β Βάθμιας σε ποσοστό 39,17 και οι απόφοιτοι Α' Βάθμιας σε ποσοστό 32,24

Μεταξύ των μη Οικονομικά Ενεργών Ατόμων η αναλογία ανά Επίπεδο Εκπαίδευσης δεν παρουσιάζει μεγάλη διαφοροποίηση. Σε κάθε περίπτωση το ποσοστό των μη Οικονομικά Ενεργών συμμετεχόντων είναι ούτως ή άλλως μικρό και ως απόλυτος αριθμός).

Διάγραμμα 28: Εργασιακή κατάσταση και επίπεδο εκπαίδευση συμμετεχόντων στις δράσεις «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 για την περίοδο 2015-2018 (πηγή: ΟΠΣ)

Στον δείκτη CO15 Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες, (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά), έναν δείκτη που θεωρείται σημαντικός καθώς περιγράφει μια ειδική ομάδα ωφελομένων, παρατηρούμε ότι παραμένει η πλειοψηφία των αποφοίτων Β βάρθμιας εκπαίδευσης με περισσότερους από τους μισούς να είναι απόφοιτοι Β βάρθμιας εκπαίδευσης (52,6%). Αυξημένο είναι το ποσοστό των αποφοίτων Α βάρθμιας εκπαίδευσης (23,3%) σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό στον γενικό πληθυσμό, ενώ μειωμένο είναι το ποσοστό των αποφοίτων Γ βάρθμιας εκπαίδευσης (22,3%) σε σχέση με το αντίστοιχο ποσοστό στον γενικό πληθυσμό.

Σύνολο Συμμετεχόντων CO15	Απόφοιτοι Αβάρθμιας (ISCED1) ή κατώτερης βάρθμιας εκπαίδευσης (ISCED 2)	%	Απόφοιτοι ανώτερης δευτεροβάρθμιας (ISCED3) ή μεταδευτεροβάρθμιας εκπαίδευσης(ISCED 4)	%	Απόφοιτοι Τριτοβάρθμιας Εκπαίδευσης (ISCED 5 ως 8)	%
5029	1174	23,3	2644	52,6	1119	22,3

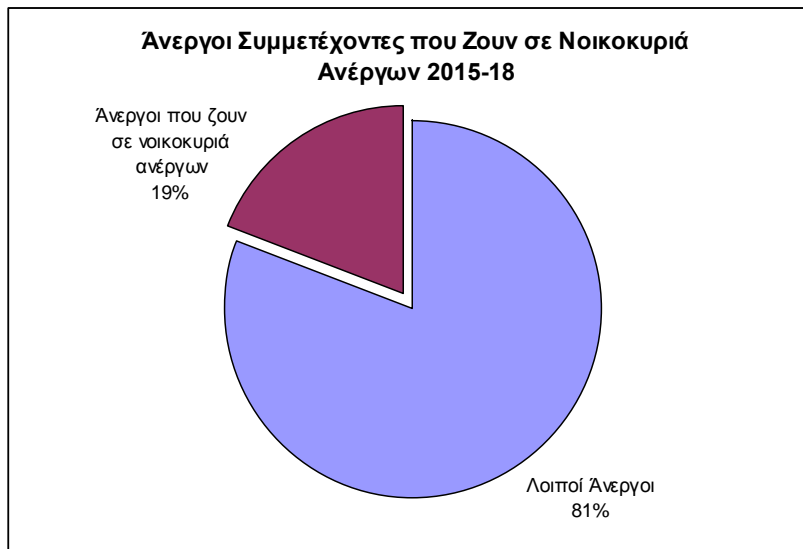
Είδος Νοικοκυριού (Δείκτες CO12-CO14), «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής»

Σε σχέση με την μορφή του νοικοκυριού των ωφελομένων, τα δεδομένα δείχνουν ότι μια όχι μικρή κατηγορία δικαιούχων, 9% έως 11,5% επί του συνόλου των συμμετεχόντων, καταγράφεται από τους δείκτες αυτούς. Η κατηγορία περιλαμβάνει «Συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων», «Συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα» και «Συμμετέχοντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα», οι οποίοι ως ωφελούμενοι δεν αθροίζονται, καθώς σε μεγάλο βαθμό υπάρχουν επικαλύψεις, καθώς ο δείκτης CO13 θεωρείται υποσύνολο του CO12:

Συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων	%	Συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα	%	Συμμετέχοντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα	%
2.950	11,44	2.614	10,14	2.320	9

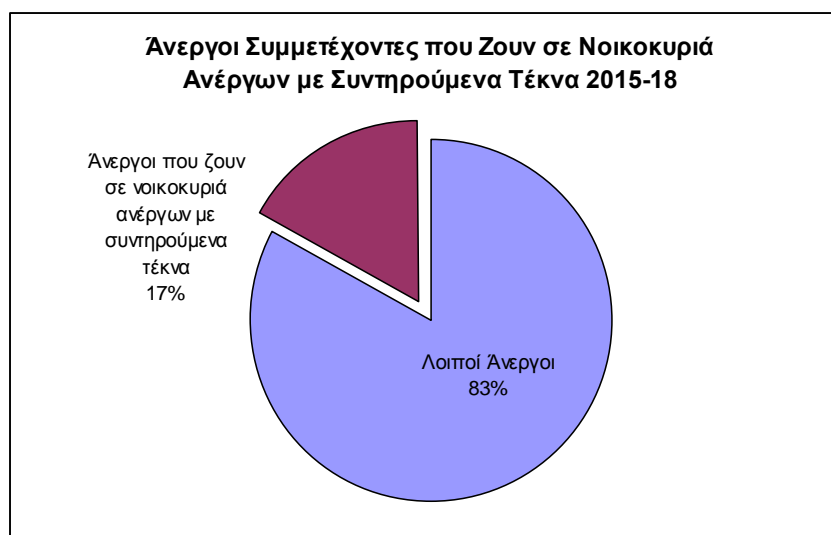
Οι συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων καταλαμβάνουν το 11,4% του συνολικού αριθμού των ωφελομένων. Οι άνεργοι συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων καταλαμβάνουν το 19% επί του συνόλου των ανέργων ωφελομένων. Αυτό σημαίνει ότι 2.904 ωφελούμενοι είναι άνεργοι, που ζουν σε νοικοκυριά με άλλους ανέργους.

Διάγραμμα 29: Άνεργοι συμμετέχοντες στις δράσεις «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 για την περίοδο 2015-2018 που ζουν σε νοικοκυριά (πηγή: ΟΠΣ)

Οι συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα ανέρχονται στο 10,14% του συνολικού αριθμού των ωφελοούμενων. Οι άνεργοι συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα ανέρχονται στο 17% επί του συνόλου των ανέργων ωφελοούμενων. Αυτό σημαίνει ότι 2.573 είναι άνεργοι και ζουν σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα. Κάτι παραπάνω δηλαδή από ένας στους έξι άνεργους συμμετέχοντες, όχι μόνο είναι άνεργος αλλά διαβεί μαζί με άλλους άνεργους και στο περιβάλλον αυτό υπάρχουν και συντηρούμενα τέκνα.

Διάγραμμα 30: Άνεργοι συμμετέχοντες στις δράσεις «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 για την περίοδο 2015-2018 που ζουν σε νοικοκυριά που συντηρούν τέκνα (πηγή: ΟΠΣ)

Ο έλεγχος των δυο αυτών δεικτών σε σχέση με τον δείκτη CO15 Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες, (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά) δείχνει ότι υπάρχει συσχετισμός: 953 συμμετέχοντες στον δείκτη CO15 συμμετέχουν και

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

στον δείκτη CO12 (19%). Λίγο μικρότερα, ωστόσο όχι αμελητέα είναι και τα ποσοστά σε σχέση και με τον CO13:

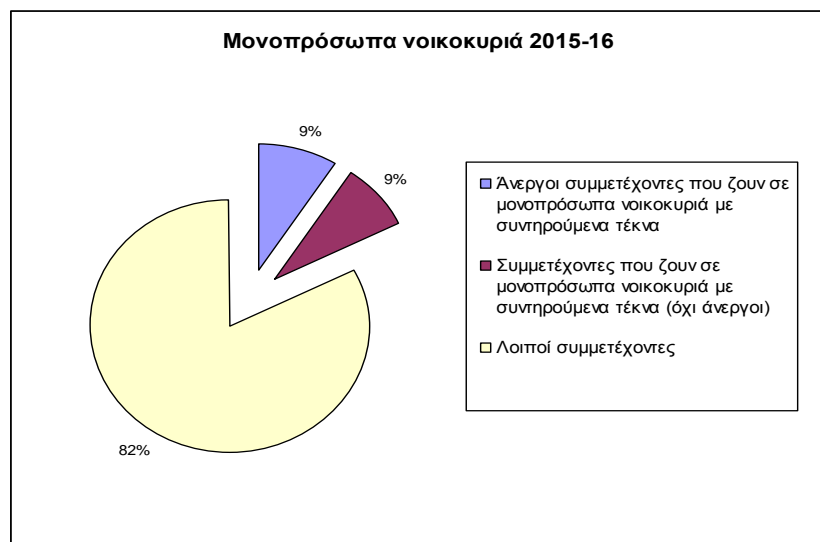
Σύνολο Συμμετεχόντων CO15	Συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων	%	Συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα	%	Συμμετέχοντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα	%
5029	953	19	829	16,4	521	10,3

Ο δείκτης CO14, Συμμετέχοντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα, μπορεί να αναλυθεί περαιτέρω ως εξής:

Συμμετέχοντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα	Άνεργοι Συμμετέχοντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα	%	Απασχολούμενοι Συμμετέχοντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα	%	Μη Ενεργά Άτομα που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα	%
2320	1155	49,8	1117	48,1	48	2,1

Γενικά, στο σύνολο των ωφελούμενων, οι Συμμετέχοντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα είναι 18%, οι μισοί από αυτούς άνεργοι.

Διάγραμμα 31: Μονοπρόσωπα νοικοκυριά που μετέχουν στις δράσεις «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής», του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 για την περίοδο 2015-2018 (πηγή: ΟΠΣ)

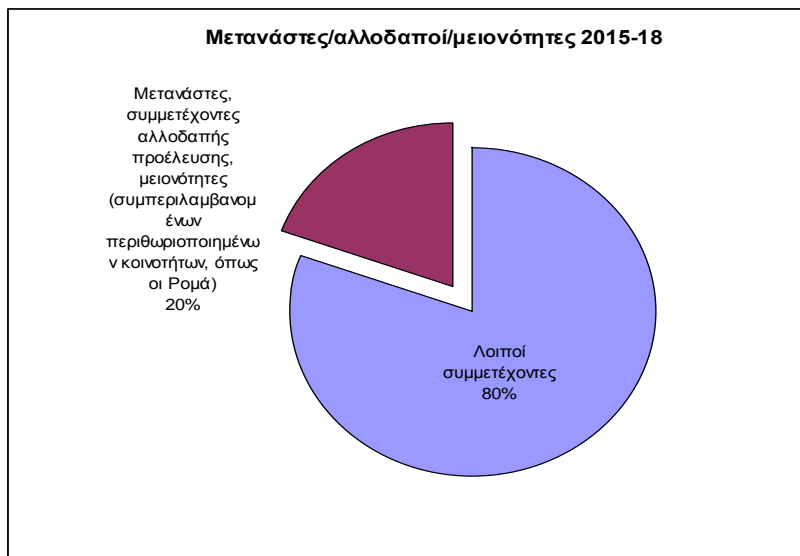
Ολοκληρώνοντας την αναφορά στους δείκτες που περιγράφουν το είδος του νοικοκυριού αξίζει να αναφερθεί ότι μέχρι πρότινος οι δείκτες CO12-CO14 συμπεριλαμβάνονταν στον Κανονισμό του ΕΚΤ για την μέτρηση του κάθε συμμετέχοντα στις δράσεις. Στο εξής οι εν λόγω δείκτες δεν θα καταμετρώνται και έτσι η πληρότητα δεδομένων συμμετεχόντων θα ολοκληρώνεται με το φύλο, την εργασιακή κατάσταση, την ηλικιακή κατηγορία και το εκπαιδευτικό επίπεδο.

Άλλοι δείκτες (CO15-CO18), «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής»

Ο Δείκτης CO15 μετρά Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά).

Το ποσοστό των συμμετεχόντων από τον δείκτη αυτό είναι σημαντικό καθώς εμφανίζεται ίσο με το 1/5 του συνόλου των ωφελούμενων.

Διάγραμμα 32: Μετανάστες, αλλοδαποί, μειονότητες που μετέχουν στις δράσεις «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 για την περίοδο 2015-2018 (πηγή: ΟΠΣ)

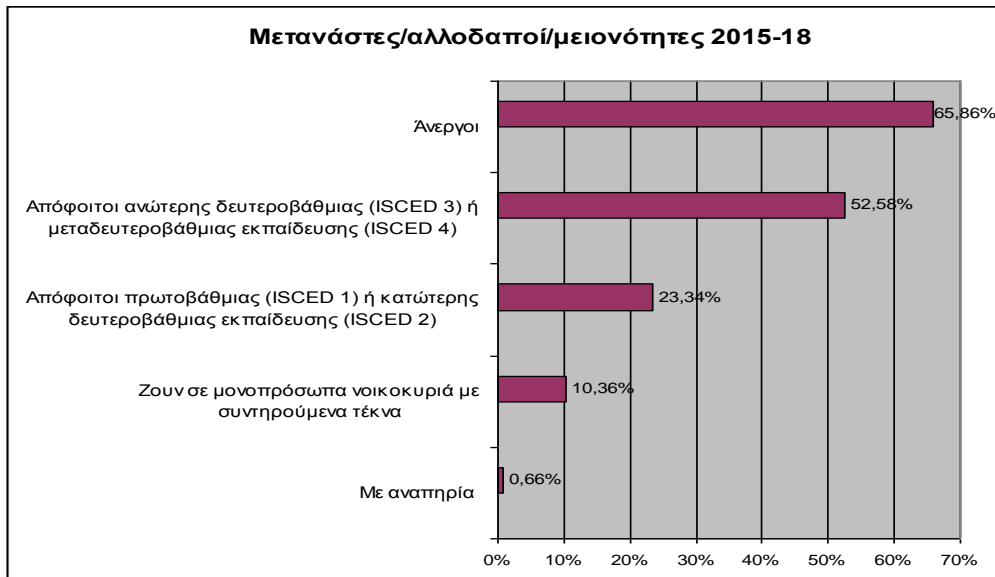

Ο δείκτης αυτός όπως αναφέρθηκε προηγουμένως παρουσιάζει αρκετά υψηλό ποσοστό από Συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων και ανέργων με προστατευόμενα τέκνα (19% έως 16,4%), σχετικά υψηλό ποσοστό μονογονέων 10,3%) και ένα αξιοσημείωτα υψηλό ποσοστό Αποφοίτων ανώτερης δευτεροβάθμιας (ISCED 3) ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 4) (52,6%). Σε σχέση με κάποιους άλλους δείκτες τα ευρήματα έχουν ως εξής:

Σύνολο Συμμετεχόντων CO15	Άνεργοι	%	< 25	%	Συμμετέχοντες με Αναπηρία	%	Άλλα μειονεκτούντα άτομα	%
5029	3312	65,9	168	3,3	33	0,7	413	8,2

Συμπερασματικά, θα λέγαμε για τον δείκτη CO15 ότι είναι ένας δείκτης που παρουσιάζει υψηλό ποσοστό ανέργων και υψηλό ποσοστό διαβιούντων σε νοικοκυριά με ανέργους και προστατευόμενα τέκνα. Το Εκπαιδευτικό Επίπεδο δε, είναι αντίστοιχο με εκείνο του συνόλου των συμμετεχόντων (52,6% απόφοιτοι Β' Βάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, και όχι πλειονότητα των απόφοιτων Α' Βάθμιας Εκπαίδευσης). Αυτό καταδεικνύει πιθανώς ότι δεν είναι το χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο που συμβάλει στην ανεργία της ομάδας αυτής, αλλά άλλοι λόγοι, που σχετίζονται ίσως με την εθνολογική ή φυλετική σύνθεση της ομάδας (Γράφημα 9).

Διάγραμμα 33: Ποιοτικά χαρακτηριστικά Μετανάστών, αλλοδαπών, μειονότητων που μετέχουν στις δρασεις «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής», του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 για την περίοδο 2015-2018 (πηγή: ΟΠΣ)

Ο δείκτης CO16 αφορά τους Συμμετέχοντες με Αναπηρία. Παραθέτουμε κάποια στοιχεία για τον δείκτη αυτόν που μολονότι δεν είναι ψηλός, είναι ωστόσο σημαντικός, γιατί αφορά μια ιδιαίτερη ευάλωτη ομάδα πληθυσμού. Η τιμή του δείκτη είναι 181:

Άνεργοι Συμμετέχοντες με Αναπηρία	121
Απασχολούμενοι Συμμετέχοντες με Αναπηρία	53
Συμμετέχοντες με Αναπηρία Απόφοιτοι Αβαθμιας (ISCED 1) ή κατώτερης Ββάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 2)	17
Συμμετέχοντες με Αναπηρία Απόφοιτοι ανώτερης δευτεροβάθμιας (ISCED 3) ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 4)	102
Συμμετέχοντες με Αναπηρία Απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ISCED 5 ως 8)	59
Συμμετέχοντες με Αναπηρία που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων	40
Συμμετέχοντες με Αναπηρία που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα	36
Συμμετέχοντες με Αναπηρία που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα	14

Από τα παραπάνω βλέπουμε ότι οι άνεργοι συμμετέχοντες με αναπηρία είναι το 66,9% των συμμετεχόντων αναπήρων, ενώ οι εργαζόμενοι το 29,3%. Σε σχέση με το Επίπεδο Εκπαίδευσης οι Απόφοιτοι ανώτερης δευτεροβάθμιας (ISCED 3) ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 4) καταλαμβάνουν το 56,4% , έπονται οι απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (32,6%) με τους συμμετέχοντες πρωτοβάθμιας να κατέχουν ένα μικρό ποσοστό (9,4%). Αρκετοί εξ αυτών ζουν σε νοικοκυριά ανέργων και σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα, ενώ ένα μικρό ποσοστό είναι μέλη μονογονεϊκών οικογενειών. Καταγράφονται 33 Συμμετέχοντες με Αναπηρία στον δείκτη CO15 και μόνο 14 εξ αυτών καταγράφονται και στον δείκτη CO17 Άλλα μειονεκτούντα άτομα.

Στον δείκτη CO17 Άλλα μειονεκτούντα άτομα τέλος, μετρώνται οι συμμετέχοντες που όταν εισέρχονται στις πράξεις ΕΚΤ/ΠΑΝ είναι: άστεγοι/άτομα που έχουν αποκλειστεί από τη στέγαση, άτομα άνω των 13 ετών που δεν έχουν αποφοιτήσει από το δημοτικό σχολείο, πρόσφυγες/δικαιούχοι επικουρικής προστασίας, αιτούντες άσυλο/αιτούντες διεθνή προστασία/ασυνόδευτοι ανήλικοι, απεξαρτημένα άτομα/άτομα υπό απεξάρτηση, φυλακισμένοι/αποφυλακισμένοι/ανήλικοι παραβάτες, ΑΜΕΑ χωρίς πιστοποίηση από το Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.), Δικαιούχοι του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης. Στο σύνολο των πράξεων η τιμή είναι 1046 άτομα που εντοπίζονται επίσης στους εξής δείκτες:

Άνεργοι Μειονεκτούντες	758
Απασχολούμενοι Μειονεκτούντες	259
Μειονεκτούντες Απόφοιτοι Α'βαθμιας (ISCED1) ή κατώτερης Β'βάθμιας εκπαίδευσης (ISCED2)	164
Μειονεκτούντες Απόφοιτοι ανώτερης β'βάθμιας (ISCED 3) ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 4)	531
Μειονεκτούντες Απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ISCED 5 ως 8)	205
Μειονεκτούντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων	299
Μειονεκτούντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα	278
Μειονεκτούντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα	175

Σύμφωνα με τα ευρήματα 72,5% των συμμετεχόντων στον δείκτη είναι Άνεργοι, μόνο 24,8% είναι εργαζόμενοι, 50,8% είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας, 28,6% ζουν σε νοικοκυριά ανέργων, 26,6% ζουν σε νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα και 16,7% είναι μονογονείς.

Ο δείκτης CO18, Άστεγοι ή άτομα που έχουν αποκλειστεί από τη στέγαση, έχει πολύ μικρή τιμή (5) και ως εκ τούτου είναι άνευ στατιστικής σημασίας.

Συγκεφαλαιώνοντας την ανάλυση των τριών χρόνων υλοποίησης των δράσεων Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (Σχολικά έτη 2015-16, 2016-17, 2017-18), βλέπουμε ότι υπερτερούν οι άνεργοι, έναντι των υπολοίπων Εργασιακών κατηγοριών, οι απόφοιτοι Β' Βάθμιας έναντι των υπολοίπων Εκπαιδευτικών κατηγοριών, και οι ηλικίες 25 έως 54. Με δεδομένο ότι η δράση στοχεύει στην αύξηση της απασχολισιμότητας η κατηγορία που πλήττεται περισσότερο από την ανεργία είναι οι Απόφοιτοι Α' βαθμιας (ISCED 1) ή κατώτερης Β βαθμιας εκπαίδευσης (ISCED 2), και οι συμμετέχοντες στους δείκτες CO15 Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά) και CO17 Άλλες Μειονότητες. Μεταξύ των συμμετεχόντων καταγράφονται ωφελούμενοι διαβιούντες σε νοικοκυριά με ανέργους και συντηρούμενα τέκνα όντες και οι ίδιοι άνεργοι σε ποσοστό 17% επί των ανέργων συμμετεχόντων.

2. Στατιστική Επεξεργασία Δεδομένων – Δελτία Εξόδου (Δείκτες CR01-05), «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής».

Οι δείκτες που συμπληρώνονται βάσει των δελτίων εξόδου, καταγράφουν τέσσερις κατηγορίες ωφελούμενων: Οικονομικά μη ενεργά άτομα, που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας αμέσως μετά τη λήξη συμμετοχής, Συμμετέχοντες σε εκπαίδευση/κατάρτιση αμέσως μετά τη λήξη συμμετοχής, Συμμετέχοντες σε θέση εργασίας, (συμπεριλαμβανομένης της αυτό-απασχόλησης), αμέσως μετά τη λήξη συμμετοχής, Μειονεκτούντα άτομα σε αναζήτηση εργασίας, σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που αποκτούν εξειδίκευση, σε θέση απασχόλησης (συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης), αμέσως μετά τη λήξη συμμετοχής:

Πίνακας 8 Τιμές Επίτευξης δεικτών CR01-05, «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής».

Δείκτες	Τιμή
10502: Συμμετέχοντες που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων και που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, ή που διατηρούν τη θέση εργασίας τους, αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	7.340
CR01 Οικονομικά μη ενεργοί, που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας αμέσως μετά τη λήξη συμμετοχής	115
CR02 Συμμετέχοντες σε εκπαίδευση / κατάρτιση αμέσως μετά τη λήξη συμμετοχής	344
CR04 Συμμετέχοντες σε θέση εργασίας, (συμπεριλ. αυτοαπασχόλησης), αμέσως μετά τη λήξη συμμετοχής	1.246

CR05 Μειονεκτούντα άτομα σε αναζήτηση εργασίας, σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που αποκτούν εξειδίκευση, σε θέση απασχόλησης (συμπεριλ. αυτοαπασχόλησης), αμέσως μετά τη λήξη συμμετοχής

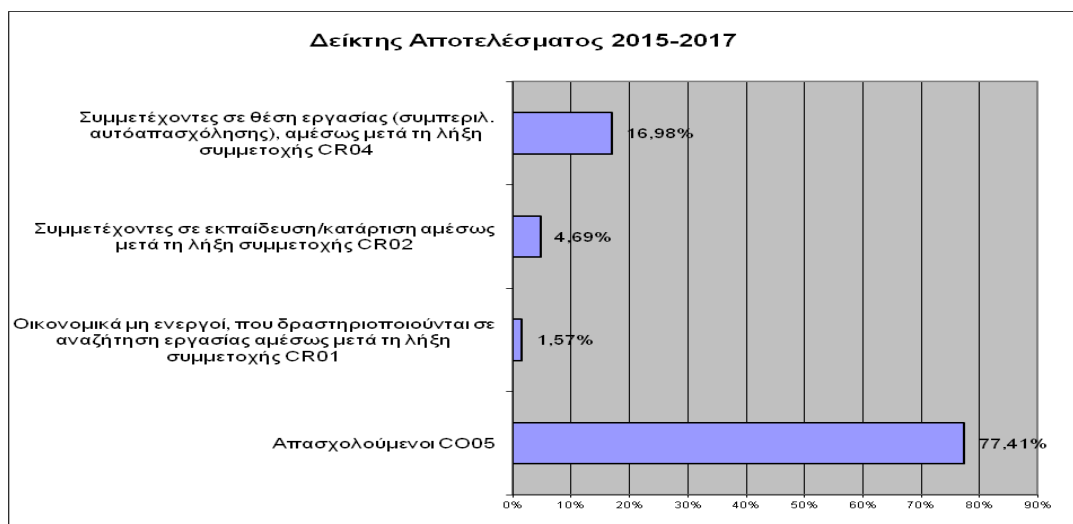
695

Οι δείκτες των δελτίων εξόδου, πλην του δείκτη CR05 και με την προσθήκη του δείκτη CO05 συνθέτουν την τιμή του δείκτη Αποτελέσματος 10502 *Συμμετέχοντες που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων και που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, ή που διατηρούν τη θέση εργασίας τους, αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους.*

Στα έργα με κωδικό MIS 5000004 και MIS 5001784 η τιμή του δείκτη 10502 είναι 7.340 άτομα (έγινε εκσφαλμάτωση καθώς βρέθηκαν 47 διπλότυπες εγγραφές). Θα πρέπει να ληφθεί υπόψιν ότι αναφέρονται μόνο οι δείκτες αποτελέσματος των δύο πρώτων σχολικών ετών 2015-16, 2016-17, καθώς μέχρι τις 31/5/2018, δεν είχαν αναρτηθεί οι δείκτες αποτελέσματος της τελευταίας σχολικής χρονιάς 2017-18.

Κατά συνέπεια, στο σύνολο των 14.663 συμμετεχόντων στα δύο αυτά έργα (δείκτης 10501), στον δείκτη αποτελέσματος 10502 καταγράφονται οι 7.340 εξ αυτών, ως εξής:

Διάγραμμα 34: Δείκτες Άμεσων Αποτελεσμάτων δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής» ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 (πηγή: ΟΠΣ)

Σύμφωνα με τα παραπάνω, είναι εμφανές ότι ο δείκτης με την μεγαλύτερη δυναμική, βάσει των δελτίων εξόδου, που καθορίζει σε συντριπτικό βαθμό και την τιμή του δείκτη αποτελέσματος 10502, είναι ο δείκτης CO05.

Επ.Π 9iii) Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών

Δράση: 9iii.3 Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης για παιδιά και εφήβους με νοητική υστέρηση ή/και αναπηρίες, βρεφονηπιακοί σταθμοί Ολοκληρωμένης Φροντίδας.

1. Στατιστική Επεξεργασία Δεδομένων – Δελτία Εισόδου

Πίνακας 9: Στατιστικά δεδομένα δεικτών MIS 5000004, 5001784, 5008894 για τις Δράσεις «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» 2015-16, 2016-17 (πηγή ΟΠΣ)

Δείκτες Εκροής	Περιγραφή	Τιμές
1	Γυναίκες	743
2	Άνδρες	49
CO01+ CO03+ CO05	Συμμετέχοντες: Δείκτης εκροής 10501: Άτομα που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτώμενων ατόμων	792
CO01	Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	267
CO02	Μακροχρόνια άνεργοι	111
CO03	Οικονομικά μη ενεργά άτομα	319
CO04	Οικονομικά μη ενεργά άτομα που δεν παρακολουθούν εκπαίδευση ή κατάρτιση	312
CO05	Απασχολούμενοι	207
CO06	Κάτω των 25 ετών	1
CO07	Άνω των 54 ετών	208
CO08	Άνω των 54 ετών που είναι άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων, ή οικονομικά μη ενεργά άτομα που δεν παρακολουθούν εκπαίδευση ή κατάρτιση	180
CO09	Απόφοιτοι πρωτοβάθμιας (ISCED 1) ή κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 2)	326
CO10	Απόφοιτοι ανώτερης δευτεροβάθμιας (ISCED 3) ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 4)	338
CO11	Απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ISCED 5 ως 8)	83
CO12	Συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων	112
CO13	Συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα	97
CO14	Συμμετέχοντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα	100
CO15	Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά)	106
CO16	Συμμετέχοντες με Αναπηρία	58
CO17	Άλλα μειονεκτούντα άτομα.	59
CO18	Άστεγοι ή άτομα που έχουν αποκλειστεί από τη στέγαση	0

Πίνακας 10: Στατιστικά δεδομένα δεικτών αποτελέσματος Δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» 2015-16, 2016-17, (πηγή ΟΠΣ)

Δείκτες Αποτελέσματος*	*Περιγραφή Οι τιμές είναι για την περίοδο 2015-17. Για την περίοδο 2017-18 δεν υπάρχουν ακόμα δεδομένα.	Τιμές
CR01+CR02+ CR04+CO5	Δείκτης αποτελέσματος 10502: Συμμετέχοντες που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων και που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, ή που διατηρούν τη θέση εργασίας τους, αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	196
CR01	Οικονομικά μη ενεργοί συμμετέχοντες, που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	44
CR02	Συμμετέχοντες που παρακολουθούν εκπαίδευση / κατάρτιση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	5
CR04	Συμμετέχοντες που κατέχουν θέση εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, αμέσως μετά τη λήξη συμμετοχής τους	36
CR05	Μειονεκτούντα άτομα που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που	43

συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που αποκτούν εξειδίκευση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης τους αυτοαπασχόλησης, αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους

Συμμετέχοντες (C001- C003- C005) & φύλο, «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)»

Για να προσδιοριστεί ο αριθμός των συμμετεχόντων στην κάθε πράξη αθροίζεται ο αριθμός των δεικτών C001, C003 και C005. Στο σύνολο των έργων, στις χρονιές 2015 -2018 οι συμμετέχοντες ήταν 792. Το άθροισμα των δεικτών αυτών συνθέτει και τον δείκτη 10501, δείκτη εκροής των έργων της Εναρμόνισης που περιγράφεται ως Άτομα που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτώμενων ατόμων.

CO01	CO03	CO05	Συνολικοί συμμετέχοντες
267	319	207	792

Στο σύνολο των συμμετεχόντων, και λόγω του περιεχομένου της δράσης, η συμμετοχή των γυναικών είναι συντριπτικά μεγαλύτερη από αυτή των ανδρών. Ωστόσο, υπήρξε και ένα μικρό ποσοστό ανδρών συμμετεχόντων.

Γυναίκες	%	Άνδρες	%
743	93.81%	49	6.19%

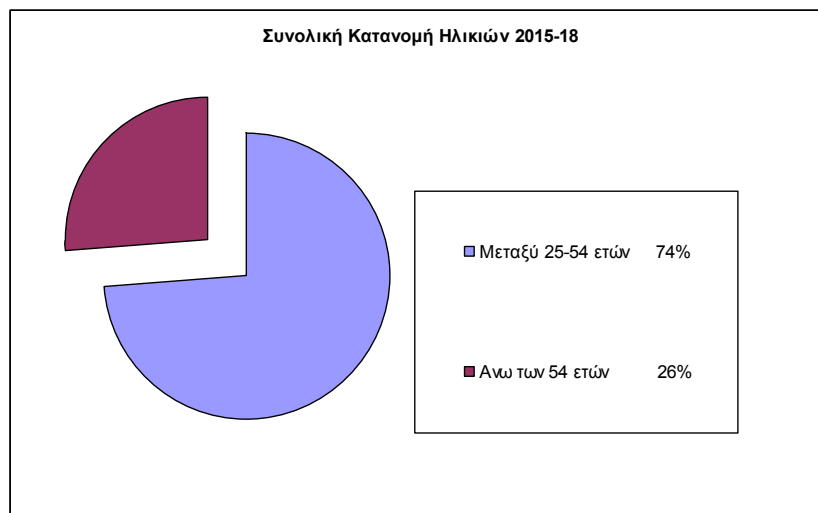
Ηλικιακή κατάσταση (Δείκτες CO06 – CO07²⁶), «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)

Όπως έχει ειπωθεί και προηγουμένως, σε σχέση με την ηλικία των συμμετεχόντων η δράσης της Εναρμόνισης καταγράφει το κατώτερο και το ανώτερο άκρο, μετρά δηλαδή τους συμμετέχοντες κάτω των 25 και άνω των 54. Στο σύνολο των έργων, στις χρονιές 2015 -2018, η ηλικιακή κατάσταση των συμμετεχόντων έχει ως εξής:

< 25	%	> 54	%	25 - 54	%
1	2,4	208	0,1	583	97,4

Σε αντίθεση με τα ευρήματα στις δράσεις της Εναρμόνισης (Επ.Π. 9ι) που προηγήθηκαν και όπου η πλειοψηφία των συμμετεχόντων βρισκόταν στην ενδιάμεση ηλικία 25 έως 54, με ένα μικρό ποσοστό συμμετεχόντων κάτω από τα 25 και ένα ελαχιστότατο (0,1%) άνω των 54, στις δράσεις της Εναρμόνισης ΑΜΕΑ παρατηρούμε ότι οι ωφελούμενοι άνω των 54 ετών αποτελούν το 26% του συνόλου των ωφελούμενων. Η πλειοψηφία παραμένει στις ηλικίες μεταξύ 25 και 54 ετών.

Διάγραμμα 35: Συνολική κατανομή Ηλικιών δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 (πηγή: ΟΠΣ)

²⁶ Ο δείκτης CO08 "Άνω των 54 ετών που είναι άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων, ή οικονομικά μη ενεργά άτομα που δεν παρακολουθούν εκπαίδευση ή κατάρτιση" είναι υποσύνολο του CO07 και γι αυτό δεν θα διερευνηθεί.

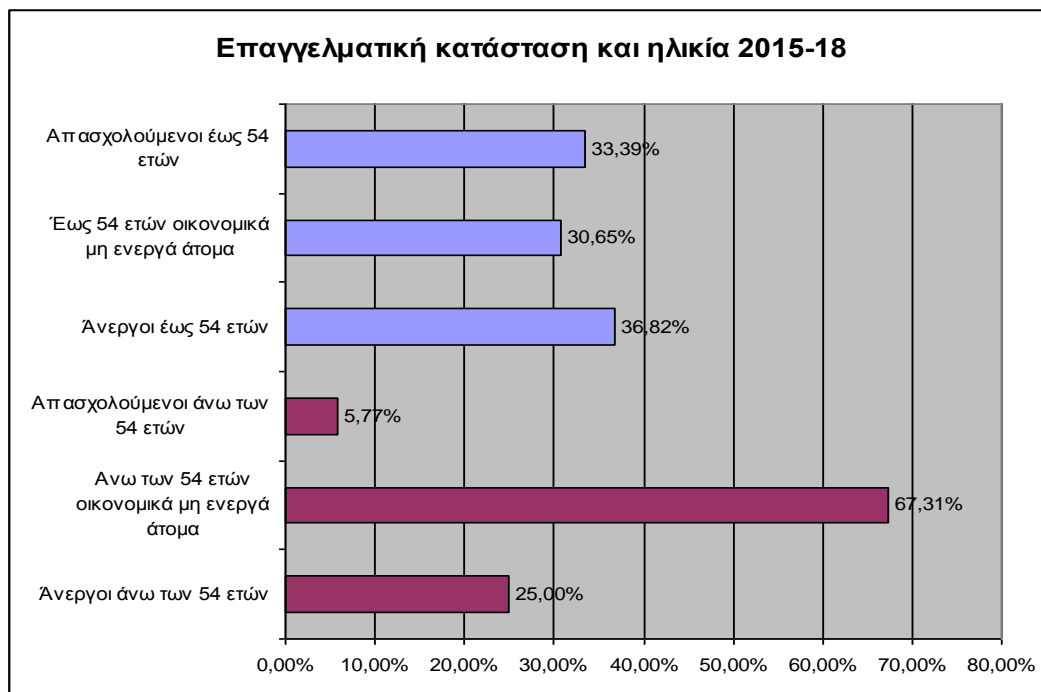
Εργασιακή Κατάσταση (Δείκτες CO01-CO05), «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)»

Η εργασιακή κατάσταση των συμμετεχόντων καταγράφεται με την βοήθεια πέντε δεικτών. Οι πέντε αυτοί δείκτες ως γνωστόν δεν μπορούν να αθροιστούν μεταξύ τους καθώς κάποιοι συμμετέχοντες εγγράφονται σε περισσότερους από έναν δείκτη, (π.χ. Άνεργοι και Μακροχρόνια Άνεργοι) οπότε υπάρχουν δείκτες όπου παρουσιάζονται επικαλύψεις:

Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	%	Μακροχρόνια άνεργοι	%	Οικονομικά μη ενεργοί	%	Οικονομικά μη ενεργά άτομα που δεν παρακολουθούν εκπαίδευση ή κατάρτιση	%	Απασχολούμενοι	%
267	33,7	111	14	319	40,3	312	39,4	207	26,1

Μπορούν ωστόσο να αθροιστούν οι τρεις βασικοί δείκτες CO01 Άνεργοι, CO03 Οικονομικά Μη Ενεργά Άτομα και CO05 Απασχολούμενοι, προκειμένου να καταμετρηθεί ο δείκτης εκροής 10501 της πράξης της Εναρμόνισης, δείκτης που εκφράζει τον αριθμό των εισερχόμενων στο έργο. Βάσει της εργασιακής τους κατάστασης, οι συμμετέχοντες παρουσιάζονται στο σύνολο των τριών σχολικών ετών 2015 έως 2018 ως εξής: 26% απασχολούμενοι, 34% άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων και των μακροχρόνια ανέργων, και 40% οικονομικά μη ενεργά άτομα. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η κατανομή της εργασιακής κατάστασης εάν λάβουμε υπόψιν μας και την ηλικία:

Διάγραμμα 36: Επαγγελματική κατάσταση συμμετεχόντων δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 (πηγή: ΟΠΣ)

Στις ηλικίες άνω των 54 ετών δύο στους τρεις ωφελούμενους δηλώνουν Οικονομικά μη Ενεργοί. Το κλάσμα των οικονομικά μη ενεργών είναι μικρότερο στις ηλικίες έως 54 ετών όπου περίπου τρεις στους δέκα δηλώνουν οικονομικά μη ενεργοί. Σε κάθε περίπτωση, είναι έντονη η διαφορά σε σχέση με τους

ωφελοούμενους των δράσεων της Εναρμόνισης μη-ΑΜΕΑ όπου το ποσοστό των οικονομικά μη ενεργών ατόμων ήταν μόλις 1.5%.

Άλλο στοιχείο που αξίζει να αναφερθεί είναι ότι, πέραν των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, ο αριθμός των ανέργων κι εδώ όπως και στην περίπτωση των ωφελοούμενων των δράσεων της εναρμόνισης μη-ΑΜΕΑ είναι μεγαλύτερος από τον αριθμό των απασχολούμενων.

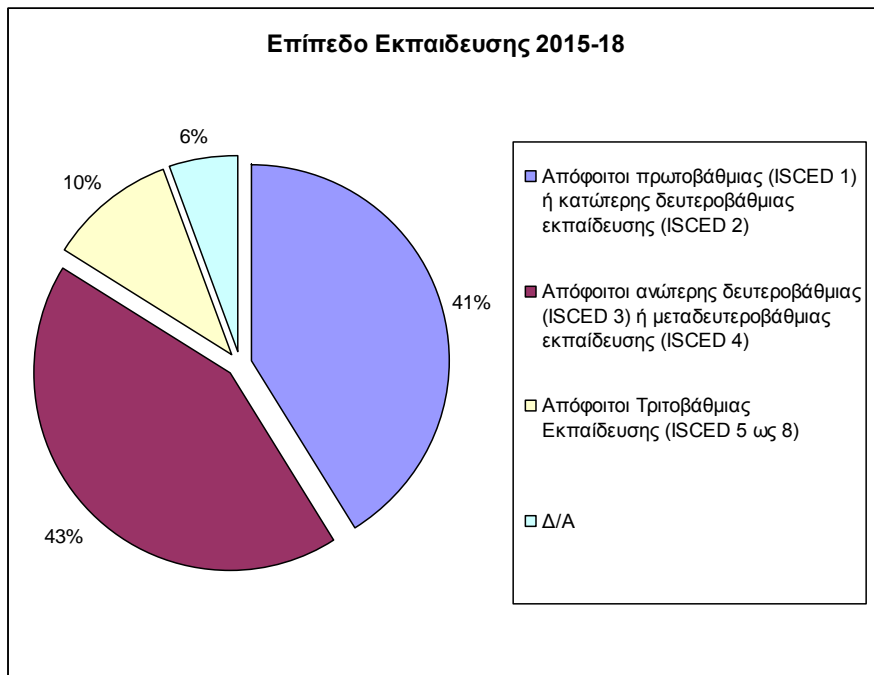
Επίπεδο Εκπαίδευσης (Δείκτες CO09-CO11), «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)»

Το Επίπεδο Εκπαίδευσης των συμμετεχόντων αποτυπώνεται με τρεις δείκτες που καταγράφουν τα τρία επίπεδα εκπαίδευσης:

Απόφοιτοι Αβαθμιας (ISCED 1) ή κατώτερης Ββάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 2	%	Απόφοιτοι ανώτερης δευτεροβάθμιας (ISCED 3) ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 4)	%	Απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ISCED 5 ως 8)	%	Δεν απάντησαν	%
326	41,2	338	42,7	83	10,5	45	5,7

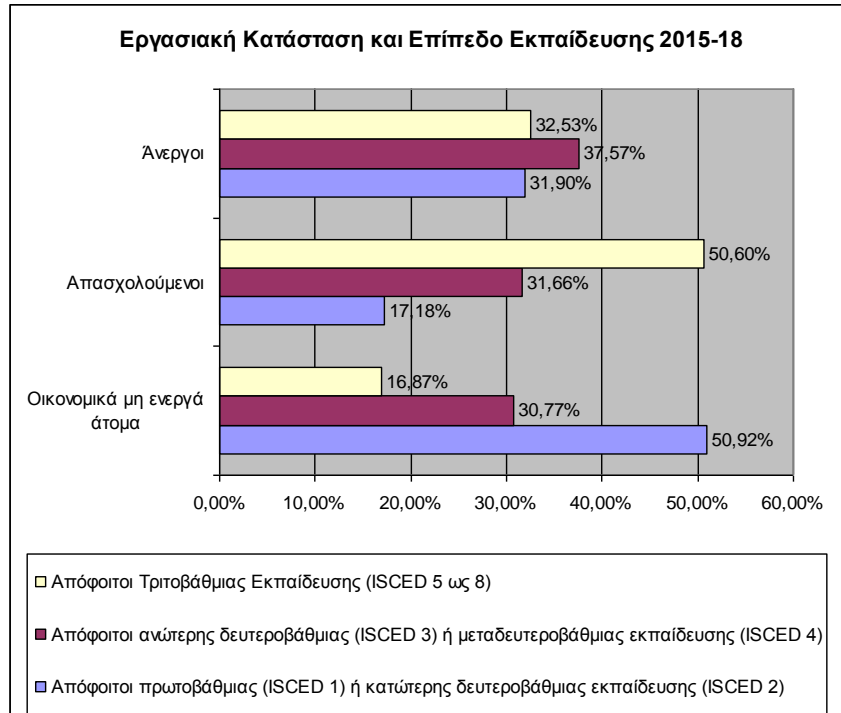
Σε αντίθεση με τα ευρήματα που αφορούν τους ωφελοούμενους στις δράσεις της Εναρμόνισης μη-ΑΜΕΑ όπου οι απόφοιτοι της ανώτερης Β' βάθμιας (ISCED 3) ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 4) ήταν η μεγαλύτερη κατηγορία, ξεπερνώντας το 59% των συμμετεχόντων, με τους αποφοίτους της Γ' βάθμιας να καταλαμβάνουν το 28% και τους απόφοιτους της Α' βάθμιας να αγγίζουν περίπου το 13%, εδώ παρατηρούμε αναλογικά λιγότερους απόφοιτους της ανώτερης Β' βάθμιας (ISCED 3) ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 4) (42,7%) καθώς και πολλαπλάσιους αναλογικά απόφοιτους Α' βάθμιας ή κατώτερης Β' βάθμιας (41.2%) και υποπολλαπλάσιους αναλογικά αποφοίτους Γ' βάθμιας (10,5%).

Διάγραμμα 37: Επαγγελματική κατάσταση συμμετεχόντων δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 (πηγή: ΟΠΣ)

Αναφέρθηκε και προηγουμένως, και θα φανεί και συσχετίζοντας το Επίπεδο Εκπαίδευσης με την Εργασιακή κατάσταση, ότι μεταξύ των συμμετεχόντων στην δράση της Εναρμόνισης ΑΜΕΑ, γενικά, παρατηρείται υψηλό ποσοστό Οικονομικά μη Ενεργών ατόμων. Το ποσοστό αυτό διαφέρει μεταξύ των Επιπέδων Εκπαίδευσης. Οι μισοί από τους απόφοιτους Α' Βάθμιας είναι οικονομικά μη ενεργοί, 3/10 απόφοιτους Β' Βάθμιας είναι οικονομικά μη ενεργοί, ενώ 1/6 απόφοιτους Γ' Βάθμιας είναι οικονομικά μη ενεργός. Αντίστροφα μοιράζονται οι αριθμοί όσον αφορά τους Απασχολούμενους. Οι μισοί απόφοιτοι Γ' Βάθμιας εργάζονται, με το κλάσμα να πέφτει στο 3/10 για τους απόφοιτους Β' Βάθμιας και στο 1/6 για τους απόφοιτους Α' Βάθμιας. Άρα θα μπορούσαμε να πούμε ότι μοιάζει να υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ εκπαιδευτικού επιπέδου και απασχόλησης, όπως επίσης και αρνητική συσχέτιση μεταξύ εκπαιδευτικού επιπέδου και του ενδεχομένου να είναι κάποιος συμμετέχων οικονομικά μη ενεργός.

Διάγραμμα 38: Εργασιακή κατάσταση συμμετεχόντων δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 (πηγή: ΟΠΣ)

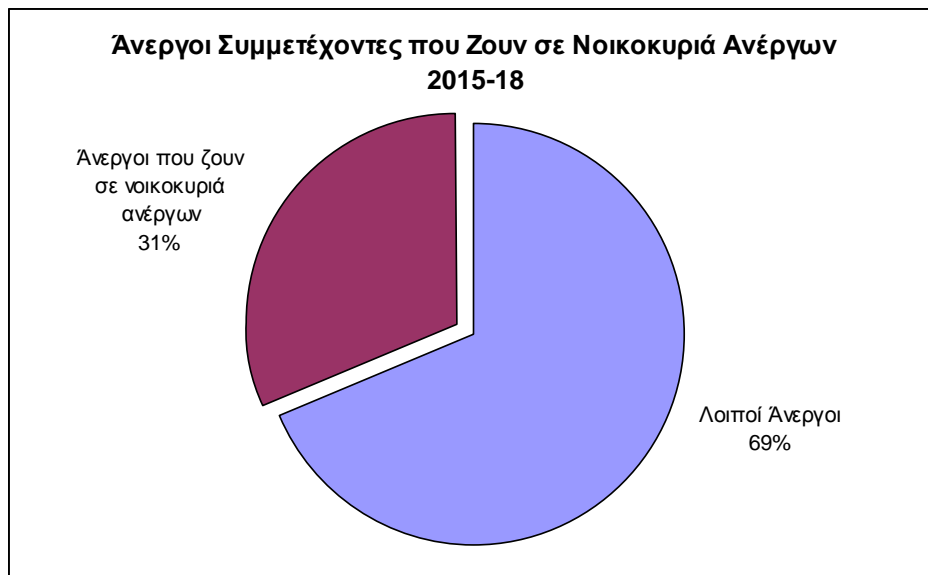
Είδος Νοικοκυριού (Δείκτες C012-C014), «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)»

Σε σχέση με την μορφή του νοικοκυριού των ωφελομένων, τα δεδομένα δείχνουν ότι μια όχι μικρή κατηγορία δικαιούχων, 12% έως 14% επί του συνόλου των συμμετεχόντων, καταγράφεται από τους δείκτες αυτούς. Η κατηγορία περιλαμβάνει «Συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων», «Συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα» και «Συμμετέχοντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα», οι οποίοι ως ωφελοόμενοι δεν αθροίζονται, επειδή-όπως ειπώθηκε και προηγουμένως- σε μεγάλο βαθμό υπάρχουν επικαλύψεις, καθώς ο δείκτης C013 θεωρείται υποσύνολο του C012:

Συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων	%	Συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα	%	Συμμετέχοντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα	%
112	14,14	97	12,25	100	12,63

Οι συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων καταλαμβάνουν το 14,1% του συνολικού αριθμού των ωφελομένων. Οι άνεργοι συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων καταλαμβάνουν το 31% επί του συνόλου των ανέργων ωφελομένων. Αυτό σημαίνει ότι 84 ωφελοόμενοι είναι άνεργοι, που ζουν σε νοικοκυριά με άλλους ανέργους.

Διάγραμμα 39: Άνεργοι συμμετέχοντες δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 (πηγή: ΟΠΣ)

Οι συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα ανέρχονται στο 12,25% του συνολικού αριθμού των ωφελούμενων. Οι άνεργοι συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα ανέρχονται στο 27% επί του συνόλου των ανέργων ωφελούμενων. Αυτό σημαίνει ότι 73 είναι άνεργοι και ζουν σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα. Κάτι παραπάνω δηλαδή από ένας στους τέσσερις άνεργους συμμετέχοντες, όχι μόνο είναι άνεργος αλλά διαβιεί μαζί με άλλους άνεργους και στο περιβάλλον αυτό υπάρχουν και συντηρούμενα τέκνα

Διάγραμμα 40: Άνεργοι συμμετέχοντες δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 ΙΙ (πηγή: ΟΠΣ)

Αξίζει να σημειωθεί ότι και οι δύο παραπάνω δείκτες περιλαμβάνουν ελαφρώς μεγαλύτερο ποσοστό συμμετεχόντων σε σχέση με τους αντίστοιχούς τους των δράσεων Εναρμόνισης μη-ΑΜΕΑ, τα δε

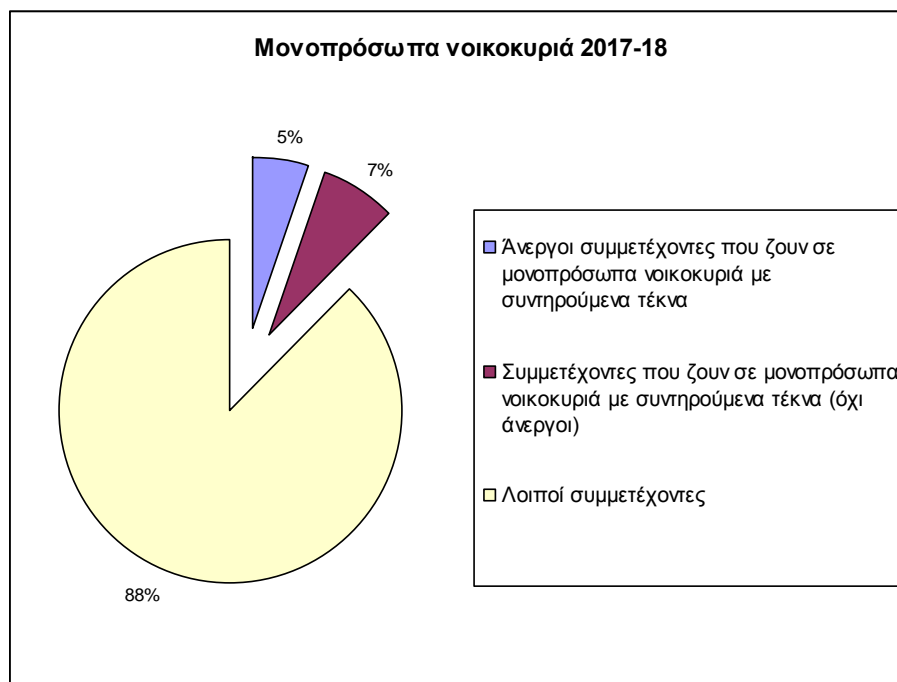
ποσοστά των ανέργων που περιλαμβάνονται και στους δείκτες αυτούς είναι σημαντικά μεγαλύτερα από τα αντίστοιχα των δράσεων Εναρμόνισης μη-ΑΜΕΑ.

Ο δείκτης CO14, Συμμετέχοντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα, μπορεί να αναλυθεί περαιτέρω ως εξής:

Συμμετέχοντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα	Άνεργοι Συμμετέχοντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα	%	Απασχολούμενοι Συμμετέχοντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα	%	Μη Ενεργά Άτομα που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα	%
100	42	42	29	29	29	29

Γενικά, στο σύνολο των ωφελούμενων, οι Συμμετέχοντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα είναι 12,6%, οι 42 εξ αυτών (42%) άνεργοι.

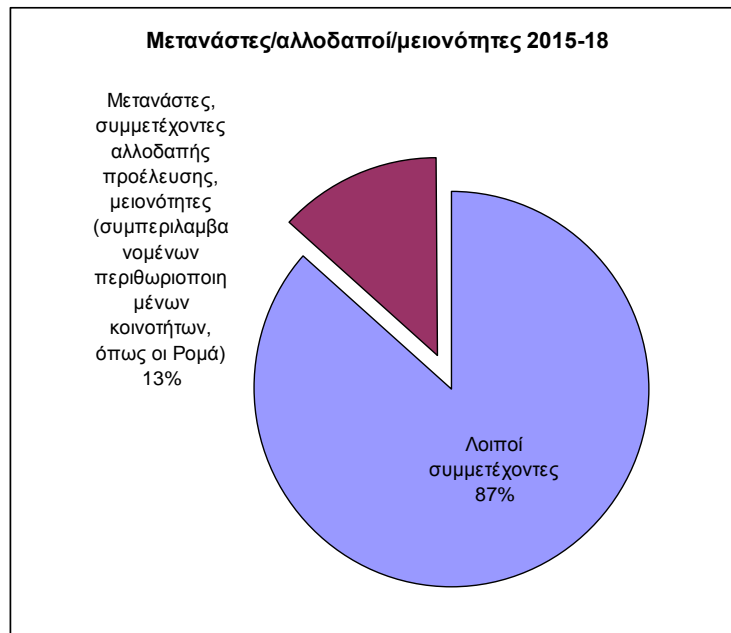
Διάγραμμα 41: Μονοπρόσωπα νοικοκυριά δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 ΙΙ (πηγή: ΟΠΣ)

Άλλοι δείκτες (CO15-CO18), «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)»

Ο Δείκτης CO15 μετρά Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά)

Διάγραμμα 42: Μετανάστες/ αλλοδαποί/ μειονότητες δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 (πηγή: ΟΠΣ)

Παρατηρούμε ότι το επίπεδο εκπαίδευσης των συμμετεχόντων που εντάσσονται στον δείκτη CO15 είναι αυξημένο σε σχέση με συνολικό επίπεδο εκπαίδευσης της δράσης. Εμφανίζονται αναλογικά περισσότεροι απόφοιτοι Β' Βάθμιας και Γ' Βάθμιας εκπαίδευσης και λιγότεροι απόφοιτοι Α' Βάθμιας εκπαίδευσης σε σχέση με τον γενικό πληθυσμό. Τα ποσοστά είναι πολύ κοντά σε αυτά που παρατηρήθηκαν στον δείκτη CO15 των δράσεων Εναρμόνισης μη-ΑΜΕΑ, τα οποία με την σειρά τους ήταν αρκετά κοντά σε αυτά του γενικότερου πληθυσμού των δράσεων Εναρμόνισης μη-ΑΜΕΑ.

Σύνολο Συμμετεχόντων CO15	Απόφοιτοι Α βαθμιας (ISCED 1) ή κατώτερης εκπαίδευσης (ISCED 2)	%	Απόφοιτοι ανώτερης δευτεροβάθμιας (ISCED 3) ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 4)	%	Απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ISCED 5 ως 8)	%
106	29	27,4	55	51,9	18	17

Ο έλεγχος του δείκτη CO15 σε σχέση με τους δείκτες CO12, CO13, και CO14 δείχνει ότι υπάρχει συσχέτισμός: και στις τρεις περιπτώσεις, τα ποσοστά των συμμετεχόντων που εντάσσονται τόσο στον δείκτη CO15, όσο και στους δείκτες CO12, CO13, και CO14 σε σχέση με το σύνολο των συμμετεχόντων που εντάσσονται στον δείκτη CO15 είναι σημαντικά μεγαλύτερα από τα ποσοστά των δεικτών CO12, CO13, και CO14 στο γενικό πληθυσμό:

Σύνολο Συμμετεχόντων CO15	Συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων	%	Συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα	%	Συμμετέχοντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα	%
106	25	23,6	23	21,7	18	17

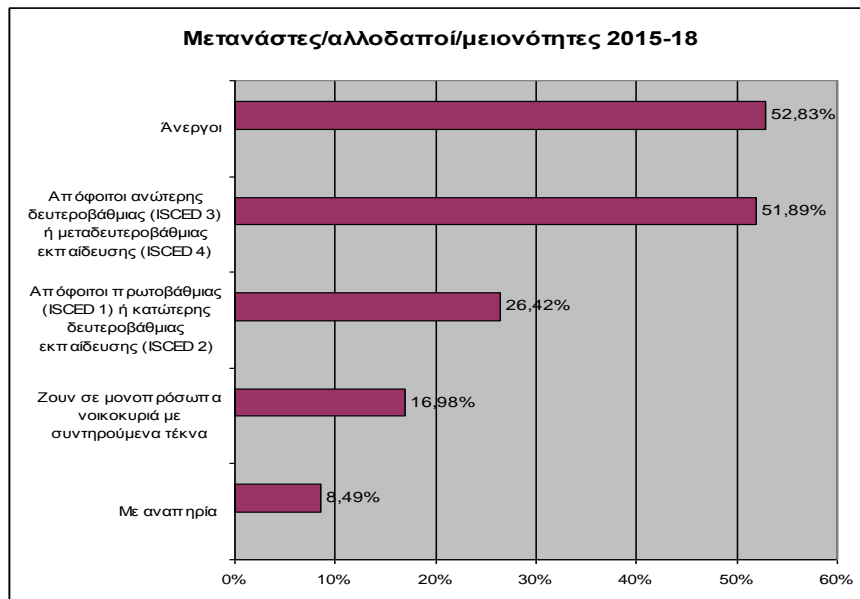
Ο δείκτης CO15 παρουσιάζει συνεπώς υψηλό ποσοστό από Συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων, ανέργων με προστατευόμενα τέκνα και μονογονέων. Τα ποσοστά αυτά είναι μεγαλύτερα όχι μόνο από αυτά των δεικτών CO12, CO13, και CO14 στο γενικό πληθυσμό αλλά και από τα αντίστοιχα τους ποσοστά των CO12, CO13, και CO14 σε σχέση με τον CO15 των δράσεων Εναρμόνισης μη-ΑΜΕΑ.

Σε σχέση με κάποιους άλλους δείκτες τα ευρήματα έχουν ως εξής:

Σύνολο Συμμετεχόντων CO15	Άνεργοι	%	Συμμετέχοντες με Αναπηρία	%	Άλλα μειονεκτούντα άτομα	%
106	56	52,9	9	8,5	10	9,4

Συμπερασματικά, θα λέγαμε για τον δείκτη CO15, ότι είναι ένας δείκτης που παρουσιάζει υψηλό ποσοστό ανέργων και υψηλό ποσοστό διαβιούντων σε νοικοκυριά με ανέργους και προστατευόμενα τέκνα. Το Εκπαιδευτικό Επίπεδο δε, είναι υψηλότερο από εκείνο του συνόλου των συμμετεχόντων. Στην πλειοψηφία τους οι αριθμοί παρουσιάζουν ένα προφίλ για τους συμμετέχοντες που εντάσσονται στον δείκτη CO15 το οποίο ομοιάζει περισσότερο με αυτό των συμμετεχόντων που εντάσσονται στον δείκτη CO15 των δράσεων Εναρμόνισης μη-ΑΜΕΑ, παρά με αυτό του γενικότερου πληθυσμού της παρούσας δράσης.

Διάγραμμα 43: Μετανάστες/ αλλοδαποί/ μειονότητες ανα κατηγορία εργασίας δράσεων «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 (πηγή: ΟΠΣ)

Ο δείκτης CO16 αφορά τους Συμμετέχοντες με Αναπηρία. Πρόκειται για σημαντικό δείκτη, γιατί αφορά μια ιδιαίτερη ευάλωτη ομάδα πληθυσμού. Η τιμή του δείκτη είναι 58, ποσοστό 7,3% του συνολικού πληθυσμού της παρούσας δράσης, δεκαπλάσιο του 0,7% του CO16 των δράσεων Εναρμόνισης μη-ΑΜΕΑ.

Άνεργοι Συμμετέχοντες με Αναπηρία

18

Οικονομικά μη ενεργοί Συμμετέχοντες με Αναπηρία

26

Απασχολούμενοι Συμμετέχοντες με Αναπηρία	14
Συμμετέχοντες με Αναπηρία Απόφοιτοι Α βαθμίας (ISCED 1) ή κατώτερης Β βαθμίας εκπαίδευσης (ISCED 2)	27
Συμμετέχοντες με Αναπηρία Απόφοιτοι ανώτερης δευτεροβάθμιας (ISCED 3) ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 4)	23
Συμμετέχοντες με Αναπηρία Απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ISCED 5 ως 8)	3
Συμμετέχοντες με Αναπηρία που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων	14
Συμμετέχοντες με Αναπηρία που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα	12
Συμμετέχοντες με Αναπηρία που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα	11

Από τα παραπάνω βλέπουμε ότι οι άνεργοι συμμετέχοντες με αναπηρία είναι το 31% των συμμετεχόντων αναπήρων, ενώ οι εργαζόμενοι το 24,1% και οι οικονομικά μη ενεργοί το 44,8%. Σε σχέση με το Επίπεδο Εκπαίδευσης οι Απόφοιτοι Α βαθμίας (ISCED 1) ή κατώτερης Β βαθμίας εκπαίδευσης (ISCED 2) καταλαμβάνουν το 46,6%, έπονται οι απόφοιτοι Απόφοιτοι ανώτερης δευτεροβάθμιας (ISCED 3) ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 4 (39,7%), τριτοβάθμιας να κατέχουν ένα μικρό ποσοστό (5,2%). Αρκετοί εξ αυτών ζουν σε νοικοκυριά ανέργων και σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα, ή είναι μέλη μονογονεϊκών οικογενειών. Καταγράφονται 9 Συμμετέχοντες με Αναπηρία στον δείκτη CO15 ενώ 6 εξ αυτών καταγράφονται και στον δείκτη CO17 Άλλα μειονεκτούντα άτομα.

Στον δείκτη CO17 Άλλα μειονεκτούντα άτομα τέλος, μετρούνται οι συμμετέχοντες που όταν εισέρχονται στις πράξεις ΕΚΤ/ΠΑΝ είναι: άστεγοι/άτομα που έχουν αποκλειστεί από τη στέγαση, άτομα άνω των 13 ετών που δεν έχουν αποφοιτήσει από το δημοτικό σχολείο, πρόσφυγες/δικαιούχοι επικουρικής προστασίας, αιτούντες άσυλο/αιτούντες διεθνή προστασία/ασυνόδευτοι ανήλικοι, απεξαρτημένα άτομα/άτομα υπό απεξάρτηση, φυλακισμένοι/αποφυλακισμένοι/ανήλικοι παραβάτες, ΑΜΕΑ χωρίς πιστοποίηση από το Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.), Δικαιούχοι του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης. Στο σύνολο των πράξεων η τιμή είναι 59 άτομα που εντοπίζονται επίσης στους εξής δείκτες:

Άνεργοι Μειονεκτούντες	18
Οικονομικά μη ενεργοί Μειονεκτούντες	38
Απασχολούμενοι Μειονεκτούντες	3
Μειονεκτούντες Απόφοιτοι Α βαθμίας (ISCED 1) ή κατώτερης Β βαθμίας εκπαίδευσης (ISCED 2)	5
Μειονεκτούντες Απόφοιτοι ανώτερης δευτεροβάθμιας (ISCED 3) ή μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 4)	8
Μειονεκτούντες Απόφοιτοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ISCED 5 ως 8)	1
Μειονεκτούντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων	17
Μειονεκτούντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα	14
Μειονεκτούντες που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα	7

Σύμφωνα με τα ευρήματα 65,5% των συμμετεχόντων εντοπίζονται στον δείκτη οικονομικά μη ενεργά άτομα, 30,5% είναι Άνεργοι, μόνο 5,1% είναι εργαζόμενοι, 28,8% ζουν σε νοικοκυριά ανέργων, 23,7% ζουν σε νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα και 11,9% είναι μονογονείς.

Ο δείκτης CO18, Άστεγοι ή άτομα που έχουν αποκλειστεί από τη στέγαση, έχει μηδενική τιμή στην παρούσα δράση.

Συγκεφαλαιώνοντας την ανάλυση των τριών χρόνων υλοποίησης των δράσεων Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής - ΑΜΕΑ (Σχολικά έτη 2015-16, 2016-17, 2017-18), βλέπουμε ότι υπερτερούν τα οικονομικά μη ενεργά άτομα, έναντι των υπολοίπων Εργασιακών κατηγοριών, με τους άνεργους και τους απασχολούμενους να ακολουθούν χωρίς πολύ μεγάλη διαφορά. Οι συμμετέχοντες μοιράζονται κατά κύριο λόγο μεταξύ αποφοίτων Α' Βάθμιας και Β' Βάθμιας εκπαίδευσης με τους απόφοιτους Γ' Βάθμιας να καταλαμβάνουν ένα μικρό ποσοστό (10%). Οι περισσότεροι συμμετέχοντες είναι έως 54 ετών, αλλά ένα σημαντικό ποσοστό είναι άνω των 54.

Με δεδομένο ότι η δράση στοχεύει στην αύξηση της απασχολισιμότητας, η εικόνα του τμήματος που πληττεται περισσότερο από την ανεργία είναι η ακόλουθη. Σε σχέση με το επίπεδο εκπαίδευσης, οι απόφοιτοι Γ' Βάθμιας είναι εργαζόμενοι σε μεγαλύτερο ποσοστό από τους απόφοιτους Β' Βάθμιας, κι αυτοί από τους απόφοιτους Α' Βάθμιας. Η ανεργία όμως δεν δείχνει να έχει την αντίστροφη τάση, παραμένοντας σχετικά σταθερή ασχέτως του επιπέδου εκπαίδευσης. Αυτό που αυξάνει όσο χαμηλώνει το επίπεδο εκπαίδευσης είναι ο αριθμός των οικονομικά μη ενεργών ατόμων.

Αντίστοιχη εικόνα παρουσιάζεται και σε σχέση με την ηλικία, με τους απασχολούμενους άνω των 54 να είναι πολύ λίγοι (5,8%) αλλά τους άνεργους να είναι ελαφρώς λιγότεροι αναλογικά σε σχέση με τους άνεργους κάτω των 54, και το ποσοστό των οικονομικά μη ενεργών άνω των 54 να υπερβαίνει το 67%.

Σημαντικό μέρος των συμμετεχόντων εντάσσεται στον δείκτη CO15 Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά), με χαρακτηριστικά που διαφέρουν από την πλειοψηφία των συμμετεχόντων, όπως επίσης και στους δείκτες CO16 και CO17, Συμμετέχοντες με Αναπηρία και Άλλα μειονεκτούντα άτομα. Μεταξύ των συμμετεχόντων καταγράφονται αυξημένα σε σχέση με τις δράσεις Εναρμόνισης μη-ΑΜΕΑ ωφελούμενοι διαβιούντες σε νοικοκυριά με άνεργους και συντηρούμενα τέκνα όντες και οι ίδιοι άνεργοι.

2. Στατιστική Επεξεργασία Δεδομένων – Δελτία Εξόδου (Δείκτες CR01-05), «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)»

Οι δείκτες που συμπληρώνονται βάσει των δελτίων εξόδου, καταγράφουν τέσσερις κατηγορίες ωφελούμενων: Οικονομικά μη ενεργά άτομα, που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας αμέσως μετά τη λήξη συμμετοχής, Συμμετέχοντες σε εκπαίδευση/κατάρτιση αμέσως μετά τη λήξη συμμετοχής, Συμμετέχοντες σε θέση εργασίας, (συμπεριλαμβανόμενης της αυτό-απασχόλησης), αμέσως μετά τη λήξη συμμετοχής, Μειονεκτούντα άτομα σε αναζήτηση εργασίας, σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που αποκτούν εξειδίκευση, σε θέση απασχόλησης (συμπεριλαμβανόμενης της αυτοαπασχόλησης), αμέσως μετά τη λήξη συμμετοχής:

Δείκτης 10502: Συμμετέχοντες που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων και που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανόμενης της αυτοαπασχόλησης, ή που διατηρούν τη θέση εργασίας τους, αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους

196

Οικονομικά μη ενεργοί, που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας αμέσως μετά

44

τη λήξη συμμετοχής CR01

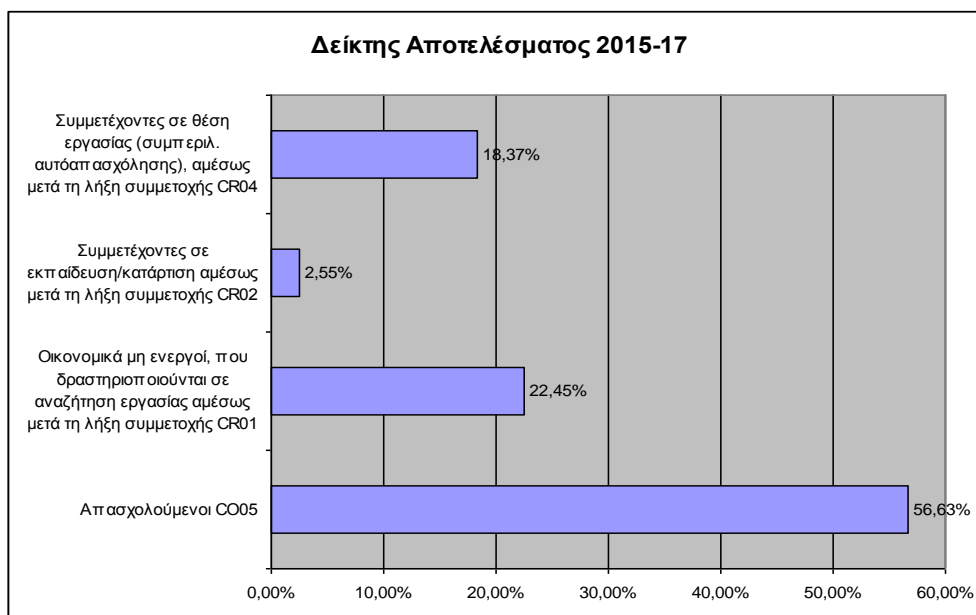
Συμμετέχοντες σε εκπαίδευση / κατάρτιση αμέσως μετά τη λήξη συμμετοχής CR02	5
Συμμετέχοντες σε θέση εργασίας, (συμπεριλ. αυτόαπασχόλησης), αμέσως μετά τη λήξη συμμετοχής CR04	36
Μειονεκτούντα άτομα σε αναζήτηση εργασίας, σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που αποκτούν εξειδίκευση, σε θέση απασχόλησης (συμπεριλ. αυτό-απασχόλησης), αμέσως μετά τη λήξη συμμετοχής CR05	43

Οι δείκτες των δελτίων εξόδου, πλην του δείκτη CR05 και με την προσθήκη του δείκτη CO05 συνθέτουν την τιμή του δείκτη Αποτελέσματος 10502 Συμμετέχοντες που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων και που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, ή που διατηρούν τη θέση εργασίας τους, αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους.

Στα έργα με κωδικό MIS 5000005 και MIS 5001785 η τιμή του δείκτη 10502 είναι 196 άτομα. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι αναφέρονται μόνο οι δείκτες αποτελέσματος των δύο πρώτων σχολικών ετών 2015-16, 2016-17, καθώς μέχρι τις 31/5/2018, δεν είχαν αναρτηθεί οι δείκτες αποτελέσματος της τελευταίας σχολικής χρονιάς 2017-18.

Κατά συνέπεια, στο σύνολο των 461 συμμετεχόντων στα δύο αυτά έργα (δείκτης 10501), στον δείκτη αποτελέσματος 10502 καταγράφονται οι 196 εξ αυτών, ως εξής:

Διάγραμμα 44: Δείκτες Αποτελεσμάτων δράσεων «Εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΑμεΑ)» στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 ΙΙ (πηγή: ΟΠΣ)

Σύμφωνα με τα παραπάνω είναι εμφανές ότι ο δείκτης με την μεγαλύτερη δυναμική, βάσει των δελτίων εξόδου είναι ο δείκτης CO05, ενώ οι δείκτες CR01 και CR04 επίσης συμμετέχουν σημαντικά στη διαμόρφωση της τιμής του δείκτη αποτελέσματος 10502.

A.5.2. Συστάσεις για την βελτίωση της υλοποίησης και των επιτευγμάτων

Επειδή τα δελτία Εισόδου - Εξόδου είναι με τέτοιο τρόπο περασμένα στο σύστημα - βάσει διαφορετικών κάθε φορά κωδικών- ώστε να μην επικοινωνούν, και οι συμμετέχοντες να εμφανίζονται ως εισερχόμενοι και ως εξερχόμενοι στις πράξεις, με διαφορετικό αύξοντα αριθμό, γεγονός που εκτιμάται όμως ως σημαντικό για την αποτύπωση όχι μόνο του προφίλ των ωφελομένων αλλά και της προόδου τους μέσω της δράσης, δεν είναι δυνατόν να καταγραφούν για την ώρα συνάψεις και συσχετισμοί μεταξύ των δεικτών των δελτίων εισόδου και εξόδου ως προς τα μικροδεδομένα που καταγράφηκαν. Αν οι ωφελούμενοι περνούν στο σύστημα έτσι ώστε να καταγράφεται ένας μοναδικός κωδικός σε δυο διαφορετικές στιγμές, ξεχωριστά ως εισερχομένων και ξεχωριστά ως εξερχομένων από την πράξη, θα υπήρχε η δυνατότητα μιας περισσότερο ολοκληρωμένης ανάλυσης των συμμετεχόντων στην δράση, πχ οι Απασχολούμενοι που εισέρχονται στην δράση είναι οι ίδιοι που εξέρχονται από αυτήν; ή Οι συμμετέχοντες σε θέση εργασίας αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους προέρχονται στο σύνολό τους από τον δείκτη CO01 των Ανέργων; κ.λπ.

A.6. Πρόβλεψη Επίτευξης ή μη των Στόχων σε επίπεδο δεικτών εκροής ΕΚΤ και σε επίπεδο δεικτών άμεσων αποτελεσμάτων ΕΚΤ για το 2023.

Στους δύο πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζεται η εκτίμηση της επίτευξης των δεικτών εκροής και των δεικτών άμεσων αποτελεσμάτων για το 2023.

Πίνακας 11: Πρόβλεψη επίτευξης στόχων σε επίπεδο δεικτών εκροής ΕΚΤ

ΑΠ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
8iii	CO01 Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	650	ΜΔ	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα
8iii	11304 Υποστηριζόμενα σχέδια για δημιουργία νέων επιχειρήσεων	70	ΜΔ	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα
8v	CO05 Απασχολούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των CO01αυτοαπασχολούμενων	750	ΜΔ	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα
8v	CO23 Αριθμός υποστηριζόμενων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (συμπεριλαμβανομένων των συνεταιριστικών επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας)	110	ΜΔ	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα
9i	CO01 Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	740	ΜΔ	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.
9i	10501 Άτομα που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτώμενων ατόμων	40.000	40.000	Βάσει των ενταγμένων πράξεων και με δεδομένο ότι σχεδόν το σύνολο του π/υ έχει εξαντληθεί στους τρεις πρώτους κύκλους της Εναρμόνισης με επίτευξη 25.731 εκτιμάται ότι η τιμή του στόχου δεν θα επιτευχθεί αν δεν δεσμευθούν επιπλέον πόροι. Είναι σίγουρο ωστόσο ότι με την δέσμευση επιπλέον πόρων, λόγω της μαζικής συμμετοχής ωφελομένων στην δράση της Εναρμόνισης, η τιμή του

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΑΠ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΣΗ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
				δείκτη θα επιτευχθεί.
9ii	CO15 Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, Ρομά)	200	ΜΔ	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.
9ii	5502 Αριθμός υποστηριζόμενων δομών	2	2	Η τιμή έχει ήδη επιτευχθεί από τα ενταγμένα έργα.
9ii	5503 Αριθμός ωφελουμένων των υποστηριζόμενων δομών	2.000	2000	Μέσα στο 2017 ο αριθμός ωφελούμενων ήταν 1.716 άτομα. Με δεδομένο ότι η δομή θα λειτουργήσει για την τριετία 2017 -2019 είναι σίγουρο ότι η τιμή αυτή θα αυξηθεί. Επίσης η επιπλέον εξειδίκευση δράσεων που σχετίζονται με την ενίσχυση της Κοινωνικής ένταξης των ΡΟΜΑ αναμένεται να εισφέρει νέους ωφελούμενους στον δείκτη, Άρα η τιμή του δείκτη είναι επιτεύξιμη.
9iii	5502 Αριθμός υποστηριζόμενων δομών	19	19	Από τα ενταγμένα έργα η τιμή ανέρχεται για την ώρα σε 17. Ωστόσο αναμένεται να εξειδικευτούν και επιπλέον δράσεις που θα σχετίζονται με την λειτουργία Στεγών Υποστηριζόμενης Διαβίωσης οπότε η τιμή του δείκτη είναι επιτεύξιμη.
9iii	5503 Αριθμός ωφελουμένων των υποστηριζόμενων δομών	2.200	2.200	Από τα ήδη ενταγμένα έργα η τιμή του δείκτη ανέρχεται σε 1761 ωφελούμενους. Εκτιμάται ότι μόνο με την ένταξη επιπλέον δράσεων όπως των ΣΥΔ και ΚΕΠΑ η τιμή είναι επιτεύξιμη.
9iii	10501 Άτομα που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτώμενων ατόμων	850	850	Από τα ήδη ενταγμένα έργα η τιμή του δείκτη ανέρχεται σε 790 ωφελούμενους. Εφόσον η δράση πρόκειται να συνεχιστεί και στην επόμενη τριετία είναι σίγουρο ότι η τιμή του δείκτη θα επιτευχθεί.
9iii	11501 Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	339	339	Από τα ήδη ενταγμένα έργα η τιμή του δείκτη ανέρχεται σε 307 ωφελούμενες σχολικές μονάδες. Καθώς η δράση πρόκειται να υλοποιηθεί και κατά τις επόμενες 3 σχολικές χρονιές –θα υπάρξει περαιτέρω δέσμευση πόρων- η τιμή του δείκτη αναμένεται να επιτευχθεί.
9iv	5502 Αριθμός υποστηριζόμενων δομών	66	49	Έχουν ενεργοποιηθεί 35 δομές και βάσει εντάξεων αναμένεται να εκκινήσουν άλλες 12 . Καθώς ο εν λόγω δείκτης θα τροφοδοτηθεί και με τις 20 δομές παροχής βασικών αγαθών οι οποίες προς το παρόν (για τεχνικούς λόγους) δεν συνδέονται με τον δείκτη, η τιμή του δείκτη θεωρείται επιτεύξιμη.
9iv	05503 Αριθμός ωφελουμένων των υποστηριζόμενων δομών	20.000	=20.000	Η τιμή του δείκτη θεωρείται επιτεύξιμη καθώς στην τιμή προσμετρούνται οι ωφελούμενοι των 66 δομών αλλά και οι ωφελούμενοι από τις 20 δομές παροχής βασικών αγαθών οι οποίες προς το παρόν δεν συνδέονται με τον δείκτη
9iv	11202 Αριθμός ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια και ωφελούνται από τις υπηρεσίες των Τοπικών Ομάδων Υγείας (ΤΟΜΥ)	62.832	ΜΔ	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΑΠ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΣΗ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ	ΕΚΤΙΜΗΣΗ. ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
9v	11301 Αριθμός υποστηριζόμενων υφιστάμενων και νέων φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας	90	ΜΔ	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.
9vi	T1263 Αριθμός εγκεκριμένων έργων που αφορούν σε ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα	7	ΜΔ	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.

Πίνακας 12: Πρόβλεψη επίτευξης στόχων σε επίπεδο δεικτών άμεσων αποτελεσμάτων ΕΚΤ

ΑΠ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ	ΕΚΤΙΜΗΣΗ. ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
8iii	CR03 Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους Αριθμός	200	ΜΔ	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.
8v	CR03 Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	225	ΜΔ	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.
9i	CR03 Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	337	ΜΔ	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.
	10502 Συμμετέχοντες που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων και που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, ή που διατηρούν τη θέση εργασίας τους, αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	10.000	11.839	Από τα απογραφικά δελτία εισόδου φαίνεται ότι η τιμή έχει ήδη επιτευχθεί και μάλιστα έχει υπερκεραστεί κατά 18%. (Σύμφωνα με την ταυτότητα του δείκτη ο 10502 μετριέται αθροίζοντας τους κοινούς δείκτες CR01,CR02, CR04 και CO05.
9ii	11104 Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά) που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που αποκτούν εξειδίκευση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	30	ΜΔ	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.
9iii	10502 Συμμετέχοντες που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων και που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, ή που διατηρούν τη θέση εργασίας τους, αμέσως μετά τη	255	291	Από τα απογραφικά δελτία εισόδου φαίνεται ότι η τιμή έχει ήδη επιτευχθεί και μάλιστα έχει υπερκεραστεί κατά 14%. (Σύμφωνα με την ταυτότητα του δείκτη ο 10502 μετριέται αθροίζοντας τους κοινούς δείκτες CR01,CR02, CR04 και CO05. Με την εκσφαλμάτωση διπλότυπων η τιμή είναι 84 +205)

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΑΠ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ	ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
	λήξη της συμμετοχής τους 11102 Συμμετέχοντες με αναπηρία που δραστη-ριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμ-μετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που από-κτούν εξειδίκευση, κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	30	ΜΔ	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.
9iv	5504 Αριθμός δομών που προσφέρουν βελτιωμένες / διευρυμένες υπηρεσίες	66	66	Έχουν ενεργοποιηθεί 35 δομές και βάσει των εντάξεων αναμένεται να εκκινήσουν άλλες 12 . Καθώς ο εν λόγω δείκτης θα τροφοδοτηθεί και με τις 20 δομές παροχής βασικών αγαθών οι οποίες προς το παρόν (για τεχνικούς λόγους) δεν συνδέονται με τον δείκτη, η τιμή του δείκτη θεωρείται επιτεύξιμη.
	11206 Ποσοστό ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια και ωφελούνται από τις υπηρεσίες των Τοπικών Ομάδων Υγείας (ΤΟΜΥ) στο σύνολο των ατόμων που ωφελούνται από τις υπηρεσίες των Τοπικών Ομάδων Υγείας (ΤΟΜΥ)	35,70	ΜΔ	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.
9v	11303 Αριθμός υποστηριζόμενων υφιστάμενων και νέων φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας που η λειτουργία τους συνεχίζεται 1 έτος μετά τη λήξη της παρέμβασης	45,00	0	Δεν είναι δυνατή εκτίμηση λόγω μη ενεργοποίησης Επ.Π.
9vi	Τ1385 Αριθμός νέων ολοκληρωμένων παρεμβάσεων τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα που βελτιώνουν την απασχολησιμότητα	7	0	

A.7. Συμπεράσματα - Προτάσεις

Το ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 υλοποιείται σε πολλές ταχύτητες, οι οποίες διαφοροποιούνται από Αξονα σε Αξονα, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις και από Ειδικό Στόχο σε Ειδικό Στόχο.

Βάσει της ροής το πρόγραμμα θα μπορούσε να διαχωριστεί σε τρία διακριτά από άποψη ταχύτητας τμήματα:

- Το εμπροσθοβαρές, το οποίο διαμορφώθηκε κυρίως από τα phasing έργα. Έργα τα οποία είχαν ξεκινήσει πριν το 2015 και είτε ολόκληρα, είτε ανολοκλήρωτα τμήματα τους μεταφέρθηκαν στο Πρόγραμμα. Οι πράξεις πλέον αυτές δεν αντιμετώπισαν ιδιαίτερα προβλήματα σε σχέση με την προσαρμογή τους στο νέο θεσμικό πλαίσιο. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν κυρίως τα έργα του ΑΞ07 και κατά δεύτερο λόγο ορισμένα έργα των ΕΣ 5α1,9α1 και 6γ1. Το τμήμα αυτό επί του παρόντος «προφυλάσσει» το πρόγραμμα έναντι κανονιστικών υποχρεώσεων (ν+3).
- Το τμήμα που υλοποιείται με σταθερό ρυθμό. Το αποτελούν κατά κύριο λόγω έργα του ΕΚΤ που υλοποιούνται ως ετήσιες επεκτάσεις παγιωμένων δράσεων και δομών (δράσεις εναρμόνισης, ΚΗΦΗ κ.ο.κ.).

- Το τμήμα που παρουσιάζει μικρή ενεργοποίηση και ελάχιστη υλοποίηση. Περιλαμβάνει το σύνολο της πολιτικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση (συμπεριλαμβανομένων των ενισχύσεων για την απασχόληση), τον ΑΞ 04, αρκετές δράσεις των ΕΣ του ΘΣ6 / ΑΞ06 (φυσικό περιβάλλον) και «νέους» τομείς κοινωνικής πολιτικής που αφορούν δράσεις υγείας (TOMY), μειονεκτικές ομάδες (Ρομά, μετανάστες) όπου παρατηρούνται δυσκολίες εκκίνησης, λόγω αργοποριών στην εξειδίκευση πολιτικών, μη ύπαρξης δομών και στελέχωσης των δικαιούχων.

Το ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 θα βρεθεί στο άμεσο χρονικό διάστημα σε μία κρίσιμη καμπή. Καθώς η δυναμική του πρώτου γκρουπ των phasing έργων θα αρχίσει να εξαντλείται, η ροή της υλοποίησης του θα πρέπει να ενισχυθεί από την ένταξη πράξεων από δράσεις που ως σήμερα παρουσιάζουν μηδενική ή ελάχιστη επίτευξη. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν και οι πράξεις των ΒΑΑ που ενεργοποιήθηκαν κατά το β' εξάμηνο του 2017 και μετά

Όπως αναφέρθηκε στη σύνοψη των παραγόντων που επηρέασαν την υλοποίηση του ΕΠ (βλέπε ενότητα Α2), σε θεωρητικό τουλάχιστον επίπεδο το σύνολο των ζητημάτων που καθυστέρησαν είτε την ενεργοποίηση δράσεων είτε την ένταξη και την συμβασιοποίηση έργων σε αυτές έχουν σε μεγάλο βαθμό ρυθμιστεί κατά τους τελευταίους έξι μήνες. Παραμένει ωστόσο εξαιρετικά αμφίβολο υπό τις συνθήκες περιορισμού σε οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους των φορέων υλοποίησης, το κατά πόσο ο ρυθμός ωρίμανσης των έργων θα επιτρέψει ριζική επιτάχυνση του ρυθμού υλοποίησης του προγράμματος.

Προς την κατεύθυνση αυτή, ιδιαίτερα σημαντική εξέλιξη αποτελεί σύμφωνα με το ΦΕΚ 4704/29.12.2017 τεύχος Β', η ΚΥΑ 2/89947/ΔΕΦ/29.12.2017 βάσει της οποίας καθορίζονται οι προϋποθέσεις και ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες επιχορήγησης των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων με σκοπό την εκπόνηση μελετών για την ωρίμανση και εκτέλεση έργων υποδομής ή έργων γενικού συμφέροντος σ' αυτούς σε εφαρμογή του αρ. 73 του ν. 4445/2016 (ΦΕΚ 236/τ.Α/19-12-2016) (Β' δράση).

Από πλευράς διαχείρισης υπάρχει η κατάλληλη προετοιμασία και προσμονή, καθώς ο ρυθμός έκδοσης προσκλήσεων έχει υπερδιπλασιαστεί κατά το β' εξάμηνο του 2017 και κυρίως μέσα στο πρώτο πεντάμηνο του 2018 - ωστόσο ο ρυθμός ένταξης έργων παραμένει σταθερός (114 το 2016, 94 το 2017, 53 το πρώτο πεντάμηνο του 2018).

Προκειμένου η υλοποίηση του προγράμματος να παραμείνει σε ικανοποιητικά και ασφαλή επίπεδα υπάρχουν τρεις κύριες παράμετροι στους οποίους κατά την κρίση του αξιολογητή θα πρέπει να δοθεί βάρος:

1. Η ενεργοποίηση των έργων κρατικών ενισχύσεων, καθώς αυτά αντιπροσωπεύουν περίπου το 15% του προϋπολογισμού του ΕΠ και περιέχουν (υπο)έργα τα οποία στις περισσότερες περιπτώσεις δράσεων έχουν σχετικά μικρό χρόνο υλοποίησης και κατά συνέπεια θα δώσουν γρήγορη απορρόφηση.
2. Η επιτάχυνση των έργων και η σταθεροποίηση των ροών πληρωμών των ΕΣ 5a1 και 6b1 και 10a που έχουν επηρεαστεί κύρια από την εφαρμογή του Ν.4412/16. Τα έργα αυτά αντιπροσωπεύουν περίπου το 12% του προγράμματος.
3. Την εκκίνηση της υλοποίησης των Στρατηγικών ΒΑΑ, όχι μόνο λόγω της χρηματοδοτικής βαρύτητας των έργων τους στο ΕΠ, αλλά κυρίως λόγω της μόχλευσης που μπορούν να επιφέρουν σε διαφορετικές Επενδυτικές Προτεραιότητες.

Στην παρούσα χρονική στιγμή (5/2018) θεωρείται δεδομένο ότι ο εναπομείναν χρόνος υλοποίησης του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 εξακολουθεί να επαρκεί για την υλοποίηση του συνόλου των σχεδιαζόμενων δράσεων του. **Ωστόσο λαμβάνοντας υπόψη την φύση και τον κύκλο ζωής / δημιουργίας**

κάθε σχεδιαζόμενου τύπου έργου, ιδιαίτερη προσοχή, προκειμένου να μην εξαντληθούν σύντομα τα αποδεκτά όρια, πρέπει να δοθεί στους ακόλουθους τύπους παρεμβάσεων:

- Έργα συνεργασίας επιχειρήσεων τα οποία απαιτούν μελέτες σκοπιμότητας και ενδέχεται να υλοποιηθούν σε φάσεις.
- Έργα ενεργειακής αποδοτικότητας δημοσίων κτηρίων / πράσινα δώματα, κυρίως σε σχολεία / νοσοκομεία τα οποία κατά την διάρκεια της αναβάθμισης παραμένουν σε λειτουργία με αποτέλεσμα την τμηματική υλοποίηση τους.
- «Ονοματισμένα» έργα ΒΑΑ τα οποία δεσμεύουν προϋπολογισμούς του ΕΠ χωρίς επί της ουσίας εξακρίβωση της τεχνικής τους ωριμότητας και κύρια της ύπαρξης περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Ειδικά ζητήματα υλοποίησης του ΕΚΤ έχουν παρουσιαστεί στην ενότητα Α.5.2.

B. Πλαίσιο Επιδόσεων του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020.

Η ενότητα Β' εξετάζει το πλαίσιο επίδοσης του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020, εν όψη του ελέγχου του το 2019, προκειμένου να προσφέρει μια ακριβέστερη εκτίμηση της επίτευξης του και να προτείνει πιθανές διορθωτικές κινήσεις εκεί όπου παρατηρούνται υστερήσεις και υπάρχουν περιθώρια αντίδρασης. Η ανάλυση βασίζεται στα στοιχεία 5/2018 και λόγω της χρονικής συγκυρίας εκπόνησης του έργου (η τελική έκθεση του οποίου παραδίδεται μετά της 31/12/2018) η επί της ουσίας χρησιμότητα των συμπερασμάτων και των προτάσεων του περιορίστηκε στην υποβολή του 1^{ου} Παραδοτέου της Έκθεσης Αξιολόγησης.

B.1. Πρόοδος επίτευξης των στόχων των δεικτών του Πλαισίου Επιδόσεων ανά Άξονα Προτεραιότητας όσον αφορά στα ορόσημα του 2018

Το Πλαίσιο Επιδόσεων του ΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020 διαμορφώθηκε στη βάση των οδηγιών και κατευθύνσεων των εθνικών αρχών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Το τρέχον πρόγραμμα περιλαμβάνει συνολικά δείκτες που διασφαλίζουν τόσο την υπερκάλυψη του 50% του προϋπολογισμού του κάθε Άξονα όσο και την αποτύπωση της λογικής της παρέμβασης. Αναλυτικότερα περιλαμβάνονται:

- 14 δείκτες εκροής
- 4 Βασικά στάδια υλοποίησης (ΒΣΥ)
- 11 οικονομικοί δείκτες (ένας σε κάθε άξονα).

Συνολικά, οκτώ (8) Άξονες Προτεραιότητας (1,2,3,4,7,9α,10) περιλαμβάνουν 2 δείκτες: έναν εκροών και έναν οικονομικό. Ο Άξονας 5 περιλαμβάνει 1 δείκτη εκροών, 1 ΒΣΥ και 1 οικονομικό, ο 6 περιλαμβάνει από 2 δείκτες εκροών, 2 ΒΣΥ και τον οικονομικό του δείκτη. Στους Άξονες του ΕΚΤ ο 8 έχει 2 δείκτες εκροών και τον οικονομικό δείκτη, ενώ ο 9β περιλαμβάνει 4 δείκτες εκροών πέραν του οικονομικού.

Το 2019 αποτελεί σημείο ελέγχου του Πλαισίου Επίδοσης και συγκεκριμένα ελέγχεται η επίτευξη των Οροσήμων που έχουν δηλωθεί ότι θα έχουν εκπληρωθεί επιτυχώς ως τις 31/12/2018. Η επιτυχία ελέγχεται με βάση τις παρακάτω προϋποθέσεις :

- Για τους Άξονες 1,2,3,4,7,9α,10, θεωρείται ότι έχουν επιτευχθεί τα ορόσημα ή οι στόχοι αντίστοιχα, αν οι δείκτες αυτοί έχουν επιτύχει τουλάχιστον το 85% της τιμής.
- Για τους Άξονες 5,6, 8 και 9β θεωρείται ότι έχουν επιτευχθεί τα ορόσημα ή οι στόχοι αντίστοιχα, αν όλοι οι δείκτες που περιλαμβάνονται στο Π.Ε., εκτός από έναν, έχουν επιτύχει

τουλάχιστον το 85% της τιμής. Ο επιπλέον δείκτης εκτός των ανωτέρω, πρέπει να επιτύχει τουλάχιστον το 75% της τιμής του οροσήμου ή του στόχου.

Η επιτυχής εκπλήρωση των παραπάνω οροσίων συνεπάγεται την δυνατότητα χρήσης του αποθεματικού απόδοσης του Άξονα Προτεραιότητας, δηλαδή της χρήσης επιπλέον 6,25% χρηματοδοτικών πόρων.

Η παρούσα 1η έκθεση αξιολόγησης υλοποιείται βάσει στοιχείων και δεδομένων που απέχουν 7μήνες από την ημερομηνία ελέγχου του πλαισίου επίδοσης, συνεπώς μπορεί να δώσει μια ακριβή εκτίμηση σχετικά με την πιθανότητα επιτυχίας κάθε Άξονα. Η εκτίμηση αυτή βασίζεται στα δεδομένα υλοποίησης του προγράμματος και των έργων του, άλλα και τον βραχυπρόθεσμων εξελίξεων που αναμένονται στο εναπομένον επτάμηνο. Σε κάθε περίπτωση παρουσιάζονται παρακάτω οι λόγοι και οι παράγοντες που επηρέασαν θετικά ή αρνητικά την επίτευξη των στόχων του πλαισίου επίδοσης ανά Άξονα Προτεραιότητας.

Πριν από την ανάλυση της πιθανότητας επίτευξης ανά Άξονα είναι ανάγκη να αναλυθούν δύο τεχνικού χαρακτήρα παράγοντες που έχουν επηρεάσει οριζόντια την υλοποίηση των ΕΠ.

Η πρώτη αφορά την διόρθωση των οικονομικών δεικτών. Όπως αναφέρει και η σχετική εγκύκλιος 55523/ΕΥΣΣΑ 963, υπάρχει μια αδυναμία εκπλήρωσης των οροσίων του συνόλου των οικονομικών δεικτών λόγω αστοχίας στις παραδοχές υπολογισμού τους. Συγκεκριμένα κατά την αρχική διαμόρφωση του ΕΠ, ο υπολογισμός του οικονομικού δείκτη είχε βασισθεί στους προϋπολογισμούς των ΕΠ για τα δύο πρώτα έτη της Προγραμματικής Περιόδου (2014 και 2015) σε επίπεδο Άξονα / Ταμείου / Περιφέρειας (ΑΤΠ), χωρίς την αφαίρεση της αρχικής προχρηματοδότηση και της ετήσιας προχρηματοδότησης, οδηγώντας σε πολύ ψηλές εκτιμήσεις τιμών για τον δείκτη. Για την άρση των αστοχιών στους οικονομικούς δείκτες απαιτείται συνολικά επανυπολογισμός των τιμών στόχου 2018 αφαιρώντας τις άνωθεν αναφερόμενες κατηγορίες ποσών. Η αλλαγή αυτή μειώνει σημαντικά (οριζόντια κατά 38,4%) την τιμή του οροσήμου για κάθε Άξονα σε σχέση με αυτή που έχει δηλωθεί στο ΕΠ.

Δεύτερο οριζόντιο ζήτημα που έχει επηρεάσει την πορεία υλοποίησης των Αξόνων 1, 2, 3, 8 και 9α (κοινωνική επιχειρηματικότητα) σχετίζεται με την δυσλειτουργία του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων. Η χρήση του ΠΣΚΕ από όλους τους φορείς χορήγησης κρατικών ενισχύσεων, από το 2016 και μετά –οπότε και ωρίμασαν με βάση τις προβλεπόμενες διαδικασίες οι πρώτες προκηρύξεις - παρουσίασε σημαντικές δυσκολίες κατά την εφαρμογή. Βασικό λόγο καθυστέρησης, αποτέλεσε το γεγονός ότι με βάση τις τεχνικές απαιτήσεις του ΠΣΚΕ, το εγχείρημα ήταν δυσχερές και αντικειμενικά χρονοβόρο, ενώ και το αναγκαίο προσωπικό δεν ήταν διαθέσιμο αρχικά. Το σύστημα άρχισε με περιορισμένες δυνατότητες σταδιακά να εντάσσει δράσεις το 2016 εξυπηρετώντας προτεραιότητες που ωστόσο δεν σχετίζονται με τις δράσεις των ΠΕΠ. Από τον Νοέμβριο του 2017 σε συνεργασία και με τις υπηρεσίες της Ε.Ε γίνεται μία προσπάθεια ανασχεδιασμού του ΠΣΚΕ. Οι πρώτες δράσεις Περιφερειακών Προγραμμάτων εισήχθησαν στο ΠΣΚΕ τον 4/2018.

Παρακάτω παρουσιάζονται οι εκτιμήσεις για την επίτευξη των οροσίων του 2018. Διευκρινίζεται ότι για οι τιμές αναφοράς της επίτευξης των στόχων του οικονομικού δείκτη που παρουσιάζονται είναι αυτές που υπάρχουν ήδη στο Εγκεκριμένο προγραμματικό έγγραφο. Οι τιμές που προκύπτουν βάση της προτεινόμενης οριζόντιας διόρθωσης για μείωση κατά 38,4% από την Αρχή Συντονισμού σχολιάζονται στο τέλος κάθε ενότητας, ενώ συνολικά ο βαθμός επίτευξης του F100 παρουσιάζεται σε ξεχωριστό κεφάλαιο στην Ενότητα Ε (Πρόταση Αναθεώρησης).

Άξονας Προτεραιότητας 01

Αρχικά είχε οριστεί η παρακολούθηση του κοινού δείκτη εκρμών CO2 " Έρευνα, καινοτομία: Αριθμός ερευνητών που εργάζονται σε βελτιωμένες εγκαταστάσεις ερευνητικών κέντρων" ως Δείκτη ελέγχου

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Πλαισίου Επίδοσης για το 2018 και το 2023. Ωστόσο, λόγω των καθυστερήσεων έναρξης των έργων (βλέπε ενότητα Α.1.4) η μέτρηση του 2018 αντικαταστάθηκε με ΒΣΥ "Ύψος υπογεγραμμένων συμβάσεων που οδηγούν στην επίτευξη των στόχων 2023" με τιμή επίτευξης το 2.400.000 που αντιστοιχεί βάση της παραδοχής (κατά την περίοδο σχεδιασμού μοναδιαίου κόστος 72.000 € για κάθε ερευνητή) σε συμβασιοποίηση έργων που αντιστοιχούν σε 33 θέσεις ερευνητών (19% του Στόχου 2023).

ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ 2018		ΕΠΙΤΕΥΞΗ 31/5/18
			ΣΥΝ.	Α Γ	
T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	813.000		0
K224	Ύψος υπογεγραμμένων συμβάσεων που οδηγούν στην επίτευξη των στόχων 2023	€ (Euro)	2.400.000		0

Ως τις 31/5/2018 η εικόνα της υλοποίησης είχε ως εξής:

Ο όγκος των εντάξεων υποστηρίζει την διατήρηση του ως κατάλληλου για το πλαίσιο επίδοσης. Η επίτευξη έχει επηρεαστεί από δύο παράγοντες: α) τις καθυστερήσεις στην ενεργοποίηση των ΕΤΠΑ 1.1 και 1.2. που οδήγησαν την δυνατότητα προκήρυξης έργων για δημόσιους φορείς μετά το β' εξάμηνο του 2017 και β) των προβλημάτων στην λειτουργία του ΠΣΚΕ και του ορισμού του ΕΦΔ για τα έργα κρατικών ενισχύσεων προς επιχειρήσεις. Στον 1α1 έχει υλοποιηθεί ένας κύκλος (1 πρόσκληση) βάσει της οποίας εντάχθηκαν 19 πράξεις ενίσχυσης Δημόσιων Ερευνητικών Υποδομών, συνολικού Π/Υ 11.696.800,00 €, οι οποίες βάσει των ΤΔΕ αναμένεται να ολοκληρωθούν μετά τον 9/2019. Ο μ.ο χρόνου ολοκλήρωσης των έργων υπολογίζεται σε 509 ημέρες και το μοναδιαίο κόστος σε 58.898 ευρώ, δηλαδή περίπου -20% μικρότερο του ex ante εκτιμώμενου.

Ωστόσο κανένα από τα έργα αυτά δεν παρουσιάζει πληρωμές καθώς κανένα δεν έχει ακόμα συμβασιοποιηθεί. Κατά τους 15 περίπου μήνες που ακολούθησαν την εκπλήρωση των αιρεσιμοτήτων, το ΕΠ ΚΜ 2014-2020 προχώρησε στην εξειδίκευση της δράσης (5/2017), εξέδωσε την πρώτη Πρόσκληση (6/2017) π/υ 12.000.000 με ημερομηνία λήξης της υποβολής προτάσεων στις 30/9/2017. Η διαδικασία αξιολόγησης και ένταξης διήρκησε ως τις 20/2/2018 και η διαδικασία συμβασιοποίησης των έργων αναμένεται να ολοκληρωθεί την περίοδο Σεπτεμβρίου - Οκτωβρίου του 2018. Ο χρόνος αυτός είναι απαραίτητος καθώς τα εν λόγω έργα αφορούν κυρίως προμήθειες και κατά συνέπεια απαιτούν διαγωνιστικές διαδικασίες. Σύμφωνα με το παραπάνω χρονοδιάγραμμα κρίνεται επισφαλής η επίτευξη του οροσήμου 2018.

Συνολικά σε επίπεδο Άξονα κανένας δείκτης δεν θα επιτύχει επίτευξη >85%

Άξονας Προτεραιότητας 02

Το ορόσημο του ΑΠ προσδιορίζεται στο τμήμα του άξονα που αφορά την ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων καθώς οι δράσεις αυτές αντιστοιχούν στο 54% του προϋπολογισμού του ΑΞ02. Συγκεκριμένα το Πλαίσιο Επίδοσης υπολογίζεται βάση του Αριθμού επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις από δράσεις του ΑΠ2. Οι σχετικές δράσεις δεν έχουν ενεργοποιηθεί και συνεπώς κρίνεται ανέφικτη η εκπλήρωση του οροσήμου για το 2018. Υπάρχουν δύο κύριες αιτίες για την αστοχία του Πλαισίου Επίδοσης:

- Η εκπλήρωση της αιρεσιμότητας 2.1 που αφορούσε την έγκριση της Εθνικής Ψηφιακής Στρατηγικής η οποία προϋπέθετε την σύσταση και ενεργοποίηση της Γενικής Γραμματείας Ψηφιακής Πολιτικής, την κατάρτιση, διαβούλευση και έγκριση της ΕΨΣ εκπληρώθηκε στις 23/03/2017, δηλαδή με καθυστέρηση 30 μηνών.

- Την δυσλειτουργία του ΠΣΚΕ.

Η υλοποίηση Δράσεων του Άξονα 2 που αφορούν δικαιούχους του δημόσιου τομέα (συμβάλει στην επίτευξη του οικονομικού δείκτη) έχει ξεκινήσει μετά την εκπλήρωση της αιρεσιμότητας 2.1.. Έχουν δημοσιευτεί 9 προσκλήσεις (συμπεριλαμβανομένων δράσεων των ΒΑΑ), οι οποίες είναι ακόμα ενεργές και για τις οποίες δεν έχει επί του παρόντος γίνει εντάξεις. Δεδομένου ότι από την απόφαση ένταξης κάποιου έργου εκτιμάται ότι απαιτείται χρόνος τουλάχιστον 6-8 μηνών ως την συμβασιοποίησης κάποιας προμήθειας / έργου, θεωρείται ανέφικτη η επίτευξη του οικονομικού δείκτη.

ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ 2018			ΕΠΙΤΕΥΞΗ 31/5/18
			ΣΥΝ.	Α	Γ	
T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	1.916.000			0
CO02	Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	15			0

Συνολικά σε επίπεδο Άξονα κανένας δείκτης δεν θα επιτύχει επίτευξη >85%

Άξονας Προτεραιότητας 03

Το ορόσημο επίτευξη του Άξονα 3 είναι οι Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις με τιμή στόχο τις 50. Παρά το γεγονός ότι για τον Άξονα 3 οι εκ των προτέρων αιρεσιμότητες είχαν καλυφθεί πριν την έγκριση του Προγράμματος, τα προβλήματα του ΠΣΚΕ και η καθυστέρηση ορισμού ΕΦΔ που ακόμα δεν έχει εκπληρωθεί δεν έχουν επιτρέψει την ενεργοποίηση καμίας δράσης του άξονα, ως εκ τούτου είναι δεδομένο ότι η επίτευξη των οροσήμων είναι αδύνατη.

ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ 2018			ΕΠΙΤΕΥΞΗ 31/5/18
			ΣΥΝ.	Α	Γ	
T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	17.690.000			0
CO02	Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	56			0

Συνολικά σε επίπεδο Άξονα κανένας δείκτης δεν θα επιτύχει επίτευξη >85%

Άξονας Προτεραιότητας 04

Το Πλαίσιο Επίδοσης συνδέεται με την Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτιρίων που αποτελούν και στόχο των παρεμβάσεων του ΠΕΠ. Και σε αυτή την περίπτωση υπήρξε καθυστέρηση της έναρξης των διαδικασιών που προαπαιτούνται για την ενεργοποίηση των προσκλήσεων, όπως αυτές ορίστηκαν από την αιρεσιμότητα 4.1. Συγκεκριμένα βάση της 4.1 απαιτήθηκε η πιστοποίηση των βέλτιστων από πλευράς κόστους και αποτελεσματικότητας απαιτήσεων ελάχιστης ενεργειακής απόδοσης για τα κτίρια και τα κατασκευαστικά στοιχεία (βέλτιστες αναφορές κόστους). Οι απαιτούμενες προσαρμογές απαιτήσαν αλλαγή των προδιαγραφών και των μετρήσεων του ΚΕΝΑΚ οι οποίες ολοκληρώθηκαν τον Ιούλιο του 2017 (Κοινή Υπουργική Απόφαση ΔΕΠΕΑ/οικ.178581/30.06.2017, ΦΕΚ Β/ 2367/12.07.2017, όπως τροποποιήθηκε και τέθηκε σε ισχύ (ΚΕΝΑΚ). Κατόπιν για απαιτήθηκε η έκδοση νέων Τεχνικών Κατευθυντήριων Γραμμών για την Ενεργειακή

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Απόδοση των Κτιρίων (ΥΑ ΔΕΠΕΑ/οικ. 182365/17.11.2017, ΦΕΚ4003/17.11.2017 και ΦΕΚΒ/4108/23.11.2017). Ταυτόχρονα, κρίθηκε απαραίτητο να προσαρμοστεί η έκδοση λογισμικού των Πιστοποιητικών Ενεργειακής Απόδοσης (EPC) σύμφωνα με τις απαιτήσεις των νέων ΚΕΝΑΚ και ΤΚΓ. Το ενημερωμένο λογισμικό ξεκίνησε στις 27/11/2017. Στη συνέχεια ελέγχθηκαν οι διαφορές μεταξύ του νέου και του παλαιού λογισμικού για την ολοκλήρωση των ενεργειακών στόχων της ενεργειακής αναβάθμισης των κτιρίων (δημόσια κτίρια, κατοικίες, τριτογενή κτίρια) που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020 και των σχετικών κλήσεων που ξεκίνησαν στο τέλος του 2017.

Εν τέλει οι πρώτες δράσεις του Άξονα 4 που σχετίζονται με την Επ.Π 4c και αφορούν ενεργειακή αναβάθμιση κτηρίων προκηρύχθηκαν κατά τον 5/2018 και η υποβολή προτάσεων είναι ακόμα σε εξέλιξη. Μέχρι 31/5 δεν έχει υπάρξει συμβασιοποίηση ούτε για έργα που σχετίζονται με την Επ.Π. 4e (καθαρές μεταφορές) παρόλο που ήδη μια πρόσκληση έχει ήδη λήξει (2315). Ως προς τις πληρωμές καθώς τα έργα απαιτούν την διενέργεια διαγωνισμών κατασκευής / προμηθειών, θεωρείται ότι δεν υπάρχει πιθανότητα να υπάρξουν, πέρα ενδεχόμενα της προκαταβολής που θα δοθεί για το υπό ένταξη έργο, συνεπώς το ορόσημο του οικονομικού δείκτη (υφιστάμενου ή αναθεωρημένου) δεν θα συντελεστεί.

ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ 2018			ΕΠΙΤΕΥΞΗ 31/5/18
			ΣΥΝ.	Α	Γ	
T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	5.585.000			0
CO32	Ενεργειακή απόδοση: Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτιρίων	KWh/έτος	522.000			0

Συνολικά σε επίπεδο Άξονα κανένας δείκτης δεν θα επιτύχει επίτευξη >85%

Άξονας Προτεραιότητας 05

Το πλαίσιο επίδοσης του Άξονα 5 περιλαμβάνει ως ορόσημο 2018 ορισμό Βασικού Σταδίου Υλοποίησης (για την εκπλήρωση των εκροών 2023) η υπογραφή 3 συμβάσεων έργων. Στην σχετική δράση έχουν ήδη ενταχθεί 28 έργα εκ των οποίων έχουν υπογράψει συμβάσεις τα 6, ενώ ως το τέλος του 2018 αναμένεται να υπογράψουν άλλα 15. Παρά το γεγονός ότι 3 έργα παρουσιάζουν δαπάνες, το αρχικά οριζόμενο ορόσημο 2018 του Οικονομικού δείκτη (20.392.407 €) θεωρείται πολύ υψηλό καθώς το τρέχων (31/5/2018) ύψος των πιστοποιημένων δαπανών ανέρχεται μόλις στα 4.769.435,33 €. Σημαντικό ρόλο στην καθυστέρηση του οικονομικού αντικειμένου διαδραμάτισε η αλλαγή του πλαισίου δημοσίων συμβάσεων (Ν.4416/16), όπως επίσης και οι γενικά χρονοβόρες διαδικασίες αδειοδότησης των έργων. Επί της ουσίας η από τα 28 έργα αντιπλημμυρικής προστασίας που έχουν ενταχθεί μόνο δύο μόνο έργα έχουν "ξεπεράσει" τις διαδικασίες του νέου νόμου, (το ένα εξ αυτών μεταφερόμενο), ενώ παρόλο που άλλα 18 αναμένεται να ξεκινήσουν ως τις 31/12/2018, εκτιμάται μεγάλη απόκλιση τόσο από τον υφιστάμενο, όσο και από το αναθεωρημένο ορόσημο του οικονομικού δείκτη.

ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ 2018			ΕΠΙΤΕΥΞΗ 31/5/18
			ΣΥΝ.	Α	Γ	
K221	Συμβάσεις που έχουν υπογραφεί για την υλοποίηση των έργων	Αριθμός	3			6
T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	4.785.000			4.769.435,33

Συνολικά σε επίπεδο Άξονα το ΒΣΥ Κ221 αναμένεται να επιτύχει 100%(+) του οροσήμου σε επίπεδο Άξονα Προτεραιότητας και του Οικονομικού Δείκτη.

Άξονας Προτεραιότητας 06.

Η επίτευξη των στόχων των δύο δεικτών εκροής που αφορούν τους τομείς της ύδρευσης και της αστικής ανάπτυξης θεωρήθηκε εξ αρχής μακράς διαρκείας και ως εκ τούτου τα ορόσημα 2018 ορίστηκαν βάση ΒΣΥ που αφορούν:

- Ενταγμένα έργα (στον τομέα της Ύδρευσης) με τιμή στόχο 2018, 4
- Στρατηγικές για την αστική ανάπτυξη για τις οποίες έχει ενταχθεί τουλάχιστον ένα έργο, με στόχο 2018 την τιμή 4

Και τα δύο ΒΣΥ αναμένεται να καλυφθούν. Συγκεκριμένα η τιμή του ΒΣΥ για τα έργα ύδρευσης έχει ήδη ανέλθει στην τιμή 12. Παράλληλα στο ΠΕΠ έχουν το 2017 ενταχθεί 7 στρατηγικές. Παρόλο που ως τις 31/5/2018 δεν είχαν υπάρξει εντάξεις έργων, υπήρχαν συνολικά 35 ανοικτές προσκλήσεις για εντάξεις έργων, εκ των οποίων οι 28 άμεσης αξιολόγησης και με ημερομηνία λήξης υποβολής προτάσεων το διάστημα 6 -10 /2018. Το αρχικά οριζόμενο ορόσημο 2018 του Οικονομικού δείκτη (33.316.773€) θεωρείται πολύ υψηλό καθώς το τρέχων (31/5/2018) ύψος των πιστοποιημένων δαπανών ανέρχεται μόλις στα 3.676.389,03 €. Σημαντικό ρόλο στην καθυστέρηση του οικονομικού αντικειμένου διαδραμάτισε η αλλαγή του πλαισίου δημοσίων συμβάσεων (Ν.4412/16).

ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ 2018			ΕΠΙΤΕΥΞΗ 31/5/18
			ΣΥΝ.	Α	Γ	
K222	Ενταγμένα έργα	Αριθμός	4			12
K223	Στρατηγικές για την αστική ανάπτυξη για τις οποίες έχει ενταχθεί τουλάχιστον ένα έργο	Αριθμός	4			0
T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	11.571.000			3.676.389,03

Συνολικά τα ΒΣΥ Κ222 και Κ223 αναμένεται να επιτύχουν 100%(+) του οροσήμου σε επίπεδο Άξονα Προτεραιότητας, ενώ ο Οικονομικός Δείκτης ενδέχεται να υπερβεί το κατώφλι του 75%.

Άξονας Προτεραιότητας 07.

Ουσιαστικά η τιμή του οροσήμου 2018 αναφέρεται στο τμηματοποιημένο έργο «Κατασκευή ανισόπεδου κόμβου Κ16 στη συμβολή ΠΑΘΕ και εσωτερικής περιφερειακής οδού Θεσσαλονίκης Β' Φάση» το οποίο στο βασικό σκέλος της κατασκευής του είναι ολοκληρωμένο μιας και ο κόμβος έχει δοθεί στην κυκλοφορία από τα μέσα του 2017, περιλαμβάνει όμως κάποια υποέργα τα οποία είτε δεν έχουν συμβατοποιηθεί στο σύνολό τους είτε αναμένεται η ολοκλήρωσή τους σε επόμενο στάδιο, όπως π.χ. το υποέργο 12: Σύνδεση ΠΑΘΕ – Καλοχώρι προς Αθήνα (μέχρι 31/12/2020, στοιχεία από <http://anaptyxi.gov.gr>).

ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ 2018			ΕΠΙΤΕΥΞΗ 31/5/18
			ΣΥΝ.	Α	Γ	
T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	85.000.000			128.187.469,81

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ 2018			ΕΠΙΤΕΥΞΗ 31/5/18
			ΣΥΝ.	Α	Γ	
CO13	Οδικό δίκτυο: Συνολικό μήκος νέων οδών	χλμ.	1,40			(1,40)

Συνολικά ο Άξονας Προτεραιότητας έχει ήδη επιτύχει κάλυψη του 100% των δεικτών του Πλαισίου Επίδοσης.

Άξονας Προτεραιότητας 08.

Καθώς και οι δύο δείκτες (11304 Υποστηριζόμενα σχέδια για δημιουργία νέων επιχειρήσεων, CO23 αριθμός υποστηριζόμενων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων) αφορούν πράξεις που εντάσσονται στο ΠΣΚΕ και απαιτούν ΕΦΔ, εμφανίζουν μηδενική επίτευξη και ως εκ τούτου δεν θα είναι εφικτή η επίτευξη των οροσήμων 2018. Οι συμβασιοποιήσεις του Άξονα που επί του παρόντος προέρχονται από έργα που δεν περιλαμβάνουν κρατικές ενισχύσεις δεν είναι ικανές να καλύψουν το ορόσημο του οικονομικού δείκτη.

ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ 2018			ΕΠΙΤΕΥΞΗ 31/5/18
			ΣΥΝ.	Α	Γ	
T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	2.758.000			120.000
11304	Υποστηριζόμενα σχέδια για δημιουργία νέων επιχειρήσεων	Αριθμός	14			0
CO23	αριθμός υποστηριζόμενων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (συμπεριλαμβανομένων συνεταριστικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας)	Αριθμός	22			0

Συνολικά ο Άξονας Προτεραιότητας δεν θα επιτύχει κάλυψη του μίνιμουμ απαιτούμενου 85% των δεικτών του Πλαισίου Επίδοσης.

Άξονας Προτεραιότητας 09Α.

Ο δείκτης εκροής που έχει οριστεί για την παρακολούθηση του Πλαισίου Επίδοσης είναι ο Πληθυσμός που καλύπτεται από βελτιωμένες υπηρεσίες υγείας. Η τιμή ορόσημο του 2018, ισοδυναμεί με την τιμή επίτευξης του έργου της Β' Φάσης Ολοκλήρωσης του Νοσοκομείου της Βέροιας. Στον άξονα υπάρχει ακόμα ένα μεταφερόμενο έργο το οποίο σύμφωνα με τις πληρωμές του αναμένεται να ολοκληρωθεί. Συνεπώς αναμένεται επίτευξη των οροσήμων 2018 και των δύο δεικτών του Π.Ε.

ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ 2018			ΕΠΙΤΕΥΞΗ 31/5/18
			ΣΥΝ.	Α	Γ	
T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	7.255.000			14.190.627
CO36	Υγεία: Πληθυσμός που καλύπτεται από βελτιωμένες υπηρεσίες υγείας	Άτομα	140.600			1.200.000

Συνολικά ο Άξονας Προτεραιότητας έχει ήδη επιτύχει κάλυψη του 100% των δεικτών του Πλαισίου Επίδοσης.

Άξονας Προτεραιότητας 09B.

Ο Άξονας 09B εμφανίζει κάλυψη του οικονομικού δείκτη (ακόμα και χωρίς αναθεώρηση του τρόπου υπολογισμού του) καθώς και επίτευξη από τώρα των δύο εκ των τεσσάρων οροσήμων για τις εκροές του 2018. Κατά τον αρχικό σχεδιασμό περιλήφθησαν επιπλέον 4 δείκτες προκειμένου να καλυφθούν οι υποχρεώσεις του Πλαισίου Επίδοσης (παρακολούθηση εκροών του 50% του προϋπολογισμού του Άξονα), ωστόσο με την αναθεώρηση του προγράμματος το 2017 και την ανακατανομή του προϋπολογισμού στις επενδυτικές προτεραιότητες η ανάγκη ελέγχου των δύο δεικτών με την μικρότερη χρηματοδοτική βαρύτητα δεν είναι αναγκαία, με συνέπεια αυτοί να απομακρυνθούν κατά την τρέχουσα αναθεώρηση (2018)

Με το υπάρχον πλαίσιο επίδοσης μη επίτευξη προβλέπεται:

ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ 2018			ΕΠΙΤΕΥΞΗ 31/5/18
			ΣΥΝ.	Α	Γ	
T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	30.040.000			53.361.326,36
5502	Αριθμός υποστηριζόμενων δομών	Αριθμός	50			54
10501	Άτομα που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτώμενων ατόμων	Αριθμός	16.340	240	16.100	26.5211
						137 26.384

Συνολικά ο Άξονας Προτεραιότητας έχει ήδη επιτύχει κάλυψη του 100% 3 δεικτών του Πλαισίου Επίδοσης. Λόγω της προκήρυξης έργων που αφορούν μειονεκτικές ομάδες (Δράσεις 9ii) θεωρείται αρκετά πιθανό να υπάρξει επίτευξη και του Οροσήμου για τον CO15.

Άξονας Προτεραιότητας 10.

Στον Άξονα 10 έχουν συνολικά ενταχθεί 17 έργα που αφορούν υποδομές όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης. Το ορόσημο του δείκτη εκροών "Δυναμικότητα ενισχυόμενων υποδομών παιδικής μέριμνας ή εκπαίδευσης" αναμένεται να καλυφθεί, όπως και αυτό του (αναθεωρημένου) οικονομικού δείκτη.

ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΟΣΗΜΟ 2018			ΕΠΙΤΕΥΞΗ 31/5/18
			ΣΥΝ.	Α	Γ	
T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	742.000			
CO35	Παιδική μέριμνα και εκπαίδευση: Δυναμικότητα ενισχυόμενων υποδομών παιδικής μέριμνας ή εκπαίδευσης	Άτομα	360			

B.2. Εκτίμηση της επίτευξης ή μη των στόχων των δεικτών του Πλαισίου Επιδόσεων για το 2018 και το 2023

Η εκτίμηση της επίτευξης των στόχων των δεικτών του Πλαισίου Επιδόσεων για το 2018 έχει ήδη παρουσιαστεί στην προηγούμενη ενότητα. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι εκτιμήσεις για το 2023.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Πίνακας 13: Εκτίμηση της επίτευξης ή μη των στόχων των δεικτών του Πλαισίου Επιδόσεων για το 2023

ΑΠ	ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2023			ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΗ
				ΣΥΝ.	Α	Γ	
01	T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	22.995.670			Οι εντάξεις έργων ανέρχονται στο 59% του προϋπολογισμού του ΑΞ01 (στο 187% του ποσού εξειδίκευσης) και αφορούν αποκλείστηκα έργα μη κρατικών ενισχύσεων. Η υλοποίηση των έργων είναι >2 ετών. Με την ενεργοποίηση των δράσεων ΚΕ του ΕΠ αναμένεται η επίτευξη του στόχου ως το 2022. Η επίτευξη της τιμής στόχου θεωρείται ασφαλής για το 100% του δείκτη .
01	CO25	Έρευνα, καινοτομία: Αριθμός ερευνητών που εργάζονται σε βελτιωμένες εγκαταστάσεις ερευνητικών κέντρων	Ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης	175			
02	T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	11.280.344			Παρά τις καθυστερήσεις στην εκπλήρωση των αιρεσιμοτήτων, ωστόσο λόγω του πληθυσμού των επιχειρήσεων και της δυνατότητας χρήσης επιλαχόντων. Η επίτευξη της τιμής στόχου θεωρείται ασφαλής για το 100% του δείκτη και ασφαλής για το 85% . Δεν έχει υπάρξει ενεργοποίηση των πράξεων που αφορούν ενίσχυση επιχειρήσεων, ωστόσο λόγω του πληθυσμού των επιχειρήσεων και της δυνατότητας χρήσης επιλαχόντων η επίτευξη του στόχου θεωρείται εφικτή για το 85% επίτευξης του δείκτη .
02	CO02	Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	78			
03	T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	104.132.987			Δεν έχει υπάρξει ενεργοποίηση των πράξεων που αφορούν ενίσχυση επιχειρήσεων, ωστόσο λόγω του πληθυσμού των επιχειρήσεων και της δυνατότητας χρήσης επιλαχόντων η επίτευξη του στόχου θεωρείται εφικτή για το 100% επίτευξης του δείκτη και ασφαλής για το 85% . Δεν έχει υπάρξει ενεργοποίηση των πράξεων που αφορούν ενίσχυση επιχειρήσεων, ωστόσο λόγω του πληθυσμού των επιχειρήσεων, όσο και του αναμενόμενου χρόνου υλοποίησης των έργων (2-3 έτη) ²⁷ , η επίτευξη του στόχου θεωρείται εφικτή για το 85% επίτευξης του δείκτη .
03	CO02	Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	370			
04	T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	32.878.754			Μέχρι 31/5 δεν έχει υπάρξει συμβασιοποίηση του μοναδικού έργου π/θ 1.000.000 € που έχει εγκριθεί βάσει της μοναδικής πρόσκλησης που έχει λήξει (2315). Η δυνητική ζήτηση ωστόσο θεωρείται ιδιαίτερα υψηλή, καθώς απευθύνεται σε ένα μεγάλο αριθμό δικαιούχων - υποδομών (νοσοκομεία, σχολεία, κτίρια διοίκησης). Η επίτευξη του στόχου θεωρείται εφικτή για το 100% της επίτευξης του δείκτη .

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΑΠ	ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2023			ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΗ
				ΣΥΝ.	Α	Γ	
04	CO32	Ενεργειακή απόδοση: Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτιρίων.	KWh/έτος	5.800.000			Με βάση τον KENAK 2017 για την επίτευξη του στόχου απαιτείται η αναβάθμιση περίπου 37.000 τ.μ. δημόσιων κτηρίων (μέση εξοικ. 160 KWh/m ² /έτος). Η επίτευξη του στόχου θεωρείται εφικτή για το 100% της επίτευξης του δείκτη..
05	T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	66.939.005			Οι υφιστάμενες εντάξεις ανέρχονται στα 50.994.294 και αφορούν δράσεις που αναφέρονται στο 91,7% του Π/Υ. Κατά την έκδοση των προσκλήσεων έργων αντιπλημμυρικής προστασίας διαπιστώθηκε ότι η υπάρχουσα ζήτηση έχει καλυφθεί. Δεδομένων των δυσκολιών ωρίμανσης νέων δράσεων σε συνδυασμό με την μεγάλη διάρκεια υλοποίησης των έργων (2,17 χρόνια ανά μέσω όρο) έχει προταθεί η μείωση του προϋπολογισμού του ΑΞ05 κατά 7.000.000 €. Είναι εφικτή η επίτευξη του 100% του δείκτη.
05	CO20	Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων: Πληθυσμός που ωφελείται από αντιπλημμυρικά μέτρα	Αριθμός	80.000			Βάση των ενταγμένων πράξεων ο στόχος αναμένεται να υπερκαλύπτει κατά 255%. Η επίτευξη του στόχου θεωρείται ασφαλής για το 100% της επίτευξης του δείκτη..
06	T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	114.498.848			Με την προτεινόμενη αφαίρεση του ΕΣ 6f1 υπάρχει μείωση του προϋπολογισμού του Στόχου στις 114.498.848 €.
06	CO18	Ύδρευση: Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένες υπηρεσίες ύδρευσης	Άτομα	200.000			Σύμφωνα με τα στοιχεία των ενταγμένων έργων ο Δείκτης Στόχος ανέρχεται στις 1.178.663, ωστόσο αν αφαιρεθεί από την μέτρηση του δείκτη το έργο του συστήματος τηλεχειρισμού της ΕΥΑΘ, τότε ο στόχος εντάξεων περιορίζεται στις 109.421 και η επίτευξη του Στόχου 2023 θεωρείται επισφαλής. Επί του παρόντος η επίτευξη του στόχου θεωρείται ασφαλής για το 100% της επίτευξης του δείκτη.
06	CO37	Αστική ανάπτυξη: Πληθυσμός που ζει σε περιοχές με ολοκληρωμένες στρατηγικές αστικής ανάπτυξης	Άτομα	200.000			Έχουν ενταχθεί 7 στρατηγικές ΒΑΑ. Ο Συνολικός πληθυσμός των περιοχών που εφαρμόζονται Στρατηγικές ανέρχεται σε 936.256. Η επίτευξη του στόχου θεωρείται ασφαλής για το 100% της επίτευξης του δείκτη.
07	T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	358.914.022			Οι εντάξεις στον ΑΞ07 ανέρχονται ήδη στο 89,5% του προϋπολογισμού του. Το ποσό πιστοποιημένων δαπανών προς τον Π/Υ του Άξονα (χωρίς αποθεματικό) ανέρχεται ήδη σε 38,10%. Τα έργα, μιας και στο συντριπτικό ποσοστό τους αφορούν τμηματοποιημένα από την προηγούμενη προγραμματική περίοδο 2007 – 2013, υλοποιούνται χωρίς ιδιαίτερες καθυστερήσεις οπότε η επίτευξη του στόχου θεωρείται ασφαλής (δεδομένου ότι αναμένεται να επιτευχθεί και η απόδοση του αποθεματικού επίδοσης). Η επίτευξη του στόχου θεωρείται ασφαλής για το 100% της επίτευξης του δείκτη.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΑΠ	ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2023			ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΗ
				ΣΥΝ.	Α	Γ	
07	CO13	Οδικό δίκτυο: Συνολικό μήκος νέων οδών	χλμ.	36,4			<p>Η τιμή στόχος από τις εντάξεις στον ΑΞ07 είναι 48,83 χλμ. εκ των οποίων έργων συνεισφέρουν στον δείκτη, όλα παρουσιάζουν πληρωμές οι οποίες στο σύνολο ανέρχονται στο 60,89% του ύψους νομικών δεσμεύσεών τους. Δεδομένου ότι τα έργα όπως αναφέρθηκε προηγουμένως υλοποιούνται χωρίς ιδιαίτερες καθυστερήσεις, η επίτευξη του στόχου θεωρείται ασφαλής. Επομένως, αναμενόμενο ποσοστό επίτευξης: 100%</p> <p>Δεν έχει υπάρξει ενεργοποίηση των πράξεων που αφορούν ενίσχυση επιχειρήσεων, ωστόσο λόγω του πληθυσμού των επιχειρήσεων και της δυνατότητας χρήσης επιλαχόντων η επίτευξη του στόχου θεωρείται ασφαλής για το 100% της επίτευξης του δείκτη.</p> <p>Δεν έχει υπάρξει ενεργοποίηση των πράξεων που αφορούν ενίσχυση επιχειρήσεων, ωστόσο λόγω του πληθυσμού των επιχειρήσεων και της δυνατότητας χρήσης επιλαχόντων η επίτευξη του στόχου θεωρείται ασφαλής για το 100% της επίτευξης του δείκτη.</p>
08	T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	12.243.175			
08	11304	Υποστηριζόμενα σχέδια για δημιουργία νέων επιχειρήσεων	Αριθμός	70			
08	CO23	αριθμός υποστηριζόμενων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (συμπεριλαμβανομένων συνεταιριστικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας)	Αριθμός	110			
09A	T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	44.500.604			<p>Η τιμή στόχος θα υπερκαλυφθεί δεδομένης της αύξησης του προϋπολογισμού του ΑΞ09Α κατά 13.436.000. Η επίτευξη του στόχου θεωρείται ασφαλής για το 100% της επίτευξης του δείκτη.</p> <p>Η τιμή στόχος θα υπερκαλυφθεί βάσει των στοιχείων των ενταγμένων έργων, ωστόσο υπάρχουν επικαλύψεις που θα πρέπει να διορθωθούν προκειμένου να είναι σωστή η άθροιση του δείκτη. Η επίτευξη του στόχου θεωρείται ασφαλής για το 100% της επίτευξης του δείκτη</p> <p>Οι τρέχουσες εντάξεις ανέρχονται στο 52,2% του προϋπολογισμού του Αξονα και οι πληρωμές στο 30,5%. Δεδομένου του προγραμματισμού ενεργοποίησης των μη ως τώρα ενεργοποιημένων δράσεων και του γεγονότος ότι η πλειοψηφία των ήδη ενεργοποιημένων περιλαμβάνει την υλοποίηση και άλλων ετήσιων ή τριετών κύκλων η επίτευξη του στόχου θεωρείται ασφαλής για το 100% της επίτευξης του δείκτη.</p> <p>Η τρέχουσα επίτευξη 54 αντιστοιχεί στο 63% του τελικού στόχου, βάσει των προβλέψεων για νέα έργα όπως προκύπτουν από τις ήδη εξειδικευμένες πολιτικές στους σχετικούς τομείς η επίτευξη του στόχου θεωρείται ασφαλής για το 100% της επίτευξης του δείκτη.</p>
09A	CO36	Υγεία: Πληθυσμός που καλύπτεται από βελτιωμένες υπηρεσίες υγείας.	Άτομα	1.200.000			
09B	T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	186.730.725			
09B	5502	Αριθμός υποστηριζόμενων δομών	Αριθμός	85			

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΑΠ	ΚΩΔ. ΔΕΙΚΤΗ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2023			ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΗ
				ΣΥΝ.	Α	Γ	
09B	10501	Άτομα που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτώμενων ατόμων	Αριθμός	40.850	540	40.310	<p>Η τρέχουσα επίτευξη 26.521 αντιστοιχεί στο 64,9% του τελικού στόχου, βάσει των προβλέψεων για νέα έργα όπως προκύπτουν από τις ήδη εξειδικευμένες πολιτικές στους σχετικούς τομείς η επίτευξη του στόχου θεωρείται ασφαλής για το 100% της επίτευξης του δείκτη.</p> <p>Οι εντάξεις ανέρχονται στο 50,6% του προϋπολογισμού (προ αύξησης του). Παρά το γεγονός ότι υπάρχει υψηλή δυνητική ζήτηση αυτή δεν αποτυπώνεται ως τώρα στις εντάξεις του ΕΠ ΚΜ 2014-2020 (εντάξεις / προϋπολογισμό προσκλήσεων = 29.6%). Συνεπώς ερωτηματικό αποτελεί αν υπάρχουν προβλήματα ύπαρξης ώριμων ή οι δυσκολίες στην ωρίμανσης έργων (καθυστερήσεις που προκλήθηκαν από την εισαγωγή του Ν.4412/16) σε συνδυασμό με τον υψηλό χρόνο υλοποίησης των κτιριακών έργων (2,93 έτη) ενδέχεται να επηρεάσουν τελικά και την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων. Η επίτευξη του στόχου θεωρείται εφικτή για το 100% της επίτευξης του δείκτη.</p> <p>Η τρέχουσα τιμή στόχος βάσει των ενταγμένων έργων ανέρχεται στις 112.353. Η διαφορά προκύπτει λόγω αστοχίας του σχεδιασμού του δείκτη ο οποίος ενώ έχει σχεδιαστεί βάσει μοναδιαίου κόστους αμιγώς κατασκευαστικών έργων στην μέτρηση του περιλαμβάνει και έργα εξοπλισμού. Αν αφαιρεθούν τα έργα που αφορούν εξοπλισμό από την τιμή επίτευξης η τιμή στόχος των ενταγμένων έργων ανέρχεται στο 1.105, δηλαδή στο 51,4% της τιμής στόχου 2023. Υπό τις προϋποθέσεις έγκαιρης ένταξης έργων που αναλύθηκαν και στον οικονομικό δείκτη η επίτευξη του στόχου θεωρείται εφικτή για το 100% της επίτευξης του δείκτη.</p>
10	T1390	Ποσό Πιστοποιημένων Δαπανών	€ (Euro)	30.564.604			
10	CO35	Παιδική μέριμνα και εκπαίδευση: Δυναμικότητα ενισχυόμενων υποδομών παιδικής μέριμνας ή εκπαίδευσης	Άτομα	2.150			

B.3. Συμπεράσματα - Προτάσεις.

Συνοψίζοντας τα ευρήματα της ανάλυσης του πλαισίου επίδοσης προκύπτει, ότι:

- Χωρίς την αναπροσαρμογή του οικονομικού δείκτη είναι ανέφικτη η επίτευξη των οικονομικών στόχων του πλαισίου επιδόσεων σε 9 εκ των 11 Αξόνων Προτεραιότητας για το 2018. Ακόμα και με την «τεχνική» αναπροσαρμογή που έχει προταθεί για οριζόντια ανομοίωση κατά 34,8%, η μη επίτευξη θα περιοριστεί σε 8 εκ των 11 Αξόνων. Προτείνεται συνεπώς μια συνολική αναπροσαρμογή του οικονομικού δείκτη, η οποία θα τεκμηριωθεί και παρουσιαστεί στην Ενότητα Ε ως μέρος των προτάσεων αναθεώρησης του προγράμματος.
- Ανεξάρτητα της έγκρισης της αναπροσαρμογής του οικονομικού δείκτη, λόγω των καθυστερήσεων στην πορεία υλοποίησης (βλέπε αναλυτικά ενότητα Α) θεωρείται δεδομένο ότι το Πλαίσιο Επίδοσης δεν θα επιτευχθεί για τους ΑΞ02, ΑΞ03, ΑΞ08 καθώς λόγω μικρής (ως μηδενικής) ενεργοποίησης δεν υπάρχουν διορθωτικά μέτρα που θα μπορούσαν να προταθούν.
- Χωρίς την λήψη διορθωτικών μέτρων στα ορόσημα των εκρών τους κίνδυνο μη επίτευξης των στόχων 2018 αντιμετωπίζουν οι ΑΞ01, ΑΞ04.
- Παρόλα τα προβλήματα σε σχέση με την επίτευξη των οροσήμων 2018 για τους στόχους 2023 κρίνεται ως προς την επίτευξη τους, ότι:
  - ο 17 είναι ιδιαίτερα ασφαλείς για το 100% επίτευξης τους
  - ο 8 είναι εφικτοί τουλάχιστον για το 85%
  - ο 1 υπό συνθήκες επισφαλής (ύδατα), ενώ υπάρχουν και 2 για τους οποίους λόγω έλλειψης στοιχείων δεν μπορεί να γίνει εκτίμηση.

Η εκτίμηση για το 2023 βασίζεται στα εξής δεδομένα:

- Στις τιμές στόχου των δελτίων ένταξης που σε πολλές περιπτώσεις υπερκαλύπτουν τους στόχους.
- Για το σύνολο των δράσεων που δεν έχουν ακόμα υπάρξει προσκλήσεις ή εντάξεις έργων υπάρχουν ικανά χρονικά περιθώρια για την υλοποίηση τους, ενώ τα όποια προβλήματα έχουν καθυστερήσει ή εξακολουθούν να καθυστερούν την υλοποίηση τους θεωρούνται επιλύσιμα σε συγκεκριμένο (πλέον) χρονικό πλαίσιο.
- Δεν προκύπτουν στοιχεία που να υποδεικνύουν κορεσμό ζήτησης (σε βαθμό που να μην καλύπτονται οι στόχοι) σε δράσεις που τροφοδοτούν τους δείκτες του Πλαισίου Επίδοσης.

Παρόλα αυτά, ο κίνδυνος μη επίτευξης των στόχων στο 100% είναι υπαρκτός για τους Άξονες Προτεραιότητας 1,2,3 στο βαθμό που λόγω προβλημάτων που έχουν αναλυθεί στην ενότητα Α, καθυστερεί η ένταξη έργων Κρατικών Ενισχύσεων, καθώς ορισμένοι από τους «τύπους» έργων (clusters, συνεργατικά σχήματα), βάσει στοιχείων αντίστοιχων παρεμβάσεων της περιόδου 2007-2013, έχουν σχετικά μεγάλους χρόνους υλοποίησης (30 έως 48 μήνες). Καθώς οι παρεμβάσεις αυτές αποτελούν μέρος αυτών που περιλαμβάνονται στους σχετικούς άξονες προτεραιότητας η επίτευξη θεωρείται ασφαλής για την τιμή του 85% των δεικτών.

Οι προτάσεις για αναθεωρήσεις του πλαισίου επίδοσης παρουσιάζονται συνολικά στην ενότητα Ε προκειμένου να λάβουν υπόψη τις προτεινόμενες τροποποιήσεις σε αυτό.

Γ. Αποδοτικότητα του ΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020.

Τον Μάιο του 2018 ελάχιστες πράξεις του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 είχαν υλοποιηθεί ως προς το φυσικό τους αντικείμενο σε τέτοιο βαθμό ώστε να θεωρηθεί ότι αποτελούν τελικές εκροές δράσεων του προγράμματος (ιδιαίτερα στους τομείς του ΕΤΠΑ). Κατά συνέπεια η εκτίμηση της αποδοτικότητας υπό την έννοια σύγκρισης του κόστους επίτευξης των στόχων ομοειδών παρεμβάσεων (εντός ή εκτός Προγράμματος) ή μιας παρέμβασης πριν και μετά την υλοποίηση της δεν είναι επίκαιρη για μεγάλο μέρος των Δράσεων του Προγράμματος. Εξίσου περιορισμένη σκοπιμότητα ως προς την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων είναι η εξέταση της αποδοτικότητας σε δράσεις του ΕΚΤ οι οποίες υλοποιήθηκαν βάσει προκαθορισμένου ποσού ενίσχυσης ανά συμμετέχοντα, καθώς η αποδοτικότητα προκαθορίζεται από το ύψος της ενίσχυσης. Μεγαλύτερη σημασία κατά την παρούσα φάση του κύκλου ζωής του Προγράμματος έχει από πλευρά αποδοτικότητας η εξέταση των διαδικασιών ένταξης των έργων και των χρονικών παραμέτρων που τις καθορίζουν προκειμένου να προκύψουν συμπεράσματα και προτάσεις που ενδεχόμενα θα βελτιώσουν την αποδοτικότητα των διαδικασιών αυτών στο υπόλοιπο του προγράμματος. Για τον λόγο αυτό στην Ενότητα Γ προστίθεται πέρα τον συμβατικών υποχρεώσεων το κεφάλαιο Γ.2 το οποίο περιλαμβάνει τα σχετικά στοιχεία.

Κύριο μέσο για την αποτίμηση της αποδοτικότητας είναι το μοναδιαίο κόστος, το οποίο υπολογίζει το μέσο κόστος για την παραγωγή μιας μονάδας εκροής. Στις περιπτώσεις που δεν υπάρχουν ως σήμερα εκροές, ο υπολογισμός του μοναδιαίου κόστους βασίζεται στα δεδομένα των εντάξεων έργων. Τα δεδομένα αυτά απεικονίζουν τον οικονομοτεχνικό σχεδιασμό των έργων και προσφέρουν μια ασφαλέστερη εκτίμηση για τις επίτευξης του προγράμματος. Στην συνέχεια το μοναδιαίο κόστος των ενταγμένων συγκρίνεται με το προγραμματικό μοναδιαίο κόστος, το οποίο χρησιμοποιήθηκε για τον οικονομικό σχεδιασμό του Προγράμματος. Σε περιπτώσεις μεγάλων αποκλίσεων μεταξύ των δύο αυτών μεγεθών (και κυρίως υπερβάσεων) στο μοναδιαίο κόστος δημιουργείται κίνδυνος μη επίτευξης των σχεδιαζόμενων εκροών.

Στην ενότητα αυτή ελέγχεται επίσης η αποδοτικότητα του συστήματος επιλογής και ένταξης έργων προκειμένου να απαντηθούν ερωτήματα σχετικά πως οι δομές, οι μηχανισμοί και οι πρακτικές για την επιλογή έργων επηρεάζουν την πορεία υλοποίησης του προγράμματος, τις εκροές και τα αποτελέσματα του. Η διερεύνηση αυτή είναι ένα ειδικό κομμάτι το οποίο δεν υπήρχε στην πρώτη έκθεση καθώς η πληροφορία βασίστηκε σε έρευνα πεδίου που διενεργήθηκε στην Μονάδα Α2 της ΕΥΔ ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020.

Γ.1. Αποτίμηση της πορείας υλοποίησης του Ε.Π. σε όρους αποδοτικότητας ανά Άξονα Προτεραιότητας και Επενδυτική Προτεραιότητα με σημείο αναφοράς την 31/05/2018.

Η αποτίμηση της πορείας υλοποίησης του ΕΠ πραγματοποιείται καταρχήν βάσει της επίτευξης ή των στοιχείων εντάξεων. Αφορά συνεπώς αποκλειστικά Επενδυτικές προτεραιότητες για τις οποίες υπάρχουν τουλάχιστον εντάξεις «τυπικών πράξεων», δηλαδή πράξεων που έχουν ως φυσικό αντικείμενο ενέργειες που θα χρηματοδοτηθούν κατά κύριο λόγο στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου και δεν είναι συμπληρωματικά – επιμέρους έργα τα οποία εντάσσονται μεν στους στόχους άλλα αφορούν μεμονωμένες ενέργειες. Κατά συνέπεια δεν μπορεί να εκτιμηθεί για τους Άξονες Προτεραιότητας 2,3,4 και 8 (όπου οι εντάξεις αφορούν επιμέρους έργα προπαρασκευαστικού ή ειδικού χαρακτήρα) και για τις Επ.Π 6δ, 6ε, 6f, 7ε, 9c. Παράλληλα ο υπολογισμός τους δεν έχει σκοπιμότητα (σε αυτή την φάση) για δράσεις όπου το κόστος είναι προκαθορισμένο και διαμορφώνεται από τον αριθμό των συμμετεχόντων (π.χ. δράσεις ενταξιοποίησης).

Επισημαίνεται ότι δράσεις του ΕΚΤ λόγω του περιεχομένου τους, ουσιαστικά συγκεντρώνουν ως οικονομική εκροή δαπάνες που αφορούν κάλυψη μισθοδοσιών, κάλυψη παγίων εξόδων, κάλυψη δαπανών για την προσφορά μιας υπηρεσίας που γενικά μετρίεται με από τρόπο σε ανθρωποώρες κλπ. Αυτό σημαίνει ότι συνήθως η προσέγγιση κατά το σχεδιασμό ταυτίζεται απόλυτα με την υλοποίηση με την έννοια ότι όσος π/υ διατίθεται τόσο έργο και παράγεται.. Καθώς το ΕΚΤ δεν έχει πχ κατασκευαστικά έργα, δαπάνες για εξοπλισμό, μελέτες κλπ, έχει ως επί το πλείστον πχ το κόστος της μισθοδοσίας δασκάλων ειδικής αγωγής, το κόστος χρήσης παιδικών σταθμών, δηλαδή κόστη εγνωσμένα και ελεγχόμενα από κρατικούς φορείς είναι σχετικά ασφαλείς οι αρχικές εκτιμήσεις. Με δεδομένο ότι η αρχική πρόβλεψη γίνεται με βάση τους πόρους διατίθενται. Γι αυτό και δεν υπάρχουν διαφορές μεταξύ του ύψους του π/υ και της νομικής δέσμευσης τις περισσότερες φορές, άρα ίδιο μοναδιαίο κόστος κατά τον σχεδιασμό και ίδιο κατά την υλοποίηση. Όπου δε, υπάρχει απόκλιση, αυτό γίνεται γιατί δεν έχει υπολογιστεί σωστά ο αριθμός των ωφελομένων (ήταν τελικά περισσότεροι από ότι περιμέναμε ή λιγότεροι. Στην ουσία όμως το μοναδιαίο κόστος δεν θα διαφοροποιηθεί από το αρχικό)

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Πίνακας 14: Εκτίμηση Μοναδιαίου κόστους βάση υλοποίησης

Επ.Π.	Εκροή	Μονάδα υπολογισμού	Μοναδιαίο Κόστος, Σχεδιασμού	Υλοποίησης ²⁸	Σχόλια Αξιολογητή
1a	Ερευνητές που εργάζονται σε βελτιωμένες εγκαταστάσεις ερευνητικών κέντρων	Μέσο ποσό για την στήριξη ενός ισοδύναμου έτους εργασίας ερευνητή	72.0000 (71.429)	59.610 (Ε)	Η διαφορά κόστους ενδέχεται να οφείλεται σε θεώρηση μείωσης του κόστους εργασίας από τους φορείς υποβολής των προτάσεων. Πέρα μιας ενδεχόμενης μείωσης της αμοιβής των ερευνητών λόγω της κρίσης θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το εύρος του κόστους προμήθειας εξοπλισμού έχει μεγάλη διακύμανση και εξαρτάται από το ερευνητικό αντικείμενο. Ως εκ τούτου η απόκλιση είναι ρεαλιστική.
1b	Επιχειρήσεις που λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη	Μέσο κόστος για την στήριξη μίας επιχείρησης	9.375,00	6.785,00 (Ε)	Το μέσο κόστος επί του παρόντος αναφέρεται στις επιχειρήσεις που θα υποστηριχθούν με μη οικονομικά μέσα από τον Μηχανισμό της RIS. Ο ορισμός της τιμής 200 είναι ωστόσο ενδεικτική και αναμένεται να αυξηθεί.
5a	Πληθυσμός που ωφελείται από αντιπλημμυρικά μέτρα	Δαπάνη ανά ωφελούμενο κάτοικο	545,63	36,25 (Υ) 228.17 (Ε)	Υπολογίζονται δύο τιμές. Η τιμή Υ προκύπτει βάσει των υλοποιημένων εκροών και η τιμή Ε βάσει των ενταγμένων έργων. Το μοναδιαίο κόστος εξαρτάται από την πληθυσμιακή πυκνότητα των περιοχών των έργων, ως εκ τούτου έργα που καλύπτουν πυκνότερες αστικές περιοχές έχουν μεγαλύτερη αποδοτικότητα.
6β	Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένες υπηρεσίες ύδρευσης	Δαπάνη ανά πρόσθετο κάτοικο	166,50	11,79 (Ε) (77,3)	Ομοίως με την 5 ^α , το μέσο κόστος επηρεάζεται από την πληθυσμιακή πυκνότητα. Ως εκ τούτου η ένταξη έργου που αναφέρεται στο ΠΣΘ μειώνει ιδιαίτερα το μ.κ. Επίσης συναθροίζονται έργα κατασκευής δικτύων (υψηλού κόστους) με έργα παρακολούθησης δικτύων (χαμηλού κόστους). Αφαιρώντας τα έργα τηλεματικής το κόστος διαμορφώνεται σε 77,3 € / κατ.
6c	Επιπλέον επισκέπτες σε ενισχυόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και πόλους έλξης επισκεπτών	Δαπάνη ανά επιπλέον επισκέπτη	4.922,00	481,02*(Ε)	Το προγραμματικό μ.κ. είναι «υπερβολικό» δεδομένου ότι εκτιμά μία πάρα πολύ υψηλή επένδυση για την προσέλκυση ενός επιπλέον επισκέπτη (κατ' έτος). Τα στοιχεία εντάξεων κοινωνικοποιούν κατά κάποιο τρόπο το κόστος αυτό, το οποίο σε οικονομικούς όρους παραμένει υψηλό. (* Υπολογίζεται επί του προϋπολογισμού έργων που συμβάλουν στον δείκτη, δηλαδή των ενταγμένων πράξεων στις δράσεις 6.γ.1 και 6.γ.2 – 11.159.688€).
7a	Νέες οδοί ΔΕΔ- Μ	Κόστος ανά χλμ.	31.428.571	46.844.789(Ε)	Αφορά επί της ουσίας το μοναδιαίο κόστος ενός έργου και συγκεκριμένα του έργου: «Κατασκευή ανισόπεδου κόμβου Κ16 στη συμβολή ΠΑΘΕ και εσωτερικής περιφερειακής οδού Θεσσαλονίκης Β' Φάση» με εκροή 1,4 χιλιόμετρα. Η διαφορά στο μ.κ. υλοποίησης σε σχέση με το μ.κ. σχεδιασμού δεν εγκυμονεί σημαντικό κίνδυνο μιας και οι πρόσθετοι πόροι που

²⁸ Βάση εκροών – υλοποίησης (Υ) ή ένταξης (Ε)

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π.	Εκροή	Μονάδα υπολογισμού	Μοναδιαίο Κόστος, Σχεδιασμού Υλοποίησης ²⁸		Σχόλια Αξιολογητή
					απαιτούνται είναι περιορισμένοι για τα δεδομένα του Άξονα και μπορούν να καλυφθούν από ανακατανομή πόρων εντός του.
7β	Νέες οδοί	Κόστος ανά χλμ.	3.142.857	2.846.703,22(E)	Το μοναδιαίο κόστος σχεδιασμού προκύπτει από το άθροισμα της ΔΔ (με αποθεματικό) των ΚΠ 29 και 30 διαιρούμενο με το άθροισμα των τιμών στόχου για τους δείκτες CO13 και CO14 (35+11 χλμ.). Το μοναδιαίο κόστος υλοποίησης προκύπτει από το άθροισμα της ΔΔ των ενταγμένων έργων προς το άθροισμα των χλμ. από τις τιμές στόχου ένταξης για τους ίδιους δείκτες. Προκύπτει σχεδόν διπλάσια οικονομική αποδοτικότητα με μελλοντική υπερκάλυψη των σχεδιαζόμενων εκροών.
9α	βελτιωμένες υπηρεσίες υγείας	Δαπάνη ανά εξυπηρετούμενο πληθυσμό	20	13,05(E)	Το μοναδιαίο κόστος προκύπτει «μικτό» προσμετρώντας τόσο υποδομές, όσο και εξοπλισμό (όπως εκτιμήθηκε και ex ante). Ως βάση υπολογισμού χρησιμοποιείται το σύνολο του πληθυσμού που δηλώνετε από τα ΤΔΕ, νούμερο δηλαδή μεγαλύτερο από αυτό του πληθυσμού της ΠΚΜ.
9ι	Στήριξη θέσεων εργασίας	Επιχορήγηση ανά άτομο	-	2.268 - 2.468 (Υ)	Προκύπτει βάσει των δύο πρώτων κύκλων που έχουν υλοποιηθεί (2015/16, 2016/17).
9ii	Δομές που υποστηρίζονται	Επιχορήγηση ανά δομή	-	716.000 (Ε)	Η τιμή έχει ενδεικτική σημασία. Το κόστος προκαθορίστηκε από το όριο της Δράσης
9iii	Δομές υποστήριξης γυναικών	Επιχορήγηση ανά δομή		398.165 (Υ)	
9iii	Σχολικές Μονάδες που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις για ΑΜΕΑ	Κόστος ανά σχολείο	-	5.257 (Ε)	
9iv	Κέντρα κοινότητα	Κόστος ανά κέντρο	-	112.320 (Υ)	Το κόστος προκαθορίστηκε από το όριο της Δράσης.
10α	Βελτιωμένες / Νέες θέσεις παιδικής μέριμνας / εκπαίδευσης	Δαπάνη ανά θέση	9.534,88	128,91	Με βάση τα υπάρχοντα δεδομένα, αν μετρηθούν μόνο τα κατασκευαστικά έργα το μ.κ υπολογίζεται σε 12.961 € ανά τ.μ. και για τα έργα ΤΠΕ 1,61 € ανά τ.μ. ή 14,6€ ανά μαθητή. (βλέπε αναλυτικά (Πίνακας 4: Πρόβλεψη επίτευξης στόχων σε επίπεδο δεικτών εκροής ΕΤΠΑ). Η απόκλιση στη μέση τιμή οφείλεται στο ότι στις υποθέσεις υπολογισμού του δείκτη προγραμματικά δεν είχε προβλεφθεί η υλοποίηση έργων μικρο-εξοπλισμού πληροφορικής σε περιφερειακό επίπεδο με ιδιαίτερα χαμηλό κόστος ανά μαθητή.

Γ.2. Αποδοτικότητα διαδικασιών ένταξης έργων.

Στην παρούσα ενότητα (η οποία περιλαμβάνεται μόνο στην τελική έκθεση Αξιολόγησης) παρουσιάζονται τα κύρια ευρήματα που αφορούν στην αποδοτικότητα (και σε μικρότερο βαθμό στην αποτελεσματικότητα) των δομών, μηχανισμών και πρακτικών ένταξης έργων στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020. Η εξέταση στηρίζεται σε Έρευνα Πεδίου που διενεργήθηκε στην μονάδα Α2 της ΕΥΔ του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 με στόχο την καταγραφή και κατανόηση των διαδικασιών που ακολουθήθηκαν προκειμένου να τεκμηριωθούν απαντήσεις στα ακόλουθα αξιολογητικά ερωτήματα:

- Πόσο αποδοτικές ήταν από άποψη χρόνου οι διαδικασίες επιλογής και ένταξης πράξεων στο ΕΠ; Που εντοπίστηκαν προβλήματα, τι επιπτώσεις είχαν και με ποιο τρόπο ξεπεράστηκαν;
- Ποια ήταν η ανταπόκριση των φορέων σε σχέση με τις ανάγκες και τις προβλέψεις σε ποιοτικούς και ποσοτικούς όρους; Που υπήρξε μεγάλη ζήτηση και που δεν καλύφθηκαν οι ανάγκες λόγω μικρής συμμετοχής; Πόσο αντικειμενικές και συναφείς υπήρξαν οι διαδικασίες επιλογής έργων;
- Ποια είναι τα μέτρα ή οι πρακτικές που θα μπορούσαν να βελτιώσουν την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών επιλογής και ένταξης έργων και να βελτιώσουν την επίδοση τους;

Η επίτευξη των στόχων σε ποσοτικούς και ποιοτικούς όρους ενός προγράμματος εξαρτάται σημαντικά από την έγκαιρη και απρόσκοπτη έναρξη της υλοποίησης των δράσεων του και την ποσοτική και ποιοτική επάρκεια των πράξεων που θα ενταχθούν. Το ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 εγκαινίασε την ενεργοποίηση της υλοποίησης των δράσεων του τον Δεκέμβριο του 2015, δηλαδή περίπου ένα έτος μετά την έγκρισή του. Κατά το διάστημα που μεσολάβησε υλοποιήθηκαν σημαντικές ενέργειες για την προετοιμασία των μηχανισμών και συστημάτων διαχείρισης και παρακολούθησης κατά τις απαιτήσεις του Κανονισμού, για την εξειδίκευση του περιεχομένου των δράσεων, των προσκλήσεων και των διαδικασιών επιλογής πράξεων καθώς και για την επιμέρους εκπλήρωση των αιρεσιμότητων που σχετίζονται με την ενεργοποίηση πράξεων σε Άξονες Προτεραιότητας / Θεματικούς Στόχους. Ειδικά ο τελευταίος παράγοντας όπως έχει ήδη αναλυθεί στην ενότητα Α.2.2. εξακολούθησε να είναι καθοριστικός για ορισμένες κατηγορίες πράξεων ως και τα τέλη του 2018, όταν και οι τελευταίες εκκρεμότητες που αφορούσαν τον Θ.Σ 3 εκπληρώθηκαν.

Όπως επίσης έχει παρουσιαστεί στην ενότητα Α, έως το Μάιο του 2018 είχαν εκδοθεί 112 προσκλήσεις εκ των οποίων:

- 72 είχαν ολοκληρωθεί (ημερομηνία λήξης πριν τις 31/5/2018) με την ένταξη 238 έργων
- 40 ήταν ανοικτές για την υποβολή προτάσεων, εκ των οποίων σε 1 είχαν ήδη ενταχθεί 9 έργα.

Οι διαδικασίες έκδοσης των προσκλήσεων, επιλογής και ένταξης των έργων, παρ' όλο που είναι κοινές για όλες τις δράσεις, επηρεάζονται από διάφορα χαρακτηριστικά των πράξεων. Με βάση αυτά τα χαρακτηριστικά μπορούν να διαχωριστούν στις ακόλουθες κατηγορίες.

Η πρώτη κύρια διάκριση διαδικασιών αφορά τις προσκλήσεις συγκριτικής αξιολόγησης και τις προσκλήσεις άμεσης αξιολόγησης. Το ενδιαφέρον ως προς την διερεύνηση της αποδοτικότητας εστιάζεται κύρια ως προς τις πρώτες όπου υπάρχουν ανταγωνιστικές διαδικασίες και κατά συνέπεια αξιολόγηση κριτηρίων σκοπιμότητας, αλλά και στις περιπτώσεις άμεσης αξιολόγησης στις οποίες ο κατάλογος των δικαιούχων εμφανίζει σχετικά μεγάλο αριθμό δυνητικών δικαιούχων. Στις προσκλήσεις αυτές εστίασαν οι Έρευνες Πεδίου. Για λόγους πληρότητας η έρευνα επεκτάθηκε και σε προσκλήσεις των οποίων οι διαδικασίες προχώρησαν ή ολοκληρώθηκαν μετά τις 31/05/2018.

Μια ακόμα διάκριση που επηρεάζει τις διαδικασίες ένταξης πράξεων σχετίζεται με το αν αυτές αφορούν μεταφερόμενα / συνεχιζόμενα έργα από το ΕΣΠΑ 2007-2013 ή αν πρόκειται για καινούργιες πράξεις. Στην περίπτωση των πρώτων οι διαδικασίες είναι συνοπτικές, ενώ και η εισαγωγή των στοιχείων τους στο σύστημα γίνεται βάση υφιστάμενων δεσμεύσεων, δημιουργώντας ορισμένα εκ πρώτης όψεως παράδοξα: έτσι για παράδειγμα στις περιπτώσεις συνεχιζόμενων έργων οι πράξεις εμφανίζουν να έχουν ημερομηνία έναρξης πριν την ημερομηνία προκήρυξης, ενώ στην περίπτωση των μεταφερόμενων είναι σύνηθες ο χρόνος αξιολόγησης των προτάσεων να είναι ιδιαίτερα σύντομος, ακόμα και μία μέρα.

Οι διαδικασίες ένταξης διαφοροποιούνται επίσης στην περίπτωση πράξεων που εντάσσονται σε Στρατηγικές Αστικής Ανάπτυξης. Στις περιπτώσεις αυτές παρεμβάλλεται η Αστική Αρχή ως Ενδιάμεσος Φορέας Υλοποίησης τόσο στην διαδικασία εξειδίκευσης, όσο και στην διαδικασία αξιολόγησης των προτάσεων. Περαιτέρω, οι διαδικασίες που ακολουθούνται στις πράξεις που εντάσσονται στις ΣΒΑΑ διαφοροποιούνται στην Μητροπολιτική Ενότητα Θεσσαλονίκης όπου μετέχουν πλέον του ενός Δήμοι και στις υπόλοιπες αστικές περιοχές στις οποίες η αστική αρχή ανήκει σε έναν δήμο. Στην πρώτη περίπτωση οι διαδικασίες είναι περισσότερο πολύπλοκες με την παρεμβολή του Συμβουλίου της Μητροπολιτικής στο οποίο εκπροσωπούνται όλοι οι δήμοι και το οποίο επικυρώνει τις όποιες αποφάσεις. Στις ΣΒΑΑ που συμμετέχει μόνο ένας Δήμος οι διαδικασίες είναι πιο απλές καθώς το παραπάνω βήμα απουσιάζει. Φυσικά η παράθεση ΕΦΔ αφορά και στις πράξεις Κρατικών Ενισχύσεων οι οποίες ωστόσο ενεργοποιήθηκαν τον 12/2018.

Συνολικά, λόγω της ένταξης του μεγάλου αριθμού μεταφερόμενων / συνεχιζόμενων έργων κατά το εξεταζόμενο πρώτο διάστημα υλοποίησης του προγράμματος, ο μέσος χρόνος του κύκλου ένταξης έργων, δηλαδή του διαστήματος από την δημοσίευση της προκήρυξης, ως την απόφαση ένταξης και την υπογραφή σύμβασης χρηματοδότησης του έργου ήταν ιδιαίτερα μικρός. Χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι προκηρύξεις του Άξονα Τεχνικής Βοήθειας, μόλις σε 9 περιπτώσεις ο χρόνος του κύκλου ένταξης ξεπέρασε τους 6 μήνες. Τα γενικά στατιστικά στοιχεία παρουσιάζονται και σχολιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί παρακάτω

Πίνακας 15: Γενικά Στατιστικά στοιχεία κύκλου ένταξης πράξεων ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020

Χρονική περίοδος (από –έως)	Μέση τιμή (ημέρες)	Μέγιστο	Ελάχιστο	Σχόλια
Έναρξη – λήξη υποβολής προτάσεων	143	699	8	Μεταφερόμενα / συνεχιζόμενα έργα έχουν μικρό χρόνο καθώς εντάσσονται άμεσα. Η μέγιστη τιμή αφορά έργα άμεσης αξιολόγησης όπου οι δικαιούχοι είναι συγκεκριμένοι και οι δράσεις έχουν σαφή ιεράρχηση όπως τα έργα ανάπλασης αρχαιολογικών χώρων, τα έργα Τεχνικής Βοήθειας και οι πράξεις του ΕΣ 7ε (Φυσικό αέριο), στα έργα αυτά οι προσκλήσεις όπως είναι φυσικό είναι χρονικά ανοικτές 'έως εξαντλήσεως προϋπολογισμού'
Έναρξη υποβολής προτάσεων - Ένταξης πράξεων στο Πρόγραμμα	90,3	288	0	Υπολογίζεται όλο το διάστημα από την ημερομηνία ανάρτησης της Πρόσκλησης ως την ημέρα ένταξης των έργων στο Πρόγραμμα. Το διάστημα αυτό επηρεάζεται από το είδος της Πρόσκλησης, αλλά και το αν αφορά μεταφερόμενα έργα. Στην δεύτερη περίπτωση ο χρόνος είναι ελάχιστος (από 0 ως 2 μέρες στις περισσότερες περιπτώσεις, ενώ εντοπίζονται ακόμα και αρνητικές τιμές σε τρεις περιπτώσεις) Οι προς τα άνω ακραίες τιμές αφορούν έργα τεχνικής βοήθειας και πολιτισμού (6γ1) δηλαδή έργα άμεσης αξιολόγησης και με μοναδικούς δικαιούχους. Δράσεις συγκρητικής αξιολόγησης με το μεγαλύτερο διάστημα

Χρονική περίοδος (από –έως)	Μέση τιμή (ημέρες)	Μέγιστο	Ελάχιστο	Σχόλια
Ενταξη – Ολοκλήρωση	1.315	2908	531	αξιολόγησης ήταν οι 1α1, 5α3 κ.α που θα εξεταστούν αναλυτικά στην επόμενη ενότητα. Το διάστημα είναι θεωρητικό και προσδιορίζεται σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα και τον προγραμματισμό των δικαιούχων. Ο μέσος χρόνος ολοκλήρωσης των ενταγμένων πράξεων υπολογίζεται 43 μήνες, ενώ το μέγιστο τα 8 περίπου έτη (παρακολούθηση νερών κολύμβησης, έργο που καλύπτει το σύνολο της περιόδου). Η παράμετρος αυτή θα είχε ενδιαφέρον να αξιολογηθεί και σε ex-post (των έργων) περίοδο προκειμένου να διερευνηθεί η ακρίβεια των δηλώσεων των δικαιούχων και οι παράγοντες που ενδεχομένως διαφοροποίησαν τον χρονικό προγραμματισμό.

Γ.2.1. Αποδοτικότητα ανά Αξονα Προτεραιότητας.

Παρακάτω παρουσιάζονται για κάθε Αξονα Προτεραιότητας ξεχωριστά τα κύρια χαρακτηριστικά των διαδικασιών που ακολουθήθηκαν, με έμφαση σε δράσεις συγκριτικής αξιολόγησης, όπου υπήρχε μεγάλος αριθμός και ποικιλομορφία δυνητικών δικαιούχων.

ΑΠ 01 Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας

Στον Άξονα Προτεραιότητας 1 εκδόθηκαν 2 προσκλήσεις. Το διάστημα ενεργοποίησης των προσκλήσεων ήταν 90 ημέρες. Το διάστημα συμβασιοποίησης διήρκεσε 144 ημέρες από το τέλος της προθεσμίας λήξης των προτάσεων για τα έργα της δράσης 1α1 και 52 μέρες για το έργο της δράσης 1β2 για τον μηχανισμό του συστήματος καινοτομίας (άμεσης αξιολόγησης / ένας δυνητικός δικαιούχος) . Οι χρόνοι είναι ικανοποιητικοί καθώς είναι εντός του προβλεπόμενου πλαισίου (λαμβάνομένου υπόψη του περιθωρίου για προσκόμιση συμπληρωματικών στοιχείων).

Η ανάλυση της διαδικασίας υλοποίησης της διαδικασίας επιλογής πράξεων στον ΕΣ 1α1, έχει ιδιαίτερη σημασία καθώς αποτελεί την πρώτη διαδικασία υλοποίησης της RIS και την πρώτη διαδικασία αξιολόγησης προτάσεων και ένταξης έργων στον τομέα της Έρευνας και Τεχνολογίας (με, επί της ουσίας, όρους συγκριτικής αξιολόγησης) που υλοποιείται από την ΕΥΔ του ΕΠ.

Ο χρόνος έκδοσης της πρόσκλησης (6/2017) καθορίστηκε από την εκπλήρωση αιρεσιμότητας σε εθνικό επίπεδο και η ενεργοποίηση της Πράξης ήταν άμεση (7/2017). Η ΕΥΔ ΠΚΜ επέδειξε υψηλή ετοιμότητα αποδεικνύοντας την ιδιαίτερη βαρύτητα και σημασία που δίνει η Περιφέρεια στην υλοποίηση της Στρατηγικής. Παρά το γεγονός ότι οι δυνητικοί δικαιούχοι ήταν συγκεκριμένοι, η ζήτηση ήταν σημαντική. Οι δικαιούχοι αντιμετώπισαν ορισμένες δυσκολίες στην σύνταξη των προτάσεων, οι οποίες συσχετίζονται με την κατανόηση των κριτηρίων επιλογής και όχι με το περιεχόμενο του φακέλου υποβολής των προτάσεων. Όπως θα αναλυθεί παρακάτω, η κύρια αιτία απόρριψης προτάσεων ήταν η μη συμμόρφωση με τον όρο υποστήριξης μίας πρότασης ανά ερευνητική μονάδα. Ο χρόνος υποβολής προτάσεων παρατάθηκε κατά ένα μήνα λόγω της αδυναμίας των δικαιούχων (Πανεπιστήμια / Δημόσιοι Ερευνητικοί Φορείς) να προετοιμάσουν προτάσεις κατά την θερινή περίοδο κατά την οποία οι πρυτανικές αρχές που εμπλέκονταν στην διαδικασία κύρωσης των δικαιολογητικών συμμετοχής είναι κλειστές.

Κατατέθηκαν συνολικά 35 προτάσεις εκ των οποίων το 45,7% απορρίφθηκε λόγω μη συμμόρφωσης με κριτήρια της πρόσκλησης. Συγκεκριμένα οι απορριφθείσες προτάσεις δεν τηρούσαν τους

περιορισμούς που αφορούσαν: α) το επί ποινή αποκλεισμού δικαίωμα συμμετοχής κάθε φορέα (Ερευνητικής μονάδας, εργαστηρίου) σε μία μόνο πρόσκληση και β) την υποχρέωση συσχέτισης του ερευνητικού αντικειμένου με τους τομείς της RIS. Ενστάσεις αφορούσαν κύρια το δεύτερο κριτήριο καθώς το όριο συνάφειας μια ερευνητικής εφαρμογής με την RIS επιδέχεται ερμηνειών. Η ευθύνη – αρμοδιότητα απόφασης αναλήφθηκε εξ ολοκλήρου από την ΕΥΔ καθώς ο μηχανισμός διοίκησης της RIS δεν είχε εγκατασταθεί κατά την περίοδο αξιολόγησης των προτάσεων. Η διαβίβαση αρμοδιότητας του συγκεκριμένου κριτηρίου στον μηχανισμό διοίκησης ενδεχόμενα να ισχυροποιούσε την αποδοχή της κρίσης από τους απορριφθέντες δικαιούχους. Το μεγάλο ποσοστό απορρίψεων και η ανάγκη παροχής πρόσθετων στοιχείων από τους δυνητικούς δικαιούχους είχε ως αποτέλεσμα στον χρόνο αξιολόγησης (77 ημέρες) να προστεθούν άλλες 67 ημέρες για την εξέταση των ενστάσεων και ο συνολικός χρόνος να ανέλθει στις 144 (ημερολογιακές) μέρες.

Το σύνολο των μη απορριπτόμενων για τυπικούς λόγους προτάσεων (19) αξιολογήθηκε θετικά. Η πολύ καλή ποιότητα των προτάσεων οδήγησε εν τέλει σε διπλασιασμό του αρχικού προϋπολογισμού με αποτέλεσμα να χρηματοδοτηθούν όλες οι θετικά αξιολογημένες προτάσεις.

Ως καλή πρακτική θα πρέπει να ληφθεί η διαδικασία «κεντρικής» συλλογής - υποβολής των απαραίτητων δικαιολογητικών σε επίπεδο ιδρύματος. Η διαδικασία αυτή συνοδεύτηκε με την έγκαιρη ενημέρωση των σχετικών δομών των ιδρυμάτων μέσα από τεχνικές συναντήσεις για τα χαρακτηριστικά και τα απαιτούμενα των προτάσεων. Αποτέλεσμα ήταν α) η σχετικά μικρή ανάγκη υποστήριξης των φορέων στην σύνταξη των προτάσεων και β) η πολλή καλή βαθμολογία του συνόλου των προτάσεων. Η ύπαρξη υψηλής ποιότητας προτάσεων οδήγησε εν τέλει και στον διπλασιασμό του αρχικού προϋπολογισμού της πρόσκλησης.

ΑΠ 02 Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών

Ως τον Μάιο του 2018 δεν είχαν ενταχθεί έργα στον ΑΠ02, λόγω της καθυστερημένης εκπλήρωσης των σχετικών αιρεσιμοτήτων. Ωστόσο, είχε ξεκινήσει η διαδικασία έκδοσης προσκλήσεων που αφορούσαν δύο κατηγορίες πράξεων: α) σχετιζόμενες με ΒΑΑ και β) ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών φορέων του δημοσίου. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η δεύτερη περίπτωση η οποία είχε ανταγωνιστικό χαρακτήρα με την πρόσκληση 088.2c.

Η πρόσκληση 088.2c αφορούσε Ανάπτυξη / αναβάθμιση παρεχόμενων υπηρεσιών ΤΠΕ από Δημόσιους Φορείς, με περιορισμό ως προς το κατώτατο ποσό ενίσχυσης τις 400.000 €. Η πρόσκληση περιελάμβανε ένα μεγάλο φάσμα φορέων και παρά το κατώφλι ενίσχυσης, είχε μεγάλη ζήτηση. Συνολικά κατατέθηκαν 35 προτάσεις, εκ των οποίων 33 αξιολογήθηκαν κατ' αρχήν θετικά με συνολικό προϋπολογισμό 23.640.000 € (έναντι 1.000.000 €) της αρχικής πρόσκλησης. Εν τέλει, με την αύξηση του π/υ σε 4.812.000 € εντάχθηκαν 9 προτάσεις.

Ο μεγάλος αριθμός προτάσεων σε συνδυασμό με την ανάγκη ειδικών τεχνικών γνώσεων για την αξιολόγηση των πράξεων οδήγησε στην απόφαση λήψης εξωτερικού συμβούλου για την αξιολόγηση των προτάσεων. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης έδειξαν ότι οι προτάσεις με την υψηλότερη βαθμολογία προήλθαν στην πλειοψηφία τους από φορείς του 'κεντρικού' ή 'περιφερειακού' τομέα (Νοσοκομεία, Μουσεία, Ακαδημαϊκά ιδρύματα, Περιφέρεια) με συγκεκριμένες θεματικές αρμοδιότητες. Οι δομές αυτές όπως είναι λογικό διαθέτουν μεγαλύτερη ικανότητα για την ανάπτυξη προτάσεων από φορείς όπως οι δήμοι που έχουν περιορισμένη

Μόνο δύο Δήμοι μπόρεσαν να παρουσιάσουν επιλέξιμες προτάσεις. Σε γενικές γραμμές από την αξιολόγηση προκύπτει ότι με εξαίρεση ελάχιστους Δήμους που διαθέτουν και αυξημένη ικανότητα (υπηρεσίες) αλλά και εμπειρία στην κατάθεση προτάσεων, δεν προκύπτει δυνατότητα ανταγωνισμού

μεταξύ προτάσεων από έναν τυπικό Δήμο της ΠΚΜ και έναν φορέα περιφερειακής ή εθνικής εμβέλειας ή μία θεματική δομή όπως ένα νοσοκομείο ή ένα Πανεπιστήμιο τα οποία έχουν την δυνατότητα αφενός να παρουσιάσουν εξειδικευμένες ανάγκες και αφετέρου διαθέτουν καλύτερη τεχνική ικανότητα στην εκπόνηση προτάσεων. Για τους δήμους με λιγότερες τεχνικές και διοικητικές ικανότητες θα ήταν ίσως προτιμότερο στο πλαίσιο του ΕΣ2.1 να υπάρχει ξεχωριστή ειδική πρόσκληση με συγκεκριμένα επιλέξιμα αντικείμενα που θα εστιάζουν σε συγκεκριμένες – αναγνωρισμένες ανάγκες (π.χ. ηλεκτρονικό πρωτόκολλο, e-ΚΕΠ, έλεγχος στάθμευσης, πολιτική προστασία) με μικρό προϋπολογισμό και θα περιέχουν κατά το δυνατό εκ των προτέρων προτυποποιημένα έργα (ακόμα και με χρήση διαδικασιών απλοποιημένου κόστους) προκειμένου η σύνταξη των προτάσεων να είναι περισσότερο απλή.

Επίσης στο πλαίσιο της ύπαρξης συγκεκριμένων προσκλήσεων στον ΕΣ 2.γ για έργα των ΣΒΑΑ, ενδεχόμενα να πρέπει να εφαρμοστούν ειδικά κριτήρια τα οποία θα διασφαλίζουν τον διαχωρισμό των προτεινόμενων έργων από τις στρατηγικές.

Κύριο συμπέρασμα που προκύπτει από την έρευνα πεδίου είναι ότι στο πλαίσιο υλοποίησης του ΕΣ 2γ1 θα πρέπει να υπάρχει περαιτέρω εξειδίκευση και ενδεχόμενα διαχωρισμός δράσεων ανά κατηγορία φορέων. Η σκοπιμότητα της επιλεξιμότητας Δήμων, κρίνοντας εκ του αποτελέσματος,

ΑΠ 04 Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς

Η ενεργοποίηση των δράσεων του ΑΠ 4 καθυστέρησε λόγω της αιρεσιμότητας που σχετιζόταν με την αναθεώρηση του ΚΕΝΑΚ και η οποία εκπληρώθηκε στα τέλη του 2017. Η ενεργοποίηση του ΕΠ ΠΚΜ υπήρξε άμεση και εντός του 2018 υπήρξε σημαντική πρόοδος με την σχεδόν ταυτόχρονη ενεργοποίηση επτά προσκλήσεων (πέντε εκ τις οποίες για έργα που εντάσσονται στις ΣΒΑΑ).

Κύριο ενδιαφέρον παρουσιάζει η Δράση 4γ1 'Ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας' με δικαιούχους Δημόσιους φορείς όλων των βαθμίδων διοίκησης και στόχους κτίρια όπως Νοσοκομεία, Σχολεία, κτίρια διοίκησης. Η Δράση ενεργοποιήθηκε το Μάρτιο του 2018 με την έκδοση της πρώτης Πρόσκλησης με Π/Υ 26.700.000 €. Κατά την διάρκεια υλοποίησης της αξιολόγησης δεν είχε ολοκληρωθεί η ένταξη έργων (1/2019 αναμένεται να εκδοθεί ο τελικός πίνακας δικαιούχων). Συνολικά κατατέθηκαν 57 προτάσεις, 48 από αυτές αξιολογήθηκαν θετικά εκ των οποίων θα χρηματοδοτηθούν 40. Ο συνολικός προϋπολογισμός των υπό ένταξη πράξεων αναμένεται να είναι 39.795.573 € (149% επί του αρχικού).

Τα στοιχεία δείχνουν σημαντική ζήτηση αλλά και ετοιμότητα φορέων στην κατάθεση προτάσεων. Αυτή οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην μεγάλη περίοδο αδράνειας που μεσολάβησε λόγω της καθυστέρησης εκπλήρωσης της αιρεσιμότητας που είχε ως αποτέλεσμα σε εθνικό επίπεδο να παγώσει η χρηματοδότηση έργων βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας κτηρίων για περίπου δυο έτη. Παρά το μεγάλο αριθμό προτάσεων, εκτιμάται από τα στελέχη της ΔΑ ότι η αποδοτικότητα των πράξεων (εκροές / δαπάνη) που θα ενταχθούν θα είναι σχετικά περιορισμένη καθώς εν τέλει δεν κατατέθηκαν προτάσεις από νοσοκομεία τα οποία έχουν υψηλό συντελεστή αποδοτικότητας. Ο λόγος για την απουσία αυτή ήταν η παράλληλη ύπαρξη πρόσκλησης προς τους δικαιούχους αυτούς από το ΥΜΕΠΠΕΡΑΑ 2014-2020 για το ίδιο αντικείμενο.

Η έλλειψη συγχρονισμού και ο αποσπασματικός τρόπος υλοποίησης των αντίστοιχων δράσεων που προέκυψε λόγω της καθυστέρησης στην εκπλήρωση της αιρεσιμότητας επηρεάζει την αποδοτικότητα των επενδύσεων, καθώς συσσωρεύεται η ζήτηση χρονικά και εξαντλούνται περιοδικά οι ανθρωπίνι και τεχνολογικοί πόροι για την υλοποίηση των έργων, ενώ παράλληλα δημιουργεί 'κενά' διαστήματα, δυσκολεύοντας την λειτουργία μιας βιώσιμης αγοράς στον τομέα. Στο βαθμό που η Οδηγία για την ενεργειακή αποδοτικότητα και γενικότερα η στρατηγική για τον μετριασμό της κλιματικής Αλλαγής

έχουν μακροχρόνια εφαρμογή και στόχευση (2030+) είναι σημαντικό οι διαφορετικές χρηματοδοτικές πηγές να δρουν συμπληρωματικά και όχι ανταγωνιστικά. Θεωρείται ότι θα ήταν περισσότερο αποδοτικό ο χρηματοδοτικός μηχανισμός των πράξεων να έχει σταθερότητα, λειτουργώντας υβριδικά (συνδυάζοντας πολλαπλές πηγές χρηματοδότησης προκειμένου να επιτυγχάνει συνέχεια) και προβλέποντας πόρους μεταβατικής στήριξης.

ΑΠ 05 Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων.

Παρά την μη ύπαρξη Περιφερειακού Σχεδίου για την Αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής, που είναι υπό εκπόνηση, η ενεργοποίηση του ΑΠ05 ήταν πολύπλευρη καθώς ως το Μάιο του 2018 είχαν προκηρυχθεί πέντε σχετικές προσκλήσεις με διαφορετικά αντικείμενα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η διαδικασία ένταξης έργων για την διάβρωση των ακτών καθώς πέρα από την σημασία του, είναι ένας 'νέος' τύπος έργων που εντάσσεται στα Περιφερειακά ΕΠ με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και καθεστώς λόγω παρέμβασης στην ζώνη του αιγιαλού.

Η διαδικασία εξειδίκευσης και έκδοσης προσκλήσεων δεν επηρεάστηκε από καθυστερήσεις, ωστόσο η διαδικασία κατάθεσης προτάσεων και αξιολόγησης των έργων παρουσίασε ιδιαίτερες δυσκολίες. Είναι χαρακτηριστικό ότι απαιτήθηκε η αναθεώρηση (παράταση / αλλαγή προϋπολογισμού) της Πρόσκλησης 045.5a ('«Επενδύσεις για την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων από τη διάβρωση των ακτών στην Κεντρική Μακεδονία») συνολικά 7 φορές προκειμένου να οριστικοποιηθεί η ένταξη των πράξεων στο ΕΠ.

Ως προς την σκοπιμότητα της δράσης, αρχικά υπήρξε σημαντικό ενδιαφέρον από τους φορείς για να ενημερωθούν για το περιεχόμενο της ωστόσο κατατέθηκαν περιορισμένες προτάσεις. Κύρια αιτία για αυτό εκτιμάται ότι ήταν η μη ύπαρξη αδειών χρήσης αιγιαλού από την Κτηματική Υπηρεσία και η ιδιαίτερα χρονοβόρα και περίπλοκη διαδικασία απόκτησης τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις η έκδοση των αδειών χρήσης επηρέασε και το χρόνο αξιολόγησης των προτάσεων στις περιπτώσεις όπου η διαδικασία ήταν σε εξέλιξη.

Κατά την αξιολόγηση των προτάσεων που εν τέλει κατατέθηκαν διαφάνηκε επίσης ότι σε πολλές περιπτώσεις τα προτεινόμενα έργα δεν είχαν την απαραίτητη συνάφεια αντικειμένου, δεν αποτελούσαν δηλαδή έργα για την προστασία από την κλιματική αλλαγή ή εν γένει από φυσικούς κινδύνους. Επίσης το σύνολο των έργων ήταν αποκλειστικά τεχνικού τύπου, με υψηλό κόστος και μακροχρόνια μικρή αποτελεσματικότητα λόγω της περιορισμένης βιωσιμότητας τους και απουσίαζαν οι σύγχρονες πρακτικές για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας που στηρίζονται σε οικοσυστημικές προσεγγίσεις, δηλαδή έργα ECO-DRR και οικολογικής μηχανικής, ή συνδυασμένα χωροταξικά μέτρα.

Καθώς ο Στόχος της προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή θα είναι ιδιαίτερα αναβαθμισμένος στην νέα προγραμματική περίοδο 2021-2027 είναι ιδιαίτερα κρίσιμο να διορθωθούν - βελτιωθούν οι διαδικασίες σχεδιασμού παρόμοιων πράξεων. Η αλλαγή του πλαισίου είναι καθοριστική, ωστόσο αποτελεί ένα κεντρικό ζήτημα η επίλυση του οποίου ενδεχόμενα να μην προλάβει να γίνει εγκαίρως (δεδομένης της πολυπλοκότητας του θεσμικού πλαισίου). Απαιτείται συνεπώς, η προετοιμασία των έργων και η εφαρμογή των ενεργειών ωρίμανσης τους στην περίοδο 2019-2020 προκειμένου να είναι εφικτή η ύπαρξη μιας ώριμης ομάδας υψηλής σκοπιμότητας έργων ως το 2022, όταν εκτιμάται ότι θα ενεργοποιηθούν οι αντίστοιχες δράσεις. Μία τέτοια προσέγγιση θα υποστηριχθεί από την εκπόνηση του Περιφερειακού Σχεδίου για την Κλιματική Αλλαγή (2019) αλλά και από τις εργασίες του Παρατηρητηρίου για την διάβρωση της παράκτιας ζώνης που υλοποιούνται μέσα από το ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020. Από τις πράξεις αυτές θα προκύψει σαφής ιεραρχία αναγκών και δράσεων που θα βοηθήσει και στην επίτευξη ωριμότητας μελλοντικών έργων.

Οι Δράσεις για την αντιπλημμυρική προστασία που επίσης περιλαμβάνονται στον ΑΠ05 δεν αντιμετώπισαν ιδιαίτερες δυσκολίες ως προς τη διαδικασία επιλογής και ένταξης έργων. Σε γενικές γραμμές η ζήτηση ανταποκρίθηκε στον σχεδιασμό. Κατατέθηκαν 9 προτάσεις εκ των οποίων εντάχθηκαν 5. Οι φορείς έχουν σχετική εμπειρία στην σύνταξη και κατάθεση προτάσεων για την κατηγορία αυτή των έργων, ωστόσο λόγω του απαιτητικού πλαισίου μελέτης – αδειοδότησης υπήρξε καθυστέρηση ένταξης έργων λόγω μη πληρότητας κάποιων φακέλων και ανάγκης συμπληρωματικών στοιχείων για την αξιολόγηση. Ως κύριος ανασταλτικός παράγοντας για την κατάθεση προτάσεων αναγνωρίζεται η μη ύπαρξη σε ισχύ Αποφάσεων Εγκεκριμένων Περιβαλλοντικών Όρων. Πρόκειται για μία πάγια 'στένωση' του συστήματος, καθώς σε πολλές περιπτώσεις είτε οι διαδικασίες περιβαλλοντικής αδειοδότησης έχουν καθυστερήσει είτε οι διαδικασίες από την έγκριση των προπαρασκευαστικών μελετών ως την υποβολή πρότασης διαρκούν χρονικό διάστημα που υπερβαίνει την περίοδο ισχύος των Περιβαλλοντικών Όρων.

ΑΠ 06 Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων.

Κατά την εξεταζόμενη περίοδο δύο ήταν οι κατηγορίες δράσεων του ΑΠ06 που είχαν σημαντικές εντάξεις έργων, αυτές που αφορούσαν δράσεις που σχετίζονται με την διαχείριση των υδάτων και με τον πολιτισμό.

Στην πρώτη κατηγορία κύρια βαρύτητα έχουν τα έργα ύδρευσης. Πρόκειται για κατηγορία έργων που διαθέτει συνεχή ζήτηση και υλοποιείται σε όλες τις προγραμματικές περιόδους και ως εκ τούτου διαθέτει φορείς – δικαιούχους με τεχνική επάρκεια και εμπειρία στην κατάθεση προτάσεων και στην υλοποίηση. Ωστόσο το ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 παρουσιάζει διαφορές ως προς την στρατηγική και κατ' επέκταση ως προς τα κριτήρια επιλογής πράξεων στο συγκεκριμένο τύπο δράσεων. Συγκεκριμένα, κύρια στόχευση για την ανάπτυξη δικτύων ύδρευσης είναι η εξοικονόμηση και η μείωση των απωλειών και όχι η κάλυψη οικιστικών περιοχών, όπως ήταν σε προηγούμενες περιόδους. Το γεγονός ότι τυπικές επεκτάσεις εσωτερικών δικτύων δεν ήταν επιλέξιμες υπήρξε καθοριστικός παράγοντας για την ζήτηση, περιορίζοντας τον αριθμό των προτάσεων που κατατέθηκαν που όμως και πάλι ήταν υψηλός. Η υψηλή ζήτηση σε συνδυασμό με την ετοιμότητα των φορέων είχε ως αποτέλεσμα ως το τέλος του 2018 να έχουν ολοκληρωθεί δύο κύκλοι αξιολόγησης και ένταξης έργων. Στον πρώτο κύκλο που διήρκεσε από 25/7/2016 ως 30/11/2016 κατατέθηκαν 36 προτάσεις εκ των οποίων εντάχθηκαν 12 συνολικού Π/Υ 14.157.771 (κόστος ανά πρόταση 1.180.000 €). Ο δεύτερος κύκλος ο οποίος ξεκίνησε με την δημοσίευση πρόσκλησης τον Νοέμβριο του 2017 κατέληξε στην ένταξη άλλων 19 έργων από 27 προτάσεις συνολικής δαπάνης 47.979.780 (μέσο κόστος 2.525.000 €). Η διαφορά στο μέσο κόστος μεταξύ των δύο προσκλήσεων δικαιολογείται από τους εξής παράγοντες: α) Ορισμένα έργα του πρώτου κύκλου ήταν συνεχιζόμενα ή μικρές επεκτάσεις από το Προηγούμενο πρόγραμμα ή/και β) ήταν περιορισμένης επέμβασης με συνέπεια να είναι γρηγορότερα ώριμα σε αντίθεση με μεγαλύτερες παρεμβάσεις που ενδεχόμενα απαιτήθηκε μεγαλύτερος χρόνος ωρίμανσης και κατά συνέπεια υποβλήθηκαν στον δεύτερο κύκλο. Από πλευράς αποδοτικότητας υπάρχει, όπως αναμενόταν και έχει παρουσιαστεί (Πίνακας 14), μεγάλη διαφοροποίηση μεταξύ μοναδιαίου κόστους έργων υποδομής και έργων εξοπλισμού (τηλεματικής), ωστόσο θα πρέπει να σημειωθεί ότι ενώ και οι δύο κατηγορίες έργων συμβάλουν στην 'βελτίωση των υπηρεσιών ύδρευσης' τα έργα υποδομής έχουν μεγαλύτερη συμβολή με ενεργητικά μέσα, ενώ τα συστήματα τηλεματικής περισσότερο 'παθητικό' ρόλο καθώς η χρησιμότητα τους είναι κυρίως για την παρακολούθηση και την έγκαιρη παρέμβαση, χωρίς να υπολογίζεται το κόστος αποκατάστασης που ενδεχόμενα προκύπτει για την παρέμβαση στην βελτίωση της ποιότητας. Σε κάθε περίπτωση η 'επιλογή' μεταξύ των δύο τύπων έργων θα πρέπει καθορίζεται από τις ανάγκες και την κατάσταση της ύδρευσης σε μία περιοχή και όχι από την διαφορετική αποδοτικότητα σε σχέση με την εκπλήρωση του δείκτη.

Παράλληλα στον ΕΣ 6β1 περιλαμβάνονται έργα και δράσεις υλοποίησης των ΣΛΑΠ της ΥΔ της περιφέρειας. Αυτά περιλάμβαναν και την ένταξη των σχεδίων διαχείρισης και ασφαλείας των ΔΕΥΑ.

Στον τομέα του πολιτισμού, εκδόθηκαν προσκλήσεις κυρίως άμεσης αξιολόγησης: πρόκειται κυρίως για (κατ' ουσία) συνεχιζόμενα έργα, με σαφή ιεράρχηση και χωρίς εμπλοκή με αιρεσιμότητες ή άλλες δεσμεύσεις.

ΑΠ 07 Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων.

Ο ΑΠ07 περιλαμβάνει τον μεγαλύτερο όγκο χρηματοδοτικών πόρων του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020, αφορά ωστόσο κατά κύριο λόγο μεταφερόμενα έργα από την περίοδο 2007-2013, τα οποία εντάχθηκαν άμεσα και χωρίς ιδιαίτερες καθυστερήσεις στο πρόγραμμα. Ο Άξονας περιλαμβάνει επίσης τα έργα επέκτασης του δικτύου φυσικού αερίου τα οποία δεν έχουν ακόμα ενταχθεί.

ΑΠ 09Α - Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας (ΕΤΠΑ).

Το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε στις διαδικασίες ένταξης πράξεων στην δράση 9a2 - Κοινωνικές υποδομές. Η Πρόσκληση για τις Κοινωνικές Υποδομές εκδόθηκε τον 4/2017 και η ένταξη των έργων ολοκληρώθηκε τον 10/2017 με την ένταξη 11 εκ των 18 προτάσεων που κατατέθηκαν και την δέσμευση 7.198.796 € (120% αρχικού Π/Υ). Η διαδικασία ένταξης και αξιολόγησης ήταν χρονοβόρα καθώς σε πολλές περιπτώσεις οι δικαιούχοι, οι οποίοι περιελάμβαναν αρκετά ετερογενές μείγμα φορέων δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου (μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα) εμφάνισαν μεγάλες ανάγκες υποστήριξης στην ορθή υποβολή και διόρθωση των προτάσεων από την ΔΑ. Το φυσικό αντικείμενο των πράξεων περιελάμβανε προμήθεια μικρο-εξοπλισμού, όπου παρατηρήθηκε μεγάλη διασπορά των τιμών μονάδας που δήλωσαν οι φορείς σε ομοειδείς μάλιστα κατηγορίες. Οι αποκλίσεις αυτές δυσκόλεψαν ιδιαίτερα την διαδικασία αξιολόγησης. Προκειμένου να περιοριστούν ΔΑ αποφάσισε την ομογενοποίηση των τιμών και ακολούθως τον επανακαθορισμό του προϋπολογισμού όλων των προτάσεων. Η διαδικασία αυτή επιβράδυνε την ένταξη των πράξεων, οδήγησε ωστόσο στην βελτίωση της αποδοτικότητας του προγράμματος.

Βάσει των παραπάνω εκτιμάται ότι η εισαγωγή της διαδικασίας του απλοποιημένου κόστους στον συγκεκριμένο τύπο πράξεων θα είναι ιδιαίτερα θετική τόσο ως προς την βελτίωση της ικανότητας των δικαιούχων στην σύνταξη των προτάσεων, όσο και ως προς την βελτιστοποίηση, χρονικά και ποιοτικά, της αξιολόγησης τους.

ΑΠ 10 - Επένδυση στην εκπαίδευση, την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση

Η διαδικασία προσκλήσεων και επιλογής έργων στον τομέα των εκπαιδευτικών υποδομών έγινε με δύο διαφορετικές διαδικασίες. Στην πρώτη πρόσκληση, η σκοπιμότητα ένταξης έργων προκαθορίστηκε από την αρμόδια περιφερειακή υπηρεσία, η οποία ιεράρχησε τις ανάγκες με συνέπεια να κατατεθούν προτάσεις μόνο για έργα προτεραιότητας. Στην δεύτερη φάση (πρόσκληση) η διαδικασία ήταν «ελεύθερη» (συγκριτική). Εν τέλει κατατέθηκαν 13, εκ των οποίων δυο απερρίφθησαν λόγω έλλειψης ωριμότητας και άλλες δύο με βάση τα κριτήρια αξιολόγησης. Λαμβάνοντας υπόψη ότι πολλοί δικαιούχοι (Δήμοι) έχουν μακρόχρονη εμπειρία στα έργα 'σχολικής στέγης' οι διαδικασίες πρόσκλησης – ένταξης δεν παρουσίασαν ιδιαίτερες δυσκολίες. Ωστόσο, σύμφωνα με τα στελέχη της ΔΑ, ο βαθμός εμπειρίας του κάθε φορέα έπαιξε καθοριστικό ρόλο τόσο στο χρόνο αξιολόγησης των προτάσεων, όσο και στην ποιότητα τους.

Βάσει των ενταγμένων έργων που αφορούν την κατασκευή σχολικής στέγης στην προσχολική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση προκύπτει ένα μέσο κόστος που κυμαίνεται περίπου στα 8.200 € ανά νέα θέση εκπαίδευσης που δημιουργείται, η τιμή αυτή (πλην μιας εξαίρεσης) είναι σχεδόν σταθερή για το σύνολο των έργων που έχουν ενταχθεί.

Γ.3. Επάρκεια του διαθέσιμου Προϋπολογισμού για την υλοποίηση των Παρεμβάσεων του ΕΠ. Εντοπισμός υπερβάσεων προϋπολογισμού, αποδοτικότητας και διαφοροποίησης του μοναδιαίου κόστους υλοποίησης των παρεμβάσεων σε σχέση με τα προβλεπόμενα κατά το σχεδιασμό.

Κατά το σχεδιασμό του το ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 κατένειμε το συνολικό προϋπολογισμό του σε 54 Κωδικούς Παρέμβασης. Από αυτούς ως τις 31/05/2018:

- είχαν εξειδικευτεί 39
- είχαν ενταχθεί έργα στους 31.

Παρόλο που η κατανομή του προϋπολογισμού

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Πίνακας 16: Κατανομή πόρων ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 ανά Κατηγορία Παρέμβασης (πηγή ΟΠΣ)

Κατηγορία Παρέμβασης (1-123)	Τρέχουσα ΔΔ	Πρόσθετη Κατανομή	Τελικός Π/Υ	Τρέχουσα Εξειδίκευση	Εντάξεις	Ποσοστό Εξειδίκευσης ΚΠ	Ποσοστό Δεσμεύσεων ΚΠ
13 - Ενεργειακή απόδοση με ανακαίνιση της δημόσιας υποδομής, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα	22.378.754,00 €		22.378.754,00 €	22.378.754,00 €		100,0%	0,0%
20 - Παροχή νερού για ανθρώπινη κατανάλωση (υποδομή εξαγωγής, επεξεργασίας, αποθήκευσης και διανομής)	6.250.000,00 €	7.134.538,75 €	13.384.538,75 €	12.049.437,74 €	2.609.139,07 €	192,8%	19,5%
21 - Διαχείριση αποβλήτων και εξοικονόμηση πόσιμου νερού (συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης των λεκανών των ποταμών, του εφοδιασμού σε νερό, των ειδικών μέτρων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, της μέτρησης σε επίπεδο διαμερίσματος και καταναλωτή, των συστημάτων χρέωσης και της μείωσης των διαρροών)	27.050.309,00 €		27.050.309,00 €	52.501.562,26 €	11.553.099,32 €	194,1%	42,7%
22 - Επεξεργασία υγρών λυμάτων	6.250.000,00 €		6.250.000,00 €			0,0%	0,0%
25 - Σιδηρόδρομοι (ΔΕΔ-Μ συνολικό)	7.000.000,00 €		7.000.000,00 €	7.000.000,00 €	7.000.000,00 €	100,0%	100,0%
28 - Αυτοκινητόδρομοι ΔΕΔ-Μ και κεντρικό οδικό δίκτυο — (νέα κατασκευή)	44.000.000,00 €		44.000.000,00 €	52.100.000,00 €	52.025.856,40 €	118%	118,2%
29 - Αυτοκινητόδρομοι ΔΕΔ-Μ και συνολικό οδικό δίκτυο —(νέα κατασκευή)	68.700.000,00 €		68.700.000,00 €	42.361.788,29 €	54.330.790,55 €	61,7%	79,1%
30 - Δευτερεύουσες οδικές συνδέσεις με το οδικό δίκτυο και τους κόμβους ΔΕΔ-Μ (νέα κατασκευή)	223.214.022,00 €		223.214.022,00 €	244.138.211,71 €	229.721.196,01 €	109,4%	102,9%
42 - Εσωτερικές πλωτές οδοί και λιμένες (περιφερειακές και τοπικές)	4.000.000,00 €		4.000.000,00 €			0,0%	0,0%
43 - Υποδομή για καθαρές αστικές μεταφορές και προώθησή τους (συμπεριλαμβανομένου του εξοπλισμού και του τροχαίου υλικού)	3.000.000,00 €		3.000.000,00 €	1.268.000,00 €		42,3%	0,0%
44 - Έξυπνα συστήματα μεταφορών (συμπεριλαμβανομένης της εισαγωγής της διαχείρισης της ζήτησης, συστημάτων διοδίων, συστημάτων παρακολούθησης, ελέγχου και πληροφοριών ΤΠ)	3.000.000,00 €		3.000.000,00 €	2.850.000,00 €		95,0%	0,0%
44 - Έξυπνα συστήματα μεταφορών (συμπεριλαμβανομένης της εισαγωγής της διαχείρισης της ζήτησης, συστημάτων διοδίων, συστημάτων παρακολούθησης, ελέγχου και πληροφοριών ΤΠ)	4.000.000,00 €		4.000.000,00 €			0,0%	0,0%
49 - Εκπαιδευτική υποδομή για τριτοβάθμια εκπαίδευση	8.500.000,00 €		8.500.000,00 €	8.500.000,00 €	4.456.051,47 €	100,0%	52,4%
50 - Εκπαιδευτική υποδομή για επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και εκπαίδευση ενηλίκων	1.564.604,00 €		1.564.604,00 €			0,0%	0,0%

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Κατηγορία Παρέμβασης (1-123)	Τρέχουσα ΔΔ	Πρόσθετη Κατανομή	Τελικός Π/Υ	Τρέχουσα Εξειδίκευση	Εντάξεις	Ποσοστό Εξειδίκευσης ΚΠ	Ποσοστό Δεσμεύσεων ΚΠ
51 - Εκπαιδευτική υποδομή για σχολική εκπαίδευση (δημοτικό και γενική δευτεροβάθμια)	15.000.000,00 €		15.000.000,00 €	34.000.000,00 €	7.087.666,65 €	226,7%	47,3%
52 - Υποδομή για προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα	5.500.000,00 €		5.500.000,00 €	25.000.000,00 €	2.239.890,33 €	454,5%	40,7%
53 - Υποδομές στον τομέα της υγείας	24.000.000,00 €		24.000.000,00 €	26.430.000,00 €	27.013.225,60 €	110,1%	112,6%
55 - Άλλες κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη	6.000.000,00 €		6.000.000,00 €	6.000.000,00 €	7.198.796,00 €	100,0%	120,0%
56 - Επένδυση σε υποδομές, ικανότητες και εξοπλισμό σε ΜΜΕ που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας	2.995.670,00 €		2.995.670,00 €			0,0%	0,0%
58 - Υποδομή έρευνας και καινοτομίας (δημόσιες)	6.250.000,00 €		6.250.000,00 €	6.250.000,00 €	11.696.800,00 €	100,0%	187,1%
60 - Δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας σε δημόσια ερευνητικά κέντρα και κέντρα ικανοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της δικτύωσης	6.250.000,00 €		6.250.000,00 €			0,0%	0,0%
62 - Μεταφορά τεχνολογίας και συνεργασία πανεπιστημίων - επιχειρήσεων κατ' εξοχή προς όφελος ΜΜΕ	5.625.000,00 €		5.625.000,00 €	1.357.000,00 €	1.038.960,00 €	24,1%	18,5%
63 - Στήριξη συνεργατικών σχηματισμών (cluster) και επιχειρηματικών δικτύων κατ' εξοχήν προς όφελος ΜΜΕ	16.000.000,00 €		16.000.000,00 €			0,0%	0,0%
64 - Διεργασίες έρευνας και καινοτομίας σε ΜΜΕ (συμπεριλαμβανομένων συστημάτων κουπονιών, διεργασιών, σχεδιασμού, υπηρεσιών και κοινωνικής καινοτομίας)	1.875.000,00 €		1.875.000,00 €			0,0%	0,0%
66 - Προηγμένες υπηρεσίες στήριξης για ΜΜΕ και ομίλους ΜΜΕ (συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών διαχείρισης, μάρκετινγκ και σχεδιασμού)	5.000.000,00 €		5.000.000,00 €			0,0%	0,0%
67 - Επιχειρησιακή ανάπτυξη ΜΜΕ, στήριξη στην επιχειρηματικότητα και φυτωρίων επιχειρήσεων [συμπεριλαμβανομένης της στήριξης σε τεχνοβλαστούς και παράγωγες εταιρείες (spin offs και spin outs)]	36.000.000,00 €		36.000.000,00 €			0,0%	0,0%
67 - Επιχειρησιακή ανάπτυξη ΜΜΕ, στήριξη στην επιχειρηματικότητα και φυτωρίων επιχειρήσεων [συμπεριλαμβανομένης της στήριξης σε τεχνοβλαστούς και παράγωγες εταιρείες (spin offs και spin outs)]	15.432.987,00 €		15.432.987,00 €			0,0%	0,0%
67 - Επιχειρησιακή ανάπτυξη ΜΜΕ, στήριξη στην επιχειρηματικότητα και φυτωρίων επιχειρήσεων [συμπεριλαμβανομένης της στήριξης σε τεχνοβλαστούς και παράγωγες εταιρείες (spin offs και spin outs)]	9.700.000,00 €		9.700.000,00 €			0,0%	0,0%

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Κατηγορία Παρέμβασης (1-123)	Τρέχουσα ΔΔ	Πρόσθετη Κατανομή	Τελικός Π/Υ	Τρέχουσα Εξειδίκευση	Εντάξεις	Ποσοστό Εξειδίκευσης ΚΠ	Ποσοστό Δεσμεύσεων ΚΠ
68 - Ενεργειακή απόδοση και έργα επίδειξης στις ΜΜΕ και υποστηρικτικά μέτρα	10.000.000,00 €		10.000.000,00 €			0,0%	0,0%
7 - Φυσικό αέριο	12.000.000,00 €		12.000.000,00 €	36.450.000,00 €		303,8%	0,0%
73 - Υποστήριξη σε κοινωνικές επιχειρήσεις (ΜΜΕ)	564.604,00 €		564.604,00 €			0,0%	0,0%
74 - Ανάπτυξη και προβολή των τουριστικών στοιχείων ενεργητικού στις ΜΜΕ	12.000.000,00 €		12.000.000,00 €			0,0%	0,0%
78 - Υπηρεσίες και εφαρμογές ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικών προμηθειών, μέτρων ΤΠΕ για τη στήριξη της μεταρρύθμισης της δημόσιας διοίκησης, την κυβερνοασφάλεια, μέτρων για την αξιοπιστία και το ιδιωτικό απόρρητο, την ηλεκτρονική δικαιοσύνη και ηλεκτρονική δημοκρατία)	1.050.000,00 €		1.050.000,00 €	1.134.673,89 €		108,1%	0,0%
79 - Πρόσβαση σε πληροφορίες του δημόσιου τομέα (συμπεριλαμβανομένων ανοικτών δεδομένων ηλεκτρονικού πολιτισμού, ψηφιακών βιβλιοθηκών, ηλεκτρονικού περιεχομένου και ηλεκτρονικού τουρισμού)	1.050.000,00 €		1.050.000,00 €	1.134.673,89 €		108,1%	0,0%
80 - Υπηρεσίες και εφαρμογές ηλεκτρονικής ένταξης, ηλεκτρονικής προσβασιμότητας, ηλεκτρονικής μάθησης και ηλεκτρονικής εκπαίδευσης, ψηφιακός γραμματισμός	2.930.344,00 €		2.930.344,00 €	3.166.652,22 €		108,1%	0,0%
82 - Υπηρεσίες και εφαρμογές ΤΠΕ για τις ΜΜΕ (συμπεριλαμβανομένου του ηλεκτρονικού εμπορίου, της ηλεκτρονικής επιχειρηματικότητας και διεργασιών δικτύωσης επιχειρήσεων), ζωντανά εργαστήρια, επιχειρηματίες στο διαδίκτυο και υπό σύσταση ΤΠΕ επιχειρήσεις)	3.125.000,00 €		3.125.000,00 €			0,0%	0,0%
82 - Υπηρεσίες και εφαρμογές ΤΠΕ για τις ΜΜΕ (συμπεριλαμβανομένου του ηλεκτρονικού εμπορίου, της ηλεκτρονικής επιχειρηματικότητας και διεργασιών δικτύωσης επιχειρήσεων), ζωντανά εργαστήρια, επιχειρηματίες στο διαδίκτυο και υπό σύσταση ΤΠΕ επιχειρήσεις)	3.125.000,00 €		3.125.000,00 €			0,0%	0,0%
83 - Μέτρα για την ποιότητα του αέρα	30.000.000,00 €		30.000.000,00 €	13.986.000,00 €		46,6%	0,0%
86 - Προστασία, αναστήλωση και βιώσιμη χρήση των περιοχών Natura 2000	5.000.000,00 €		5.000.000,00 €			0,0%	0,0%
87 - Προσαρμογή σε μέτρα για την κλιματική αλλαγή και πρόληψη και διαχείριση κινδύνων σχετικών με το κλίμα, π.χ. διάβρωση, πυρκαγιές, πλημμύρες, καταιγίδες και	73.939.005,00 €		73.939.005,00 €	73.939.005,00 €	32.337.012,20 €	100,0%	43,7%

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Κατηγορία Παρέμβασης (1-123)	Τρέχουσα ΔΔ	Πρόσθετη Κατανόμηση	Τελικός Π/Υ	Τρέχουσα Εξειδίκευση	Εντάξεις	Ποσοστό Εξειδίκευσης ΚΠ	Ποσοστό Δεσμεύσεων ΚΠ
Ξηρασία, συμπεριλαμβανομένης της αύξησης της ευαισθητοποίησης, της πολιτικής προστασίας και συστημάτων και υποδομών διαχείρισης καταστροφών							
89 - Αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένης γης	15.000.000,00 €		15.000.000,00 €	12.300.000,00 €		82,0%	0,0%
90 - Ποδηλατόδρομοι και μονοπάτια	500.000,00 €		500.000,00 €	1.000.000,00 €		200,0%	0,0%
91 - Ανάπτυξη και προώθηση του τουριστικού δυναμικού φυσικών περιοχών	5.000.000,00 €		5.000.000,00 €			0,0%	0,0%
93 - Ανάπτυξη και προβολή δημόσιων τουριστικών υπηρεσιών	6.250.000,00 €		6.250.000,00 €	5.764.000,00 €	3.017.305,05 €	92,2%	48,3%
94 - Προστασία, ανάπτυξη και προβολή στοιχείων δημόσιας πολιτιστικής κληρονομιάς	5.000.000,00 €		5.000.000,00 €	7.500.000,00 €	4.184.875,79 €	150,0%	83,7%
95 - Ανάπτυξη και προβολή δημόσιων υπηρεσιών πολιτιστικής κληρονομιάς	10.000.000,00 €		10.000.000,00 €	12.500.000,00 €	6.974.792,98 €	125,0%	69,7%
96 - Θεσμική ικανότητα της δημόσιας διοίκησης και των δημόσιων υπηρεσιών ως προς την εφαρμογή του ΕΤΠΑ ή ενεργειών που στηρίζουν πρωτοβουλίες του ΕΚΤ για ανάπτυξη θεσμικής ικανότητας	5.000.000,00 €		5.000.000,00 €	1.000.000,00 €		20,0%	0,0%
104 - Αυτοασαχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των καινοτομικών πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων	8.121.588,00 €		8.121.588,00 €	2.138.082 €	2.921.362,50 €	26,3%	36,0%
106 - Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή	4.121.587,00 €		4.121.587,00 €	1.747.269,00 €	1.429.982,05 €	42,4%	34,7%
109 - Ενεργητική ένταξη, μεταξύ άλλων και με σκοπό την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της δραστηριότητας συμμετοχής και τη βελτίωση της απασχολησιμότητας	41.285.000,00 €	20.754.926,25 €	62.039.926,25 €	35.374.296,00 €	48.075.755,03 €	85,7%	77,5%
110 - Κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά	9.007.475,00 €	0,00 €	9.007.475,00 €	2.550.000,00 €	1.432.080,00 €	28,3%	15,9%
111 - Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση των ίσων ευκαιριών	30.000.000,00 €	7.081.523,75 €	37.081.523,75 €	22.506.395,00 €	21.879.301,95 €	75,0%	59,0%
112 - Ενίσχυση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας	59.000.000,00 €	7.039.300,00 €	66.039.300,00 €	28.436.684,00 €	19.993.980,17 €	48,2%	30,3%
113 - Προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ενσωμάτωσης σε κοινωνικές επιχειρήσεις και την κοινωνική και αλληλέγγυο οικονομία	2.000.000,00 €	3.062.500,00 €	5.062.500,00 €			0,0%	0,0%

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Κατηγορία Παρέμβασης (1-123)	Τρέχουσα ΔΔ	Πρόσθετη Κατανομή	Τελικός Π/Υ	Τρέχουσα Εξειδίκευση	Εντάξεις	Ποσοστό Εξειδίκευσης ΚΠ	Ποσοστό Δεσμεύσεων ΚΠ
ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση							
114 - Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία κοινοτήτων	7.500.000,00 €	0,00 €	7.500.000,00 €	456.517,47 €		6,1%	0,0%
121 - Προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση, επιθεώρηση	4.421.645,00 €		4.421.645,00 €	9.838.818,00 €	1.870.578,00 €	222,5%	42,3%
121 - Προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση, επιθεώρηση	2.947.764,00 €		2.947.764,00 €			0,0%	0,0%
121 - Προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση, επιθεώρηση	905.825,00 €		905.825,00 €	1.000.000,00 €		110,4%	0,0%
121 - Προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση, επιθεώρηση	603.884,00 €		603.884,00 €			0,0%	
122 - Αξιολόγηση και μελέτες	4.421.645,00 €		4.421.645,00 €	2.900.000,00 €	437.008,16 €	65,6%	9,9%
122 - Αξιολόγηση και μελέτες	905.825,00 €		905.825,00 €	600.000,00 €	400.000,00 €	66,2%	44,2%
123 - Πληροφόρηση και επικοινωνία	2.947.764,00 €		2.947.764,00 €	600.000,00 €	600.000,00 €	20,4%	20,4%
123 - Πληροφόρηση και επικοινωνία	603.884,00 €		603.884,00 €	400.000,00 €	400.000,00 €	66,2%	66,2%
ΣΥΝΟΛΟ	964.864.185,00	45.072.788,75	1.009.936.973,75	822.607.820,47	563.925.505,27	85,3%	55,8%

Γ.4. Συμπεράσματα - Προτάσεις.

Ο κύριος στόχος της ανάλυσης που προηγήθηκε ήταν να διαπιστωθεί αν οι πράξεις του Προγράμματος υλοποιούνται με τον πλέον αποδοτικό τρόπο (και άρα δεν δαπανώνται πόροι παραπάνω από τους απαιτούμενους), και δευτερευόντως να εκτιμηθεί η επάρκεια των πόρων του Προγράμματος για την επίτευξη των τιμών-στόχου των αντίστοιχων δεικτών εκροής.

Η οικονομική αποδοτικότητα όμως δεν κρίνεται μόνο από την επάρκεια των πόρων ώστε να υλοποιηθούν οι στόχοι φυσικού αντικείμενου που θέτει το Πρόγραμμα. Κρίνεται επίσης από την «βέλτιστη χρήση των πόρων» δηλ. εάν ανά χρηματο-οικονομική μονάδα επιτυγχάνεται η μέγιστη δυνατή τιμή φυσικού αντικείμενου ή αντιστρόφως, εάν ανά μονάδα φυσικού αντικείμενου δαπανώνται οι λιγότεροι δυνατοί πόροι.

Εν γένει, οι πόροι του Προγράμματος – για όσους ΚΘΠ υπάρχουν επαρκή δεδομένα από την εξειδίκευση/υλοποίηση – εκτιμάται ότι είναι επαρκείς για την πλειονότητα των ΚΘΠ και θα οδηγήσουν σε επίτευξη των στόχων.

Θέματα επάρκειας πόρων υφίστανται μόνο για ορισμένους ΚΘΠ οι οποίοι θα πρέπει να απασχολήσουν την αναθεώρηση του προγράμματος ώστε οι Π/Υ τους να συνάδουν με τη φυσική εξέλιξη που ήδη παρουσιάζεται ή με την εκτίμηση για την τελική απορρόφηση πόρων (σύμφωνα με νεότερους σχεδιασμούς και δεδομένα). Το κύριο χαρακτηριστικό αυτών των ΚΘΠ είναι ότι αφορούν σε υποδομές που εν γένει αντιστοιχούν σε ενέργειες πολύπλοκες και κοστοβόρες, μη δυνάμενες να προσδιοριστούν με ακρίβεια εκ των προτέρων.

Τα μοναδιαία κόστη υλοποίησης των εκρών του Προγράμματος κρίνονται εν γένει εύλογα και δεν παρατηρούνται υπερβάσεις κόστους στη μέχρι στιγμής υλοποίηση.

Ως προς την αποδοτικότητα σε όρους χρόνου και ανθρώπινων πόρων, στην παρούσα φάση του Προγράμματος η ανάλυση εστιάζει στο σύστημα επιλογής και ένταξης πράξεων. Η λειτουργία του εν λόγω συστήματος κρίνεται ικανοποιητική. Ο χρόνος δημοσιοποίησης και έναρξης υποβολής προτάσεων έχει επηρεαστεί σημαντικά από την αδυναμία εκπλήρωσης ορισμένων αιρεσιμοτήτων, ωστόσο σε όλες τις περιπτώσεις η ΕΥΔ έδειξε άμεση ανταπόκριση και κινητοποίηση με την εκπλήρωση τους.

Η ζήτηση – συμμετοχή των δικαιούχων στο σύνολο των πράξεων υπήρξε ικανοποιητική και κάλυψε πλήρως την προσφορά πόρων του Προγράμματος σε όλες τις περιπτώσεις πλην των έργων προστασίας διάβρωσης των ακτών. Ειδικότερα στις κατηγορίες πράξεων με μεγάλο εύρος και αριθμό δυνητικών δικαιούχων υπήρχε υπερκάλυψη του χρηματοδοτικού στόχου ένταξης με αποτέλεσμα σε πολλές περιπτώσεις (1α1, 4γ1, 6β1, 10) η δαπάνη να αυξηθεί ως και 100%, ενώ σε άλλες (2γ1, 9β1) να αυξηθεί στο όριο της υπερ-δέσμευσης (120%). Σε γενικές γραμμές ο λόγος προτάσεις/ εντάξεις κυμάνθηκε πλην ελαχίστων εξαιρέσεων κάτω του αριθμού 2/1, γεγονός που καταδεικνύει ότι η προετοιμασία και η εξειδίκευση των προσκλήσεων ήταν εύστοχη.

Η μοναδική κατηγορία έργων που φαίνεται να αντιμετώπισε δυσκολίες και η οποία δεν αναμένεται να καλύψει την ζήτηση αφορά τα έργα προστασίας των ακτών από την διάβρωση. Κύρια αιτία για αυτό ήταν η ιδιαίτερα χρονοβόρα και γραφειοκρατική διαδικασία έκδοσης αδείας παρεμβάσεων στον αιγιαλό που δίνεται από την Κτηματική Υπηρεσία του Δημοσίου. Η αντιμετώπιση αυτής της στένωσης απαιτεί αλλαγή του θεσμικού πλαισίου προκειμένου να υπάρξουν περισσότερο γρήγορες διαδικασίες. Ωστόσο, καθώς μια τέτοια αλλαγή είναι αβέβαιη και 'εξωτερική' του προγράμματος είναι σκόπιμο ο περιφερειακός μηχανισμός σχεδιασμού και διαχείρισης των αναπτυξιακών πολιτικών (Περιφέρεια, ΕΥΔ) να προβεί σε εναλλακτικές στρατηγικές που θα επιτρέψουν την ωρίμανση τέτοιων έργων για την

επόμενη προγραμματική περίοδο. Συγκεκριμένα, με βάση την ιεράρχηση και την αξιολόγηση της αναγκαιότητας έργων που θα προκύψει από το Περιφερειακό Σχέδιο για την Αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής, θα πρέπει να υποστηριχθεί ένας μηχανισμός στήριξης των έργων προτεραιότητας, ο οποίος θα αναλάβει συνολικά την προώθηση και παρακολούθηση της πορείας ωρίμανσής τους.

Στον τομέα της Ενεργειακής Αποδοτικότητας ο μεγάλος αριθμός προτάσεων που υποβλήθηκαν στο σύντομο διάστημα της πρώτης πρόσκλησης καταδεικνύει την σημαντική ζήτηση για έργα βελτίωσης Δημοσίων Κτηρίων. Ανασταλτικός παράγοντας για την αποτελεσματικότητα της δράσης ήταν η παράλληλη χρονικά ύπαρξη πρόσκλησης για κοινό τμήμα δυνητικών δικαιούχων από το Τομεακό Πρόγραμμα. Όπως αναλύθηκε στην ενότητα Γ.2.2., καθώς ο ορίζοντας της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για Ενεργειακή Αποδοτικότητα εκτείνεται ως το 2050 είναι σκόπιμο να υπάρξει συντονισμός των χρηματοδοτικών μέσων προκειμένου να υπάρχει ομαλή χρηματοδότηση έργων. Ταυτόχρονα από πλευράς αποδοτικότητας και στο βαθμό που υπάρχει σαφής διαφοροποίηση της ενεργειακής κατανάλωσης ανά κατηγορία – χρήση κτηρίου, θα ήταν σκόπιμο να δημιουργηθεί ένα μεσοπρόθεσμο, κυλιόμενο πλάνο που θα βασιστεί σε μια χαρτογράφηση της ενεργειακής κατανάλωσης στην Περιφέρεια.

Στον τομέα της προώθησης της ψηφιακής διακυβέρνησης, η διαδικασία ένταξης έργων έδειξε ότι απαιτείται μεγαλύτερη εξειδίκευση και τμηματοποίηση των δράσεων αλλά και προσαρμογή τους στις ικανότητες και στα μέτρα των ομάδων δικαιούχων. Ο μη διαχωρισμός δικαιολογείται από την μικρή χρηματοδοτική βαρύτητα στο ΕΠ, ωστόσο ακριβώς λόγω του μικρού διαθέσιμου προϋπολογισμού ίσως θα ήταν πιο σκόπιμο να είχε περιοριστεί εξ' αρχής ο αριθμός των δυνητικών δικαιούχων ώστε και πολλοί φορείς να μην 'σπαταλήσουν' χωρίς ουσιαστικές πιθανότητες επιτυχίας πόρους για την προετοιμασία προτάσεων και να μειωθεί ο φόρτος εργασίας για την αξιολόγηση των προτάσεων. Ένα άλλο σημείο που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη στο μέλλον είναι το αν απαιτείται διαχωρισμός ή αντίθετα αν θα πρέπει να επιδιώκεται συνέργια με δράσεις των ΒΑΑ και η επιλογή αυτή να ενσωματωθεί στα κριτήρια επιλογής έργων.

Στον τομέα των κοινωνικών υποδομών ιδιαίτερο συμπέρασμα που προέκυψε από την διαδικασία αξιολόγησης των προτάσεων που κατατέθηκαν είναι η χρησιμότητα εισαγωγής διαδικασιών απλοποιημένου κόστους σε τύπους έργων που περιέχουν την λειτουργία υποδομών και την εγκατάσταση εξοπλισμού.

Δ. Επικαιρότητα της λογικής της παρέμβασης στο πλαίσιο της Στρατηγικής του Ε.Π.

Έχουν περάσει περίπου 3,5 χρόνια από την εποχή που αποτυπώθηκαν οι ανάγκες και οι προκλήσεις της Περιφέρειας για τον σχεδιασμό του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020. Στο διάστημα αυτό υπήρξαν αλλαγές και εξελίξεις σε όλους τους τομείς παρεμβάσεις που εγείρουν κατ' αρχάς τα ερωτήματα:

- είναι το πρόγραμμα το ίδιο επίκαιρο στις μεταβαλλόμενες συνθήκες του εξωτερικού περιβάλλοντος;
- καλύπτει τις απαιτήσεις εξελιγμένων κατά το μεσοδιάστημα πολιτικών και στρατηγικών;
- έχουν μεταβληθεί (είτε ως αποτέλεσμα της επίδρασης του προγράμματος, είτε από εξωγενείς παράγοντες) τα δεδομένα σχεδιασμού του ή οι ανάγκες βάσει των οποίων προσδιορίστηκαν οι παρεμβάσεις;

Περαιτέρω πέρα από τον συγχρονισμό, η επικαιροποίηση της λογικής της παρέμβασης αποζητά στο να ελέγξει κατά πόσο το λογικό πλαίσιο αναφοράς (Ανάγκες - Στόχοι - Αποτελέσματα - Εκροές) όπως είχε προσδιοριστεί θεωρητικά κατά τον σχεδιασμό αποδεικνύεται πρακτικά έγκυρο.

Δ.1. Επικαιρότητα της ΛτΠ και των Ειδικών στόχων του ΕΠ ΚΜ 2014-2020. Αποτίμηση νέων αναγκών στο πλαίσιο του Προγράμματος. Επικαιρότητα των Ειδικών Στόχων του ΕΠ, σύνδεση τους με τους δείκτες Εκροής και Αποτελεσμάτων. Αναγκαιότητα προσθήκης νέων Ειδικών Στόχων / Δεικτών.

Ο έλεγχος της επικαιρότητας της λογικής της παρέμβασης παρουσιάζεται ανά Επ.Π. Για κάθε Επ.Π. δημιουργείται μία καρτέλα στην οποία περιγράφεται:

- η Αιτιολόγηση της Επιλογής το 2014 (σύμφωνα με το πρόγραμμα).
- Η 'Αλλαγή 14 -20' εκφράζει την σχετική αλλαγή: επιδείνωση (↓), βελτίωση (↑), ή σταθερότητα / μη μεταβολή (↔) σε σχέση με το 2014. Καθώς η αξιολόγηση είναι σχετική, η βελτίωση μίας κατάστασης δεν συνεπάγεται ότι είναι "καλή", αλλά απλά ότι τα δεδομένα σχεδιασμού 2018 δείχνουν μια τάση βελτίωσης. Το ίδιο ισχύει και για την επιδείνωση.
- Τα δεδομένα (ποιοτικά ή ποσοτικά) που τεκμηριώνουν την τάση
- Οι Ειδικοί Στόχοι
- Τα αποτελέσματα και οι εκροές όπως είχαν προσδιοριστεί στο πρόγραμμα
- Η ανάγκη ενίσχυσης της προσπάθειας (↑) μείωσης (↓), ή μη μεταβολής της (↔).
- Η πρόταση της Αξιολόγησης 2018 ως προς πιθανές αλλαγές στην ΛτΠ.

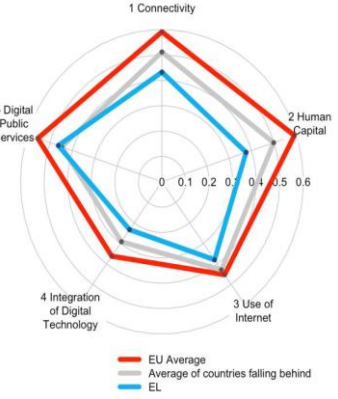
Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-28	Ανάγκες - Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
1a	↓	<ul style="list-style-type: none"> Η Στρατηγική «Ε2020» έχει ως στόχο την αύξηση των δαπανών για Ε&Α στο 3% του ΑΕΠ της ΕΕ. Επίσης, το ΕΠΜ στοχεύει στην αύξηση του ποσοστού αυτού για τη χώρα στο 2%. Η ΠΚΜ απέχει σημαντικά. 	<p>Οι συνολικές δαπάνες για Ε&ΤΑ 2015 (Eurostat) ανέρχονταν σε μόλις 0,85% του περιφερειακού ΑΕΠ [+23,8%] ωστόσο αυτό οφείλεται στη μείωση του ΑΕΠ σε απόλυτα μεγέθη παρά στην αύξηση των δαπανών που ήταν, σε απόλυτα μεγέθη, οριακή.</p> <p>Βάσει ad hoc έρευνας της ΕΛΣΤΑΤ για την μετάβαση στην εργασία (2016, πανελλήνια αναφορά) οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αποτελούν την ομάδα με το υψηλότερο ποσοστό 19,2% ατόμων που θα ήταν πρόθυμα να αλλάξουν τόπο κατοικίας (εντός ΕΕ) έναντι 15,1% των αποφοίτων λυκείου και 9,2% των αποφοίτων υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Με αυξανόμενη μέση ηλικία πληθυσμού 2017 44,5% [+4,5%] έναντι 42,6% το 2014, το φαινόμενο επιτείνεται.</p>	ΕΣ 1a1: Προώθηση της εφαρμοσμένης έρευνας σε τομείς περιφερειακού ενδιαφέροντος (RIS3)	<ul style="list-style-type: none"> Ενδυνάμωση των περιφερειακών ερευνητικών δομών και υποδομών Αξιοποίηση του ερευνητικού δυναμικού προς όφελος της περιφερειακής οικονομίας. 	↔ ↑
	↓	<ul style="list-style-type: none"> Οι δομές και υποδομές Ε&Α της Περιφέρειας δοκιμάζονται από τη μείωση της χρηματοδότησης για εξοπλισμούς και ερευνητικά προγράμματα, τη μείωση του ερευνητικού προσωπικού, του braindrain, της μείωσης της χρηματοδότησης των ΑΕΙ/ΤΕΙ κ.α. 			<ul style="list-style-type: none"> Αύξηση των εισροών νέας γνώσης στους οικονομικούς κλάδους έξυπνης εξειδίκευσης. Αύξηση δημόσιας δαπάνης για ΕΤΑΚ 	↑ ↑
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Διαπιστώνεται έλλειψη διασύνδεσης - συσχέτισης της έρευνας με το παραγωγικό προφίλ της ΠΚΜ. 		Αξιολόγηση ΕΣ (2018) Παραμένει επίκαιρος, ενδεχομένως να απαιτεί ενίσχυση, ωστόσο το πρωτεύον είναι να ενεργοποιηθεί πλήρως το μείγμα πολιτικής που έχει προσδιοριστεί από την RIS (από περιφερειακά και εθνικά μέσα).	Εκροές	
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Εταιρικό Σύμφωνο με της Ελλάδα 				
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του νέου ΕΣΠΑ. 				

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-28	Ανάγκες - Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
1b	↓	<ul style="list-style-type: none"> Οι ΜΜΕ της Περιφέρειας δεν διαθέτουν επαρκείς ερευνητικές υποδομές και ερευνητικό προσωπικό. Ο βαθμός ιδιωτικών δαπανών Ε&ΤΑ υπολείπεται του εθνικού και ευρωπαϊκού μ.ο. 	Παρά την σχετική αύξηση των δαπανών για Ε&ΤΑ ως ποσοστό του ΑΕΠ (2011-2015) οι αντίστοιχες δαπάνες των επιχειρήσεων στην ΠΚΜ μειώθηκαν περαιτέρω σε 0,16% [-5,8%] .	ΕΣ 1β1: Προαγωγή επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3)	<ul style="list-style-type: none"> Αύξηση δαπανών και επενδύσεων των επιχειρήσεων για ΕΤΑΚ. Ενδυνάμωση συνεργατικής ΕΤΑΚ μεταξύ επιχειρήσεων και μεταξύ επιχειρήσεων ερευνητικών φορέων. Προαγωγή ενδογενούς ικανότητας τεχνολογικής καινοτομίας των επιχειρήσεων στους κλάδους έξυπνης εξειδίκευσης. 	↑
	↓	<ul style="list-style-type: none"> Μεγάλα προβλήματα χρηματοδότησης (εξωτερική και εσωτερική) καινοτομικών ιδεών και σχεδίων των επιχειρήσεων και, ειδικά των ΜΜΕ, στους τομείς διαδικασιών και ανάπτυξης προϊόντων. 	Η απασχόληση Ερευνητών και προσωπικού RTD στις επιχειρήσεις της περιφέρειας μειώθηκε περαιτέρω την περίοδο 2011-2015 κατά -31,4% .	ΕΣ 1β2: Δημιουργία μόνιμων συνεργατικών μηχανισμών μεταξύ ερευνητικών μονάδων και επιχειρήσεων, αλλά και μεταξύ επιχειρήσεων για την προώθηση της εφαρμοσμένης έρευνας (τομείς RIS3) και για μεταφορά γνώσης και τεχνολογίας.	<ul style="list-style-type: none"> Αύξηση του ποσοστού των επιχειρήσεων που αναπτύσσουν προϊόντα νέα στην αγορά Ανάπτυξη συστάδων παραγωγικών δραστηριοτήτων, κοινοπραξιών, πόλων καινοτομίας, πλατφορμών ή άλλων δομών 	↔
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Χαμηλή διασύνδεση και συνεργασία μεταξύ δημόσιων ερευνητικών κέντρων/πανεπιστημίων και τοπικής παραγωγής. 	Εξακολουθούν να διαθέτουν χαμηλότερη του μέσου όρου παραγωγικότητα:		<ul style="list-style-type: none"> Αύξηση της ποσότητας των επιχειρήσεων που αναπτύσσουν προϊόντα νέα στην αγορά 	↔
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Χαμηλά επίπεδα εμπορικής αξιοποίησης των αποτελεσμάτων πρωτογενούς έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης από ΑΕΙ και ερευνητικά ιδρύματα. 	<ul style="list-style-type: none"> Πρωταθλητές Τομείς της RIS (13 Κλωστοϋφαντουργία και 14 Ένδυση κάτω του μ.ο. της μεταποίησης, 55 Καταλύματα κάτω του μ.ο. των λοιπών πλην μεταποίησης κλάδων, ΕΛΣΤΑΤ 2015) 		<ul style="list-style-type: none"> Ανάπτυξη νέας κουλτούρας καινοτομίας, διάχυση και διάδοση των ερευνητικών αποτελεσμάτων 	↔
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Χαμηλός βαθμός τεχνολογικής έρευνας και εφαρμογής καινοτομιών σε κλάδους-πρωταθλητές που προτείνει η RIS, όπως και σ' άλλους σημαντικούς κλάδους (π.χ. υγεία, ΤΠΕ, ενέργεια, περιβάλλον). 	<ul style="list-style-type: none"> Τομείς Οριζόντιας Υποστήριξης της RIS (62 Προγραμματισμός και consulting σε Η/Υ, 63 Υπηρεσίες Πληροφορίας, 72 Επιστημονική έρευνα και ανάπτυξη, κάτω του μ.ο. των λοιπών πλην μεταποίησης κλάδων, ΕΛΣΤΑΤ 2015). 		<ul style="list-style-type: none"> Αύξηση δαπανών και επενδύσεων των επιχειρήσεων για ΕΤΑΚ. 	↑
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Περιορισμένος αριθμός συμπράξεων/διασυνδέσεων επιχειρήσεων στο πεδίο της Ε&Α σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. 			<ul style="list-style-type: none"> Βελτίωση ανταγωνιστικότητας και αύξηση των εξαγωγών 	↔
	↓	<ul style="list-style-type: none"> Ανάγκη για στήριξη νέων επιχειρήσεων με καινοτομικό προσανατολισμό. 				
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες για την Ελλάδα των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Εταιρικό Σύμφωνο με την Ελλάδα. - Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους ΕΣΠΑ. 				
				Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	Μεταβολή 14 -18
				Παραμένει επίκαιρος, ενδεχομένως να απαιτεί ενίσχυση, ωστόσο το πρωτεύον είναι να ενεργοποιηθεί πλήρως το μείγμα πολιτικής που έχει προσδιοριστεί από την RIS (από περιφερειακά και εθνικά μέσα).	<ul style="list-style-type: none"> Ενίσχυση της προσφοράς γνώσης, μικρά επιδεικτικά έργα με στόχο τη διάχυση ώριμων ερευνητικών αποτελεσμάτων. Ενίσχυση επιχειρήσεων - επενδύσεων ΕΤΑΚ - καινοτόμων προϊόντων, κουπόνια καινοτομίας Συνεργατικοί Μηχανισμοί, Δομές 	↑
						↔

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-28	Ανάγκες - Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
2b	↑	<ul style="list-style-type: none"> Υπάρχουν μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης της παραγωγής και διάθεσης προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ, ιδιαιτέρως από ΜΜΕ. Υπάρχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσης της παραγωγικότητας στις επιχειρήσεις των κλάδων προτεραιότητας της RIS3 με υιοθέτηση λύσεων ΤΠΕ. Εφαρμογές στο πεδίο του ηλεκτρονικού εμπορίου θα συνέβαλαν στην αύξηση της εξωστρέφειας των ΜΜΕ, καθώς και στην αξιοποίηση νέων επιχειρηματικών μοντέλων μέσω του Διαδικτύου. Η ενίσχυση της χρήσης προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ θα συνέβαλε και στην αύξηση της προσφοράς από τις τοπικές επιχειρήσεις του κλάδου που εμπλέκονται στην παραγωγή και διάθεση προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ. Περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες για την Ελλάδα των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Εταιρικό Σύμφωνο με της Ελλάδα. Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του νέου ΕΣΠΑ. 	<p>Η Ελλάδα κατατάσσεται 26η στο σύνολο των 28 κρατών μελών της ΕΕ. Συνολικά και στα πέντε κεφάλαια η Ελλάδα δεν σημείωσε μεγάλη πρόοδο σε σύγκριση με άλλα κράτη μέλη της ΕΕ.*</p> <p>Πτώση στον δείκτη υπολογιστικού νέφους επιχειρήσεων (28η, από 25), ενίσχυση % ΜΜΕ που πραγματοποιούν ηλεκτρονικές πωλήσεις (22η από 27η)</p> <p>Διαμορφώθηκε η Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική (2017)</p> <p>*Έκθεση ψηφιακής προόδου της Ευρώπης (EDPR) για το 2017, Προφίλ χώρας για Ελλάδα</p>	<p>ΕΣ 2β1: Αύξηση της προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ</p> <p>ΕΣ 2β2: Ενδυνάμωση της χρήσης ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις της ΠΚΜ</p>	<ul style="list-style-type: none"> Αύξηση της προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ Αύξηση των επενδύσεων και της απασχόλησης Βελτίωση της παραγωγής, διάθεσης και ανταγωνιστικότητας και των εξαγωγών των παραγωγικών επιχειρήσεων Τόνωση μέσω και πολλαπλασιαστικών επιδράσεων της γενικής οικονομικής ανάπτυξης. Επέκταση της εφαρμογής ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις της ΠΚΜ Αύξηση επενδύσεων, ζήτησης προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ και τόνωση της σχετικής προσφοράς Διοικητική και παραγωγική ενδυνάμωση των επιχειρήσεων μέσω εφαρμογών ΤΠΕ Βελτίωση της παραγωγής, διάθεσης και ανταγ/τας και των εξαγωγών των παραγωγικών επιχειρήσεων 	<p>↔</p> <p>↔</p> <p>↔</p> <p>↔</p> <p>↑</p> <p>↑</p> <p>↔</p> <p>↔</p>
	↔			Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	
				<p>Οι ΕΣ παραμένουν επίκαιροι, η όποια θετική εξέλιξη στην περίοδο 2014-2018 πρέπει να ενισχυθεί προκειμένου να διατηρήσει τη δυναμική της. Είναι απαραίτητη η ενεργοποίηση των Δράσεων.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ίδρυση, επέκταση / τεχνολογικός εκσυγχρονισμός επιχειρήσεων παραγωγής προηγμένων προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ. Ενίσχυση επενδύσεων νέων προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ / νέων καινοτόμων επιχειρήσεων ΤΠΕ Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων: α) επιχειρήσεων του δευτερογενή τομέα και του τουρισμού-πολιτισμού, β) ολοκληρωμένες εφαρμογές, γ) κοινωνική οικονομία και περιβάλλον 	<p>↔</p> <p>↑</p> <p>↔</p>

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-28	Ανάγκες - Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
2c	↓	<ul style="list-style-type: none"> Χαμηλός βαθμός εφαρμογών ΤΠΕ για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Υπάρχουν μεγάλα περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης και αξιοποίησης των ΤΠΕ, σε εφαρμογές όπως e-gov, e-learning, e-health, e-commerce, e-tourism, κ.α., για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιοχής και για την προώθηση της κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης. Περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες για την Ελλάδα των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Εταιρικό Σύμφωνο με της Ελλάδα. Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του νέου ΕΣΠΑ. 	<p>Στον τομέα των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών, παρ' όλο που στους 3 από τους 4 δείκτες DESI η χώρα δείχνει αύξηση, η σχετική της θέση πέφτει από την 22η θέση στην 24η το 2017.</p> <p>Στην Περιφέρεια, χαμηλή παραγωγικότητα στον κλάδο 63 Υπηρεσίες Πληροφορίας (στο 62% όλου του επιχειρηματικού τομέα, ΕΛΣΤΑΤ 2015)</p>	ΕΣ 2γ1: Διεύρυνση της προσφοράς υπηρεσιών ΤΠΕ τοπικού ενδιαφέροντος από Δημόσιους Φορείς	<ul style="list-style-type: none"> Βελτίωση της πληροφοριακής ωριμότητας στις αλληλεπιδράσεις κυρίως των πολιτών και δευτερευόντως των επιχειρήσεων με τη δημόσια διοίκηση, Άνοιγμα δημόσιων δεδομένων προς επαναξιοποίηση και αξιοποίηση ΤΠΕ από φορείς της δημόσιας διοίκησης για υποστήριξη των πολιτικών τους. 	↔ ↔
	↔			Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	Μεταβολή 14 -18
	↔			Ο ΕΣ παραμένει επίκαιρος, χωρίς αξιοσημείωτες ανάγκες μεταβολής.	<ul style="list-style-type: none"> Δράσεις προώθησης της περιφερειακής και τοπικής ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Συμπλήρωση της λειτουργικότητας υφιστάμενων ΠΣ της δ. διοίκησης / αυτοδιοίκησης ώστε να προστεθούν ή βελτιωθούν λειτουργίες Ψηφιοποίηση πολιτιστικού περιεχομένου για ολοκληρωμένη τουριστικής προβολής. Ψηφιοποίηση και διάθεση με ανοικτών δημόσιων δεδομένων. Ανάπτυξη συστημάτων αλληλεπίδρασης των Δήμων με τους δημότες τους στη λογική των «έξυπνων πόλεων». Παρεμβάσεις για την επέκταση της κάλυψης υπηρεσιών ηλεκτρονικής υγείας και υποστήριξη της διασυννοιακή ανταλλαγή ιατρικών δεδομένων. Επέκταση και ενδυνάμωση του e-learning από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της ΠΚΜ. 	↔ ↔ ↔ ↔ ↔ ↔
	↔					↔

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-28	Ανάγκες - Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
3a	↓	<ul style="list-style-type: none"> Χαμηλή ένταση της νεανικής καινοτόμου επιχειρηματικότητας Η ίδρυση νέων, καινοτόμων επιχειρήσεων είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση της ύφεσης αλλά και για την αλλαγή του παραγωγικού προτύπου της Περιφέρειας Περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες για την Ελλάδα των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Εταιρικό Σύμφωνο με της Ελλάδα Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του νέου ΕΣΠΑ αλλά και με το στόχο 2 του ΕΠΜ. 	<p>Η δημοσίευση στοιχείων για τις επιχειρήσεις το 2015 και το 2014 από την ΕΛΣΤΑΤ δείχνει στην ΠΚΜ ετήσια μεταβολή -4,23% στον αριθμό επιχειρήσεων, -1,41% στον κύκλο εργασιών και -11,56% στην απασχόληση.</p> <p>71% των μονάδων, 56% της απασχόλησης και 48% του κύκλου εργασιών της μεταποίησης παραμένει στους κλάδους εκτός των Τομέων Πρωταθλητών ή Οριζόντιας υποστήριξης της RIS, με υψηλότερη (έστω ελαφρώς) παραγωγικότητα από ό,τι σε αυτούς.</p>	ΕΣ 3a1: Αύξηση των νέων εταιρειών έντασης τεχνολογίας και καινοτομίας σε κλάδους διεθνώς εμπορευσίμων προϊόντων και υπηρεσιών	<ul style="list-style-type: none"> Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και η ενθάρρυνση της νεανικής επιχειρηματικότητας Αύξηση του αριθμού νεοϊδρυόμενων επιχειρήσεων με προτεραιότητα στους κλάδους RIS3 Βελτίωση του βαθμού οικονομικής εκμετάλλευσης καινοτόμων ιδεών με μετατροπής τους σε εμπορεύσιμα προϊόντα/υπηρεσίες Ενίσχυση της εξειδίκευσης της περιφερειακής οικονομίας σε κλάδους με συγκριτικά πλεονεκτήματα αύξηση της ανταγ/ας και εξωστρέφειας Ενίσχυση απασχόλησης προσωπικού υψηλής εξειδίκευσης 	<div>↔</div> <div>↔</div> <div>↑</div> <div>↑</div> <div>↑</div>
	↔			Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	Μεταβολή 14 -18
	↔			<p>Παραμένει επίκαιρος, ενδεχομένως να απαιτεί ενίσχυση, ωστόσο το πρωτεύον είναι να ενεργοποιηθεί πλήρως το μείγμα πολιτικής που έχει προσδιοριστεί από την RIS (από περιφερειακά και εθνικά μέσα).</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων έντασης γνώσης και καινοτομίας για την ίδρυση και αρχική λειτουργία τους Ίδρυση τεχνοβλαστών (spin-offs) από ερευνητές σε ακαδημαϊκά ιδρύματα ή ερευνητικά κέντρα. Ίδρυση νέων επιχειρήσεων έντασης γνώσης με απόσχιση τομέων δραστηριότητας από υφιστάμενες επιχειρήσεις (spin-outs). 	<div>↑</div> <div>↔</div> <div>↔</div>

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-28	Ανάγκες - Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
3c	↓	<ul style="list-style-type: none"> Χαμηλός βαθμός παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας. Χαμηλές επιδόσεις στην παραγωγή προϊόντων έντασης γνώσης και τεχνολογίας. Χαμηλή ανταγωνιστικότητα και έλλειμμα καινοτομίας στο σύνολο των κλάδων της περιφερειακής οικονομίας καθιστά ευάλωτη την εξέλιξή τους σε συνθήκες παγκόσμιου ανταγωνισμού	<p>Η ΠΚΜ το 2016 είχε μερίδιο 16,9% στις εθνικές εξαγωγές, με ετήσια μεταβολή +4,1%, έχοντας όμως συνολικά απολέσει -9% (έναντι -8% σε εθνικό επίπεδο) από το 2012. Ο όγκος εξαγωγών ανέρχεται σε 4,238 δις €. Στο εμπορικό ισοζύγιο η κάλυψη των εισαγωγών από τις εξαγωγές ανέρχεται σε 79,9%, επίδοση πολύ καλύτερη από την εθνική (58,3%). Κύριοι εξαγωγικοί κλάδοι: Τρόφιμα (32%), Πετρελαιοειδή (15%),Κ/Υ & Ένδυση (13%), Χημικά - Πλαστικά (12%), Μέταλλα (8%).</p> <p>Η ΑΠΑ το 2016 ανήλθε στα 20.785,96 εκ. € μειωμένη κατά -8,9% σε σχέση με το 2012. Συνολικά η περιφέρεια διόρθωσε οριακά το 2017 την θέση της ως προς τον RII στο 65,6 της ΕΕ28 από 64,9 το 2011.</p> <p>Το επιτόκιο δανεισμού (ΤΤΕ) διαμορφώθηκε τον 4,36% Απρ.2018 έναντι 7,37% τον Νοε.2011 και 4,6% τον Ιαν.2014.</p> <p>Το μέσο μέγεθος των επιχειρήσεων μειώθηκε ακόμα περισσότερο από 2,37 απασχολούμενοι ανά επιχείρηση το 2014 σε 2,19 το 2015. Παραμένει εξαιρετικά χαμηλό και στη μεταποίηση (3,73) και ξεπερνά το όριο των 10 απασχολούμενων μόνο σε 3 κλάδους, όλους εκτός των Τομέων πρωταθλητών.</p> <p>Ο μέσος κύκλος εργασιών παραμένει εξαιρετικά χαμηλός: 119 χιλ. € ανά επιχείρηση στο σύνολο, 344 χιλ., € στη μεταποίηση (!) και 97 χιλ. € στις λοιπές. Αξιοι λόγου (> 1εκ. €) κύκλοι εργασιών μόνο σε 7 από τους 28</p>	ΕΣ 3γ1: Αύξηση του ρυθμού εισαγωγής νέων/βελτιωμένων προϊόντων/υπηρεσιών των ΜΜΕ	<ul style="list-style-type: none"> Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας ΜΜΕ μέσω ενσωμάτωσης τεχνολογιών αιχμής. Βελτίωση παραγωγικότητας με υιοθέτηση καινοτομιών Παραγωγή καινοτόμων προϊόντων/υπηρεσιών Διαφοροποίηση προς την κατεύθυνση εμπορεύσιμων προϊόντων, υπηρεσιών και εξαγωγών Ποιοτική αναβάθμιση των προϊόντων και των υπηρεσιών και πιστοποίηση Βελτίωση χρόνου εισαγωγής καινοτόμων προϊόντων/υπηρεσιών Αύξηση της παραγωγής, της απασχόλησης και της ανάπτυξης του συνόλου της περιφερειακής οικονομίας	<div>↔</div> <div>↑</div> <div>↔</div> <div>↑</div> <div>↔</div> <div>↔</div> <div>↔</div>
	↔			Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	
				↓	<p>Παραμένει επίκαιρος, ενδεχομένως να απαιτεί ενίσχυση, ωστόσο το πρωτεύον είναι να ενεργοποιηθεί πλήρως το μείγμα πολιτικής που έχει προσδιοριστεί από την RIS (περιφερειακά και εθνικά μέσα).</p>	<ul style="list-style-type: none"> Επενδυτικά σχέδια επιχειρήσεων για την εισαγωγή βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής. Επενδυτικά σχέδια εισαγωγής βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής. Επενδυτικά σχέδια επιλεγμένων από τη RIS3 κλάδων για την ανάπτυξη και παραγωγή νέων προϊόντων, υπηρεσιών και την πιστοποίηση τους
3d	↔	<ul style="list-style-type: none"> Χαμηλές επιδόσεις στην καινοτομία προϊόντων και				

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-28	Ανάγκες - Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικό Στόχο	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
	↔ ↔ ↓ ↔ ↔ ↔	<p>διαδικασιών.</p> <ul style="list-style-type: none"> Περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες για την Ελλάδα των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Εταιρικό Σύμφωνο με της Ελλάδα. Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του νέου ΕΣΠΑ. Υπαρξη μικρού σχετικά μεγέθους, οικογενειακού χαρακτήρα επιχειρήσεων με οργανωτική δομή που δεν εξασφαλίζει δυναμισμό στη στρατηγική αντιμετώπιση των προκλήσεων. Ελάχιστη προσπάθεια προϊόντικής καινοτομίας από τις επιχειρήσεις. Περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες για την Ελλάδα των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Εταιρικό Σύμφωνο με της Ελλάδα. Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του νέου ΕΣΠΑ και ειδικότερα με τις κατευθύνσεις για εξωστρέφεια και καινοτομικότητα των επιχειρήσεων 	<p>κλάδους της μεταποίησης Τουρισμός (2017, ΣΕΤΕ): 40.782,5 χιλ. διανυκτερεύσεις (ετήσια μεταβολή +12,2%), αλλά η μέση δαπάνη το 2017 μόλις 255 € / επισκέπτη (45,3 € / διαν/ση) μειωμένη κατά -3,4% από το 2016 και σημαντικά μικρότερη των άλλων τουριστικών περιφερειών της Χώρας (ΑΤΤ: 405,5€, ΚΡ: 678,3€, ΝΑ: 625,5€, ΙΝ:598,4€)</p>	<p>ΕΣ 3δ1: Αύξηση της παραγωγικότητας και του εξωστρεφούς προσανατολισμού των ΜΜΕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> Επίτευξη οικονομιών κλίμακας από ΜΜΕ μέσω εντατικοποίησης κάθετων και οριζόντιων συνεργασιών Πρωώθηση της δημιουργίας συνεργατικών σχηματισμών Διευκόλυνση της εισόδου ΜΜΕ σε διεθνείς και εγχώριες αλυσίδες αξίας Αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων Βελτίωση των δεικτών εξωστρέφειας σε κλάδους περιφερειακής οικονομίας και σχετικής θέσης της με τις λοιπές ελληνικές περιφέρειες Μείωση κόστους παραγωγής και διάθεσης προϊόντων και υπηρεσιών. Βελτίωση των συντελεστών παραγωγής και διάθεσης προϊόντων και υπηρεσιών Αύξηση της απασχόλησης Νέοι συνεργατικοί σχηματισμοί σε επιλεγμένες αλυσίδες αξίας 	<p>↔ ↔ ↑ ↑ ↔ ↑ ↑ ↔ ↔</p>
				Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	
	↔			Παραμένει επίκαιρος, ενδεχομένως να απαιτεί ενίσχυση, ωστόσο το πρωτεύον είναι να ενεργοποιηθεί πλήρως το μείγμα πολιτικής που έχει προσδιοριστεί από την RIS (από περιφερειακά και εθνικά μέσα).	<ul style="list-style-type: none"> Σχήματα διεπαφής, συνεργασίας μεταξύ του τουριστικού τομέα και λοιπών τομέων/κλάδων Έργα αναδιάρθρωσης, διαφοροποίησης προϊόντων, εκσυγχρονισμού ΜΜΕ Μείωση του κόστους παραγωγής μέσω νέου τεχνολογικού εξοπλισμού ή/και μέσω νέων μεθόδων/συστημάτων Παραγωγής. Βελτίωση της αποδοτικότητας στη χρήση των συντελεστών παραγωγής στην εξοικονόμηση ενέργειας και φυσικών πόρων και στη διάθεση προϊόντων ή/και υπηρεσιών σε ΜΜΕ όλων των κλάδων 	<p>↑ ↔ ↔ ↔</p>

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
4c	↓	<ul style="list-style-type: none"> Υπάρχουν μεγάλα περιθώρια για μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, για την αύξηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και για την πιο αποδοτική χρήση της ενέργειας σε δημόσια κτίρια (π.χ. διοίκηση, σχολεία), αστικές μεταφορές, φωτισμός των δρόμων, κλπ. Μικρή αξιοποίηση του διαθέσιμου ενεργειακού δυναμικού (π.χ. ηλιακού, αιολικού, θερμοδυναμικού). Λόγω της χρήσης συμβατικών καυσίμων από τη συντριπτική πλειοψηφία των οχημάτων των δημόσιων μεταφορών, προκαλούνται υψηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα στο ήδη βεβαρυμμένο αστικό περιβάλλον. Συνεπώς, για την μείωση των εν λόγω εκπομπών κρίνεται αναγκαία η αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και η έξυπνη διαχείριση της σχετικής ενέργειας στις δημόσιες μεταφορές. Περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες για την Ελλάδα των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Εταιρικό Σύμφωνο με της Ελλάδα. Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του νέου ΕΣΠΑ.	Η μεγάλη καθυστέρηση στην εφαρμογή δράσεων για τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και την αποδοτική χρήση της ενέργειας σε δημόσια κτήρια και άλλες δημόσιες υποδομές θα μπορούσε να θεωρηθεί αρνητική εξέλιξη (σε εθνικό επίπεδο), για το διάστημα από την έναρξη εφαρμογής του Προγράμματος, δεδομένου των αυξημένων αναγκών που καταγράφονται. Παρότι υπήρξαν καθυστερήσεις στην έκδοση του νέου ΚΕΝΑΚ (7/2017) και την επικαιροποίηση του software για την έκδοση των Πιστοποιητικών Ενεργειακής Απόδοσης (ΠΕΑ) κ.α. εξαιτίας αρμοδιότητας του ΥΠΕΝ, δεν υπάρχουν ουσιαστικές μεταβολές στη στρατηγική του ΕΠ και τα αναμενόμενα αποτελέσματα.	Αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και αξιοποίηση ανανεώσιμων μορφών ενέργειας σε δημόσια κτίρια και δημόσιες υποδομές	<ul style="list-style-type: none"> Αύξηση επενδύσεων για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κτιρίων και υποδομών Αύξηση χρήσης και αποδοτικότερη αξιοποίηση ΑΠΕ και ΣΗΘ για την κάλυψη ενεργειακών αναγκών δημόσιων κτιρίων και υποδομών Μείωση κατανάλωσης συμβατικής ενέργειας και εκπομπών GHG στο πλαίσιο των υποχρεώσεων της χώρας για τον μετριασμό της κλ. αλλαγής Μείωση της δαπάνης για αγορά ενέργειας και η βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των ωφελούμενων Η μείωση της εκπομπής ρύπων, η βελτίωση της ατμόσφαιρας και της ποιότητας ζωής των πολιτών Η αύξηση της απασχόλησης και των εισοδημάτων από την υλοποίηση των επενδύσεων Η συμβολή στον μετριασμό τοπικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στα αστικά κέντρα λόγω της υπερθέρμανσης.	↑
	↔				↔	
	↔				↔	
	↔				↔	
				Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	Μεταβολή 14 -18
				Παραμένει επίκαιρος, χωρίς να απαιτεί τροποποιήσεις.	<ul style="list-style-type: none"> Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης με ανακαίνιση των δημοσίων κτιρίων. Προώθηση κεντρικών θερμικών ηλιακών συστημάτων σε δημόσια κτίρια και δημόσιες υποδομές Προώθηση χρήσης άλλων ΑΠΕ, όπως αβαθούς γεωθερμίας χαμηλής ενθαλπίας σε δημόσια κτίρια Προώθηση της ΣΗΘ Υψηλής Απόδοσης.	↑
						↔
						↔
						↔

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
4e	↔	<ul style="list-style-type: none"> Η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού της ΠΚΜ ζει στα αστικά κέντρα. Η ποιότητα ζωής των πολιτών στις μεγαλουπόλεις της Περιφέρειας υφίσταται υποβάθμιση, μεταξύ άλλων, λόγω της αυξημένης κυκλοφορίας των οχημάτων. 	<p>Η αναμενόμενη ολοκλήρωση και λειτουργία του Μετρό Θεσσαλονίκης θα συμβάλει καθοριστικά στη βελτίωση του επιπέδου συγκοινωνιακής εξυπηρέτησης για την ευρύτερη περιοχή του ΠΣΘ που αντιμετωπίζει σήμερα τα πλέον οξυμένα προβλήματα ως προς τα υπόλοιπα αστικά κέντρα της Περιφέρειας. Η εκπόνηση και εφαρμογή των ΣΒΑΚ πολλών Δήμων της Περιφέρειας, για τα οποία υπάρχει η σχετική ενεργοποίηση, θα συμβάλλει επίσης στην ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των προκλήσεων σε θέματα αστικής κινητικότητας και προσβασιμότητας. Τέλος η συνεχώς αυξανόμενη τάση (αν και με αργά βήματα) για χρήση εναλλακτικών καυσίμων στην κίνηση των οχημάτων και η απεξάρτηση από το πετρέλαιο αποτελεί επίσης ενθαρρυντικό παράγοντα για τον περιορισμό των επιπτώσεων στο ατμοσφαιρικό περιβάλλον των αστικών κέντρων καθώς την εξοικονόμηση ενέργειας.</p>	Πρώθηση της Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	<ul style="list-style-type: none"> Μείωση της αστικής ρύπανσης (ατμοσφαιρικής, θορύβου) στις μεγάλες πόλεις Βελτίωση του συστήματος αστικής κινητικότητας μέσω της διεύρυνσης της χρήσης ήπιων μέσων μαζικής μεταφοράς και μέσω νέων αστικών υποδομών ήπιας μετακίνησης Μείωση του χρόνου και του κόστους μετακινήσεων με θετικές επιπτώσεις στην παραγωγή και στο εισόδημα των πολιτών. Αναβάθμιση της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος, της υγείας και της ποιότητας ζωής των κατοίκων Βελτίωση της αισθητικής εικόνας των πόλεων 	<div>↔</div> <div>↑</div> <div>↔</div> <div>↑</div> <div>↔</div>
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Πέραν των επιπτώσεων στο αστικό περιβάλλον (ρύποι και σωματίδια) και στην υγεία των κατοίκων, η κυκλοφορία των οχημάτων προκαλεί σημαντικό οικονομικό κόστος. 		Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	Μεταβολή 14 -18
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Η συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση των μεγάλων πόλεων της ΠΚΜ κινείται σε επίπεδα χαμηλότερα σε σύγκριση με αρκετές ευρωπαϊκές πόλεις. 		<p>Παραμένει επίκαιρος, ενδεχόμενα απαιτεί εστίαση στα αποτελέσματα των ΣΒΑΚ (όταν αυτά καταγραφούν), άλλα και στις επιπτώσεις λειτουργίας του Μετρό, προκειμένου να αναπτυχθούν συνέργιες και οι δράσεις να γίνουν περισσότερο συγκεκριμένες.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Διαχείριση της κυκλοφορίας με έξυπνα συστήματα μεταφορών Επιλεκτική καταλυτική αναγωγή και φίλτρα σωματιδίων σε δημόσια πετρελαιοκίνητα οχήματα Εισαγωγή φυσικού αερίου σε περισσότερα λεωφορεία, διερεύνηση αξιοποίησής του και σε άλλα δημόσια βαρέα οχήματα Τεχνολογίες περιορισμού εκπομπών στα καύσιμα, με προώθηση «Καθαρών» καυσίμων Δημιουργία υποδομών για την ανάπτυξη και την επέκταση της αστικής θαλάσσιας συγκοινωνίας στον Θερμαϊκό κόλπο Δημιουργία ποδηλατοδρόμων, πεζοδρόμων και οδών ήπιας κυκλοφορίας Δράσεις ενημέρωσης & ευαισθητοποίησης των κατοίκων των αστικών κέντρων περί πολυτροπικής αστικής κινητικότητας. 	<div>↑</div> <div>↔</div> <div>↔</div>
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Η αστική κινητικότητα και προσβασιμότητα αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα λόγω της κυκλοφοριακής συμφόρησης, την ελλιπή πολιτική στάθμευσης και το χαμηλό επίπεδο εξυπηρέτησης των μέσων μαζικής μεταφοράς (MMM) 				↔
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του νέου ΕΣΠΑ. 				<div>↔</div> <div>↓</div> <div>↑</div> <div>↑</div>

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

[illegible]

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
5a	<div>↓</div> <div>↔</div>	<p>και χειμάρρων, της αστικοποίησης, της αποψίλωσης των δασών (κυρίως των περιαστικών), κ.α.</p> <ul style="list-style-type: none"> Οι πλημμύρες αποτελούν (μαζί με τις πυρκαγιές) ένα από τα δύο σημαντικότερα αίτια καταστροφών στην περιοχή, με σημαντικές επιπτώσεις στη ζωή, την περιουσία, την παραγωγή, τις υποδομές κ.ο.κ. Για την αντιμετώπιση του φαινομένου απαιτούνται επενδύσεις, π.χ. για τη διαμόρφωση – διευθέτηση κοιτών ποταμών / χειμάρρων / λιμνών, για την ενίσχυση αναχωμάτων προστασίας ποταμών, χειμάρρων και λιμνών κ.α. 	<p>Κινδύνου Πλημμυρών (ΖΔΥΚΠ).</p> <p>Ειδικότερα, εκβολές και δέλτα ποταμών, παράκτιες ζώνες και εκτεταμένες πεδινές εκτάσεις, αλλά και αστικές περιοχές όπως το ΠΣΘ.</p> <p>Βασικό πρόβλημα αποτελούν γενικά οι δυσκολίες ωρίμανσης των αντιπλημμυρικών έργων αλλά και η εφαρμογή των μέτρων των Σχεδίων Διαχείρισης για την αντιμετώπιση των Πλημμυρικών Κινδύνων (εξαιτίας της καθυστέρησης εκπόνησής τους).</p>	<div>Αξιολόγηση ΕΣ (2018)</div> <p>Παραμένει επίκαιρος, ενδεχόμενα απαιτεί ενίσχυση, της εφαρμογής των Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής και Πλημμυρικού Κινδύνου καθώς και η αύξηση της ανθεκτικότητας έναντι φαινομένων που αναμένεται να ενταθούν. Σε επίπεδο σχεδιασμού απαιτείται η απλοποίηση των εκροών και των αποτελεσμάτων και η αντιστοίχιση τους με τους τύπους δράσης που έχουν εξειδικευτεί.</p>	<div>Εκροές</div> <ul style="list-style-type: none"> Εργα Προγράμματος Μέτρων Σχεδίων Διαχείρισης Υδατικής Διαμερισμάτων, διαχείριση διεθνούς λεκάνης απορροής, Διαχείριση εκβολών ποταμών, Έργα αποκατάστασης λεκανών απορροής (π.χ. λιμνών) που βρίσκονται σε κίνδυνο. Έργα βελτίωσης διαχείρισης εδάφους, συγκράτησης του επιφανειακού νερού και προστασίας του περιβάλλοντος, έργα ολοκληρωμένων σχεδίων διαχείρισης παράκτιων ζωνών ανά «ιζηματικό κελί», Μελέτη και προώθηση έργων προστασίας, έργων επανάμμοσης και σταθεροποίησης της ακτής. Εφαρμογή Σχεδίων Διαχείρισης Κινδύνων από Πλημμύρες ανά λεκάνη απορροής ποταμού, Επενδύσεις για τη διαμόρφωση – διευθέτηση κοιτών ποταμών / χειμάρρων / λιμνών, Αντιπλημμυρικά έργα σε αστικές και περιαστικές περιοχές Επενδύσεις πρόληψης/ αντιμετώπισης πυρκαγιών. Ενισχυμένες δομές και υποδομές φορέων πολιτικής προστασίας και διαχείρισης κινδύνων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, συστημάτων και εξοπλισμού φορέων πολιτικής προστασίας. 	<div>↔</div> <div>↔</div> <div>↔</div> <div>↔</div>

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
6b	↓	<ul style="list-style-type: none"> Υπάρχουν καθυστερήσεις στην εφαρμογή του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα της διαχείρισης των υδάτινων πόρων. 	<p>Απ' ότι φάνηκε και από την αναθεώρηση των ΣΔ των Υδατικών διαμερισμάτων της Περιφέρειας, καταγράφηκε γενικά μικρή βελτίωση της κατάστασης των Υδάτινων Συστημάτων. Από την άλλη παρότι ολοκληρώθηκαν τα αρχικά ΣΔ ήδη από το 2013, δεν υπήρξε εφαρμογή των «Βασικών και μέτρων» που προτάθηκαν. Μετά την αναθεώρηση των ΣΔΥΔ (2017) αναμένεται η υλοποίηση των Βασικών Μέτρων όπως επανακαθορίστηκαν και θέτουν (ενδεχομένως) και νέες προτεραιότητες..</p>	Βελτίωση της διαχείρισης των υδάτινων πόρων και ανάπτυξη των σχετικών υποδομών	<ul style="list-style-type: none"> Η εφαρμογή του Κοινοτικού κεκτημένου για την προστασία και βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων Η συμβολή στην εφαρμογή των οικείων Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών Η μακροπρόθεσμη διασφάλιση του υδάτινου ισοζυγίου Η βελτίωση της ποιότητας και η διασφάλιση της ποσότητας πόσιμου ύδατος Η βελτίωση της ποιότητας ζωής, των συνθηκών διαβίωσης και της παραγωγικής ικανότητας της περιοχής 	↔ ↑ ↔ ↑ ↔
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Κίνδυνοι ρύπανσης των επιφανειακών υδάτων και του υδροφόρου ορίζοντα – υφαλμύρωση υδάτων παράκτιων περιοχών. 				
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Υπάρχουν σημαντικοί κίνδυνοι για την ποιότητα του πόσιμου νερού, κυρίως λόγω της ρύπανσης των επιφανειακών και των υπόγειων υδάτων, αλλά συχνά και λόγω ανεπάρκειας ή ακαταλληλότητας των εγκαταστάσεων. 				
	↑	<ul style="list-style-type: none"> Υπάρχουν μεγάλες απώλειες κατά την μεταφορά του πόσιμου ύδατος Η ΕΠ περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Εταιρικό Σύμφωνο με της Ελλάδα Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του νέου ΕΣΠΑ 				
	↔					
				Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	Μεταβολή 14 -18
				Παραμένει επίκαιρος, προκειμένου να ενισχυθεί η θετική επίπτωση στο περιβάλλον και την ποιότητα ζωής των κατοίκων	<ul style="list-style-type: none"> Ενέργειες εφαρμογής των Διαχειριστικών Σχεδίων των οικείων Υδατικών Διαμερισμάτων Εξοικονόμηση και βελτίωση ποιότητας ύδατος Έργα μείωσης απωλειών από συστήματα αποθήκευσης, υδροληψίας και διανομής ύδατος Γενικότερα μέτρα για την ορθολογική διαχείριση επιφανειακών και υπόγειων υδάτων Ανάπτυξη και βελτίωση υποδομών εξαγωγής, επεξεργασίας, αποθήκευσης και διανομής νερού για ανθρώπινη κατανάλωση. 	↑ ↔ ↑ ↔ ↔

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
6C	↑	<ul style="list-style-type: none"> Η ΠΚΜ διαθέτει μοναδικό οικοπολιτιστικό απόθεμα (π.χ. αρχαιότητες και μνημεία από όλες τις ιστορικές περιόδους, αρχιτεκτονική και βιομηχανική κληρονομιά, αισθητικά δάση και τοπία, δρυμοί κ.α.), η διατήρηση και ανάδειξη των οποίων είναι σημαντική για την ποιότητα ζωής, αλλά και για την τουριστική ανάπτυξη. 	<p>Η παρατηρούμενη αύξηση τα τελευταία χρόνια, των τουριστικών μεγεθών (επίπεδο αφίξεων – διανυκτερεύσεων +1,5% κατ' έτος για την περίοδο 2012-2016) και του εισοδήματος εξαιτίας του τουρισμού, αποδεικνύει το σημαντικό ρόλο του οικοπολιτισμικού αποθέματος στην Περιφέρεια. Το γεγονός αυτό οδηγεί στην ανάγκη χρηματοδότησης επενδύσεων που στοχεύουν στην περαιτέρω ανάδειξη των περιοχών αυτών.</p>	<p>Προστασία και ανάδειξη του οικοπολιτιστικού αποθέματος</p>	<ul style="list-style-type: none"> Προστασία και αειφορική ανάδειξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων Αύξηση της επισκεψιμότητας των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, με προφανείς επιπτώσεις στην τοπική και υπερτοπική οικονομία Αύξηση -Πιστοποίηση μουσείων Ανάδειξη της φυσιογνωμίας, της εικόνας και της ιστορίας των πόλεων στο πλαίσιο της ανάδειξης και προβολής της πολιτιστικής και άυλης κληρονομιάς Διατήρηση της ταυτότητας της περιοχής και η βελτίωση της ελκυστικότητάς Ανάδειξη νέων πόλων έλξης και τουριστικών προορισμών, με ενίσχυση της οικονομίας της περιοχής Πρωώθηση του θεματικού τουρισμού και η αύξηση των επενδύσεων και της απασχόλησης. 	<p>↑</p> <p>↔</p> <p>↔</p> <p>↔</p> <p>↔</p> <p>↑</p> <p>↔</p>
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Το οικοπολιτιστικό απόθεμα της ΠΚΜ δέχεται πιέσεις από την αυθαίρετη δόμηση και την αστική διάχυση στις περιαστικές περιοχές, τις δασικές εκτάσεις, τις τουριστικές περιοχές (π.χ. ορεινές και παράκτιες), με συνεπαγόμενες συγκρούσεις χρήσεων γης και περιβαλλοντικές επιπτώσεις (π.χ. δασική αποψίλωση, αλλοίωση των τοπίων, ρύπανση, διάβρωση των μνημείων, επιβάρυνση των οικοτόπων, κ.α.). 		Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	Μεταβολή 14 -18
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Η ΕΠ περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Εταιρικό Σύμφωνο με της Ελλάδα 		<p>Παραμένει επίκαιρος ενώ θεωρείται ότι η προστασία και αειφορική ανάδειξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων θα πρέπει να ενισχυθεί. Ενδεχόμενα απαιτεί ενίσχυση και η ανάδειξη νέων πόλων έλξης και τουριστικών προορισμών</p>	<ul style="list-style-type: none"> Επεμβάσεις στα μνημεία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Επεμβάσεις στα μνημεία καθιερωμένους τουριστικούς προορισμούς, προκειμένου να συνεχίσουν να αποτελούν πόλους προσέλκυσης. Επεμβάσεις σε αναδυόμενους νέους πόλους τουριστικού ενδιαφέροντος Επεμβάσεις σε προορισμούς που ενδιαφέροντος επισκεπτών από νέες τουριστικές αγορές. Ανάδειξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων κατά μήκος των οδικών και θαλάσσιων δρόμων με την προοπτική της λειτουργικής τους δικτύωσης. Ανάδειξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων στους ορεινούς όγκους. Βελτίωση και επέκταση μουσειακών υποδομών Δημιουργία οικοπολιτιστικών διαδρομών και δικτύων. 	<p>↔</p> <p>↔</p> <p>↑</p> <p>↔</p> <p>↔</p> <p>↔</p> <p>↔</p> <p>↔</p> <p>↑</p>
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του νέου ΕΣΠΑ 				

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ. Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
6d	↑	<ul style="list-style-type: none"> • Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας έχει να επιδείξει ένα υψηλής ποιότητας και πολυποίκιλο φυσικό περιβάλλον. Η ιδιαίτερα υψηλή ποικιλότητα των οικοσυστημάτων αποτυπώνεται στο μεγάλο αριθμό προστατευόμενων περιοχών, στο πλαίσιο διεθνών, εθνικών και ευρωπαϊκών ρυθμίσεων. • Υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις σε μηχανισμούς περιβαλλοντικής προστασίας και μειωμένη δράση σε ενέργειες πρόληψης, παρακολούθησης και προστασίας της βιοποικιλότητας. • Υφίσταται η αναγκαιότητα για μια ολοκληρωμένη διαχείριση των οικοσυστημάτων και για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο ή σε επίπεδο ειδικών χωρικών ενότητων. 	<p>Η ιδιαίτερα υψηλή ποικιλότητα των οικοσυστημάτων αποτυπώνεται με την (μικρή) αύξηση του αριθμού των περιοχών NATURA της Περιφέρειας αλλά και τη δημιουργία ενός επιπλέον Φορέα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών σύμφωνα με το Ν.4519/2018.</p> <p>Η ανάγκη υποστήριξης των μηχανισμών διαχείρισης σχετίζεται με το νέο πλαίσιο διεύρυνσης των ΦΔ. Παράλληλα, η εκτεταμένη ρύπανση του Θερμαϊκού, όπως εκδηλώθηκε και καταγράφηκε τον Ιούλιο του 2017 δημιουργεί αναγκαιότητα εστίασης σε αυτό τόσο λόγω κρισιμότητας, όσο και σημασίας για την ποιότητα ζωής της Θεσσαλονίκης</p>	Βελτίωση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος με έμφαση στην προστασία της βιοποικιλότητας	<ul style="list-style-type: none"> • Η βελτίωση της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και των δασών • Η ολοκλήρωση του δικτύου Natura 2000 συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων περιοχών και η διασφάλιση της διατήρησης και χρηστής και ολοκληρωμένης διαχείρισής του • Η προστασία, διατήρηση και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων οικοσυστημάτων • Η αποκατάσταση βλαβών στο οικοσύστημα, στα ύδατα και στο έδαφος • Η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Π.Κ.Μ. 	↔ ↔ ↑ ↑ ↑
	↓			Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	Μεταβολή 14 -18
	↔	<ul style="list-style-type: none"> • Μέσω «πράσινων» υποδομών δύναται να επιτευχθεί αφενός η προστασία της βιοποικιλότητας, αφετέρου η αειφορική οικονομική αξιοποίησή της. • Ανάγκη για διαχείριση της σύγκρουσης στις παράκτιες περιοχές μεταξύ της προστασίας των οικοσυστημάτων και της οικιστικής-τουριστικής ανάπτυξης. • Η ΕΠ περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Εταιρικό Σύμφωνο με της Ελλάδα • Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του νέου ΕΣΠΑ 		<p>Παραμένει επίκαιρος. Απαιτεί ενίσχυση, προστασία, διατήρηση και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Προτείνεται ως νέος ΕΣ: "Ολοκληρωμένη Διαχείριση και διατήρηση Παράκτιας Ζώνης Θερμαϊκού", αναπτύσσοντας και συνέργειες (ολιστική προσέγγιση) με την προώθηση της ΕΧΣ παραλιακού μετώπου και την ΒΑΑ.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Σχέδια Διαχείρισης και υποστήριξη της εφαρμογής τους • Μέτρα ελέγχου και αποκατάστασης ρυπασμένων - υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων • Μέτρα /έργα πράσινων υποδομών που στοχεύουν στην αναβάθμιση του οικοσυστήματος και την βιώσιμη διαχείριση των πόρων • Ενίσχυση των πράσινων υποδομών για την αναβάθμιση των οικολογικών διαδρόμων και της συνδεσιμότητας του δικτύου Ν2000 • Ενέργειες παρακολούθησης και εξέτασης της επικινδυνότητας φαινομένων που απειλούν φυσικούς οικοτόπους • Επεμβάσεις για την αναμόρφωση -αναβάθμιση του τοπίου (καθαρισμός - εμπλουτισμός) • Μέτρα για τον έλεγχο στην πρόσβαση και την διαχείριση των επισκεπτών. 	↑ ↑ ↔ ↑ ↑ ↔ ↔

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ. Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
6ε	↔	<ul style="list-style-type: none"> Το αστικό περιβάλλον στο μητροπολιτικό συγκρότημα Θεσσαλονίκης και στις άλλες μεσαίες πόλεις της Περιφέρειας, είναι αρκετά επιβαρημένο από τα καυσαέρια, τα στερεά σωματίδια και το θόρυβο. Υπάρχουν υποβαθμισμένες περιοχές εντός των πόλεων (κυρίως στη δυτική περιοχή της Θεσσαλονίκης), με έντονα περιβαλλοντικά, πολεοδομικά και κοινωνικά προβλήματα. Μέσω ειδικών παρεμβάσεων πρέπει να υπάρξει αναζωογόνηση των περιοχών αυτών. Πολλές πόλεις της Περιφέρειας έχουν πολύ λίγους ελεύθερους δημόσιους χώρους και ελάχιστο πράσινο. Χρειάζεται αξιοποίηση του δημόσιου χώρου και επανάκτηση αυτού, όπου είναι δυνατό. Η αποβιομηχάνιση σε πολλά αστικά κέντρα και σε βιομηχανικές περιοχές έχει αφήσει πολλούς εγκαταλελειμμένους βιομηχανικούς χώρους και επιβαρυμένα εδάφη. Οι εγκαταστάσεις αυτές είναι συχνά μια απειλή για τη δημόσια υγεία και αισθητική, από την άλλη πλευρά, είναι δυνατό, μέσω των κατάλληλων επενδύσεων, να χρησιμοποιηθούν για την τοπική οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη. Η ΕΠ περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Εταιρικό Σύμφωνο με της Ελλάδα.	Σε ότι αφορά το αστικό περιβάλλον η κατάσταση θεωρείται ότι παραμένει σταθερή ως προς την ουσιαστική επίλυση χρόνιων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα αστικά κέντρα και θα πρέπει να αντιμετωπιστούν από την Επ.Π. 6ε. Σημαντική πηγή στοιχείων για την εκτίμηση της κατάστασης αποτελούν (πλέον) οι ΣΒΑΑ για το ΠΣΘ και τα σημαντικότερα αστικά κέντρα της Περιφέρειας, όπου αποτυπώνονται αφενός τα σημαντικότερα προβλήματα που καθορίζουν τον αστικό χώρο και αφετέρου καθορίζονται οι προτεραιότητες σύμφωνα με τους στόχους του ΕΠ.	Ανάπλαση και αναζωογόνηση υποβαθμισμένων αστικών περιοχών και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος	<ul style="list-style-type: none"> Η μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και του θορύβου στα αστικά κέντρα Η αναβάθμιση των αστικών υποδομών και της αστικής επίπλωσης – προστασία και επέκταση δημόσιων ελεύθερων χώρων Η οικονομική αναζωογόνηση αστικών περιοχών και η αύξηση της απασχόλησης Η βελτίωση της ποιότητας ζωής στο αστικό και περιαστικό περιβάλλον Η πολεοδομική ανασυγκρότηση της πόλης Η αποκατάσταση μολυσμένων περιοχών και αξιοποίηση εγκαταλειμμένων κτιρίων Η βελτίωση της ελκυστικότητας και της ανταγωνιστικότητας της πόλης.	↔ ↔ ↔ ↔ ↔ ↔
	↔			Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	Μεταβολή 14 -18
	↔			Ο στόχος αποτελεί το κύριο όχημα υλοποίησης των ΒΑΑ και παραμένει επίκαιρος βάσει των στρατηγικών, οι οποίες είναι προσαρμοσμένες σε αυτόν. Για την σύνταξη ΤΧΣ θα πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω η σκοπιμότητα χρημα-τοδότησης τους καθώς έχουν πλέον σχεδιαστεί εναλλακτικοί μηχανισμοί χρηματοδότησης τους σε συνεργασία με την ΕΤΕπ..	<ul style="list-style-type: none"> Πρώθηση σχεδίων αναπλάσεων σε ειδικές αστικές περιοχές Ενίσχυση σχεδίων για αποκατάσταση ή αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών περιοχών Εγκατάσταση συστημάτων μέτρησης ατμοσφαιρικής ρύπανσης Υλοποίηση έργων των εγκεκριμένων Σχεδίων Δράσης για την Ποιότητα της Ατμόσφαιρας και την Καταπολέμηση του Θορύβου Σύνταξη ΤΧΣ και σύνταξη ΠΕΧΠ	↔ ↔ ↔ ↔ ↓
	↔					

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ .Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
6f	↔	<ul style="list-style-type: none"> Ο βαθμός αξιοποίησης των καινοτόμων τεχνολογιών στην προστασία του περιβάλλοντος είναι σχετικά περιορισμένος. Υπάρχουν μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης και εφαρμογής της «πράσινης» τεχνολογίας. Υπάρχει ζήτηση για καινοτόμες τεχνολογίες στον τομέα της ολοκληρωμένης διαχείρισης στερεών αποβλήτων. Η χρήση καινοτόμων τεχνολογιών θα αποτελέσει η προτεραιότητα στο αναθεωρημένο ΠΕΣΔΑ Κεντρικής Μακεδονίας. Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του νέου ΕΣΠΑ 	Στα πλαίσια του ΕΠ προτείνεται η εφαρμογή εξελεγχόμενης /καινοτόμου (ηλεκτρολυτικής) μεθόδου επεξεργασίας των στραγγιδίων στο ΧΥΤΑ Μαυροράχης, με στόχο τη μείωση του οργανικού φορτίου κάτω από τα επιτρεπόμενα όρια και την αποφυγή λυματολάσπης. Η συγκεκριμένη παρέμβαση ενώ περιλαμβάνονταν στο αρχικό ΠΕΣΔΑ δεν προβλέπεται στο αναθεωρημένο και ως εκ τούτου δεν μπορεί να συγχρηματοδοτηθεί από το Πρόγραμμα.	Εξελεγχόμενες μέθοδοι που χρησιμοποιούνται στην διαχείριση αποβλήτων	<ul style="list-style-type: none"> Η εφαρμογή καινοτόμων λύσεων στη διαχείριση των απορριμμάτων, των λυμάτων και στον περιορισμό των ρύπων Η ενδυνάμωση της εφαρμογής της καινοτόμου πράσινης τεχνολογίας και η αύξηση των σχετικών επενδύσεων Η ενίσχυση της οικονομίας των υλικών Η μείωση της σπατάλης των πόρων Η βελτίωση της ποιότητας ζωής και της απασχόλησης 	<p>↓</p> <p>↔</p> <p>↓</p> <p>↔</p> <p>↔</p>
	↔			Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	Μεταβολή 14 -18
	↓			Ο ΕΣ καταργείται μετά την πρόσφατη αναθεώρηση του ΠΕΣΔΑ γιατί έχει πάψει να αποτελεί προτεραιότητά του.	<ul style="list-style-type: none"> Προώθηση καινοτομικών λύσεων στην προστασία του περιβάλλοντος, όπως για παράδειγμα η εφαρμογή ηλεκτρολυτικής τεχνολογίας για την επεξεργασία των στραγγιδίων ΧΥΤΑ Προώθηση καινοτόμων εφαρμογών στην αποδοτικότερη χρήση των πόρων 	<p>↓</p> <p>↓</p>

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ. Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
7a	↔	<ul style="list-style-type: none"> Για την αξιοποίηση της κεντροβαρούς θέσης της ΠΚΜ στον ελλαδικό και διεθνή χώρο απαιτείται η ολοκλήρωση των έργων που σχετίζονται με τα ΔΕΔ-Μ. 	<p>Με βάση την υφιστάμενη κατάσταση και τις μέχρι σήμερα (31/5/2018) επιλογές εξειδίκευσης του προγράμματος, δεν απαιτούνται διαφοροποιήσεις στις κύριες ανάγκες του περιφερειακού δικτύου μεταφορών οι οποίες συνεχίζουν να είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> Η ολοκλήρωση των μεγάλων οδικών και σιδηροδρομικών αξόνων, που είναι ενταγμένα στα ΔΕΔ-Μ, καθώς και των λιμενικών και αεροπορικών υποδομών ευρωπαϊκού και εθνικού ενδιαφέροντος (κυρίως μέσω του σχετικού τομειακού ΕΠ) Η προώθηση υποδομών για την ανάδειξη της Θεσσαλονίκης σε διεθνές διαμετακομιστικό κέντρο και η ενίσχυση των συνδυασμένων μεταφορών Η αναβάθμιση της οδικής ασφάλειας μέσω της εφαρμογής ολοκληρωμένου σχεδίου 	ΕΣ 7α1: Ολοκλήρωση έργων μεταφορικών υποδομών σχετικών με το ΔΕΔ-Μ	<ul style="list-style-type: none"> Η ολοκλήρωση της ανάπτυξης των «βασικών» αξόνων του εθνικού συστήματος μεταφορών Η βελτίωση της εθνικής και διεθνούς προσπελασιμότητας της περιοχής Η βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών μετακίνησης προσώπων Η βελτίωση της ασφάλειας στις μεταφορές Η μείωση του μεταφορικού κόστους και του μεταφορικού χρόνου των προϊόντων 	↔ ↔ ↔ ↔ ↔
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Η ΕΠ περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Εταιρικό Σύμφωνο με την Ελλάδα 		Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	Μεταβολή 14 -18
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του Στρατηγικού Πλαισίου Επενδύσεων Μεταφορών (ΣΠΕΜ) 		<p>Παραμένει επίκαιρος, η θετική εξέλιξη την περίοδο 2014-2018 θα πρέπει να διατηρηθεί προκειμένου να διατηρήσει τη δυναμική του</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ολοκλήρωση οδικών συνδέσεων ΔΕΔ-Μ Αναβάθμιση σιδηροδρομικής σύνδεσης του λιμένα Θεσσαλονίκης με το οδικό δίκτυο, ώστε να ενισχυθεί η εμπορευματική κίνηση 	↔ ↔
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του νέου ΕΣΠΑ 				

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ. Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
7b	↔	<ul style="list-style-type: none"> Με την κατασκευή της Εγνατίας Οδού και των έργων του ΠΑΘΕ βελτιώθηκαν σημαντικά οι διαπεριφερειακές μεταφορικές υποδομές της Περιφέρειας. Υπάρχει ανάγκη για ολοκλήρωση των συνδέσεων των περιφερειακών οδών με τα ΔΕΔ-Μ 	<p>Με βάση την υφιστάμενη κατάσταση και τις μέχρι σήμερα (31/5/2018) επιλογές εξειδίκευσης του προγράμματος, δεν απαιτούνται διαφοροποιήσεις στις κύριες ανάγκες του περιφερειακού δικτύου μεταφορών οι οποίες συνεχίζουν να είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> Η βελτίωση της περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων με τις υποδομές ΔΕΔ-Μ Η αναβάθμιση της οδικής ασφάλειας μέσω της εφαρμογής ολοκληρωμένου σχεδίου 	<ul style="list-style-type: none"> ΕΣ 7β1: Ολοκλήρωση ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου και σύνδεση αυτού με ΔΕΔ-Μ 	<ul style="list-style-type: none"> Η ολοκλήρωση και βελτίωση των διασυνδέσεων του δικτύου της περιοχής με τους κεντρικούς άξονες μεταφορών Η βελτίωση της μεταφορικής ασφάλειας Η μείωση του χρόνου και του κόστους των μετακινήσεων Η αξιοποίηση έξυπνων συστημάτων μεταφορών για τη διαχείριση της κυκλοφορίας και τη βελτίωση των μετακινήσεων Η ενδυνάμωση της ενδοπεριφερειακής και διαπεριφερειακής χωρικής συνοχής 	↔ ↔ ↔ ↔ ↔
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Η ΕΠ περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Εταιρικό Σύμφωνο με την Ελλάδα. 		Αξιολόγηση ΕΣ (2018) Παραμένει επίκαιρος, η θετική εξέλιξη την περίοδο 2014-2018 θα πρέπει να διατηρηθεί προκειμένου να διατηρήσει τη δυναμική του	Εκροές <ul style="list-style-type: none"> Βελτίωση ή κατασκευή περιφερειακών συνδέσεων με τα ΔΕΔ-Μ Βελτίωση ή επέκταση των ενδοπεριφερειακών μεταφορικών δικτύων 	↔ ↔
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του Στρατηγικού Πλαισίου Επενδύσεων Μεταφορών (ΣΠΕΜ) 				
	↔	<ul style="list-style-type: none"> Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του νέου ΕΣΠΑ 				

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ. Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
7ε	↔	<ul style="list-style-type: none"> • Προώθηση οικονομικής ανάπτυξης της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας • Η ΕΠ συνάδει με τις διαπιστώσεις της θέσης των υπηρεσιών (Position Paper) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την ανάπτυξη συμφωνίας εταιρικής σχέσης και προγραμμάτων στην Ελλάδα για την περίοδο 2014-2020 • Μείωση της ρύπανσης • Ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού • Αύξηση της ενεργειακής απόδοσης στις αστικές και βιομηχανικές περιοχές • Η ΕΠ λαμβάνει υπόψη της την απόφαση για κρατική ενίσχυση SA.31225 (2011/N) • Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του νέου ΕΣΠΑ	<p>Με βάση την υφιστάμενη κατάσταση και τις μέχρι σήμερα (31/5/2018) επιλογές εξειδίκευσης του προγράμματος, δεν απαιτείται σημαντική διαφοροποίηση στην κύρια ανάγκη του περιφερειακού δικτύου μεταφοράς ενέργειας η οποία είναι η περαιτέρω ανάπτυξη του δικτύου διανομής φυσικού αερίου στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.</p> <p>Παρόλα αυτά, από τις επιλογές εξειδίκευσης του προγράμματος προκύπτει η ανάπτυξη δικτύων φυσικού αερίου μόνο σε αστικές και όχι σε βιομηχανικές περιοχές, κάτι που θα πρέπει να αποτυπωθεί και στην ειδικότερη στόχευση της Επ.Π..</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ΕΣ 7ε1: Διείσδυση του φυσικού αερίου σε αστικές και βιομηχανικές περιοχές	<ul style="list-style-type: none"> • Αύξηση της διείσδυσης του φυσικού αερίου • Βελτίωση ενεργειακής απόδοσης των υποδομών δικτύων • Ενίσχυση της ασφάλειας ενεργειακού εφοδιασμού	↔ ↔ ↔
	↔					
	↔					
	↔					
	↓					
	↔					
				Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	
				Παραμένει επίκαιρος, ωστόσο απαιτείται επαναδιατύπωση δεδομένου ότι από τις επιλογές εξειδίκευσης προκύπτει η ανάπτυξη δικτύων φυσικού αερίου μόνο σε αστικές και όχι σε βιομηχανικές περιοχές	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη δικτύων φυσικού αερίου χαμηλής πίεσης • Ανάπτυξη δικτύων φυσικού αερίου μεσαίας πίεσης	↔ ↓

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
8.iii	↓	<p>Η ύφεση και η διαρθρωτική αλλαγή προκάλεσαν ανεργία σε πολλές κατηγορίες ελεύθερων επαγγελματιών και αυτοαπασχολούμενων</p> <p>Η αυτοαπασχόληση και η επιχειρηματικότητα σε νέους κλάδους δύνανται να συμβάλουν στη μείωση της ανεργίας και στη δημιουργία πρόσθετων θέσεων εργασίας</p> <p>Η επενδυτική προτεραιότητα είναι εναρμονισμένη με τους στόχους της Ευρώπης 2020, του ΕΠΜ, του ΕΣΠΑ κ.α.</p>	<p>Κατά την περίοδο 2000 -2010 οι περισσότεροι κλάδοι επαγγελματιών με εξαίρεση τους τομείς Γεωργίας-Δασοκομίας Αλιείας, Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού, κλιματισμού και νερού και Επικοινωνίας παρουσίασαν αύξηση των απασχολούμενων τους: 15% χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών, μεταφορές και αποθήκευση, δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης. 18% κατασκευές, 49% Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες, 260% Διαχείριση ακίνητης περιουσίας</p> <p>Από το 2011 έως το 2015 βλέπουμε συνεχή πτώση στους κλάδους Γεωργίας-Δασοκομίας Αλιείας, Ορυχεία, λατομεία, βιομηχανία, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, κλπ και Επικοινωνίας και παράλληλη πτώση σχεδόν σε όλους τους υπόλοιπους κλάδους επαγγελματιών σε επίπεδα κάτω του 2000 (- 40% κατασκευές, - 14% εμπόριο) Συγκρατημένη πτώση - 3,5% παρουσιάζει ο κλάδος των Επαγγελματικών, επιστημονικών και τεχνικών δραστηριοτήτων και διοικητικών και υποστηρικτικών δραστηριοτήτων. (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ 2018).</p>	8.iii.1 Αύξηση αριθμού νέων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων καινοτόμων επιχειρήσεων	<ul style="list-style-type: none"> • Η αύξηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και της αυτοαπασχόλησης σε τομείς έντασης γνώσης και καινοτομίας • Η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας • Η αντιμετώπιση της ανεργίας και η αύξηση της συνολικής απασχόλησης • Η αύξηση των επενδύσεων 	<p>↑</p> <p>↔</p> <p>↔</p> <p>↔</p>
	↓			Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	Μεταβολή 14 -18
	↔			<p>Παραμένει επίκαιρος, είναι απαραίτητο να ενεργοποιηθεί πλήρως η Επ.Π και να δρομολογηθούν και οι δράσεις που σχετίζονται με Κρατικές Ενισχύσεις.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ευαισθητοποίηση, ενθάρρυνση και παροχή συμβουλών ίδρυσης μικρών επιχειρήσεων, για την υλοποίηση καινοτόμων ιδεών • Σε προγράμματα εκπαίδευσης στην επιχειρηματικότητα (π.χ. οργάνωση και διοίκηση, εκπόνηση Business plan, μάρκετινγκ, χρηματοδότηση ,οικονομική επιχειρηματικότητα) • Παροχή prestart and coaching υποστήριξης νέων επιχειρηματιών • Παροχή κινήτρων για ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρηματικών ιδεών 	<p>↔</p> <p>↔</p> <p>↔</p> <p>↔</p>

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
8v	↓	Η περιφερειακή οικονομία βρίσκεται σε φάση αναδιάρθρωσης	Όπως παραπάνω. Γενικά οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες κυριαρχούν στην Ελλάδα (εκ των οποίων το 92,1% αντιστοιχεί σε επιχειρήσεις με προσωπικό έως 9 άτομα) έχουν πληγεί περισσότερο από την κρίση και πολλές αδυνατούν να παραμείνουν βιώσιμες πόσο δε μάλλον να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας (Πηγή: Στρατηγικό Πλαίσιο για τον Ανασχεδιασμό των Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης, 2018). Η Μελέτη διάγνωσης των αναγκών της αγοράς εργασίας στην ΠΚΜ (2015) καταδεικνύει της τάσεις σε επιλεγμένους τομείς της αγοράς εργασίας της ΠΚΜ προσδιορίζοντας παράλληλα τις εκπαιδευτικές ανάγκες του ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας: Αγροδιατροφή, Δομικά Υλικά, Κλωστοϋφαντουργία και Ένδυση, Τουρισμός –Πολιτισμός, Πληροφορική και τεχνολογία, Περιβάλλον και Ενέργεια εξακολουθούν να αναδεικνύονται, παρόλα τα προβλήματα των τελευταίων χρόνων λόγω της οικονομικής ύφεσης, σε κλάδους που μπορούν να συμβάλουν στην περιφερειακή ανάπτυξη. Η ανάγκη ωστόσο κάλυψης των ελλειμμάτων σε γνώσεις και δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού είναι εμφανής. Στοιχευμένες δράσεις εκπαίδευσης, κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων μπορούν να καλύψουν αυτό το κενό. (Πηγή: Μελέτη διάγνωσης των αναγκών της αγοράς εργασίας στην ΠΚΜ» (2015)	8v1 Ανάπτυξη νέων γνώσεων εξειδίκευσης και δεξιοτήτων σε τομείς υψηλού περιφερειακού ενδιαφέροντος	<ul style="list-style-type: none"> Προσαρμογή των επιχειρήσεων και του ανθρώπινου δυναμικού στις επικρατούσες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες της αγοράς Ανάπτυξη των δεξιοτήτων των εργαζομένων που θα υποστηρίξουν την προσαρμογή των επιχειρήσεων στις νέες αναπτυξιακές απαιτήσεις, Η βελτίωση της καινοτομικής και οργανωσιακής βάσης των ΜΜΕ και της ανταγωνιστικότητας τους 	↑
	↔	Η ανεργία έχει δομικά χαρακτηριστικά				↔
	↔	Λόγω της διαρθρωτικής αλλαγής περί το 50% των ανέργων θα πρέπει να αλλάξουν επάγγελμα		Αξιολόγηση ΕΣ (2018) Παραμένει επίκαιρος, είναι απαραίτητο να ενεργοποιηθεί πλήρως η Επ.Π και να δρομολογηθούν και οι δράσεις που σχετίζονται με Κρατικές Ενισχύσεις		↔
	↔	Η προσαρμογή στη τεχνολογική και διαρθρωτική αλλαγή και η αλλαγή του παραγωγικού προτύπου της ΠΚΜ θα οδηγήσει στη ζήτηση νέων επαγγελματιών και ειδικοτήτων			Εκροές <ul style="list-style-type: none"> Παροχή συμβουλών σε ΜΜΕ από ομάδες ειδικών συμβούλων επιχειρήσεων σε θέματα όπως διαχείριση καινοτομίας και τεχνολογίας, διεθνοποίησης, συνεργασίας και δικτύωσης, χρηματοδότησης, μάρκετινγκ, κ.α Δια βίου κατάρτιση και εκπαίδευση των εργαζομένων των ΜΜΕ στις νέες τεχνολογίες και στις ΤΠΕ Πιστοποίηση γνώσεων, δεξιοτήτων και επαγγελματικών προσόντων εργαζομένων βάσει αναγνωρισμένων προτύπων Ενημέρωση/εκπαίδευση των επιχειρηματιών για τις αναγκαίες διορθωτικές και τεχνολογικές προσαρμογές 	↑
	↓	Η διασφάλιση των θέσεων εργασίας των επιχειρήσεων προϋποθέτει τη συνεχή προσαρμογή των εργαζομένων στις νέες εξελίξεις				↑
	↔	Η επενδυτική προτεραιότητα συνάδει με τους στόχους της Ευρώπης 2020, του ΕΠΜ, του ΕΣΠΑ, της στρατηγικής Greece 2021 κ.α				↑

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
9a	↔	Η ΠΚΜ διαθέτει ένα εκτεταμένο δίκτυο υποδομών υγείας. Έχουν, όμως, διαπιστωθεί πιεστικές ανάγκες για επέκταση ή βελτίωση των υποδομών υγείας σ' όλες τις περιοχές, για απόκτηση σύγχρονου ή ελλείποντος ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού, για εφαρμογές ΤΠΕ, για δημιουργία ειδικών μονάδων κ.α	<ul style="list-style-type: none"> Η 3η και η 4η ΥΠΕ έχουν υποβάλει εκτενή κατάλογο με ιεραρχημένες τις ανάγκες τους σε εξοπλισμό, πολλές και σημαντικές, ανά νοσοκομείο. Ο σύγχρονος εξοπλισμός των δημοσίων μονάδων υγείας είναι προφανώς απαραίτητος καθώς καλύπτει όχι μόνο τον τομέα της θεραπείας αλλά και της πρόληψης. Επί παραδείγματι, ο αριθμός των μαστογραφιών έχει μειωθεί στην ΠΚΜ από τις 95 (2013) στις 55 (2016) ανά 1000 κατοίκους γεγονός που ευθύνεται α) στην χαμηλή κάλυψη που παρέχουν για τέτοιου είδους εξετάσεις οι δημόσιες μονάδες υγείας (ολιγάριθμοι μαστογράφοι) β) στην αδυναμία του ΕΟΠΠΥ να καλύψει το κόστος των ψηφιακών μαστογραφιών των ιδιωτικών διαγνωστικών. (Μεταξύ 2013 και 2016, ο συνολικός αριθμός των μαστογραφιών που εκτελούνται με παραπεμπτικά από τον ΕΟΠΠΥ μειώθηκε πανελλαδικά περίπου κατά 40%, τάση που δεν ευνοεί την εκστρατεία πρόληψης του καρκίνου του στήθους.) Εκτός από ελλιπή ή παρωχημένος, ο εξοπλισμός είναι συχνά και ανισοκατανομημένος. Π.χ. μαγνητικοί τομογράφοι δεν υπάρχουν σε καμιά δημόσια Β' βάρθια μονάδα Υγείας της ΠΚΜ πλην της Θεσσαλονίκης. (Πηγή: World Health Organization, 2018) 	9.α.1 Βελτίωση υποδομών και υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υποδομών σε αστικές και μειονεκτικές περιοχές και διευκόλυνση της πρόσβασης σ' αυτές ευπαθών κοινωνικών ομάδων	Βελτίωση και επέκταση των υποδομών και δομών υγείας, με έμφαση στην αναβάθμιση της πρωτοβάθμιας φροντίδας και σε νέες ειδικές δομές υπηρεσιών υγείας Ενίσχυση των υποδομών πρόνοιας για ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού ·	↑
	↔	Η Περιφέρεια χαρακτηρίζεται, επίσης, από άνιση κατανομή των υποδομών υγείας, όπως και της πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικού, πολιτιστικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα..			Η μείωση των ανισοτήτων στην κατανομή των δομών και υποδομών υγείας	↑
					Αναβάθμιση της υγείας του πληθυσμού και της ποιότητας ζωής	↑
	↓	Λόγω της κρίσης διευρύνθηκαν οι ειδικές ομάδες πληθυσμού που δεν έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας. Για τις ομάδες αυτές χρειάζονται νέα μοντέλα παροχής υγείας (π.χ. κοινωνικά ιατρεία).		Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	Μεταβολή 14 -18
	↔	Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του ΕΠΜ, όπως και του νέου ΕΣΠΑ		Παραμένει επίκαιρος, από τις χαρτογραφημένες ανάγκες είναι εμφανές ότι χρειάζεται δέσμευση περεταίρω πόρων για περισσότερες εξειδικεύσεις.	Επέκταση και αναβάθμιση υφιστάμενων δομών και υποδομών υγείας	↑
					Ανάπτυξη Κέντρων Ψυχικής Υγείας και μετανοσοκομειακών ξενώνων για τους ψυχικά ασθενείς	↔
					Υποδομές στέγασης και εκπαίδευσης, χώροι υγιεινής, one stop shops / Κέντρα Κοινότητας με διευρυμένες υπηρεσίες και κινητές μονάδες για ευπαθείς ομάδες (Ρομά, κ.λπ.)	↔
					Κέντρα φιλοξενίας (π.χ. για αστέγους, ασυνόδευτους ανηλίκους, γυναίκες θύματα βίας κ.α.)	↔
					Ανοικτές Δομές Φιλοξενίας για μετανάστες και αιτούντες Άσυλο	↑

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
9c	↓	Οι κοινωνικές επιχειρήσεις μπορούν να έχουν σημαντική συμβολή στην περιφερειακή ανάπτυξη. Η αύξηση της ανεργίας και οι επιπτώσεις της παρατεταμένης ύφεσης διευρύνουν τους τομείς δυνητικής παρέμβασης και ανάπτυξης της κοινωνικής οικονομίας.	(βλέπε Επ.Π. 9iv)	9γ1 Προώθηση επενδύσεων επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας	•Αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων και των επενδύσεων στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας	↔
	↔	Παρά το νέο θεσμικό πλαίσιο η ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας αντιμετωπίζει μεγάλα προβλήματα με σημαντικότερο την πρόσβαση στη χρηματοδότηση των αναγκαίων επενδύσεων.			•Η ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας σε περισσότερους κλάδους και η διεύρυνση του φάσματος των παρεχόμενων υπηρεσιών • Η αύξηση της απασχόλησης στις κοινωνικές επιχειρήσεις	↔
	↔	Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος απαιτείται η παροχή χρηματοδοτικής στήριξης, ούτως ώστε να ενισχυθούν οι υφιστάμενες και να δημιουργηθούν νέες κοινωνικές επιχειρήσεις.		Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	Μεταβολή 14 -18
	↔	Συμπεριλαμβάνεται στις προτεραιότητες του νέου ΕΣΠ Α.		Δεν είναι κατανοητό πως διαφοροποιείται η Επ, Π 9γ από την Επ.Π9ν. Σε περίπτωση επικάλυψης αντικειμένου και δράσεων ο ΕΣ και γενικά η Επ. Π 9γ μπορεί να διαγραφεί και οι πόροι να κατευθυνθούν στην Επ.Π9α όπου υπάρχουν εγνωσμένες και καταγεγραμμένες ανάγκες, ενώ η υλοποίηση των πράξεων του να υλοποιηθεί στο πλαίσιο του ΣΕ 9ν1 (ΕΚΤ) με χρήση της ρήτρας ευελξίας, η οποία επαρκεί για την κάλυψη του π/υ..	•Ίδρυση κοινωνικών επιχειρήσεων	↔

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικόί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολ ή 14 -18
9i	↑	Το συνολικό ποσοστό απασχόλησης της Περιφέρειας (51,1% το 2012) βρίσκεται κάτω από το μ.ο. της χώρας, και υπολείπεται κατά πολύ του 75%, που είναι ο στόχος της Στρατηγικής της Λισσαβόνας ή του 70% που είναι ο εθνικός στόχος.	Από το 2014 στο 2018 η ανεργία παρουσιάζει πτώση στην ΠΚΜ της τάξης του 26,76% (Ποσοστό ανέργων στο σύνολο του εργατικού δυναμικού) με το Εργατικό Δυναμικό να παρουσιάζει μια ελάχιστη αύξηση της τάξης του 3% (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2018). Σύμφωνα με τους Λογαριασμούς νοικοκυριών το διαθέσιμο εισόδημα στην ΠΚΜ από το 2000 έως το 2010 παρουσιάζει αύξηση της τάξης του 97% κοινώς διπλασιάστηκε ενώ από το 2011 άρχισε να διολισθαίνει φτάνοντας το 2015 να μειωθεί κατά 31% . (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2018)	9i1 Ενίσχυση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας για ευπαθείς ομάδες πληθυσμού που απειλούνται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό	<ul style="list-style-type: none"> • Η μείωση του αριθμού των ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού • Η βελτίωση των συνθηκών ένταξης ευπαθών ατόμων στην αγορά εργασίας • Η αύξηση της απασχόλησης και η μείωση της ανεργίας • Η βελτίωση της ποιότητας ζωής και της κοινωνικής συνοχής 	↑ ↑ ↔ ↔
	↑	Αύξηση του ποσοστού της ανεργίας λόγω της παρατεταμένης ύφεσης (30,1 το β' τρίμηνο του 2013), ενώ η ανεργία των νέων (15-24 ετών) ανήλθε το 2012 σε 60,4%. Τα ποσοστά αυτά την κατατάσσουν στις περιφέρειες της Ευρώπης με την υψηλότερη ανεργίας.	Παρουσιάζεται αύξηση του μεγέθους της μισθωτής εργασίας στον ιδιωτικό τομέα της τάξης του 22,6% από το 2014 (236.326 μισθωτοί) στο 2017 (289.785) (Πηγή: ΙΝΕ ΓΣΕΕ, Αποτύπωση της μισθωτής εργασίας και της ανεργίας στην Ελλάδα από το 2010-2017 και η γεωγραφική κατανομή της).	Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	Μεταβολ ή 14 -18
	↑	Μεγάλη αύξηση των μακροχρόνια ανέργων (περ. 70%).	Ο αριθμός των μακροχρόνια ανέργων παραμένει σταθερά υψηλός, 134.5χιλ. (ποσοστό 72,3 % επι των ανέργων) παρουσιάζει ωστόσο μείωση της τάξης του 21% σε σχέση με τον αντίστοιχο αριθμό του 2014 (Πηγή: EUROSTAT, UNEMPLOYMENT RATES, 2018)	Παραμένει επίκαιρος διαφαίνεται ωστόσο η ανάγκη δέσμευσης περεταίρω πόρων, ούτως ώστε να δοθεί παράταση στη δράση της Εναρμόνισης. Επίσης είναι αναγκαίο να δρομολογηθούν και να ενεργοποιηθούν οι δράσεις που σχετίζονται με Κρατικές Ενισχύσεις.	Ολοκληρωμένες δράσεις / παρεμβάσεις για ευπαθείς ομάδες οι οποίες μπορούν να περιλαμβάνουν πλέγμα δράσεων (<ul style="list-style-type: none"> • Δράσεις προώθησης στην απασχόληση (τύπου ΝΕΕ, ΝΘΕ) για ευπαθείς ομάδες • Στοχευμένα προγράμματα κατάρτισης συνδεδεμένα με πρακτική άσκηση για ευπαθείς ομάδες σε κλάδους αιχμής της οικονομίας της Περιφέρειας/ τοπικής οικονομίας, τα οποία οδηγούν σε πιστοποίηση 	↔ ↔ ↑
	↑	Η αγορά εργασίας παρουσιάζει αύξηση των ευέλικτων μορφών της προσωρινής και μερικής απασχόλησης των γυναικών, μείωση των αυτοαπασχολούμενων ανδρών και μείωση των βοηθών πλήρους απασχόλησης στην οικογενειακή επιχείρηση.	Η αύξηση των μακροχρόνια ανέργων σε συνδυασμό με την αλλαγή των προϋποθέσεων το 2013 για την καταβολή του επιδόματος ανεργίας είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των επιδοτούμενων ανέργων. Τα τελευταία τέσσερα έτη οι επιδοτούμενοι άνεργοι κυμαίνονται μεταξύ 9,6%-11,0% επί του συνόλου των εγγεγραμμένων ανέργων (Πηγή: ΙΝΕ ΓΣΕΕ, Αποτύπωση της μισθωτής εργασίας και της ανεργίας στην Ελλάδα από το 2010-2017 και η γεωγραφική κατανομή της, 2018).			
	↔	Μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας εμφανίζει το μητροπολιτικό συγκρότημα Θεσσαλονίκης και άλλες αστικές περιοχές.				
	↔	Το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται σε όσους έχουν τελειώσει μερικές τάξεις δημοτικού, ακολουθούν τα άτομα που δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο και τα άτομα που έχουν απολυτήριο τριτάξιου γυμνασίου.				

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή ή 14 -18
	<div>↔</div> <div>↓</div> <div>↔</div> <div>↔</div>	<p>Το ποσοστό ανεργίας των ατόμων με ξένη υπηκοότητα, είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο των Ελλήνων υπηκόων</p> <p>Η Περιφέρεια απομακρύνεται σταθερά λόγω της οικονομικής κρίσης από τους στόχους της Στρατηγικής Ευρώπη 2020, αλλά και από τους αντίστοιχους εθνικούς στόχους.</p> <p>Η ΕΠ περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Εταιρικό Σύμφωνο με της Ελλάδα</p> <p>Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του ΕΠΜ και του νέου ΕΣΠΑ.</p>	<p>Η ανεργία των νέων εμφανίζεται σταθερά υψηλή. Ενώ η γενική ανεργία εμφανίζεται για το 2017 να έχει μειωθεί κατά 20% περίπου από το 2014, φτάνοντας στο 22,9% (ετήσιος μ.ο στο σύνολο των ανέργων του εργατικού δυναμικού), η ανεργία των νέων εμφανίζεται μεν να μειώνεται ανάλογα (19,47%) στην ίδια χρονική περίοδο εξακολουθεί ωστόσο να κρατάει στο 43% επί του συνόλου των ανέργων. Εξίσου υψηλή εμφανίζεται η ανεργία των γυναικών. Φαίνεται μεν να έχει μειωθεί κατά 28% από το 2014 στο 2017 των ανέργων και το επί του συνόλου των μακροχρόνια ανέργων (Πηγή: EUROSTAT, 2018)</p> <p>Στην Ελλάδα, η έμφυλη επίπτωση της οικονομικής κρίσης συνδέεται στενά με τις περικοπές στο δημόσιο τομέα, την αύξηση της επισφαλούς εργασίας, και την απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων. Ωστόσο ο πολυπαραγοντικός χαρακτήρας της φτώχειας των γυναικών, επιβάλλει τη διαχείριση και επίλυση ευρύτερων παραμέτρων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής από αυτές που αφορούν και συνδέονται άμεσα με την αγορά εργασίας μόνον. Συνδέονται πχ με την οικογενειακή ζωή και τα εξαρτώμενα άτομα που δυσχεραίνουν πολύ συχνά την διατήρηση των γυναικών στην παραγωγική διαδικασία ή τις στρέφουν στην ημιαπασχόληση. (Πηγή: Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2016 -2020, 2016)</p>			

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
9ii	↓	Στη Περιφέρεια εντοπίζονται σταθερά τα τελευταία χρόνια κοινωνικές ομάδες όπως οι Ρομά, ενώ παράλληλα εμφανίστηκαν και νέες όπως μετανάστες και άστεγοι.	Σύμφωνα με το Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (2015) στην Περιφέρεια διαβιούν 14.433 εδραιωμένοι ΡΟΜΑ σε 36 περίπου οικισμούς συμπεριλαμβανομένων και όσων ζουν εντός του αστικού ιστού. Οι Περιφερειακές Ενότητες Θεσσαλονίκης Σερρών και Ημαθίας συγκεντρώνουν το 95,2% του συνόλου του πληθυσμού Ρομά. Τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν είναι: Χαμηλά εισοδήματα - Υψηλό ποσοστό ανεργίας - Μη ύπαρξη σταθερής εργασίας - Εποχικότητα & Μειωμένη επαγγελματική κινητικότητα -	9ii1: Βελτίωση της πρόσβασης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων στην εκπαίδευση, στην απασχόληση και στην τοπική κοινωνική ζωή	• Αναβάθμιση του επιπέδου εκπαίδευσης και η βελτίωση των δεξιοτήτων ατόμων από περιθωριοποιημένες ομάδες	↔
	↓	Οι κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες αντιμετωπίζουν κατά κανόνα φαινόμενα ρατσισμού και ξενοφοβίας.			• Η βελτίωση της απασχολησιμότητας ατόμων από περιθωριοποιημένες ομάδες και η προώθηση της ένταξης αυτών στην αγορά εργασίας	↑
	↔	Οι Ρομά με μόνιμη εγκατάσταση βρίσκονται, κυρίως, στη δυτική Θες/νίκη και αντιμετωπίζουν μία σειρά από προβλήματα όπως η εκπαίδευση και κατάρτιση, η ανεργία, η εξαφάνιση πολλών παραδοσιακών επαγγελμάτων, η πρόσβαση σε υπηρεσίες γ.ο.ε., κ.α.			• Ενίσχυση δομών κοινωνικής αρωγής σε άτομα από περιθωριοποιημένες ομάδες και η βελτίωση της κοινωνικής συνοχής	↑
					• Η μεγαλύτερη συμμετοχή των περιθωριοποιημένων ομάδων στον κοινωνικό βίο και στις τοπικές υποθέσεις	↑
				Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	Μεταβολή 14 -18
	↔	Η κοινωνική ενσωμάτωση των περιθωριοποιημένων ομάδων θα συνέβαλε στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των εν λόγω ομάδων και στην κοινωνική συνοχή και σταθερότητα.		Παραμένει επίκαιρος ειδικά ως προς τις δράσεις ΣΥΔ αλλά και για τους ΡΟΜΑ που ακόμη δεν έχουν εκκινήσει.	• Λειτουργία κέντρων υποδοχής αστέγων με πρόβλεψη κινητών μονάδων	↔
					• Λειτουργία χώρων Υγιεινής	↔
	↔	Η ΕΠ είναι εναρμονισμένη με την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά.			• Προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας και σε ενήλικες μετανάστες και Ρομά εκτός δομών εκπαίδευσης	↔
	↔	Η ΕΠ περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Εταιρικό Σύμφωνο με της Ελλάδας Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του ΕΠΜ και του νέου ΕΣΠΑ.	Συγκροτείται στο πλαίσιο του ΥΠΕΚΑ, Ειδική Γραμματεία Κοινωνικής Ένταξης Ρομά για τον καλύτερο σχεδιασμό θεμάτων που αφορούν στην ένταξη των Ρομά οριζόντια. (Πηγή: Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά, 2015)		• Προγράμματα κατάρτισης και απόκτησης δεξιοτήτων για την ενίσχυση της πρόσβασης στην απασχόληση	↔
					• Παροχή συμβουλών και υποστήριξης για τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την εύρεση εργασίας, την αυτοαπασχόληση ή την ίδρυση επιχειρήσεων	↔

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
					<p>Εκροές</p> <ul style="list-style-type: none"> • Δημιουργία και Ανάπτυξη Δικτύων και Κοινωνικών Συμμαχιών για την Ευαισθητοποίηση και Ενημέρωση σε θέματα κοινωνικής ένταξης των περιθωριοποιημένων ομάδων • Προγράμματα για την κινητοποίηση και ενεργό συμμετοχή των ΡΟΜΑ και των μεταναστών στις διαδικασίες Τοπικής Διακυβέρνησης • Προγράμματα Ενημέρωσης, Ευαισθητοποίησης - Διασφάλιση της συμμετοχής των Ρομά στην εφαρμογή του Περιφερειακού Σχεδίου Δράσης. 	<p>↔</p> <p>↔</p> <p>↔</p>

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
9iii	↓	Εκτός από τις παραδοσιακές ομάδες του πληθυσμού που θίγονται από διακρίσεις, λόγω της κρίσης και της μετανάστευσης έχει διευρυνθεί ο αριθμός των ομάδων/ατόμων που είναι θύματα διακρίσεων.	Η Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη καταγράφει και περιγράφει μια μακριά σειρά διακρίσεων για το 2016 εις βάρος πολλών ομάδων πληθυσμού. Διακρίσεις λόγω αναπηρίας, ιθαγένειας, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ηλικίας, σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου. Οι διακρίσεις – μεταξύ άλλων- αφορούσαν την πρόσβαση στην εργασία για ΑΜΕΑ, στην εκπαίδευση, ειδικά για παιδιά με αναπηρία ή/και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες: Για την εκπαιδευτική στήριξη κατέγραψε ότι το 2016 διαπιστώθηκε μικρότερη καθυστέρηση στις διαδικασίες πρόσληψης αναπληρωτών εκπαιδευτικών για την παροχή παράλληλης στήριξης στα σχολεία, ίδρυση σημαντικού αριθμού τμημάτων ένταξης και λιγότερες περιπτώσεις καθυστερημένης έναρξης λειτουργίας ΣΜΕΑΕ. Για την Πρόσβαση στην Εργασία για ΑΜΕΑ κατέγραψε σοβαρά κενά ως προς την αφομοίωση της αρχής της ίσης μεταχείρισης στη διοικητική κουλτούρα κατά το στάδιο των προσλήψεων. Επίσης κατέγραψε ζητήματα διακρίσεων λόγω φυλετικής καταγωγής, που αφορούν σχεδόν αποκλειστικά Ρομά.	9iii1:Περιορισμός των διακρίσεων που υφίστανται οι ευπαθείς ομάδες πληθυσμού στην εκπαιδευτική διαδικασία και στην καθημερινή τους διαβίωση	<ul style="list-style-type: none"> Δημιουργία συνθηκών που θα περιορίζουν τα εμπόδια και θα προσφέρουν ίσες ευκαιρίες στους πολίτες Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων για οποιοδήποτε λόγο Η ίση μεταχείριση στο χώρο της εργασίας και στις κοινωνικές υποθέσεις Βελτίωση συνθηκών απασχόλησης ατόμων με αντικειμενικές δυσκολίες, μέσω διεύρυνσης υποδο-μών φροντίδας ανήμπαρων ατόμων και παιδιών Βελτίωση της ποιότητας ζωής και κοινωνικής συνοχής 	↔ ↑ ↔ ↑
	↓	Η οικονομική κρίση έχει περιορίσει σε σημαντικό βαθμό την αρχή της ισότητας των ευκαιριών.		Αξιολόγηση ΕΣ (2018) Παραμένει επίκαιρος, διαφαίνεται ωστόσο η ανάγκη δέσμευσης περεταίρω πόρων, για την παράταση δράσεων που έρχονται να αντιμετωπίσουν μείζονες κοινωνικές ανάγκες (εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία, λειτουργία ΚΔΑΠ ΜΕΑ, ΚΔΗΦ ΜΕΑ κλπ)	Εκροές	Μεταβολή 14 -18
	↔	Αποτελεί οριζόντια αρχή της πολιτικής συνοχής			<ul style="list-style-type: none"> Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης για παιδιά και εφήβους με νοητική υστέρηση ή/και αναπηρίες Βρεφονηπιακούς Σταθμούς Ολοκληρωμένης Φροντίδας Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη μαθητών με αναπηρία/ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες Κέντρα Διημέρευσης ατόμων με αναπηρία Συμβουλευτικά κέντρα και ξενώνες φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών Ενέργειες ευαισθητοποίησης τοπικής κοινωνίας Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ) Στέγες υποστηριζόμενης διαβίωσης ΑμΕΑ Ξενώνες και οικοτροφεία παιδιών ή εφήβων ΑμΕΑ Προώθηση των δικαιωμάτων των ΑμΕΑ και υποστήριξη τους στην απασχόληση Συμβουλευτική υποστήριξη, κατάρτιση και υπο-στήριξη κοινωνικής ένταξης πρώην φυλακισμένων Αναμόρφωση του συστήματος των Κέντρων Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) για την αξιολόγηση της αναπηρίας 	↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↔ ↔ ↔

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
9iv	↓	Λόγω της οικονομικής κρίσης αυξήθηκε ο αριθμός των ατόμων χωρίς πρόσβαση σε ζωτικής σημασίας δημόσιες υπηρεσίες γενικού ενδιαφέροντος όπως η υγεία.	Από τη μελέτη HELLAS HEALTH VI του 2015 του Ινστιτούτου Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής προκύπτει ότι ένας στους τέσσερις πολίτες που λαμβάνει φάρμακα σε τακτική βάση έχει μειώσει την κατανάλωση ειδών πρώτης ανάγκης για την κάλυψη του κόστους των φαρμάκων, ενώ ένας στους πέντε περίπου καθυστερεί να εκτελέσει ή και δεν λαμβάνει τελικά τη συνταγή λόγω αδυναμία πληρωμής της σχετικής δαπάνης. Ο δείκτης Σωματικής Υγείας της Ποιότητας Ζωής που σχετίζεται με την Υγεία (ΠΖσΥ) μειώνεται σημαντικά στην περίοδο 2013-2015 για τους άνδρες και τις γυναίκες. Όσον αφορά τον δείκτη Ψυχικής Υγείας, παρατηρείται σημαντική μείωση στο διάστημα 2010-2015 και για τα δύο φύλα, άνδρες και γυναίκες. Η χαμηλή αυτό-προσδιοριζόμενη υγεία (SHR) εμφανίζεται πιο συχνή σε άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, ανέργους, συνταξιούχους, νοικοκυρές και άτομα που πάσχουν από χρόνιες παθήσεις, σε αντίθεση με τους άνδρες, τα άτομα με ανώτερη εκπαίδευση και με υψηλότερο εισόδημα (Πηγή: HELLAS HEALTH VI του 2015 του Ινστιτούτου Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής, 2015).	9iv1: Προαγωγή της πρόσβασης κοινωνικά ευπαθών ομάδων σε υπηρεσίες υγείας / πρόνοιας / κοινωνικής φροντίδας	<ul style="list-style-type: none"> • Καθιέρωση του δικτύου πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας • Διευκόλυνση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας σε όλους τους πολίτες • Προαγωγή της υγείας μέσω της πρόληψης και της αγωγής • Αναβάθμιση των δομών υγείας και της κατάρτισης του προσωπικού αυτών 	↑ ↑ ↑ ↑
	↔	Επίσης, στις παραδοσιακές ευπαθείς κοινωνικές ομάδες (δημιουργήθηκαν και νέες (π.χ. μακροχρόνια άνεργοι, άστεγοι).		Αξιολόγηση ΕΣ (2018) Παραμένει επίκαιρος, είναι απαραίτητο να ενεργοποιηθεί πλήρως η Επ.Π με τις δράσεις για την υγεία.	Εκροές	Μεταβολή 14 -18
	↓	Υπάρχει ανάγκη για υποστήριξη αυτών των ομάδων μέσω νέων δράσεων.			<ul style="list-style-type: none"> • Παροχή υπηρεσιών στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας, μέσω της λειτουργίας Τοπικών Ομάδων Υγείας (TOMY), για ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού • Ολοκλήρωση των υποχρεώσεων για την Ψυχική Υγεία / υλοποίηση καινοτόμων δράσεων ή πιλοτικών προγραμμάτων σε τοπικό επίπεδο για την αντιμετώπιση νέων αναγκών • Υποστήριξη της αναδοχής (φιλοξενούσες οικογένειες) ως μεθόδου αποϊδρυματισμού και κοινωνικής επανένταξης ατόμων με ψυχικές ασθένειες που παραμένουν στα ψυχιατρικά ιδρύματα. • Λειτουργία δομής/δομών ψυχικής υγείας για πάσχοντες από τη νόσο Alzheimer • Λειτουργία ξενώνα/ξενώνων παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας σε παιδιά • Παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας σε πρόσφυγες/μετανάστες/αιτούντες 	↑ ↑ ↔ ↔
	↔	Η ΕΠ περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες των Υπηρεσιών της ΕΕ για τοΣΕΣ				
	↔	Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του νέου ΕΣΠΑ				

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Τάση 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
9ν	↔	Εκτιμάται ότι το 10% των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, με 11.000.000 θέσεις εργασίας και 5,9% εργαζόμενους συνολικά απασχολούνται στην Κοινωνική Οικονομία.	<ul style="list-style-type: none"> • Η απασχόληση στην Κοινωνική Οικονομία στην Ελλάδα την περίοδο 2014-2015 ήταν μόνο 3.3% (117,516 εργαζόμενοι στην κοινωνική οικονομία, στο σύνολο των 3.548.000 του εργατικού δυναμικού) • Γενικά η Κοινωνική Οικονομία αναπτύσσεται με σχετικά αργούς ρυθμούς στην Ελλάδα. Μετά από μια αρχική έκρηξη στην διετία 2009-10 η ανάπτυξη τους φάνηκε να έχει επιβραδυνθεί , γεγονός που οφείλεται και στην αλλαγή του θεσμικού πλαισίου αλλά και στην μειωμένη στήριξη τους εν μέσω διαρθρωτικών αλλαγών .(Το 2013 καταγράφηκαν 69,834 εργαζόμενοι στην Κοιν Οικονομία,, το 2010 117,123 (αύξηση 67,7%) και το 2015 117,516 (αύξηση 0,3%) • Συγκεκριμένα για την ΠΚΜ στο Μητρώο Κοινωνικών Επιχειρήσεων για τον 11^ο του 2014 εμφανίζονται εγγεγραμμένες 82 ΚΟΙΝΣΕΠ εκ των οποίων οι 56 στους Δήμους του Μητροπολιτικού Συγκροτήματος της Θεσσαλονίκης και οι υπόλοιπες 26 σε άλλους Δήμους. Αξίζει να αναφερθεί ότι κατά την πενταμηνία 6^{ου} 2014 - 11^{ου} 2014 καταγράφηκε αύξηση των επιχειρήσεων της τάξης του 75%). Τον 11^ο του 2017 στο Μητρώο Κοινωνικών Επιχειρήσεων εμφανίζονται εγγεγραμμένες 125 κοινωνικές επιχειρήσεις στην ΠΚΜ -οι 94 εμφανίζονται στην ΠΕ Θεσσαλονίκης και οι 31Επιχειρήσεις βρίσκονται στις υπόλοιπες ΠΕ της ΚΜ- ενώ τον Μάιο του 2018,138 (105 & 33). Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά η αύξηση εμφανίζεται να είναι 52%. Βεβαίως στην πραγματικότητα μετά την εισαγωγή του νέου νόμου (4430/2016) πολλές από τις επιχειρήσεις που δεν τηρούσαν τις προδιαγραφές διεγράφησαν (58 από τις 82). Στη συνάφεια αυτή θα μπορούσαμε να πούμε ότι η αύξηση που σημειώθηκε στο μεταξύ είναι 520%. (Πηγή: Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας, Μάιος 2018 	9ν1: Αξιοποίηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας για την ένταξη στην αγορά εργασίας ευπαθών ομάδων του πληθυσμού	<ul style="list-style-type: none"> • Ενδυνάμωση των κοινωνικών επιχειρήσεων • Η ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας σε περισσότερους κλάδους και η διεύρυνση του φάσματος των παρεχόμενων υπηρεσιών 	↔
	↔	Η Περιφέρεια υπολείπεται στα ποσοστά, υπάρχουν όμως σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης της Κοινωνικής Οικονομίας.				↔
	↑	Για την αντιμετώπιση της κρίσης δημιουργήθηκαν και δημιουργούνται πολλές νέες κοινωνικές επιχειρήσεις και κοινωνικές συμπράξεις.			<ul style="list-style-type: none"> • Αύξηση της απασχόλησης στις κοινωνικές επιχειρήσεις 	↔
	↑	Οι συνεταιρισμοί παλαιού και νέου τύπου (π.χ. ΚΟΙΣΠΕ) στην Περιφέρεια μπορούν αν επεκταθούν σε πάρα πολλούς τομείς			<ul style="list-style-type: none"> • Η δικτύωση και συνεργασία μεταξύ κοινωνικών επιχειρήσεων • Η βελτίωση της κοινωνικής συνοχής και της ποιότητας ζωής 	↔
				Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	Μεταβολή 14 -18
	↓	Η Κοινωνική Οικονομία αντιμετωπίζει προβλήματα και ειδικά της χρηματοδότησης και της τεχνικής στήριξης.	<p>Παραμένει επίκαιρος θα πρέπει άμεσα να ενεργοποιηθεί η Επ.Π</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Ενημέρωση, κινητοποίηση, υποστήριξη για την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων /μεταφορά καλών πρακτικών 	↔
	↔	Η ΕΠ περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Εταιρικό Σύμφωνο με της Ελλάδα			<ul style="list-style-type: none"> • Δράσεις δικτύωσης Επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας 	↔
	↔	Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του νέου ΕΣΠΑ.			<ul style="list-style-type: none"> • Στήριξη για ανάπτυξη καινοτόμων συστάδων επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας (clusters) 	↔
					<ul style="list-style-type: none"> • Ενίσχυση υφιστάμενων και δημιουργία νέων ΚΟΙ.Σ.Π.Ε. • Κατάρτιση στελεχών κοινωνικών επιχειρήσεων. 	↔

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
9vi	↓	Η εμπειρία των ΤΟΠΕΚΟ/ΤΟΠΣΑ/LEADER και η ανάγκη για ολοκληρωμένα έργα και την τοπική κοινωνική ανάπτυξη μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη βελτίωση των τοπικών υποδομών και υπηρεσιών.	Με βάση τα ευρήματα έρευνας προκύπτει μικρή συμβολή της παρέμβασης των ΤΟΠΕΚΟ στην δημιουργία απασχόλησης. Ειδικότερα, με βάση τον προγραμματικό στόχο των συμμετεχουσών συμπράξεων στην έρευνα προβλέπονταν να τοποθετηθούν στην απασχόληση 6.710 άνεργοι ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Μέχρι την περίοδο αναφοράς της έρευνας (Μάιος 2014) προκύπτει με βάση τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα ότι 1.154 ωφελούμενοι (ήτοι 17,2% του προγραμματικού στόχου) έχουν προωθηθεί σε απασχόληση (Πηγή: Τελική Έκθεση Αξιολόγησης για τις «Τοπικές δράσεις κοινωνικής ένταξης για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες»)	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών	<ul style="list-style-type: none"> • Προώθηση της βιώσιμης, ολοκληρωμένης τοπικής κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης περιοχών με μειονεκτήματα 	↔
	↑	Οι στόχος της ΕΕ για την εδαφική συνοχή και την ολοκληρωμένη τοπική ανάπτυξη σε διάφορους τύπους περιοχών.			<ul style="list-style-type: none"> • Επιτάχυνση της σύγκλισης μεταξύ άνω αναπτυγμένων τόπων 	↔
	↑	Η στρατηγική χωρικής ανάπτυξης της Περιφέρειας.			<ul style="list-style-type: none"> • Δημογραφική ενδυνάμωση περιοχών με φαινόμενα εγκατάλειψης 	↔
	↔	Η ΕΠ περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες των Υπηρεσιών της ΕΕ για το ΣΕΣ		Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	Μεταβολή 14 -18
	↔	Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του νέου ΕΣΠΑ.		Παραμένει επίκαιρος θα πρέπει άμεσα να ενεργοποιηθεί η Επ.Π	<ul style="list-style-type: none"> • Ολοκληρωμένες κοινωνικές παρεμβάσεις σε μειονεκτικές περιοχές, με ενίσχυση των κοινωνικών υποδομών με σκοπό την προώθηση της ενεργού ένταξης, με την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, και της ενεργού συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας 	↔

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Επ.Π	Αλλαγή 14-18	Αιτιολόγηση της επιλογής (2014)	Τεκμηρίωση Τάσης (2018)	Ειδικοί Στόχοι	Αποτελέσματα	Μεταβολή 14 -18
10	↔	Η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού αποτελεί βασικό στόχο για την έξοδο από την κρίση και την αλλαγή του παραγωγικού προτύπου της Περιφέρειας.	Η χαρτογράφηση των αναγκών στην οποία προχώρησε η Περιφερειακή Διεύθυνση Β'βάθμιας Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας σε συνεργασία με τις Δ/νσεις Α/βάθμιας και Β/βάθμιας Εκπαίδευσης της ΠΚΜ κατέδειξε μια σειρά προβλημάτων σε διδακτήρια με κυριότερο πρόβλημα αυτό των πολυάριθμων μισθωμένων κτιρίων και δευτερευόντως τις διπλές βάρδιες σχολείων αλλά και την ακαταλληλότητα μέρους ή και του συνόλου κάποιων εκ των διδακτηρίων.	Ανάπτυξη σύγχρονων υποδομών εκπαίδευσης	<ul style="list-style-type: none"> • Η αναβάθμιση υποδομών τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης 	↑
	↓	Τα ποσοστά ανεργίας είναι υψηλότερα στους έχοντες χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και στους ανειδίκευτους.			<ul style="list-style-type: none"> • Η βελτίωση του περιβάλλοντος και των συνθηκών μάθησης 	↑
	↓	Η χώρα και η Περιφέρεια υστερούν σημαντικά στην ποιοτική επαγγελματική-συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση.			<ul style="list-style-type: none"> • Η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και η προσαρμογή αυτού στις διαρθρωτικές αλλαγές. 	↑
				Αξιολόγηση ΕΣ (2018)	Εκροές	Μεταβολή 14 -18
10	↔	Υψηλής ποιότητας υποδομές εκπαίδευσης είναι βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, ιδιαίτερα στους τομείς των εργαστηρίων βιβλιοθηκών, εξοπλισμών για την ανάπτυξη τεχνικών δεξιοτήτων, των ΤΠΕ και της ψηφιακής μάθησης, εργαστηρίων κ.α.		Παραμένει επίκαιρος, διαφαίνεται ωστόσο η ανάγκη δέσμευσης περεταίρω πόρων, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι οξυμένες ανάγκες, που έχει αναδείξει η χαρτογράφηση της Περιφερειακής Διεύθυνσης Α'βάθμιας και Β'βάθμιας Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας σε συνεργασία με τις Δ/νσεις Α/βάθμιας και Β/βάθμιας Εκπαίδευσης της ΠΚΜ	<ul style="list-style-type: none"> • Δημιουργία, βελτίωση ή επέκταση υφιστάμενων κτιριακών υποδομών σ' όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης 	↑
	↔	<ul style="list-style-type: none"> • Η ΕΠ περιλαμβάνεται στις προτεραιότητες των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Εταιρικό Σύμφωνο με της Ελλάδα 			<ul style="list-style-type: none"> • Δημιουργία ή περαιτέρω ανάπτυξη ειδικών εργαστηριακών υποδομών και απόκτηση εξοπλισμών για βελτίωση δεξιοτήτων σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, με έμφαση στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στις υποδομές επαγγελματικής εκπαίδευσης 	↑
	↔	Η ΕΠ συνάδει με τους στόχους του ΕΠΜ και του νέου ΕΣΠΑ			<ul style="list-style-type: none"> • Προαγωγή των ψηφιακών υποδομών στην εκπαίδευση. 	↑

Δ.2. Εκτίμηση της πορείας επίτευξης των δεικτών αποτελέσματος ΕΤΠΑ/ΕΚΤ σύμφωνα με τα αναφερόμενα στα ΔΤΔ.

Δ.2.1 Προβλήματα εφαρμογής του συστήματος δεικτών αποτελέσματος .

Παρουσιάζονται τα διαπιστωμένα προβλήματα δεικτών αποτελέσματος που έχουν αναδειχθεί στο πλαίσιο της παρακολούθησης του προγράμματος

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Πίνακας 17: Διαπιστωμένα προβλήματα στην αποτίμηση των δεικτών αποτελέσματος του ΕΠ ΠΚΜ (ΕΥΔ ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020, ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ 22/5/2018)

ΑΠ	Επ. Π	Δείκτης	Πηγή	Παρατηρήσεις ΕΥΔ ΕΠ	Άποψη Συμβούλου Αξιολόγησης
1	1α	T1309 - Επιστημονικές Δημοσιεύσεις ανά Έτος ⁹	EKT	Τα στοιχεία παρέχονται πλέον σε διετή βάση με πηγή το web of science	-
2	2β	T1304 - Επιχειρήσεις που μοιράζονται ηλεκτρονικά πληροφορίες κατά μήκος της αλυσίδας αξίας (ποσοστό επί των επιχειρήσεων με 10+ εργαζόμενους σε όλους τους κλάδους πλην χρηματοπιστωτικού)	Eurostat - ICT Enterprise Survey	Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία ανά περιφέρεια.	Ο δείκτης δεν μπορεί να επιμεριστεί Περιφερειακά, ακόμα και να ζητηθούν από την ΕΛΣΤΑΤ τα πρωτογενή ερωτηματολόγια, ωστόσο είναι ιδανικός για την μέτρηση του αποτελέσματος του ΕΣ. Κρίνεται ότι θα πρέπει να διατηρηθεί έστω και αν η αναφορά του είναι σε επίπεδο χώρας, ενώ θα πρέπει να εξεταστεί και η δυνατότητα ad hoc μέτρησης του στο τέλος της Προγραμματικής Περιόδου.
3	3α	T1311 - Αναλογία start-ups / νέων εταιρειών εντάσεως έρευνας και τεχνολογίας στους ενισχυόμενους κλάδους προς σύνολο νέων επιχειρήσεων	ΓΕΜΗ (Γενικό Εμπορικό Μητρώο)	Το ΓΕΜΗ παρείχε αρχικά στοιχεία ενάρξεων επιχειρήσεων (έτος 2013) κατά την σύνταξη του Προγράμματος. Έκτοτε, παρά την υποβολή σχετικών αιτημάτων μέσω email, δεν εστάλησαν επικαιροποιημένα στοιχεία.	Δεν προτείνεται αλλαγή τακτικής
4	4c	T1321 - Κατανάλωση τελικής ενέργειας σε όλους τους τομείς, πλην του τομέα των μεταφορών	ΥΠΕΚΑ, Έκθεση Άρθρου 7 της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ. Υπολογισμός βάσει πληθυσμιακής βαρύτητας ΠΚΜ	Μετά την τροποποίηση της μεθόδου υπολογισμού, θα πρέπει να οριστούν επακριβώς τα "Μέτρα" (του ΕΣΔΕΑ και των Ετησίων Εκθέσεων Προόδου) που ισοδυναμούν στους τομείς "πλην των Μεταφορών", ώστε να είναι εφικτός ο προσδιορισμός του δείκτη με τρόπο ομοιογενή έως το τέλος της ΠΠ. Επίσης, θα πρέπει να ελεγχθεί η ισχύς των αρχικών παραδοχών για τον υπολογισμό του δείκτη σε περιφερειακό επίπεδο.	Ο υπολογισμός μπορεί να γίνει μόνο απολογιστικά με άθροιση όλων των έργων που υλοποιούνται στο ΕΣΠΑ και περιλαμβάνουν Δημόσια κτήρια, κατοικίες και επιχειρήσεις.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΑΠ	Επ. Π	Δείκτης	Πηγή	Παρατηρήσεις ΕΥΔ ΕΠ	Άποψη Συμβούλου Αξιολόγησης
4	4e	T1322 - Κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας της μεταφορές	ΥΠΕΚΑ, Έκθεση Άρθρου 7 της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ. Υπολογισμός βάσει πληθυσμιακής βαρύτητας ΠΚΜ	Μετά την τροποποίηση της μεθόδου υπολογισμού, θα πρέπει να οριστούν επακριβώς τα "Μέτρα" (του ΕΣΔΕΑ και των Ετησίων Εκθέσεων Προόδου) που ισοδυναμούν στους τομείς "Μεταφορών", ώστε να είναι εφικτός ο προσδιορισμός του δείκτη με τρόπο ομοιογενή έως το τέλος της ΠΠ. Επίσης, θα πρέπει να ελεγχθεί η ισχύς των αρχικών παραδοχών για τον υπολογισμό του δείκτη σε περιφερειακό επίπεδο.	Ομοίως με T1321
5	5a	T1323 - Σύνολο πληθυσμού οικισμών που καλύπτονται από σύγχρονα συστήματα αντιπλημμυρικής προστασίας	ΕΛΣΤΑΤ / ΥΠΕΚΑ - Ειδική Γραμματεία Υδάτων	Δεν υπάρχουν δημοσιευμένα στοιχεία για τον δείκτη. Δεν φαίνεται να υπάρχουν στοιχεία για οικισμούς (με πληθυσμούς) στα τελευταία Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων για GR09, 10 και 11 (07-09/2017) που έχουν αντιπλημμυρική προστασία. Δεν φαίνεται να διατηρούν δεδομένα για αυτόν τον δείκτη στην ΕΓΥ. Η προσέγγισή τους είναι περισσότερο στα πλημμυρικά φαινόμενα και όχι στην (ετήσια ή διετή) αποτύπωση της "αντιπλημμυρικής" υφιστάμενης κατάστασης. ΠΡΟΣΟΧΗ: Ο δείκτης είναι αποτελέσματος και ως εκ τούτου ολιστικός. Δεν αρκεί να παίρνουμε στοιχεία υλοποίησης από ΥΜΕΠΕΡΑΑ και ΠΕΠ (παρά τις παραδοχές για τον υπολογισμό της τιμής βάσης), θα πρέπει να μας ενημερώνει η ΕΓΥ. Επίσης, ο δείκτης εμφανίζει σαφή επικάλυψη με τον δείκτη εκροής. Προτείνεται η αντικατάσταση του δείκτη.	Η υιοθέτηση του δείκτη κατά τον σχεδιασμό στηρίχτηκε στην υπόθεση ότι η εκπόνηση των Σχεδίων Αντιμετώπισης πλημμύρας θα αξιολογήσουν το επίπεδο προστασίας των πληθυσμών. Ωστόσο τα σχέδια δεν διαθέτουν κατάλληλα στοιχεία για τον δείκτη. Δεν φαίνεται να υπάρχουν στοιχεία για οικισμούς (με πληθυσμούς) στα τελευταία Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων για GR09, 10 και 11 (07-09/2017) που έχουν αντιπλημμυρική προστασία. Δεν φαίνεται να διατηρούν δεδομένα για αυτόν τον δείκτη στην ΕΓΥ. Η προσέγγισή τους είναι περισσότερο στα πλημμυρικά φαινόμενα και όχι στην (ετήσια ή διετή) αποτύπωση της "αντιπλημμυρικής" υφιστάμενης κατάστασης. Εξάλλου ο δείκτης παρουσιάζει δύο σημαντικές αδυναμίες: α) σχετίζεται άμεσα με τον αντίστοιχο δείκτη εκροής, β) ο όρος "σύγχρονα" αποτελεί μια σχετική θεώρηση, η οποία επί της ουσίας δεν ερμηνεύει την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΑΠ	Επ. Π	Δείκτης	Πηγή	Παρατηρήσεις ΕΥΔ ΕΠ	Άποψη Συμβούλου Αξιολόγησης
6	6b	T1324 - Αριθμός Επιφανειακών Υδατικών Συστημάτων που διαθέτουν καλή οικολογική κατάσταση	ΥΠΕΚΑ –Ειδική Γραμματεία Υδάτων / Διεύθυνση Υδάτων Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας-Θράκης / Εθνικό Δίκτυο Παρακολούθησης Επιφανειακών Υδάτων	Το "Εθνικό Δίκτυο Παρακολούθησης Υδάτων" - εξ' όσων γνωρίζουμε - δεν έχει καμία δραστηριότητα και δεν δημοσιεύονται στοιχεία για την "κατάσταση των επιφανειακών υδάτων". Η κατηγοριοποίηση των υδατικών συστημάτων έχει αλλάξει, σύμφωνα με την πρόσφατη επικαιροποίηση των ΣΔΛΑΠ (που σχετίζεται και με την επίτευξη της αιρεσιμότητας 6.1). Επίσης, έχουν αποσταλεί παρατηρήσεις της Ε.Ε. σχετικά με την ανάγκη απλοποίησης αυτής της κατηγοριοποίησης, γεγονός που θα προκαλέσει την εκ νέου αλλαγή στην κατηγοριοποίηση. Τέλος, δεν είναι εφικτός ο προσδιορισμός των υδατικών συστημάτων των GR09 και 11 που ανήκουν στην ΠΚΜ, και επομένως συνεισφέρουν στον συνολικό υπολογισμό των ΥΣ που έχουν (ή δεν έχουν) καλή οικολογική κατάσταση. Προτείνεται η αντικατάσταση του δείκτη ή ο επαναπροσδιορισμός της μεθοδολογίας υπολογισμού.	Ο δείκτης παρουσιάζει αδυναμίες σε σχέση με δύο κριτήρια καταλληλότητας δεικτών όπως έχουν προσδιορισθεί στα καθοδηγητικά έγγραφα: α) Δεν έχει έγκαιρη συλλογή και άθροιση δεδομένων, και β) δεν παρουσιάζει υψηλή ανταπόκριση στην πολιτική, καθώς σε επίπεδο εξειδίκευσης του Προγράμματος το 96,4% του προϋπολογισμού του σχετικού Ειδικού Στόχου έχει κατευθυνθεί προς "Υποδομές βελτίωσης της ποιότητας και διασφάλισης της ποσότητας του πόσιμου νερού" και όχι προς δράσεις σχετικές με την βελτίωση της ποιότητας των υδάτων των αποδεκτών (υδατικών συστημάτων). Προτείνεται η αντικατάσταση του Δείκτη με έναν ο οποίος θα παρουσιάζει μεγαλύτερη συνάφεια με το αντικείμενο των χρηματοδοτήσεων του ΕΠ ΚΜ 2014-2020, δηλαδή θα σχετίζεται με το πόσιμο νερό και θα έχει δυνατότητα ετήσιας ή διετούς μέτρησης.
6	6d	T1326 - Περιοχές του δικτύου Natura 2000 για τις οποίες διασφαλίζεται η χρηστή διαχείριση	Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού ΥΠΕΚΑ	Η Διεύθυνση Βιοποικιλότητας ΥΠΕΝ δήλωσε ότι δεν υπάρχει καμία αλλαγή στο καθεστώς από το τέλος 2014 (!). Υπάρχει σημαντική μεταβολή στον χαρακτηρισμό (και καθεστώς διαχείρισης) των Natura, πρόσφατα, με την εισαγωγή θαλάσσιων περιοχών και την μερική τροποποίηση των υφιστάμενων. Επίσημα εγκεκριμένα δημοσιευμένα στοιχεία δεν υπάρχουν ακόμη και επίσης δεν έχει τελεσιδικήσει το θεσμικό καθεστώς των φορέων. Προτείνεται η αντικατάσταση του δείκτη, ή ένας διαφορετικός τρόπος μέτρησής του. Η παρακολούθηση της τιμής του δείκτη μπορεί να γίνει αποκλειστικά από επίσημες πηγές και με επίσημα στοιχεία.	Για την αντιμετώπιση των δυσλειτουργιών στο σύνολο των δεικτών αποτελέσματος στον τομέα του Περιβάλλοντος, οι Εθνικές Αρχές διενέργησαν ειδική εμπειρογνωμοσύνη (2016) για την εναρμόνιση και την κανονικοποίηση των δεικτών όλων των ΕΠ. Η προτεινόμενη από την εμπειρογνωμοσύνη προσαρμογή παρουσιάζεται παρακάτω και κρίνεται ότι πρέπει να γίνει αποδεκτή για λόγους ομογενοποίησης του τρόπου παρακολούθησης των αποτελεσμάτων του ΕΠ, ωστόσο εκτιμάται ότι δεν λύνει το ουσιαστικό πρόβλημα του δείκτη που εστιάζει στην αδυναμία των αρμόδιων αρχών να συγκεντρώσουν και να παρακολουθήσουν σε τακτά διαστήματα την εξέλιξη του δείκτη.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΑΠ	Επ. Π	Δείκτης	Πηγή	Παρατηρήσεις ΕΥΔ ΕΠ	Άποψη Συμβούλου Αξιολόγησης
7	7α	T1241 - Ετήσια Κατανάλωση Ενέργειας από οχηματοχιλιόμετρα	Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής/ ΕΛΣΤΑΤ	Το ΥΠΕΚΑ και η ΕΛΣΤΑΤ δεν φαίνεται να έχουν στοιχεία στα οποία μπορούμε να βασιστούμε για τη μέτρηση του δείκτη	Ο δείκτης κατά τους χειριστές του είναι προβληματικός λόγω της μη ύπαρξης συνεχών δεδομένων. Το ΥΠΕΚΑ και η ΕΛΣΤΑΤ δε φαίνεται να διαθέτουν νεότερα στοιχεία από τα οποία να προκύπτει η δυνατότητα μέτρησης του δείκτη (μη κάλυψη του κριτηρίου έγκαιρης συλλογής και άθροισης δεδομένων). Επομένως, προτείνεται η αντικατάστασή του.
7	7ε	T1314 - Ποσοστό του πληθυσμού που καλύπτεται από το δίκτυο του φυσικού αερίου	ΔΕΠΑ	Αδυναμία στην άντληση επίσημων στοιχείων σχετικά με το ποσοστό του πληθυσμού της ΠΚΜ που καλύπτεται από το δίκτυο φυσικού αερίου.	Θα πρέπει να αναζητηθούν σε συνεργασία με τον διαχειριστή του δικτύου τα κατάλληλα στατιστικά δεδομένα που σχετίζονται με την διείσδυση της αγοράς αερίου και την κάλυψη του δικτύου

Η εκτίμηση της πιθανότητας επίτευξης των δεικτών αποτελέσματος παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα λαμβάνοντας υπόψη την εξέλιξη των τιμών του κάθε δείκτη και την επίδραση του προγράμματος (εάν υπάρχει ως τώρα). Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει:

- Την επικαιροποίηση της τιμής βάσης με στοιχεία του 2013 τα οποία κατά την περίοδο προγραμματισμού δεν ήταν διαθέσιμα. Η επικαιροποίηση είναι σκόπιμη προκειμένου να μπορεί να γίνει καλύτερη εκτίμηση των στόχων, αλλά και για να μπορεί να προσδιοριστεί ακριβέστερα ο αντίκτυπος του Προγράμματος.
- Την τρέχουσα επίτευξη, η οποία παρουσιάζει την εικόνα σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα δεδομένα, τα οποία σε κάθε περίπτωση αναφέρονται μετά την έναρξη του προγράμματος. Με βάση την τρέχουσα επίτευξη και συνεκτιμώντας την συμβολή του προγράμματος (άν υπάρχει), επανεξετάζονται οι υποθέσεις και η μεθοδολογία προσδιορισμού της τιμής στόχου 2023, επαναπροσδιορίζονται οι τάσεις και επανεκτιμούνται οι προβολές.

Στις περιπτώσεις που κρίνεται ότι απαιτούνται τροποποιήσεις (έστω και αν αυτές αφορούν μόνο την διόρθωση της τιμής βάσης) προσδιορίζονται οι νέες τιμές (με έντονους χαρακτήρες). Η τροποποιήσεις αυτές τεκμηριώνονται στην δεξιά στήλη του πίνακα που ακολουθεί, όπου αναλύονται οι παρατηρήσεις του Αξιολογητή.

Επιπλέον, στις παρατηρήσεις όπου υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία και είναι σκόπιμο, παρουσιάζεται μια αρχική εκτίμηση της «βαρύτητας» της επίπτωσης του ΕΠ ΠΚΜ στα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, καθώς ως γνωστών η στοχοθέτηση των αποτελεσμάτων περιλαμβάνει το σύνολο των παρεμβάσεων ανεξαρτήτως χρηματοδότησης. Η εκτίμηση αυτή στηρίζεται κυρίως στην χρηματοδοτική βαρύτητα, αγνοεί δηλαδή διαφοροποιήσεις αποδοτικότητας μεταξύ εναλλακτικών μέσων υλοποίησης. Συνεπώς θα πρέπει να θεωρηθεί ενδεικτική και όχι ακριβής. Στόχος της στην παρούσα φάση είναι να δώσει μια πρώτη εκτίμηση της «τάξης μεγέθους» της συμβολής του ΕΠ στην ευρύτερη οικονομο-κοινωνική αλλαγή που επιδιώκεται. Ως δεδομένο, αυτή η πρώτη προσέγγιση θα αξιοποιηθεί κυρίως στο Παραδοτέο Β (προετοιμασία αξιολογήσεων επιπτώσεων), ενώ η περαιτέρω και περισσότερο ενδελεχής εξέταση του τρόπου συμβολής των δράσεων των ΕΣ του ΕΠ στην διαμόρφωση του αναπτυξιακού προφίλ της ΠΚΜ θα αποτελέσει το κύριο αντικείμενο των Αξιολογήσεων Επιπτώσεων (αντικτύπου).

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Πίνακας 18: Εκτίμηση της πορείας επίτευξης των δεικτών αποτελέσματος

ΕΠ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	Έτος Βάσης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος 2023	Τρέχουσα επίτευξη (έτος)	Παρατηρήσεις
1a	T1309 - Επιστημονικές Δημοσιεύσεις ανά Έτος	2013	3.227	3.800	Μ.Δ. ²⁹	Σύμφωνα με το web of science, την περίοδο 2000-2014 σε εθνικό επίπεδο υπήρξε μία περίοδος σταθερής ετήσιας αύξησης της τάξης του 10,1% (+/- 1,3%) την περίοδο 2000-2008, η οποία ακολουθήθηκε από μια φάση σταθεροποίησης 2008-2012 με τον ετήσιο ρυθμό αύξησης να περιορίζεται στο 2,4%. Την διετία 2012-2014 η τάση αντιστρέφεται και παρουσιάζεται πτώση (σε σύνολο διετίας) - 3,6%. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το ποσό χρηματοδότησης του ΕΠ ΠΚΜ (11.718.750 €) ισο-κατανεμημένο στα υπόλοιπα έτη υλοποίησης αντιστοιχεί στο 2,32% των περιφερειακών δαπανών για ΕΤΑΚ του τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (100,94 εκ.€, Eurostat 2018), ή 1,16% του συνόλου των δαπανών γίνεται αντιληπτό ότι η επιρροή στην επίτευξη του αποτελέσματος εξαρτάται ελάχιστα από την επίδραση του ΠΕΠ, συνεπώς η επίτευξη ή μη του στόχου αφενός δεν μπορεί να προσδιοριστεί, αφετέρου δεν θα επηρεαστεί από την πορεία υλοποίησης του ΕΠ.
1b	T1302 - Δαπάνη Ε&Α του τομέα επιχειρήσεων (σε σχέση με το περιφερειακό ΑΕΠ)	2011 2013	0,17 0,12	0,30 0,24	0,16 (2015)	Η προγραμματική εκτίμηση βασίστηκε σε εκτίμηση για ετήσια αύξηση της τάξης του 7,2% ο διάστημα 2011-2013 υπήρξε μείωση του ποσοστού κατά 29%, η οποία ωστόσο εξισορροπήθηκε (ως ποσοστό, όχι ως καθαρές δαπάνες) το 2015. Οι πόροι από το ΕΠ που θα διατεθούν (λαμβανομένης υπόψη) και της απαιτούμενης ιδιωτικής δαπάνης εκτιμάται ότι θα έχουν μέση ετήσια επίδραση +15,9% στην τιμή του 2013 (+0,014). Προτείνεται ο περιορισμός της τιμής στόχου στο 0,24 (ετήσια αύξηση 2013-2020 +10%)

²⁹ Ο Αξιολογητής δεν διαθέτει μέσα (δικαιώματα) για πρόσβαση στα στοιχεία του δείκτη

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΕΠ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	Έτος Βάσης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος 2023	Τρέχουσα επίτευξη (έτος)	Παρατηρήσεις
2b	T13030 -Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία των επιχειρήσεων ΤΠΕ	2011 2013	849 εκ € 499,7 εκ €	960 εκ € 550 εκ €	461 (2015)	Είτε εκ παραδρομής, είτε λόγω διόρθωσης των προσωρινών στοιχείων η τιμή βάσης 2011 δεν επικυρώνεται από τα οριστικά στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ/Eurostat, καθώς η ΑΠΑ των επιχειρήσεων του κλάδου NACE J το 2011 ήταν 594 εκ. € και όχι 849 εκ.€ (818 εκ.€ το 2010). Συνεπώς τόσο οι τιμές βάσεις, όσο και στόχου θα πρέπει να αναμορφωθούν. Ως τιμή βάσης θα πρέπει να υιοθετηθεί η τιμή 2013 499,69 εκ. €. Την περίοδο 2013 -2015 η ΑΠΑ εξακολουθεί να μειώνεται κατά 3,6% κατά μέσο όρο. Αν θεωρηθεί μέσος ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ της Περιφέρειας για την περίοδο 2018-2023 2% και ότι δεδομένης της πολιτικής της περιφέρειας για ειδική στήριξη του κλάδου ως μέσος ρυθμός αύξησης της ΑΠΑ 2,5%, ως τιμή στόχος 2023 προτείνεται 550 εκ.€ ή 2020 (λόγω 3ετούς υστέρησης έκδοσης στοιχείων) 520 εκ€.
2b	T1304 - Επιχειρήσεις που μοιράζονται ηλεκτρονικά πληροφορίες κατά μήκος της αλυσίδας αξίας (ποσοστό επί των επιχειρήσεων με 10+ εργαζόμενους σε όλους τους κλάδους πλην χρηματοπιστωτικού)		20,6	40	-	Δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.
2c	T1305 - Αριθμός ιδιωτών που αλληλεπιδρούν επιγραμμικά (online) με δημόσιες αρχές		32,5%	55%	47%	Τα πρόσφατα δεδομένα δείχνουν ότι έχει ήδη επιτευχθεί το 64% της τιμής στόχου (στο 1/3 του απαιτούμενου χρόνου), λαμβανομένου υπόψη ότι ο ρυθμός επίτευξης θα μειωθεί όσο αυξάνετε η επίτευξη, η τιμή στόχος θεωρείται εφικτή χωρίς να προτείνεται προς τα πάνω προσαρμογή της.
3a	T1311 - Αναλογία start-ups / νέων εταιρειών εντάσεως έρευνας και τεχνολογίας στους ενισχυόμενους κλάδους προς σύνολο νέων επιχειρήσεων		2,25	5,50	-	Δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΕΠ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	Έτος Βάσης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος 2023	Τρέχουσα επίτευξη (έτος)	Παρατηρήσεις
3c	T1306 Περιφερειακή Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ)	2011 2013	12.358 (11.574) 9.884	15.433 10.869	9.888	Η τιμή βάσης 2011 πρέπει να επικαιροποιηθεί βάση των αναθεωρημένων στοιχείων (11.574, - 6,3%). Η υπόθεση για ετήσια αύξηση +2,5% δεν ήταν σωστή, στην πραγματικότητα το διάστημα 2011-2015 η ΑΠΑ των επιλεγμένων τομέων μειώθηκε σε ετήσια βάση με ρυθμό -3,8%. Επανεκτίμηση βάσης των στοιχείων για τα έτη 2016 (συνολική ΑΠΑ περιφέρειας) και 2017 (Εθνική) δείχνουν ότι το 2016 η ΑΠΑ των επιλεγμένων κλάδων θα έχει οριακή πτώση, ενώ το 2017 εκτιμάται ότι θα αυξηθεί με ρυθμό 2,2%. Αν θεωρηθεί ότι ο ρυθμός αυτός θα παραμείνει σταθερός ως το 2020, η τιμή στόχος εκτιμάται σε 10.869.
3d	T1308 Εξαγωγές (εκτός πετρελαιοειδών)	2013	3.608,	5.340 5.150	3.602 (2016)	Η παράμετρος παρουσιάζει διακύμανση για τα έτη 2012-2016 έχοντας οριακή τάση πτώσης. Ωστόσο η περίοδος αυτή δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ενδεικτική, λόγω της επίδρασης των capital controls τα έτη 2015-2016. Τα νεότερα δημοσιευμένα Εθνικά στοιχεία και οι εκτιμήσεις της ΕΛΣΤΑΤ για τα έτη 2017 και 2018 εκτιμούν μέση ετήσια μεταβολή +10%. Ένας τέτοιος ρυθμός θεωρείται δύσκολο να διατηρηθεί πέρα της διετίας - τριετίας καθώς ακόμα και στην περίπτωση που η εξωτερική ζήτηση παραμείνει υψηλή, είναι αμφίβολο κατά πόσο το παραγωγικό σύστημα θα μπορούσε να προσαρμοστεί. Θεωρώντας μια σταδιακή εξασθένηση της δυναμικής εκτιμάται ότι η τιμή στόχος θα πρέπει να επαναπροσδιοριστεί ελαφρά προς τα κάτω.
4c	T1321 -Κατανάλωση τελικής ενέργειας σε όλους τους τομείς, πλην του τομέα των μεταφορών	2013	1.751	1.618 1.666	1.542 (2016)	Σύμφωνα με τις υποθέσεις υπολογισμού του δείκτη το 2014 (16,71% επι του εθνικού) και τα στοιχεία Εξοικονόμησης ενέργειας από υλοποιηθέντα μέτρα πολιτικής την περίοδο 2014-2016 (Πίνακας 6 ΥΑ ΔΕΠΕΑ/Γ/οικ. 171872 ΦΕΚ Β 1001/2018) αφαιρώντας τα μέτρα που αφορούν τις μεταφορές προκύπτει μείωση κατά 9,52 Ktoe, δηλαδή επίτευξη 2016: 1.742. Σύμφωνα με τα προγραμματισμένα μέτρα πολιτικής την περίοδο 2017-2020 (Πίνακας 7 ΥΑ) η περαιτέρω μείωση στην ΠΚΜ εκτιμάται σε επιπλέον μείωση -75.8 Ktoe, δηλαδή τιμή 2020 1.666 Ktoe . Η έκθεση του 2017 επισημαίνει ότι σε εθνικό επίπεδο υπάρχει ένα έλλειμμα χρηματοδότησης της τάξης του 30% για την επίτευξη των στόχων, το οποίο βάσει του υπολογισμού "μεταφέρεται" και στην περιφέρεια.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΕΠ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	Έτος Βάσης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος 2023	Τρέχουσα επίτευξη (έτος)	Παρατηρήσεις
4e	T1321 - Κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας στις μεταφορές	2013	1204,8	1.177,30	1193,2	Αντίστοιχα για την M11 (ποσόστωση 2014-2016 ΠΚΜ 11,6% X 12,76): -1,44 Ktoe και M12 (ποσόστωση 2014-2016 ΠΚΜ 15,3% X 75,26):-10,16 Ktoe. Συνεπώς η επίτευξη 2016 υπολογίζεται σε 1.193,2 . Επισημαίνεται ότι πλέον στους υπολογισμούς δεν περιλαμβάνεται η επίπτωση από το μετρό Θεσσαλονίκης, η οποία όμως θα πρέπει να περιληφθεί για το 2023 (εκτιμάται έναρξη λειτουργίας τον 11/2020).
5a	T1323 - Σύνολο πληθυσμού οικισμών που καλύπτονται από σύγχρονα συστήματα αντιπλημμυρικής προστασίας	2013	56.000	356.000	114.287 (2018)	Το αποτέλεσμα αποτελεί συνάθροιση των εκροών των έργων του ΕΠ ΠΚΜ και ΥΜΕΠΠΕΡΑΑ 2014-2020 (11.5ii.19.4, . Ο στόχος θεωρείται επιτεύξιμος
6b	T1324 - Αριθμός Επιφανειακών Υδατικών Συστημάτων που διαθέτουν καλή οικολογική κατάσταση	2013	54	96	95	Σύμφωνα με τα στοιχεία των αναθεωρημένων ΣΛΑΠ (2017) η καλή ή άριστη οικολογική κατάσταση εκτιμάται σε 95 συστήματα (49 στην GR10, 19 στην GR09 και 27 στην GR11). Η αύξηση οφείλεται κύρια στην ύπαρξη στοιχείων για την GR11 καθώς στα προηγούμενα σχέδια πολλά συστήματα χαρακτηρίζοντας με άγνωστη κατάσταση.
6c	T1325 - Αριθμός διανυκτερεύσεων σε καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ στην ΠΚΜ	2013	7.831.206	7.850.000	9.051.345 (2016)	Ο στόχος έχει ήδη επιτευχθεί. Επισημαίνεται ότι ο δείκτης σχετίζεται με την ετήσια ζήτηση της περιφέρειας ως τουριστικού προορισμού, ως εκ τούτου παρουσιάζει ετήσιες αυξομειώσεις
6d	T1326 - Περιοχές του δικτύου Natura 2000 για τις οποίες διασφαλίζεται η χρηστή διαχείριση	2013	422.259	954.455	422.259	Δεν έχει επιτευχθεί κάποια πρόοδος, παρόλα αυτά ο στόχος θεωρείται ότι θα επιτευχθεί
6e	T1327 - Μέγιστος αριθμός ημερών με μέση ημερήσια τιμή ΑΣ10 μεγαλύτερη από 50 μg/m3 που καταγράφεται στο σταθμό με τη δυσμενέστερη επίδοση κατ' έτος	2012	43	35	59 (2016)	Δεν υπάρχουν επικυρωμένα ευρήματα που να τεκμηριώνουν με σαφήνεια το γιατί υπήρξε τέτοια ραγδαία αύξηση των μετρούμενων περιστατικών, η οποία έρχεται σε αντίθεση με μια επι δεκαετία διαμορφωμένη τάση συνεχούς μείωσης. Δεν μπορεί να γίνει εκτίμηση για επίτευξη.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΕΠ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	Έτος Βάσης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος 2023	Τρέχουσα επίτευξη (έτος)	Παρατηρήσεις
6f	T1328 - Αριθμός ΧΥΤΑ στους οποίους το οργανικό φορτίο εκροής των στραγγιδίων υπερβαίνει τα 30 mg/l	2013	0	1	0	Η ακύρωση του ΕΣ σε επίπεδο σχεδιασμού (κατάργηση του στο επικαιροποιημένο ΠεΣΔΑ) συνεπάγεται και μηδενισμό του αποτελέσματος
7a	Ετήσια Κατανάλωση Ενέργειας από οχηματοχιλιόμετρα	2013	1.074,0 0	860	-	Ο δείκτης δεν μπορεί να εκτιμηθεί, καθώς η μεθοδολογία εκτίμησης της τιμής βάσης και στόχου βασίστηκε σε στοιχεία Έκθεσης που υλοποίησε το Δεκέμβριο του 2013 το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής βάσει του άρθρου 7, παρ. 9 της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση και στα αναφερόμενα στο εγκεκριμένο Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης για το θέμα της εξοικονόμησης ενέργειας. Το ΥΠΕΚΑ (αλλά και η ΕΛΣΤΑΤ) δε φαίνεται να διαθέτουν νεότερα στοιχεία από τα οποία να προκύπτει η δυνατότητα μέτρησης του δείκτη (μη κάλυψη του κριτηρίου έγκαιρης συλλογής και άθροισης δεδομένων). Επομένως, προτείνεται η αντικατάστασή του. Η καλύτερη επιλογή είναι να χρησιμοποιηθεί ο δείκτης «Ολοκλήρωση οδικών ΔΕΔ-Μ» μιας και είναι απολογιστικός και συνδέεται με την ολοκλήρωση του έργου «Κατασκευή ανισόπεδου κόμβου Κ16 στη συμβολή ΠΑΘΕ και εσωτερικής περιφερειακής οδού Θεσσαλονίκης Β' Φάση».
7b	T1242 - Πληθυσμός της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας που εξυπηρετείται από τα αναβαθμισμένα δίκτυα	2013	773.60 0	1.200.000		Η τρέχουσα τιμή επίτευξης του δείκτη ταυτίζεται με την τιμή βάσης δεδομένου ότι δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη πλήρως κάποιο έργο το οποίο συμμετέχει στη μέτρηση του δείκτη. Παρόλα αυτά, από τα στοιχεία προόδου υλοποίησης των αντίστοιχων έργων προκύπτει ότι η τιμή στόχος του δείκτη θα επιτευχθεί χωρίς προβλήματα.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΕΠ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	Έτος Βάσης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος 2023	Τρέχουσα επίτευξη (έτος)	Παρατηρήσεις
7e	T1314 - Ποσοστό του πληθυσμού που καλύπτεται από το δίκτυο του φυσικού αερίου	2013	55	65		Γίνεται χρήση της δημοσιευμένης μελέτης της ΕΔΑ Θεσσαλονίκης – Θεσσαλίας Α.Ε. «Πρόγραμμα Ανάπτυξης Δικτύου Διανομής Θεσσαλονίκης & Δικτύου Διανομής Θεσσαλίας για την περίοδο 2018-2022», Οκτώβριος 2017 με την παραδοχή ότι καλύπτει ένα συντριπτικό ποσοστό της κατάστασης που επικρατεί σε επίπεδο Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Από τη μελέτη προκύπτει ότι ο στόχος κάλυψης δικτύου για το έτος 2022 (για τις περιοχές που αναπτύσσεται ήδη δίκτυο φυσικού αερίου στην ευρύτερη περιοχή του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης) ανέρχεται σε 62,5% (Πίνακας σελ. 52). Το ίδιο ποσοστό ευρύτερα στο Ν. Θεσσαλονίκης (Πίνακας σελ. 53) ανέρχεται σε 35,8%. Από συνδυαστικά στοιχεία που προέρχονται από τις παραπάνω στοχοθετήσεις αλλά και πρόσθετες επεξεργασίες της ΕΔΑ ΘΕΣΣ προκύπτει ότι ο Βαθμός Διείσδυσης σε Πληθυσμό Εξυπηρετούμενο από Δίκτυο Φ.Α. στον συνολικό Πληθυσμό του Ν. Θεσσαλονίκης θα ανέλθει το έτος 2022 στο 67,2%. Βάσει των παραπάνω, η τιμή στόχος 2023 του δείκτη T1314 θεωρείται επιτεύξιμη.
8iii	11305 - Αριθμός επιχειρήσεων που η λειτουργία τους συνεχίζεται 12 μήνες μετά τη λήξη της παρέμβασης	2014	3.500	+59		Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.
8iv	11306 - Αριθμός ΜΜΕ που εφάρμοσαν επιτυχώς τα έργα/παρεμβάσεις/επιχειρηματι κά σχέδια	2014	1994	+90		Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.
9a	T1350 - Δυναμικότητα που προκύπτει από βελτιωμένες υποδομές υγείας	2013	6.791	6.901 (7.000)	6.951 (2017)	Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat (2017) ο στόχος έχει επιτευχθεί. Θα πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα αύξησης του προκειμένου να προσαρμοστεί η ΑτΠ στην υπερδέσμευση και την μεταφορά ποσών προς τον Άξονα.
9c	T1370 - Άτομα που βρίσκουν απασχόληση σε νέες επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας	2014	420	595	-	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΕΠ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	Έτος Βάσης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος 2023	Τρέχουσα επίτευξη (έτος)	Παρατηρήσεις
9i	10502 - Συμμετέχοντες που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων και που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτό-απασχόλησης, ή που διατηρούν τη θέση	2014	1.800	10.000	11.839 (2018)	Από τα απογραφικά δελτία φαίνεται ότι ο στόχος έχει ήδη επιτευχθεί και μάλιστα έχει υπερκεραστεί κατά 18%.
9ii	05504 - Αριθμός δομών που προσφέρουν βελτιωμένες / διευρυμένες υπηρεσίες	2014	0	2	2 (2018)	Ο στόχος έχει ήδη επιτευχθεί
9ii	11104 - Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομ) που δραστηριο-ποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση /κατάρτιση, που αποκτούν εξειδίκευση, που κατέχουν θέση	2014	240	+30	ΜΔ	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.
9iii	05504 - Αριθμός δομών που προσφέρουν βελτιωμένες / διευρυμένες υπηρεσίες	2014		19,00	17 (2018)	Ο στόχος θα επιτευχθεί καθώς ο δείκτης θα ενισχυθεί από δράσεις ενίσχυσης Στεγών Υποστηριζόμενης Διαβίωσης.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΕΠ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	Έτος Βάσης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος 2023	Τρέχουσα επίτευξη (έτος)	Παρατηρήσεις
9iii	10502 - Συμμετέχοντες που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων και που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, ή που διατηρούν τη θέση	2014	75	255,00	291 (2018)	Ο στόχος έχει ήδη επιτευχθεί και έχει υπερκεραστεί κατά 14%
9iii	11102 -Συμμετέχοντες με αναπηρία που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας ,που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που αποκτούν εξειδίκευση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	2014		30,00	ΜΔ	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.
9iii	11509 -Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑμεΑ	2014	3,60%	14,60%	13,30% (2017)	Ο δείκτης είναι κλάσμα που ο αριθμητής του είναι ο Δείκτης Εκροών 11501 και ο παρονομαστής το σύνολο των σχολείων της ΠΚΜ (307/2.307) Η τιμή είναι επιτεύξιμη εφόσον η δράση παραταθεί.
9iv	05504 - Αριθμός δομών που προσφέρουν βελτιωμένες / διευρυμένες υπηρεσίες	2014		66	35	Ο στόχος θα επιτευχθεί καθώς ο δείκτης θα ενισχυθεί με 12 ακόμη Κέντρα Κοινότητας αλλά και 20 Δομές Παροχής Βασικών αγαθών, οι οποίες προς το παρόν -για τεχνικούς λόγους- δεν συνδέονται ακόμη με τον δείκτη

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

ΕΠ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	Έτος Βάσης	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος 2023	Τρέχουσα επίτευξη (έτος)	Παρατηρήσεις
9iv	11206 - Ποσοστό ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια και ωφελούνται από τις υπηρεσίες των Τοπικών Ομάδων Υγείας (TOMY) στο σύνολο των ατόμων που ωφελούνται από τις υπηρεσίες των Τοπικών Ομάδων Υγείας (TOMY)	2014	0%	35,7%	-	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.
9v	11303 - Αριθμός υποστηριζόμενων υφιστάμενων και νέων φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας που η λειτουργία τους συνεχίζεται 1 έτος μετά τη λήξη της παρέμβασης	2014		54	-	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.
9vi	T1385 - Αριθμός νέων ολοκληρωμένων παρεμβάσεων τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα που βελτιώνουν την απασχολησιμότητα			7	-	Η δράση δεν παρουσιάζει τρέχουσα επίτευξη γιατί ακόμη δεν έχει εκκινήσει. Άρα δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα.
10a	T1380 - Ποσοστό κάλυψης του πληθυσμού από υποδομές εκπαίδευσης	2014	90	100	97,35	Ο στόχος θεωρείται ότι θα επιτευχθεί.

Δ.3. Συμβολή των δεικτών εκροής και αποτελέσματος στην ΛτΠ του ΕΠ.

Ο έλεγχος της καταλληλότητας του συστήματος δεικτών και η συσχέτιση των τιμών τους με την Λογική της Παρέμβασης του ΕΠ έχει ήδη πραγματοποιηθεί κατά το στάδιο της ex ante αξιολόγησης. Η διαδικασία επανελέγχου κατά την υλοποίηση στοχεύει στο να επανεξετάσει την ισχύ της συσχέτισης αυτής λαμβάνοντας υπόψη το πως εντέλει υλοποιείται το πρόγραμμα και όχι μόνο την εξέταση του θεωρητικού λογικού πλαισίου του σχεδιασμού του.

Διαφορές μεταξύ των δύο εκτιμήσεων μπορούν να προκύψουν καθώς από τον σχεδιασμό στην υλοποίηση μπορεί να έχει υπάρξει:

- μεταβολή του αντικειμένου ή η κατάργηση ενός ειδικού στόχου που επιφέρει και κατάργηση των αποτελεσμάτων του,
- μεταβολή στην οικονομική βαρύτητα μεταξύ των δράσεων κατά την εξειδίκευση η οποία πέρα από την ανάγκη προσαρμογής των ποσοτικών στόχων που έχει ήδη εξεταστεί στο κεφάλαιο Α.3 (πρόβλεψη επίτευξης στόχων) ενδέχεται να απαιτεί τροποποίηση του συστήματος δεικτών αν σε δράσεις που στο προγραμματικό έγγραφο δεν εξαρτιόντουσαν από δείκτες λόγω μικρής χρηματοδοτικής βαρύτητας, κατά την υλοποίηση αποκτούν μεγάλη βαρύτητα και κατά συνέπεια οι υπάρχοντες δείκτες δεν μπορούν να εκφράσουν την αλλαγή στον ΕΣ
- αστοχία στον αρχικό ορισμό του δείκτη που οδήγησε είτε σε αδυναμία μέτρησης του είτε σε μη εκπλήρωση κάποιου κριτηρίου καταλληλότητας (Σταθερότητα, Στατιστική επικύρωση, Σαφήνεια κανονιστικής ερμηνείας, Ανταπόκριση στην πολιτική, Έγκαιρη συλλογή και άθροιση δεδομένων),
- ύπαρξη νεότερων δεδομένων που συνδέονται καλύτερα με την ΛτΠ του ΕΠ

Κύρια διαδικασία για τον έλεγχο της συμβολής των δεικτών εκροής και αποτελέσματος στην ΛτΠ του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 είναι ο έλεγχος της συνάφειας μεταξύ ειδικών στόχων - δεικτών εκροής - δεικτών αποτελέσματος και της συνοχής τους.

Δ.3.1. Συνάφεια ειδικών στόχων – δεικτών εκροής – δεικτών αποτελέσματος.

Η συνοχή και συνάφεια μεταξύ ειδικών στόχων - δεικτών εκροής - δεικτών αποτελέσματος εκτιμάται με την χρήση πινάκων Λογικού Πλαισίου. Για να προκύψει η λογική σύνδεση μεταξύ των τριών παραπάνω στοιχείων, απαιτείται να προστεθούν τα ενδιάμεσα, που προσδιορίζουν την λογική σύνδεση και τις σχέσεις αιτίου - αποτελέσματος.

Στους πίνακες που ακολουθούν αποτυπώνονται με βάση ποιοτικά χαρακτηριστικά τα στοιχεία που προσδιορίζουν την λογική σχέση μεταξύ:

- **Εισροών**, που στην περίπτωση του προγράμματος είναι οι χρηματοδοτικοί του πόροι οι οποίοι αλληλεπιδρούν με τους τεχνολογικούς και ανθρώπινους πόρους και τις υποδομές του Δικαιούχου / Ωφελούμενου.

- **Δραστηριοτήτων**, στις οποίες περιγράφονται συνοπτικά οι ενέργειες που υλοποιούνται στο πλαίσιο της δράσης ή των δράσεων του ΕΣ
- **Εκροών / Αποτελεσμάτων**, όπως προσδιορίζονται γενικά από το είδος τους. Επισημαίνεται ότι τόσο οι "εκροές", όσο και τα "αποτελέσματα" που παρουσιάζονται στους πίνακες λογικού πλαισίου που ακολουθούν είναι συνοπτικές σε αντίθεση με την αναλυτική καταγραφή τους που έχει γίνει στο κεφάλαιο Δ.1. (όπου έχει ελέγχει η συνάφεια τους μεταξύ Αναγκών - Στόχων) Η συνοπτική αυτή αναφορά γίνεται καθώς για την εκτίμηση της ροής μεταξύ ειδικών στόχων και δεικτών είναι περισσότερο χρήσιμο το γενικό είδος των εκροών / αποτελεσμάτων.
- **Δεικτών εκροής / Δεικτών αποτελέσματος**, όπως αναφέρονται στο πρόγραμμα

Οι πίνακες κατ' ουσίας αποτελούν προέκταση (ή καλύτερα τμήμα) των πινάκων του κεφαλαίου Δ1.1. για τον λόγω αυτό εμπεριέχουν κάποια κοινά στοιχεία (π.χ. εκροές, αποτελέσματα) σε μια πιο απλοποιημένη μορφή. Ακολουθούν την ροή της υλοποίησης, ενώ κάτω από τα στοιχεία του ΕΠ ακολουθούν η παρατηρήσεις του αξιολογητή

ΕΣ 1a1 - Προώθηση εφαρμοσμένης έρευνας σε τομείς περιφερειακού ενδιαφέροντος (RIS3).

Εισροές ΕΠ	Δραστηριότητες	Εκροές	Αποτελέσματα
<ul style="list-style-type: none"> Χρηματοδοτικοί πόροι Ερευνητικό δυναμικό (υλικό και έμψυχο) 	<ul style="list-style-type: none"> ανάπτυξη και αναβάθμιση υποδομών έρευνας (κτηριακά, εγκατάσταση εξοπλισμός) 	<ul style="list-style-type: none"> Εξοπλισμός - νέες υποδομές Ενίσχυση ερευνητών 	Αναβαθμισμένες (ποιοτικά - ποσοτικά) παροχές ΕΤΑΚ στους οικονομικούς κλάδους
		Δείκτες Εκροών	Δείκτης Απ/των
		CO25: Έρευνα, καινοτομία: Αριθμός ερευνητών που εργάζονται σε βελτιωμένες εγκαταστάσεις ερευνητικών κέντρων	T1309 -Επιστημονικές Δημοσιεύσεις ανά Έτος

Ο δείκτης εκροών συσχετίζεται άμεσα με την ποσοτική διάσταση των εκροών δεν προσφέρει όμως στοιχεία για την ποιοτική διάσταση των εκροών όπως για παράδειγμα το μείγμα των τομέων που κατευθύνονται οι πόροι.

Ο δείκτης αποτελεσμάτων εκφράζει μόνο το άμεσο / βραχυπρόθεσμο αποτέλεσμα. Είναι στατιστικά επικυρωμένος, διαθέτει αξιόπιστες πηγές είναι σταθερός και έχει χρονική συνέχεια. Δεν προσφέρει πληροφορία για μακροπρόθεσμο αποτελέσματα, ή επιπτώσεις όπως π.χ. προϊόντα έρευνας που προωθήθηκαν σε επιχειρήσεις, και να μην υπάρχει λογική συσχέτιση μεταξύ του τρόπου που οι εκροές μπορεί να επηρεάσουν τον δείκτη αποτελέσματος και του πως τα αποτελέσματα να συνεισφέρουν στον ΕΣ, ωστόσο είναι μάλλον δύσκολο να ερμηνεύσει το πως αυτό επιτυγχάνεται (μεταξύ άλλων παραγόντων και κυρίως λόγω τις μικρής επίπτωσης των δράσεων του ΕΠ ΠΚΜ, η οποία περιορίζεται σε χρηματοδοτικούς όρους στο 1,16% των δαπανών). Ως εκ τούτου ο δείκτης να μην θεωρείται ικανοποιητικός, άλλα συστήνεται στο πλαίσιο των αξιολογήσεων των επιπτώσεων η περαιτέρω διερεύνηση των ποιοτικών δεδομένων που θα επεξηγήσουν την "Θεωρία της Αλλαγής" λαμβάνοντας υπόψη και συμπληρωματικά δεδομένα που σύμφωνα με τον σχεδιασμό θα περιλαμβάνει είτε το εθνικό, είτε το περιφερειακό σύστημα της RIS (όπως π.χ. ο αριθμός πατεντών ανά τομέα ανά έτος), ή/και ενδεχομένως την διενέργεια ερευνών αντιμετάθεσης (counterfactuals).

1b1 - Προαγωγή επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3)

Εισροές	Δραστηριότητες	Εκροές	Αποτελέσματα
<ul style="list-style-type: none"> Χρηματοδοτικοί πόροι Επιχειρήσεις (δομές, προσωπικό, υποδομές) Ερευνητικό δυναμικό 	<ul style="list-style-type: none"> υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων Δημιουργία / υποστήριξη Δομών 	<ul style="list-style-type: none"> Επενδύσεις καινοτομίας (παραγωγική, προϊόντικής) Νέα προϊόντα Υπηρεσίες προς επιχειρήσεις 	Καινοτόμα προϊόντα, Μόχλευση δαπανών για ΕΤΑΚ

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

(υλικό και έμψυχο)			(συμπεριλαμβανομένων εξωτερικών οικονομιών)		
▼					
			Δείκτες Εκροών		Δείκτης Απ/των
			CO01, CO02, , CO04 CO28, CO29, Αριθμός συμμετεχόντων / Ωφελούμενων (επιχειρήσεις, ανά τύπο ενίσχυσης)	►	T1302- Αύξηση δαπανών για ETA από επιχειρήσεις

Οι δείκτες εκροών συσχετίζονται άμεσα με τα ποσοτικά και ποιοτικά (κατηγορίες δικαιούχων / ωφελοúμενων) των δράσεων ωστόσο η στοχοθεσία τους παρουσιάζει ορισμένα "κενά" στην λογική κατάρτισης τους και κρίνοντας την με τις μεθύτερες της ημερομηνίας έγκρισης του ΕΠ οδηγίες για το συστήματα δεικτών του ΕΣΠΑ. Οι οριζόμενοι δείκτες κατανέμονται σε δύο "οικογένειες" κοινών δεικτών, όπως μαρτυράει και το πρώτο συνθετικό τους.

Η πρώτη αφορά "Παραγωγικές επενδύσεις". όπου μετράται το σύνολο (CO01) που προκύπτει από το άθροισμα του αριθμού επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις (CO02) και μη οικονομική στήριξη (CO04). Κατά τον σχεδιασμό επιλέχθηκε (εσφαλμένη σύμφωνα με τις μεταγενέστερες διευκρινήσεις επί του ορισμού των δεικτών) οι δράσεις τύπου "voucher καινοτομίας" να προσμετρηθούν στον CO04 με τιμή στόχο 200. Για να διορθωθεί σύμφωνα με τις οδηγίες, η τιμή αυτή θα πρέπει να μεταφερθεί στον δείκτη CO02. Συνεπώς, αν υπολογιστεί ότι το υπολειπόμενο ποσό της ΕΠΠ ανέρχεται σε 8.482.691 € και θεωρηθεί ότι :

- τα voucher (αξίας 10.000) απορροφήσουν 2.000.000 (200 επιχειρήσεις),
- οι ενισχύσεις επενδυτικών και συνεργατικών σχεδίων θα απορροφήσει το υπόλοιπο 6.282.691 με μ.κ. 90.000 (Βλέπε Α.2.2. - 70 επιχειρήσεις)

τότε ο **CO02** υπολογίζεται σε **270**.

Στον CO04 (όπου αφαιρούνται οι 200 επιχειρήσεις των voucher) θα πρέπει πλέον να μετρηθούν οι επιχειρήσεις που θα υποστηριχθούν (συμβουλευτική, συμμετοχή σε ημερίδες, χρήση ηλεκτρονικών εργαλείων) από την Δομή του Μηχανισμού της RIS3. Ο αριθμός των επιχειρήσεων αυτών αν και εκτιμάται ότι θα είναι υψηλότερος, θεωρείται ότι θα είναι minimum 200. Το νούμερο αυτό αντιστοιχεί περίπου στο 0,5% των επιχειρήσεων των Κλάδων NACE C,F,I,J και R (συμπεριλαμβάνοντας δηλαδή και την δημιουργική βιομηχανία) της ΠΚΜ. Συνεπώς ο CO01, ο οποίος ισούται με το άθροισμα των CO02 και CO04 θα είναι **470**.

Η δεύτερη οικογένεια δεικτών αναφέρεται στην "Έρευνα, καινοτομία". Εδώ οι τρεις δείκτες που χρησιμοποιούνται είναι ανεξάρτητοι μεταξύ τους και κανένας δεν αποτελεί υποσύνολο κάποιο άλλου. Μια επιχείρηση μπορεί να μετέχει είτε σε έναν, είτε σε δύο, ή ακόμα και στους τρεις δείκτες. Οι δείκτες της οικογένειας αυτής αναφέρονται στο σύνολο ή σε μέρος του πληθυσμού των επιχειρήσεων της πρώτης οικογένειας (των παραγωγικών επενδύσεων) και συγκεκριμένα στον CO02. Συγκεκριμένα:

- Δεδομένου ότι ο μηχανισμός δεν μπορεί να θεωρηθεί "ερευνητικό ίδρυμα", ο CO26 (Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα) δεν μπορεί να υπερβαίνει τον CO02. Μάλιστα δεδομένης της περιγραφής των δράσεων θα πρέπει να ταυτίζεται με αυτόν (υπό προϋπόθεση ωστόσο ότι η μέτρηση "λήψη στήριξης" από μια επιχείρηση στην περίπτωση των voucher μετράται με την "εξαργύρωση" αυτού και όχι με την λήψη - απονομή του).
- Οι CO28 και CO29 επί της ουσίας εκφράζουν το άμεσο αποτέλεσμα του CO02, καθώς οι επιχορηγήσεις σε παραγωγικές επενδύσεις θα επιφέρουν την εισαγωγή νέων προϊόντων ή νέων διαδικασιών. Υπό αυτή την έννοια η όποια στοχοθέτηση τους είναι εκ των πραγμάτων στοχαστική. Τα υφιστάμενα νούμερα είναι εντός λογικού πλαισίου (20 + 40) δεδομένου μάλιστα του γεγονότος ότι ειδικά σε περιπτώσεις στήριξης επενδυτικών σχεδίων (70) είναι πολύ πιθανό από μία επένδυση η επίτευξη μοναδιαίων εκροών και στους δύο δείκτες. Σε κάθε περίπτωση η στοχοθεσία των CO28 και CO29 αξιολογείται ως λογική και ενδεικτική.

Ο δείκτης αποτελεσμάτων εκφράζει ως αποτέλεσμα την μόχλευση δαπανών, η οποία μπορεί να θεωρηθεί ως άμεσο / βραχυπρόθεσμο αποτέλεσμα. Είναι σταθερός, στατιστικά επικυρωμένος από ΕΛΣΤΑΤ/Eurostat, έχει κανονιστική ερμηνεία και χρονοσειρά. Δεν δίνει ωστόσο πληροφορία για μακροπρόθεσμο αποτελέσματα, ή επιπτώσεις (π.χ. νέα προϊόντα, αύξηση κύκλου εργασιών καινοτόμων επιχειρήσεων, αύξηση απασχόλησης ερευνητών, αύξηση ΑΓΑ κλάδων). Ως εκ τούτου ο δείκτης θεωρείται ικανοποιητικός και συστήνεται η διεύρυνση των παραμέτρων παρακολούθησης στο πλαίσιο των αξιολογήσεων των επιπτώσεων.

Ως προς το μέγεθος της συμβολής της δράσης στο αποτέλεσμα εκτιμάται ότι παρά βάσει της στοχοθεσίας των εκροών ο αριθμός των ωφελοúμενων - επηρεαζόμενων επιχειρήσεων σύμφωνα με τον CO26, αφορά μόλις το 0,64% του συνόλου των επιχειρήσεων της ΠΚΜ στους επιλέξιμους κλάδους η ετήσια επίπτωση 15,9% στην τιμή του δείκτη αποτελέσματος (με βάσει τις δαπάνες του 2015).

2b1 - Αύξηση της προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι	▶	• υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων	▶	• Νέες επιχειρήσεις / Νέα προϊόντα ΤΠΕ	▶	• Νέα προϊόντα / υπηρεσίες ΤΠΕ • Αύξηση ανταγωνιστικότητας / Εξαγωγών.
• Επιχειρήσεις (δομές, προσωπικό, υποδομές) • Δίκτυα κα υποδομές ΤΠΕ						
				Δείκτες Εκροών		Δείκτης Απ/των
				CO01 = CO02, CO28, CO29, T1203 Αριθμός συμμετεχόντων / Ωφελούμενων (επιχειρήσεις, ανά τύπο ενίσχυσης).		T1303 - Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία των επιχειρήσεων ΤΠΕ

Οι δείκτες εκροών είναι συναφείς καθώς οι εκροές σχετίζονται με την συμμετοχή των τελικών δικαιούχων και την αύξηση της προσφορά προϊόντων και υπηρεσιών στους επιλεγμένους τομείς του Ειδικού Στόχου. Καθώς το σύνολο των ενισχύσεων θα είναι επιχορηγήσεις θα πρέπει CO01 = CO02. Βάσει της στόχευσης (νέα προϊόντα) ο ΕΣ2β1 αναμένεται να συνεισφέρει κύρια στον δείκτη CO28 της ΕΠ.Π. 2b.

Ο δείκτης αποτελέσματος είναι συναφής και εκπληρώνει τα απόλυτα και τα 5 κριτήρια επιλογής του.

2b2 - Ενδυνάμωση της χρήσης ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις της ΠΚΜ

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι	▶	• υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων	▶	• Νέες λειτουργίες ΤΠΕ σε επιχειρήσεις κλάδων	▶	Καινοτόμα προϊόντα, Μόχλευση δαπανών, Αποτελεσματικότερη οργάνωση και λειτουργία
• Επιχειρήσεις (δομές, προσωπικό, υποδομές) • Δίκτυα κα υποδομές ΤΠΕ						
				Δείκτες Εκροών		Δείκτης Απ/των
				CO01 = CO02, CO28, CO29, T1203 Αριθμός συμμετεχόντων / Ωφελούμενων (επιχειρήσεις, ανά τύπο ενίσχυσης).	▶	T1304 - Επιχειρήσεις που μοιράζονται ηλεκτρονικά πληροφορίες κατά μήκος της αλυσίδας αξίας

Οι δείκτες εκροών είναι συναφείς καθώς οι εκροές σχετίζονται με την συμμετοχή των τελικών δικαιούχων και την αύξηση της προσφορά προϊόντων και υπηρεσιών στους επιλεγμένους τομείς του Ειδικού Στόχου. Καθώς το σύνολο των ενισχύσεων θα είναι επιχορηγήσεις θα πρέπει CO01 = CO02. Βάσει της στόχευσης (νέες διαδικασίες) ο ΕΣ2β1 αναμένεται να συνεισφέρει κύρια στον δείκτη CO29 της ΕΠ.Π. 2b.

Ο δείκτης αποτελεσμάτων εκπληρώνει σε απόλυτο βαθμό τα 4 από τα 5 κριτήρια καταλληλότητας. Δεν εμφανίζει ωστόσο όπως έχει ήδη επισημανθεί στο κεφάλαιο Δ.2. πλήρως ικανοποιητική εφαρμογή του κριτηρίου της "Έγκαιρης συλλογής και άθροισης δεδομένων", καθώς βάση της Στρατηγικής για την Ψηφιακή Οικονομία και Κοινωνία, οι εθνικές στατιστικές αρχές τον μετράνε τον δείκτη αυτό μόνο σε εθνικό επίπεδο. Καθώς ο δείκτης έχει ισχυρή διασύνδεση με την ΛτΠ και δεν μπορεί να αντικατασταθεί επάξια από άλλο διαθέσιμο δεδομένο που να καλύπτει εξίσου τα κριτήρια επικύρωσης του προτείνεται η αδυναμία μέτρησης του σε περιφερειακό επίπεδο να αντιμετωπιστεί με:

Α) Την χρήση των τιμών σε Εθνικό Επίπεδο (ΕΛΣΤΑΤ) για την παρακολούθηση κατά την περίοδο υλοποίησης και την εκπλήρωση των υποχρεώσεων μέτρησης του κατά τις ετήσιες εκθέσεις

Β) την μέτρηση του με έρευνα πεδίου στο πλαίσιο των αξιολογήσεων επιπτώσεων (2023).

2c1 - Διεύρυνση της προσφοράς υπηρεσιών ΤΠΕ από Δημόσιους Φορείς Περιφερειακής κλίμακας

Εισροές	Δραστηριότητες	Εκροές	Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι • Δημόσιοι φορείς (δομές, προσωπικό, υποδομές) • Δεδομένα / Υπηρεσίες δημόσιου τομέα	▶ • ανάπτυξη Πληροφοριακών συστημάτων / εφαρμογών • ψηφιοποίηση δημόσιων δεδομένων	▶ • Υπηρεσίες προς τους πολίτες που προσφέρονται ηλεκτρονικά	▶ • Καινοτόμα προϊόντα • Μόχλευση δαπανών • Αποτελεσματικότερη οργάνωση και λειτουργία
		Δείκτες Εκροών	Δείκτης Απ/των
		T1201 Αριθμός δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών που αναβαθμίστηκαν	Αριθμός ιδιωτών που αλληλεπιδρούν επιγραμματικά (online) με δημόσιες αρχές

Ο δείκτης εκροών εκφράζει άμεσα το ποσοτικό σκέλος των εκροών, άρα κρίνεται ικανοποιητικός

Ο δείκτης αποτελέσματος συνδέεται άμεσα με την επιδιωκόμενη αλλαγή στην οποία θέλει να συμβάλει ο ειδικός στόχος και ως εκ τούτου θεωρείται πολύ καλός.

ΕΣ 3α1: Αύξηση των νέων εταιρειών έντασης τεχνολογίας και καινοτομίας σε κλάδους διεθνώς εμπορευσίμων προϊόντων και υπηρεσιών

Εισροές	Δραστηριότητες	Εκροές	Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι • Επιχειρήσεις (δομές, προσωπικό, υποδομές)	▶ Υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων (εξοπλισμός, κτηριακά, αποζημιώσεις εργασίας, πιστοποιήσεις)	▶ • Επενδυτικά σχέδια (NEET, spin-offs κ.α.)	▶ Βελτίωση επιχ. περιβάλλοντος, αύξηση αριθμού επιχειρήσεων, εκμετάλλευση καινοτόμων ιδεών, εξειδίκευση παραγωγής, ενίσχυση απασχόλησης.
		Δείκτες Εκροών	Δείκτης Απ/των
		CO01=CO02+CO05, CO08, Αριθμός συμμετεχόντων / Ωφελομένων (επιχειρήσεις, απασχολούμενοι)	Αναλογία start-ups / νέων εταιρειών εντάσεως έρευνας και τεχνολογίας στους ενισχυόμενους κλάδους προς σύνολο νέων επιχειρήσεων

Οι δείκτες εκροής έχουν υψηλή συνάφεια καθώς εκφράζουν αριθμό επιχειρήσεων σε τομείς που προσδιορίζεται από τον στόχο αύξηση. Το ίδιο και ο δείκτης αποτελέσματος ο οποίος μπορεί εν τέλει να αξιοποιηθεί για να μετρήσει άμεσα την επίπτωση του ΕΠ στην Περιφέρεια καθώς θα μπορεί να προσδιοριστεί το κλάσμα που ωφελήθηκε από το ΕΠ. Ο δείκτης καλύπτει τα ποιοτικά κριτήρια.

ΕΣ 3γ1 Αύξηση του ρυθμού εισαγωγής νέων / βελτιωμένων προϊόντων και υπηρεσιών των ΜΜΕ

Εισροές	Δραστηριότητες	Εκροές	Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι Επιχειρήσεις (δομές, προσωπικό, υποδομές)	▶ Υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων (εξοπλισμός, κτηριακά, αποζημιώσεις εργασίας, πιστοποιήσεις κα)	▶ Επενδυτικά σχέδια για εισαγωγή καινοτομιών, τεχνολογιών και νέων προϊόντων.	▶ ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, παραγωγικότητας ΜΜΕ, παραγωγή νέων προϊόντων - διαφοροποίηση, αύξηση παραγωγής - απασχόλησης

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

			Δείκτες Εκροών	Δείκτης Απ/των
			CO01 = CO02	T1306 - Περιφερειακή ΑΠΑ

Οι δείκτες εκροής έχουν υψηλή συνάφεια καθώς εκφράζουν αριθμό επιχειρήσεων σε τομείς που προσδιορίζεται από τον στόχο αύξηση. Ο δείκτης αποτελέσματος είναι συναφής και καλύπτει όλα τα ποιοτικά κριτήρια.

ΕΣ 3δ1Αύξηση της παραγωγικότητας και του εξωστρεφούς προσανατολισμού των ΜΜΕ

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι Επιχειρήσεις (δομές, προσωπικό, υποδομές)	►	Υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων (εξοπλισμός, κτηριακά, αποζημιώσεις εργασίας, πιστοποιήσεις κα) Συnergατικά σχέδια επιχειρήσεων	►	Συnergατικά σχέδια, Επενδυτικά σχέδια	►	ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, παραγωγικότητας ΜΜΕ, παραγωγή νέων προϊόντων - διαφοροποίηση, αύξηση παραγωγής - απασχόλησης

			Δείκτες Εκροών	Δείκτης Απ/των
			CO01=CO02, CO08, Αριθμός συμμετεχόντων / Ωφελομένων (επιχειρήσεις, απασχολούμενοι)	T1308 - Εξαγωγές

Οι δείκτες εκροής έχουν υψηλή συνάφεια καθώς εκφράζουν αριθμό επιχειρήσεων σε τομείς που προσδιορίζεται από τον στόχο αύξηση. Αδυναμία ωστόσο αποτελεί ότι σε επίπεδο παρακολούθησης δεν μπορεί αποτυπωθεί η διαφοροποίηση και η δυναμική μεταξύ δράσεων που αφορούν μεμονωμένα επενδυτικά σχέδια και δράσεις συνεργασιών. Η διάσταση αυτή θα είναι χρήσιμο να αποτυπωθεί στο πλαίσιο των αξιολογήσεων επιπτώσεων. Ο δείκτης αποτελέσματος είναι συναφής και καλύπτει όλα τα ποιοτικά κριτήρια.

4c1 -Αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και αξιοποίηση ανανεώσιμων μορφών ενέργειας σε δημόσια κτίρια και δημόσιες υποδομές

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι Υλικοτεχνικός εξοπλισμός Δημόσιοι φορείς (υποδομές) Δεδομένα / Υπηρεσίες δημόσιου τομέα	►	Παρεμβάσεις βελτίωσης ενεργειακής απόδοσης δημόσιων κτιρίων	►	Κτίρια με βελτιωμένα χαρακτηριστικά και εξοπλισμό για την εξοικονόμηση ενέργειας, Έκδοση πιστοποιητικών ενεργειακής απόδοσης	►	βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κτιρίων και υποδομών. Μείωση της κατανάλωσης συμβατικής ενέργειας και εκπομπών αερίων θερμοκηπίου Μείωση δαπάνης για αγορά ενέργειας

			Δείκτες Εκροών	Δείκτης Απ/των
			CO32 - Ενεργειακή απόδοση: Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτιρίων	► T1321 - Κατανάλωση τελικής ενέργειας σε όλους τους τομείς, πλην του τομέα των μεταφορών

Ο δείκτης εκροών συσχετίζεται άμεσα με την ποσοτική διάσταση των εκροών αν και δεν προσφέρει περισσότερες πληροφορίες για τις κατηγορίες των δημόσιων κτιρίων που θα χρηματοδοτηθούν. Ο δείκτης αποτελεσμάτων εκφράζει το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα για τον Ειδικό Στόχο δηλαδή την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης ενώ και η αξιοποίηση ΑΠΕ πραγματοποιείται στα πλαίσια των παρεμβάσεων στις

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

κτιριακές υποδομές. Υπάρχει λογική συσχέτιση στον τρόπο που οι εκροές μπορεί να επηρεάσουν τον δείκτη αποτελέσματος. Η καταγραφή του δείκτη πραγματοποιείται με βάση επίσημες πηγές.

4e1 – Προώθηση της Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι	▶	Εγκατάσταση έξυπνων συστημάτων μεταφοράς και εφαρμογή τεχνολογιών για τον περιορισμό της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στον αστικό χώρο	▶	Βελτιωμένες υποδομές για τη διαχείριση της κυκλοφορίας και των μετακινήσεων στα αστικά κέντρα. Εξοπλισμός μετακινήσεων βελτιωμένες ως προς τις εκπομπές ατμοσφαιρικών ρύπων	▶	Αναβάθμιση ποιότητας αστικού περιβάλλοντος Βελτίωση συστήματος αστικής κινητικότητας και υποδομών
Υλικοτεχνικός εξοπλισμός Δημόσιοι φορείς (προσωπικό)						
▼						
				Δείκτες Εκροών		Δείκτης Απ/των
				CO34 Μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου: Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου	▶	T1322 Κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας της μεταφορές

Ο δείκτης εκροών συσχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την ποσοτική διάσταση των εκροών ωστόσο ο υπολογισμός του δείκτη βασίζεται κυρίως σε διάφορες παραδοχές.

Ο δείκτης αποτελεσμάτων εκφράζει επίσης σε μεγάλο βαθμό το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα για τον Ειδικό Στόχο. Υπάρχει λογική συσχέτιση στον τρόπο που οι εκροές επηρεάζουν τον δείκτη αποτελέσματος. Η καταγραφή του δείκτη πραγματοποιείται με βάση επίσημες πηγές και διάφορες παραδοχές.

5a1 - Ενίσχυση της πρόληψης και των δυνατοτήτων αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών σε ζώνες υψηλού κινδύνου

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι	▶	Κατασκευή έργων αντιπλημμυρικής προστασίας, διευθετήσεις χειμάρρων/ρεμάτων, προστασίας ακτών. Μελέτες / Σχέδια (ΠεΣΚΑ). Δημιουργία και στήριξη δομών Προμήθεια εξοπλισμού πυροσβεστικού σώματος.	▶	Υποδομές αντιπλημμυρικής προστασίας. Παρατηρητήριο για την πρόληψη και διαχείριση του κινδύνου της διάβρωσης των ακτών. Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή. Εξοπλισμός και συστήματα φορέων πολιτικής προστασίας για την πρόληψη και αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών.	▶	Προστασία από τους πλημμυρικούς κινδύνους. Πρόληψη και αντιμετώπισης πυρκαγιών. Θωράκιση των ακτών από διαβρώσεις. Βελτίωση της ετοιμότητας των αρμοδίων φορέων στη διαχείριση καταστροφών. Βελτίωση της ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης για την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων
Υλικοτεχνικός εξοπλισμός Δημόσιοι φορείς (προσωπικό) Δεδομένα / Υπηρεσίες δημόσιου τομέα						
▼						
				Δείκτες Εκροών		Δείκτης Απ/των
				CO20 Πρόληψη και	▶	T1323 Σύνολο πληθυσμού

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

			διαχείριση κινδύνων: Πληθυσμός που ωφελείται από αντιπλημμυρικά μέτρα	οικισμών που καλύπτονται από σύγχρονα συστήματα αντιπλημμυρικής προστασίας
--	--	--	--	--

Ο δείκτης εκροών συσχετίζεται με την ποσοτική διάσταση των εκροών και καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος αυτών που είναι οι παρεμβάσεις για την αντιπλημμυρική προστασία. Δεν αναμένονται ιδιαίτερες δυσκολίες στον υπολογισμό του δείκτη.

Ο δείκτης αποτελέσματος προϋποθέτει την ύπαρξη επαρκών δεδομένων καταγραφής όλων των συστημάτων αντιπλημμυρικής προστασίας και κατά συνέπεια του πληθυσμού που εξυπηρετείται από αυτά. Επιπλέον η υιοθέτηση του δείκτη αυτού κατά τον σχεδιασμό στηρίχτηκε στην υπόθεση ότι η εκπόνηση των Σχεδίων Αντιμετώπισης πλημμύρας θα αξιολογήσουν το επίπεδο προστασίας των πληθυσμών. Ωστόσο τα σχέδια δεν διαθέτουν κατάλληλα στοιχεία για την εκτίμηση της τιμής του δείκτη ενώ δεν φαίνεται να διατηρούνται επαρκή δεδομένα για το δείκτη, στην ΕΓΥ που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην (ετήσια ή διετή) αποτύπωση της "αντιπλημμυρικής" υφιστάμενης κατάστασης. Εξάλλου ο δείκτης παρουσιάζει δύο σημαντικές αδυναμίες : σχετίζεται άμεσα με τον αντίστοιχο δείκτη εκροής ενώ ο όρος "σύγχρονα" αποτελεί μια σχετική θεώρηση, η οποία επί της ουσίας δεν ερμηνεύει την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων. Ως εκ τούτου **ο δείκτης θεωρείται ακατάλληλος.**

6b1 – Βελτίωση της διαχείρισης των υδάτινων πόρων και ανάπτυξη των σχετικών υποδομών

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι	▶	Κατασκευή και εκσυγχρονισμός υποδομών εξαγωγής, επεξεργασίας, αποθήκευσης και διανομής νερού για ανθρώπινη κατανάλωση. Ενημέρωση κοινού, χημικές αναλύσεις ύδατος	▶	Βελτιωμένες υποδομές εξαγωγής, επεξεργασίας, αποθήκευσης και διανομής νερού για ανθρώπινη κατανάλωση. Συστήματα τηλεχειρισμού. Ενέργειες εφαρμογής των Διαχειριστικών Σχεδίων των οικείων Υδατικών Διαμερισμάτων. Προγράμματα παρακολούθησης των υδάτων κολύμβησης και ενέργειες ενημέρωσης κοινού	▶	Αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, εξαιτίας διασφάλισης της ποσότητας και βελτίωση της ποιότητας πόσιμου ύδατος. Μείωση απωλειών από συστήματα αποθήκευσης, υδροληψίας και διανομής ύδατος. Εφαρμογή των οικείων Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών

				Δείκτες Εκροών		Δείκτης Απ/των
				CO18 Υδρευση: Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένες υπηρεσίες ύδρευσης	▶	T1324 Αριθμός Επιφανειακών Υδατικών Συστημάτων που διαθέτουν καλή οικολογική κατάσταση

Ο δείκτης εκροών συσχετίζεται με την ποσοτική διάσταση των εκροών και καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος αυτών που είναι οι παρεμβάσεις για τις βελτιωμένες υποδομές εξαγωγής, επεξεργασίας, αποθήκευσης και διανομής νερού για ανθρώπινη κατανάλωση. Δεν αναμένονται ιδιαίτερες δυσκολίες στον υπολογισμό του δείκτη.

Για το δείκτη αποτελέσματος δεν υπάρχει λογική συσχέτιση με το δείκτη εκροών σε ικανοποιητικό βαθμό ενώ εκφράζει το αποτέλεσμα για μικρό μόνο μέρος των εκροών που πρόκειται να υλοποιηθούν. Ειδικότερα σε επίπεδο εξειδίκευσης του Προγράμματος, το 96,4% του προϋπολογισμού του ΕΣ έχει κατευθυνθεί προς "Υποδομές βελτίωσης της ποιότητας και διασφάλισης της ποσότητας του πόσιμου νερού" και όχι προς δράσεις σχετικές με την βελτίωση της ποιότητας των υδάτων των αποδεκτών (υδατικών συστημάτων). Σημαντικό πρόβλημα διαπιστώνεται και στη μετρησιμότητα του δείκτη. Ο δείκτης δεν έχει έγκαιρη συλλογή και άθροιση δεδομένων, καθώς δεν τηρούνται τα ανάλογα στοιχεία σε επίπεδο Περιφέρειας, άλλα υδατικού διαμερισματος, ενώ τα δεδομένα δεν συλλέγονται ανά διετία (όπως κατά την περίοδο σχεδιασμού είχε υποτεθεί). Επιπλέον με

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

τη επικαιροποίηση των ΣΔΛΑΠ ή κατηγοριοποίηση των υδατικών συστημάτων έχει μεταβληθεί σημαντικά. Ως εκ τούτου ο δείκτης **θεωρείται ακατάλληλος**.

6c1 - Προστασία και ανάδειξη του οικοπολιτιστικού αποθέματος

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι	▶	Επεμβάσεις σε μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους	▶	Ανακαινισμένα Πολιτισμικά μνημεία	▶	Αύξηση της επισκεψιμότητας των φυσικών και πολιτιστικών πόρων.
Υλικοτεχνικός εξοπλισμός		Ενίσχυση εκδηλώσεων - φορέων πολιτισμού		Συμμετέχοντες σε Καλλιτεχνικά φεστιβάλ		Ανάδειξη νέων πόλων έλξης και τουριστικών προορισμών.
Δημόσιοι φορείς (υποδομές, προσωπικό)				Τουριστική προβολή		Ανάδειξη της φυσιογνωμίας και της πολιτισμικής ταυτότητας .
▼						
				Δείκτες Εκροών		Δείκτης Απ/των
				CO09 Αειφόρος Τουρισμός: Αύξηση του αναμενόμενου αριθμού επισκέψεων σε ενισχυόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και πόλους έλξης επισκεπτών	▶	T1325 Αριθμός διανυκτερεύσεων σε καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ στην ΠΚΜ

Ο δείκτης εκροών συσχετίζεται με την ποσοτική διάσταση των εκροών και καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος αυτών. Δεν αναμένονται ιδιαίτερες δυσκολίες στην εκτίμηση της τιμής του δείκτη η οποία πραγματοποιείται από του φορείς λειτουργίας (δικαιούχους).

Ο δείκτης αποτελεσμάτων εκφράζει επίσης σε μεγάλο βαθμό το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα για τον Ειδικό Στόχο. Υπάρχει λογική συσχέτιση στον τρόπο που οι εκροές επηρεάζουν τον δείκτη αποτελέσματος. Η καταγραφή του δείκτη πραγματοποιείται με βάση επίσημες πηγές (ΕΛΣΤΑΤ - ΣΕΤΕ) και διάφορες παραδοχές.

6d1 - Βελτίωση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος με έμφαση στην προστασία της βιοποικιλότητας

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι	▶	Επεμβάσεις για τη διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000	▶	Περιοχές του δικτύου Natura 2000 που έχουν ενισχυθεί ως προς τη δυνατότητα διαχείρισης των προστατευόμενων στοιχείων και διατήρησης της βιοποικιλότητας	▶	Η διασφάλιση της διατήρησης και χρηστής διαχείρισης των περιοχών του δικτύου Natura 2000. Η προστασία, διατήρηση και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων
Υλικοτεχνικός εξοπλισμός		Προμήθεια εξοπλισμού και κατασκευή έργων				
Δημόσιοι φορείς (υποδομές, προσωπικό)						
▼						
				Δείκτες Εκροών		Δείκτης Απ/των
				CO23 Φύση και βιοποικιλότητα: Επιφάνεια οικοτόπων που λαμβάνουν ενίσχυση για να αποκτήσουν καλύτερο καθεστώς διατήρησης	▶	T1326 Περιοχές του δικτύου Natura 2000 για τις οποίες διασφαλίζεται η χρηστή διαχείριση

Ο δείκτης εκροών συσχετίζεται με την ποσοτική διάσταση των εκροών και καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος αυτών. Δεν αναμένονται ιδιαίτερες δυσκολίες στην εκτίμηση της τιμής του δείκτη.

Ο δείκτης αποτελέσματος εκφράζει επίσης σε μεγάλο βαθμό το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα για τον Ειδικό Στόχο ενώ υπάρχει λογική συσχέτιση στον τρόπο που οι εκροές επηρεάζουν τον δείκτη αποτελέσματος. Ωστόσο παρατηρείται έλλειψη ενός συγκεκριμένου τρόπου παρακολούθησης της διαχείρισης γενικότερα των περιοχών Natura και στην αδυναμία των αρμόδιων αρχών να συγκεντρώσουν και να παρακολουθήσουν σε τακτά διαστήματα την εξέλιξη του δείκτη. Για το λόγο αυτό ο δείκτης **θεωρείται ακατάλληλος**.

6e1 - Ανάπλαση και αναζωογόνηση υποβαθμισμένων αστικών περιοχών και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι	▶	Έργα για τη βελτίωσης της λειτουργίας του αστικού χώρου (προμήθεια εξοπλισμού και κατασκευή έργων)	▶	Υποδομές βελτίωσης της λειτουργίας του αστικού χώρου Συστήματα μέτρησης ατμοσφαιρικής ρύπανσης Χωροταξικά σχέδια	▶	Μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και του θορύβου στα αστικά κέντρα. Αναβάθμιση των αστικών υποδομών – προστασία και επέκταση δημόσιων ελεύθερων χώρων Βελτίωση της ποιότητας ζωής στο αστικό και περιαστικό περιβάλλον
Υλικοτεχνικός εξοπλισμός Δήμοι (υποδομές, προσωπικό)		Μελέτες Χωροταξίας				
▼						
				Δείκτες Εκροών		Δείκτης Απ/των
				CO37 Αστική ανάπτυξη: Πληθυσμός που ζει σε περιοχές με ολοκληρωμένες στρατηγικές αστικής ανάπτυξης	▶	T1327 Μέγιστος αριθμός ημερών με μέση ημερήσια τιμή ΑΣ10 μεγαλύτερη από 50 μg/m3 που καταγράφεται στο σταθμό με τη δυσμενέστερη επίδοση κατ' έτος

Ο δείκτης εκροών συσχετίζεται με την ποσοτική διάσταση των εκροών.

Ο δείκτης αποτελεσμάτων αποτυπώνει μία σημαντική παράμετρο του αστικού χώρου που στην προκειμένη περίπτωση αφορά τη μεγαλύτερη πληθυσμιακή συγκέντρωση της Περιφέρειας. Ο δείκτης εκφράζει σε μεγάλο βαθμό το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα για τον Ειδικό Στόχο. Υπάρχει λογική συσχέτιση στον τρόπο που οι εκροές επηρεάζουν τον δείκτη αποτελέσματος. Η καταγραφή του δείκτη πραγματοποιείται με βάση επίσημες πηγές.

6f1 - Εξελιγμένες μέθοδοι που χρησιμοποιούνται στην διαχείριση αποβλήτων

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι	▶	Κατασκευή έργου επεξεργασίας των στραγγιδίων στον ΧΥΤΑ Μαυροράχης	▶	Εξελιγμένη/καινοτόμος (ηλεκτρολυτικής) μέθοδος επεξεργασίας των στραγγιδίων στον ΧΥΤΑ Μαυροράχης	▶	Μείωση του οργανικού φορτίου (μετρούμενο με όρους BOD – Biological Oxygen Demand) κάτω από τα επιτρεπόμενα όρια και την αποφυγή δημιουργίας λυματολάσσης
Υλικοτεχνικός εξοπλισμός						
▼						
				Δείκτες Εκροών		Δείκτης Απ/των
				T1223 Δυναμικότητα επεξεργασίας στραγγισμάτων ΧΥΤΑ με καινοτόμες μεθόδους	▶	T1328 Αριθμός ΧΥΤΑ στους οποίους το οργανικό φορτίο εκροής των στραγγιδίων υπερβαίνει τα 30 mg/lit

Ο δείκτης εκροών θα πρέπει να καταργηθεί δεδομένου ότι η δυναμικότητα επεξεργασίας στραγγισμάτων ΧΥΤΑ με καινοτόμες μεθόδους δεν περιλαμβάνεται πλέον στο αναθεωρημένο ΠΕ.Σ.Δ.Α. και ως εκ τούτου δεν μπορεί πλέον να συγχρηματοδοτηθεί από το Πρόγραμμα. Επομένως δεν υπάρχει λογική συσχέτιση στον τρόπο που οι

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

εκροές επηρεάζουν τον δείκτη αποτελέσματος και επομένως ο δείκτης αποτελέσματος και ο Ειδικός Στόχος θα πρέπει να καταργηθούν.

ΕΣ 7α1 - Ολοκλήρωση έργων μεταφορικών υποδομών σχετικών με το ΔΕΔ-Μ

Εισροές	Δραστηριότητες	Εκροές	Αποτελέσματα
<ul style="list-style-type: none"> Χρηματοδοτικοί πόροι Τελικοί Δικαιούχοι 	<ul style="list-style-type: none"> Κατασκευή νέων οδικών έργων Αναβάθμιση υφιστάμενης σιδηροδρομικής γραμμής 	<ul style="list-style-type: none"> Ολοκλήρωση οδικών συνδέσεων ΔΕΔ-Μ Αναβάθμιση σιδηροδρομικής σύνδεσης του λιμένα Θεσσαλονίκης με το οδικό δίκτυο, ώστε να ενισχυθεί η εμπορευματική κίνηση 	<ul style="list-style-type: none"> Ολοκλήρωση των «βασικών» αξόνων συστήματος μεταφορών Βελτίωση εθνικής και διεθνούς προσπελασιμότητας Βελτίωση της ποιότητας υπηρεσιών μετακίνησης και ασφάλειας Μείωση κόστους και του χρόνου μεταφοράς προϊόντων
		Δείκτες Εκροών	Δείκτης Απ/των
		CO13 Συνολικό μήκος νέων οδών CO13a Συνολικό μήκος νέων οδών, εκ των οποίων: ΔΕΔ-Μ	T1241 - Ετήσια Κατανάλωση Ενέργειας από οχηματοχιλιόμετρα

Ο δείκτης εκροών εκφράζει άμεσα το ποσοτικό σκέλος των εκροών, άρα κρίνεται πολύ καλός.

Ο δείκτης αποτελέσματος δεν είναι στατιστικά επικυρωμένος και δεν διαθέτει έγκαιρη συλλογή και άθροιση δεδομένων καθώς η βάση του έχει προσδιοριστεί ad hoc, κρίνεται επομένως προβληματικός λόγω του ότι δε συνδέεται άμεσα με την επιδιωκόμενη αλλαγή στην οποία θέλει να συμβάλει ο ειδικός στόχος αλλά και λόγω της μη ύπαρξης συνεχών δεδομένων. Το ΥΠΕΚΑ και η ΕΛΣΤΑΤ δε φαίνεται να διαθέτουν νεότερα στοιχεία από τα οποία να προκύπτει η δυνατότητα μέτρησης του δείκτη (μη κάλυψη του κριτηρίου έγκαιρης συλλογής και άθροισης δεδομένων). Επομένως, προτείνεται η αντικατάστασή του.

ΕΣ 7β1 - Ολοκλήρωση ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου και σύνδεση αυτού με ΔΕΔ-Μ

Εισροές	Δραστηριότητες	Εκροές	Αποτελέσματα
<ul style="list-style-type: none"> Χρηματοδοτικοί πόροι Τελικοί Δικαιούχοι 	<ul style="list-style-type: none"> Κατασκευή νέων οδικών έργων Βελτίωση / Αναβάθμιση υφιστάμενων οδών Βελτίωση επιπέδου οδικής ασφάλειας 	<ul style="list-style-type: none"> Βελτίωση ή κατασκευή περιφερειακών συνδέσεων με τα ΔΕΔ-Μ Βελτίωση ή επέκταση των ενδο-περιφερειακών μεταφορικών δικτύων 	<ul style="list-style-type: none"> Ολοκλήρωση / βελτίωση διασυνδέσεων με κεντρικούς άξονες μεταφορών Βελτίωση ασφάλειας - μείωση χρόνου και κόστους μετακινήσεων Αξιοποίηση έξυπνων συστημάτων μεταφορών Ενδυνάμωση της χωρικής συνοχής
		Δείκτες Εκροών	Δείκτης Απ/των
		CO13 - Οδικό Δίκτυο: Συνολικό μήκος νέων οδών CO14 - Οδικό Δίκτυο: Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων δρόμων	T1242 - Πληθυσμός της περιφέρειας που εξυπηρετείται από τα αναβαθμισμένα δίκτυα

Οι δείκτες εκροών εκφράζουν άμεσα το ποσοτικό σκέλος των εκροών, άρα κρίνονται πολύ καλοί.

Ο δείκτης αποτελέσματος είναι στατιστικά επικυρωμένος, διαθέτει αξιόπιστες πηγές και συνδέεται άμεσα με την

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

επιδιωκόμενη αλλαγή στην οποία θέλει να συμβάλει ο ειδικός στόχος επομένως θεωρείται απόλυτα ικανοποιητικός.

ΕΣ 7ε1 - Διείσδυση του φυσικού αερίου σε αστικές και βιομηχανικές περιοχές

Εισροές	Δραστηριότητες	Εκροές	Αποτελέσματα
<ul style="list-style-type: none"> Χρηματοδοτικοί πόροι Τελικός Δικαιούχος 	<ul style="list-style-type: none"> Κατασκευή / Επέκταση δικτύου φυσικού αερίου 	<ul style="list-style-type: none"> Ανάπτυξη δικτύων φυσικού αερίου χαμηλής πίεσης Ανάπτυξη δικτύων φυσικού αερίου μεσαίας πίεσης 	<ul style="list-style-type: none"> Αύξηση διείσδυσης του φυσικού αερίου Βελτίωση ενεργειακής απόδοσης των υποδομών Ενίσχυση ασφάλειας ενεργειακού εφοδιασμού
		Δείκτες Εκροών	Δείκτης Απ/των
		T1250 - Νέο δίκτυο παροχής φυσικού αερίου	T1314 - Ποσοστό του πληθυσμού που καλύπτεται από το δίκτυο του φυσικού αερίου

Ο δείκτης εκροών εκφράζει άμεσα το ποσοτικό σκέλος των εκροών, άρα κρίνεται πολύ καλός.

Ο δείκτης αποτελέσματος είναι στατιστικά επικυρωμένος, διαθέτει αξιόπιστη πηγή και συνδέεται άμεσα με την επιδιωκόμενη αλλαγή στην οποία θέλει να συμβάλει ο ειδικός στόχος, επομένως θεωρείται απόλυτα ικανοποιητικός.

ΕΣ 8iii1- Αύξηση αριθμού νέων, πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων καινοτόμων επιχειρήσεων

Εισροές	Δραστηριότητες	Εκροές	Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι •	<ul style="list-style-type: none"> Ενισχύσεις επιχειρήσεων / επιχειρηματικότητα 	Ενημέρωση, ευαισθητοποίηση, συμβουλευτική, υποστήριξη νέων επιχειρηματιών/ αυτοαπασχολούμενων	<ul style="list-style-type: none"> Αύξηση της επιχειρηματικότητας και αυτοαπασχόλησης Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας Αντιμετώπιση της ανεργίας, αύξηση απασχόλησης και των επενδύσεων
		Δείκτες Εκροών	Δείκτης Απ/των
		11304 - Υποστηριζόμενα σχέδια για δημιουργία νέων επιχειρήσεων CO01- Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	11305 - Αριθμός επιχειρήσεων που η λειτουργία τους συνεχίζεται 12 μήνες μετά τη λήξη της παρέμβασης CR03=Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους

Ο δείκτης εκροών CO01 μετράει σε επίπεδο πράξης όλους τους συμμετέχοντες στη δράση ανέργους, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων, άρα εκφράζει άμεσα το ποσοτικό σκέλος των εκροών. Το γεγονός ότι ο δείκτης θα υπολογίζεται από τα microdata, ενισχύει εν γένει την αξιοπιστία του και κρίνεται ως καλός. Ο δείκτης εκροών 11304 μετρά εγκεκριμένα σχέδια για χρηματοδότηση νέων επιχειρήσεων και θα υπολογίζεται από το Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ). Δεν υπάρχουν ωστόσο μέχρι σήμερα δεδομένα από εντάξεις έργων, ούτε και αναλυτικές πληροφορίες για τον τρόπο μέτρησης/ αναφοράς/ επαλήθευσης της τιμής επίτευξης του δείκτη οπότε δεν υπάρχει εικόνα για τη μετρησιμότητά του. Ο δείκτης αποτελέσματος CR03 μετρά συμμετέχοντες και θεωρείται αντιπροσωπευτικός του αναμενόμενου αποτελέσματος του ΕΣ και συναφής ως προς τις προτεινόμενες δράσεις που έχουν ως στόχο την τόνωση της επιχειρηματικότητας με ομάδα στόχευσης τους ανέργους και τους μακροχρόνια ανέργους. Το γεγονός ότι ο δείκτης θα υπολογίζεται από τα microdata, ενισχύει την αξιοπιστία του και κρίνεται ως καλός. Ο δείκτης αποτελέσματος 11305 συνδέεται άμεσα με τον δείκτη εκροής 11304 και την επιδιωκόμενη αλλαγή στην οποία θέλει να συμβάλει ο ειδικός στόχος και ως εκ τούτου θεωρείται αντιπροσωπευτικός και συναφής των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του ΕΣ θα υπολογίζεται από το Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ). Ωστόσο καθώς δεν υπάρχουν για την ώρα δεδομένα από εντάξεις έργων δεν υπάρχει εικόνα για τη μετρησιμότητά του.

ΕΣ 8ν1 Ανάπτυξη νέων γνώσεων, εξειδίκευσης και δεξιοτήτων σε τομείς υψηλού περιφερειακού ενδιαφέροντος

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι	▶	Ενισχύσεις επιχειρήσεων / επιχειρηματικότητας	▶	Συμβουλευτική, δια βίου μάθηση, πιστοποίηση, ενημέρωση / εκπαίδευση εργαζομένων και επιχειρηματιών	▶	<ul style="list-style-type: none"> Προσαρμογή των επιχειρήσεων και δυναμικού στις συνθήκες της αγοράς Η βελτίωση της καινοτομικής και οργανωτικής βάσης των ΜΜΕ και της ανταγωνιστικότητας τους
Επιχειρήσεις (δομές, προσωπικό, υποδομές).						
				Δείκτες Εκροών		Δείκτης Απ/των
				CO23 - Αριθμός υποστηριζόμενων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων CO05: Απασχολούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των αυτό/μένων	▶	CR03- Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους 11306 - Αριθμός ΜΜΕ που εφάρμοσαν επιτυχώς τα έργα/παρεμβάσεις/επιχειρηματικά σχέδια

Ο δείκτης εκροών CO23 μετρά φορείς/ επιχειρήσεις (δηλ. τις ΜΜΕ) που ενισχύονται και εκφράζει άμεσα το ποσοτικό σκέλος των εκροών, άρα κρίνεται ικανοποιητικός. Ο δείκτης θα υπολογίζεται από το Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ). Δεν υπάρχουν ωστόσο μέχρι σήμερα δεδομένα από εντάξεις έργων, ούτε και αναλυτικές πληροφορίες για τον τρόπο μέτρησης/ αναφοράς/ επαλήθευσης της τιμής επίτευξης του δείκτη οπότε δεν υπάρχει εικόνα για τη μετρησιμότητά του. Ο δείκτης εκροών CO05 μετρά συμμετέχοντες που εισέρχονται στην πράξη ως απασχολούμενοι ή αυτοαπασχολούμενοι. Το γεγονός ότι ο δείκτης θα υπολογίζεται από τα microdata, ενισχύει την αξιοπιστία του και κρίνεται ως καλός. Ο δείκτης αποτελέσματος CR03 μετρά συμμετέχοντες και θεωρείται αντιπροσωπευτικός του αναμενόμενου αποτελέσματος του ΕΣ και συναφής ως προς τις προτεινόμενες δράσεις που έχουν ως στόχο την τόνωση της επιχειρηματικότητας με ομάδα στόχευσης τους ανέργους και τους μακροχρόνια ανέργους. Το γεγονός ότι ο δείκτης θα υπολογίζεται από τα microdata, ενισχύει την αξιοπιστία του και κρίνεται ως καλός. Ο δείκτης αποτελέσματος 11306 υπολογίζεται από το Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ) και μπορεί να θεωρηθεί αντιπροσωπευτικός και συναφής των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του ΕΣ αν οριστούν στην σχετική έρευνα που θα πραγματοποιηθεί έτσι τα κριτήρια ώστε να ορίζουν τον βαθμό επιτυχίας των έργων/παρεμβάσεων με βάση τόσο την προσαρμογή των επιχειρηματιών και των επιχειρήσεων στην αλλαγή όσο και βάσει της διατήρησης και αύξησης του αριθμού των απασχολούμενων (όντως επιτυχημένα σχέδια).

9α1: Βελτίωση υποδομών και υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υποδομών σε αστικές και μειονεκτικές περιοχές και διευκόλυνση της πρόσβασης σ' αυτές ευπαθών κοινωνικών ομάδων

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι	▶	•Βελτίωση υποδομών και υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υποδομών	▶	Επέκταση και αναβάθμιση δομών και υποδομών υγείας /Ανάπτυξη Κέντρων Ψυχικής Υγείας και Ξενώνων / Υποδομές στέγασης και εκπαίδευσης, / Κέντρα Κοινότητας με διευρυμένες υπηρεσίες και κινητές μονάδες για ευπαθείς ομάδες /Κέντρα φιλοξενίας / Ανοικτές Δομές Φιλοξενίας	▶	<ul style="list-style-type: none"> Βελτίωση και επέκταση των υποδομών και δομών υγείας Ενίσχυση υποδομών πρόνοιας για ευπαθείς ομάδες Μείωση των ανισοτήτων στην κατανομή των δομών και υποδομών υγείας Αναβάθμιση της υγείας και της ποιότητας ζωής.
Δημόσιοι φορείς(δομές, προσωπικό, υποδομές) Υπηρεσίες δημόσιου τομέα						
				Δείκτες Εκροών		Δείκτης Απ/των

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

				CO36 Health- Population covered by improved health services 5501 Δυναμικότητα των υποδομών κοινωνικής φροντίδας που ενισχύονται	►	T1350 - Δυναμικότητα που προκύπτει από βελτιωμένες υποδομές υγείας
--	--	--	--	--	---	--

Ο δείκτης εκρών CO36 εκφράζει άμεσα το ποσοτικό σκέλος των εκρών που σχετίζονται με τις μονάδες υγείας και θεωρείται συναφής, άρα κρίνεται ως ικανοποιητικός. Απαιτείται ωστόσο προσοχή στις αθροίσεις των τιμών στόχου και επίτευξης των έργων ώστε να αποφεύγονται τυχόν επικαλύψεις. Επίσης, είναι σχετικά ασαφές το πώς καθορίζεται η ακτίνα επιρροής της κάθε υποδομής υγείας και επομένως ποιος είναι ο καλυπτόμενος πληθυσμός (πληθυσμός ΟΤΑ, Π.Ε., Περιφέρειας, κλπ). Ο δείκτης εκρών 5501 είναι καινούργιος δείκτης και μέχρι σήμερα δεν υπάρχουν δεδομένα από εντάξεις έργων, ούτε και αναλυτικές πληροφορίες για τον τρόπο μέτρησης/ αναφοράς/ επαλήθευσης της τιμής επίτευξης του δείκτη οπότε δεν υπάρχει εικόνα για τη μετρησιμότητά του. Ο δείκτης T1350 είναι αντιπροσωπευτικός του αναμενόμενου αποτελέσματος και συναφής ως προς τις προτεινόμενες δράσεις που αφορούν την υγεία, αλλά με δεδομένο ότι καταμετρά «Κλίνες» υπάρχει μια επιφύλαξη στο κατά πόσον είναι αντιπροσωπευτικός για τις δράσεις που αφορούν κοινωνικές υποδομές.

ΕΣ 9γ1: Προώθηση επενδύσεων επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι Κεφάλαιο, δομές και προσωπικό κοινωνικών επιχειρήσεων	►	• Ενισχύσεις επιχειρήσεων / επιχειρηματικότητας	►	Νέες ή αναβαθμισμένες Κοινωνικές επιχειρήσεις.	►	• Αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων / διεύρυνση του φάσματος υπηρεσιών • Η αύξηση της απασχόλησης στις κοινωνικές επιχειρήσεις

				Δείκτες Εκρών		Δείκτης Απ/των
				CO01=- CO05 CO08- Παραγωγικές επενδύσεις: Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση		T1370 - Άτομα που βρίσκουν απασχόληση σε νέες επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας

Οι δείκτες εκρών εκφράζουν άμεσα το ποσοτικό σκέλος των εκρών, άρα κρίνονται ως ικανοποιητικοί.

Δεν υπάρχουν ωστόσο μέχρι σήμερα δεδομένα από εντάξεις έργων, ούτε και αναλυτικές πληροφορίες για τον τρόπο μέτρησης/ αναφοράς/ επαλήθευσης της τιμής επίτευξης του δείκτη οπότε δεν υπάρχει εικόνα για τη μετρησιμότητά τους. Ο δείκτης αποτελέσματος συνδέεται άμεσα με την επιδιωκόμενη αλλαγή στην οποία θέλει να συμβάλει ο ειδικός στόχος καθώς ωστόσο μέχρι σήμερα δεν υπάρχουν δεδομένα από εντάξεις έργων, ούτε και αναλυτικές πληροφορίες για τον τρόπο μέτρησης/ αναφοράς/ επαλήθευσης της τιμής επίτευξης του δείκτη οπότε δεν υπάρχει εικόνα για τη μετρησιμότητά του.

ΕΣ 9ι1: Ενίσχυση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας για ευάλωτες και ευπαθείς ομάδες πληθυσμού που απειλούνται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι • Ιδιωτικοί φορείς(δομές, προσωπικό, υποδομές) • Ωφελούμενοι	►	Επιχορηγήσεις προς ειδικές ομάδες, παροχή υπηρεσιών προς ωφελούμενους.	►	Ολοκληρωμένες δράσεις / παρεμβάσεις για ευπαθείς ομάδες Δράσεις προώθησης στην απασχόληση για ευπαθείς ομάδες προγράμματα κατάρτισης πρακτική άσκηση και πιστοποίηση Παροχή υπηρεσιών	►	Βελτίωση των συνθηκών ένταξης ευπαθών ατόμων στην αγορά εργασίας, αύξηση της απασχόλησης και μείωση της ανεργίας. Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της κοινωνικής συνοχής

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

				φροντίδας και φιλοξενίας παιδιών		
--	--	--	--	----------------------------------	--	--

				Δείκτες Εκροών		Δείκτης Απ/των
				CO01- Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων 10501 - Άτομα που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτώμενων ατόμων	►	CO03, 10502- (Συμμετέχοντες για τους οποίους εδραιώνεται η αλλαγή μετά την λήξη της ενίσχυσης)

Ο δείκτης εκροών CO01 μετράει σε επίπεδο πράξης όλους τους συμμετέχοντες στη δράση ανέργους, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων, άρα εκφράζει άμεσα το ποσοτικό σκέλος των εκροών. Το γεγονός ότι ο δείκτης θα υπολογίζεται από τα microdata, ενισχύει εν γένει την αξιοπιστία του και κρίνεται ως καλός.

Ο δείκτης εκροών 10501 προορίζεται αποκλειστικά για την Δράση της Εναρμόνισης και μετράει όλους τους συμμετέχοντες όπως ορίζονται και μετρώνται στο άθροισμα τιμών των κοινών δεικτών συμμετεχόντων CO01 + CO03 + CO05. Ο δείκτης υπολογίζεται μέσω της επεξεργασίας των μικροδεδομένων (microdata) που καταχωρούνται στα απογραφικά δελτία εισόδου των πράξεων. Είναι μετρήσιμος και αξιόπιστος, καθώς μετράει όλα τα δελτία εισόδου που συμπληρώνονται υποχρεωτικά από τους συμμετέχοντες.

Ο δείκτης αποτελέσματος CR03 μετρά συμμετέχοντες και θεωρείται αντιπροσωπευτικός του αναμενόμενου αποτελέσματος του ΕΣ και συναφής ως προς τις προτεινόμενες δράσεις που έχουν ως στόχο την καταπολέμηση της ανεργίας, με ομάδα στόχευσης τους ανέργους και τους μακροχρόνια ανέργους. Το γεγονός ότι ο δείκτης θα υπολογίζεται από τα microdata, ενισχύει την αξιοπιστία του και κρίνεται ως καλός.

Ο δείκτης αποτελέσματος 10502 συνδέεται απευθείας με τον 10501 και θεωρείται αντιπροσωπευτικός και συναφής των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του ΕΣ όσον αφορά τη Δράση της Εναρμόνισης. Κρίνεται επίσης ως αξιόπιστος και καλά μετρήσιμος, άποψη που ενισχύεται από το γεγονός ότι υπολογίζεται από microdata του ΟΠΣ, δηλαδή καταμετρά βάσει των δελτίων εξόδου τους δείκτες CR01+CR02+CR04+CO5.

ΕΣ 9ii1: Βελτίωση της πρόσβασης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων στην εκπαίδευση, στην απασχόληση και στην τοπική κοινωνική ζωή

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι • Δημόσιοι φορείς(δομές, προσωπικό, υποδομές) • Ωφελούμενοι	►	• Λειτουργία Δομών, υποστήριξη λειτουργίας ΣΥΔ, δράσεις κοινωνικής ένταξης και ενίσχυσης της απασχόλησης για ΡΟΜΑ	►	Λειτουργία κέντρων υποδοχής αστέγων / χώρων Υγιεινής. Προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας /κατάρτισης και απόκτησης δεξιοτήτων. Παροχή συμβουλών και υποστήριξης επαγγελματικού προσανατολισμού. Δημιουργία και Ανάπτυξη Δικτύων και Κοινωνικών Συμμάχιων. Προγράμματα Ενημέρωσης, Ευαισθητοποίησης.	►	• Αναβάθμιση επιπέδου εκπαίδευσης, βελτίωση των δεξιοτήτων και απασχολησιμότητας ατόμων από περιθωριοποιημένες ομάδες • Ενίσχυση των δομών κοινωνικής αρωγής σε άτομα από περιθωριοποιημένες ομάδες και η βελτίωση της κοινωνικής συνοχής • Μεγαλύτερη συμμετοχή των περιθωριοποιημένων ομάδων στον κοινωνικό βίο και στις τοπικές υποθέσεις

				Δείκτες Εκροών		Δείκτης Απ/των
				5502 - Αριθμός	►	

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

				υποστηριζόμενων δομών, 5503 Αριθμός ωφελουμένων των υποστηριζόμενων δομών, CO015- Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες	5504- Αριθμός δομών που προσφέρουν βελτιωμένες / διευρυμένες υπηρεσίες 11104 - Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες για τους οποίους εδραιώνεται η αλλαγή μετά την λήξη της ενίσχυσης
--	--	--	--	---	--

Οι δείκτες εκρών 5502 & 5503 που αφορούν δομές και ωφελούμενους δομών εκφράζουν άμεσα το ποσοτικό σκέλος των εκρών, άρα κρίνονται ικανοποιητικοί, καθώς είναι συναφείς και μετρήσιμοι.

Ο δείκτης CO15μετρά συμμετέχοντες που εισέρχονται στις πράξεις, άρα εκφράζει άμεσα το ποσοτικό σκέλος των εκρών. Το γεγονός ότι ο δείκτης θα υπολογίζεται από τα microdata, ενισχύει εν γένει την αξιοπιστία του και κρίνεται ως καλός.

Ο δείκτης αποτελέσματος 5504 συνδέεται άμεσα με τον 5502, διατηρεί τη μεθοδολογία του υπολογισμού του, άρα ισχύει ό,τι επιώθηκε και παραπάνω γι αυτόν και επιπλέον συνδέεται άμεσα με την επιδιωκόμενη αλλαγή.

Ο δείκτης αποτελέσματος 11104 συνδέεται άμεσα με την επιδιωκόμενη αλλαγή στην οποία θέλει να συμβάλει ο ειδικός στόχος, όμως για την ώρα δεν υπάρχουν δεδομένα από εντάξεις έργων, ούτε και αναλυτικές πληροφορίες για τον τρόπο μέτρησης/ αναφοράς/ επαλήθευσης της τιμής επίτευξης του δείκτη οπότε δεν υπάρχει εικόνα για τη μετρησιμότητά του. Το γεγονός ότι θα υπολογίζεται από τα microdata, ενισχύει εν γένει την αξιοπιστία του.

ΕΣ 9iii1: Περιορισμός των διακρίσεων που υφίστανται οι ευάλωτες ομάδες πληθυσμού στην εκπαιδευτική διαδικασία και στην καθημερινή τους διαβίωση

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι • Δημόσιοι φορείς(δομές, προσωπικό, υποδομές)	▶	Δομές και δράσεις κατά των διακρίσεων εις βάρος ευάλωτων ομάδων πληθυσμού στην εκπαίδευση και την καθημερινή τους ζωή.	▶	ΚΔΑ , Β/Ν Σταθμοί Ολοκληρωμένης Φροντίδας, Κέντρα Δημέρευσης, Συμβουλευτικά κέντρα και ξενώνες φιλοξενίας, Κέντρα Ένταξης, Στέγες υποστηριζόμενης διαβίωσης / Ξενώνες και οικοτροφεία για ειδικές ομάδες (ΑμεΑ, Μετανάστες, κακοποιημένες γυναίκες) Ενέργειες ευαισθητοποίησης τοπικής κοινωνίας και φορέων. Συμβουλευτική υποστήριξη, κατάρτιση και υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης	▶	<ul style="list-style-type: none"> Δημιουργία συνθηκών που θα περιορίζουν τα εμπόδια και θα προσφέρουν ίσες ευκαιρίες Καταπολέμηση διακρίσεων Ίση μεταχείριση στο χώρο της εργασίας και στις κοινωνικές υποθέσεις Βελτίωση των συνθηκών απασχόλησης ατόμων με αντικειμενικές δυσκολίες, Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της κοινωνικής συνοχής

				Δείκτες Εκρών		Δείκτης Απ/των
				5502 - Αριθμός υποστηριζόμενων δομών, 5503 - Αριθμός ωφελουμένων των δομών, 11501 - Αριθμός σχολικών μονάδων που επωφελούνται από εκπαιδευτικές παρεμβάσεις , 10501 - Άτομα που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτώμενων ατόμων, CO16 -Συμμετέχοντες με αναπηρία	▶	5504- Αριθμός δομών που προσφέρουν βελτιωμένες / διευρυμένες υπηρεσίες, 10502- Συμμετέχοντες για τους οποίους εδραιώνεται η αλλαγή μετά την λήξη της ενίσχυσης, 11509 - Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑμεΑ , 11102 - Συμμετέχοντες με αναπηρία για τους οποίους εδραιώνεται η αλλαγή μετά

**Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020**

					την λήξη της ενίσχυσης
--	--	--	--	--	------------------------

Οι δείκτες εκροών 5502 & 5503 που αφορούν δομές και ωφελούμενους δομών εκφράζουν άμεσα το ποσοτικό σκέλος των εκροών, άρα κρίνονται ικανοποιητικοί, καθώς είναι συναφείς και μετρήσιμοι.

Ο δείκτης εκροών 11501 μετρά τον αριθμό των σχολείων που υποστηρίζονται/επωφελούνται. Το κάθε σχολείο μετράται μία φορά σε κάθε σχολική χρονιά σε όλες τις περιπτώσεις πράξεων (είτε η πράξη καλύπτει μία σχολική χρονιά είτε περισσότερες). Επομένως, δεν μετρούνται μοναδικές σχολικές μονάδες, αλλά αριθμός «συμμετεχουσών σχολικών μονάδων». Εν γένει ο δείκτης είναι αντιπροσωπευτικός, μετρήσιμος και ακριβής.

Ο δείκτης εκροών 10501 προορίζεται αποκλειστικά για την Δράση της Εναρμόνισης και μετράει όλους τους συμμετέχοντες όπως ορίζονται και μετρώνται στο άθροισμα τιμών των κοινών δεικτών συμμετεχόντων CO01 + CO03 + CO05. Ο δείκτης υπολογίζεται μέσω της επεξεργασίας των μικροδεδομένων (microdata) που καταχωρούνται στα απογραφικά δελτία εισόδου των πράξεων. Είναι μετρήσιμος και αξιόπιστος, καθώς μετράει όλα τα δελτία εισόδου που συμπληρώνονται υποχρεωτικά από τους συμμετέχοντες. Ο CO16 μετρά δικαιούχους. Δεν υπάρχουν ωστόσο μέχρι σήμερα δεδομένα από εντάξεις έργων, ούτε και αναλυτικές πληροφορίες για τον τρόπο μέτρησης/ αναφοράς/ επαλήθευσης της τιμής επίτευξης του δείκτη οπότε δεν υπάρχει εικόνα για τη μετρησιμότητά του.

Ο δείκτης αποτελέσματος 5504 συνδέεται άμεσα με τον 5502, διατηρεί τη μεθοδολογία του υπολογισμού του, άρα ισχύει ό,τι ειπώθηκε και παραπάνω γι αυτόν, είναι συναφής και μετρήσιμος και επιπλέον συνδέεται άμεσα με την επιδιωκόμενη αλλαγή. Ο 11509 που αποτελεί την έκφραση κλάσματος όπου ο αριθμητής είναι ο δείκτης εκροών 11501 και ο παρονομαστής το σύνολο των σχολείων της ΠΚΜ, θεωρείται αντιπροσωπευτικός και συναφής των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του Ε.Σ., καθώς συνδέεται με την επιδιωκόμενη αλλαγή. Ο 10502 συνδέεται απευθείας με τον 10501 και θεωρείται αντιπροσωπευτικός και συναφής των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του Ε.Σ. όσον αφορά τη Δράση της Εναρμόνισης. Κρίνεται επίσης ως αξιόπιστος και καλά μετρήσιμος, άποψη που ενισχύεται από το γεγονός ότι υπολογίζεται βάσει των microdata του ΟΠΣ. Ο 11102 συνδέεται άμεσα με την επιδιωκόμενη αλλαγή στην οποία θέλει να συμβάλει ο ειδικός στόχος, όμως για την ώρα δεν υπάρχουν δεδομένα από εντάξεις έργων, ούτε και αναλυτικές πληροφορίες για τον τρόπο μέτρησης/ αναφοράς/ επαλήθευσης της τιμής επίτευξης του δείκτη οπότε δεν υπάρχει εικόνα για τη μετρησιμότητά του. Επίσης δεν είναι σαφές αν ο δείκτης θα μετρείται βάσει microdata του ΟΠΣ.

ΕΣ 9iv1: Προαγωγή της πρόσβασης μειονεκτούντων ατόμων σε υπηρεσίες υγείας / πρόνοιας / κοινωνικής φροντίδας

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικό ι πόροι • Δημόσιοι φορείς (δομές, προσωπικό, υποδομές)	►	Υποστήριξη Λειτουργίας Δομών Πρόνοιας, κοινωνικής φροντίδας, Πρωτοβάθμιας Υγείας, Ψυχικής υγείας. Δράσεις ενάντια στις εξαρτήσεις,	►	ΤΟΜΥ για ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, Δομές Ψυχικής Υγείας, Υποστήριξη της αναδοχής (φιλοξενούσες οικογένειες) ως μεθόδου αποϊδρυματισμού και κοινωνικής επανένταξης, Λειτουργία δομής/δομών ψυχικής υγείας για πάσχοντες Alzheimer, Λειτουργία ξενώνων για την παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας σε παιδιά, παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας σε πρόσφυγες/μετανάστες/αιτούντες, Λειτουργία Κέντρων Κοινότητας, ΚΗΦΗ, Δομών Βασικών Αγαθών.	►	<ul style="list-style-type: none"> Καθιέρωση δικτύου 1βάθμιας υγείας Διευκόλυνση πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας Προαγωγή της υγείας μέσω της πρόληψης και της αγωγής Αναβάθμιση δομών υγείας και της κατάρτισης του προσωπικού αυτών Δημιουργία απαραίτητων συνθηκών φιλοξενίας μεταναστών/αιτούντων άσυλο

				Δείκτες Εκροών		Δείκτης Απ/των
				5502 - Αριθμός υποστηριζόμενων δομών 5503 - Αριθμός ωφελουμένων των υποστηριζόμενων δομών 11202 - Αριθμός ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια και ωφελούνται από τις υπηρεσίες Τοπικών Μονάδων	►	5504- Αριθμός δομών που προσφέρουν βελτιωμένες / διευρυμένες υπηρεσίες 11206 - Ποσοστό ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια και ωφελούνται από τις υπηρεσίες των

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

				Υγείας		Τοπικών Ομάδων Υγείας (TOMY) στο σύνολο των απόμων που ωφελούνται από τις υπηρεσίες των Τοπικών Ομάδων Υγείας (TOMY)
--	--	--	--	--------	--	--

Οι δείκτες εκροών 5502 & 5503 που αφορούν δομές και ωφελούμενους δομών εκφράζουν άμεσα το ποσοτικό σκέλος των εκροών, άρα κρίνονται ικανοποιητικοί, καθώς είναι συναφείς και μετρήσιμοι. Οι παρεμβάσεις για την Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας είναι παρεμβάσεις συστημικού χαρακτήρα. Ο δείκτης εκροών 11202 μετράει ωφελούμενους ως λήπτες υπηρεσιών των αντίστοιχων παρεμβάσεων και όχι ως άμεσα συμμετέχοντες. Δεν υπάρχουν ωστόσο μέχρι σήμερα δεδομένα από εντάξεις έργων, ούτε και αναλυτικές πληροφορίες για τον τρόπο μέτρησης/ αναφοράς/ επαλήθευσης της τιμής επίτευξης του. Συνεπώς, αν και θεωρείται συναφής δείκτης του ΕΣ σε σχέση με τις δράσεις υγείας, δεν μπορεί να εκτιμηθεί με ακρίβεια η μετρησιμότητά του. Επίσης δημιουργείται ένα σκεπτικισμός στο κατά πόσον ο δείκτης μπορεί να συμπεριλάβει και δράσεις που αφορούν την ψυχική υγεία και τις εξαρτήσεις.

Ο δείκτης αποτελέσματος 5504 συνδέεται άμεσα με τον 5502, διατηρεί τη μεθοδολογία του υπολογισμού του, άρα ισχύει ό,τι ειπώθηκε και παραπάνω γι αυτόν, είναι συναφής και μετρήσιμος και επιπλέον συνδέεται άμεσα με την επιδιωκόμενη αλλαγή. Ο 11206 συνδέεται άμεσα με την επιδιωκόμενη αλλαγή στην οποία θέλει να συμβάλει ο ειδικός στόχος. Ο δείκτης είναι νέος και αφορά δράσεις που δεν έχουν ενεργοποιηθεί στον ΕΣ. Χρησιμοποιεί ως βάση υπολογισμού της τιμής στόχου εθνικά δεδομένα όσον αφορά στον πληθυσμό που πλήττεται από τη φτώχεια, λόγω έλλειψης περιφερειακών δεδομένων. Εάν η μέτρηση της τιμής επίτευξης βασιστεί και πάλι σε αναγωγές βάσει εθνικών %, τότε ο δείκτης δεν θεωρείται απόλυτα ακριβής. Τέλος είναι αμφίβολο αν ο δείκτης μπορεί να συμπεριλάβει και δράσεις που αφορούν της ψυχική υγεία και τις εξαρτήσεις.

ΕΣ 9ν1: Αξιοποίηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας για την ένταξη στην αγορά εργασίας ευαίσθητων ομάδων του πληθυσμού

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι	▶	•Ενισχύσεις επιχειρήσεων / επιχειρηματικότητας	▶	Νέες / αναβαθμισμένες κοινωνικές επιχειρήσεις, δικτυώσεις και προσφορά νέων αναβαθμισμένων υπηρεσιών	▶	• Ενδυνάμωση των κοινωνικών επιχειρήσεων και ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας σε περισσότερους κλάδους και η διεύρυνση του φάσματος των παρεχόμενων υπηρεσιών και αύξηση της απασχόλησης στις κοινωνικές επιχειρήσεις με παράλληλη ενδυνάμωση των κοινωνικών επιχειρήσεων • Βελτίωση της συνοχής και της ποιότητας ζωής κοινωνικής

				Δείκτες Εκροών		Δείκτης Απ/των
				11301 Αριθμός υποστηριζόμενων υφιστάμενων και νέων φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας	▶	11303 Αριθμός υποστηριζόμενων υφιστάμενων και νέων φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας που η λειτουργία τους συνεχίζεται 1 έτος μετά τη λήξη της παρέμβασης

Ο δείκτης εκροών εκφράζει άμεσα το ποσοτικό σκέλος των εκροών. Ωστόσο δεν υπάρχουν μέχρι σήμερα δεδομένα από εντάξεις έργων, ούτε και αναλυτικές πληροφορίες για τον τρόπο μέτρησης/ αναφοράς/ επαλήθευσης της τιμής επίτευξης του δείκτη.

Ο δείκτης αποτελέσματος συνδέεται άμεσα με την επιδιωκόμενη αλλαγή στην οποία θέλει να συμβάλει ο ειδικός στόχος. Ωστόσο δεν υπάρχουν μέχρι σήμερα δεδομένα από εντάξεις έργων, ούτε και αναλυτικές πληροφορίες για τον τρόπο μέτρησης/ αναφοράς/ επαλήθευσης της τιμής επίτευξης του δείκτη.

ΕΣ 9ν1: Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι	▶	•Κάλυψη λειτουργικών εξόδων ΕΦ - ΟΤΔ στις εγκεκριμένες περιοχές εφαρμογής ΤΑΠΤΟΚ/ΠΑΑ/ΕΠΑΛ Θ	▶	• Ολοκληρωμένες κοινωνικές παρεμβάσεις σε μειονεκτικές για την προώθηση της ενεργού ένταξης,	▶	• Προώθηση της βιώσιμης, ολοκληρωμένης τοπικής ανάπτυξης περιοχών με μειονεκτήματα • Επιτάχυνση της σύγκλισης • Δημογραφική ενδυνάμωση περιοχών με φαινόμενα εγκατάλειψης • Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της ποιότητας ζωής των πολιτών περιοχών με μειονεκτήματα

				Δείκτες Εκροών		Δείκτης Απ/των
				T1263Αριθμός εγκεκριμένων έργων που αφορούν σε ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα		T1385 - Αριθμός νέων ολοκληρωμένων παρεμβάσεων τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα που βελτιώνουν την απασχολησιμότητα

Ο δείκτης εκροών εκφράζει άμεσα το ποσοτικό σκέλος των εκροών. Ωστόσο δεν υπάρχουν μέχρι σήμερα δεδομένα από εντάξεις έργων, ούτε και αναλυτικές πληροφορίες για τον τρόπο μέτρησης/ αναφοράς/ επαλήθευσης της τιμής επίτευξης του δείκτη.

Ο δείκτης αποτελέσματος συνδέεται άμεσα με την επιδιωκόμενη αλλαγή στην οποία θέλει να συμβάλει ο ειδικός στόχος. Ωστόσο δεν υπάρχουν μέχρι σήμερα δεδομένα από εντάξεις έργων, ούτε και αναλυτικές πληροφορίες για τον τρόπο μέτρησης/ αναφοράς/ επαλήθευσης της τιμής επίτευξης του δείκτη.

ΕΣ 10α1: Ανάπτυξη σύγχρονων υποδομών εκπαίδευσης

Εισροές		Δραστηριότητες		Εκροές		Αποτελέσματα
Χρηματοδοτικοί πόροι	▶	• Δράσεις δημιουργίας και βελτίωσης υποδομών εκπαίδευσης	▶	• Νέες / βελτιωμένες υποδομές εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων / εργαστηριακές μονάδες και αναβάθμιση εξοπλισμού ΤΠΕ	▶	• Αναβάθμιση υποδομών τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης • Βελτίωση των συνθηκών μάθησης Η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και η προσαρμογή αυτού στις διαρθρωτικές αλλαγές.

				Δείκτες Εκροών		Δείκτης Απ/των
				CO35 - Παιδική μέριμνα και εκπαίδευση: Δυναμικότητα ενισχυόμενων υποδομών παιδικής μέριμνας ή εκπαίδευσης	▶	T1380- Ποσοστό κάλυψης του πληθυσμού από υποδομές εκπαίδευσης

Ο δείκτης εκροών εκφράζει άμεσα το ποσοτικό σκέλος των εκροών. Όσον αφορά τη μετρησιμότητα, ο δείκτης μετρά τη δυναμικότητα (σε αριθμό μαθητών) κάθε ωφελούμενης σχολικής μονάδας (ανακαινίσεις / ανεγέρσεις / αλλά και σχολικό εξοπλισμό). Αυτό δημιουργεί κίνδυνο επικαλύψεων αφού μαθητές που συμμετέχουν σε κάποια δράση βελτίωσης κτηριακής υποδομής κινδυνεύουν να μετρηθούν εκ νέου ως χρήστες/αποδέκτες σχολικού εξοπλισμού. Ο δείκτης αποτελέσματος συνδέεται άμεσα με την επιδιωκόμενη αλλαγή στην οποία θέλει να

συμβάλει ο ειδικός στόχος και ως εκ τούτου θεωρείται καλός.

Ε. Πρόταση Αναθεώρησης του Ε.Π.

Η πρόταση αναθεώρησης του Αξιολογητή παραδόθηκε ολοκληρωμένη στο πλαίσιο του πρώτου παραδοτέου τον Ιούνιο του 2018, προκειμένου να συνοδεύσει την αποστολή στοιχείων που συνόδευσαν τον συνολικό φάκελο αναθεώρησης που απέστειλε η ΕΥΔ ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 προς τις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής. Η αναθεώρηση αυτή πραγματοποιήθηκε με την C(2018) 8828 final Απόφαση της Επιτροπής στις 12/12/2018.

Το ΕΠ ΚΜ 2014-2020 υλοποιείται σε μία συγκυρία με πολλές δυσκολίες, αναμενόμενες και μη, που από την μία σχετίζονται με μακροχρόνιες αδυναμίες του ελληνικού συστήματος διαχείρισης των αναπτυξιακών προγραμμάτων και από την άλλη διαμορφώνονται υπό το δυσμενές κλίμα της συνεχιζόμενης κρίσης χρέους της χώρας και των επιπτώσεων που αυτή έχει στην αναπτυξιακή δυναμική της.

Κατά τον τρόπο αυτό η υλοποίηση του προγράμματος (υπό το νέο απαιτητικό πλαίσιο των αιρεσιμοτήτων και των αυτοδεσμεύσεων) ξεκίνησε το 2015 όχι μόνο κάτω από την «καθιερωμένη» πίεση για ολοκλήρωση του Προγράμματος της περιόδου 2007-2013, αλλά και υπό ένα πρωτόγνωρο εξωτερικό πολιτικό και οικονομικό περιβάλλον που κορυφώθηκε με την επιβολή των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων τον Ιούνιο του 2015 και την μετέπειτα συμφωνία του Ιουλίου που συνοδεύτηκε από μια μεγάλη μεταρρυθμιστική προσπάθεια σε κεντρικούς τομείς πολιτική. Με αυτές τις συνθήκες και υπό τους (κατά κάποιο τρόπο αντιφατικούς σε σχέση με την αντιμετώπιση του προβλήματος) περιορισμούς στην ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας η ικανοποίηση του πλαισίου των αιρεσιμοτήτων σε «δευτερεύουσες» πολιτικές τέθηκε σε πολλές περιπτώσεις στο περιθώριο αυξάνοντας τις καθυστερήσεις στην έναρξη αρκετών θεματικών των προγραμμάτων τους ΕΣΠΑ 2014-2020.

Πέρα όμως από την μη εκπλήρωση των αιρεσιμοτήτων, ο ρυθμός υλοποίησης των ΕΠ επηρεάστηκε σημαντικά και από μια ακόμα εξέλιξη που συντελέστηκε το 2016. Αυτή είναι η αλλαγή του πλαισίου για τις δημόσιες συμβάσεις και η εφαρμογή του Ν.4412/16. Η εφαρμογή του νέου πλαισίου αποδείχθηκε ιδιαίτερα απαιτητική για την ικανότητα των αρμόδιων φορέων για την εξειδίκευση και λειτουργική διαμόρφωση του πλαισίου με αποτέλεσμα την αδρανοποίηση του όλου συστήματος ανάθεσης μελετών, έργων, προμηθειών για περίπου ένα έτος. Η επίδραση που η καθυστέρηση αυτή είχε στα ΕΠ δεν σχετίζεται τόσο με την αδυναμία συμβασιοποίησης έργων, όσο με την ενίσχυση της δυσκολίας στην ωρίμανση αυτών. Μια δυσκολία η οποία έτσι κι αλλιώς ήταν (και είναι) υπαρκτή λόγω του περιορισμού των δημοσίων επενδύσεων και της αδυναμίας των φορέων εξασφάλισης πόρων για την ωρίμανση των έργων.

Κατά την πρώτη αυτή περίοδο υλοποίησής του (2015-2016), το ΕΠ ΚΜ 2014-2020 επικεντρώθηκε στην ομαλή μετάβαση και την ολοκλήρωση των σημαντικών κατασκευαστικών έργων στους τομείς των μεταφορών, του πολιτισμού και της υγείας που μεταφέρθηκαν από προγράμματα της προηγούμενης περιόδου, αλλά και στην ανάπτυξη σημαντικών παρεμβάσεων του ΕΚΤ που

συνεχίστηκαν σε ετήσια βάση (ΚΗΦΗ, Εναρμόνιση επαγγελματικής ζωής κ.α.). Η υλοποίηση του υπόλοιπου προγράμματος ξεκινάει επί της ουσίας το β' εξάμηνο του 2017 με την ενεργοποίηση των πρώτων Δράσεων της RIS, την ένταξη των ΒΑΑ, των έργων για την κλιματική αλλαγή, την εξειδίκευση κοινωνικών πολιτικών και άλλων προτεραιοτήτων και δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί καθώς εκκρεμούν οι ρυθμίσεις για την ενεργοποίηση των έργων κρατικών ενισχύσεων.

Υπό αυτό το πρίσμα η όποια αναθεώρηση του προγράμματος θα πρέπει να στοχεύει στην αύξηση της αποτελεσματικότητας παρά στην επαναδιαπραγμάτευση του μίγματος της πολιτικής.

E.1. Τεκμηρίωση της ανάγκης αναθεώρησης του Ε.Π. ΚΜ 2014-2020.

Σύμφωνα με την Αρ. Πρωτ. 55523/ΕΥΣΣΑ 963 /23.5.2108 Εγκύκλιο οδηγιών για την αναθεώρηση των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020 για το 2018 (Εγκύκλιος Αναθεώρησης) οι αναθεωρήσεις των προγραμμάτων θα βασιστούν σε δύο κύριες ανάγκες (προκλήσεις):

- Την προσαρμογή τους στις νέες συνθήκες του πολιτικό - οικονομικού περιβάλλοντος
- Την ενσωμάτωση και ευθυγράμμιση τομεακών πολιτικών Εθνικού ή/ και Περιφερειακού Επιπέδου, οι οποίες έχουν ολοκληρωθεί / καταρτιστεί μετά την έγκρισή τους.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της παρούσας αναθεώρησης (Ιούλιος 2018) προτείνονται σημαντικές τροποποιήσεις που σχετίζονται με αστοχίες στον ορισμό ή την μεθοδολογία μέτρησης δεικτών και αναγκαίες προσαρμογές που προκύπτουν από την ως τώρα υλοποίηση του ΕΠ ΚΜ 2014-2020. Λαμβάνονται υπόψη και αξιολογούνται οι παράγοντες που προκάλεσαν (και προκαλούν ακόμη) καθυστερήσεις στην υλοποίηση και εκτιμάται κατά πόσο οι παράγοντες αυτοί επηρεάζουν τη στοχοθεσία για το 2023 (κυρίως), αλλά και για το πλαίσιο επίδοσης του 2018.

Ειδικά για το Πλαίσιο Επίδοσης, αξιολογούνται οι λόγοι των καθυστερήσεων σε περιπτώσεις οροσλήμων που δεν αναμένεται να επιτευχθούν. Εξετάζεται το κατά πόσο υπήρξε ευθύνη της ΔΑ του προγράμματος καθώς και αν είναι πλέον εφικτή η επίτευξη των τελικών τιμών στόχων του 2023. Εφ' όσον η εφικτότητα εκτιμηθεί θετικά (γεγονός που προκύπτει για το σύνολο των στόχων) προτείνονται οι αναγκαίες προσαρμογές του Πλαισίου Επίδοσης 2018.

Βασική διερεύνηση στο σημείο αυτό, αποτελεί και η πρόταση προσαρμογής – εξορθολογισμού του οικονομικού δείκτη F100. Πρόκειται για μία οριζόντια διόρθωση που προκύπτει από την εσφαλμένη αρχικά θεώρηση για προσδιορισμό των οροσλήμων 2018 του δείκτη (οριζόντια κατανομή, μη αφαίρεση προκαταβολών και προ-πληρωμών). Γνώμη του Αξιολογητή αποτελεί ότι ο F100 θα πρέπει να επαναυπολογιστεί βάσει ρεαλιστικών και διαχειριστικά ορθών δεδομένων. Η προσέγγιση αυτή παρουσιάζεται αναλυτικά.

E.2 Απαραίτητες τροποποιήσεις της ΛτΠ του Ε.Π. Κ.Μ. 2014-2020, της στοχοθεσίας, των ειδικών στόχων και των δεικτών.

E.2.1. Τροποποιήσεις στη ΛτΠ

Η περίοδος 2014-2018 αποτέλεσε ιδιαίτερα κρίσιμο διάστημα για την σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από την παύση της συνεχούς πτώσης του ρυθμού

ανάπτυξης της χώρας που ξεκίνησε το 2009 και οδήγησε σε απώλεια -29% του ΑΕΠ από το 2008 ως το 2016 σε τρέχουσες τιμές (ΕΛΣΤΑΤ 2018). Η εξέλιξη αυτή παρόλο τον θετικό χαρακτήρα της απέχει σημαντικά από τον προσδιορισμό της ως "ανάκαμψη" ή "μεταβολή" του οικονομικού και κοινωνικού περιβάλλοντος του Προγράμματος. Τα νεώτερα υφιστάμενα δεδομένα με αναφορά στα έτη 2015, 2016 και 2017, προσδιορίζουν ότι στο σύνολο των περιπτώσεων οι ανάγκες που είχαν διαγνωστεί από την ΛτΠ του ΕΠ ΚΜ 2014-2020 παραμένουν αν όχι εντονότερες, το ίδιο επίκαιρες.

Στους ΘΣ 1,2 και 3 παρατηρείται ότι δείκτες όπως η δαπάνες των διαφόρων τομέων το 2015 για Ε&Τ παραμένουν στα ίδια χαμηλά επίπεδα, ενώ οι όποιες αυξήσεις τιμών δεικτών (π.χ. ιδιωτικές επενδύσεις σε Ε&Τ) οφείλονται κατά κύριο λόγο στην μείωση του παρονομαστή (μείωση συνόλου δαπανών) και όχι στην αύξηση του αριθμητή (δαπάνες τομέα). Στον τομέα της επιχειρηματικότητας οι ανάγκες στήριξης των επιχειρήσεων παραμένουν καθώς όπως επισημαίνουν οι εθνικές αρχές *"Οι συνθήκες ρευστότητας της ελληνικής οικονομίας και ειδικότερα των ελληνικών επιχειρήσεων, είναι εξαιρετικά δυσμενείς καθ' όλη τη διάρκεια των τελευταίων ετών....*

Οι χρηματοδοτήσεις, μέσω τραπεζικών ιδρυμάτων, των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων βρίσκονταν στα 126 δις περίπου στις αρχές του 2009 ενώ στις αρχές του 2018 βρίσκονται στα 81 δις (Στοιχεία ΤτΕ). Τα επιτόκια δανεισμού που αντιμετωπίζουν οι μεσαίες και μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις είναι περίπου τρεις φορές πάνω από το μέσο ευρωπαϊκό όρο, ενώ για τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις το κόστος χρήματος αυξάνεται σε σχέση με τις μεγάλες αλλά αυξάνονται και οι δυσκολίες πρόσβασης στη

.....όπως καταγράφεται στην τελευταία εξαμηνιαία έκθεση της ΕΚΤ (Στοιχεία Απριλίου – Σεπτεμβρίου 2017) για τις συνθήκες χρηματοδότησης, η ελληνική οικονομία είναι η μόνη στην οποία η πρόσβαση σε χρηματοδότηση για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) αποτελεί το μεγαλύτερο πρόβλημα. .... Στην ελληνική οικονομία, αν και μειωμένο σε ένταση, το πρόβλημα αυτό παραμένει το μεγαλύτερο για τις ΜΜΕ, με το 23% αυτών να το αναφέρουν ως το μεγαλύτερο πρόβλημα (27% στην προηγούμενη καταμέτρηση εξαμήνου Οκτώβριος – Μάρτιος 2016). χρηματοδότηση."

Στους Θεματικούς Στόχους 4,5 και 6, η εξέλιξη φαινομένων όπως η εκτεταμένη ρύπανση του Θερμαϊκού (6/2017), η εκτεταμένη βλάβη του κεντρικού αγωγού ύδρευσης της Θεσσαλονίκης (3/2018), τα προβλήματα πλημμύρας στην Θεσσαλονίκη (5/2018) επιβεβαιώνουν τις προκλήσεις που έχουν επισημανθεί τόσο στην ΛτΠ του Προγράμματος, όσο και στις εγκεκριμένες Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης για έργα προστασίας, αναβάθμισης του δικτύου ύδρευσης και βελτίωση της προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή. Παράλληλα, η αύξηση των τουριστικών μεγεθών τόσο σε επίπεδο αφίξεων-διανυκτερεύσεων (+1,5% κατ' έτος για την περίοδο 2012-2016), όσο και σε επίπεδο εισοδήματος συντηρούν την ανάγκη χρηματοδότησης επενδύσεων που στοχεύουν τόσο στην περαιτέρω ανάδειξη των τουριστικών πόρων, όσο και την προστασία των περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος.

Σε σχέση με τις κοινωνικές υποδομές (ΑΞ09Α και 10) και υπηρεσίες (ΑΞ09Β) οι ανάγκες παραμένουν ιδιαίτερα υψηλές. Η αποτίμηση των επιπτώσεων της κρίσης, η οποία γίνεται κατανοητή στον πλήρη βαθμό της σταδιακά με την εκδήλωση των μακροπρόθεσμων επιπτώσεων που προκαλεί η αύξηση της ανεργίας, της φτώχειας, άλλα και νεότερες εξελίξεις όπως η προσφυγική κρίση που εκδηλώθηκε μετά το 2015, οδηγούν σε περαιτέρω ζήτηση για πόρους και ενισχύσεις. Στο πλαίσιο αυτό η κατεύθυνση πόρων που απελευθερώνονται για διάφορους λόγους από το πρόγραμμα, προς τους Άξονες αυτούς θα πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα. Επισημαίνεται ότι ειδικά για τους Άξονες Προτεραιότητας που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, η πρώτη αναθεώρηση του Προγράμματος τον Δεκέμβριο του 2017 περιελάμβανε σημαντικές τροποποιήσεις στην ΛτΠ στον τομέα της κοινωνικής πολιτική.

Η διερεύνηση της αναγκαιότητας για αλλαγή της στρατηγικής και του μίγματος πολιτικής του Προγράμματος βάσει των αλλαγών στο περιβάλλον του ελέγχεται μέσα από την επικαιροποίηση της Λογικής της Παρέμβασης και την διερεύνηση του κατά πόσο οι διαπιστώσεις που ελήφθησαν υπόψη κατά τον σχεδιασμό είναι επίκαιρες.

Για την πρόκληση της ενσωμάτωσης νεωτέρων ή εξελιγμένων πολιτικών η Εγκύκλιος της Αναθεώρησης αναφέρει ότι θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα νέα δεδομένα και αλλαγές στις στρατηγικές που συνδέονται τόσο με προτεραιότητες που προέκυψαν κατά την εφαρμογή των ΕΠ, όσο και με την εκπλήρωση των αιρεσιμοτήτων και των αυτοδεσμεύσεων.

Συνολικά, σύμφωνα πάντα με την εγκύκλιο υπάρχουν 14 τομείς πολιτικής στους οποίους παρουσιάζονται σημαντικές εξελίξεις από την περίοδο έγκρισης του ΕΠ ως σήμερα. Οι πολιτικές αυτές σχετίζονται απ' ευθείας ή εμμέσως με έναν ή τις περισσότερες φορές περισσότερους ΘΣ / ΑΠ του ΕΠ ΚΜ 2014-2020. Η σχέση αυτή παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα, τον οποίο ακολουθεί αναλυτική εξέταση.

Πίνακας 19: Συσχέτιση πολιτικών και ΘΣ ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020

	ΘΣ1	ΘΣ2	ΘΣ3	ΘΣ4	ΘΣ5	ΘΣ6	ΘΣ7	ΘΣ8	ΘΣ9 (ΕΤΠΑ)	ΘΣ9 (ΕΚΤ)	ΘΣ10
Οριστικοποίηση RIS3	✓	✓	✓								
Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική και Σχέδιο Ευρυζωνικής Πρόσβασης 2014-2020	✓	✓	✓			(✓)					
KENAK 2017				✓					(✓)		(✓)
Εθνική και Περιφερειακή στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή					✓	(✓)					
ΕΣΔΑ /ΠΕΣΔΑ – ΕΣΣΠΔ						✓					
Στρατηγικό Πλαίσιο για τον ανασχεδιασμό των Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης								✓		✓	
Πρόγραμμα αναδιοργάνωσης του ΟΑΕΔ								(✓)			
Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας								✓		(✓)	
Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Κοινωνική Ένταξη										✓	
Στρατηγική για την Ανώτατη Εκπαίδευση στην Ελλάδα 2016 - 2020	(✓)										✓
Εθν. Σ. Πλ. για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας								✓			
Στρατηγικό Πλαίσιο Πολιτικής για τη Μείωση της Πρόωρης Εγκατάλειψης του Σχολείου (ΠΕΣ)											✓
Εθνική Στρατηγική Υγείας									✓		
N.4412/2016		✓		✓	✓	✓	✓		✓		✓

RIS3

Το επικαιροποιημένο κείμενο της RIS (2016) δεν αλλάζει ουσιαστικά, την στρατηγική, το περιεχόμενο των Δράσεων και των καταμερισμό της χρηματοδοτικής προσπάθειας των διαφορετικών μέσων. Κύριο σημείο αλλαγής μετά την έγκριση του Προγράμματος αποτέλεσε η επικαιροποίηση του συστήματος δεικτών εκροής και αποτελεσμάτων. Ως προς τους πρώτους διαπιστώνεται σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα (υπέρ) επάρκεια του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 στην κάλυψη του αναλογούντος τμήματος:

Πίνακας 20: Συσχέτιση RIS 2016 / ΕΠ ΚΜ 2014-2020

	Δείκτης RIS	Χρηματοδοτική βαρύτητα ΕΠ ΠΚΜ	Τιμή Στόχος / τρέχουσας ένταξης ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020
Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται να εισάγουν προϊόντα νέα στην αγορά	50	9,9%	20,00
Αριθμός υποδομών που ενισχύονται	15	33,9%	19
Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα	350	33,9%	400
Αριθμός ερευνητών που εργάζονται σε βελτιωμένες εγκαταστάσεις ερευνητικών κέντρων	50	33,9%	192,8
Συνεργατική καινοτομία Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	320	50%	650

Στο σύνολο των προτεινόμενων για χρηματοδότηση από το ΠΕΠ δράσεων της RIS το Πρόγραμμα υπερκαλύπτει τους χρηματοδοτικούς πόρους. Συνεπώς, δεν προκύπτει κάποια ανάγκη αναθεώρησης του Προγράμματος λόγω οριστικοποίησης της RIS.

Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική

Η Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική 2016-2021 είναι ένα πενταετές συντονιστικό πρόγραμμα που στοχεύει οι ΤΠΕ να αποτελέσουν το μοχλό για την επανεκκίνηση και ανάπτυξη της οικονομίας και για την ενίσχυση της απασχόλησης, ιδιαίτερα σε τομείς υψηλής εξειδίκευσης, τον καταλύτη για αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη Δημόσια Διοίκηση καθώς επίσης και το εργαλείο και μέσο για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Η Στρατηγική έχει πολυθεματικό χαρακτήρα και δεν περιορίζεται μόνο στις Προτεραιότητες του ΘΣ 2. Διαρθρώνει τις δράσεις του παράλληλα και επί των RIS και επιμερίζει την χρηματοδοτική ευθύνη σε διάφορα ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Για την ΠΚΜ η ΕΨΣ αναγνωρίζει την εμφάνιση κυρίως οριζόντιων αναγκών για δράσεις, λόγω της ύπαρξης πολλών έρευνας και καινοτομίας στους κλάδους της ΤΠΕ μικρότερης εμβέλειας. Συγκεκριμένα τα ΠΕΠ (συμπεριλαμβανομένου του ΕΠ ΚΜ 2014-2020) αναλαμβάνουν την υλοποίηση των:

- Δράσεων πόλεων «lighthouse», μία για κάθε περιφέρεια, με βάση τους τομείς εξειδίκευσής τους, όπως αυτοί αναδεικνύονται από τις περιφερειακές και την εθνική RIS3. Στις πόλεις αυτές, θα υποστηριχθούν δράσεις για την ανάπτυξη κρίσιμης μάζας σε θεματικά εξειδικευμένα πεδία ΤΠΕ (ως enabling technologies), με στήριξη από τη ΓΓΨΠ και τη ΓΓΕΤ και πόρους από τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Οι χρηματοδοτήσεις από τα ΠΕΠ αναμένεται να λειτουργήσουν ως μοχλός συγκέντρωσης επαρκούς ζήτησης προκειμένου να αναδειχθούν οι πόλεις lighthouse στους θεματικούς τομείς εξειδίκευσης ανά Περιφέρεια. Η Δράση αξιοποιεί πόρους από τις Επ.Π.. 1b και 3c.

- Αξιοποίηση της διανοητικής ιδιοκτησίας - Συμμετοχή σε διαδικασίες προτυποποίησης 2b - Οι χρηματοδοτήσεις από τα ΠΕΠ αναμένεται να λειτουργήσουν ως μοχλός συγκέντρωσης επαρκούς ζήτησης προκειμένου να αναπτυχθούν νέες εφαρμογές και υπηρεσίες, εστιασμένες στους θεματικούς τομείς εξειδίκευσης ανά Περιφέρεια.
- δράσεις υποστήριξης για τη βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών και τη στήριξη κοινωνικών ομάδων που δεν έχουν εύκολη πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες και αγαθά, ιδιαίτερα σε ορεινές και νησιωτικές περιοχές (2c)

Η ΕΨΣ δεν περιλαμβάνει συγκεκριμένο χρηματοδοτικό πλάνο. Σε πρώτο βαθμό (ποιοτικά) και σύμφωνα με τα παραπάνω το ΕΠ ΚΜ 2014-2020 μπορεί να καλύψει το θεματικό εύρος των παρεμβάσεων της Στρατηγικής, καθώς περιλαμβάνει το σύνολο των Επενδυτικών Προτεραιοτήτων αρμοδιότητας ΠΕΠ. Η ανάγκη επικαιροποίησης του ΠΕΠ μπορεί να καλυφθεί στο πλαίσιο της εξειδίκευσης, ωστόσο είναι απαραίτητο η Περιφέρεια σε συνεργασία με το αρμόδιο υπουργείο να καθορίσουν εκ των προτέρων τους απαιτούμενους πόρους.

KENAK 2017

Ο KENAK αποτελεί αναγκαιότητα που προκύπτει από τις απαιτήσεις της Οδηγίας 2010/31/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «Για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων». Ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με το Νόμο 4122/2013 (ΦΕΚ 42/Α/19.02.2013) και ειδικότερα με τη δημοσίευση του επικαιροποιημένου KENAK στο ΦΕΚ 2367/Β/12.07.2017 (ΥΠΕΝ). Οι προδιαγραφές για την εφαρμογή του KENAK περιλαμβάνονται στις Τεχνικές Οδηγίες του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΤΟΤΕΕ), οι οποίες δημοσιεύτηκαν στο ΦΕΚ 4003/Β/17.11.2017 (και οι τροποποιήσεις στο 4108/Β/23.11.2017). Επίσης κρίθηκε απαραίτητη (στη βάση του νέου KENAK) η επικαιροποίηση του software με το οποίο εκδίδεται το Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης (ΠΕΑ), η οποία ολοκληρώθηκε στις 27/11/2017.

Αν και υπήρξαν σημαντικές καθυστερήσεις (εκτιμώνται σε 2,2 έτη), από την πρόβλεψη της εκπλήρωσης της αιρεσιμότητας κατά την έγκριση των ΕΠ του ΕΣΠΑ έως την ημερομηνία ολοκλήρωσης των συνοδευτικών ενεργειών (Τεχνικές Οδηγίες και επικαιροποίηση software), αποκλειστικής αρμοδιότητας του ΥΠΕΝ, δεν παρατηρούνται ουσιαστικές μεταβολές στη στρατηγική του ΕΠ καθώς και τα αναμενόμενα αποτελέσματα που είναι η μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης στα δημόσια κτήρια. Επίσης, δεν προβλέπεται και ανακατανομή πόρων. Επισημαίνεται ότι αντίστοιχη δράση εξοικονόμησης ενέργειας για τα ιδιωτικά κτίρια θα πραγματοποιηθεί από την εφαρμογή του Τομεακού ΕΠΑΝΕΚ.

Εθνική και Περιφερειακή στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Το 2016 εκπονήθηκε από το Υ.Π.ΕΝ. η Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στη Κλιματική Αλλαγή (ΕΣΠΚΑ) που αφορά την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής σε επίπεδο χώρας με συγκεκριμένες δράσεις προσαρμογής σε όλους τους τομείς καθώς και την αξιοποίηση της εμπειρίας της Τράπεζας της Ελλάδος και της διεπιστημονικής Επιτροπής Μελέτης Επιπτώσεων Κλιματικής Αλλαγής, σε θέματα των οικονομικών και λοιπών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Βασικοί στόχοι της ΕΣΠΚΑ είναι:

- η συστηματοποίηση και βελτίωση της διαδικασίας λήψης (βραχυχρόνιων και μακροχρόνιων) αποφάσεων σχετικών με την προσαρμογή
- η σύνδεση της προσαρμογής με την προώθηση ενός βιώσιμου αναπτυξιακού προτύπου μέσα από περιφερειακά/τοπικά σχέδια δράσης
- η προώθηση δράσεων και πολιτικών προσαρμογής σε όλους τους τομείς της ελληνικής οικονομίας με έμφαση στους πλέον ευάλωτους

- η δημιουργία μηχανισμού παρακολούθησης, αξιολόγησης και επικαιροποίησης των δράσεων και πολιτικών προσαρμογής
- η ενδυνάμωση της προσαρμοστικής ικανότητας της ελληνικής κοινωνίας μέσα από δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης.

Επίσης έχουν εκδοθεί οι προδιαγραφές για την «Εξειδίκευση του περιεχομένου των Περιφερειακών Σχεδίων για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠΕ.Σ.Π.Κ.Α.)» το 2017. Η εκπόνηση του ΠΕ.Σ.Κ.Π.Α. Κεντρικής Μακεδονίας, αν και έχει δρομολογηθεί, δεν έχει ολοκληρωθεί και θεσμοθετηθεί μέχρι σήμερα. Συγκεκριμένα ως το τέλος Μαΐου 2018 εκκρεμεί η ανάθεση της μελέτης και τις ΣΜΠΕ. Ο εκτιμώμενος χρόνος εκπόνησης του σχεδίου υπολογίζεται (συμπεριλαμβανομένης και της έγκρισης της ΣΜΠΕ) τον Σεπτέμβριο του 2019.

Παρόλα αυτά δεν αναμένονται σημαντικές διαφοροποιήσεις των ήδη διαμορφωμένων προτεραιοτήτων για την Περιφέρεια, με βασικότερη την ανάγκη αντιμετώπισης του πλημμυρικού κινδύνου. Για το σκοπό αυτό έχουν καταρτιστεί τα Σχέδια Διαχείρισης των Κινδύνων Πλημμύρας (ΣΔΚΠ) που εφαρμόζονται σε επίπεδο Περιοχής Λεκάνης Απορροής Ποταμών για τις περιοχές που υπάρχουν δυνητικοί σοβαροί κίνδυνοι πλημμύρας ή είναι πιθανόν να σημειωθεί πλημμύρα σύμφωνα με την Οδηγία 2007/60/ΕΚ.

Για την ΠΚΜ η αντιμετώπιση των πλημμυρικών κινδύνων αποτελεί επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Επιπλέον η προτεινόμενη μεταφορά αδιάθετων πόρων, στην παρούσα αναθεώρηση του Προγράμματος, από το ΘΣ 5 στους άξονες 9Α και 10, δεν οφείλεται σε μεταβολή της στρατηγικής αλλά είναι αποτέλεσμα των υψηλών εκπτώσεων στην εκτέλεση των έργων και την έλλειψη επιπλέον ώριμων έργων.

ΕΣΔΑ / ΠΕΣΔΑ - ΕΣΣΠΑ

Το ΠΕ.Σ.Δ.Α. αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο διαχείρισης των αποβλήτων που παράγονται στην Περιφέρεια, προσδιορίζει τις γενικές κατευθύνσεις για τη διαχείρισή τους, σε συμφωνία με τις κατευθύνσεις του Εθνικού Σχεδιασμού Διαχείρισης Αποβλήτων και του «Εθνικού Σχεδίου για την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων» και υποδεικνύει τα κατάλληλα μέτρα που προωθούν ιεραρχικά και συνδυασμένα: α) την πρόληψη, β) την επαναχρησιμοποίηση, γ) την ανακύκλωση, δ) άλλου είδους ανάκτηση, όπως ανάκτηση ενέργειας, και ε) την ασφαλή τελική διάθεση σε επίπεδο Περιφέρειας. Περιλαμβάνει το σύνολο των αποβλήτων που εμπίπτουν στο πεδίο του Νόμου 4042/2012 (Άρθρο 10) και εκπονείται από το Φορέα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΦΟ.Δ.Σ.Α.) Κεντρικής Μακεδονίας.

Με Απόφαση Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (2005) εγκρίθηκε το ΠΕ.Σ.Δ.Α της Περιφέρειας. Η Επικαιροποίηση του ΠΕ.Σ.Δ.Α. πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 4042/2012 (ΦΕΚ 24/Α/2012) και της Οδηγίας 2008/98 για τα απόβλητα καθώς και τους στόχους και κατευθύνσεις του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ) και του Εθνικού Σχεδίου Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων. Η Αναθεώρηση του ΠΕ.Σ.Δ.Α. Κεντρικής Μακεδονίας (2η Αναθεώρηση) και η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ολοκληρώθηκαν το 2016 ενώ η κύρωση της Απόφασης έγκρισης του ΠΕΣΔΑ πραγματοποιήθηκε με σχετική ΚΥΑ (ΦΕΚ 4010/Β/14-12-2016).

Στα πλαίσια του αρχικού Προγράμματος είχε προταθεί παρέμβαση (στην ΕΠ 6f) για την εφαρμογή εξελιγμένης/καινοτόμου (ηλεκτρολυτικής) μεθόδου επεξεργασίας των στραγγιδίων στον ΧΥΤΑ Μαυροράχης, με στόχο τη μείωση του οργανικού φορτίου (μετρούμενο με όρους BOD – Biological Oxygen Demand) κάτω από τα επιτρεπόμενα όρια και την αποφυγή δημιουργίας λυματολάσπης. Η συγκεκριμένη παρέμβαση περιλαμβάνονταν στο εγκεκριμένο ΠΕ.Σ.Δ.Α. και είχε προταθεί από τον Περιφερειακό (ΦΟ.Δ.Σ.Α.) Κεντρικής Μακεδονίας, στη φάση σχεδιασμού του Προγράμματος. Δεν περιλαμβάνεται όμως στο αναθεωρημένο ΠΕ.Σ.Δ.Α. και ως εκ τούτου δεν μπορεί πλέον να συγχρηματοδοτηθεί από το Πρόγραμμα.

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την κατάργηση του ειδικού στόχου 6f – Προώθηση καινοτόμων τεχνολογιών για την βελτίωση του περιβάλλοντος και την αποδοτικότερη χρήση πόρων στον τομέα των αποβλήτων, των υδάτων κλπ και επομένως και τους σχετικούς δείκτες αποτελέσματος και εκροών, τροποποιώντας τη στρατηγική και τη λογική της παρέμβασης.

Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας

Ο Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας δημιουργήθηκε από το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης το 2016, περιλαμβάνει ένα ευρύ επιχειρησιακό δίκτυο φορέων και κοινωνικών εταίρων που συμβάλλουν με εισροές στον Μηχανισμό και αξιοποιούν τις εκροές του και συνίσταται από δύο πυλώνες: Ο πρώτος αφορά δεδομένα για την απασχόληση, την ανεργία και την επιχειρηματικότητα, που έχουν συγκεντρωθεί από πολλαπλές πηγές και έχουν οργανωθεί και οπτικοποιηθεί με τρόπο που επιτρέπει τη διαδραστική περιήγηση και αναζήτηση της πληροφορίας. Ο δεύτερος πυλώνας αφορά αναλύσεις των δεδομένων αυτών από το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού, αφ' ενός για την ανάδειξη των δυναμικότερων επαγγελματιών και των χαρακτηριστικών τους και αφ' ετέρου για τη διευκόλυνση του σχεδιασμού τεκμηριωμένων ενεργητικών πολιτικών, στοχευμένων σε συγκεκριμένους κλάδους, επαγγέλματα, δημογραφικά χαρακτηριστικά, προσόντα, δεξιότητες και γεωγραφικές ενότητες. Λόγω του μικρού χρόνου λειτουργίας του, δεν μπορούμε για την ώρα να μελετήσουμε την ευθυγράμμιση μεταξύ ευρημάτων σε εθνικό επίπεδο και εφαρμογής πολιτικών απασχόλησης του ΠΕΠ σε περιφερειακό επίπεδο. Με δεδομένο ωστόσο ότι στον ΘΣ8 προβλέπονταν δράσεις για την προώθηση της απασχόλησης, η Περιφέρεια ως όφειλε προχώρησε πριν την λειτουργία του Περιφερειακού της Μηχανισμού διάγνωσης των αναγκών της αγοράς εργασίας, σε εκπόνηση «Μελέτης για τη διάγνωση των αναγκών της περιφερειακής αγοράς εργασίας» προκειμένου να επιτύχει τον συστηματικό προσδιορισμό των ζητούμενων αναγκών σε δεξιότητες και επαγγέλματα Έως την υλοποίηση της μελέτης και την υιοθέτησή της από τα αρμόδια όργανα της Περιφέρειας, δεν ενεργοποιήθηκε καμία δράση εκπαίδευσης, κατάρτισης, ή ανάπτυξης δεξιοτήτων από το ΕΚΤ του ΠΕΠ στον ΘΣ8. Η μελέτη ολοκληρώθηκε και σύμφωνα με τα ευρήματά της οι τομείς που εμφανίζουν προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης και απασχόλησης στην ΠΚΜ είναι συνοπτικά οι τομείς Αγροδιατροφής, Δομικών Υλικών, Κλωστοϋφαντουργίας και Ένδυσης, Τουρισμού – Πολιτισμού, Πληροφορικής και Τεχνολογίας και Περιβάλλοντος – Ενέργειας (Τομείς RIS).

Στη συνάφεια αυτή και στο πλαίσιο του ΘΣ8 από τις 11.1.2018 ξεκίνησαν οι πρώτες προσκλήσεις και υλοποιήσεις (3 πράξεις) οι οποίες δείχνουν ότι οι δράσεις, τόσο αυτές που στοχεύουν στην τόνωσης της αυτο-απασχόλησης, της επιχειρηματικότητας και της δημιουργίας επιχειρήσεων, όσο και εκείνες που στοχεύουν στην προσαρμογή των εργαζόμενων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή, έχουν ως πεδίο ανάπτυξης τους τομείς της RIS. Άρα υπάρχει ευθυγράμμιση μεταξύ των ευρημάτων της μελέτης και της εξειδίκευσης και υλοποίησης των δράσεων, συνεπώς εκτιμάται ότι το περιεχόμενο των δράσεων δεν χρήζει αλλαγής, όπως δεν χρήζει και τροποποίησης ο προϋπολογισμός του ΘΣ8 αφενός με δεδομένο ότι το οικονομικό περιβάλλον δεν εμφανίζεται σημαντικά διαφοροποιημένο, (όχι δυσμενέστερο), αφετέρου διότι ο προϋπολογισμός λόγω της πολύ πρόσφατης ενεργοποίησης του ΘΣ8 φαίνεται να είναι επαρκής.

Στρατηγικό Πλαίσιο για τον Ανασχεδιασμό των Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης

Η στρατηγική κατεύθυνση βασίζεται στα κείμενα πολιτικής για την απασχόληση που έχουν ενσωματωθεί στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, στις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση και στις προκλήσεις που έχει εντοπίσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Ελλάδα στην ετήσια επισκόπηση για την Ανάπτυξη για το 2018. Εκ των προτεραιοτήτων της είναι η υλοποίηση προγραμμάτων που επιτρέπουν στο ανθρώπινο δυναμικό της χώρας, που η αγορά εργασίας δεν δύναται να απορροφήσει, να ενεργοποιούνται μέσα από προσωρινά προγράμματα απασχόλησης.

Στη συνάφεια αυτή, έμφαση έχει δοθεί στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση προγραμμάτων για την αναβάθμιση των γνώσεων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού με στόχο την ένταξη ή/και επανένταξη τους στην αγορά εργασίας και με γνώμονα την υποστήριξη της αναδιάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας και ιδίως των αναπτυξιακών κλάδων όπως προσδιορίζονται στο Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης 2014-2020. Συγκεκριμένα, το 2015 το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, προκειμένου να ανταποκριθεί με πληρέστερο τρόπο στις ανάγκες των ανέργων και τον εξορθολογισμό της διαχείρισης των δημόσιων και κοινοτικών πόρων, προέβη στον ανασχεδιασμό των προγραμμάτων απασχόλησης, με στόχο να:

- απευθύνονται στους δυναμικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας,
- ενισχύσουν τις επιχειρήσεις στην παροχή εγγυημένης απασχόλησης,
- παρέχουν στοχευμένη κατάρτιση και συμβουλευτική στον άνεργο ή το νέο
- επιχειρηματία,
- αφορούν χωρικές παρεμβάσεις σε περιοχές με υψηλά ποσοστά ανεργίας
- και χαμηλό ρυθμό δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας,
- οδηγούν πλέον σε πιστοποίηση γνώσεων και αναβάθμιση δεξιοτήτων, με
- βάση και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Ο τελευταίος στόχος
- υποστηρίζεται πλέον από τον θεσμοθετημένο Μηχανισμό Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας η ανάλυση του οποίου προηγήθηκε.

Προκειμένου να επιτευχθούν οι στρατηγικοί στόχοι, αναπτύσσονται μια σειρά από δράσεις που αφορούν στην προσφορά της εργασίας, στη ζήτηση της εργασίας και τη θεσμική ενδυνάμωση του σχεδιασμού και της υλοποίησης των πολιτικών απασχόλησης. Οι υλοποιούμενες και προγραμματισμένες δράσεις αφορούν:

- Προγράμματα εγγυημένης απασχόλησης στον δημόσιο τομέα/ Προγράμματα Κοινωφελούς Εργασίας
- Προγράμματα για την υποστήριξη της ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας
- Προγράμματα Εγγυημένης Απασχόλησης στον Ιδιωτικό Τομέα
- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας
- Προγράμματα κατάρτισης

Στο πλαίσιο του ΠΕΠ της ΚΜ τόσο για τον ΘΣ8 όσο και τον ΘΣ9, είναι εμφανές από την εξειδίκευση των δράσεων, ότι η κατεύθυνση που τους έχει δοθεί είναι σε συμφωνία με τα παραπάνω. Και οι δύο ΘΣ εμφανίζουν δράσεις Συμβουλευτικής και κατάρτισης ανέργων, Ανάπτυξης δεξιοτήτων επιχειρηματικότητας σε άνεργους νέους, Ενίσχυσης και πιστοποίησης επαγγελματικών γνώσεων δεξιοτήτων εργαζομένων, Αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζόμενων, για την δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας, όπως και Δράσεις Κρατικών Ενισχύσεων για την δημιουργία Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών και Νέων Επιχειρηματιών.

Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη παράγραφο για τον **Μηχανισμό Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας**, οι δράσεις αυτές, ειδικά όσες δεν σχετίζονται με τις Κρατικές Ενισχύσεις εμφανίζουν ικανοποιητικό ρυθμό υλοποίησης, και με δεδομένη την μη διαφοροποίηση του ευρύτερου οικονομικού περιβάλλοντος κατά την τελευταία τετραετία, δεν εκτιμάται ότι χρήζουν αναμόρφωσης. Σκεπτικισμό δημιουργούν μόνο οι Δράσεις Κρατικών Ενισχύσεων (δράσεις Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας) λόγω της εκκρεμότητας στην επιλογή ενδιαμέσου Φορέα Διαχείρισης

(ΕΦΔ ΚΕ). Η ΕΥΔ ΕΠ ΠΚΜ βρίσκεται σε αναμονή σχετικής νομοθετικής ρύθμισης για την αποσαφήνιση ζητημάτων σχετικών με την επιλογή του ΕΦΔ.

Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Κοινωνική Ένταξης

Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Κοινωνική Ένταξη περιγράφεται από την Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης (ΕΣΚΕ) η οποία σχεδιάστηκε από το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας (2014) και τοποθέτησε τις βάσεις για τη μεταρρύθμιση των πολιτικών πρόληψης και καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού

Στόχος της Εθνικής Στρατηγικής Κοινωνικής Ένταξης ήταν:

- Η θέσπιση ενός κοινού πλαισίου αρχών, προτεραιοτήτων και στόχων για τον συντονισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση όλων των παρεμβάσεων καταπολέμησης της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο
- Η ιεράρχηση μεταρρυθμιστικών προτεραιοτήτων του συστήματος κοινωνικής προστασίας βάσει των στόχων της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής 2020 για μία «Έξυπνη, Βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς Ανάπτυξη»
- Η κατοχύρωση πεδίων συνεργασίας και δικτύωσης μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για την πλήρη αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων υλικών και ανθρώπινων πόρων
- Η τυποποίηση των βασικών πηγών χρηματοδότησης των δημόσιων πολιτικών κοινωνικής ένταξης την περίοδο 2015-2020
- Η οριοθέτηση των πεδίων αξιοποίησης του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης (νέο ΕΣΠΑ) για την περίοδο 2014-2020 στον τομέα προαγωγής της ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας.

Συνοπτικά, η ΕΣΚΕ έθεσε ένα οριζόντιο, κοινό πλαίσιο αρχών, προτεραιοτήτων και αξόνων δράσης, για τον συντονισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των πολιτικών καταπολέμησης της φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Στη συνάφεια αυτή και στο πλαίσιο του ΠΕΠ ΚΜ 2014-2020 η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας έχει ενεργοποιήσει εντός του ΘΣ9 (ΕΚΤ) δράσεις που σχετίζονται με:

- την αντιμετώπιση των προβλημάτων που έχει δημιουργήσει η οικονομική κρίση και
- με την άρση του κοινωνικού αποκλεισμού.

Οι δράσεις αυτές είναι εναρμονισμένες με το πλαίσιο αρχών της ΕΣΚΕ, εμφανίζουν ικανοποιητικό ρυθμό υλοποίησης, και με δεδομένη την μη διαφοροποίηση του ευρύτερου οικονομικού περιβάλλοντος κατά την τελευταία τετραετία, δεν εκτιμάται ότι χρήζουν αναμόρφωσης.

Για τις Δράσεις Κρατικών Ενισχύσεων (δράσεις Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας) ισχύει ότι ειπώθηκε και παραπάνω, στην παράγραφο σχετικά με το Στρατηγικό Πλαίσιο για τον Ανασχεδιασμό των Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης.

Η Εθνική Στρατηγική του τομέα Υγείας

Ο ακρογωνιαίος λίθος της Εθνικής Στρατηγικής για την υγεία είναι η δημόσια δέσμευση για καθολική υγειονομική κάλυψη. Πρώτιστο μέλημα της αποτελεί η πρόσβαση για όλους σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας -προαγωγής, πρόληψης, θεραπείας, αποκατάστασης - αναδιοργανωμένες γύρω από ένα σύγχρονο σύστημα πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, αποτελούμενο από τοπικά δίκτυα πρωτοβάθμιας φροντίδας και ομάδες οικογενειακής ιατρικής. Η επιδίωξη αυτή προβλέπεται να εκπληρωθεί μέσω της επίτευξης μιας σειράς στόχων που θα εξασφαλίζουν :

- Ανάπτυξη σε όλη την επικράτεια ενός δικτύου Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας υψηλής ποιότητας, μέσω μονάδων οικογενειακής φροντίδας υγείας
- Βελτίωση της ποιότητας της εξειδικευμένης περίθαλψης εξωτερικών ασθενών και των διαγνωστικών υπηρεσιών,
- Βελτίωση της ποιότητας, ενίσχυση της ασφάλειας και εξορθολογισμός της νοσοκομειακής περίθαλψης
- Αναβάθμιση της ετοιμότητας και ανταποκρισιμότητας της επείγουσας φροντίδας
- Ολοκλήρωση της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης
- Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων δημόσιας υγείας σε τοπικό επίπεδο
- Βελτίωση της εμπειρίας και ενίσχυση της φωνής των ασθενών
- Βελτίωση του συντονισμού της φροντίδας σε όλα τα επίπεδα
- Βελτίωση της ορθολογικής χρήσης φαρμάκων και διαγνωστικών εξετάσεων

Στη συνάφεια αυτή και στο πλαίσιο του ΠΕΠ ΚΜ 2014-2020 η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας έχει ενεργοποιήσει εντός του ΘΣ 9Α (ΕΤΠΑ) δράσεις που σχετίζονται με την επέκταση και αναβάθμιση υφιστάμενων δομών και υποδομών υγείας, καθώς και προμήθεια εξοπλισμού για την εξασφάλιση της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και της δημόσιας υγείας γενικότερα, ενώ πρόκειται να εξειδικεύσει στο μέλλον εντός του 9Β (ΕΚΤ) δράσεις Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και Πρόληψης για άτομα που πλήττονται από τη φτώχεια.

Για τις δράσεις του ΘΣ 9Α – Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας (ΕΤΠΑ) και για την ικανοποίηση διαπιστωμένων πολλαπλών αναγκών όπως αυτές έχουν χαρτογραφηθεί και προτεραιοποιηθεί από την 3^η και 4^η ΥΠΕ Κεντρικής Μακεδονίας, η αναθεώρηση προτείνει τη μεταφορά επιπλέον πόρων (13,44 εκ.) στον ΑΠ 9Α (ΘΣ9Α), αφενός λόγω της κάλυψης των υπαρχόντων με τα έργα που έχουν ενταχθεί, αφετέρου λόγω της ύπαρξης οξυμένων αναγκών.

Για τις δράσεις Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και Πρόληψης για άτομα που πλήττονται από τη φτώχεια, οι οποίες αναμένεται να εξειδικευτούν εντός του ΘΣ9Β, υπάρχει πρόβλεψη η οποία αφορά την κάλυψη της λειτουργίας 44 Τοπικών Μονάδων Υγείας (προϋπολογισμένοι πόροι =10 εκ) που θα λειτουργήσουν ή ήδη λειτουργούν στην ΚΜ. Η καθυστέρηση της εν λόγω εξειδίκευσης οφείλεται τόσο στην πρόσφατη σχετικά αποκρυστάλλωση της Στρατηγικής Υγείας όσο και στην μακροχρόνια διαβούλευση που ακολούθησε μεταξύ των φορέων χρηματοδότησης και υλοποίησης και των εποπτικών τους οργάνων.

Στρατηγικό Πλαίσιο Πολιτικής για τη Μείωση της Πρόωρης Εγκατάλειψης του Σχολείου (ΠΕΣ)

Η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου (ΠΕΣ) και η μαθητική διαρροή, θεωρούνται από τα πλέον σημαντικά προβλήματα του εκπαιδευτικού συστήματος. Επιπλέον η ΠΕΣ συνδέεται με τη διαχείριση του ανθρώπινου κεφαλαίου και κατά συνέπεια με τις οικονομικές επιδόσεις μιας χώρας. Για τον λόγο αυτό δεν θεωρείται ένα πρόβλημα που σχετίζεται αποκλειστικά με το πεδίο της εκπαίδευσης αλλά και με αυτό της αναπτυξιακής προοπτικής.

Αναλυτικότερα μπορούμε να πούμε ότι η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου συνδέεται στενά με:

- μειονεκτούντα οικονομικο-κοινωνικά στρώματα και περιβάλλοντα χαμηλού μορφωτικού επιπέδου.
- εκπαιδευτικούς παράγοντες,

- ατομικές συγκυρίες και
- κοινωνικοοικονομικές συνθήκες.

Οι Στρατηγικές Κατευθύνσεις για την αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής δομούνται ως ένα στρατηγικό τρίγωνο με πλευρές το Σχολικό Σύστημα, τη Σχολική Μονάδα και το Άτομο. Οι πλευρές αυτές καθορίζουν και περιγράφουν τα πεδία παρέμβασης που θα πρέπει να αναπτυχθούν.

Διάγραμμα 45: Πλαίσιο ΠΕΣ

Τα πεδία παρέμβασης σχετίζονται με κατευθυντήριες γραμμές α) για την ανάληψη δράσης σε καθοδηγητικό επίπεδο (στον τομέα του εκπαιδευτικού συστήματος β) για την ανάληψη δράσης σε οργανωτικό επίπεδο (σχολική μονάδα) γ) για την υλοποίηση μέτρων σε ατομικό επίπεδο.

Μεταξύ των κατευθυντηρίων για την ανάληψη δράσης σε οργανωτικό επίπεδο που αφορούν την σχολική μονάδα υπάρχει και αυτή της συνεπούς εφαρμογής των πρωτοβουλιών αναβάθμισης της ποιότητας της εκπαίδευσης και των μέτρων οργανωτικής ανάπτυξης της σχολικής μονάδας. Εδώ εντάσσονται δράσεις βελτίωσης κτιριακών υποδομών και εξοπλισμού και στελέχωσης, οι οποίες εξασφαλίζουν αναβάθμιση της εκπαίδευσης, επέκταση της ολοήμερης υποστήριξης των μαθητών, περαιτέρω ανάπτυξη του σχολικού προγράμματος και των εργαλείων διδασκαλίας.

Εναρμονισμένο με τις κατευθυντήριες αυτές, το ΕΠ ΚΜ 2014-2020 έχει προβλέψει στο πλαίσιο του ΘΣ 10 μια σειρά δράσεων που περιλαμβάνουν ανεγέρσεις, βελτιώσεις και επεκτάσεις διδακτηρίων και αναβάθμιση εξοπλισμού ΤΠΕ προσχολικής αγωγής, Α'/βάθμιας και Β'/βάθμιας Εκπαίδευσης, ανάπτυξη υποδομών και εξοπλισμού Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπως και Εξοπλισμό Ακαδημιών και Δημοσίων Σχολών. Της εξειδίκευσης των δράσεων προηγήθηκε χαρτογράφηση και ιεράρχηση των αναγκών των

εκπαιδευτικών μονάδων που πραγματοποιήθηκε από τις Περιφερειακές Διευθύνσεις Α/βάθμιας και Β/βάθμιας εκπαίδευσης.

Εξαιτίας, ωστόσο, των αυξημένων αναγκών που καταγράφηκαν σε διδακτήρια (ακαταλληλότητα αιθουσών, διπλές βάρδιες μονάδων, μισθωμένα κτίρια) και λόγω της κάλυψης του διαθέσιμου προϋπολογισμού με τα ενταγμένα έργα, η αναθεώρηση προτείνει την μεταφορά επιπλέον πόρων ύψους 7 εκ. στον ΑΠ10 (ΘΣ10).

Οι πρόσθετοι πόροι προτείνεται να κατευθυνθούν σε κτιριακές υποδομές Α'/ βάθμιας, Β'/βάθμιας και προσχολικής εκπαίδευσης για την αντιμετώπιση των αναγκών τους.

Συνολικά η παραπάνω διερεύνηση δείχνει ότι σε γενικές γραμμές το ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 παραμένει επίκαιρο και δεν απαιτούνται αλλαγές στην Λογική της Παρέμβασης προκειμένου να είναι συμβατό με νεότερες εξελίξεις που αφορούν στρατηγικές και πολιτικές που υπηρετεί. Εξαιρέση αποτελεί η Επ.Π.6f, όπου με το νέο ΠΕΣΔΑ δεν υπάρχει η σκοπιμότητα διατήρησης της. Ενδεχόμενα τροποποιήσεις να είναι χρήσιμες και για τον Θ.Σ. 2, ωστόσο προκειμένου να μπορούν αυτές να προσδιοριστούν απαιτείται η εξειδίκευση της Εθνικής Ψηφιακής Σχτηρητικής και ψς εκ τούτου δεν μπορούν να προβλεφθούν.

Ε.2.2. Τροποποιήσεις στη Στοχοθεσία και στους Ειδικούς Στόχους

Εντοπίζονται δύο περιπτώσεις αναγκών τροποποίησης της Στοχοθεσίας και των Ειδικών Στόχων. Και οι δύο περιπτώσεις προτεινόμενη τροποποίηση αφορά την κατάργηση Ειδικών Στόχων (και των εξαρτώμενων τους δεικτών) που αφορούν συγκεκριμένες δράσεις. Πρόκειται για ΕΣ μικρής χρηματοδοτικής βαρύτητας που στο σύνολο τους δεσμεύουν πόρους >1% του προϋπολογισμού ΔΔ του ΕΠ (7.000.000 € και 550.000 € αντίστοιχα).

Συγκεκριμένα προτείνεται:

- Η κατάργηση του ΕΣ 6f1, που όπως έχει αναφερθεί στην προηγούμενη ενότητα μετά την πρόσφατη αναθεώρηση του ΠΕΣΔΑ έχει πάψει να αποτελεί προτεραιότητα του. Η κατάργηση του ΕΣ προσφέρει την δυνατότητα μεταφοράς του συνόλου του προϋπολογισμού του στον ΑΞ10. Ο δείκτης αποτελέσματος T1328 καταργείται εξαιτίας της κατάργησης του ΕΣ 6f1. .
- Η κατάργηση του ΕΣ 9γ1 που αφορά την "Πρώθηση επενδύσεων επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας" του ΑΞ09Α (ΕΤΠΑ), καθώς αυτή παρουσιάζει επικάλυψη αντικειμένου με τον ΑΞ09Β (ΕΚΤ) και τον ΕΣ 9ν1 " Αξιοποίηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας για την ένταξη στην αγορά εργασίας ευπαθών ομάδων του πληθυσμού". Αρχικά, οι δύο ΕΣ είχαν σχεδιαστεί προκειμένου να καλύψουν τις διαφορετικές απαιτήσεις των Ταμείων ως προς την επιλεξιμότητα των δαπανών για την προώθηση της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας. Ωστόσο, βάσει της υλοποίησης κρίνεται ότι είναι διαχειριστικά αποτελεσματικότερο και επιχειρησιακά αποδοτικότερο να γίνει ενοποίηση των δράσεων στο πλαίσιο του ΕΚΤ και η επιλεξιμότητα των δαπανών του ΕΤΠΑ να καλυφθεί με την χρήση ρήτρας ευελιξίας. Με την κατάργηση της ΕΣ 9γ1 προτείνεται η διατήρηση του ποσού του προϋπολογισμού του στον Άξονα 09Α καθώς και η μέτρηση των κοινών δεικτών εκρών ΕΤΠΑ που την συνοδεύουν.

Ε.2.3. Τροποποιήσεις στον Ορισμό των δεικτών

Αιτίες τροποποίησης δεικτών είναι: α) Η μεταβολή του αντικειμένου ή η κατάργηση ενός ειδικού στόχου, β) η αστοχία στον αρχικό ορισμό του δείκτη που οδήγησε είτε σε αδυναμία μέτρησης του είτε

σε μη εκπλήρωση κάποιου κριτηρίου καταλληλότητας σύμφωνα με την υπ. αριθμ. 20109/ΕΥΣΣΑΑΠ/142 εγκύκλιο.

Στην πρώτη περίπτωση ανήκουν οι δείκτες εκροών και αποτελέσματος που σχετίζονται με τους ΕΣ 6f1 και 9γ1 που καταργούνται. Οι δείκτες αυτοί είναι οι:

- (Α) T1328: Αριθμός ΧΥΤΑ στους οποίους το οργανικό φορτίο εκροής των στραγγιδίων υπερβαίνει τα 30 mg/lt
- (ΕΚ) T1223 Δυναμικότητα επεξεργασίας στραγγισμάτων ΧΥΤΑ με καινοτόμες μεθόδους
- (Α) T1370: Άτομα που βρίσκουν απασχόληση σε νέες επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας

Επιπλέον οι δείκτες εκροών του 9γ1 (κοινοί δείκτες) CO01, CO05, CO08 αφαιρούνται από τον ΑΞ09Α.

Στην δεύτερη περίπτωση ανήκει ένας αριθμός δεικτών αποτελέσματος στους οποίους έχουν διαπιστωθεί κατά την προσπάθεια παρακολούθησης τους αστοχίες από το προσωπικό της διαχειριστικής αρχής. Οι δείκτες αυτοί παρουσιάζονται αναλυτικά παρακάτω.

T1304 - Επιχειρήσεις που μοιράζονται ηλεκτρονικά πληροφορίες κατά μήκος της αλυσίδας αξίας (ποσοστό επί των επιχειρήσεων με 10+ εργαζόμενους σε όλους τους κλάδους πλην χρηματοπιστωτικού)

Ο δείκτης αποτελεί μέρος του πλαισίου παρακολούθησης της Ευρωπαϊκής Πολιτικής για την Ψηφιακή Οικονομία και Κοινωνία, ωστόσο διαθέτει στοιχεία μόνο σε εθνικό επίπεδο. Το νέο πλαίσιο δεικτών που παρακολουθεί η ΕΛΣΤΑΤ και η Eurostat δεν περιέχει στοιχεία για επιχειρήσεις που να αναφέρονται περιφερειακό επίπεδο, ενώ ακόμα και το ηλεκτρονικό εμπόριο σε περιφερειακό επίπεδο παρακολουθείτε από την πλευρά των χρηστών / ατόμων – νοικοκυριών και όχι αυτό των επιχειρήσεων.

Η αδυναμία μέτρησης του δείκτη σύμφωνα με την αρχικά προτεινόμενη μεθοδολογία μπορεί να αντιμετωπιστεί με δύο εναλλακτικούς τρόπους:

Α) την παρακολούθηση του δείκτη σε εθνικό επίπεδο, (όπου εξακολουθεί να μετριέται) με την παραδοχή ότι η ΠΚΜ εκφράζεται στον εθνικό μ.ο.

Β) την μέτρηση μέσα από έρευνες πεδίου σε δείγμα των επιχειρήσεων της ΠΚΜ. Στην περίπτωση αυτή η έρευνα θα ήταν σκόπιμο να γίνει διασυνδεθεί με το σύστημα παρακολούθησης της RIS καθώς ο συγκεκριμένος δείκτης είναι και δείκτης Αποτελεσμάτων της RIS.

T1323 - Σύνολο πληθυσμού οικισμών που καλύπτονται από σύγχρονα συστήματα αντιπλημμυρικής προστασίας

Η υιοθέτηση του δείκτη κατά τον σχεδιασμό στηρίχτηκε στην υπόθεση ότι η εκπόνηση των Σχεδίων Αντιμετώπισης πλημμύρας θα αξιολογήσουν το επίπεδο προστασίας των πληθυσμών. Ωστόσο τα σχέδια δεν διαθέτουν κατάλληλα στοιχεία για τον δείκτη. Δεν φαίνεται να υπάρχουν στοιχεία για οικισμούς (με πληθυσμούς) στα τελευταία Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων για GR09, 10 και 11 (07-09/2017) που έχουν αντιπλημμυρική προστασία. Δεν φαίνεται να διατηρούν δεδομένα για αυτόν τον δείκτη στην ΕΓΥ. Η προσέγγισή τους είναι περισσότερο στα πλημμυρικά φαινόμενα και όχι στην (ετήσια ή διετή) αποτύπωση της "αντιπλημμυρικής" υφιστάμενης κατάστασης. Εξάλλου ο δείκτης παρουσιάζει δύο σημαντικές αδυναμίες: α) σχετίζεται άμεσα με τον αντίστοιχο δείκτη εκροής, β) ο όρος "σύγχρονα" αποτελεί μια σχετική θεώρηση, η οποία επί της ουσίας δεν ερμηνεύει την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων.

Για την αντιμετώπιση της αστοχίας του σχεδιασμού εξετάστηκε η αξιοποίηση των στοιχείων των Απολογιστικών Στατιστικών Εκθέσεων της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας του Υπουργείου

Εσωτερικών τα οποία δημοσιεύονται ανά έτος και περιλαμβάνουν τον απολογισμό του Συντονιστικού Κέντρου Επιχειρήσεων. Το πλέον κατάλληλο προς χρήση στοιχείο είναι: **Ο αριθμός κηρύξεων καταστάσεων εκτάκτου ανάγκης στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας κατ' έτος.**

Το στοιχείο αυτό παρουσιάζει καλή απόκριση σε 4 από τα 5 κριτήρια για επιλογή του ως δείκτης αποτελέσματος. Συγκεκριμένα:

- Το ύψος του αριθμού των αποφάσεων έχει άμεση λογική σύνδεση με την επίπτωση που επιδιώκεται από τον Ειδικό Στόχο καθώς αυτή είναι η μείωση της έκθεσης και της τρωτότητας του οικονομικο-κοινωνικού συστήματος στα πλημμυρικά φαινόμενα ανεξάρτητα μιας ενδεχόμενης λόγω της κλιματικής αλλαγής αύξηση της επικινδυνότητας τους (Ανταπόκριση στην πολιτική).
- Η μέτρηση βασίζεται στον αριθμό αποφάσεων "κήρυξης κατάστασης εκτάκτου ανάγκης" (από πλημμύρες) η οποία βάσει του θεσμικού πλαισίου γίνεται με συγκεκριμένα κριτήρια - προϋποθέσεις, συνεπώς τα συμβάντα αφορούν στατιστικά συγκρίσιμο μέγεθος (στατιστική επικύρωση).
- Τα απαραίτητα στοιχεία καταγράφονται σε ετήσια βάση απολογιστικά από το Ενιαίο Συντονιστικό Κέντρο Επιχειρήσεων της Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας του Υπουργείου Εσωτερικών από το 2006 και με τελευταία έκθεση το 2017 (Έγκαιρη συλλογή και άθροιση δεδομένων).
- Έχει προφανή ερμηνεία της επιθυμητής εξέλιξης (Σαφήνεια κανονιστικής ερμηνείας)

Ωστόσο ο δείκτης παρουσιάζει μικρή σταθερότητα. Καθώς επηρεάζεται από τη ραγδιότητα και τη χωρική κατανομή των πλημμυρικών φαινομένων η τιμή του διαμορφώνεται από μη εξαρτώμενες παραμέτρους. Ενδεχόμενες επιλογές για την κανονικοποίηση του δείκτη είναι:

- Η αύξηση του χρόνου μέτρησης από το έτος σε μια μεγαλύτερη χρονική περίοδο, προκειμένου να εξισορροπούνται οι βραχυπρόθεσμες κλιματικές μεταβολές
- Η συσχέτιση των καταγραφών με το μέσο ετήσιο ύψος βροχόπτωσης.

Εναλλακτικά, ως δείκτης θα μπορούσε να οριστεί ο ετήσιος αριθμός κλήσεων στην πυροσβεστική για απάντληση υδάτων στην ΠΚΜ. Υπάρχει, ωστόσο ερωτηματικό κατά πόσο τέτοια στατιστικά στοιχεία υπάρχουν διαθέσιμα.

Δεδομένων των παραπάνω ερωτημάτων προτείνεται προς το παρόν η διατήρηση του παρόντος δείκτη, ο οποίος μέσω ΟΠΣ μετράει το σύνολο των εκρμών από το ΕΠ ΚΜ 2014-2020 και το ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020.

T1324 - Αριθμός Επιφανειακών Υδατικών Συστημάτων που διαθέτουν καλή οικολογική κατάσταση

Ο δείκτης παρουσιάζει αδυναμίες σε σχέση με δύο κριτήρια καταλληλότητας δεικτών όπως έχουν προσδιοριστεί στα καθοδηγητικά έγγραφα:

α) Δεν έχει έγκαιρη συλλογή και άθροιση δεδομένων, καθώς εν τέλει δεν τηρούνται τα ανάλογα στοιχεία σε επίπεδο περιφέρειας, άλλα υδατικού διαμερίσματος, ενώ τα δεδομένα δεν συλλέγονται ανά διετία (όπως κατά την περίοδο σχεδιασμού είχε υποτεθεί). Το "Εθνικό Δίκτυο Παρακολούθησης Υδάτων" δεν συλλέγει στοιχεία για την "κατάσταση των επιφανειακών υδάτων". Οι διετείς εκθέσεις παρακολούθησης των ΣΛΑΠ αναφέρονται μόνο στα μέτρα που υλοποιήθηκαν και όχι στα αποτελέσματα τους, ενώ παράλληλα με τη επικαιροποίηση των ΣΔΛΑΠ η κατηγοριοποίηση των υδατικών συστημάτων έχει αλλάξει. Θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι, έχουν αποσταλεί

παρατηρήσεις της Ε.Ε. σχετικά με την ανάγκη απλοποίησης αυτής της κατηγοριοποίησης, γεγονός που θα προκαλέσει την εκ νέου αλλαγή στην κατηγοριοποίηση.

β) Δεν παρουσιάζει υψηλή ανταπόκριση στην πολιτική, καθώς σε επίπεδο εξειδίκευσης του Προγράμματος το 96,4% του προϋπολογισμού του σχετικού Ειδικού Στόχου έχει κατευθυνθεί προς "Υποδομές βελτίωσης της ποιότητας και διασφάλισης της ποσότητας του πόσιμου νερού" και όχι προς δράσεις σχετικές με την βελτίωση της ποιότητας των υδάτων των αποδεκτών (υδατικών συστημάτων).

Προτείνεται η αντικατάσταση του Δείκτη με έναν ο οποίος θα παρουσιάζει μεγαλύτερη συνάφεια με το αντικείμενο των χρηματοδοτήσεων του ΕΠ ΚΜ 2014-2020, δηλαδή θα σχετίζεται με το πόσιμο νερό και θα έχει δυνατότητα ετήσιας ή διετούς μέτρησης.

Καθώς δεν υπάρχει κάποιο επίσημο μετρούμενο στατιστικό δεδομένο, ο δείκτης θα πρέπει να υπολογιστεί βάσει σύνθεσης των βέλτιστων διαθέσιμων δεδομένων. Μετά από σχετική διερεύνηση επιλέχθηκαν ως πλέον σχετικά και αναλυτικά δεδομένα αυτά που προέρχονται από τα αποτελέσματα των ετήσιων μετρήσεων των ΔΕΥΑ σχετικά με την χημική και μικροβιολογική ποιότητα των υδάτων και τα οποία αποστέλλονται προς τις Δ/σεις Υγείας των Π.Ε.

Ο παράγωγος δείκτης που δημιουργείται είναι:

Ποσοστό συνδεδεμένου με δίκτυα ύδρευσης πληθυσμού που απολαμβάνει άριστη ποιότητα ύδατος

Ο δείκτης, η μεθοδολογία υπολογισμού του οποίου παρουσιάζεται παρακάτω, τηρεί τις σχετικές προϋποθέσεις, καθώς: α) παρουσιάζει υψηλή Ανταπόκριση στην πολιτική δηλαδή στην βελτίωση της ύδρευσης, β) έχει στατιστική επικύρωση καθώς βασίζεται σε προδιαγραφόμενες αναλυτικές και στατιστικές μεθόδους χημικής και βιολογικής ανάλυσης, γ) διαθέτει Έγκαιρη συλλογή και άθροιση δεδομένων καθώς η ετήσια καταγραφή των στοιχείων αποτελεί υποχρέωση των ΔΕΥΑ / Δ/σεις Υδάτων βάση του σχετικού πλαισίου, δ) είναι σαφής η ερμηνεία του και είναι ε) απόλυτα σταθερός καθώς οι παράμετροι μέτρησης είναι συγκεκριμένοι και αναφέρονται σε διεθνή ποιοτικά πρότυπα.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Ειδικός Στόχος		6b1 – Βελτίωση της διαχείρισης των υδάτινων πόρων και ανάπτυξη των σχετικών υποδομών						
A/A	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία Περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος αναφοράς	Τιμή Στόχος (2023)	Πηγή δεδομένων	Συχνότητα αναφοράς
	Ποιότητα υδάτων: Ποσοστό συνδεδεμένου με δίκτυα ύδρευσης πληθυσμού που απολαμβάνει άριστη ποιότητα ύδατος	%	Λιγότερο αναπτυγμένες	95,72	2017	98	Δ/νση Υγείας ΠΚΜ	Διατή
<p>Μεθοδολογία:</p> <p>Ο δείκτης υπολογίζεται βάση του απολογισμού των Τεχνικών Δελτίων Πόσιμου νερού κάθε έτους, όπου προσδιορίζεται ανά ΔΕΥΑ η τήρηση των όρων της Γ1(δ)/ΓΠ 67322/2017(ΦΕΚ 3282β' /19-9-2017)ΥΔ "Περί ποιότητας νερού ανθρώπινης κατανάλωσης", οι οικισμοί (δίκτυα οικισμών) όπου υπάρχουν περιστασιακές υπερβάσεις ορίων φυσικοχημικών ή μικροβιολογικών παραμέτρων και οι οικισμοί (δίκτυα οικισμών) όπου το νερό χαρακτηρίζεται ΑΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΠΡΟΣ ΠΟΣΗ.</p> <p>Στους οικισμούς αυτούς αντιστοιχείται ο πληθυσμός αναφοράς βάση της απογραφής του μόνιμου πληθυσμού της απογραφής του 2011. Στον δείκτη δεν προσμετρούνται οικισμοί - περιοχές όπου δεν εξυπηρετούνται από δίκτυα. Επίσης δεν λαμβάνεται υπόψη η πληθυσμιακή διακύμανση των τουριστικών οικισμών.</p>								

T1326 - Περιοχές του δικτύου Natura 2000 για τις οποίες διασφαλίζεται η χρηστή διαχείριση

Ο δείκτης έχει κατ' αρχή χαρακτηριστεί ως προβληματικό λόγω των προβλημάτων που αντιμετωπίζει το καθεστώς προστασίας των περιοχών, μετά την κατάρπτωση των ΚΥΑ Οριοθέτησης (2014) , την τροποποίηση ορίων ή προσθήκη νέων περιοχών Natura 2000 (2016), άλλα και την έλλειψη ενός συγκεκριμένου τρόπου παρακολούθησης της διαχείρισης των περιοχών καθώς η Διεύθυνση Βιοποικιλότητας του ΥΠΕΝ δήλωσε ότι δεν υπάρχει καμία αλλαγή στο καθεστώς από το τέλος 2014.

Επί του παρόντος εκτιμάται ότι δεν υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις για πλήρη αντικατάσταση του δείκτη. Η μέτρηση με κάποιο τρόπο του καθεστώτος προστασίας των περιοχών Natura2000 αποτελεί την ουσία οποιασδήποτε μέτρησης, ενώ λόγω της φύσης της μέτρησης (απαιτείται έκδοση κανονιστικών αποφάσεων) είναι προφανές ότι η ροή των μεταβολών δεν μπορεί να είναι ούτε σταθερή, ούτε συνεχής.

Για την αντιμετώπιση των δυσλειτουργιών στο σύνολο των δεικτών αποτελέσματος στον τομέα του Περιβάλλοντος, οι Εθνικές Αρχές διενέργησαν ειδική εμπειρογνωμοσύνη (2016) για την εναρμόνιση και την κανονικοποίηση των δεικτών όλων των ΕΠ. Η προτεινόμενη από την εμπειρογνωμοσύνη προσαρμογή παρουσιάζεται παρακάτω και κρίνεται ότι θα πρέπει να γίνει αποδεκτή για λόγους ομογενοποίησης του τρόπου παρακολούθησης των αποτελεσμάτων του ΕΠ, ωστόσο εκτιμάται ότι δεν λύνει το ουσιαστικό πρόβλημα του δείκτη που εστιάζει στην αδυναμία των αρμόδιων αρχών να συγκεντρώσουν και να παρακολουθήσουν σε τακτά διαστήματα την εξέλιξη του δείκτη.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Ειδικός Στόχος		6d1						
A/A	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία Περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος αναφοράς	Τιμή Στόχος (2023)	Πηγή δεδομένων	Συχνότητα αναφοράς
T1326	Ποσοστό προστατευόμενων Περιοχών (σύνολο περιοχών NATURA 2000) με εργαλεία διαχείρισης	Ποσοστό	Λιγότερο αναπτυγμένες	20,00	2014	100	ΥΠΕΝ	Διετή
<p>Μεθοδολογία:</p> <p>Εξετάζεται το πλήθος των περιοχών του υφιστάμενου Δικτύου Natura 2000 (N3937/2011) σε σχέση με την ύπαρξη εργαλείων διαχείρισης για κάθε περιοχή. Ως εργαλεία διαχείρισης θεωρούνται τα εξής :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. η θεσμοθέτηση των περιοχών με νομοθετήματα (ΠΔ/ΚΥΑ), 2. η ύπαρξη σχήματος διοίκησης (ΦΔ ή κάποιο άλλο διοικητικό σχήμα), 3. η ύπαρξη ολοκληρωμένου σχεδίου διαχείρισης <p>Για να προσμετρηθεί μια περιοχή του δικτύου Natura 2000 στο δείκτη θα πρέπει να καλύπτεται από κάποιο από τα παραπάνω εργαλεία διαχείρισης σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50%.</p> <p>Για τον υπολογισμό του Δείκτη εξετάζονται τα κριτήρια αυτά για κάθε μία από τις περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 στην Περιφέρεια, σύμφωνα με το Νόμο 3937/2011 «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις».</p> <p>Για τον υπολογισμό της Τιμής Βάσης (με έτος Βάσης το 2014), αν μια περιοχή πληροί έστω ένα από τα Κριτήρια «1-3» σε ποσοστό μεγαλύτερο ή ίσο του 50% της έκτασής της, η περιοχή λαμβάνει συνολική βαθμολογία «1», διαφορετικά «0».</p>								

T1241 - Ετήσια Κατανάλωση Ενέργειας από οχηματοχιλιόμετρα

Σύμφωνα με το κείμενο της μεθοδολογίας υπολογισμού των δεικτών του Ε.Π. η τιμή βάσης υπολογίστηκε με βάση τα στοιχεία της Έκθεσης που υλοποίησε το Δεκέμβριο του 2013 το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής βάσει του άρθρου 7, παρ 9 της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση. Η τιμή-στόχος υπολογίστηκε με βάση τόσο τα στοιχεία της προαναφερθείσας έκθεσης όσο και τα αναφερόμενα στο εγκεκριμένο Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης για το θέμα της εξοικονόμησης ενέργειας.

Ο δείκτης κατά τους χειριστές του είναι προβληματικός λόγω της μη ύπαρξης συνεχών δεδομένων. Το ΥΠΕΚΑ και η ΕΛΣΤΑΤ δε φαίνεται να διαθέτουν νεότερα στοιχεία από τα οποία να προκύπτει η δυνατότητα μέτρησης του δείκτη (μη κάλυψη του κριτηρίου έγκαιρης συλλογής και άθροισης δεδομένων). Επομένως, προτείνεται η αντικατάστασή του.

Αντικατάσταση του δείκτη

Ο ΕΣ 7α1 - Ολοκλήρωση έργων μεταφορικών υποδομών σχετικών με το ΔΕΔ-Μ επιδιώκει ως αποτέλεσμα της παρέμβασης του ΕΤΠΑ, μεταξύ άλλων, την ολοκλήρωση της ανάπτυξης των «βασικών» αξόνων του εθνικού συστήματος μεταφορών και τη βελτίωση της εθνικής και διεθνούς προσπελασιμότητας της περιοχής. Από την πρόοδο υλοποίησης του ΕΠ γίνεται φανερό ότι ο δείκτης συνδέεται με ένα έργο (Κατασκευή ανισόπεδου κόμβου Κ16 στη συμβολή ΠΑΘΕ και εσωτερικής περιφερειακής οδού Θεσσαλονίκης Β' Φάση) το οποίο ουσιαστικά αποτελεί έργο που ολοκληρώνει τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Συνεπώς, ένας εναλλακτικός δείκτης μέτρησης θα μπορούσε να αναφέρεται στην ολοκλήρωση των οδικών ΔΕΔ-Μ στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Προτείνεται επομένως η αντικατάσταση του αριθμητικού δείκτη με ποιοτικό ο οποίος επιτυγχάνεται με την ολοκλήρωση του έργου.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Ειδικός Στόχος		7α1 - Ολοκλήρωση έργων μεταφορικών υποδομών σχετικών με το ΔΕΔ-Μ						
A/A	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία Περιφέρειας	Τιμή βάσης	Έτος αναφοράς	Τιμή Στόχος (2023)	Πηγή δεδομένων	Συχνότητα αναφοράς
	Ολοκλήρωση οδικών ΔΕΔ-Μ	Άξονες ΔΕΔ-Μ σε πλήρη λειτουργία	Λιγότερο αναπτυγμένες	Όχι	2013	Ναι	ΟΠΣ-ΕΣΠΑ	Ετήσια
<p>Μεθοδολογία:</p> <p>Ο δείκτης είναι απολογιστικός και συνδέεται με την ολοκλήρωση του έργου «Κατασκευή ανισόπεδου κόμβου Κ16 στη συμβολή ΠΑΘΕ και εσωτερικής περιφερειακής οδού Θεσσαλονίκης Β' Φάση»</p>								

Ε.3 Εκτίμηση της επιρροής που έχει η υλοποίηση και η κατανομή νέων πόρων στους δείκτες και την επίτευξη του Πλαισίου Επίδοσης του Ε.Π. Π.Κ.Μ. 2014-2020. Απαιτήσεις τροποποιήσεων δεικτών και στοχοθεσίας 2018-2023.

Ε.3.1. Τροποποιήσεις τιμών στόχου δεικτών 2023

Απαιτήσεις τροποποιήσεων σε τιμές επίτευξης, ή τον τρόπο υπολογισμού των δεικτών εκκρών σε επίπεδο Στόχων 2023 παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα. Σε αυτόν παρουσιάζονται όλες οι περιπτώσεις κατά τις οποίες είτε λόγω αλλαγής του προϋπολογισμού, είτε λόγω δεδομένων υλοποίησης θεωρείται ότι θα υπάρξει μεγάλη απόκλιση σε σχέση τις οριζόμενες τιμές επίτευξης. Ανάλογα του προβλήματος προτείνεται είτε η αλλαγή του στόχου 2023 του δείκτη, είτε η αλλαγή του τρόπου υπολογισμού του, προκειμένου να προσαρμοστεί στις αρχικές παραδοχές υπολογισμού.

Πίνακας 21: Πρόταση Τροποποίησης Δεικτών.

Α.Π.	Ειδικός Στόχος	Κωδ. Δείκτη Εκκρώς	Τιμή Στόχος 2023 Δείκτη ΕΠ 2014	Νέα τιμή στόχος	Αιτιολόγηση
05	5α.2	CO20	80.000	180.000	Η τιμή στόχος εξαρτάται από την πληθυσμιακή πυκνότητα των περιοχών που εν τέλει εντάχθηκαν. Προτείνεται η τροποποίηση της τιμής Στόχου βάση των εντάξεων.
06	6β.2	CO18	200.000	200.000	Η βελτίωση της μέτρησης του δείκτη αφορά κύρια το έργο της ΕΥΑΘ που αφορά το ήδη σε λειτουργία δίκτυο της Θεσσαλονίκης και προσμετρά το σύνολο του πληθυσμού του ΠΣΘ..
09Α	9α	CO36	1.200.000	1.700.000	Τα έργα παρουσιάζουν μεγάλη επικάλυψη πληθυσμού. Σε επίπεδο εντάξεων ο δείκτης έχει ήδη πληθυσμό στόχο 2.600.000, δηλαδή πληθυσμό διπλάσιο από αυτό της περιφέρεια. Διόρθωση του δείκτη θα μπορούσε να γίνει με τμηματοποίηση του ανάλογα με την κατηγορία έργου (κτηριακά, εξοπλισμός). Για την εκτίμηση της τιμής 2023 μπορούν να συνυπολογιστούν τόσο κτιριακά έργα όσο και έργα ιατρικών εξοπλισμών (χωρίς ωστόσο το έργο ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ 15 ΑΣΘΕΝΟΦΟΡΩΝ ΕΚΑΒ) ώστε να αποφευχθούν οι επικαλύψεις. Από τα ενταγμένα έργα έχουμε ήδη τιμή. 1.221.600 (Βέροια, ΑΧΕΠΑ, 4 Κέντρα Υγείας) χωρίς όπως προαναφέρθηκε τη δράση του ΕΚΑΒ και χωρίς τις δράσεις που εντοπίζονται εντός ταυτόσημων γεωγραφικά περιοχών δράσης μονάδων υγείας (Άγιος Παύλος). Αν θεωρηθεί ότι με τους επιπλέον πόρους θα γίνουν επιλεκτικά και κατά προτεραιότητα κάποιες δράσεις από τον πίνακα έργων της 3ης και 4ης Υπε με διασπορά μεταξύ

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Α.Π.	Ειδικός Στόχος	Κωδ. Δείκτη Εκροής	Τιμή Στόχος 2023 Δείκτη ΕΠ 2014	Νέα τιμή στόχος	Αιτιολόγηση
					των ΠΕ της ΠΚΜ Πχ Κιλκίς, Πέλλα, Σέρρες, προτείνεται ως τιμή στόχος 2023 το σύνολο του πληθυσμού της Περιφέρειας. Δεδομένου ότι η μέτρηση θα πραγματοποιηθεί βάσει της απογραφής του 2021, όπου εκτιμάται ότι ο πληθυσμός αναμένεται να μειωθεί προτείνεται η τιμή 1.700.000.
10	10.α	CO35	2.150	110.000	<p>Η τιμή στόχος πρέπει να επικαιροποιηθεί λόγω της αύξησης των πόρων του Άξονα άλλα και των παραδοχών υπολογισμού προκειμένου να περιλαμβάνονται και τα έργα ΤΠΕ. Προτείνονται δύο εναλλακτικές:</p> <p>A) Να προσμετρηθούν συνολικά Κτιριακές παρεμβάσεις +παρεμβάσεις τοπικού εξοπλισμού με νέα τιμή Στόχο 110.000</p> <p>B) Να προσμετρηθούν μόνο οι κτιριακές παρεμβάσεις με τιμή στόχο (μετά και την αναπροσαρμογή του προϋπολογισμού) 2.600.</p>

Ε.3.2. Τροποποιήσεις τιμών στόχου δεικτών 2018 (πλαισίου επίδοσης)

Δεν προκύπτουν επιπλέον ανάγκες τροποποίησης των Στόχων του Πλαισίου Επίδοσης επί του Αναθεωρημένου ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020. Για λόγους απολογισμού του έργου της Αξιολόγησης παρατίθενται οι προτάσεις του Αξιολογητή που κατατέθηκαν στο πλαίσιο του 1^{ου} Παραδοτέου και σε μεγάλο βαθμό ενσωματώθηκαν στο υφιστάμενο αναθεωρημένο προγραμματικό έγγραφο.

Οι τροποποιήσεις επίτευξης 2018 αφορά μόνο δείκτες εκροών που περιλαμβάνονται στο πλαίσιο επίδοσης³⁰. Οι προτεινόμενες αλλαγές αφορούν αναγκαίες προσαρμογές που δημιουργούνται από την μη έγκαιρη ενεργοποίηση ορισμένων δράσεων λόγω της μη έγκαιρης εκπλήρωσης ορισμένων αιρεσιμοτήτων. Αυτές αφορούν τους Άξονες Προτεραιότητας 01,02,03 και 04, ωστόσο λόγω του ότι για τους Άξονες 02,03 η επίτευξη 2018 αναμένεται είναι μηδενική, επί της ουσίας αφορά μόνο τους 01 και 02. Οι προτεινόμενες αλλαγές παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 22: Πρόταση τροποποίησης τιμών στόχων πλαισίου επίδοσης.

Α.Π.	Κωδ. Δείκτη Εκροής	Τιμή Στόχος 2018 Δείκτη ΕΠ 2014	Νέα τιμή στόχος	Αιτιολόγηση
01	CO25	45	ΒΣΥ: «Ύψος Συμβάσεων»: 2.400.000 ευρώ	Λόγω καθυστέρησης έναρξης δράσεων (εκπλήρωση αιρεσιμοτήτων Τ1.1 και 1.2.) ο δείκτης δεν θα έχει επίτευξη. Προτείνεται η αντικατάστασή του.
04	CO35	552.000	ΒΣΥ «Αριθμός ενταγμένων έργων»: 1 έργο	Η καθυστέρηση εκπλήρωσης της αιρεσιμότητας και της ολοκλήρωσης των συνοδευτικών ενεργειών από πλευράς ΥΠΕΝ, είχε ως αποτέλεσμα την έκδοση Πρόσκλησης το 2018.

³⁰ Οι προτεινόμενες αλλαγές στον οικονομικό δείκτη παρουσιάζονται στην επόμενη ενότητα Ε.3.3.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

09B CO15

09B T1263

Προτείνεται η αφαίρεση των δεικτών CO15 και T1263 καθώς οι υπόλοιποι δείκτες του πλαισίου επίδοσης για τον ΑΠ 9B συνδέονται με δράσεις που υπερκαλύπτουν την απαίτηση ποσοτικοποίησης του min 50% των πόρων του ΑΠ. Συγκεκριμένα, ανέρχονται στο 56,1% των πόρων του ΑΠ.

Επισημαίνεται ότι η υλοποίηση του Άξονα Προτεραιότητας 9B βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη και δράσεις όπως η «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής», τα «Κέντρα Κοινότητας», οι «δομές παροχής βασικών αγαθών», οι «δομές αστέγων», τα «Κέντρα Δημέρευσης και ημερήσιας φροντίδας ΑμΕΑ» ωφελούν ήδη χιλιάδες πολίτες. Ο οικονομικός δείκτης F100 για το 2018 έχει ήδη επιτευχθεί.

Χρονική καθυστέρηση παρατηρείται στα εξής:

- Στην έναρξη υλοποίησης των δράσεων με ωφελούμενους Ρομά λόγω του μεγάλου χρονικού διαστήματος (Ιανουάριος 2017-Μάρτιος 2018) που απαιτήθηκε τόσο για τον σχεδιασμό των οριζόντιων παρεμβάσεων από την Ειδική Γραμματεία για την κοινωνική ένταξη των Ρομά (η οποία συστάθηκε τον Οκτώβριο 2016) όσο και για τη διαβούλευση του σχεδιασμού αυτού μεταξύ Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Περιφερειών. Με βάση τα ανωτέρω, κρίνεται επισφαλής η επίτευξη του δείκτη εκροής CO15: Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων όπως οι Ρομά) που έχει οριστεί στην τιμή 30 για το 2018.
- Στην έναρξη υλοποίησης των δράσεων ΕΚΤ που αφορούν στις περιοχές Τοπικής Ανάπτυξης με την Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ) του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα για τις εγκεκριμένες περιοχές εφαρμογής στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Η έγκριση των Επιχειρησιακών Σχεδίων για τις δράσεις ΕΚΤ στις περιοχές ΤΑΠΤΟΚ ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο 2017 καθώς έπρεπε να προηγηθεί α) η έγκριση των Στρατηγικών ΤΑΠΤΟΚ από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης και Αλιεία & Θάλασσα (Δεκέμβριος 2016) και β) η οριστικοποίηση του πλαισίου για τον «Σχεδιασμό και υλοποίηση Στρατηγικών ΤΑΠΤΟΚ» (εγκύκλιος Ιουλίου 2017). Σε συνέχεια των ενεργειών αυτών, τον Φεβρουάριο 2018 ολοκληρώθηκαν οι ορισμοί των Ομάδων Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) ως ΕΦ για τη διαχείριση των σχετικών έργων ΕΚΤ και η υλοποίησή τους στις περιοχές ΤΑΠΤΟΚ θα ξεκινήσει κατά το 2ο εξάμηνο του 2018. Με βάση τα ανωτέρω, κρίνεται επισφαλής η επίτευξη του δείκτη εκροής T1263: Αριθμός εγκεκριμένων έργων που αφορούν σε ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα, που έχει οριστεί στην τιμή 2 για το 2018.

Ε.3.3. Τροποποιήσεις στον Οικονομικό Δείκτη και τους Χρηματοδοτικούς Στόχους.

Δεν προκύπτουν επιπλέον ανάγκες τροποποίησης των Στόχων του Οικονομικού Δείκτη επί του Αναθεωρημένου ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020. Για λόγους απολογισμού του έργου της Αξιολόγησης παρατίθενται οι προτάσεις του Αξιολογητή που κατατέθηκαν στο πλαίσιο του 1^{ου} Παραδοτέου και σε μεγάλο βαθμό ενσωματώθηκαν στο υφιστάμενο αναθεωρημένο προγραμματικό έγγραφο.

**Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020**

Κατά τον σχεδιασμό του ΕΠ ΚΜ 2014-2020 η κατανομή του οικονομικού δείκτη F100 (όπως αποτυπώνεται στον ορισμό των οροσήμων 2018) είχε γίνει αναλογικά σε κάθε άξονα στο ποσοστό του 27,6% (με μικρές αποκλίσεις σε τρεις άξονες). Η θέσπιση μιας τέτοιας δέσμευσης, όπως θα αναλυθεί παρακάτω δυσχεραίνει την επιχειρησιακά ορθή και διαχειριστικά συνετή υλοποίηση του Προγράμματος και θα πρέπει να διορθωθεί (εξορθολογιστεί).

Διακρίνονται δύο κύριες αστοχίες στον υπολογισμό του οροσήμου επίτευξης του οικονομικού δείκτη για το 2018. Η πρώτη είναι ότι ο υπολογισμός στηρίχθηκε στους προϋπολογισμούς των ετών 2014, 2015 (προκειμένου να καλύπτει το $n+3$) συνυπολογίζοντας την αρχική χρηματοδότηση και την ετήσια προχρηματοδότηση. Αυτός ο τρόπος υπολογισμού οδήγησε σε ιδιαίτερα υψηλή εκτίμηση του F100 τόσο σε επίπεδο άξονα, όσο και Προγράμματος. Για την άρση της συγκεκριμένης αστοχίας η ΕΥΣΣΑ στο πλαίσιο των οδηγιών προς τις ΔΑ των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020 εξέδωσε οριζόντια σύσταση για αναθεώρηση του παραπάνω ποσού. Η αλλαγή αυτή μειώνει σημαντικά (οριζόντια κατά 38,4%) την τιμή του ορόσημου για κάθε Άξονα σε σχέση με αυτή που έχει δηλωθεί στο ΕΠ.

Η δεύτερη αστοχία σχετίζεται με την επιλογή αναλογικής κατανομής του οικονομικού δείκτη στους Άξονες Προτεραιότητας του ΕΠ. Η επιλογή αυτή είναι εσφαλμένη όχι μόνο γιατί δεν προκύπτει υποχρέωση αναλογικής απορρόφησης των πόρων μεταξύ των αξόνων του προγράμματος το 2018, αλλά γιατί με τον τρόπο αυτό δεν λαμβάνεται υπόψη η διαφορετικότητα του τρόπου υλοποίησης των δράσεων και οι διαφορετικές απαιτήσεις του πλαισίου υλοποίησης της κάθε κατηγορίας έργου. Το Πρόγραμμα περιέχει μία πολύ ευρεία γκάμα έργων. Η θεώρηση της αναλογικής κατανομής δεν λαμβάνει υπόψη την εμπροσθοβαρή υλοποίηση κάποιων δράσεων έναντι άλλων, δεν αναγνωρίζει την διαφορετικότητα μεταξύ των διαδικασιών, των προϋποθέσεων και των χρόνων ωρίμανσης των διαφορετικών ειδών παρεμβάσεων, αλλά ούτε και τις ανάγκες προεργασίας σε τομείς όπως η ευαισθητοποίηση, η διαφήμιση ή η διάχυση πληροφορίας που απαιτούνται σε διαφορετικούς τύπους δράσεων προκειμένου να είναι αποτελεσματικές. Δεν αναγνωρίζει ότι σε ορισμένους τύπους παρεμβάσεων οι πληρωμές γίνονται με την πιστοποίηση σωρευμένων εργασιών, ότι κάποια έργα έχουν ετήσιο ή πολυετή κύκλο, ούτε ότι υπάρχουν διαφορετικά στάδια και διαδικασίες ελέγχου τους.

Επιπρόσθετα, ακόμα και αν ήταν εφικτή, η προσπάθεια επιδίωξης μιας αναλογικής εξέλιξης του Προγράμματος θα είχε αρνητική επίπτωση στην διαχειριστική και διοικητική ικανότητα του προγράμματος καθώς οι πεπερασμένοι διοικητικοί / διαχειριστικοί πόροι δεν θα μπορούσαν να επικεντρώσουν την δράση τους, αλλά θα έπρεπε να διαχέονται σε όλες τις θεματικές διαστάσεις του προγράμματος δημιουργώντας είτε bottlenecks είτε ουρές με αποτέλεσμα την χαμηλή αποτελεσματικότητα και απορρόφηση.

Η αναλογική κατανομή των ποσών του οικονομικού δείκτη κρίνεται επίσης λανθασμένη, από την στιγμή που τα αντιστοίχως ορισμένα για το 2018 ορόσημα των δεικτών εκρών, έχουν κατά περίπτωση διαφορετικό επίπεδο επίτευξης. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η στοχοθεσία των εκρών για τα ορόσημα του 2018 (στήλη 5). Όπως φαίνεται αυτή ακολουθεί μια λογική "κατ' άξονα" σύμφωνα με την φύση των αναλογούντων πράξεων και την εμπειρία από τον τρόπο και το χρόνο που απαιτείται για την εξέλιξη της αλυσίδας υλοποίησης των εκρών κάθε άξονα. Αντίθετα η εξέλιξη του οικονομικού αντικειμένου (στήλη 4) είναι επίπεδη και δεν συμβαδίζει με την πορεία εξέλιξης του φυσικού αντικειμένου.

Πίνακας 23: Τρέχουσα Διάρθρωση Οικονομικού Δείκτη F100

Α.Π.	Π/Υ	Τρέχων F100	Προτεινόμενος F100 (ΕΑΣ ΕΣΠΑ)	Ποσοστό χρημ. Επίτευξης 4=3/2	Ορόσημο 2018	Στόχος 2023	Ποσοστό Επίτευξης εκρών 7=5/6
1	2	3	3b	4=3/2	5	6	7=5/6
ΑΞ01	22.995.670,00	6.342.215	3.906.370	27,6%	45	175	25,7%
ΑΞ02	11.280.344,00	3.111.124	1.916.240	27,6%	15	78	19,2%

**Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020**

ΑΞ03	104.132.987,00	28.719.919	17.689.470	27,6%	56	370	15,1%
ΑΞ04	32.878.754,00	9.067.974	5.585.240	27,6%	522.000	5.800.000	9,0%
ΑΞ05	73.939.005,00	20.392.407	12.560.300	27,6%	ΒΣΥ	80.000	-
ΑΞ06	127.934.847,75	33.316.773	19.764.150	26,0%	ΒΣΥ	200.000	-
					ΒΣΥ	200.000	-
ΑΞ07	358.914.022,00	98.988.629	60.970.090	27,6%	1,4	36,4	3,8%
ΑΞ08	12.243.175,00	3.877.205	2.757.610	31,7%	14	70	20,0%
					22	110	20,0%
ΑΞ09Α	30.564.604,00	8.429.730	5.192.130	27,6%	140.600	1.200.000	11,7%
					50	60	83,3%
ΑΞ09Β	186.730.725,00	47.120.037	30.039.820	25,2%	16.340	16.340	100,0%
					2	2	100,0%
					30	30	100,0%
ΑΞ10	30.564.604,00	8.429.730	5.192.130	27,6%	360	2.150	16,7%

Δεδομένα και εξελίξεις για τον επαναπροσδιορισμό του F100

Περαιτέρω, αναλύονται τα δεδομένα και εκτιμήσεις για τον εξορθολογισμό της στοχοθέτησης του δείκτη F100 στο πλαίσιο επίδοσης αναλογικά με την επιδιωκόμενη, άλλα και την εκτιμώμενη επίτευξη των Οροσήμων των εκροών του 2018. Ο συγχρονισμός αυτός είναι αναγκαίος προκειμένου ο Οικονομικός δείκτης να αντανakλά την ισοδύναμη επίτευξη των οροσήμων. Η διόρθωση θα πρέπει να είναι κατά περίπτωση και όχι επίπεδη (στο πρότυπο της πρότασης της ΕΥΣΣΑ) προκειμένου να αντανakλάει και τις συνθήκες που επικράτησαν στο ως τώρα διάστημα υλοποίησης του προγράμματος.

Για τον ΑΞ01 η υπόθεση κατά τον σχεδιασμό υποδεικνύει γραμμική εξέλιξη των δεικτών φυσικού και οικονομικού αντικειμένου. Η υπόθεση αυτή ήταν γενικά σωστή, καθώς ο υπολογισμός του δείκτη στηρίζεται επί τις ουσίας στο οικονομικό αποτέλεσμα, (1 Ισοδύναμο έτος ανά 72.000 € στήριξης), ωστόσο η επίτευξη αυτή προϋπέθετε την έγκαιρη ενεργοποίηση της δράσης. Αυτή δεν πραγματοποιήθηκε λόγω των καθυστερήσεων των εθνικών αρχών στην εκπλήρωση των αιρεσιμοτήτων Τ1.1 και Τ.1.2.(ευθύνης ΓΓΕΤ η οποία εκπληρώθηκε τελικά τελευταία στις 21.02.2017). Από την εκπλήρωση της αυτοδέσμευσης και μετά, η υλοποίηση των σχεδιαζόμενων δράσεων εξελίχτηκε σε περιφερειακό επίπεδο ικανοποιητικά. Ωστόσο, η αργή έναρξη, λαμβανομένων υπόψη και των απαιτούμενων χρόνων πρόσκλησης, ένταξης και έναρξης των συμβάσεων έχει φέρει οριακά, άλλα σίγουρα εκτός χρονικού πλαισίου την επίτευξη των στόχων εκροών για το τέλος του 2018.

Από την στιγμή που ο δείκτης εκροών θα αντικατασταθεί δεν είναι λογικό να διατηρηθεί η τιμή του οικονομικού δείκτη τόσο υψηλή. Δεδομένης ένταξης 19 έργων με Π/Υ 11,7 εκ ευρώ το α' εξάμηνο του 2018 και την ενδεχόμενη εισαγωγή Β.Σ.Υ σχετικά με το ύψος συμβάσεων, τότε προκειμένου ο F100 να είναι χρονισμένος, δηλαδή να συμβαδίζει χρονικά με την πορεία εξέλιξης του φυσικού αντικειμένου, θα πρέπει να μειωθεί στο ύψος των αναμενόμενων προκαταβολών των έργων αυτών. Σε μια τέτοια περίπτωση αν τεθεί ο στόχος συμβασιοποίησης έργων ύψους 4.000.000 (1/3 εντάξεων) ο δείκτης θα πρέπει να έχει ως μέγιστη τιμή το 25% των ενταγμένων προϋπολογισμών, δηλαδή 1.000.000 €.

Ο ΑΞ02 υποστηρίζει δύο Επενδυτικές Προτεραιότητες οι οποίες απευθύνονται η μεν πρώτη σε ιδιωτικές επενδύσεις, ενώ η δεύτερη σε δημόσιους φορείς. Καθώς στην πρώτη αντιστοιχεί το 54% του προϋπολογισμού του Άξονα, το ορόσημο του προσδιορίζεται στον αριθμό επιχειρήσεων που επωφελούνται. Λόγω της οριακής αυτής σχέσης, η συσχέτιση δείκτη εκροής / F100 είναι αδύναμη. Δηλαδή, θεωρητικά (καθώς στον ΑΞ02 δεν υπάρχουν συμβασιοποιήσεις ως 31/5) ο οικονομικός στόχος του 2018 θα μπορούσε να επιτευχθεί ακόμα και με δεδομένη την μηδενική επίτευξη του δείκτη εκροών που αφορά μόνο τα έργα κρατικών ενισχύσεων.

Ωστόσο, λόγω της καθυστέρησης των εθνικών αρχών για την εκπλήρωση της αιρεσιμότητας Τ.2.1. οι δράσεις με δικαιούχους δημόσιους φορείς παρουσιάζουν εξίσου καθυστέρηση ως προς την ένταξη και

την συμβασιοποίηση. Σε κάθε περίπτωση καθώς αναμένεται η μη επίτευξη του οροσήμου 2018 που αφορά το φυσικό αντικείμενο, η όποια προσπάθεια αναμόρφωσης του οικονομικού δείκτη δεν έχει σκοπιμότητα.

Ο ΑΞ03 θα έχει μηδενική υλοποίηση, λόγω των καθυστερήσεων στον ορισμό ΕΦΔ και την δυσλειτουργία του ΠΣΚΕ, συνεπώς τα ορόσημα του 2018 τόσο ως προς τις εκροές, όσο και προς τον οικονομικό δείκτη θα είναι μηδενικά και δεν θα επιτευχθούν.

Στον ΑΞ04 η σχέση επίτευξης των στόχων φυσικού και οικονομικού αντικειμένου στο προγραμματικό κείμενο είναι λογική, καθώς η εξοικονόμηση ενέργειας επιτυγχάνεται με την ολοκλήρωση των έργων. Η αλλαγή του ΚΕΝΑΚ (εκπλήρωση αιρεσιμότητας Τ4.1. ευθύνης ΥΠΕΝ πιστοποιήθηκε τον 7.2014) και η συνεπακόλουθη καθυστέρηση εξειδίκευσης των Τεχνικών Οδηγιών (11.2017) έχει ως αποτέλεσμα την αδυναμία έναρξης των δράσεων και την μηδενική επίτευξη ως τις 31/5/2018. Στην πράξη, παρόλο που οι σχετικές προσκλήσεις δημοσιεύτηκαν άμεσα μετά και την απαιτούμενη εξειδίκευση από πλευράς ΥΠΕΝ του software για την έκδοση των Πιστοποιητικών (2.2018) κατά τον Μάρτιο του 2018, θεωρείται αδύνατο να υποβληθούν ώριμες προτάσεις, καθώς απαιτείται η ανάθεση έργου για την επικαιροποίηση των μελετών που στην καλύτερη περίπτωση (διαδικασίες απ' ευθείας ανάθεσης) διαρκούν 4 με 7 μήνες.

Ο υπολογισμός της F100 θα πρέπει να προσδιοριστεί βάσει του νέου στόχου για το 2018 που λόγω της καθυστέρησης έναρξης έργων, όπως αναφέρθηκε παραπάνω θα αφορά ΒΣΥ. Εφόσον θεωρηθεί ότι το ΒΣΥ θα ισοδυναμεί με την ένταξη ενός έστω έργου, τότε ο F100 θα πρέπει να υπολογιστεί κατά μέγιστο στο 25% του Π/Υ ενός "τυπικού έργου".

Στους ΑΞ05 και 06 (ορθός) κατά τον σχεδιασμό ορίστηκαν ορόσημα 2018 μέσω της εκπλήρωσης ΒΣΥ. Η απόφαση αυτή δικαιολογείται από τον τυπικό χρόνο υλοποίησης των έργων. Ωστόσο η ροή αυτή δεν έχει ληφθεί στον F100, ο οποίος δεν λαμβάνει υπόψη ότι ο κύριος όγκος των (επιλέξιμων) πληρωμών πραγματοποιείται προς το τέλος των έργων, όταν βεβαιώνονται οι δαπάνες των κατασκευαστικών τμημάτων του κάθε έργου και εγκρίνονται οι συγκριτικοί πίνακες πληρωμής του. Στον Άξονα 5 το ορόσημο των 3 συμβάσεων που έχει τεθεί στο Πλαίσιο Επίδοσης αντιστοιχεί σε ένα ύψος πληρωμών που κατ' ελάχιστο θα μπορούσε να προσδιοριστεί στα 4,5 εκ. €. Αντίστοιχα στον Άξονα 6 το ορόσημο των 4 συμβάσεων στα 6 εκ. € (κατ' ελάχιστων).

Επισημαίνεται ότι και στους δύο Άξονες αναμένεται η μείωση του προϋπολογισμού (που τεκμηριώνει μια περαιτέρω μείωση του F100). Για τον ΑΞ05 η μείωση του προϋπολογισμού προκύπτει λόγω της κάλυψης της υπάρχουσας ζήτησης που προκύπτει από την μη κάλυψη του προϋπολογισμού των 3 προσκλήσεων για αντιπλημμυρικά έργα και την εκτιμώμενη αδυναμία ωρίμανσης νέων έργων έγκαιρα. Η μείωση αυτή ανέρχεται στο ποσοστό του 10,1%. Για τον ΑΞ06 η ανομοίωση προκύπτει από την αφαίρεση του ΕΣ 6f, ο οποίος δεν περιλαμβάνεται πλέον από το νέο ΠΕΣΔΑ. Η μείωση στον ΑΞ06 ανέρχεται στο 11,2%

Στον ΑΞ07 ακολουθήθηκε η ίδια λογική με αυτή των ΑΞ05 / 06, όπου αναμένεται το ορόσημο του 2018 να μικρό κλάσμα των τελικών εκροών. Ωστόσο στον άξονα αυτό λήφθηκε υπόψη ότι το μεγαλύτερο μέρος των έργων μεταφέρονται ή συνεχίζονται από τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2007-2013. Κατά συνέπεια και καθώς τα έργα αυτά δεν αντιμετώπισαν προβλήματα λόγω της αλλαγής του πλαισίου δημοσίων συμβάσεων, ο F100 έχει υψηλή σε σχέση με την εξέλιξη του Φυσικού Αντικειμένου τιμή. Καθώς τα περισσότερα έργα λόγω μεταφοράς (όπως αναμενόταν) δεν αντιμετώπισαν καθυστερήσεις ούτε κατά την ένταξη, ούτε κατά την συμβασιοποίηση, είναι λογικό ο F100 να έχει υψηλή τιμή εκφράζοντας και την βαρύτητα της διαχειριστικής προσπάθειας της περιόδου 2014-2018.

Στον ΑΞ08 ο προσδιορισμός του F100 κατά τον σχεδιασμό (ξεπερνά το σύνθημα 27,6%) είχε λάβει υπόψη τον μικρό κύκλο ολοκλήρωσης των έργων που τυπικά κρατούν από 3 μήνες ως 1 έτος. Η

**Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020**

θεώρηση αυτή είναι ορθή, ωστόσο καθώς το μεγαλύτερο μέρος των προγραμματιζόμενων δράσεων αφορά κρατικές ενισχύσεις δεν έχει ακόμα ενεργοποιηθεί και αυτό θα επηρεάσει την επίτευξη του. Καθώς το πρόβλημα των κρατικών ενισχύσεων είναι οριζόντιο και μη ευθύνης της ΔΑ, προκειμένου να εξυπηρετηθεί το ΕΠ θα ήταν προτιμότερο να οριστεί ορόσημο του F100 αναλογικά του προϋπολογισμού δράσεων μη κρατικών ενισχύσεων.

Στον ΑΞ09Α η αναλογία φυσικού / οικονομικού αντικειμένου φαίνεται λογική βάσει της εμπειρία, χωρίς ωστόσο και εδώ να έχει ληφθεί υπόψη ότι μεγάλο (άνω του 50%) των πόρων του άξονα αφορά έργα που προέρχονται από το προηγούμενο ΕΣΠΑ. Κατά την έννοια αυτή τεκμηριώνεται η εμπροσθοβαρής υλοποίηση του άξονα που θα μπορούσε να οδηγήσει και σε μεγαλύτερο επιμερισμό ποσού του F100 στον Άξονα στο πλαίσιο επίδοσης. Η επιλογή αυτή υποστηρίζεται και από την προτεινόμενη αύξηση του προϋπολογισμού του ΑΞ09Α κατά 46%.

Στον ΑΞ09Β ο υπολογισμός του F100 "συγκρατήθηκε" λόγω της θεώρησης ισοκατανομής τους στους Άξονες του ΕΠ. Όπως φαίνεται όμως ενώ ήδη από το 2018 υπάρχει υψηλή επίτευξη των τελικών στόχων (σε πολλές περιπτώσεις αγγίζει το 100%) η στοχοθέτηση του F100 περιορίζεται στο 25%. Οι περισσότερες δράσεις του ΑΞ09Β έχουν ετήσια διάρκεια και επαναληψιμότητα, ωστόσο το ποσό συμμετοχής του ΕΠ διαφοροποιείται. Στην γενική περίπτωση (δομές) όπου οι δράσεις χρηματοδοτούνται από το 2015 ως το 2022, θεωρητικά το 2018 θα πρέπει να έχει απορροφηθεί το 50% του προϋπολογισμού των δράσεων αυτών. Ωστόσο η θεώρηση αυτή δεν είναι καθολική καθώς μια σειρά δράσεων (δράσεις ΒΑΑ, ΤΑΠΤΟΚ, δράσεις 9ιν) είτε δεν έχουν ακόμα ενεργοποιηθεί, είτε δεν έχουν αποκτήσει πλήρη κλίμακα εφαρμογής (π.χ. ΤΟΜΥ). Μία θεώρηση του F100 περίπου στο 30% θα ήταν περισσότερο λογική για τον ΑΞ09Β

Στον ΑΞ10 η απόκλιση ποσοστού επίτευξης μεταξύ των οροσήμενων του φυσικού αντικειμένου και του οικονομικού είναι αρκετά υψηλή. Περαιτέρω, οι εκροές έχουν επηρεαστεί (καθολικά στον συγκεκριμένο άξονα) από την αλλαγή του πλαισίου την έκδοση του Ν.4412/2016 (νέος Νόμος για τα δημόσια έργα), καθώς η διαγωνιστική διαδικασία ανάθεσης εργασιών ή προμηθειών αφορά όλα τα έργα. Οι αλλαγές που επέφερε ο Νόμος στις διαδικασίες διεξαγωγής των διαγωνισμών, η καθυστέρηση στην έκδοση των απαραίτητων ερμηνευτικών εγκυκλίων και αποφάσεων για την εφαρμογή της διαδικασίας διεξαγωγής διαγωνισμού, καθώς και των υποδειγμάτων της ΕΑΔΗΣΥ για την υποβολή των τευχών διαγωνισμού, καθυστέρησαν σημαντικά τη διαδικασία υποβολής από τους δικαιούχους και προέγκρισης από την ΕΥΔ των τευχών διαγωνισμού για τα έργα αυτά. Με αυτό τον τρόπο παρόλο που η ζήτηση ώριμων έργων είναι αυξημένη και η υλοποίηση των ήδη ενταγμένων εξελίσσεται ικανοποιητικά, οι πληρωμές υπολείπονται στόχων του Πλαισίου Επίδοσης.

Θα πρέπει η τιμή του F100 να αναμορφωθεί στο ύψος του 20% της τιμής στόχου του 2023.

Η πρόταση της ΔΑ του ΕΠ ΚΜ 2014-2020 που παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα σε γενικές γραμμές αντανakλά τις παραπάνω εκτιμήσεις (πλην του ΑΞ10).

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Πίνακας 24: Προτεινόμενη Διάρθρωση Οικονομικού Δείκτη F100

Α.Π.	Π/Υ	ΝΕΟΣ F100 (πρόταση ΔΑ ΕΠ ΚΜ 2014-20)	Ποσοστό χρημ. Επίτευξης 4=3/2	Ορόσημο 2018 5	Στόχος 2023 6	Ποσοστό Επίτευξης εκροών 7=5/6
1	2	3				7=5/6
AΞ01	22.995.670,00	1.050.000	4,6%	ΒΣΥ	175	-
AΞ02	11.280.344,00	1.916.240	17,0%	15,0	78	19,2%
AΞ03	104.132.987,00	17.689.470	17,0%	56,0	370	15,1%
AΞ04	32.878.754,00	75.000	0,2%	ΒΣΥ	5.800.000	-
AΞ05	73.939.005,00	4.200.000	5,7%	ΒΣΥ	80.000	-
AΞ06	127.934.847,75	7.500.000	5,9%	ΒΣΥ	200.000	-
					200.000	-
AΞ07	358.914.022,00	86.545.410	24,1%	1,4	36,4	3,85%
AΞ08	12.243.175,00	2.757.610	22,5%	14,0	70	20,0%
				22,0	110	20,0%
AΞ09A	30.564.604,00	12.000.000	39,3%	140.600,0	1.200.000	11,7%
AΞ09B	186.730.725,00	30.039.820	16,1%	50,0	60	83,3%
				16.340,0	16.340	100,0%
				2,0	2	100,0%
				30,0	30	100,0%
AΞ10	30.564.604,00	1.800.000	5,9%	360,0	2.150	16,7%

Ε.3.4. Τροποποιήσεις στο Σχέδιο Αξιολόγησης.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι προτάσεις προσαρμογής του Σχεδίου Αξιολόγησης του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020. Οι προτάσεις αφορούν την μετάθεση των ημερομηνιών ολοκλήρωσης των διαφόρων αξιολογήσεων σύμφωνα με τα στοιχεία της ως τώρα πορείας ολοκλήρωσης καθώς και την αλλαγή του τίτλου και του προϋπολογισμού τους, σύμφωνα με τις προτεινόμενες αλλαγές στο περιεχόμενο τους σύμφωνα με όσα παρουσιάζονται στην ενότητα Στ.2.1 του τεύχους αξιολόγησης.

Πίνακας 25 Πρόταση Αναθεώρησης Σχεδίου Αξιολόγησης.

α/α	Τίτλος αξιολόγησης	Ενδεικτική ημερομηνία ολοκλήρωσης	Εκτιμώμενος π/υ (€)
A0	Εκ των προτέρων αξιολόγηση	ολοκληρώθηκε	
A1	Αξιολόγηση Ειδικών Στόχων Στρατηγικής Επικοινωνίας και μέσων για την υλοποίησή της	Νοέμβριος 2019	20.000
A2	Αξιολόγηση Αποτελεσματικότητας – Αποδοτικότητας Προγράμματος	Ολοκληρώθηκε (Ιανουάριος 2019)	50.000
A3	Αξιολόγηση Κατά την Διάρκεια των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης	Ιανουάριος 2020	20.000
A4	Αξιολόγηση παρεμβάσεων Καινοτομίας κι Επιχειρηματικότητας	Μάιος 2022	80.000
A5	Αξιολόγηση παρεμβάσεων Περιβάλλοντος	Μάιος 2022	40.000
A6	Αξιολόγηση παρεμβάσεων βασικών υποδομών και δικτύων	Δεκέμβριος 2022	15.000
A7	Αξιολόγηση παρεμβάσεων Κοινωνικής Ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας	Μάιος 2022	15.000
A8	Αξιολόγηση Επιπτώσεων Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης	Ιούνιος 2022	20.000
A9	Τελική Αξιολόγηση Συνάφειας Αποτελεσματικότητας & Αποδοτικότητας Προγράμματος	Φεβρουάριος 2022	40.000
A10	Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας Στρατηγικής Επικοινωνίας ΕΠ ΠΚΜ	Οκτώβριος 2022	20.000

ΣΤ. Προετοιμασία για τις Αξιολογήσεις Επιπτώσεων του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020.

ΣΤ.0 Γενικό πλαίσιο αξιολογήσεων επιπτώσεων του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020.

Η εισαγωγή των Αξιολογήσεων Επιπτώσεων (ΑΕ) στα Επιχειρησιακά Προγράμματα της Πολιτικής της Συνοχής είναι μια καινοτομία της περιόδου 2014-2020 που στοχεύει στην ενίσχυση των πολιτικών των βασισμένων σε πειστήρια (evidence based policies). Σκοπός του παρόντος Παραδοτέου είναι να υποστηρίξει την αναθέτουσα αρχή στην εφαρμογή αυτού του νέου εργαλείου, προσδιορίζοντας την τεχνική και μεθοδολογική προσέγγιση του και την θεματική εστίαση του.

Προκειμένου να καταγραφεί η σκοπιμότητα και χρησιμότητα των ΑΕ, είναι ανάγκη να παρουσιαστεί το θεωρητικό και θεσμικό πλαίσιο των ΑΕ που θα εκπονηθούν στο πλαίσιο του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 (βλέπε κεφ. ΣΤ.0.1 και ΣΤ.0.2). Πριν όμως από αυτό κρίνεται αναγκαίο να παρουσιαστεί εισαγωγικά μια κριτική θεώρηση των ως τώρα ενεργειών για ενσωμάτωση των ΑΕ στον κύκλο ζωής των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020. Η κριτική θεώρηση θα επιτρέψει να εντοπιστούν ενδεχόμενοι περιορισμοί στην ανάλυση και στη χρησιμότητα των ΑΕ καθώς και ο προσανατολισμός που θα έπρεπε να τους δοθεί ώστε αυτές να αποκτήσουν ουσιαστικό ρόλο, δηλαδή να παρέχουν συγκεκριμένη πληροφορία σχετικά με το πως τα προγράμματα αλληλεπιδρούν με το ευρύτερο κοινωνικό-οικονομικό και περιβαλλοντικό τους πλαίσιο και όχι απλώς να αποτελούν μία έκθεση απολογισμού αποτελεσμάτων.

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων προγραμμάτων των ΕΔΕΤ δεν αποτελεί μια πρωτοεμφανιζόμενη διαδικασία, ωστόσο μέχρι την παρούσα περίοδο³¹ εφαρμόστηκε ως μια προαιρετική διαδικασία θεματικού κυρίως χαρακτήρα, η οποία κατά κύριο λόγο εστίαζε στις επιπτώσεις των ενισχύσεων στην απασχόληση και στην επιχειρηματικότητα. Οι Αξιολογήσεις είχαν εθνική εμβέλεια, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις ακόμα και ευρωπαϊκή. Οι δεύτερες εφαρμόστηκαν σε επίπεδο Ταμείων και είχαν περισσότερο μακροσκοπικό χαρακτήρα. Ειδικά για την Ελλάδα, οι αξιολογήσεις επιπτώσεων αποτελούν πρωτόγνωρη διαδικασία. Κατά το παρελθόν υπήρξαν προσεγγίσεις που περιείχαν στοιχεία - ερωτήματα ως προς παραμέτρους που σχετίζονται με τις επιπτώσεις των Προγραμμάτων (επιπτώσεις των ΚΠΣ στην Αγορά Εργασίας, εμπειρογνωμοσύνη στο ΕΠΑΕ για τις κρατικές ενισχύσεις της νέας προγραμματικής περιόδου 2014-2020) ή θεματικές αξιολογήσεις που έγιναν κυρίως σε θέματα αρμοδιότητας ΕΚΤ. Σε καμία περίπτωση όμως οι αξιολογήσεις και εμπειρογνωμοσύνες αυτές δεν κάλυπταν τις νέες απαιτήσεις και το εύρος που χαρακτηρίζουν τις αξιολογήσεις επιπτώσεων.

³¹ Σύμφωνα με το ηλεκτρονικό αρχείο αξιολογήσεων της DG Regio

Η ενσωμάτωση της υλοποίησης των ΑΕ στα ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020 πραγματοποιήθηκε στην βάση των Σχεδίων (Πλάνων) Αξιολόγησης που κατατέθηκαν για κάθε πρόγραμμα από την υπεύθυνη διαχειριστική αρχή κατά την περίοδο έναρξης των Προγραμμάτων. Τα πλάνα περιέχουν μεταξύ άλλων τον κατάλογο των ΑΕ που θα υλοποιηθούν σε κάθε πρόγραμμα καθώς και την περιγραφή της σκοπιμότητάς τους, την περίοδο εκπόνησής τους, το κόστος τους και τα αξιολογικά ερωτήματα που θα επιδιωχθεί να απαντηθούν. Ειδικά για τα Περιφερειακά ΕΠ, η διαδικασία εξειδίκευσης του περιεχομένου των Αξιολογήσεων Επιπτώσεων έγινε με διαφορετικούς τρόπους για κάθε Ταμείο.

Για το ΕΚΤ οι Περιφέρειες ενσωμάτωσαν το πλάνο αξιολογήσεων που εκπόνησε και πρότεινε η ΕΥΣΕΚΤ. Αυτό περιλαμβάνει θεματικές αξιολογήσεις που αφορούν τις κύριες ομάδες δράσεων του ΕΚΤ για τον Θεματικό Στόχο 9 και αφορούν στα κέντρα υποστήριξης κακοποιημένων γυναικών, στην ενταξιοποίηση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, στην εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, στο δίκτυο προστασίας υγείας.

Για το ΕΤΠΑ η κάθε Περιφέρεια εξειδίκευσε το είδος και τις ανάγκες των αξιολογήσεων στο καθοδηγητικό πλαίσιο δόθηκε από την ΕΥΣΣΑ. Το πλαίσιο αυτό παρ' όλο που υπήρξε ιδιαίτερα αναλυτικό και απαιτητικό ως προς το εύρος των ΑΕ (στοιχείο που όπως θα αναλυθεί παρακάτω κατά την ερμηνεία των Τεχνικών οδηγιών της Επιτροπής από τον Αξιολογητή είναι εσφαλμένο) δεν περιελάμβανε προβλέψεις για την σύνθεση και την ομογενοποίηση των αξιολογήσεων στα Περιφερειακά Προγράμματα. Η απουσία αυτής της διάστασης είχε ως αποτέλεσμα την ύπαρξη μεγάλης ετερογένειας στην θεματική εστίαση και το εύρος των ΑΕ μεταξύ προγραμμάτων που λίγο ως πολύ έχουν παρόμοιο θεματικό μείγμα παρεμβάσεων. Εκτιμάται λοιπόν ότι οι ΑΕ δύσκολα θα μπορέσουν να παράξουν συγκεντρωτικά και ολοκληρωμένα συμπεράσματα σε επίπεδο χώρας ή να οδηγήσουν σε αξιόπιστες διαπεριφερειακές συγκρίσεις, στην ανάδειξη καλών πρακτικών ή στην κατανόηση καθολικών μηχανισμών που δρουν σε όλες τις Περιφέρειες.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω η επιμονή σε μια εκτεταμένη κάλυψη των πεδίων παρέμβασης³² είναι κατά την κρίση του Αξιολογητή αντίθετη με το πνεύμα της Επιτροπής για τις αξιολογήσεις επιπτώσεων (βλ. κεφ. ΣΤ.0.2). Σύμφωνα με το EC, 2013 Guidance for the Terms of Reference for Impact Evaluations, αυτές προτρέπουν για (i) έμφαση στους μηχανισμούς και όχι στην ποσοτικοποίηση και (ii) εστίαση σε περιορισμένους στόχους με εις βάθος ανάλυση, έναντι καθολικής αλλά πιο γενικής ανάλυσης. Στα Πλάνα αξιολόγησης οι ΑΕ περιλαμβάνουν σχεδόν το σύνολο των ΕΣ των ΕΠ και επικεντρώνονται κυρίως (όπως προκύπτει και από την διατύπωση του Αξιολογητικού Ερωτήματος ΣΤ.1 των προδιαγραφών) στην ποσοτικοποίηση της συμβολής του ΕΠ στον δείκτη αποτελέσματος, στοιχείο που όπως θα αναλυθεί παρακάτω είναι σχεδόν στο σύνολο των περιπτώσεων ιδιαίτερα δύσκολο και μεθοδολογικά αμφισβητήσιμο.

Σύμφωνα με τις προδιαγραφές, η υποστήριξη στην προετοιμασία για τις ΑΕ από τον Σύμβουλο Αξιολόγησης προσδιορίζεται κυρίως από δύο ζητούμενα:

- την εκτίμηση της συμβολής του Ε.Π. στους ειδικούς στόχους με βάση την πορεία υλοποίησης των δεικτών αποτελέσματος, τις δράσεις που υλοποιούνται στο πλαίσιο του Ε.Π. και το ευρύτερο μακροοικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό πλαίσιο

³² κατά τον τρόπο που οι Ειδικοί Στόχοι συνδέονται με τα Αποτελέσματα και οι Επενδυτικές Προτεραιότητες με τις Εκροές, τα πεδία παρέμβασης ως 'μηχανισμοί' που προκαλούν την αλλαγή σε έναν τομέα συνδέονται με τις Επιπτώσεις ενός Προγράμματος.

- τη δυνατότητα εξασφάλισης δεδομένων που απαιτούνται για την εκπόνηση των ΑΕ και τη διατύπωση προτάσεων έγκαιρης και πλήρους κάλυψης των απαιτήσεων των δεδομένων αυτών.

Τα ζητούμενα αυτά προσανατολίζουν τις αξιολογήσεις επιπτώσεων στον εντοπισμό του ποσοτικού αποτελέσματος όπως αυτό ορίζεται από τον Δείκτη Αποτελέσματος κάθε ΕΣ (ο οποίος Δείκτης εκφράζει μία μόνο ή περιορισμένες από τις διαστάσεις ενός ΕΣ του οποίου τα συνολικά αναμενόμενα αποτελέσματα μπορεί να είναι πολύ περισσότερα) και όχι του μηχανισμού παραγωγής τους.

Η προσέγγιση αυτή δημιουργεί ορισμένες αντικειμενικές δυσκολίες για την ερμηνεία των αποτελεσμάτων. Στις περισσότερες περιπτώσεις το αποτέλεσμα (όπως μετράται από τον δείκτη) διαμορφώνεται από την συνδυασμένη δράση πολλών προγραμμάτων και εξαρτάται από ένα σύνολο κοινωνικο-οικονομικών παραγόντων που δεν μπορούν να απομονωθούν. Ενδεικτικά στον τομέα της τουριστικής ανάπτυξης, η αύξηση των διανυκτερεύσεων δεν εξαρτάται μόνο από την βελτίωση της ελκυστικότητας μιας περιοχής, αλλά από ένα πλήθος αλληλοεπιδρώντων παραγόντων που σχετίζονται π.χ. με την διεθνή οικονομική κατάσταση, την πολιτική των tour operators, την εκδήλωση συμβάντων φυσικών καταστροφών, το αίσθημα ασφάλειας που εκπέμπει ο προορισμός σε σχέση με την εγκληματικότητα ή την πιθανότητα εκδήλωσης τρομοκρατικών απειλών, κ.ο.κ. Τα φαινόμενα αυτά χαρακτηρίζονται στο πλαίσιο των περιβαλλοντικών και κοινωνικών επιστημών ως «ανεπίλυτα προβλήματα» (wicked problems) τα οποία απαιτούν μια ολοκληρωμένη προσέγγιση η οποία στοχεύει κυρίως στην περιγραφή των μηχανισμών που τα διαμορφώνουν και δευτερευόντως στη διατύπωση ποσοτικών προσεγγίσεων.

Ένα άλλο ζήτημα που περιορίζει τη χρησιμότητα της εστίασης των αξιολογήσεων επιπτώσεων στο ποσοτικό αποτέλεσμα, είναι ο χρονικός προγραμματισμός της εκπόνησης τους στην περίοδο 2022-2023. Στην περίοδο αυτή, από την μία πλευρά ενδέχεται να μην είναι ορατά - μετρήσιμα, ερμηνεύσιμα ή ακόμα και πραγματοποιημένα τα μακροχρόνια αποτελέσματα των παρεμβάσεων και οι επιπτώσεις των δράσεων των προγραμμάτων, και από την άλλη θα έχει ήδη ολοκληρωθεί ο σχεδιασμός για την περίοδο 2021-2027. Συνεπώς θα ήταν σκοπιμότερο οι Αξιολογήσεις Επιπτώσεων να εστιάσουν περισσότερο στους μηχανισμούς αλληλεπίδρασης των δράσεων με το πλαίσιο τους ώστε να δοθεί χρήσιμη πληροφορία για την εξειδίκευση μελλοντικών δράσεων, και λιγότερο στην περιορισμένης αξίας ποσοτικοποίηση της συμβολής κάποιων στόχων – δεικτών του ΕΠ σε κάποιους στόχους – δείκτες του ΕΣΠΑ.

Στόχος της παραπάνω κριτικής θεώρησης δεν είναι να υποβαθμιστεί η σημασία και η χρησιμότητα των ΑΕ ως εργαλείου για αποτελεσματικότερη και πιο εύστοχη άσκηση της αναπτυξιακής πολιτικής, αλλά να αναγνωριστούν ερωτήματα, περιορισμοί και κενά στην περίοδο της προετοιμασίας τους και να προσδιοριστούν εγκαίρως μέτρα βελτίωσης της χρησιμότητας τους.

Λαμβάνοντας υπόψη την παραπάνω κριτική θεώρηση και βάσει των προδιαγραφών της σύμβασης, το παρόν Παραδοτέο διαρθρώνεται ως εξής:

- Το κεφάλαιο ΣΤ.0 παρουσιάζει το μεθοδολογικό και θεσμικό πλαίσιο για τις ΑΕ
- Το κεφάλαιο ΣΤ.1 παρουσιάζει την πρώτη χαρτογράφηση των επιπτώσεων των δράσεων του ΕΠ, καθώς και τη συσχέτιση των δράσεων του με τους ΕΣ του. Η προσέγγιση αυτή θεμελιώνει την συλλογιστική δόμησης της Θεωρίας της Αλλαγής που αποτελεί το βασικό στοιχείο των ΑΕ

- Το κεφάλαιο ΣΤ.2, τροφοδοτούμενο από την ανάλυση του προηγούμενου κεφαλαίου, παρουσιάζει και αξιολογεί την ικανότητα και πληρότητα των δεδομένων που θα απαιτηθούν για την υλοποίηση των ΑΕ, καταγράφει εναλλακτικές πηγές που προγραμματίζονται να συνεισφέρουν στην διαδικασία αυτή και καταλήγει στην παρουσίαση προτάσεων για την διάρθρωση και το περιεχόμενο των προτεινόμενων ΑΕ του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020

ΣΤ.0.1. Σκοπιμότητα και χρησιμότητα Αξιολογήσεων Επιπτώσεων

Οι Αξιολογήσεις των Επιπτώσεων ή Αξιολογήσεις Αντίκτυπου (Impact Evaluation - AE) εξετάζουν τις μακροχρόνιες και μόνιμες αλλαγές που επιφέρει ένα πρόγραμμα και οι παρεμβάσεις του, στο κοινωνικοοικονομικό και περιβαλλοντικό σύστημα που εφαρμόζεται. Εστιάζουν δηλαδή στην ερμηνεία του αντίκτυπου που έχει μια αναπτυξιακή παρέμβαση στην περιοχή εφαρμογή της.

Οι αξιολογήσεις επιπτώσεων προέκυψαν μέσα από το «πολιτικό κίνημα για τη διακυβέρνηση με βάση τα αποδεικτικά στοιχεία» (Evidence Based Political Movement). Το κίνημα αυτό υπογραμμίζει ότι η πολιτική πρέπει να βασίζεται σε τεκμήρια και να είναι σε θέση να αποδείξει και όπου είναι δυνατόν να μετρά, την «αξία για το χρήμα» (Value-for-money) και την «αποτελεσματικότητα» της χρήσης των πόρων. Οι ΑΕ αποτελούν σημαντικό μέσο για την παραγωγή και ανάλυση στοιχείων που τεκμηριώνουν ότι οι αρμόδιοι για τη χάραξη πολιτικής έχουν σχεδιάσει και υλοποιούν πολιτικές που «δουλεύουν»³³. Σταδιακά, οι ΑΕ τείνουν να μεταβληθούν, από ένα ερευνητικό - πιλοτικό εργαλείο, σε μια πάγια διαδικασία του κύκλου ζωής μιας Πολιτικής ή ενός Προγράμματος. Ειδικά σε Ευρωπαϊκό επίπεδο η εισαγωγή της πολιτικής για τη βελτίωση της νομοθεσίας (Better Regulation Agenda) αναδεικνύει την ΑΕ ως αναπόσπαστο εργαλείο των ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών στο άμεσο μέλλον. Το θεματολόγιο για τη βελτίωση της νομοθεσίας αφορά το σχεδιασμό και την αξιολόγηση των ευρωπαϊκών νομοθετικών πράξεων και πολιτικών με διαφάνεια, βάσει στοιχείων, και λαμβανομένων υπόψη των απόψεων των πολιτών και των ενδιαφερόμενων μερών. Το θεματολόγιο αυτό καλύπτει όλους τους τομείς πολιτικής και προσβλέπει σε ένα στοχευμένο κανονιστικό πλαίσιο που δεν υπερβαίνει τα όσα απαιτούνται για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων και την εξασφάλιση ωφελειών με το ελάχιστο δυνατό κόστος³⁴. Γίνεται συνεπώς κατανοητό ότι η ΑΕ των επιπτώσεων στα Επιχειρησιακά Προγράμματα δεν θα αποτελέσει ερευνητική άσκηση με στόχο την κατανόηση ή ερμηνεία κάποιων φαινομένων άλλα ουσιαστικό βήμα ελέγχου και λογοδοσίας όλων των εμπλεκόμενων μερών.

Η διερεύνηση των επιπτώσεων ή αλλιώς του αντίκτυπου ενός Προγράμματος περιλαμβάνει την εξέταση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων, στοχεύοντας κατ' αρχάς στην αναγνώριση τους και στην συνέχεια στη διαπίστωση του ρόλου που διαδραμάτισαν οι υλοποιημένες παρεμβάσεις στην διαμόρφωση τους, στην αναγνώριση λοιπών παραγόντων και συνθηκών που επέδρασαν, στο πόσο οι αλλαγές που συντελέστηκαν είναι βιώσιμες μετά το πέρας της προγραμματικής στήριξης, στο κατά πόσο αλλά και πως οι αλλαγές επέδρασαν στους δικαιούχους και στις ομάδες στόχους των παρεμβάσεων. Πέρα όμως από τη διατύπωση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων και την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο αυτά επιτεύχθηκαν από το Πρόγραμμα, η Αξιολόγηση των Επιπτώσεων περιλαμβάνει ως εξίσου σημαντικό τμήμα της, την διερεύνηση των μη αναμενόμενων θετικών ή αρνητικών αποτελεσμάτων και των επιπτώσεων που αυτά έχουν στο υπό εξέταση σύστημα.

³³ World Bank, Impact Evaluation on Practice, 2008

³⁴ https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation-why-and-how_el

Έμφαση δίνεται στην εφαρμογή μιας θεωρητικής (ρεαλιστικής) μεθοδολογίας αξιολόγησης. Αυτή η προσέγγιση, που βασίζεται, για παράδειγμα, στους Pawson και Tilley³⁵, χρησιμοποιεί το μοντέλο Πλαίσιο – Μηχανισμός – Αποτέλεσμα, το οποίο έχει αρκετές σημαντικές διαφορές από την πιο συνηθισμένη προσέγγιση με τη συγκέντρωσή της στην απλή εξέταση των αποτελεσμάτων των πρωτοβουλιών σχέση με τους αναφερόμενους στόχους. Η θεωρητική προσέγγιση δίνει έμφαση στον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζονται οι πολιτικές παρεμβάσεις - τι νόμιζαν οι δημιουργοί των μέτρων ότι προσπαθούσαν να επιτύχουν και πώς προέβλεπαν αυτό το γεγονός; Αυτό είναι εν μέρει θέμα εξέτασης του πλαισίου και του περιβάλλοντος ενός έργου και του τρόπου που αυτό καθορίζει το σχεδιασμό συγκεκριμένων οργάνων. Δεύτερον, απαιτείται επιμονή στο να εξεταστεί πέραν των δηλωμένων στόχων των μέσων πολιτικής και των αποτελεσμάτων τους (εν προκειμένω των ειδικών στόχων και των δεικτών αποτελεσμάτων), ο τρόπος με τον οποίο λειτουργούν τα μέτρα, διευκρινίζοντας τους «μηχανισμούς» εφαρμογής. Τέλος, είναι σημαντικό να οριστούν τα αποτελέσματα μιας συγκεκριμένης υπηρεσίας, όχι μόνο από την άποψη των αναμενόμενων επιπτώσεων και των επιπτώσεων που ανακοινώθηκαν από τους φορείς χάραξης πολιτικής αλλά και από τα αποτελέσματα της εφαρμογής των μηχανισμών που είναι εγγενείς στο σχεδιασμό των μέτρων. Μερικές φορές, ορισμένα από τα πιο σημαντικά αποτελέσματα είναι διαφορετικά από εκείνα που επιλέγονται ως ρητοί δείκτες. Για παράδειγμα, ο αντίκτυπος των μέτρων στήριξης στις δεξιότητες και τις ικανότητες των δικαιούχων ενός προγράμματος για την επιχειρηματικότητα παραβλέπεται σε σχέση με την μέτρηση της ΑΠΑ και του κύκλου εργασιών.

Πρώτο μεθοδολογικό ζήτημα για την αξιολόγηση των επιπτώσεων αποτελεί αυτός καθαυτός ο ορισμός του τι είναι επίπτωση και πως αυτή διακρίνεται από την εκροή και το αποτέλεσμα. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ³⁶ ως επιπτώσεις ορίζονται: *οι θετικές και αρνητικές, επιδιωκόμενες ή μη επιδιωκόμενες, άμεσες ή έμμεσες, πρωτογενείς ή δευτερογενείς συνέπειες (effects) που παράγονται από μία παρέμβαση (intervention).*

Οι επιπτώσεις συνήθως θεωρούνται ότι συμβαίνουν αργότερα από, και ως συνέπεια (result), ενδιάμεσων αποτελεσμάτων (outcomes), ωστόσο η διάκριση μεταξύ αποτελέσματος και επίπτωσης είναι τις περισσότερες φορές σχετική. Ο διαχωρισμός των δύο εννοιών εξαρτάται από τον τρόπο που έχουν διατυπωθεί οι (ειδικοί) στόχοι μιας παρέμβασης, πρακτικά όμως η αξιολόγηση περιλαμβάνει τον έλεγχο και των αποτελεσμάτων και των επιπτώσεων καθώς η ερμηνεία των πρώτων είναι απαραίτητη για την κατανόηση των δεύτερων.

Ως εργαλείο υποστήριξης της πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης η σκοπιμότητα των Αξιολογήσεων Επιπτώσεων εστιάζεται στο να δώσει πληροφορία σχετικά με:

- το αθροιστικό αποτέλεσμα που προκύπτει από την εφαρμογή του μείγματος δράσεων του Προγράμματος
- την συνεισφορά του Προγράμματος στην διαμόρφωση των περιφερειακών μεγεθών που προκύπτουν από την "φυσική" εξέλιξη των μεγεθών αλλά και την επίδραση άλλων μέσων πολιτικής
- το αν είναι σκόπιμο να συνεχιστεί, επεκταθεί ή αναδιαμορφωθεί (βελτιωθεί) μια παρέμβαση ή μια ομάδα παρεμβάσεων

³⁵ Ray Pawson and Nick Tilley , 'Realist Evaluation'. 2004

³⁶ Patricia J. Rogers, introduction to Impact Evaluation, Impact Evaluation Notes no.1. March 2012

- την κατανόηση των τρόπων που θα μπορούσε να μεταφερθεί, διαδοθεί, κλιμακωθεί ή προσαρμοστεί μια πρακτική που οδηγεί σε θετικά αποτελέσματα
- τη λογοδοσία για την χρηστή χρήση των πόρων
- την πληροφόρηση δυνητικών δικαιούχων και της τοπικής κοινότητας για τα οφέλη που προκύπτουν από το πρόγραμμα (καθοδική λογοδοσία).

Η άντληση της πληροφορίας γίνεται με την διατύπωση των κατάλληλων ερωτημάτων που στο στάδιο του σχεδιασμού θα πρέπει να είναι γενικά αλλά σαφή. Το γενικό πλαίσιο των ερωτημάτων μιας αξιολόγησης επιπτώσεων παρατίθεται παρακάτω:

Πίνακας 26: Γενικό πλαίσιο διερευνητικών ερωτημάτων Αξιολόγησης επιπτώσεων

Συνολικές επιπτώσεις	Πως δουλεύει
<ul style="list-style-type: none"> • Δούλεψε [η παρέμβαση]; παράγει [τις επιδιωκόμενες επιπτώσεις] βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα; • Για ποιον, με ποιους τρόπους και υπό ποιες συνθήκες η παρέμβαση λειτουργεί; • Ποιες ακούσιες επιπτώσεις (θετικές και αρνητικές) παράγει [η παρέμβαση];	<ul style="list-style-type: none"> • Πώς [η παρέμβαση] συνέβαλε στην [επιδιωκόμενη επίπτωση]; • Ποια ήταν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της [παρέμβασης] που έκανε τη διαφορά; • Ποιες παραλλαγές υπήρξαν κατά την εφαρμογή; • Ποια ήταν η ποιότητα της εφαρμογής σε διαφορετικές τοποθεσίες / συνθήκες; • Σε ποιο βαθμό διαφέρουν οι επιπτώσεις από τις διακυμάνσεις της εφαρμογής;
Φύση των επιπτώσεων και της κατανομής τους <ul style="list-style-type: none"> • Είναι οι επιπτώσεις βιώσιμες; • Επιτεύχθηκαν σε όλους τους επιδιωκόμενους δικαιούχους;	
Επιρροή άλλων παραγόντων στις επιπτώσεις <ul style="list-style-type: none"> • Πως λειτουργούσε η παρέμβαση σε συνδυασμό με άλλες παρεμβάσεις, προγράμματα ή υπηρεσίες για την επίτευξη αποτελεσμάτων; • Τι βοήθησε ή εμπόδισε [την παρέμβαση] να επιτύχει αυτές τις επιπτώσεις;	Αντιστοίχιση των προβλεπόμενων επιπτώσεων στις ανάγκες <ul style="list-style-type: none"> • Σε ποιο βαθμό οι επιπτώσεις αντιστοιχούσαν στις ανάγκες των δικαιούχων;

Ένα από τα σημαντικά χαρακτηριστικά μιας αξιολόγησης επιπτώσεων είναι ότι δεν συγκεντρώνει μόνο στοιχεία για την κατάσταση του αποτελέσματος (τιμή), αλλά προσπαθεί να κατανοήσει τον ρόλο της παρέμβασης στην παραγωγή του αποτελέσματος. Αυτό γίνεται καθώς σπανίως η παρέμβαση είναι η μόνη αιτία αλλαγών. Συνήθως, μια παρέμβαση λειτουργεί σε συνδυασμό με άλλα προγράμματα, ένα ευνοϊκό πλαίσιο ή άλλους παράγοντες. Η προσέγγιση αυτή ισχύει και στην περίπτωση των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020, καθώς βάσει του Κανονισμού οι δείκτες αποτελέσματος "*εκφράζουν την αλλαγή σε μια περιοχή ή τομέα που προκαλείται ως αποτέλεσμα της επιλεγείσας πολιτικής, αλλά και άλλων παραγόντων*"³⁷

Η εκτίμηση του βαθμού συμβολής των παρεμβάσεων στο συνολικό αποτέλεσμα περιλαμβάνει τρεις προσεγγίσεις:

- **Πρώτη είναι η πραγματολογική (factual) που εστιάζει στη σύγκριση των υλοποιημένων αποτελεσμάτων με αυτά που αναμένονται εάν η Θεωρία της Αλλαγής (ΘΑ) ήταν αληθής.** Εξετάζεται το πότε, το πού και για ποιον έλαβαν χώρα οι επιπτώσεις,

³⁷ ΕΥΣΣΑΑΠ 2014 Οδηγίες και κατευθύνσεις για την παρακολούθηση των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020"

Εξετάζεται επίσης αν είναι τα αποτελέσματα συνεπή με τη θεωρία, αν η παρέμβαση προκάλεσε ή συνέβαλε στα αποτελέσματα. Αναγνωρίζονται ακόμα τα συμπληρωματικά μέσα που επέδρασαν στην διαμόρφωση του αποτελέσματος (π.χ. άλλα ΕΠ) και πραγματοποιείται βάση των εκροών επιμερισμός του συνολικού αποτελέσματος. Η προσέγγιση αυτή αποτελεί την βάση των Αξιολογήσεων με βάση την θεωρία (theory based)

- **Η δεύτερη είναι η αντισταθμιστική (counterfactuals), που εστιάζει στην εκτίμηση για το τι θα συνέβαινε απουσία της παρέμβασης.** Στην περίπτωση αυτή η διερεύνηση εμβαθύνει στην εξέταση της επίπτωσης σε διαφορετικές ομάδες ωφελούμενων που καθορίζονται βάση του είδους (ή της πηγής) της υποστήριξης που λάβανε. Στην συνήθη περίπτωση η αντισταθμιστική μέθοδος εστιάζει στο να ερμηνεύσει την "καθαρή" επίπτωση συγκρίνοντας τα αποτελέσματα μεταξύ ενός δείγματος
- **Η τρίτη είναι η διερεύνηση και ο αποκλεισμός των εναλλακτικών εξηγήσεων.** Η προσέγγιση αυτή αρχίζει από το αποτέλεσμα και βασίζεται κατά μια διευρυμένη έννοια στην εις άτοπων απαγωγή. Παρουσιάζεται το αποτέλεσμα και απορρίπτονται βάσει λογικών επιχειρημάτων οι μη πιθανές εξηγήσεις.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, θα είναι δυνατόν να συμπεριληφθούν και τα τρία στοιχεία σε μια αξιολόγηση επιπτώσεων. Σε σύνθετες καταστάσεις, ενδέχεται να μην είναι δυνατό να εκτιμηθεί η πραγματική κατάσταση και η αιτιώδης ανάλυση θα πρέπει να εξαρτάται από τα υπόλοιπα στοιχεία. Όπως γίνεται κατανοητό η «άσκηση» της αξιολόγησης επιπτώσεων είναι μια αρκετά σύνθετη διαδικασία που απαιτεί την **λήψη σημαντικών αποφάσεων κατά τον σχεδιασμό της.** Η πολυπλοκότητα αυτή αυξάνεται περαιτέρω στην περίπτωση των ΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020 από το γεγονός ότι αφενός πραγματοποιείται για πρώτη φορά και αφετέρου (προς το παρόν τουλάχιστον) απουσιάζει ένα σαφές καθοδηγητικό πλαίσιο σε εθνικό επίπεδο.

Για την υποστήριξη της ΕΥΔ του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 στην προετοιμασία της Αξιολόγησης του αντίκτυπου η παρούσα Έκθεση παραθέτει στα κεφάλαια που ακολουθούν:

- **Το γενικό κανονιστικό και μεθοδολογικό πλαίσιο,** όπως αυτό διαμορφώνεται από τα κατευθυντήρια έγγραφα της Επιτροπής και των Εθνικών αρχών και τις αρχικές επιλογές της Π-ΠΚΜ όπως αυτές αποτυπώνονται στο πλάνο αξιολόγησης της. Η παρουσίαση αυτή γίνεται αποφεύγοντας εκτενείς επαναλήψεις του περιεχομένου των παραπάνω κειμένων και εστιάζει στην σύνδεση τους με μεθοδολογικές αρχές των ΑΕ.
- Η (προκαταρκτική) **εξέταση της συμβολής του προγράμματος στους στόχους και τα αποτελέσματα** του αναπτυξιακού σχεδιασμού, με σκοπό τον προσδιορισμό των κύριων αναμενόμενων αποτελεσμάτων και της βαρύτητας της συμβολής του ΕΠ σε αυτά.
- **Η θεματική προσέγγιση των επιπτώσεων** με στόχο τον προσδιορισμό των αιτιωδών δεσμών (casual links) που θα προσδιορίσουν με την σειρά τους τις ειδικές απαιτήσεις για την εκτέλεση της ΑΕ στο ΕΠ ΠΚΜ
- **Ανάλυση των αναγκών και των δυνατοτήτων των μεθόδων και δεδομένων για την υλοποίηση της ΑΕ** με στόχο δυνατότητα εξασφάλισης των δεδομένων που απαιτούνται για

την εκπόνηση των Αξιολογήσεων επιπτώσεων και διατυπώνονται προτάσεις για την έγκαιρη και πλήρη κάλυψη των απαιτήσεων εξασφάλισης των δεδομένων αυτών

ΣΤ.0.2. Κανονιστικό και Μεθοδολογικό Πλαίσιο.

Οι Αξιολογήσεις Επιπτώσεων δεν είναι ένας νέος τύπος αξιολογήσεων για την Πολιτική Συνοχής, ο χαρακτήρας τους ωστόσο μέχρι την περίοδο 2007-2013 ήταν περισσότερο συνθετικός (επίπεδο κράτους μέλους ή Ταμείου) και αφορούσε συγκεκριμένους τομείς (εργασία, επενδύσεις).

Κατά την τρέχουσα 5η Προγραμματική Περίοδο οι Αξιολογήσεις Επιπτώσεων εντάσσονται στο συνολικό πλάνο των αξιολογήσεων κάθε Προγράμματος. Σύμφωνα με τον Κανονισμό 1303/2013 (Άρθρο 56):

"Κατά την περίοδο προγραμματισμού, η διαχειριστική αρχή διασφαλίζει ότι πραγματοποιούνται αξιολογήσεις, συμπεριλαμβανομένων των αξιολογήσεων για την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας, της απόδοσης και των επιπτώσεων για κάθε πρόγραμμα βάσει του σχεδίου αξιολόγησης και ότι κάθε αξιολόγηση υπόκειται σε κατάλληλη παρακολούθηση σύμφωνα με τους ειδικούς κανόνες για κάθε Ταμείο. Τουλάχιστον μία φορά κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού, μια αξιολόγηση εκτιμά τον τρόπο με τον οποίο η υποστήριξη από τα ΕΔΕΤ έχει συμβάλει στην επίτευξη των στόχων για κάθε προτεραιότητα".

Η παραπάνω διάταξη αποδίδει για πρώτη φορά υποχρεωτικό χαρακτήρα της αξιολόγησης των επιπτώσεων στο πλαίσιο των χρηματοδοτούμενων από τα ΕΔΕΤ Προγραμμάτων. Πέρα όμως από αυτό, προσδιορίζει τον χρόνο και κατά συνέπεια τον τρόπο που θα υλοποιηθούν οι ΑΕ. Συγκεκριμένα, προσδιορίζει ότι οι ΑΕ θα πραγματοποιηθούν (τουλάχιστον μια φορά) κατά την διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού, δηλαδή ως το 2023.

Τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων επιπτώσεων που θα υλοποιηθούν από το κάθε ΕΠ, άλλα και από λοιπές συνθετικές – θεματικές Αξιολογήσεις θα αποτελέσουν τμήμα της Τελικής Έκθεσης του Προγράμματος, όπου σύμφωνα με το Παράρτημα 5, Μέρος Β σημείο 11 του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2015/207:

'11.1 Πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο μέρος Α και όσον αφορά την επίτευξη των στόχων του προγράμματος [άρθρο 50 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013] ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ — Εκτίμηση των στοιχείων που αναφέρονται ανωτέρω και της προόδου προς την επίτευξη των στόχων του προγράμματος, συμπεριλαμβανομένης της συνεισφοράς των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων στις μεταβολές της τιμής των δεικτών αποτελεσμάτων, όταν προκύπτουν στοιχεία από τις σχετικές αξιολογήσεις.'

Πρώτο συνεπώς ζητούμενο για την προετοιμασία των ΑΕ σε ρεαλιστική βάση είναι **να "χαρτογραφηθούν" ποιές θα είναι οι επιπτώσεις που θα είναι δυνατόν να αξιολογηθούν με ποιοτικές ή ποσοτικές μεθόδους κατά την περίοδο αυτή**. Για την χαρτογράφηση αυτή είναι απαραίτητο να ληφθεί υπόψη:

- Η εκτίμηση της υλοποίησης των παρεμβάσεων του προγράμματος

- Η δυνατότητα απόκτησης των απαραίτητων στοιχείων βάσει εναλλακτικών μεθόδων.

Η εκτίμηση της υλοποίησης θα βασιστεί στην ερμηνεία των στοιχείων υλοποίησης του Προγράμματος κατά την περίοδο αναφοράς³⁸, και θα λάβει υπόψη τα οριζόντια προβλήματα κατά την υλοποίηση³⁹ που έχουν μέχρι στιγμής εντοπιστεί και αφορούν αρκετούς θεματικούς στόχους του Προγράμματος της ΠΚΜ.

Η δυνατότητα απόκτησης των δεδομένων που αποτελεί και το δεύτερο ζητούμενο της έκθεσης προετοιμασίας εξαρτάται από τον προσδιορισμό των μεθόδων που θα χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση. Σε γενικές γραμμές η χρήση δευτερογενούς έρευνας ποσοτικών δεδομένων σε στατιστικά δεδομένα θεωρείται ότι θα είναι περιορισμένη, καθώς σε κάθε περίπτωση απαιτούνται ένα ως τρία χρόνια για την καταγραφή τους. Για παράδειγμα, κατά την διάρκεια εκπόνησης της παρούσης έκθεσης (2018) η τελευταία διαθέσιμη χρονιά στατιστικών δεδομένων για τα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων της Περιφέρειας ανά κλάδο είναι το 2015. Αντίστοιχα το 2022, έτος εκτέλεσης της ΑΕ τα διαθέσιμα στοιχεία θα αφορούν το 2019, έτος δηλαδή που βάσει της δεδομένης καθυστέρησης ένταξης έργων στον Θ.Σ. 3 στο οποίο αναμένεται να έχουν ολοκληρωθεί ελάχιστα (ίσως και κανένα) έργα ενίσχυσης. Βεβαίως τα στατιστικά δεδομένα θα είναι χρήσιμα τόσο για τον υπολογισμό ρεαλιστικότερων τιμών βάσης (αφετηρίας), τάσεων για την αιτιολόγηση αιτιωδών δεσμών ή τον προσδιορισμό δειγματοληπτικής βάσης για έρευνες πεδίου.

Συνολικά για την παροχή κατευθύνσεων προς τους φορείς υλοποίησης των Προγραμμάτων της Πολιτικής Συνοχής η Επιτροπή εξέδωσε κατευθυντήριο έγγραφο για τους Όρους Αναφοράς των Αξιολογήσεων Επιπτώσεων⁴⁰. Σύμφωνα με αυτό, οι αξιολογήσεις επιπτώσεων θα μπορούσαν να περιέχουν τις ακόλουθες ερωτήσεις:

- **Ποια αλλαγή μπορεί να παρατηρηθεί σε σχέση με τους στόχους της παρέμβασης;**
- **Σε ποιο βαθμό μπορούν οι αλλαγές που παρατηρούνται να αποδοθούν στην παρέμβαση;**
- **Υπάρχουν ακούσιες επιπτώσεις;**
- **Ποιοι μηχανισμοί παρήγαγαν την επίπτωση; Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά αυτών των μηχανισμών;**

Το Κατευθυντήριο έγγραφο (όπως είναι αναμενόμενο βάσει του χρονικού περιορισμού που θέτει το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης τους και το οποίο αναλύθηκε παραπάνω) προσδιορίζει ένα περισσότερο θεωρητικό (ποιοτικό) πλαίσιο αξιολόγησης (theory based) παρά μια στηριζόμενη σε ποσοτικά δεδομένα ανάλυση (evidence based). Σύμφωνα με το έγγραφο:

Οι αξιολογήσεις με βάση τη θεωρία θα πρέπει να απαντούν σε ερωτήσεις σχετικά με το πώς και γιατί ένα πρόγραμμα έχει ή δεν έχει αντίκτυπο. Μια θεωρητική προσέγγιση θα διερευνήσει την αιτιώδη συνάφεια που συνδέει τις εισροές, τις δραστηριότητες και τις εκροές με τις επιπτώσεις. Ο κύριος στόχος του είναι να εξηγήσει γιατί συνέβη μια δεδομένη αλλαγή και πώς

³⁸ 1η Έκθεση αξιολόγησης κατά την διάρκεια.

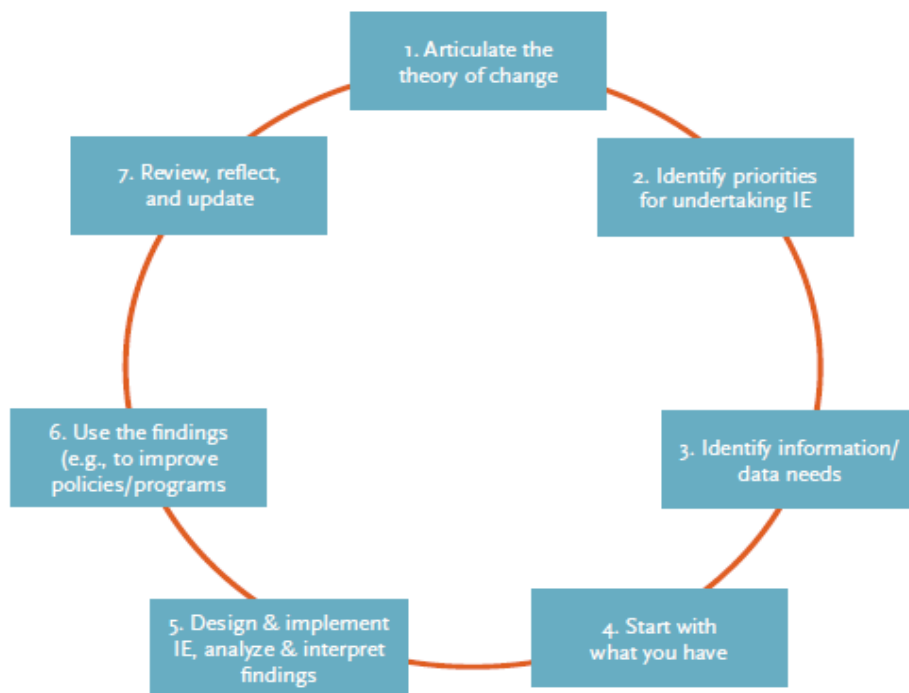
³⁹ PERFORMANCE FRAMEWORK ISSUES raised by the GR authorities, HORIZONTAL ISSUES, 28/4/2018 document of National Coordination Authority

⁴⁰ EC, 2013 Guidance for the Terms of Reference for Impact Evaluations

μια παρέμβαση προκάλεσε αυτή την αλλαγή. Έτσι, μια θεωρητική προσέγγιση θα εξετάσει με ακρίβεια όλες τις υποθέσεις που αποτελούν τη βάση του αιτιώδους δεσμού. Ο Αξιολογητής θα προσδιορίσει μεθόδους που θα χρησιμοποιηθούν για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τους αιτιώδεις συνδέσμους, τι συμβαίνει στην πράξη, αλλαγή συμπεριφοράς κλπ. Τέτοιες μπορεί να περιλαμβάνουν έρευνες, συνεντεύξεις, ομάδες εστίασης, μελέτες περιπτώσεων κλπ.

Η Οργάνωση της ΑΕ προσδιορίζεται στα μεθοδολογικά βήματα που παρουσιάζονται στο παρακάτω διάγραμμα.

Εικόνα 1: Βήματα Αξιολόγησης Επιπτώσεων (πηγή: Patricia J. Rogers 2012)

Αρχικό στάδιο μιας ΑΕ είναι η διάρθρωση της **Θεωρίας της Αλλαγής (ΘΤΑ)** η οποία σύμφωνα με το κατευθυντήριο έγγραφο: *αποτελεί τη βάση της αξιολόγησης της παρέμβασης, είτε είναι ρητή είτε υπονοείται. Αυτό μπορεί να γίνει με ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, συνεντεύξεις και έρευνες.*

Στην γενική περίπτωση η Θεωρία της Αλλαγής σχετίζεται άλλα δεν ταυτίζεται με το μοντέλο της Λογικής της Παρέμβασης (ΛΤΠ) βάσει της οποίας έχουν καταρτιστεί τα Προγράμματα της Προγραμματικής Περιόδου 2014 - 2020. Κύρια διαφορά μεταξύ τους είναι ότι, η ΛΤΠ απεικονίζει γραφικά τα στοιχεία του προγράμματος και βοηθά τους ενδιαφερόμενους να προσδιορίσουν με σαφήνεια τα αποτελέσματα, τις εισροές και τις δραστηριότητες ακολουθώντας την Λογική Σχέση Ανάγκη -> Στόχος -> Δράση -> Αποτέλεσμα. Από την άλλη η ΘΤΑ εστιάζει στο πώς και το γιατί οι δράσεις δημιουργούν το συγκεκριμένο αποτέλεσμα και πώς αυτό συμβάλει στην επίτευξη των στόχων (αλλαγή). **Η "ανασύσταση" της Θεωρίας της Αλλαγής στο πλαίσιο των ΕΠ θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο του Συμβούλου Αξιολόγησης Επιπτώσεων και πρώτο παραδοτέο της εν λόγω αξιολόγησης.** Σύμφωνα με τους Οδηγούς των κυριοτέρων οργανισμών που χρησιμοποιούν τεχνικές ΑΕ (Παγκόσμια Τράπεζα, ΟΟΣΑ, UNDP) συνιστάται η διάρθρωση της ΘΤΑ να γίνεται με συμμετοχικές διαδικασίες. Σύμφωνα επίσης με την βιβλιογραφία εάν η θεωρία της αλλαγής

αναπτύσσεται μόνο από έναν ειδικό Αξιολογητή που βασίζεται εκτενώς στην τεκμηρίωση των δεδομένων του συστήματος παρακολούθησης και των ενδιάμεσων αξιολογήσεων, μπορεί να μην υπάρχει ιδιοκτησία του μοντέλου, άλλα και να μην μπορούν να γίνουν διακριτές οι ακούσιες επιπτώσεις. Μπορεί συνεπώς να μην αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα του τι συμβαίνει. Ενδείκνυται λοιπόν, όπου είναι δυνατόν, να εμπλέκονται το προσωπικό του τομέα και ορισμένοι άλλοι βασικοί ενδιαφερόμενοι φορείς στην ανάπτυξη της ΘΤΑ. Στην διαδικασία αυτή είναι **κρίσιμος ο ρόλος του Αξιολογητή, ως ενεργού διαμεσολαβητή και συντονιστή**. Μερικές φορές μπορεί να υπάρχουν διαφορετικές απόψεις για το πώς ένα πρόγραμμα μπορεί να αναμένεται να "λειτουργήσει", με αποτέλεσμα εναλλακτικές θεωρίες αλλαγής. Αυτό μπορεί να υποδηλώνει ερωτήματα που πρέπει να διερευνηθούν από τα συστήματα παρακολούθησης και την κατά την διάρκεια αξιολόγηση, ίσως πριν από την πραγματοποίηση της πραγματικής αξιολόγησης επιπτώσεων⁴¹.

Επόμενο βήμα μετά την διατύπωση της ΘΤΑ είναι η αναγνώριση των προτεραιοτήτων της ΑΕ. Όπως το έγγραφο της επιτροπής διευκρινίζει: *"ο στόχος της αξιολόγησης αντικατοπτρίζει το τι υπάρχει πρόθεση να αξιολογηθεί....Μπορεί να είναι δυνατό να ποσοτικοποιηθούν οι επιπτώσεις ή / και να αναλυθούν οι μηχανισμοί που παράγουν τον αντίκτυπο. Δεν πρέπει να υπάρχουν περισσότεροι από δύο ή τρεις στόχοι. Γενικά, συνιστάται να ερευνηθούν μερικά ζητήματα εις βάθος αντί να εξεταστεί επιφανειακά ένα ευρύτερο σύνολο επιπτώσεων. Το πεδίο εφαρμογής οριοθετεί την εστίαση της αξιολόγησης. Λεπτομέρειες εδώ θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν την χρονική περίοδο, τη γεωγραφική και θεματική κάλυψη της αξιολόγησης, τις ομάδες στόχους και τα θέματα που πρόκειται να ληφθούν υπόψη. Το εύρος της αξιολόγησης πρέπει να είναι ρεαλιστικό δεδομένου του χρόνου και των διαθέσιμων πόρων.*

Η εκτίμηση των επιπτώσεων του ΕΠ θα στηριχθεί στην χρήση Μικτών Μεθόδων (Mixed Methods - MM). Οι μεικτές μέθοδοι συνδυάζουν την χρήση διαφόρων συνδυασμών ποσοτικών και ποιοτικών προσεγγίσεων που προσαρμόζονται ανάλογα του υπό διερεύνηση ερωτήματος και της διαθεσιμότητας των στοιχείων. Σύμφωνα με την βιβλιογραφία μια αξιολόγηση επιπτώσεων μπορεί να περιέχει τις ακόλουθες μεθόδους⁴²:

Πίνακας 27 Ποσοτικές και ποιοτικές τεχνικές που χρησιμοποιούνται στην αξιολόγηση των επιπτώσεων.

Ποσοτικές Μέθοδοι	Ποιοτικές Μέθοδοι
<ul style="list-style-type: none"> Δομημένες έρευνες σε νοικοκυριά, επιχειρήσεις, χρήστες υπηρεσιών κ.λπ. Οδηγοί παρατήρησης Μετρήσεις μικροοικονομικών μεγεθών – οικονομικές αναλύσεις Κοινωνικομετρικές αναλύσεις^{43*} Αυτόματοι μετρητές (π.χ. άτομα που εισέρχονται σε ένα κτίριο) GIS (δημιουργία και ανάλυση χαρτών)	<ul style="list-style-type: none"> Σε βάθος συνεντεύξεις Βασικοί πληροφοριοδότες Παρακολούθηση συμμετεχόντων / μη συμμετεχόντων * Μελέτες περιπτώσεων Συνεντεύξεις εξόδου πελάτη (χρήστη) * Μελέτες προσομοίωσης Καταγραφή εικόνας ή ήχου * Ανάλυση εγγράφων *

⁴¹ Τέτοιες περιπτώσεις αναφέρονται στο κεφάλαιο ΣΤ.2 και την τελευταία στήλη του Πίνακα 4

⁴² Chen, H. (2005) Practical Program Evaluation: Assessing and improving planning, implementation, and effectiveness. Sage Publications

⁴³ Τεχνικές έρευνας για τη μελέτη του σχηματισμού ομάδων, τον τρόπο διάδοσης των πληροφοριών, τον προσδιορισμό των ηγετών της κοινής γνώμης και άλλων μορφών κοινωνικής οργάνωσης σε μια κοινότητα ή ομάδα.

<ul style="list-style-type: none"> • Ανάλυση δεδομένων εισόδου – εξόδου ΟΠΣ Προγράμματος, • Ανασκόπηση στατιστικών και διοικητικών των δεδομένων (στατιστικές επετηρίδες, μητρώα φορέων κλπ)*	<ul style="list-style-type: none"> • Αρχιτεκτονικά στοιχεία • Ομαδικές συνεντεύξεις * • Τεχνικές συμμετοχικών ομάδων (π.χ. πιο σημαντική αλλαγή) • Έρευνες στο Διαδίκτυο*
*Τεχνικές που μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά. Τοποθετούνται στη στήλη όπου χρησιμοποιούνται πιο συχνά.	

ΣΤ.1. Εκτίμηση της συμβολής του ΕΠ στους Ειδικούς Στόχους του Προγράμματος

Η εκτίμηση συμβολή του Ε.Π. στους ειδικούς στόχους με βάση την πορεία υλοποίησης των δεικτών αποτελέσματος, τις δράσεις που υλοποιούνται στο πλαίσιο του Ε.Π. και το ευρύτερο μακροοικονομικό, κοινωνικό και περιβαλλοντικό πλαίσιο, δεν αποσκοπεί σε μια επαναδιατύπωση των ευρημάτων των ως τώρα εκπονούμενων αξιολογήσεων, αλλά στην εξεύρεση των παραγόντων που θα κάνουν εφικτή την αποτύπωση του αντίκτυπου της υλοποίησης των παρεμβάσεων του Προγράμματος.

Οι παρεμβάσεις του ΕΠ ΠΚΜ 2014 μπορεί να είναι ουδέτερες, θετικές ή αρνητικές στο κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό σύστημα της Περιφέρειας. Σε γενικές γραμμές πέρα από τον τομέα του περιβάλλοντος όπου η εκτίμηση των επιπτώσεων του ΕΠ αποτέλεσε ειδικό αντικείμενο της ΣΜΠΕ, οι δράσεις θεωρείται (σε ex ante επίπεδο) ότι θα έχουν θετικό πρόσημο στους τομείς της οικονομίας και της κοινωνίας. Ωστόσο αυτό μπορεί να μην ισχύσει όταν υπάρχουν ακούσιες επιπτώσεις κατά την υλοποίηση. Για παράδειγμα ένα καθεστώς ενίσχυσης με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά (κατηγορίες ενέργειας, χωρικές συγκεντρώσεις) μπορεί να προκαλέσει έναν αναπροσανατολισμό των επενδύσεων με αποτέλεσμα να χαθούν άλλες επενδυτικές ευκαιρίες ή να δημιουργηθεί μια χωρική συγκέντρωση των επενδύσεων που θα οδηγήσει στην αποδυνάμωση μίας άλλης περιοχής. Στην γενική περίπτωση οι ακούσιες επιπτώσεις δεν είναι δυνατό να προσδιοριστούν πριν την υλοποίηση και κατά συνέπεια θα προσδιοριστούν και ποιοτικά από τις ίδιες τις Αξιολογήσεις Επιπτώσεων.

Ποιοτικά, βάσει και της ex ante αξιολόγησης, οι αναμενόμενες επιπτώσεις ανά τομέα εκτιμάται ότι θα είναι:

- Οικονομία: Αύξηση κύκλου εργασιών / εξαγωγών / ΑΠΑ ως τελικό αποτέλεσμα της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας και της αύξησης της επιχειρηματικότητας και σε περιφερειακό επίπεδο η αύξηση του ΑΕΠ και η βελτίωση της θέσης της ΠΚΜ ως προς την οικονομική της σύγκληση.
- Κοινωνία: Η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης (μείωση φτώχειας, βελτίωση παροχής υπηρεσιών γενικά ή/και προς ειδικές ομάδες), η αύξηση της απασχόλησης (γενική και ειδικών ομάδων πληθυσμού), και εν τέλει η βελτίωση των δημογραφικών τάσεων με την συγκράτηση πληθυσμού
- Περιβάλλον: η βελτιστοποίηση της διαχείρισης πόρων, εκροών και περιοχών.

Σε ένα περισσότερο μακροσκοπικό επίπεδο, οι αναμενόμενες επιπτώσεις από την επίτευξη κάθε Ειδικού Στόχου του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 (σε θεωρητικό πάντα επίπεδο) παρουσιάζεται αναλυτικά στον πίνακα που ακολουθεί:

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Πίνακας 28: Ενδεχόμενες κατηγορίες επιπτώσεων ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 στο πλαίσιο εφαρμογής του

Ειδικοί Στόχοι	Οικονομικές Επιπτώσεις	Κοινωνικές Επιπτώσεις	Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις
1a1 - Προώθηση εφαρμοσμένης έρευνας σε τομείς περιφερειακού ενδιαφέροντος (RIS3)	Άμεσες, μακροχρόνιες Αύξηση του κύκλου εργασιών / βελτίωση της ανθεκτικότητας της επιχειρηματικής βάσης / αύξηση επενδύσεων στην ΕΤΑ/ μείωση του κόστους παραγωγής / αύξηση της ΑΠΑ..	Άμεσες, μακροχρόνιες αύξηση της απασχόλησης και την βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών της Έμμεσες Συγκράτηση νέων, βελτίωση βιοτικού επιπέδου - εισοδήματος εργαζομένων / επιχειρηματιών	Άμεσες Ενίσχυση παραγωγικής καινοτομίας που στοχεύουν στην εξοικονόμηση και την κυκλική οικονομία. Έμμεσες Μείωση αποτυπώματος περιφερειακής οικονομίας;
1b1 - Προαγωγή επενδύσεων για ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3)			
1b2 - Δημιουργία μόνιμων συνεργατικών μηχανισμών μεταξύ ερευνητικών μονάδων και επιχειρήσεων και μεταξύ επιχειρήσεων για προώθηση εφαρμοσμένης έρευνας (τομείς RIS3) και μεταφορά γνώσης και τεχνολογίας.			
2b1 - Αύξηση της προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ	Άμεσες, μακροχρόνιες Μείωση κόστους - χρόνου παραγωγής / αύξηση πελατολογίου (κύκλου εργασιών)	Άμεσες, μακροχρόνιες Βελτίωση των ψηφιακών ικανοτήτων των κατοίκων, βελτίωση της ψηφιακής προσβασιμότητας / ενσωμάτωσης, βελτίωση της παροχής κοινωνικών και διοικητικών υπηρεσιών, ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας.	Άμεσες Βελτίωση της διαχείρισης των πόρων / χώρων / ροών, μείωση των μετακινήσεων για την εξυπηρέτηση των πολιτών.
2b2 - Ενδυνάμωση της χρήσης ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις της ΠΚΜ			
2c1 - Διεύρυνση της προσφοράς υπηρεσιών ΤΠΕ από Δημόσιους Φορείς Περιφερειακής κλίμακας	Άμεσες, μακροχρόνιες Παραγωγή εξωτερικών οικονομιών προς κατοίκους, επισκέπτες και επιχειρήσεις		
3a1 - Αύξηση των νέων εταιρειών έντασης τεχνολογίας και καινοτομίας σε κλάδους διεθνώς εμπορευσίμων προϊόντων και υπηρεσιών	Άμεσες, μακροχρόνιες Αύξηση παραγωγικής βάσης / αύξηση του κύκλου εργασιών / βελτίωση ανταγωνιστικότητας επιχειρήσεων / μείωση του κόστους παραγωγής / αύξηση της ΑΠΑ.	Άμεσες, μακροχρόνιες αύξηση της απασχόλησης και την βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών της Έμμεσες Συγκράτηση νέων, βελτίωση βιοτικού επιπέδου - εισοδήματος εργαζομένων / επιχειρηματιών	Άμεσες Πράσινη επιχειρηματικότητα, ενίσχυση παραγωγικής καινοτομίας που στοχεύουν στην εξοικονόμηση και την κυκλική οικονομία. Έμμεσες Μείωση αποτυπώματος περιφερειακής οικονομίας;
3c1 - Αύξηση του ρυθμού εισαγωγής νέων / βελτιωμένων προϊόντων και υπηρεσιών των ΜΜΕ			
3d1 - Αύξηση της παραγωγικότητας και του εξωστρεφούς προσανατολισμού των ΜΜΕ			

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Ειδικοί Στόχοι	Οικονομικές Επιπτώσεις	Κοινωνικές Επιπτώσεις	Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις
Αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και αξιοποίηση ανανεώσιμων μορφών ενέργειας σε δημόσια κτίρια και δημόσιες υποδομές (4c1)	Άμεσες Μείωση του κόστους κατανάλωσης ενέργειας. Έμμεσες Νέες δεξιότητες / αλυσίδα αξίας στον κλάδο.	Άμεσες Μείωση του κόστους διαβίωσης σε ευπαθείς ομάδες. Έμμεσες Αύξηση της απασχόλησης και βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών της.	Άμεσες Μείωση ενεργειακού αποτυπώματος της Περιφέρειας.
Προώθηση της Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (4e1)	Άμεσες Η μείωση του χρόνου και του κόστους μετακινήσεων με θετικές επιπτώσεις στην παραγωγή και στο εισόδημα των πολιτών. Έμμεσες Βελτίωση της ελκυστικότητας των αστικών κέντρων για την εγκατάσταση επιχειρήσεων.	Άμεσες Η αναβάθμιση της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος, της υγείας και της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Έμμεσες Περιορισμός της εξάρτησης μετακινήσεων από ΙΧ αυτοκίνητα / ενίσχυση προτύπων ζωής μη καταναλωτικού χαρακτήρα	Άμεσες Μείωση της αστικής ρύπανσης (ατμοσφαιρικής, θορύβου) στις μεγάλες πόλεις. Ενίσχυση περιβαλλοντικής συνείδησης κατοίκων
Ενίσχυση της πρόληψης και των δυνατοτήτων αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών σε ζώνες υψηλού κινδύνου (5a1)	Άμεσες Προστασία παραγωγικών δραστηριοτήτων από την έκθεση σε κινδύνους (μείωση επιχειρηματικού κινδύνου). Πρόληψη από τον κίνδυνο απώλειας περιουσιών εξαιτίας φυσικών καταστροφών. Περιορισμός του κινδύνου για καταστροφές σε φυσικούς πόρους.	Άμεσες Μείωση της τρωτότητας οικιστικών περιοχών. Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων εξαιτίας του περιορισμού της επικινδυνότητας από φυσικές καταστροφές. Βελτίωση της ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης των πολιτών για την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων.	Άμεσες Η άμβλυνση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, στο φυσικό περιβάλλον. Περιορισμός της απώλειας φυσικών βιοτόπων, προστασία των παράκτιων οικοσυστημάτων καθώς και των ακτών.
Βελτίωση της διαχείρισης των υδάτινων πόρων και ανάπτυξη των σχετικών υποδομών (6b1)	Άμεσες Μείωση του κόστους εξαιτίας περιορισμού των απωλειών ύδατος. Έμμεσες Βελτίωση της ελκυστικότητας (ικανότητας) των τουριστικών περιοχών.	Άμεσες Βελτίωση της πρόσβασης σε υδατικούς πόρους ευπαθών ομάδων και βελτίωση της ποιότητας ζωής και των συνθηκών διαβίωσης / υγιεινής.	Άμεσες Προστασία και βελτίωση ποιοτικής και ποσοτικής κατάστασης υδατικών συστημάτων. Μακροπρόθεσμη Διασφάλιση υδάτινου ισοζυγίου, ποιότητας και ποσότητας πόσιμου ύδατος.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Ειδικοί Στόχοι	Οικονομικές Επιπτώσεις	Κοινωνικές Επιπτώσεις	Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις
Προστασία και ανάδειξη του οικοπολιτιστικού αποθέματος (6c1)	Άμεσες Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας / οικονομικών αποτελεσμάτων τουρισμού. Έμμεσες Αύξηση της επισκεψιμότητας των φυσικών και πολιτιστικών πόρων. Επίδραση στην ζήτηση προϊόντων της Περιφέρειας.	Άμεσες Βελτίωση της καλλιέργειας και της διατήρησης της πολιτιστικής ταυτότητας των κατοίκων και της πρόσβασης ευπαθών ομάδων σε υπηρεσίες πολιτισμού – αναψυχής. Έμμεσες Αναμενόμενη μείωση της ανεργίας.	Άμεσες Βελτίωση της προστασίας των πολιτιστικών πόρων. / Αύξηση πιέσεων προς πολιτιστικούς πόρους (-)
Βελτίωση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος με έμφαση στην προστασία της βιοποικιλότητας (6d1)	Έμμεσες Αύξηση της επισκεψιμότητας σε προστατευόμενες περιοχές - επίδραση στην ζήτηση πιστοποιημένων προϊόντων που παράγονται σε προστατευόμενες περιοχές. Εξωτερικές οικονομίες προς επιχειρήσεις από οικοσυστημικές υπηρεσίες	Έμμεσες Βελτίωση των δυνατοτήτων αναψυχής και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης των κατοίκων της Περιφέρειας εξαιτίας ανάδειξης των προστατευόμενων περιοχών. Συμβολή στην τοπική απασχόληση.	Άμεσες Βελτίωση προστασίας φυσικών οικοσυστημάτων Έμμεσες Βελτίωση της προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή και τον μετριασμό των επιπτώσεων της
Ανάπλαση και αναζωογόνηση υποβαθμισμένων αστικών περιοχών και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος (6ε1)	Άμεσες Αύξηση Επιχειρηματικότητας, Ανάπτυξη δεξιοτήτων / αλυσίδας αξίας, μείωση του εξωτερικού κόστους των επιχειρήσεων (καλύτερη λειτουργική οργάνωση τοπικού σχήματος). Αύξηση / Αναβάθμιση της επιχειρηματικότητας σε αστικές περιοχές. Έμμεσες Διάχυση αποτελεσμάτων οικονομικής δραστηριότητας στον αστικό χώρο	Άμεσες Βελτίωση της προσβασιμότητας μέσω της προστασίας και επέκτασης δημόσιων ελεύθερων χώρων. Βελτίωση / Αύξηση της παροχής υπηρεσιών προς ευπαθείς (και άλλες) ομάδες πληθυσμού. Έμμεσες Καταπολέμηση της φτώχειας και βελτίωση της ελκυστικότητας των αστικών κέντρων ως τόπου εργασίας και κατοικίας.	Άμεσες Η μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και του θορύβου στα αστικά κέντρα. Η αποκατάσταση μολυσμένων περιοχών και η αξιοποίηση εγκαταλειμμένων κτιρίων.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Ειδικοί Στόχοι	Οικονομικές Επιπτώσεις	Κοινωνικές Επιπτώσεις	Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις
Ολοκλήρωση έργων μεταφορικών υποδομών σχετικών με το ΔΕΔ-Μ	Άμεσες Μείωση του μεταφορικού κόστους ατόμων και προϊόντων Βελτίωση προσβασιμότητας σε τουριστικούς προορισμούς	Άμεσες Βελτίωση / Αύξηση της παροχής υπηρεσιών προς ευπαθείς (και άλλες) ομάδες πληθυσμού (αύξηση της προσβασιμότητας σε βασικές υπηρεσίες). Μείωση του χρόνου πρόσβασης σε άτομα που βρίσκονται σε έκτακτη ανάγκη Μείωση των ατυχημάτων και του κόστους τους	Άμεσες Αύξηση ζήτησης μεταφορικού έργου (-) / μείωση κατανάλωσης καυσίμων λόγω βελτίωσης προσβασιμότητας (+) Έμμεσες Κατακερματισμός τοπίου από έργα υποδομής
Ολοκλήρωση ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου και σύνδεση αυτού με ΔΕΔ-Μ			
Διείσδυση του φυσικού αερίου σε αστικές και βιομηχανικές περιοχές	Άμεσες Μείωση κόστους θέρμανσης σε νοικοκυριά και κόστους λειτουργίας σε επιχειρήσεις	Άμεσες Μείωση του κόστους διαβίωσης σε νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα	Έμμεσες Μείωση ενεργειακού αποτυπώματος περιφέρειας
Αύξηση αριθμού νέων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων καινοτόμων επιχειρήσεων	Άμεσες Μεγέθυνση επιχειρηματικής βάσης, αύξηση απασχολησιμότητας. Έμμεσες Ενίσχυση πιθανοτήτων δημιουργίας καινοτόμων επιχειρήσεων.	Άμεσες Ενίσχυση της απασχολησιμότητας. Μείωση της ανεργίας. Βελτίωση της περιφερειακής ανάπτυξης. Συγκράτηση των νέων, βελτίωση της κοινωνικής συνοχής, βελτίωση του επιπέδου ζωής ευπαθών ομάδων.	Έμμεσες Αύξηση της προστασίας οικοσυστημάτων των πόρων και ευπαθών περιοχών (Καλύτερη κατανόηση και εφαρμογή πρακτικών προστασίας του περιβάλλοντος)
Ανάπτυξη νέων γνώσεων εξειδίκευσης και δεξιοτήτων σε τομείς υψηλού περιφερειακού ενδιαφέροντος	Έμμεσες Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας λόγω είτε της βελτίωσης των δεξιοτήτων του προσωπικού είτε της παροχής βραχυχρόνιων ενισχύσεων της εργασίας	Άμεσες, μακροχρόνιες Αύξηση της απασχόλησης και την βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών της, Συγκράτηση νέων, μείωση της γήρανσης και την καταπολέμηση της φτώχειας	Έμμεσες Αύξηση της προστασίας οικοσυστημάτων των πόρων και ευπαθών περιοχών (Καλύτερη κατανόηση και εφαρμογή πρακτικών προστασίας του περιβάλλοντος)
Βελτίωση υποδομών και υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υποδομών σε αστικές και μειονεκτικές περιοχές και διευκόλυνση της πρόσβασης σ' αυτές ευπαθών κοινωνικών ομάδων	Έμμεσες μακροχρόνιες Οικονομική εξοικονόμηση μέσω της τόνωσης της πρόληψης στην υγεία.	Άμεσες Βελτίωση / Αύξηση παροχής υπηρεσιών προς ευπαθείς (και άλλες) ομάδες πληθυσμού (αύξηση προσβασιμότητας σε βασικές υπηρεσίες). Μείωση κόστους διαβίωσης ομάδων	

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Ειδικοί Στόχοι	Οικονομικές Επιπτώσεις	Κοινωνικές Επιπτώσεις	Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις
Προώθηση επενδύσεων επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομία	Άμεσες, μακροχρόνιες Αύξηση επιχειρηματικότητας. Ενίσχυση της απασχολησιμότητας. Μείωση της ανεργίας. Περιφερειακή κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη	Άμεσες, μακροχρόνιες Βελτίωση της ποιότητας ζωής ευπαθών ομάδων. Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Περιφερειακή κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη	Έμμεσες Ανάπτυξη κοινωνικής επιχειρηματικότητας σε «πράσινους» τομείς
Ενίσχυση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας για ευπαθείς ομάδες πληθυσμού που απειλούνται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό	Άμεσες Ενίσχυση της απασχολησιμότητας. Μείωση της ανεργίας	Άμεσες Βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών της απασχόλησης της γυναικείας απασχόλησης.	
Βελτίωση της πρόσβασης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων στην εκπαίδευση, στην απασχόληση και στην τοπική κοινωνική ζωή	Άμεσες Μεγέθυνση του οικονομικού συστήματος. Μείωση της ανεργίας	Άμεσες, μακροχρόνιες Αύξηση της απασχόλησης και βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών της (σε ειδικές ομάδες), Καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού	
Περιορισμός των διακρίσεων που υφίστανται οι ευπαθείς ομάδες πληθυσμού στην εκπαιδευτική διαδικασία και στην καθημερινή τους διαβίωση	Άμεσες Μεγέθυνση του οικονομικού συστήματος. Μείωση της ανεργίας	Άμεσες Καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Βελτίωση του επιπέδου καθημερινής διαβίωσης	
Προαγωγή της πρόσβασης κοινωνικά ευπαθών ομάδων σε υπηρεσίες υγείας / πρόνοιας / κοινωνικής φροντίδας	Άμεσες Οικονομική εξοικονόμηση μέσω της τόνωσης της πρόληψης στην υγεία.	Άμεσες, μακροχρόνιες Βελτίωση / Αύξηση της παροχής υπηρεσιών προς ευπαθείς (και άλλες) ομάδες πληθυσμού (αύξηση της προσβασιμότητας σε βασικές υπηρεσίες). Αύξηση της προσβασιμότητας σε βασικές υπηρεσίες). Ανάπτυξη λογικής αποϊδρυματοποίησης.	

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Ειδικοί Στόχοι	Οικονομικές Επιπτώσεις	Κοινωνικές Επιπτώσεις	Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις
Αξιοποίηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας για την ένταξη στην αγορά εργασίας ευπαθών ομάδων του πληθυσμού	Άμεσες, μακροχρόνιες Αύξηση επιχειρηματικότητας. Ενίσχυση της απασχολησιμότητας. Μείωση της ανεργίας. Περιφερειακή κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη	Άμεσες, μακροχρόνιες Βελτίωση της ποιότητας ζωής ευπαθών ομάδων. Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Περιφερειακή κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη	
Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών	Άμεσες Μείωση της ανεργίας. Περιφερειακή κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη	Άμεσες Βελτίωση της ποιότητας ζωής ευπαθών ομάδων. Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Περιφερειακή κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη	Έμμεσες Αύξηση της προστασίας οικοσυστημάτων των πόρων και ευπαθών περιοχών (Καλύτερη κατανόηση και εφαρμογή πρακτικών προστασίας του περιβάλλοντος)
Ανάπτυξη σύγχρονων υποδομών εκπαίδευσης	Έμμεσες Μείωση σχολικής διαρροής και βελτίωση του επιπέδου του εργατικού δυναμικού Δυστητική αύξηση της ελκυστικότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε βαλκανικές γειτονικές χώρες.	Άμεσες Αύξηση της παροχής υπηρεσιών προς ευπαθείς (και άλλες) ομάδες πληθυσμού.	Έμμεσες Μείωση ενεργειακού αποτυπώματος περιφέρειας λόγω περιορισμού κινητικότητας

ΣΤ.1.1. Συμβολή των δράσεων υλοποίησης του ΕΠ στους Ειδικούς Στόχους και στην εξέλιξη των δεικτών αποτελέσματος.

Η πορεία εξέλιξης των δεικτών αποτελέσματος καταγράφεται μέσα από την μεταβολή των τιμών βάσης που χρησιμοποιήθηκαν για την στοχοθεσία του ΕΠ, με την χρήση των Πλέον Πρόσφατων Διαθέσιμων (ΠΠΔ) τιμών. Στην γενική περίπτωση, η εικόνα που παρέχεται για την πορεία υλοποίησης των δεικτών αποτελέσματος αντικατοπτρίζει την εξέλιξη των μεγεθών σε ένα χρονικό διάστημα δύο ως τριών ετών μετά από αυτή που παρουσιάστηκε από το ΕΠ με τις τιμές βάσης το 2014. Η εικόνα ωστόσο αυτή (όπως και οι τιμές βάσης) απέχει χρονικά από την "σημερινή" κατάσταση, καθώς πολλά από τα στατιστικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται ως δείκτες αποτελέσματος παρουσιάζουν χρονική υστέρηση για την συλλογή και επεξεργασία τους που μπορεί να φτάνει και τα τρία χρόνια (π.χ. δαπάνες ΕΤΑ). Στην γενική περίπτωση η "ΠΠΔ τιμή" του δείκτη αποτελέσματος που παρουσιάζεται παρακάτω αφορά παρατηρήσεις της περιόδου 2015-2016. Αυτό συνεπάγεται ότι (ειδικά για τα έργα του ΕΤΠΑ) η επίδραση του προγράμματος στην πορεία εξέλιξης των δεικτών, ακόμα και για τις ελάχιστες πράξεις που είχαν κατά την περίοδο εκείνη ξεκινήσει, είναι πρακτικά μηδενική. Το γεγονός αυτό από την μία περιορίζει την ανάλυση και κατανόηση του τρόπου συμβολής του ΕΠ στους ειδικούς στόχους και την πορεία μεταβολής των αποτελεσμάτων, από την άλλη όμως παρέχει μια βάση σχολιασμού για την "φυσική" (ή πιο σωστά χωρίς την επίδραση του ΕΠ) εξέλιξη των μεγεθών η οποία μπορεί μελλοντικά να αποδειχθεί ιδιαίτερα χρήσιμη κατά την κατανόηση των επιπτώσεων του ΕΠ μετά την υλοποίηση των δράσεων.

Ο παρακάτω πίνακας εστιάζει στην επισκόπηση της συμβολής του ΕΠ στις τιμές των δεικτών αποτελέσματος, στα αναμενόμενα αποτελέσματα (στην γενική περίπτωση ο δείκτης συνδέεται με ένα εξ αυτών) που σηματοδοτούν την επίτευξη του ειδικού Στόχου. Παράλληλα σχολιάζονται συνοπτικά οι παράγοντες του πλαισίου που έχουν επιδράσει στην προκύπτουσα μεταβολή και σημειώνονται τα Λοιπά Μέσα (κυρίως άλλα προγράμματα του ΕΣΠΑ) που επιδρούν στην διαμόρφωση του αποτελέσματος. Η ανάλυση πέρα από την Πλέον Πρόσφατη Διαθέσιμη (ΠΠΔ) Τιμή λαμβάνει υπόψη και την περιοδική διακύμανση στην χρονοσειρά των τιμών κατά το διάστημα από την τιμή βάσης ως αυτή.

Η εκτίμηση της συμβολής του ΕΠ στην παρούσα φάση, λόγω της σχετικά μικρής επίτευξης εκροών, είναι κυρίως ποιοτική και εστιάζει στην παρουσίαση της σύνδεσης των εκροών με το αποτέλεσμα. Όπως θα φανεί παρακάτω η ποσοτικοποίηση της συμβολής του ΕΠ στους δείκτες αποτελέσματος πολλές φορές δεν είναι εφικτή, άλλα και σκόπιμη, είναι ωστόσο (όπως τονίζει και το Κατευθυντήριο Έγγραφο) δυνατό να προσδιοριστούν οι μηχανισμοί που επιτυγχάνεται η αλλαγή. Η ανάλυση αυτή και για τις δύο περιπτώσεις, συμπληρώνεται με τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο επόμενο κεφάλαιο, όπου παρουσιάζονται οι μέθοδοι υπολογισμού των Επιπτώσεων του ΕΠ σε κάθε ΕΣ.

Πίνακας 29: Αποτίμηση της Συμβολής του ΕΠ ΠΠΚΜ στην επίτευξη των ΕΣ και την υλοποίηση των δεικτών αποτελεσμάτων.

Ειδικός Στόχος	Αναμενόμενο Αποτέλεσμα	Δείκτης Αποτελέσματος	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	Π.Π.Δ. Τιμή*	Εκτίμηση Συμβολής ΕΠ ΠΠΚΜ στον ΕΣ / Προσδιορισμός αλλαγών πλαισίου	Λοιπά Μέσα που ενδεχόμενα συμβάλουν στην διαμόρφωση του αποτελέσματος	Μεθοδολογία υπολογισμού συμβολής ΕΠ
1a1 Προώθηση εφαρμοσμένης έρευνας σε τομείς περιφερειακού ενδιαφέροντος (RIS3)..	Ενδυνάμωση των περιφερειακών ερευνητικών δομών και υποδομών - Αξιοποίηση του ερευνητικού δυναμικού προς όφελος της περιφερειακής οικονομίας. - Αύξηση των εισροών νέας γνώσης στους οικονομικούς κλάδους έξυπνης εξειδίκευσης. - Αύξηση δημόσιας δαπάνης για ΕΤΑΚ	T1309 Επιστημονικές Δημοσιεύσεις ανά Έτος	3.227 (2013)	3.800		Καθ' όλη την επιλέξιμη περίοδο (2014-2018) η συμβολή του ΕΠ ΠΚΜ είναι μηδενική. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΕΚΤ(2018) ⁴⁴ την περίοδο 2010-2014 σε περιφερειακό επίπεδο μόνο το 19,4% των δημοσιεύσεων κατατάσσονταν στον τομέα της μηχανικής & τεχνολογίας που μπορεί να συσχετιστεί άμεσα με την επίδραση των Δράσεων του ΕΠ. Πέρα από τον δείκτη αποτελέσματος, η ενεργοποίηση των δράσεων του ΕΣ1a1 αναμένεται να προσμετρηθεί στα στοιχεία δαπανών ΕΤΑ ως προς Ποσοστό του ΑΕΠ" άθροισμα δαπανών Κρατικού Τομέα και Τομέα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης). Η τιμή του σχετικού στατιστικού σύμφωνα με την EUROSTAT/ΕΛΣΤΑΤ είναι 0,68% (79,6% συνολικών δαπανών ΕΤΑ).	ΕΠΑΝΕΚ 14-20, Δράσεις: 03- 1a- 3.1- 01: Ενίσχυση Υποδομών Έρευνας και Καινοτομίας 03- 1a- 3.1- 02: Δράση στρατηγικής ανάπτυξης ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων 03- 1a- 3.1- 03: Χρηματοδότηση ERC Grant Schemes 03- 1a- 3.1- 04: Competence Centers - Κέντρα Ικανοτήτων σε τομείς προτεραιότητας RIS3 HORIZON Έργα χρηματοδότησης ΕΛΚΕ - ΠΔΕ	Η εκτίμηση της συμβολής στο δείκτη αποτελέσματος μπορεί να γίνει με την συλλογή στοιχείων από τους Τελικούς Δικαιούχους μέσω ερωτηματολογίων. Οι δικαιούχοι θα πρέπει να δηλώσουν τον αριθμό και το έτος δημοσίευσης εργασιών που προέκυψαν από δραστηριότητες (ερευνητικά έργα) που υποστηρίχθηκαν από πράξεις του ΕΠ. Περαιτέρω διερεύνηση των επιπτώσεων του ΕΠ ως προς τον δείκτη αφορά την εξέταση ερωτημάτων προς τους δικαιούχους όπως: <ul style="list-style-type: none"> • Ποιός ήταν ο συνολικός αριθμός δημοσιεύσεων τους την ίδια περίοδο; (προκειμένου να υπολογιστεί το ποσοστό επίδρασης του προγράμματος) • Αν το αποτέλεσμα (δημοσίευση) προέκυψε από συνδυασμό μέσων και ποιόν; Αν η χρηματοδότηση από το ΕΠ ήταν κρίσιμη ή αν σε περίπτωση που απουσίαζε το ερευνητικό έργο θα καλυπτόταν από εναλλακτικές πηγές; • Πόσο ήταν το μέσο κόστος της δημοσίευσης; Η επίδραση του ΕΠ ΠΚΜ στην αύξηση δημόσιας Δαπάνης ΕΤΑ μπορεί να υπολογιστεί ως το ύψος των πληρωμών του ΕΠ στις δράσεις του 1a1 προς το σύνολο των Δαπανών του Κρατικού Τομέα και Τομέα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης όπως μετριέται σε διετή βάση από την ΕΛΣΤΑΤ. Για την συνολική εκτίμηση των επιπτώσεων στην οικονομία απαιτείται κατά την έρευνα πεδίου στους δικαιούχους η συλλογή πληροφορίας: <ul style="list-style-type: none"> • αν και κατά πόσο τα αποτελέσματα των έργων δημιούργησαν εμπορικά προϊόντα / υπηρεσίες; • ποιά ήταν τα έσοδα που ενδεχόμενος εισπράχθηκαν απο την εκμετάλλευση τους • ποιος είναι ο κύκλος ζωής τους Οι αξιολόγηση των επιπτώσεων της λειτουργίας του Μηχανισμού Διοίκησης - Διαχείρισης RIS μπορούν να εκτιμηθούν μέσα από μελέτη της λειτουργίας του.
1b1 - Προαγωγή επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητα ς της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3)	Αύξηση των δαπανών και των επενδύσεων των επιχειρήσεων για δραστηριότητες ΕΤΑΚ. - Ενδυνάμωση της συνεργατικής ΕΤΑΚ μεταξύ επιχειρήσεων, καθώς και μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών φορέων. - Προαγωγή της ενδογενούς ικανότητας τεχνολογικής καινοτομίας των επιχειρήσεων στους κλάδους έξυπνης εξειδίκευσης. - Αύξηση του ποσοστού των επιχειρήσεων που αναπτύσσουν προϊόντα νέα στην αγορά	T1302 - Δαπάνη Ε&Α του τομέα επιχειρήσεων (σε σχέση με το περιφερειακό ΑΕΠ)	0,16 (2011)	0,30	0,16 (2015)	Η εξέλιξη των μεγεθών (2011-2015) είναι σταθερή, ενώ δεν υπήρξε κάποια συμβολή του ΕΠ στην διαμόρφωση του Δείκτη. Η "στασιμότητα" ενδεχόμενα δικαιολογείται από τις επιπτώσεις στο οικονομικό κλίμα της Οικονομική Κρίσης κατά την εξεταζόμενη περίοδο που προφανώς περιόρισε την επενδυτική στρατηγική των επιχειρήσεων (capital controls). Η τάση αυτή θεωρείται ότι θα επηρεάσει τουλάχιστον και τις τιμές των ετών 2016, 2017 ,όπου οι ευρύτεροι οικονομικοί δείκτες παρουσίαζαν αρνητική ή σταθερή θέση. Η ενεργοποίηση πλέον των δράσεων της Επ.Π. 1β θα προσφέρει πόρους που θα μετατραπούν (μαζί με την ίδια συμμετοχή των συμμετεχόντων) σε δαπάνες για ΕΤΑ, υποστηρίζοντας την προαγωγή της καινοτομίας και την διάχυση των ερευνητικών αποτελεσμάτων. Αποτύπωση της συμβολής του ΕΠ στον δείκτη	<ul style="list-style-type: none"> • Το ΕΠΑΝΕΚ, δράσεις Επ.Π. 1β (01-1b-1.1-05, 06, 07, 09, 10) • Το Horizon 2020 (δράσεις συνεργασίας), • Ιδιοί πόροι των επιχειρήσεων • Επενδυτικός Νόμος	Η επίπτωση των δράσεων του ΕΠ στις δαπάνες Ε&Α επιχειρήσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ υπολογίζεται ποσοτικά σε ετήσια βάση ως το άθροισμα του δείκτη εκρών CO27 - <i>"Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη στον τομέα της καινοτομίας ή έργα έρευνας και ανάπτυξης"</i> (σε € για το έτος Χ) συν τη Δημόσια Δαπάνη (πληρωμές έτους Χ) των αντίστοιχων δράσεων διά του συνόλου των ετήσιων δαπανών για Ε&Α στον τομέα των επιχειρήσεων στην ΠΠΚΜ, όπως αυτός μετριέται από την ΕΛΣΤΑΤ/ EUROSTAT. Καθώς τα σχετικά δεδομένα δημοσιοποιούνται σε διετή βάση ο υπολογισμός θα γίνει για τα έτη 2019 και (ενδεχομένως) 2021, καθώς το 2017 τόσο ο δείκτης εκρών CO027, όσο και οι πληρωμές του ήταν 0. Για παράδειγμα αν υποθεθεί ότι το 2019 οι Δαπάνες για ΕΤΑ από επιχειρήσεις σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat στην ΠΚΜ είναι 50.000.0000 € ή 0,25% του ΑΕΠ, η ετήσια τιμή του δείκτη CO27 είναι 2.000.000 και οι Δ.Δ. που έχει διατεθεί 3.000.000, τότε η συμβολή του ΕΠ ΠΠΚΜ θα είναι ίση με: (2.000.000 + 3.000.0000) / 50.000.000 = 10% επί της τιμής διαμόρφωσης του δείκτη T1302 (Αντίστοιχα επίπτωση ΕΠ = 0,023% επί του ΑΕΠ).'

⁴⁴ ΕΚΤ (2018), Περιφερειακή διάσταση των δραστηριοτήτων έντασης γνώσης στην Ελλάδα, Επισκόπηση 2017. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Ειδικός Στόχος	Αναμενόμενο Αποτέλεσμα	Δείκτης Αποτελέσματος	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	Π.Π.Δ. Τιμή*	Εκτίμηση Συμβολής ΕΠ ΠΠΚΜ στον ΕΣ / Προσδιορισμός αλλαγών πλαισίου	Λοιπά Μέσα που ενδεχόμενα συμβάλουν στην διαμόρφωση του αποτελέσματος	Μεθοδολογία υπολογισμού συμβολής ΕΠ
1b2 - Δημιουργία μόνιμων συνεργατικών μηχανισμών μεταξύ ερευνητικών μονάδων και επιχειρήσεων, αλλά και μεταξύ επιχειρήσεων για την προώθηση της εφαρμοσμένης έρευνας (τομείς RIS3) και για μεταφορά γνώσης και τεχνολογίας.	Ανάπτυξη συστάδων παραγωγικών δραστηριοτήτων, κοινοπραξιών, πόλων καινοτομίας, πλατφορμών ή άλλων δομών με συμμετοχή επιχειρήσεων και ερευνητικών και εκπαιδευτικών οργανισμών. - Ανάπτυξη μιας νέας κουλτούρας καινοτομίας, καθώς και διάχυση και διάδοση των ερευνητικών αποτελεσμάτων. - Αύξηση των δαπανών και των επενδύσεων των επιχειρήσεων για ΕΤΑΚ. - Βελτίωση ανταγωνιστικότητας και αύξηση των εξαγωγών					αναμένεται να φανεί όταν θα δημοσιοποιηθούν τα στοιχεία για το 2019, δηλαδή το 2021 / 2022, ωστόσο ολοκληρωμένη εκτίμηση των επιπτώσεων των δράσεων του ΕΠ στον δείκτη αποτελέσματος δεν θα μπορεί να γίνει πριν το 2025, όταν δηλαδή θα δημοσιευτούν τα στατιστικά στοιχεία δαπανών για το 2023.		Περαιτέρω διερεύνηση του τρόπου συμβολής των δράσεων του ΕΠ στην επίτευξη του Στόχου μπορεί να προέλθει με ερμηνεία λοιπών δεικτών του συστήματος παρακολούθησης της RIS, άλλα και μέσα από συνεντεύξεις / ερωτηματολόγια σε εμπλεκόμενους (επιχειρήσεις, φορείς καινοτομίας, διαμεσολαβητές). Περαιτέρω διερεύνηση των επιπτώσεων περιλαμβάνει την συλλογή στοιχείων από τους δικαιούχους σχετικά με: <ul style="list-style-type: none"> • Την εξέλιξη του κύκλου εργασιών τους πριν και μετά την επένδυση • την αλλαγή στην απασχόληση και κυρίως την αύξηση μόνιμων θέσεων ερευνητών / εργαζομένων με υψηλά προσόντα • τα ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά των συστάδων • τις αλλαγές στην εξαγωγική πολιτική και τα μεγέθη εξαγωγών των ωφελούμενων.
Αύξηση της προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ	Η αύξηση της προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ. - Η αύξηση των επενδύσεων και της απασχόλησης βελτίωση της παραγωγής, διάθεσης και ανταγωνιστικότητας και των εξαγωγών των παραγωγικών επιχειρήσεων. - Η τόνωση μέσω και πολλαπλασιαστικών επιδράσεων της γενικής οικονομικής ανάπτυξης.	T1303 Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία των επιχειρήσεων ΤΠΕ	849 εκ. ⁴⁵ € 594 εκ. € (2011)	960 εκ €	461 εκ € (2015)	Η τιμή παρουσιάζει συνεχή μείωση τόσο το 2013, όσο και το 2015, δεδομένης της μη στήριξης του ΕΠ κατά την περίοδο 2014-2015. Η μεγάλη πτώση της ΑΠΑ του κλάδου κατά την περίοδο 2010 - 2015 (-30,5%) όταν ήταν διαθέσιμες ενισχύσεις στήριξης της περιόδου 2007-2013 δείχνει ότι κατά την περίοδο της συνεχούς οικονομικής ύφεσης η διαμόρφωση των οικονομικών δεδομένων του κλάδου είχε μη σημαντική εξάρτηση από την παροχή στήριξεων. Το ΕΠ ΠΚΜ αναμένεται να ενισχύσει 78 επιχειρήσεις (3,25% του κλάδου J) συνεπώς η οποία μεταβολή προκληθεί δεν θα είναι εύκολα ανιχνεύσιμη στα στατιστικά δεδομένα (κύκλος εργασιών, απασχόληση), όπως και στην διερεύνηση αποτελεσμάτων όπως η επίδραση πολλαπλασιαστικών επιδράσεων στην γενική οικονομική ανάπτυξη.	ΕΠΑΝΕΚ 2b-1.2-1 1 : ΔΡΑΣΕΙΣ «Ψηφιακός Μετασχηματισμός», «Ψηφιακό Άλμα»	Η "ακαθάριστη" ⁴⁶⁾ συνεισφορά των πράξεων του ΕΠ στον δείκτη μπορεί να εκτιμηθεί ως το άθροισμα της ΑΠΑ των επιχειρήσεων που ενισχύθηκαν από το ΕΠ προς το σύνολο της ΑΠΑ του κλάδου ανά έτος και για τρία έτη μετά την ενίσχυση (ως περίοδος απόσβεσης). Η εκτίμηση της καθαρής συνεισφοράς μπορεί να προσδιοριστεί είτε με σύγκριση της διακύμανσης των μεγεθών με τον γενικό πληθυσμό, ή με περισσότερη ακρίβεια με counterfactuals. Δεδομένου ωστόσο του πολύ μικρού κλάσματος του πληθυσμού που αναμένεται να χρηματοδοτηθεί η σκοπιμότητα μιας τέτοιας έρευνας είναι περιορισμένη.
Ενδυνάμωση της χρήσης ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις της ΠΚΜ	Η επέκταση της εφαρμογής ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις της ΠΚΜ - Η αύξηση των επενδύσεων και της ζήτησης προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ καθώς και η τόνωση της σχετικής προσφοράς - Η διοικητική και παραγωγική ενδυνάμωση των επιχειρήσεων μέσω εφαρμογών ΤΠΕ - Η βελτίωση της παραγωγής, διάθεσης και ανταγωνιστικότητας και των εξαγωγών των παραγωγικών επιχειρήσεων	T1304 - Επιχειρήσεις που μοιράζονται ηλεκτρονικά πληροφορίες κατά μήκος της αλυσίδας αξίας (% επιχειρήσεων με 10+ εργαζόμενους σε όλους τους κλάδους πλην χρηματοπιστωτικού)	20,6 (2010)	40	-	Όπως έχει αναφερθεί ο δείκτης δεν μπορεί να εκτιμηθεί σε περιφερειακό επίπεδο. Εκτίμηση του θα απαιτούσε δειγματοληπτική έρευνα στο πλήθος των επιχειρήσεων με 10+ εργαζόμενους της ΠΚΜ (στο σύνολο των κλάδων). Επίσης η εκτίμηση της συμβολής του ΕΠ στην υλοποίηση του δείκτη περιορίζεται από δύο παράγοντες που κατά τα φαινόμενα δεν πρόκειται αποτελέσουν κριτήρια επιλεξιμότητας. Επί της ουσίας από το σύνολο των επιχειρήσεων που θα ενισχυθούν στον δείκτη θα συμβάλουν μόνο: Α) όσες έχουν 10+ εργαζόμενους και Β) ως και την έναρξη του έργου ενίσχυσης δεν μοιράζονται ηλεκτρονικά πληροφορίες κατά μήκος της αλυσίδας αξίας	ΕΠΑΝΕΚ Δράση 03-2a -3.2-06: CONNECTED ENTREPRISES	Η εκτίμηση του δείκτη απαιτεί έρευνα πεδίου, τόσο για την εύρεση της τιμής του δείκτη αποτελέσματος (δειγματοληπτική έρευνα στον πληθυσμό των επιχειρήσεων 10+ εργαζομένων στην ΠΚΜ), όσο και για την διερεύνηση της συμβολής του ΕΠ.
Διεύρυνση της προσφοράς υπηρεσιών	Βελτίωση της πληροφοριακής ωριμότητας στις αλληλεπιδράσεις κυρίως	T1305 Φυσικά πρόσωπα που αλληλεπιδρούν	32,5%	55%	47% (2016)	Η εξέλιξη των μεγεθών σε σχέση με την παροχή και χρήση δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών είναι θετική ανεξάρτητα της πορείας υλοποίησης του ΕΠ, κυρίως	Το ΕΠ Μεταρρύθμιση της Δημόσιας Διοίκησης θα χρηματοδοτήσει την	Ο δείκτης αποτελέσματος δεν εξυπηρετεί για την ερμηνεία της συμμετοχής του ΕΠ στον ΕΣ, καθώς είναι γενικός, περιλαμβάνει μέτρηση σε όλους του τομείς, ενώ το ΕΠ στοχεύει σε συγκεκριμένους τομείς (Περιφερειακή Διοίκηση,

⁴⁵ Όπως έχει ήδη αναλυθεί στην Έκθεση Αξιολόγησης η τιμή βάσης του ΕΠ ΠΚΜ είναι λανθασμένη, καθώς σύμφωνα με τους πίνακες της EUROSTAT είναι 594 εκ.€

⁴⁶ Χωρίς δηλαδή να διαχωριστεί το ποσό που οφείλεται στην ενίσχυση από την "φυσική" παραγόμενη ΑΠΑ που θα είχε η επιχείρηση χωρίς ενίσχυση

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Ειδικός Στόχος	Αναμενόμενο Αποτέλεσμα	Δείκτης Αποτελέσματος	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	Π.Π.Δ. Τιμή*	Εκτίμηση Συμβολής ΕΠ ΠΠΚΜ στον ΕΣ / Προσδιορισμός αλλαγών πλαισίου	Λοιπά Μέσα που ενδεχόμενα συμβάλουν στην διαμόρφωση του αποτελέσματος	Μεθοδολογία υπολογισμού συμβολής ΕΠ
ΤΠΕ από Δημόσιους Φορείς Περιφερειακής κλίμακας	των πολιτών και δευτερευόντως των επιχειρήσεων με τη δημόσια διοίκηση,	επιγραμμικά με δημόσιες αρχές κατά τους τελευταίους 12 μήνες				μέσα από βελτίωση της παροχής υπηρεσιών σε "κεντρικό" επίπεδο. Η συμβολή του ΕΠ μέσα από την ενίσχυση σχεδίων δημόσιων φορέων για την παροχή ψηφιακού περιεχομένου - υπηρεσιών δεν αναμένεται να έχει μετρίσιμη επίπτωση στον δείκτη αποτελέσματος καθώς η όποια συμβολή θα είναι τοπικού χαρακτήρα (ΒΑΑ) ή μικρού προϋπολογισμού (υπόλοιπο μη κατανεμημένων πόρων).	ψηφιακή αναβάθμιση και οργάνωση ενός σημαντικού μέρους υπηρεσιών προς τους πολίτες στους τομείς της Απασχόλησης, της Διεκπεραίωσης Πολεοδομικών και Οικονομικών πράξεων, της Ηλεκτρονικής Υγείας, άλλα και την αναβάθμιση / επέκταση των υπηρεσιών της Πύλης Ερμής (ηλεκτρονικά ΚΕΠ). Το ΕΠΑΝΕΚ 03-2α-3.2 -07: ΣΥΖΕΥΞΙΣ ΙΙ καθώς και Υποδομές φορέων στο πλαίσιο στήριξης υποδομών πολιτισμού και φορέων τουριστικής ανάπτυξης.	Πολιτισμός, Τουρισμός). Επίσης δεν υπάρχει άμεση συσχέτιση του δείκτη εκροής (υπηρεσίες που αναβαθμίστηκαν) με τον δείκτη αποτελέσματος (αριθμός πολιτών που γενικά αλληλεπιδρά με δημόσιες υπηρεσίες). Αντίθετα ενδιαφέρον παρουσιάζει η συμβολή των σχετικών δράσεων του ΕΠ στις στρατηγικές που υλοποιούνται μέσω του ΕΠ στις ΟΧΕ /ΒΑΑ. Το ενδιαφέρον αυτό εστιάζεται κύρια στην διαμόρφωση του σε χωρικό επίπεδο, όπου τίθενται ποιοτικά ερωτήματα, ως προς τις επιπτώσεις όπως: Πως έργα ΤΠΕ βελτίωσαν την ελκυστικότητα και την ποιότητα παροχής υπηρεσιών τουρισμού - πολιτισμού στις περιοχές των παρεμβάσεων; Πως τα έργα ΤΠΕ ωφέλησαν την επιχειρηματικότητα και την απασχόληση σε τοπικό επίπεδο; Ειδικά για την τεκμηρίωση των απαντήσεων στο πρώτο ερώτημα θα βοηθούσε η καταγραφή ex ante και ex post ετήσιων στατιστικών στοιχείων επισκεψιμότητας (hits) ή χρήσης ψηφιακών υπηρεσιών των ενισχυόμενων από το ΕΠ δομών (ΟΤΑ, Μουσείων κλπ).
Αύξηση των νέων εταιρειών έντασης τεχνολογίας και καινοτομίας σε κλάδους διεθνώς εμπορευσίμων προϊόντων και υπηρεσιών	Η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και η ενθάρρυνση της νεανικής επιχειρηματικότητας. - Η αύξηση του αριθμού νεοϊδρυόμενων επιχειρήσεων με προτεραιότητα στους κλάδους που ανέδειξε η RIS3. - Η βελτίωση του βαθμού οικονομικής εκμετάλλευσης καινοτόμων ιδεών μέσω της μετατροπής τους σε εμπορεύσιμα προϊόντα/υπηρεσίες. - Η ενίσχυση της εξειδίκευσης της περιφερειακής οικονομίας σε κλάδους με συγκριτικά πλεονεκτήματα και κατ’ επέκταση η αύξηση της ανταγωνιστικότητας και εξωστρέφειας. - Η ενίσχυση της απασχόλησης επιστημονικού προσωπικού υψηλής εξειδίκευσης	T1311 - Αναλογία start-ups / νέων εταιρειών εντάσεως έρευνας και τεχνολογίας στους ενισχυόμενους κλάδους προς σύνολο νέων επιχειρήσεων	2,25	5,50		Δεν υπάρχουν ουσιαστικά τεκμήρια για το πως έχει διαμορφωθεί η κατάσταση στην περιφέρεια, ωστόσο εκτιμάται ότι μέχρι το 2017 τουλάχιστον έχει επιδεινωθεί. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία του Μητρώου Επιχειρήσεων (ΕΛΣΤΑΤ) το σύνολο των επιχειρήσεων των κλάδων ενδιαφέροντος RIS μειώθηκε το 2015 σε 18.156 μονάδες, έναντι 19.328 το 2014 (-6,1%). Η Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων, η παροχή υποδομών / υπηρεσιών προς επιλέξιμες επιχειρήσεις (θερμοκοιτίδες) αναμένεται να συμβάλουν στην αύξηση της ΝΕΕΤ, ωστόσο δεν είναι ικανή από μόνη της να αντιστρέψει τον υψηλό ρυθμό θνησιμότητας των επιχειρήσεων. Επισημαίνεται ότι ειδικά ως προς τον δείκτη η παροχή στοιχείων από το ΓΕΜΗ έχει αποδειχθεί προβληματική και απαιτείται να βρεθεί σε κεντρικό επίπεδο ένας τρόπος παροχής και παραλαβής των σχετικών στοιχείων. Σε περίπτωση που αυτό δεν γίνει εφικτό η Επίπτωση του ΕΠ θα πρέπει να προσδιοριστεί από τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ ως προς την μεταβολή του συνολικού αριθμού επιχειρήσεων των σχετικών κλάδων με τιμή βάση το 2014 (19.328) και τιμή επίτευξης τα στοιχεία του 2021 (θα δημοσιοποιηθούν το 2023).	Δράσεις περιλαμβάνονται επίσης στα: -ΕΠΑνΕΚ (νέοι επιστήμονες, ενίσχυση αυταπασχόλησης κ.α.). - Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση (αυταπασχόληση) - ΠΑΑ / Leader Δημιουργία νέων επιχειρήσεων χωρίς την χρήση υποστηρικτικών μέσων (με Ιδίου πόρους).	Η συμβολή του ΕΠ στα αναμενόμενα αποτελέσματα του ΕΣ προσδιορίζεται απ' ευθείας με υπολογισμό της συμμετοχής (%) του δείκτη εκροής CO01 "Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη" στην τιμή που χρησιμοποιείται στον αριθμητή για τον υπολογισμό του δείκτη T1311. Έτσι για παράδειγμα αν στην περιφέρεια ιδρυθούν για την εξεταζόμενη περίοδο 360 επιχειρήσεις στους κλάδους ενδιαφέροντος και από αυτές οι 90 ενισχυθούν από τις δράσεις του ΕΠ, τότε η συμβολή του ΕΠ στην υλοποίηση του αποτελέσματος θα είναι 25%. Ποιοτική ανάλυση των επιπτώσεων απαιτεί την καταμέτρηση των μόνιμων θέσεων που δημιουργήθηκαν και εκτίμηση του κόστους ενίσχυσης ανά νέα μόνιμη θέση. Περαιτέρω έρευνα στους δικαιούχους περιλαμβάνει την καταμέτρηση του αριθμού καινοτόμων ιδεών που μετατράπηκαν σε νέα εμπορικά προϊόντα / υπηρεσίες καθώς και ο υπολογισμός του κόστους (ενίσχυσης) ανά επιπλέον € πωλήσεων / εξαγωγών (βλ. κεφ. ΣΤ.2.2.) Εξίσου σημαντικό ως προς την κατανόηση του πόσο απαραίτητη ήταν η συνεισφορά του ΕΠ είναι η διατύπωση προς τους συμμετέχοντες / ωφελομένους του ερωτήματος, αν θα προχωρούσαν στην υλοποίηση του επιχειρηματικού τους πλάνου χωρίς την υποστήριξη του προγράμματος
Αύξηση του ρυθμού εισαγωγής νέων / βελτιωμένων προϊόντων και υπηρεσιών των ΜΜΕ	Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ μέσω ενσωμάτωσης νέων τεχνολογιών αιχμής. - Η βελτίωση της παραγωγικότητας με υιοθέτηση διεργασιών ή οργανωσιακών ή προωθητικών καινοτομιών. - Η παραγωγή νέων καινοτόμων προϊόντων/ υπηρεσιών. - Η διαφοροποίηση προς την κατεύθυνση των	T1306 Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία	~~12.358~~ ⁴⁷ € (11.574)	15.443	9.888	Σε επίπεδο παρακολούθησης των αποτελεσμάτων η ΑΠΑ την περίοδο 2012-2016 παρουσιάζει συνεχή πτώση με σχετικά σταθερό ετήσιο ρυθμό -2%. Η πτώση αυτή δείχνει επιδείνωση των μεγεθών. Η μείωση της ΑΠΑ δεν σχετίζεται τόσο με τις εξελίξεις στην οικονομία το 2015, άλλα με την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων. που παραμένει χαμηλή Η ενεργοποίηση των δράσεων του ΕΠ θα περιλαμβάνει την ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων για την εισαγωγή καινοτόμων προϊόντων / διεργασιών, την βελτίωση της οργάνωσης του συστήματος παραγωγής και την τεχνολογική αναβάθμιση και αναμένεται να έχει άμεση επίπτωση στην ΑΠΑ. Ο Στόχος ενίσχυσης 240 επιχειρήσεων (CO01)	<ul style="list-style-type: none"> • Ενισχύσεις Επιχειρηματικότητας ΕΠΑνΕΚ (σύνολο δράσεων των ΕΣ του Θ.Σ.3) • Ενισχύσεις Επενδυτικού Νόμου • Ενισχύσεις λοιπών προγραμμάτων για ΜΜΕ (COSME,) • Επενδύσεις που υλοποιούνται με ιδίους πόρους ή δανεισμό	Ο υπολογισμός της Π.Α των επιχειρήσεων γίνεται λογιστικά βάση των ισολογισμών στον πληθυσμό των επιχειρήσεων που θα ενισχυθούν από το πρόγραμμα. Το σύνολο του ποσού που θα προκύψει θα αποτελεί μέρος της συνολικής Περιφερειακής ΑΠΑ. Βάσει των υφιστάμενων στατιστικών προτύπων, η ανάλυση στο πλαίσιο της ΑΕ μπορεί να γίνει και κατά οικονομικό κλάδο (εφ' όσον κριθεί σκόπιμο) προκειμένου να διερευνηθεί η διαφορική επίδραση του ΕΠ στους κλάδους. Η μέτρηση της μεταβολής της ΠΑ προ και μετά την ενίσχυση θα δώσει μία πρώτη ένδειξη σχετικά με την επίδραση του ΕΠ. Δεν αρκεί ωστόσο από μόνη της για την τεκμηρίωση σαφών συμπερασμάτων καθώς μπορεί να έχουν υπάρξει και άλλη παράγοντες που επέδρασαν στην διαμόρφωση της μεταβολής αυτής. Περαιτέρω διερεύνηση σχετικά με την αποτελεσματικότητα, την χρησιμότητα τις επιπτώσεις και την κατανόηση των παραμέτρων και των μηχανισμών που επιδρούν στα φαινόμενα αυτά προϋποθέτει την χρήση

⁴⁷ Όπως έχει ήδη αναλυθεί στην Έκθεση Αξιολόγησης η τιμή βάσης του ΕΠ ΠΚΜ είναι λανθασμένη, καθώς σύμφωνα με τους πίνακες της EUROSTAT είναι 594 εκ.€

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Ειδικός Στόχος	Αναμενόμενο Αποτέλεσμα	Δείκτης Αποτελέσματος	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	Π.Π.Δ. Τιμή*	Εκτίμηση Συμβολής ΕΠ ΠΠΚΜ στον ΕΣ / Προσδιορισμός αλλαγών πλαισίου	Λοιπά Μέσα που ενδεχόμενα συμβάλουν στην διαμόρφωση του αποτελέσματος	Μεθοδολογία υπολογισμού συμβολής ΕΠ
	εμπορεύσιμων προϊόντων και υπηρεσιών και εξαγωγών. -Η ποιοτική αναβάθμιση των προϊόντων και των υπηρεσιών και η πιστοποίηση αυτών. -Η βελτίωση του χρόνου εισαγωγής νέων καινοτόμων προϊόντων/ υπηρεσιών στην αγορά. - Η αύξηση παραγωγής, απασχόλησης και ανάπτυξης του συνόλου της περιφερειακής οικονομίας.					ισοδυναμεί με το 0,25% του συνόλου των επιχειρήσεων όλων των κλάδων.		counterfactual (έρευνα σε επιχειρήσεις που δεν ενισχύθηκαν) ή/ και τη σύγκριση μεταξύ ομάδων - δειγμάτων παρόμοιων επιχειρήσεων (κλάδος, μέγεθος) που ενισχύθηκαν από το διαφορετικά Προγράμματα / Δράσεις / καθεστώτα ενίσχυσης.
Αύξηση της παραγωγικότη τας και του εξωστρεφούς προσανατολισ μού των ΜΜΕ	Η επίτευξη οικονομικών κλίμακας από ΜΜΕ μέσω εντατικοποίησης των κάθετων και των οριζόντιων συνεργασιών. - Η προώθηση της δημιουργίας συνεργατικών σχηματισμών ως καταλύτης επιχειρηματικής ανάπτυξης. - Η διευκόλυνση της εισόδου ΜΜΕ της ΠΚΜ σε διεθνείς (πρωτίστως) αλλά και εγχώριες αλυσίδες αξίας. - Η αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. - Η βελτίωση των δεικτών εξωστρέφειας σε κλάδους της περιφερειακής οικονομίας και της σχετικής θέσης της με τις λοιπές ελληνικές περιφέρειες. - Η μείωση κόστους παραγωγής και διάθεσης προϊόντων και υπηρεσιών. - Η βελτίωση των συντελεστών παραγωγής και διάθεσης προϊόντων και υπηρεσιών. - Η αύξηση της απασχόλησης	T1308 Εξαγωγές (εκτός πετρελαιοειδών)	3.608,0	5.340,0	3.602 (2016)	Σε επίπεδο εξωστρέφειας - εξαγωγών τα περιφερειακά μεγέθη δείχνουν σταθεροποίηση. Όπως και για την ΑΠΑ λόγω μεγεθών (πληθυσμός 6,6% του συνόλου των επιχειρήσεων) η όποια επιπτώση από την υλοποίηση δράσεων του προγράμματος στις εξαγωγές αναμένεται να είναι μικρή.	<ul style="list-style-type: none"> • Ενισχύσεις Επιχειρηματικότητας ΕΠΑνΕΚ (σύνολο δράσεων των ΕΣ του Θ.Σ.3) • Ενισχύσεις Επενδυτικού Νόμου • Ενισχύσεις λοιπών προγραμμάτων για ΜΜΕ (COSME,) • Επενδύσεις που υλοποιούνται με ιδίους πόρους ή δανεισμό	Ο υπολογισμός της εκτίμησης της Αξίας των Εξαγωγών μπορεί να γίνει μέσω έρευνας στους τελικούς δικαιούχους δράσεων του ΕΠ και άθροισης των εσόδων από εξαγωγές που καταγράφονται στους Ισολογισμούς (υπάρχουν αναρτημένοι για δημόσια πρόσβαση στο ΓΕΜΗ, η αναζήτηση γίνεται βάσει του ΑΦΜ). Επισημαίνεται ότι και στην περίπτωση αυτή, η πλήρης διερεύνηση της επίδρασης του ΕΠ απαιτεί την χρήση counterfactuals καθώς θα πρέπει να αφαιρεθεί η όποια μεταβολή μπορεί να οφείλεται σε άλλους παράγοντες (π.χ. βελτίωση γενικού οικονομικού κλίματος). Αυτό μπορεί να γίνει συγκρίνοντας τα αποτελέσματα με δείγμα επιχειρήσεων που δεν μετείχαν στο Πρόγραμμα (άλλα και σε κανένα άλλο πρόγραμμα). Επίσης για την ακρίβεια των αποτελεσμάτων θα πρέπει να εξεταστούν και οι λοιπές ενισχύσεις που τυχόν μπορεί να έχουν λάβει οι δικαιούχοι αυτό το διάστημα, προκειμένου να γίνει επιμερισμός του αποτελέσματος σε διαφορετικά μέσα. Επίσης, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η αύξηση των εξαγωγών δεν καθορίζεται ως αποτέλεσμα αποκλειστικά από την τεχνολογική αναβάθμιση, άλλα αποτελεί το συνδυαστικό αποτέλεσμα μιας εταιρικής στρατηγικής που περιλαμβάνει δράσεις όπως το μάρκετινγκ, η διείσδυση σε αγορές, η βελτίωση του συστήματος εφοδιασμού κ.α.. Μια πλήρη έρευνα για την κατανόηση των επιπτώσεων του ΕΠ στον ΕΣ θα έπρεπε συνεπώς να περιλαμβάνει μια έρευνα πεδίου στους ωφελούμενους (ερωτηματολόγιο, συνεντεύξεις) προκειμένου να διερευνήσει τον ακριβή τρόπο που οι ενισχύσεις υποστήριξαν το αποτέλεσμα.
ΕΣ 4c1: Αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και αξιοποίηση ανανεώσιμων μορφών ενέργειας σε δημόσια κτίρια και δημόσιες υποδομές	Η αύξηση των επενδύσεων για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κτιρίων και υποδομών. - Η αύξηση της χρήσης και η αποδοτικότερη αξιοποίηση ΑΠΕ και ΣΗΘ για την κάλυψη ενεργειακών αναγκών δημόσιων κτιρίων και δημόσιων υποδομών. - Η μείωση της κατανάλωσης συμβατικής ενέργειας και των εκπομπών GHG στο πλαίσιο των υποχρεώσεων της χώρας για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής. - Η μείωση της δαπάνης για αγορά ενέργειας και η βελτίωση της οικονομικής	T1321 Κατανάλωση τελικής ενέργειας σε όλους τους τομείς, πλην του τομέα των μεταφορών	1751	1618	(1742)	Σύμφωνα με τις υποθέσεις υπολογισμού του δείκτη το 2014 (16,71% επί του εθνικού για την ΠΚΜ) και τα στοιχεία εξοικονόμησης ενέργειας από υλοποιημένα μέτρα πολιτικής την περίοδο 2014-2016 (Πίνακας 6 ΥΑ ΔΕΠΕΑ/Γ/οικ. 171872 ΦΕΚ Β 1001/2018) αφαιρώντας τα μέτρα που αφορούν τις μεταφορές προκύπτει μείωση κατά 9,52 Ktoe, δηλαδή επίτευξη 2016: 1742. Η τιμή αυτή ωστόσο δεν προκύπτει από πραγματικές μετρήσεις. Επιπλέον από τα τομεακά Προγράμματα ΥΜΠΕΡΑΑ και ΕΠΑΝΕΚ θα υποστηριχθούν δράσεις που αφορούν κυρίως στα κτίρια της κεντρικής κυβέρνησης ενώ από το ΠΕΠ θα υποστηριχθούν παρεμβάσεις ως επί το πλείστον σε κτίρια περιφερειακού και τοπικού χαρακτήρα. Δεδομένου ότι η συντριπτική πλειοψηφία των κτιρίων είναι περιφερειακού και τοπικού χαρακτήρα προκύπτει ότι η συνεισφορά του ΕΠ θεωρείται καθοριστική για την μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης σε	<ul style="list-style-type: none"> • ΥΜΕΠΠΕΡΑΑ (Δράσεις 10.4c.15.1.2, και 15.2.1, 10.4e.16.3.1 (τομέας Υγείας)). • ΕΠΑνΕΚ (Δράσεις 03-4c-3.4-01 και 02)	Η συμβολή του ΕΠ μπορεί να υπολογιστεί βάσει των ενεργειακών πιστοποιητικών των έργων (κατανάλωση ex ante και ex post της παρέμβασης). Το συνολικό αποτέλεσμα που θα προκύψει από την άθροιση όλων των έργων που θα υποστηριχθούν από το ΕΠ θα συγκριθεί με τα στοιχεία των Εκθέσεων της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ, προκειμένου να εκτιμηθεί η συμβολή του ΕΠ στο συνολικό αποτέλεσμα του επιδιωκόμενου Στόχου. Καθώς σημαντικό μέρος των δράσεων του ΕΣ θα υλοποιηθεί από τα ΒΑΑ θα είναι χρήσιμο να αποτιμηθεί και ξεχωριστά η συμβολή κάθε στρατηγικής στην επίτευξη του ΕΣ, καθώς και να πραγματοποιηθούν συγκριτικές αναλύσεις. (Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει ωστόσο να αποφευχθεί η διπλή μέτρηση των ίδιων μεγεθών από τις δύο αξιολογήσεις).

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Ειδικός Στόχος	Αναμενόμενο Αποτέλεσμα	Δείκτης Αποτελέσματος	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	Π.Π.Δ. Τιμή*	Εκτίμηση Συμβολής ΕΠ ΠΠΚΜ στον ΕΣ / Προσδιορισμός αλλαγών πλαισίου	Λοιπά Μέσα που ενδεχόμενα συμβάλουν στην διαμόρφωση του αποτελέσματος	Μεθοδολογία υπολογισμού συμβολής ΕΠ
	κατάστασης των ωφελούμενων. - Η μείωση της εκπομπής ρύπων, η βελτίωση της ατμόσφαιρας και της ποιότητας ζωής των πολιτών. - Η αύξηση της απασχόλησης και των εισοδημάτων από την υλοποίηση των επενδύσεων. - Η συμβολή στον μετριασμό τοπικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στα αστικά κέντρα λόγω της υπερθέρμανσης.					δημόσια κτήρια και υποδομές.		
ΕΣ 4e1: Προώθηση της Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	Η μείωση της αστικής ρύπανσης (ατμοσφαιρικής, θορύβου) στις μεγάλες πόλεις. - Η βελτίωση του συστήματος αστικής κινητικότητας μέσω της διεύρυνσης της χρήσης ήπιων μέσων μαζικής μεταφοράς και μέσω νέων αστικών υποδομών ήπιας μετακίνησης. - Η μείωση του χρόνου και του κόστους μετακινήσεων με θετικές επιπτώσεις στην παραγωγή και στο εισόδημα των πολιτών. - Η αναβάθμιση της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος, της υγείας και της ποιότητας ζωής των κατοίκων. - Η βελτίωση της αισθητικής εικόνας των πόλεων.	T1322 Κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας της μεταφορές	1204,8	1.177,3	1.193,2 (2016)	Για την περίοδο 2014 – 2016 (σύμφωνα με την ΥΑ ΔΕΠΕΑ/Γ/οικ. 171872 ΦΕΚ Β 1001/2018) σε ότι αφορά την κατανάλωση ενέργειας στον τομέα των μεταφορών προκύπτει μείωση -10,16 Ktoe. Συνεπώς η επίτευξη 2016 υπολογίζεται σε 1.193,2. Η πτώση είναι συνεχής γεγονός που οφείλεται στην συνεχή υλοποίηση μέτρων του πολυετούς – συνεχόμενου πλαισίου πολιτικής της Οδηγίας 2012/27/ΕΕ. Η μείωση της κατανάλωσης ενέργειας επιτυγχάνεται από έναν συνδυασμό μέτρων από τα οποία δράσεις σχετικά με την υποδομή έχουν μερική συμβολή καθώς σχετίζονται με εξωγενείς (του αναπτυξιακού σχεδιασμού γενικότερα) παράγοντες, όπως για παράδειγμα τα πρότυπα εκπομπών αυτοκινήτων και η τεχνολογική πρόοδος της αυτοκινητοβιομηχανίας. Περαιτέρω, η επιπλέον αναμενόμενη μείωση μεσοπρόθεσμα (ως το2023) στην ΠΚΜ κατά πάσα βεβαιότητα θα προσδιοριστεί καθοριστικά από δύο παράγοντες: <ul style="list-style-type: none"> • Στο αστικό επίπεδο από την λειτουργία του Μετρό Θεσσαλονίκης • Στο περιφερειακό επίπεδο στην αύξηση του μεριδίου μεταφορών (κυρίως εμπορικών) με τρένο, ως αποτέλεσμα της βελτίωσης του δικτύου εκτός περιφέρειας (βελτίωση συνδεσιμότητας)	ΥΜΕΠΕΡΑΑ (8.12.1: Κατασκευή του Μετρό Θεσσαλονίκης), Πράσινο Ταμείο, ΠΔΕ, ίδιοι πόροι ΟΤΑ .	Η τιμή του δείκτη υπολογίζεται σε ετήσια βάση από το ΥΠΕΚΑ και λαμβάνει υπ’ όψιν το σύνολο των παρεμβάσεων στον τομέα μεταφορών. Επισημαίνεται ότι πλέον στους υπολογισμούς δεν περιλαμβάνεται η επίπτωση από το μετρό Θεσσαλονίκης, η οποία όμως θα πρέπει να περιληφθεί για το 2023 (εκτιμάται έναρξη λειτουργίας τον 11/2020). Οι τιμές των δεικτών ενδέχεται να αναπροσαρμοστούν στην περίπτωση που το ΚΑΠΕ προχωρήσει σε νέους υπολογισμούς πριν την υποβολή της πρώτης Έκθεσης (η δυνατότητα αυτή απορρέει από τον Κανονισμό). Επίσης, στα πλαίσια της «Αξιολόγηση των ΒΑΑ» του ΕΠ θα πρέπει να διερευνηθεί η συνεισφορά στην προώθηση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, τη βελτίωση του συστήματος αστικής κινητικότητας, την προώθηση και διεύρυνση της χρήσης ήπιων μέσων μαζικής μεταφοράς και την ανάπτυξη νέων αστικών υποδομών ήπιας μετακίνησης. Η διερεύνηση αυτή απαιτεί διενέργεια μελέτης περίπτωσης (για κάθε ΒΑΑ), όπου η επίπτωση θα αποτυπωθεί με επιτόπιες παρατηρήσεις πάνω στην βάση των δεδομένων – συμπερασμάτων των ΣΒΑΚ ή των κυκλοφοριακών μελετών στις οποίες βασίστηκαν τα έργα αστικής κινητικότητας των ΒΑΑ.
ΕΣ 5a1: Ενίσχυση της πρόληψης και των δυνατοτήτων αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών σε ζώνες υψηλού κινδύνου	Η αποτελεσματικότερη διαχείριση του υδάτινου δυναμικού ποταμών και χειμάρρων και ο έλεγχος του κινδύνου που προκαλείται από ραγδαία φαινόμενα (πλημμύρες) ή κλιματικές μεταβολές (ξηρασία). - Η ενίσχυση των υποδομών για την πρόληψη από καταστροφές. - Αύξηση των επενδύσεων για τη θωράκιση των ακτών από διαβρώσεις και από την άνοδο της στάθμης της θάλασσας. - Η βελτίωση της πρόληψης	T1323 Σύνολο πληθυσμού οικισμών που καλύπτονται από σύγχρονα συστήματα αντιπλημμυρικής προστασίας	56.000	356.000	114.287 (2018)	Το ΕΠ συμβάλει στην αύξηση των προληπτικών και αποτρεπτικών μέσων και υποδομών για την μείωση των επιπτώσεων των πλημμυρικών φαινομένων. Η αποτελεσματικότητα των έργων εξαρτάται από μια σειρά παραμέτρους, αρκετοί εκ των οποίων δεν μπορούν να προβλεφθούν (π.χ. ένταση, συχνότητα και εστία φαινομένων). Το αποτέλεσμα του δείκτη αποτελεί συνάθροιση των έργων του ΕΠ ΠΚΜ και ΥΜΕΠΠΕΡΑΑ 2014-2020. Το ΕΠ συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στο δείκτη αποτελέσματος δεδομένου ότι από τα σημερινά ενταγμένα έργα που πρόκειται να ολοκληρωθούν αναμένεται να καλυφθεί πληθυσμός 200.000 με αντιπλημμυρική προστασία.	<ul style="list-style-type: none"> • ΥΜΕΠΠΕΡΑΑ - Δράση 11.5ii.19.4. • Υποδομές εγγείων βελτιώσεων» του ΠΑΑ 2014-2020 • Φιλόδημος / Πράσινο Ταμείο	Στα πρόσφατα Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων (GR09, 10 και 11) δεν διατίθενται κατάλληλα στοιχεία για οικισμούς (με πληθυσμούς) που έχουν αντιπλημμυρική προστασία ενώ δεν διατηρούνται δεδομένα για αυτόν τον δείκτη στην ΕΓΥ. Για το λόγο αυτό η πηγή μέτρησης είναι το ΟΠΣ και η συμβολή του ΕΠ προκύπτει βάσει του καταμερισμού ανά ΕΠ που συμβάλει στον δείκτη. Επίσης στα πλαίσια της «Αξιολόγηση παρεμβάσεων Περιβάλλοντος» του ΕΠ, θα πρέπει να διερευνηθεί η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας στη διαχείριση του υδάτινου δυναμικού ποταμών και χειμάρρων και ο έλεγχος του κινδύνου που προκαλείται από ραγδαία φαινόμενα ή κλιματικές μεταβολές, τα αποτελέσματα των επενδύσεων για τη θωράκιση των ακτών και η βελτίωση των υποδομών και της ετοιμότητας στη διαχείριση καταστροφών και τη πρόληψη κινδύνων. Η εκτίμηση των επιπτώσεων του ΕΠ θα μπορούσε να έχει εποπτικό χαρακτήρα, αποτυπώνοντας με την χρήση GIS επί της βάσης δεδομένων των Σχεδίων Διαχείρισης Πλημμυρικού Κίνδυνου το αποτέλεσμα των έργων και τις δημιουργούμενες υποδομές.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Ειδικός Στόχος	Αναμενόμενο Αποτέλεσμα	Δείκτης Αποτελέσματος	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	Π.Π.Δ. Τιμή*	Εκτίμηση Συμβολής ΕΠ ΠΠΚΜ στον ΕΣ / Προσδιορισμός αλλαγών πλαισίου	Λοιπά Μέσα που ενδεχόμενα συμβάλουν στην διαμόρφωση του αποτελέσματος	Μεθοδολογία υπολογισμού συμβολής ΕΠ
ΕΣ 6b1: Βελτίωση της διαχείρισης των υδάτινων πόρων και ανάπτυξη των σχετικών υποδομών	Η εφαρμογή του Κοινοτικού κεκτημένου για την προστασία και βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων (Οδηγία 2000/60/ΕΚ) Η συμβολή στην εφαρμογή των οικείων Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών Η μακροπρόθεσμη διασφάλιση του υδάτινου ισοζυγίου Η βελτίωση της ποιότητας και η διασφάλιση της ποσότητας πόσιμου ύδατος Η βελτίωση της ποιότητας ζωής, των συνθηκών διαβίωσης και της παραγωγικής ικανότητας της περιοχής Η διασφάλιση καλής ποιότητας των υδάτων των θαλασσών	T1392: Ποσοστό συνδεδεμένου με δίκτυα ύδρευσης πληθυσμού που απολαμβάνει άριστη ποιότητα πόσιμου ύδατος	95,7	98	95,7 (2017)	Καθοριστικός παράγοντας που επηρεάζει το δείκτη (ο οποίος ήδη διαθέτει υψηλή τιμή) αποτελεί η παλαιότητα των συστημάτων διανομής πόσιμου νερού όπου παρατηρούνται μεγάλες διαρροές και απώλειες, καθώς και κίνδυνοι για την υγεία των πολιτών. Επισημαίνεται ωστόσο ότι η τιμή του δείκτη επηρεάζεται από πιθανούς εξωγενείς παράγοντες όπως υποβάθμιση της ποιότητας των ΥΣ που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση εξαιτίας πχ υπεράντλησης υδάτων, υφαλμύρωσης κλπ. Η συμβολή του ΕΠ αν και θεωρείται σημαντική στην επίτευξη της τιμής στόχου, εξαιτίας του σημαντικού αριθμού ενταγμένων έργων ύδρευσης, ωστόσο δεν δύναται να προσδιοριστεί με ακρίβεια η συμβολή ως προς το αναμενόμενο αποτέλεσμα του δείκτη. Έτσι π.χ. ενδέχεται σε οικισμούς που πραγματοποιούνται παρεμβάσεις σε δίκτυα ύδρευσης από το ΕΠ να μην έχει παρατηρηθεί υποβάθμιση της ποιότητας ύδατος και έτσι το έργο μα μην συμβάλει στη βελτίωση της τιμής του δείκτη. Η συμβολή του ΕΠ στον ΕΣ περιλαμβάνει επίσης και δράσεις από το ΥΜΕΠΕΡΑΑ άλλους Εθνικούς Πόρους καθώς και Ιδίου Πόρους των ΟΤΑ.	<ul style="list-style-type: none"> • Φιλόδημος / Πράσινο Ταμείο • ΥΜΕΠΠΕΡΑΑ 14.6i.26.2-4.1, 14.6i.27.7.1 (μόνο Νησιά), 14.6i.27.8.1, 14.6i.27.8.2	Ο δείκτης υπολογίζεται βάση του απολογισμού των Τεχνικών Δελτίων Πόσιμου νερού κάθε έτους, όπου προσδιορίζεται ανά ΔΕΥΑ η τήρηση των όρων της Γ1(δ)/ ΓΠ 67322/2017(ΦΕΚ 3282β’/19-9-2017)ΥΔ "Περί ποιότητας νερού ανθρώπινης κατανάλωσης", σε οικισμούς όπου υπάρχουν περιστασιακές υπερβάσεις ορίων φυσικοχημικών ή μικροβιολογικών παραμέτρων και σε οικισμούς όπου το νερό χαρακτηρίζεται «Ακατάλληλο προς πόση. Στους οικισμούς αυτούς (της Περιφέρειας) αντιστοιχείται ο πληθυσμός αναφοράς βάση της απογραφής του μόνιμου πληθυσμού της απογραφής του 2011. Στον δείκτη δεν προσμετρούνται οικισμοί - περιοχές όπου δεν εξυπηρετούνται από δίκτυα. Επίσης δεν λαμβάνεται υπόψη η πληθυσμιακή διακύμανση των τουριστικών οικισμών. Για την καλύτερη αποτύπωση των επιπτώσεων του ΕΠ και κατανόηση των μηχανισμών που αυτές παράγοντες θα ήταν χρήσιμο να προσεγγιστεί η ποσότητα των υδάτων που εξοικονομούνται ως αποτέλεσμα επενδύσεων του ΕΠ σε έργα περιορισμού απωλειών δικτύων. Μια τέτοια εκτίμηση μπορεί να βασιστεί (ανά περίπτωση) με τους ακόλουθους τρόπους: <ul style="list-style-type: none"> • Μέτρηση του ισοζυγίου ex ante και ex post των έργων από τους δικαιούχους. Θεωρητικά οι απώλειες ενός δικτύου ύδρευσης θα μπορούσαν να μετρηθούν βάσει του ισοζυγίου παροχής - κατανάλωσης, δηλαδή με σύγκριση των τιμών στα υδρομέτρα εξόδου των δεξαμενών / υδραγωγείων με την ποσότητα που καταναλώνεται στο ίδιο χρονικό διάστημα όπως καταγράφεται στα υδρομέτρα των καταναλωτών για το ίδιο χρονικά διάστημα. Ωστόσο, μια τέτοια μέτρηση δεν είναι στην γενική περίπτωση δυνατή, ακριβής και αξιόπιστη καθώς αφενός ενδέχεται να μην υπάρχουν συστήματα μέτρησης της παροχής σε όλες τις δεξαμενές, και αφετέρου υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός "καταναλωτών" κοινής ωφέλειας, όπως δημόσια κτήρια, σχολεία, νοσοκομεία, εκκλησίες, παιδικές χαρές κλπ που δεν τιμολογούνται και κατ' επέκταση δεν είναι γνωστές οι ποσότητες υδάτων που χρησιμοποιούνται. • Καταγραφή απωλειών. Έγκυρη μέτρηση των απωλειών μπορεί να γίνει στις περιπτώσεις όπου θα έχουν εγκατασταθεί συστήματα τηλεματικής. Επειδή όμως η εγκατάσταση τέτοιων συστημάτων σε έργα που θα ενταχθούν στο ΕΠ δεν είναι υποχρεωτική, είναι πρακτικά αδύνατο να υπολογιστεί με ακρίβεια το πόσο θα περιοριστούν συνολικά οι απώλειες από το σύνολο των έργων του ΕΠ. • Χρήση "εναλλακτικών" δεδομένων που θα μπορούσαν να δώσουν μια καλύτερη περιγραφή της εικόνας. Στην περίπτωση αυτή θα μπορούσε να προσδιοριστεί ως εναλλακτικός δείκτης η μέση ετήσια κατανάλωση ύδατος ανά υδρόμετρο ανά έτος και να εξεταστεί στην περιοχή εμπέλειας του έργου η διαφορά στην μέση κατανάλωση πριν και μετά την επένδυση. Επισημαίνεται ότι μια τέτοια διερεύνηση στο πλαίσιο των ΑΕ (όπως προγραμματίζονται στο πλάνο αξιολόγησης) προϋποθέτει την λειτουργία των νέων δικτύων τουλάχιστον το 2021.
ΕΣ 6c1: Προστασία και ανάδειξη του οικοπολιτιστικού υ αποθέματος	Η προστασία και αειφορική ανάδειξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων Η αύξηση της επισκεψιμότητας των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, με προφανείς επιπτώσεις στην τοπική και υπερτοπική οικονομία Η αύξηση Μουσειακών Υποδομών - Πιστοποίηση των μουσείων Η ανάδειξη της φυσιογνωμίας, της εικόνας και της ιστορίας των πόλεων στο πλαίσιο της ανάδειξης και προβολής της πολιτιστικής	T1325 Αριθμός διανυκτερεύσεω ν σε καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ στην ΠΚΜ	7.831.206	7.850.000	9.051.345 (2016)	Ο δείκτης σχετίζεται με την ετήσια ζήτηση της Περιφέρειας ως τουριστικού προορισμού και ως εκ τούτου παρουσιάζει ετήσιες αυξομειώσεις. Γενικά τα τελευταία χρόνια καταγράφονται αυξητικές τάσεις. Έργα ανάδειξης και προστασίας πολιτισμού, δημιουργία πολιτιστικών υποδομών και δικτύων ενδεχόμενα επηρεάζουν την λήψη απόφασης των τουριστών, άλλα είναι αρκετά αμφίβολο αν αποτελούν πρωταρχικό κίνητρο επίσκεψης σε παραθεριστικούς προορισμούς. Η άσκηση των τουριστικών πράξεων (διαμονή) προσδιορίζεται από πολλές και διαφορετικές παραμέτρους που δεν σχετίζονται μόνο με το προϊόν μιας περιοχής και κάνουν πρακτικά και επιστημονικά ανέφικτο να προσδιοριστεί η επίδραση των πράξεων του ΕΠ στην διαμόρφωση της τιμής του δείκτη. Η συμβολή του ΕΠ στον ΕΣ περιλαμβάνει και	<ul style="list-style-type: none"> • ΕΠΑνΕΚ (Δράσεις: 03-6c-3.5-01 έως 09 • ΤΑΠ • Λοιποί Περιφερειακή πόροι • Προγράμματα ΕΣΣ (interreg) • Ενέργειες επιχειρήσεων, επιμελητηρίων κ.α.	Η ΑΕ θα πρέπει να εστιάσει στην ανάλυση και ερμηνεία του τρόπου που συνεισφέρουν οι δράσεις του ΕΠ (ποιοτικά) στην ποιότητα του τουριστικού προϊόντος, παρά στην ποσοτικοποίηση της συνεισφοράς αυτής. Απαιτείται συνεπώς μια σύνθετη προσέγγιση που θα αναλύσει ποιοτικά στοιχεία της τουριστικής ανάπτυξης της Περιφέρειας που σχετίζονται με τον πολιτισμό, όπως οι αλλαγές στην εποχικότητα, η συσχέτιση της εποχικής ζήτησης με πολιτιστικά γεγονότα, η σύγκριση και συσχέτιση των μεταβολών της επισκεψιμότητας των τουριστικών πόρων με την μεταβολή του αριθμού διανυκτερεύσεων στα ξενοδοχεία ανά προορισμό κ.α.. Τα παραπάνω στοιχεία θα πρέπει να συμπληρωθούν μέσα από έρευνες ερωτηματολογίου σε επισκέπτες, όπου θα εστιάσουν στο να αναλύσουν τα κίνητρα επίσκεψης και να καταγράψουν τις τουριστικές τους συνθήκες τους. Μεταξύ άλλων θα αναζητηθούν στοιχεία όπως: <ul style="list-style-type: none"> • Ποιους από τους χώρους (μνημεία, μουσεία κλπ) που ενισχύθηκαν από πράξεις του ΕΠ επισκέφτηκαν (στην ευρύτερη περιοχή διαμονής τους.) • Πως αξιολογούν την ποιότητα της εμπειρίας τους στους χώρους αυτούς και τις παρεχόμενες υπηρεσίες

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Ειδικός Στόχος	Αναμενόμενο Αποτέλεσμα	Δείκτης Αποτελέσματος	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	Π.Π.Δ. Τιμή*	Εκτίμηση Συμβολής ΕΠ ΠΠΚΜ στον ΕΣ / Προσδιορισμός αλλαγών πλαισίου	Λοιπά Μέσα που ενδεχόμενα συμβάλουν στην διαμόρφωση του αποτελέσματος	Μεθοδολογία υπολογισμού συμβολής ΕΠ
	και άυλης κληρονομιάς Η διατήρηση της ταυτότητας της περιοχής και η βελτίωση της ελκυστικότητάς Η ανάδειξη νέων πόλων έλξης και τουριστικών προορισμών, με ενίσχυση της οικονομίας της περιοχής Η προώθηση του θεματικού τουρισμού και η αύξηση των επενδύσεων και της απασχόλησης.					δράσεις από άλλους χρηματοδοτικούς πόρους όπως Λοιποί Περιφερειακή Πόροι, Προγράμματα ΕΕΣ, ενέργειες επιχειρήσεων, επιμελητηρίων κ.α.		<ul style="list-style-type: none"> Αν είχαν γνώσεις για τα πολιτιστικά στοιχεία ή συνέλεξαν πληροφορίες για αυτά πριν την επίσκεψη τους στους προορισμούς της ΠΚΜ και αν και σε ποιό βαθμό (καθόλου, λίγο, πολύ) οι πληροφορίες αυτές καθόρισαν την επιλογή τους να επισκεφτούν την ΠΚΜ Αν η επίσκεψη σε έναν χώρο τους ενημέρωσε και τους οδήγησε στο να επισκεφτούν άλλους χώρους. Επίσης στα πλαίσια της «Αξιολόγηση παρεμβάσεων Περιβάλλοντος» του ΕΠ, θα διερευνηθεί η συμβολή του Προγράμματος στην προστασία και αιεφορική ανάδειξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων με την περιγραφή των ενεργειών που υλοποιήθηκαν προς τον στόχο αυτό σε κάθε έργο.
ΕΣ 6d1: Βελτίωση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος με έμφαση στην προστασία της βιοποικιλότητα ς	Η βελτίωση της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και των δασών - Η ολοκλήρωση του δικτύου Natura 2000 συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων περιοχών και η διασφάλιση της διατήρησης και χρηστής και ολοκληρωμένης διαχείρισής του - Η προστασία, διατήρηση και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων οικοσυστημάτων Η αποκατάσταση βλαβών στο οικοσύστημα, στα ύδατα και στο έδαφος Η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Π.Κ.Μ.	T1393 Ποσοστό Προστατευόμεν ων Περιοχών (σύνολο περιοχών NATURA 2000) με Εργαλεία Διαχείρισης	20	100	(100)	Ο δείκτης βασίζεται σε καταμέτρηση διοικητικών πράξεων. Με τον Ν. 4519/2018 με τίτλο «Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών και άλλες διατάξεις» καλύπτεται στο σύνολο των περιοχών ο ορισμός Φορέα Διαχείρισης, ωστόσο απαιτεί διευκρίνιση αν ο νομοθετικός ορισμός του υπεύθυνου φορέα αποτελεί ικανή συνθήκη για την επίτευξη του δείκτη. Παράλληλα το 2018 ανατέθηκαν οι μελέτες κατάρτισης των διαχειριστικών σχεδίων για τις εναπομένουσες περιοχές του δικτύου Natura 2000 της Περιφέρειας (και της χώρας). Βάση των οδηγιών της Επιτελικής Δομής ΥΠΕΝ (αρ.πρ. 145318/25.4.2018) τα έργα που προτείνεται να ενταχθούν στα Περιφερειακά ΕΠ δεν θα συμβάλουν στην κατάρτιση της τιμής του δείκτη που έχει οριστεί, καθώς ο ορισμός του καθεστώτος, η δημιουργία - ενίσχυση διοικητικού σχήματος και η εκπόνηση σχεδίου διαχείρισης θα χρηματοδοτηθούν μόνο από το Τομεακό Πρόγραμμα.	<ul style="list-style-type: none"> ΥΜΕΠΠΕΡΑΑ 14.6iii.32.31.3, 14.6iii.32.31.4, 4.6iii.32.31.5 LIFE ΕΕΣ Προγράμματα (interreg)	Η συνεισφορά του ΕΠ θα τεκμηριωθεί άμεσα από τα στοιχεία ολοκλήρωσης των έργων που θα ενταχθούν σε αυτό σε αντιπαράθεση τους με αυτά του Τομεακού Προγράμματος που θα χρηματοδοτήσει αντίστοιχες πράξεις στην ΠΚΜ. Περαιτέρω διερεύνηση των επιπτώσεων των δράσεων του ΕΠ, κυρίως αναφορικά με ποιοτικά στοιχεία για την αναγνώριση καλών πρακτικών διαχείρισης, εμποδίων που μειώνουν την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης κλπ, είναι σκόπιμη και μπορεί να πραγματοποιηθεί με την συλλογή στοιχείων από τους Φορείς Διαχείρισης μέσω συνεντεύξεων και αναλυτικής εξέτασης των χαρακτηριστικών των έργων.
ΕΣ 6ε1: Ανάπλαση και αναζωογόνηση υποβαθμισμέν ων αστικών περιοχών και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος	Η μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και του θορύβου στα αστικά κέντρα - Η αναβάθμιση των αστικών υποδομών και της αστικής επίπλωσης – προστασία και επέκταση δημόσιων ελεύθερων χώρων. - Η οικονομική αναζωογόνηση αστικών περιοχών και η αύξηση της απασχόλησης Η βελτίωση της ποιότητας ζωής στο αστικό και περιαστικό περιβάλλον. - Η πολεοδομική ανασυγκρότηση της πόλης. - Η αποκατάσταση μολυσμένων περιοχών και αξιοποίηση εγκαταλειμμένων κτιρίων. - Η βελτίωση της ελκυστικότητας και της ανταγωνιστικότητας της πόλης.	T1327 Μέγιστος αριθμός ημερών με μέση ημερήσια τιμή ΑΣ10 μεγαλύτερη από 50 µg/m3 που καταγράφεται στο σταθμό με τη δυσμενέστερη επίδοση κατ’ έτος	43	35	59 (2016)	Ο ατμοσφαιρικός ρύπος ΑΣ10 που καταμετράται θεωρείται ότι αποτελεί τον κυριότερο παράγοντα υποβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος στην Κεντρική Μακεδονία ειδικότερα στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης , όπου παρατηρούνται συχνές υπερβάσεις των θεσμοθετημένων ορίων. Η ατμοσφαιρική ρύπανση αποτελεί καίριο παράγοντα υποβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος, δεν είναι ωστόσο ούτε η μοναδική ανάγκη των αστικών κέντρων της ΠΚΜ, ούτε η αποκλειστική στόχευση των δράσεων του ΕΣ. Ο οριζόμενος δείκτης αποτελέσματος θεωρείται ότι περιγράφει μέρος των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων και η διερεύνηση των επιπτώσεων των δράσεων του ΕΠ στον ΕΣ θα πρέπει να συμπληρωθεί και με άλλα δεδομένα. Ως προς τον δείκτη, αυτός παρουσίασε αύξηση της τιμής για το 2016 ενώ δεν υπάρχουν επικυρωμένα ευρήματα που να τεκμηριώνουν την αιτία της αύξησης των μετρούμενων περιστατικών, η οποία έρχεται σε αντίθεση με την προγενέστερη διαμορφωμένη τάση συνεχούς μείωσης. Ο σταθμός αναφοράς που έχει επιλεγεί είναι εκείνος με τη δυσμενέστερη επίδοση και είναι εκείνος που είναι τοποθετημένος στο Κορδελιό του ΠΣ Θεσσαλονίκης και δεν καλύπτονται το σύνολο των παρεμβάσεων στα πλαίσια του ΕΣ6ε1. Η τιμή-στόχος είναι εκείνη που θεωρείται ότι θα	<ul style="list-style-type: none"> Πράσινο Ταμείο Ίδιοι πόροι ΟΤΑ	Για τις πράξεις των ΒΑΑ, ο δείκτης παρακολούθησης του αποτελέσματος δεν είναι επαρκής για να περιγράψει την πολυπλοκότητα και το εύρος των παρεμβάσεων στον αστικό χώρο (αναπλάσεις, εξωραϊσμός, περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση) καθώς ο αντίκτυπος των έργων δεν απευθύνετε μόνο στην μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, άλλα και στην βελτίωση της ποιότητας του αστικού χώρου και των υπηρεσιών προς τους κατοίκους , την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων κοκ. Η αξιολόγηση των επιπτώσεων των ΣΒΑΑ εξάλλου θα αποτελέσει μία συνθετική έρευνα που θα καλύψει το σύνολο των δράσεων της Στρατηγικής κάθε πόλης και θα διερευνήσει κατά κύριο λόγο ποιοτικά πως οι διάφορες δράσεις του κάθε σχεδίου συνέβαλαν, συνέργησαν και συνεργάστηκαν προκειμένου να διαμορφωθεί το τελικό αποτέλεσμα. Η αξιολόγηση των επιπτώσεων των ΒΑΑ θα πρέπει να είναι συνολική, δηλαδή να μην απομονώσει τις πράξεις της Επ.Π. 6ε. Στο πλαίσιο αυτό, ο Αξιολογητής θα πρέπει να συνθέσει την Θεωρεία της Αλλαγής πίσω από την στρατηγική και να προχωρήσει στην επαλήθευση της βάσης παρατηρήσεων πεδίου. Στο πλαίσιο μιας τέτοιας διερεύνηση που μπορεί να γίνει μόνο με μελέτη περιπτώσεων και με ερωτήματα που θα μπορούσαν να διερευνηθούν σχετικά με την στοχοθεσία του ΕΣ6ε1 όπως: <ul style="list-style-type: none"> Ποιά ήταν η επίδραση των έργων αστικής ανάπτυξης στην αξία της γης (ως δείκτη συγκριτικής αξιολόγησης της ποιότητας συνθηκών διαβίωσης) της στην ευρύτερη περιοχή; (έρευνα μεταβολής τιμών) Αν και πως τα έργα συνέβαλαν στην αύξηση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας στην περιοχή; (π.χ. δημιουργία νέων καταστημάτων, νέες θέσεις εργασίας κλπ). Πως τα έργα αναπλάσεων συνδυάστηκαν λειτουργικά με άλλες

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Ειδικός Στόχος	Αναμενόμενο Αποτέλεσμα	Δείκτης Αποτελέσματος	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	Π.Π.Δ. Τιμή*	Εκτίμηση Συμβολής ΕΠ ΠΠΚΜ στον ΕΣ / Προσδιορισμός αλλαγών πλαισίου	Λοιπά Μέσα που ενδεχόμενα συμβάλουν στην διαμόρφωση του αποτελέσματος	Μεθοδολογία υπολογισμού συμβολής ΕΠ
						επιτευχθεί, ως αποτέλεσμα του συνόλου των παρεμβάσεων, ανεξαρτήτου πηγής χρηματοδότησης. Αν και η συμβολή στη διαμόρφωση της τιμής του δείκτη στα πλαίσια της ΟΧΕ ΒΑΑ Θεσσαλονίκης θα έπρεπε να θεωρηθεί σημαντική ωστόσο υπάρχουν αστάθμητοι εξωγενείς παράγοντες που ενδεχομένως να επηρεάσουν την τιμή του δείκτη. Η διαμόρφωση της τάσης αποτελεί μάλλον μια ένδειξη ότι ο συνδυασμός των μέτρων περιορίζει το φαινόμενο κατά συνέπεια δεν θεωρείται ότι θα είναι δυνατό να προσδιοριστεί ποσοτικά η συμβολή του ΕΠ στην διαμόρφωση του δείκτη.-		παρεμβάσεις της Στρατηγικής και ποια προστιθέμενη αξία δημιουργήθηκε από τον ενιαίο σχεδιασμό τους; (π.χ. συνδυασμός έργων ανάπλασης και ζήτηση προγραμμάτων ενίσχυσης επιχειρηματικότητας σε μία περιοχή) <ul style="list-style-type: none"> Πως μεταβλήθηκε η τουριστική ζήτηση στην συγκεκριμένη περιοχή ή πόλη σε σχέση με την μεταβολή στην ΠΚΜ την ίδια περίοδο; / Πως διαμορφώθηκε η τουριστική προσφορά στην περιοχή; (αριθμός και δυναμικότητα νέων μονάδων κλάδων εστίασης και κατάλυσης στην περιοχή, προσφορά ιδιωτικών κατοικιών βραχείας μίσθωσης κ.α.) Ποια ήταν η επίπτωση στο Περιβαλλοντικό αποτύπωμα της περιοχής παρέμβασης; (π.χ. μείωση ενέργειας για φωτισμό, εγκατάσταση δικτύων αποδοτικής διαχείρισης πόρων / αποβλήτων κλπ) Ποια κοινωνικά φαινόμενα αναγνωρίστηκαν και αντιμετωπίστηκαν από την Στρατηγική; με ποιο τρόπο; Ποια ήταν τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων; Τα παραπάνω ερωτήματα θα πρέπει να εξειδικευτούν και επαναδιατυπωθούν ανάλογα με το περιεχόμενο κάθε στρατηγικής.
7a1 Ολοκλήρωση έργων μεταφορικών υποδομών σχετικών με το ΔΕΔ-Μ	Η ολοκλήρωση της ανάπτυξης των «βασικών» αξόνων του εθνικού συστήματος μεταφορών. - Η βελτίωση της εθνικής και διεθνούς προσπελασιμότητας της περιοχής. - Η βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών μετακίνησης προσώπων. - Η βελτίωση της ασφάλειας στις μεταφορές. - Η μείωση του μεταφορικού κόστους και του μεταφορικού χρόνου των προϊόντων.	T1393 Ολοκλήρωση οδικών Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)	ΟΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ	Ο δείκτης αποτελέσματος (ποιοτικός) έχει οριστεί ειδικά για το έργο «Κατασκευή ανισόπεδου κόμβου K16 στη συμβολή ΠΑΘΕ και εσωτερικής περιφερειακής οδού Θεσσαλονίκης Β'Φάση», το οποίο ουσιαστικά ολοκληρώνει τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Έτσι, με την υλοποίηση του σχετικού έργου, θα επιτευχθεί και η ποιοτική τιμή-στόχος του δείκτη καθώς και το σύνολο των αναμενόμενων αποτελεσμάτων.	ΥΜΕΠΠΕΡΑΑ / ΤΣ	Λόγω της ποιοτικής διάστασης του δείκτη, η συμβολή του ΕΠ εκτιμάται επίσης ποιοτικά και ταυτίζεται με την τιμή του δείκτη αποτελέσματος.
7b1 Ολοκλήρωση ενδοπεριφερειακού οδικού δικτύου και σύνδεση αυτού με ΔΕΔ-Μ	Η ολοκλήρωση και βελτίωση των διασυνδέσεων του δικτύου της περιοχής με τους κεντρικούς άξονες μεταφορών. - Η βελτίωση της μεταφορικής ασφάλειας. - Η μείωση του χρόνου και του κόστους των μετακινήσεων. - Η αξιοποίηση έξυπνων συστημάτων μεταφορών για τη διαχείριση της κυκλοφορίας και τη βελτίωση των μετακινήσεων. - Η ενδυνάμωση της ενδοπεριφερειακής και διαπεριφερειακής χωρικής συνοχής.	T1242 Πληθυσμός της ΠΚΜ που εξυπηρετείται από τα αναβαθμισμένα δίκτυα	773.600	1.220.000	773.600	Το αποτέλεσμα όπως εκφράζεται από τον δείκτη αναφέρεται εξ' ολοκλήρου στη συμβολή του ΕΠ στον ΕΣ. Με την υλοποίηση των σχετικών έργων θα επιτευχθεί η τιμή στόχος του δείκτη καθώς και το σύνολο των αναμενόμενων αποτελεσμάτων.	Εθνικοί Πόροι / Πόροι Δήμων	Ο δείκτης αποτελέσματος, λαμβάνοντας υπόψη τη μεθοδολογία υπολογισμού του αλλά και τα ενταγμένα έργα, περιγράφει το σύνολο των αναφερόμενων αναμενόμενων αποτελεσμάτων. Επομένως, γίνεται η παραδοχή ότι το αποτέλεσμα ταυτίζεται με την επίπτωση.
7e1 Διείσδυση του φυσικού αερίου σε αστικές και βιομηχανικές περιοχές	Αύξηση της διείσδυσης του φυσικού αερίου. - Βελτίωση ενεργειακής απόδοσης των υποδομών δικτύων. - Ενίσχυση της ασφάλειας ενεργειακού εφοδιασμού	T1314 Ποσοστό πληθυσμού που καλύπτεται από το δίκτυο του φυσικού αερίου	55	65	55	Η αύξηση του ποσοστού κάλυψης φυσικού αερίου θα προκύψει από την υλοποίηση των δράσεων του Προγράμματος.	Ιδιωτικοί πόροι	Η Συμβολή του ΕΠ μπορεί να εκτιμηθεί μετά την ολοκλήρωση των έργων, βάσει των στοιχείων του διαχειριστή του συστήματος.

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Ειδικός Στόχος	Αναμενόμενο Αποτέλεσμα	Δείκτης Αποτελέσματος	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	Π.Π.Δ. Τιμή*	Εκτίμηση Συμβολής ΕΠ ΠΠΚΜ στον ΕΣ / Προσδιορισμός αλλαγών πλαισίου	Λοιπά Μέσα που ενδεχόμενα συμβάλουν στην διαμόρφωση του αποτελέσματος	Μεθοδολογία υπολογισμού συμβολής ΕΠ
9α1 Βελτίωση υποδομών και υπηρεσιών υγείας και κοινωνικών υποδομών σε αστικές και μειονεκτικές περιοχές και διευκόλυνση της πρόσβασης σ' αυτές ευπαθών κοινωνικών ομάδων	Η βελτίωση και επέκταση των υποδομών και δομών υγείας, με έμφαση στην αναβάθμιση της πρωτοβάθμιας φροντίδας και σε νέες ειδικές δομές υπηρεσιών υγείας. - Η ενίσχυση των υποδομών πρόνοιας για ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού. - Η μείωση των ανισοτήτων στην κατανομή των δομών και υποδομών υγείας - Η αναβάθμιση της υγείας του πληθυσμού και της ποιότητας ζωής	T1350 Δυναμικότητα που προκύπτει από βελτιωμένες υποδομές υγείας	6.791	6.901		Ο δείκτης αποτελέσματος καλύπτει τις ανάγκες παρακολούθησης του ΕΠ, και συνδέεται άμεσα με τα αναμενόμενα αποτελέσματα, όπως αυτά αναφέρονται στο Προγραμματικό Έγγραφο (ουσιαστικά μετρά αύξηση κλινών, με την προσθήκη νέων ή την αναβάθμιση υφιστάμενων, άρα μετρά αύξηση δυναμικότητας που προκύπτει από βελτιωμένες υποδομές). Ωστόσο ο δείκτης δεν προσφέρει πληροφορία ως προς το αναμενόμενο αποτέλεσμα αναβάθμισης των κοινωνικών υπηρεσιών.	Ο δείκτης είναι ολιστικός καθώς δεν προβλέπεται να γίνουν άλλες παρεμβάσεις τέτοιου τύπου από άλλα χρηματοδοτικά μέσα κατά την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020.	Με δεδομένο ότι οι βελτιώσεις αφορούν Νοσοκομεία μεγάλων αστικών κέντρων η αξιολόγηση των επιπτώσεων των δράσεων του ΕΠ θα μπορούσε να προσδιοριστεί μέσα από γεωγραφική αποτύπωση (GIS) του επιπέδου κάλυψης των εν λόγω νοσοκομειακών σε συνδυασμό με άλλα γεωχωρικά δεδομένα όπως ο πληθυσμός, το οδικό δίκτυο κλπ, ώστε να μπορέσουν να παραχθούν "παράγωγοι" δείκτες όπως η επάρκεια κάλυψης του πληθυσμού, η προσβασιμότητα (σε ώρα) ανά οικισμό ή Δήμο κλπ. Τα δεδομένα αυτά θα μπορούσαν να δώσουν στοιχεία και για μονάδες όπου διακομίζονται βαριά περιστατικά (ΜΕΝ,ΜΕΘ κλπ) Η πληροφορία αυτή θα μπορούσε να δώσει μια σαφέστερη εικόνα πάνω στην οποία θα μπορούσε να τεκμηριωθεί περιγραφικά η συμβολή του ΕΠ στον ΕΣ.
9γ1 Προώθηση επενδύσεων επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας	Η αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων και των επενδύσεων στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας	T1370 Άτομα που βρίσκουν απασχόληση σε νέες επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας	420	595	-			
10α1 Ανάπτυξη σύγχρονων υποδομών εκπαίδευσης	Η αναβάθμιση υποδομών τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης. - Η βελτίωση του περιβάλλοντος και των συνθηκών μάθησης. - Η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού και η προσαρμογή αυτού στις διαρθρωτικές αλλαγές.	T1380 Ποσοστό κάλυψης του πληθυσμού από υποδομές εκπαίδευσης	90	100		Το ΠΕΠ της ΚΜ σαφώς συμβάλει στον ΕΣ. Ωστόσο ο δείκτης δεν είναι ίσως ο πιο περιγραφικός του ΕΣ αφού αποτυπώνει ποσοτικά χαρακτηριστικά ενώ ο ΕΣ έχει εμφανώς ποιοτικά χαρακτηριστικά. Η ανάπτυξη σύγχρονων υποδομών εκπαίδευσης συμβάλει στην βελτίωση των συνθηκών μάθησης, στην αναβάθμιση της προσφερόμενης γνώσης κλπ ωστόσο η τυχόν μη πλήρης κάλυψη του πληθυσμού από υποδομές εκπαίδευσης δεν οφείλεται παρά μόνο ίσως σε μικρό βαθμό στην μη ύπαρξη σύγχρονων υποδομών εκπαίδευσης. Η ύπαρξη υποδομών μπορεί να θεωρηθεί ένας (πιθανότατα ελάσσονος σημασίας) παράγοντας που καθορίζει την σχολική διαρροή. Το φαινόμενο αυτό συνδέεται περισσότερο με κοινωνικά, πολιτιστικά και οικονομικά χαρακτηριστικά παρά με την ύπαρξη υποδομών. (Μόνο στην Γ΄βάθμια εκπαίδευση μπορεί να βρεθεί ένας συσχετισμός μεταξύ χωρητικότητας και αδυναμίας πρόσβασης στην γνώση λόγω προβληματικών οικονομικών συνθηκών) Κατά συνέπεια η εκτίμηση της συμβολής του ΕΠ στην επίτευξη του Στόχου και των αποτελεσμάτων μπορεί να τεθεί στην βάση της συνεκτίμησης.	ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση	Η αποτίμηση των επιπτώσεων μπορεί να γίνει με αναλύσεις που εξετάζουν ενδεχόμενες μεταβολές σε τοπική κλίμακα στις περιοχές εμβέλειας των έργων που θα υλοποιηθούν από το ΕΠ. Ακόμα όμως και αν πραγματοποιηθούν έρευνες τοπικά, στις περιοχές εμβέλειας των σχετικών πράξεων του ΕΠ, η όποια τοπική διαφοροποίηση δεν θα μπορούσε να τεκμηριωθεί με απόλυτη πεποίθηση ότι οφείλεται στην βελτίωση των υποδομών και όχι σε άλλους παράγοντες, όπως η βελτίωση του εισοδήματος, η παροχή υπηρεσιών στήριξης, οι αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα κ.α..

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Ειδικός Στόχος	Αναμενόμενο Αποτέλεσμα	Δείκτης Αποτελέσματος	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	Π.Π.Δ. Τιμή*	Εκτίμηση Συμβολής ΕΠ ΠΠΚΜ στον ΕΣ / Προσδιορισμός αλλαγών πλαισίου	Λοιπά Μέσα που ενδεχόμενα συμβάλουν στην διαμόρφωση του αποτελέσματος	Μεθοδολογία υπολογισμού συμβολής ΕΠ
8iii1 Αύξηση αριθμού νέων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων καινοτόμων επιχειρήσεων	Η αύξηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και της αυτοαπασχόλησης σε τομείς έντασης γνώσης και καινοτομίας. - Η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. - Η αντιμετώπιση της ανεργίας και η αύξηση της συνολικής απασχόλησης. -Η αύξηση των επενδύσεων	CR03 συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	0	200		Το ΕΠ της ΠΚΜ συμβάλει στην επίτευξη του ΕΣ και σχετίζεται τόσο με την διατήρηση των θέσεων εργασίας όσο και με την είσοδο της καινοτομίας σε εμπορικούς τομείς. Η ουσιαστική συμβολή του ΕΠ στον ΕΣ θα έχει την δυνατότητα να αξιολογηθεί άμεσα με την καταμέτρηση του δείκτη CR03 που είναι δείκτης άμεσων αποτελεσμάτων και καταμετράται από microdata που αναρτώνται στο ΟΠΣ.	ΕΠΑΝΕΚ, ΑΠΑΝΑΔ, ΟΑΕΔ κ.α.	Η συμβολή του ΕΠ θα προσδιοριστεί σε ετήσια βάση (αθροιστικά) για τα έτη μετά την υλοποίηση των δράσεων. Η μελέτη Αξιολόγησης των Δράσεων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ στο πλαίσιο του Θεματικού Στόχου 8 και της συμβολής τους στην Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης θα είχε ενδιαφέρον να μελετήσει και το κοινωνικό προφίλ των ωφελοούμενων καθώς και να διερευνήσει κάποια ποιοτικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους στις δράσεις.
		11305 Αριθμός επιχειρήσεων που η λειτουργία τους συνεχίζεται 12 μήνες μετά τη λήξη της παρέμβασης	3.500	59				
8v1 Ανάπτυξη νέων γνώσεων εξειδίκευσης και δεξιοτήτων σε τομείς υψηλού περιφερειακού ενδιαφέροντος	Προσαρμογή των επιχειρήσεων και του ανθρώπινου δυναμικού στις επικρατούσες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες της αγοράς. - Ανάπτυξη των δεξιοτήτων των εργαζομένων που θα υποστηρίξουν την προσαρμογή των επιχειρήσεων στις νέες αναπτυξιακές απαιτήσεις. - Η βελτίωση της καινοτομικής και οργανωσιακής βάσης των ΜΜΕ και της ανταγωνιστικότητας τους. - Η αύξηση της συνολικής απασχόλησης.	CR03 συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	0	225				
		11306 Αριθμός ΜΜΕ που εφάρμοσαν επιτυχώς τα έργα/παρεμβάσεις/επιχειρηματικά σχέδια	1.954	99				
9i1 Ενίσχυση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας για ευπαθείς ομάδες πληθυσμού που απειλούνται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό	Η βελτίωση των συνθηκών ένταξης ευπαθών ατόμων στην αγορά εργασίας. - Η αύξηση της απασχόλησης και η μείωση της ανεργίας. - Η μείωση του αριθμού των ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. - Η βελτίωση της ποιότητας ζωής και της κοινωνικής συνοχής.	CR03 συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	0	A: 187 Γ: 150 Σ: 337		Η συμβολή του ΕΠ στον ΕΣ θα έχει την δυνατότητα να αξιολογηθεί άμεσα με την καταμέτρηση του δείκτη CR03 που είναι δείκτης άμεσων αποτελεσμάτων και καταμετράται από microdata που αναρτώνται στο ΟΠΣ. Ως προς τον δείκτη Εναρμόνισης Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής 10502 ήδη καταμετράται και έχουμε μεσοπρόθεσμη εκτίμηση - αποτίμηση των αποτελεσμάτων της εφαρμογής της δράσης.	ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	Η συμβολή του ΕΠ θα προσδιοριστεί σε ετήσια βάση (αθροιστικά) για τα έτη μετά την υλοποίηση των δράσεων. Η Αξιολόγησης παρεμβάσεων Κοινωνικής Ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας θα είχε ενδιαφέρον να μελετήσει το κοινωνικό προφίλ των ωφελοούμενων καθώς και να διερευνήσει κάποια ποιοτικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους στις δράσεις. Ο μηχανισμός περιγραφής του τρόπου που συμβάλουν οι δράσεις της Εναρμόνισης στην επίτευξη των Στόχων θα αποτελέσουν αντικείμενο του έργου "Αξιολόγηση των δράσεων εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής στο ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ και στα ΠΕΠ". Η αξιολόγηση αυτή περιλαμβάνει ερωτήματα που αφορούν στις επιπτώσεις των δράσεων αναφορικά με τους στόχους των ΕΠ που χρηματοδοτούν την παρέμβαση και κατ' ελάχιστο εξετάζονται τα ακόλουθα: <ul style="list-style-type: none"> • Η αξιολόγηση της συμβολής των δράσεων σε σχέση με τους Κοινούς και Ειδικούς Στόχους και τα αναμενόμενα αποτελέσματα των αντίστοιχων επενδυτικών προτεραιοτήτων • Η αξιολόγηση του βαθμού επίτευξης των στόχων των αξιολογούμενων δράσεων. • Η αξιολόγηση της αποδοτικότητας των παρεμβάσεων εξετάζοντας το βαθμό επίτευξης των καθορισμένων στόχων με το ελάχιστο δυνατό κόστος ή το μεγαλύτερο δυνατό βαθμό επίτευξης των στόχων στο καθορισμένο/δεδομένο κόστος.
		10502 Συμμετέχοντες που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων και που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυταπασχόλησης, ή που διατηρούν τη θέση	A: 15 Γ: 1.785,0 Σ: 1.800	A: 100 Γ: 9.900 Σ: 10.000				
9ii1 Βελτίωση της	Η αναβάθμιση του επιπέδου	05504 Αριθμός δομών που προσφέρουν βελτιωμένες /	0,00	2,00		Η συμβολή του ΕΠ στον ΕΣ θα προκύψει	ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	Πέρα από την μέτρηση των άμεσων και βραχυχρόνιων

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Ειδικός Στόχος	Αναμενόμενο Αποτέλεσμα	Δείκτης Αποτελέσματος	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	Π.Π.Δ. Τιμή*	Εκτίμηση Συμβολής ΕΠ ΠΠΚΜ στον ΕΣ / Προσδιορισμός αλλαγών πλαισίου	Λοιπά Μέσα που ενδεχόμενα συμβάλουν στην διαμόρφωση του αποτελέσματος	Μεθοδολογία υπολογισμού συμβολής ΕΠ
πρόσβασης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων στην εκπαίδευση, στην απασχόληση και στην τοπική κοινωνική ζωή	εκπαίδευσης και η βελτίωση των δεξιοτήτων ατόμων από περιθωριοποιημένες ομάδες. - Η βελτίωση της απασχολησιμότητας ατόμων από περιθωριοποιημένες ομάδες και η προώθηση της ένταξης αυτών στην αγορά εργασίας. - Η ενίσχυση των δομών κοινωνικής αρωγής σε άτομα από περιθωριοποιημένες ομάδες και η βελτίωση της κοινωνικής συνοχής. - Η μεγαλύτερη συμμετοχή των περιθωριοποιημένων ομάδων στον κοινωνικό βίο και στις τοπικές υποθέσεις	διευρυμένες υπηρεσίες 11104 Μετανάστες, συμμετέχοντες αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες (συμπεριλαμβανομένων περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομ) που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που αποκτούν εξειδίκευση, που κατέχουν θέση	240,00	30,00		από την αποτίμηση της λειτουργίας των Δομών που υποστηρίζονται, ουσιαστικά καταμετρώντας τον αριθμό των συμμετεχόντων (δείκτης 5503). Σε σχέση με τις δράσεις για την ενσωμάτωση περιθωριακών ομάδων όπως οι Ρομά ο δείκτης 11104 θα μετρηθεί με την συλλογή microdata που αναρτούνται στο ΟΠΣ.		αποτελεσμάτων, η εκτίμηση της συμβολή του ΕΠ απαιτεί κύρια την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και της βιωσιμότητας των δομών που υποστηρίζονται. Τεκμηρίωση της συμβολής του ΕΠ με ποσοτικούς όρους θα απαιτούσε για τις δράσεις για τις δομές φτώχειας –γενικά- πλήρη καταγραφή των αναγκών όπως και το ποσοστό των ατόμων ανά ομάδα που εξυπηρετούνται από τις δομές αυτές. Παράλληλα για τις υποστηρικτικές δράσεις για την ενσωμάτωση περιθωριακών ομάδων όπως οι Ρομά θα ήταν σημαντικό να καταμετρηθούν ξεχωριστά οι διαφορετικές δράσεις, ώστε να μπορεί να αξιολογηθεί και η αποτελεσματικότητα αλλά και η αποδοτικότητα τους.
9iii1 Περιορισμός των διακρίσεων που υφίστανται οι ευπαθείς ομάδες πληθυσμού στην εκπαιδευτική διαδικασία και στην καθημερινή τους διαβίωση	Η δημιουργία συνθηκών που θα περιορίζουν τα εμπόδια και θα προσφέρουν ίσες ευκαιρίες στους πολίτες -- Η καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων για οποιοδήποτε λόγο. - Η ίση μεταχείριση στο χώρο της εργασίας και στις κοινωνικές υποθέσεις. - Η βελτίωση των συνθηκών απασχόλησης ατόμων με αντικειμενικές δυσκολίες, μέσω της διεύρυνσης των υποδομών φροντίδας ανήμπορων ατόμων και παιδιών. - Η βελτίωση της ποιότητας ζωής και της κοινωνικής συνοχής	05504 Αριθμός δομών που προσφέρουν βελτιωμένες / διευρυμένες υπηρεσίες 10502 Συμμετέχοντες που αποδεσμεύονται από τη φροντίδα εξαρτημένων ατόμων και που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας, που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, ή που διατηρούν τη θέση 11102 Συμμετέχοντες με αναπηρία που δραστηριοποιούνται σε αναζήτηση εργασίας ,που συμμετέχουν σε εκπαίδευση/κατάρτιση, που αποκτούν εξειδίκευση, που κατέχουν θέση απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους 11509 Ποσοστό σχολείων που παρέχουν υπηρεσίες εκπαιδευτικής στήριξης σε μαθητές ΑμεΑ	0,00 Α: 9,00 Γ: 66,00 Σ: 75,00	19,00 Α: 20,00 Γ: 235,00 Σ: 255,00		Ομοίως με παραπάνω, σε σχέση με τις Δομές Φτώχειας και την Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής ζωής. Σε σχέση με τις δράσεις ενίσχυσης της απασχολησιμότητας ΑΜΕΑ και τις δράσεις εξειδικευμένης εκπαιδευτικής στήριξης, είναι αναγκαία η καταγραφή των αναγκών (ατόμων ανά ομάδα) μέσα στον δείκτη και το ποσοστό αυτών που εξυπηρετούνται και που έλαβαν στήριξη από το πρόγραμμα, που στην περίπτωση αυτή είναι η πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην κατάρτιση και στην εργασία.	ΕΠ ΑΝΑΔ ΕΔΒΜ	Σχετικά με τις δομές για Κακοποιημένες γυναίκες πρόκειται να εκπονηθεί Μελέτη Αξιολόγησης Της Λειτουργίας των Δομών Υποστήριξης Γυναίκων Θυμάτων Βίας στα ΠΕΠ και στο ΕΠ ΜΔΤ ": Η αξιολόγηση αυτή περιλαμβάνει ερωτήματα που αφορούν στις επιπτώσεις των δράσεων αναφορικά με τους στόχους των ΕΠ που χρηματοδοτούν την παρέμβαση στην κατεύθυνση του ελέγχου της συνάφειας και καταλληλότητας, της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας και των επιπτώσεων. Όπως προαναφέρθηκε και προηγουμένως και για τις δομές αυτές, η εκτίμηση της συμβολή του ΕΠ απαιτεί και την αξιολόγηση της βιωσιμότητάς τους. Για τις δράσεις εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και τη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους της επενδυτικής προτεραιότητας 9iii, θα διενεργηθεί σχετική αξιολογητική μελέτη (Παρεμβάσεις εξειδικευμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες). Η μελέτη σχεδιάζεται να διενεργηθεί σε συνεργασία ΕΥΔ και ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ και αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Μάρτιο του 2021.
9iv1 Προαγωγή της πρόσβασης κοινωνικά ευπαθών ομάδων σε υπηρεσίες υγείας / πρόνοιας / κοινωνικής	Η καθιέρωση του δικτύου πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας. - Η διευκόλυνση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας σε όλους τους πολίτες. - Η προαγωγή της υγείας μέσω της πρόληψης και της αγωγής. - Η αναβάθμιση των δομών υγείας και της κατάρτισης	05504 Αριθμός δομών που προσφέρουν βελτιωμένες / διευρυμένες υπηρεσίες	0,00	66,00		Ομοίως με παραπάνω, σε σχέση με τις Δομές Φτώχειας Σχετικά με τις δράσεις υγείας η συμβολή του ΕΠ στον ΕΣ θα προκύψει από την αποτίμηση της λειτουργίας των μονάδων που ενισχύονται σε σχέση με το ποσοστό των εξυπηρετούμενων πολιτών και μάλιστα αυτών που πλήττονται από την φτώχεια. Υπό μία έννοια ο δείκτης θα μετρούσε καλύτερα την «προαγωγή της πρόσβασης» (θετικό		Στο πλαίσιο της αξιολόγηση των σχετικών δράσεων των δομών κοινωνικής φροντίδας και προστασίας για την αντιμετώπιση της φτώχειας ώστε να διερευνηθεί η συμβολή τους στον αντίστοιχο Ειδικό Στόχο του Θεματικού Στόχου 9 θα ήταν καλό να υπάρξει ανάλυση του προφίλ των συμμετεχόντων. Καθώς η συγχρηματοδότηση των δομών προβλέπεται για ορισμένο χρονικό διάστημα (1-3 έτη), τα Κέντρα Κοινότητας και οι Δομές αντιμετώπισης της φτώχειας θα ήταν θετικό να αξιολογηθούν προκειμένου να εξεταστεί και η δυνατότητα ανασχεδιασμού τους για το υπόλοιπο της προγραμματικής περιόδου

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

Ειδικός Στόχος	Αναμενόμενο Αποτέλεσμα	Δείκτης Αποτελέσματος	Τιμή Βάσης	Τιμή Στόχος	Π.Π.Δ. Τιμή*	Εκτίμηση Συμβολής ΕΠ ΠΠΚΜ στον ΕΣ / Προσδιορισμός αλλαγών πλαισίου	Λοιπά Μέσα που ενδεχόμενα συμβάλουν στην διαμόρφωση του αποτελέσματος	Μεθοδολογία υπολογισμού συμβολής ΕΠ
φροντίδας	του προσωπικού αυτών. - Η δημιουργία των απαραίτητων συνθηκών φιλοξενίας μεταναστών και αιτούντων άσυλο	11206 Ποσοστό ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια και ωφελούνται από τις υπηρεσίες των Τοπικών Ομάδων Υγείας (ΤΟΜΥ) στο σύνολο των ατόμων που ωφελούνται από τις υπηρεσίες των Τοπικών Ομάδων Υγείας (ΤΟΜΥ)	0,00	35,70		πρόσμημο) αν μετρούσε το ποσοστό ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια και ωφελούνται από τις υπηρεσίες των Τοπικών Ομάδων Υγείας (ΤΟΜΥ) στο σύνολο των ατόμων που πλήττονται από τη φτώχεια και όχι στο σύνολο των ατόμων που ωφελούνται από τις υπηρεσίες των Τοπικών Ομάδων Υγείας.		Η αξιολόγηση θα πραγματοποιηθεί "κεντρικά" από την ΕΥΣΕΚΤ και θα αφορά την εφαρμογή των δράσεων καθολικής πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας των πράξεων που σχεδιάστηκαν για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2014-2020, και αποτελούν ένα ολοκληρωμένο πλέγμα υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, Δημόσιας Υγείας και Ψυχικής Υγείας. Απώτερος βέβαια στόχος της αξιολόγησης είναι η αποτίμηση των αποτελεσμάτων από την εφαρμογή του εν λόγω πλέγματος πολιτικής ΠΦΥ-Δημόσια Υγείας και Ψυχικής Υγείας σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού (9Β).
9ν1 Αξιοποίηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας για την ένταξη στην αγορά εργασίας ευπαθών ομάδων του πληθυσμού	Η ενδυνάμωση των κοινωνικών επιχειρήσεων. - Η ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας σε περισσότερους κλάδους και η διεύρυνση του φάσματος των παρεχόμενων υπηρεσιών. - Η αύξηση της απασχόλησης στις κοινωνικές επιχειρήσεις. - Η δικτύωση και συνεργασία μεταξύ κοινωνικών επιχειρήσεων. - Η βελτίωση της κοινωνικής συνοχής και της ποιότητας ζωής	11303 Αριθμός υποστηριζόμενων υφιστάμενων και νέων φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας που η λειτουργία τους συνεχίζεται 1 έτος μετά τη λήξη της παρέμβασης	45,00	54,00		Το ΕΠ της ΠΚΜ συμβάλει στην επίτευξη του ΕΣ και σχετίζεται τόσο με την ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας στην κατεύθυνση της τόνωσης της απασχολισιμότητας των ευπαθών ομάδων, όσο και με την τόνωση της κοινωνικής ενσωμάτωσης ειδικών ομάδων.		Η αποτίμηση των επιπτώσεων μπορεί να διερευνηθεί με έρευνα πεδίου (ποσοτικά και ποιοτικά) χαρακτηριστικά μεταξύ των συμμετεχόντων υποστηριζόμενων υφιστάμενων και νέων φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας που η λειτουργία τους συνεχίζεται 1 έτος μετά τη λήξη της παρέμβασης.
9vi1 Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών	Η προώθηση της βιώσιμης, ολοκληρωμένης τοπικής κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης περιοχών με μειονεκτήματα. - Η επιτάχυνση της σύγκλισης μεταξύ άνισα αναπτυγμένων τόπων. - Η δημογραφική ενδυνάμωση περιοχών με φαινόμενα εγκατάλειψης. - Η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της ποιότητας ζωής των πολιτών περιοχών με μειονεκτήματα.	T1385 Αριθμός νέων ολοκληρωμένων παρεμβάσεων τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα που βελτιώνουν την απασχολησιμότητα	7,00	7,00		Η συμβολή του ΕΠ στον ΕΣ θα προκύψει από την αποτίμηση των 7 παρεμβάσεων στις ισάριθμες Π.Ε.		Δεδομένα σημαντικής αξίας μπορεί να προκύψουν από την συγκριτική γεωγραφική/χωρική μελέτη των παρεμβάσεων. Σε κάθε περίπτωση η μελέτη της ενίσχυσης της ποιότητας της ζωής των πολιτών απαιτεί μια έρευνα με ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά σε τοπικό επίπεδο.

ΣΤ.2 Ανάλυση των αναγκών και των δυνατοτήτων των μεθόδων και δεδομένων για την υλοποίηση της Αξιολόγησης Επιπτώσεων

Τόσο οι δραστηριότητες Παρακολούθησης (M – monitoring), όσο και αυτές της Αξιολόγησης (E – evaluation) υποστηρίζουν και αποτελούν βασικές πηγές δεδομένων για την αξιολόγηση των επιπτώσεων του προγράμματος όπως παρουσιάστηκε στον παραπάνω πίνακα. Συγκεκριμένα, το Σύστημα Παρακολούθησης & Αξιολόγησης (M & E) του προγράμματος έχει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο, όπως:

- Προσδιορισμό **του πότε και υπό ποιες συνθήκες θα ήταν εφικτό και ενδεδειγμένο να πραγματοποιηθεί αξιολόγηση των επιπτώσεων.**
- Συνεισφορά βασικών δεδομένων για τη διεξαγωγή αξιολόγησης επιπτώσεων, όπως **δεδομένα βάσης διαφόρων μορφών και πληροφορίες** σχετικά με τη φύση της παρέμβασης (ενέργειες), τους ωφελούμενους κλπ. Οι πληροφορίες αυτές μπορεί να αξιοποιηθούν είτε απευθείας στην περίπτωση που συνδέονται - "τροφοδοτούν" δείκτες αποτελέσματος, είτε για τον καθορισμό του τρόπου εκτέλεσης της αξιολόγησης όπως για παράδειγμα για τον προσδιορισμό των δειγμάτων για τις έρευνες πεδίου, την διατύπωση των ερωτημάτων, την διαμόρφωση ερωτηματολογίων κ.α.
- Συμβολή στην **ερμηνεία και την εφαρμογή των πορισμάτων** της Αξιολόγησης. Αυτό περιλαμβάνει την αντιπαράθεση των ευρημάτων της αξιολόγησης επιπτώσεων με τα δεδομένα υλοποίησης του Προγράμματος ή με τις πληροφορίες που σχετίζονται με τον τρόπο που υλοποιήθηκε το πρόγραμμα όπως π.χ. είναι η ποιότητα των μηχανισμών υλοποίησης, ή άλλων πληροφοριών που θα βοηθήσουν να κατανοήσουμε γιατί οι αναμενόμενες αλλαγές έχουν ή δεν έχουν συμβεί και τι μπορούμε να κάνουμε για να καταστήσουμε ακόμη πιο αποτελεσματικές τις προσπάθειές μας στο μέλλον.

Σύμφωνα με το κανονιστικό πλαίσιο το ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 υποστηρίζεται ή θα υποστηριχθεί από την λειτουργία τεσσάρων συστημάτων παρακολούθησης. Τα συστήματα αυτά είναι:

- Το ΟΠΣ στο οποίο τηρούνται δεδομένα σχετικά με την υλοποίηση του προγράμματος και τις εκροές των δράσεων του
- Το σύστημα παρακολούθησης της RIS, το οποίο επικεντρώνεται στην παρακολούθηση της Στρατηγικής έξυπνης Εξειδίκευσης, των εκροών και των αποτελεσμάτων των δράσεων της
- Ο Εθνικός μηχανισμός συντονισμού, παρακολούθησης & αξιολόγησης πολιτικών κοινωνικής ένταξης & κοινωνικής συνοχής ο οποίος έχει ως σκοπό την παρακολούθηση φαινομένων που σχετίζονται με τα αποτελέσματα και τις δράσεις που αφορούν την απασχόληση, την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.
- Το σύστημα παρακολούθησης της ΣΜΠΕ, το οποίο επικεντρώνεται στην παρακολούθηση περιβαλλοντικών παραμέτρων που σχετίζονται με πιθανές επιπτώσεις του ΕΠ.

Στην παρούσα χρονική συγκυρία, από τα παραπάνω συστήματα μόνο το ΟΠΣ έχει την λειτουργική ικανότητα να παράσχει στοιχεία για τις αξιολογήσεις επιπτώσεων. Το σύστημα παρακολούθησης της RIS και το παρατηρητήριο κοινωνικής ένταξης βρίσκονται «υπό διαμόρφωση», ενώ για την παρακολούθηση της **ΣΜΠΕ** τα απαραίτητα στοιχεία υπάρχουν στις πρωτογενείς πηγές τους, **δεν υπάρχουν ωστόσο επί του παρόντος εκπονηθεί μελέτες παρακολούθησης.**

Το ΟΠΣ του ΕΣΠΑ 2014-2020 αποτελεί το σύστημα καταχώρησης των δεδομένων υλοποίησης του ΕΠ ΠΚΜ. Περιέχει πληροφορία που σχετίζεται με την παρακολούθηση της προόδου των παρεμβάσεων που αφορούν το χρονολόγιο, την εξέλιξη του οικονομικού και του φυσικού αντικείμενου, τις εκροές, τους ελέγχους και τα διοικητικά έγγραφα του κάθε έργου. Τα περισσότερα δεδομένα είναι ποσοτικά και η τήρηση τους σχετίζεται πρωτίστως με τις εσωτερικές ανάγκες του διαχειριστή του ΕΠ και την υποχρέωση για συμμόρφωση με το πλαίσιο ελέγχου, διαφάνειας και λογοδοσίας .

Στοιχεία του **ΟΠΣ** στις αξιολογήσεις επιπτώσεων είναι:

- Το πλήθος και η ταυτότητα των δικαιούχων
- Η πορεία υλοποίηση, οι στόχοι επίτευξης (εκροές) και παράγωγα μεγέθη όπως η αποδοτικότητα και η αποτελεσματικότητα
- Το χρονικό πλαίσιο της υλοποίησης των έργων

Τα δεδομένα του ΟΠΣ δεν αναμένεται να παρουσιάσουν κενά και ασάφειες. Επίσης καθώς αφορούν το σύστημα παρακολούθησης του ίδιου του προγράμματος θα είναι απόλυτα συμβατά για χρήση στις ΑΕ.

Το σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης της RIS αναμένεται να υλοποιηθεί στο πλαίσιο υλοποίησης των Στρατηγικών. Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με τον υπό υλοποίηση σχεδιασμό ο μηχανισμός παρακολούθησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για όλες τις περιφέρειες θα αναληφθεί από την ΓΓ Έρευνας και Τεχνολογία και το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και θα έχει κοινές προδιαγραφές. Το συγκεκριμένο έργο έχει ήδη αρχίσει (2017) και αναμένεται να ολοκληρωθεί σύντομα. Σκοπός του έργου είναι η παραγωγή των δεικτών RIS3 για τα έτη 2016-2023 και η συστηματική τροφοδότηση της ΓΓΕΤ και των αρμόδιων εθνικών και περιφερειακών φορέων με τους δείκτες αυτούς.

Αναλυτικότερα, το έργο αφορά την παραγωγή μιας σειράς δεικτών που έχουν ενταχθεί στο σύστημα παρακολούθησης του ΕΣΠΑ 2014-2020 και της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, εθνικής και περιφερειακών, και αφορούν την Έρευνα, Ανάπτυξη και Καινοτομία. Συνολικά οι δείκτες αφορούν τις δαπάνες Ε&Α, το προσωπικό Ε&Α, τις δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού σε Ε&Α, την καινοτομία στις επιχειρήσεις και τις ελληνικές επιστημονικές δημοσιεύσεις σε διεθνή περιοδικά.

Το έργο αποτελεί το Υποέργο (5) της Πράξης «Εγκατάσταση Μηχανισμού Παρακολούθησης (MONITORING MECHANISM) της υλοποίησης της εθνικής στρατηγικής RIS3-Συλλογή και επεξεργασία Δεικτών» με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5008067. Βασικός στόχος του έργου είναι η συστηματική και αδιάλειπτη παραγωγή και διαθεσιμότητα, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, δεικτών που απαιτούνται από τους μηχανισμούς παρακολούθησης / αξιολόγησης εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών, οι οποίοι προκύπτουν από στατιστικά έγκυρες διαδικασίες και η τροφοδότηση. Η στατιστική εγκυρότητα εξασφαλίζεται μέσα από την τήρηση των κανόνων, απαιτήσεων και μεθοδολογιών, όπως αυτές

εξελίσσονται στο πλαίσιο του ελληνικού και ευρωπαϊκού στατιστικού συστήματος, στο οποίο το ΕΚΤ είναι φορέας και εθνική αρχή για τα στατιστικά ΕΤΑΚ. Όσον αφορά στους δείκτες εκροών, οι πλέον κατάλληλοι δείκτες για την παρακολούθηση της υλοποίησης της στρατηγικής RIS3 είναι οι σχετικοί κοινοί και ειδικοί δείκτες εκροών ΕΤΠΑ και ΕΚΤ, όπως αυτοί έχουν επιλεγεί από το εκάστοτε ΕΠ. Οι δείκτες αυτοί θα χρησιμοποιηθούν ως επί το πλείστον και για την μέτρηση των εκροών των έργων από άλλες πηγές χρηματοδότησης.

Οι δείκτες που περιλαμβάνονται στο Σύστημα Παρακολούθησης της RIS και οι οποίες διαθέτουν περιφερειακή διάσταση παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί, μαζί με μία πρώτη εκτίμηση της χρησιμότητάς τους.

Πίνακας 30: Δεδομένα συστήματος M&E RIS με περιφερειακή διάσταση

Δείκτες Παρακολούθησης RIS	Εκτίμηση χρησιμότητας χρήσης στο πλαίσιο των ΑΕ του ΕΠ ΠΚΜ
I. ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗΣ	
Ανθρώπινο δυναμικό	
Ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 30-34 ετών που έχει ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση	Δεν σχετίζεται με κάποιο εκούσιο αποτέλεσμα, ωστόσο μπορεί να συσχετιστεί με ακούσιες επιπτώσεις.
Χρηματοδότηση και υποστήριξη	
Δαπάνες Ε&Α στο δημόσιο τομέα ως ποσοστό του ΑΕΠ	Δεν σχετίζεται με κάποιο εκούσιο αποτέλεσμα, δίνει πληροφορία για το είδος των δικαιούχων
II. ΔΕΙΚΤΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	
Επενδύσεις επιχειρήσεων	
Δαπάνες για Ε&Α στον τομέα των επιχειρήσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ	Δείκτης Αποτελέσματος ΕΠ Τ1012
Δαπάνες των επιχειρήσεων για καινοτομία, εξαιρουμένων των δαπανών Ε&Α, ως ποσοστό του κύκλου εργασιών	Ενδεχόμενα να δώσει στοιχεία που θα βελτιώσουν την κατανόηση του τρόπου επίτευξης των επιπτώσεων
Διασυνδέσεις και επιχειρηματικότητα	
MME που καινοτομούν εσωτερικά ως ποσοστό των MME	Ως ενδιάμεσο αποτέλεσμα παραγωγής των αποτελεσμάτων
Καινοτόμες MME που συνεργάζονται με άλλες ως ποσοστό των MME	Ενδεχόμενα να δώσει στοιχεία που θα βελτιώσουν την κατανόηση του τρόπου επίτευξης των επιπτώσεων
Διανοητικά περιουσιακά στοιχεία	
Αιτήσεις ευρεσιτεχνίας PCT ανά δισεκατομμύριο ΑΕγχΠ (σε ΜΑΔ €)	
III. ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
Καινοτόμοι οργανισμοί	
MME που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων ή διαδικασιών ως ποσοστό των MME	Ενδεχόμενα να δώσει στοιχεία που θα βελτιώσουν την κατανόηση του τρόπου επίτευξης των επιπτώσεων
Οικονομικές επιπτώσεις	
Απασχόληση σε δραστηριότητες έντασης γνώσης (μεταποίηση και υπηρεσίες) ως ποσοστό της συνολικής απασχόλησης	Δείκτης Αποτελέσματος ΕΠ
Πωλήσεις νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση προϊόντων ως ποσοστό του κύκλου εργασιών	Ενδεχόμενα να δώσει στοιχεία που θα βελτιώσουν την κατανόηση του τρόπου επίτευξης των επιπτώσεων

Οι παραπάνω δείκτες εκτιμάται ότι θα έχουν σημαντική πλην όμως περιορισμένη χρησιμότητα στην διερεύνηση των επιπτώσεων της RIS. Αυτό συμβαίνει καθώς ναι μεν οι παραπάνω δείκτες παρέχουν πληροφορία για τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων, αδυνατούν ωστόσο να δώσουν πληροφορία για το πώς και το γιατί παράγεται το αποτέλεσμα ως επακόλουθο των δράσεων που υλοποιήθηκαν. Ο προσδιορισμός των αιτιωδών δεσμών στον τομέα της RIS όπως αναφέρθηκε και παραπάνω απαιτεί σε βάθος διερεύνηση της συμπεριφοράς των δικαιούχων και των μηχανισμών που χρησιμοποιούν

Ο Εθνικός μηχανισμός συντονισμού, παρακολούθησης & αξιολόγησης πολιτικών κοινωνικής ένταξης & κοινωνικής συνοχής είναι ένας ενιαίος οργανικός σχηματισμός, ο οποίος έχει ως αντικείμενο το σχεδιασμό, την ενημέρωση, το συντονισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση οριζόντιων συνεκτικών πολυτομεακών πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής συνοχής και δρα συνεκτικός μεταξύ Υπουργείου Εργασίας και άλλων Υπουργείων, των Περιφερειών και των Δήμων.

Εικόνα 2: Φορείς που συμμετέχουν στο Εθνικό μηχανισμό του υπουργείου Εργασίας

Κυβερνητικό Επίπεδο	Αυτοδιοικητικό επίπεδο
<ul style="list-style-type: none"> • Δ/ση Κοιν.Ένταξης&Κοιν.Συνοχής • Δ/ση Καταπολέμηση Φτώχειας • ΕΚΚΑ • ΕΙΕΑΔ • ΟΑΕΔ • Συναρμόδια Υπουργεία/υπηρεσίες • Εθν. Αρχή Συντονισμού, διαχειριστικές, επιτελικές • Εθνική Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας • Ενιαίο Γεωπληροφοριακό Σύστημα<ul style="list-style-type: none"> - Μητρώο ωφελουμένων - Μητρώο κοιν. προγραμμάτων - Μητρώο φορέων - 3 Υποσυστήματα	<ul style="list-style-type: none"> • Δ/σεις Κοινωνικής Μέριμνας των Περιφερειών • Περιφερειακά Παρατηρητήρια Κοινωνικής Ένταξης • Κοινωνικές υπηρεσίες δήμων • Κέντρα Κοινότητας • Περιφερειακή Επιτροπή Διαβούλευσης • Δημοτική Επιτροπή Διαβούλευσης

Κεντρικός Πυρήνας Εθνικού Μηχανισμού είναι το Ενιαίο Γεωπληροφοριακό Σύστημα (Ε.ΓΠ.Σ.). Το σύστημα αποσκοπεί στην καταχώριση δεδομένων, αναφορών και άλλων στατιστικών στοιχείων με σκοπό την παρακολούθηση των κοινωνικών πολιτικών, των προτεραιοτήτων της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη (Ε.Σ.Κ.Ε.).

Στο Ε.ΓΠ.Σ. συνιστώνται τρία (3) ενιαία μητρώα:

- Μητρώο Ωφελούμενων
- Μητρώο Φορέων
- Μητρώο Κοινωνικών Προγραμμάτων

Το σύστημα παρακολούθησης της ΣΜΠΕ στηρίζεται κατά κύριο λόγο στην συγκέντρωση δευτερογενών δεδομένων που αναφέρονται είτε σε υπό λειτουργία συστήματα περιβαλλοντικής

παρακολουθήσης, είτε σε δεδομένα εκροών του προγράμματος (ΟΠΣ). Σε κάθε περίπτωση δεν έχει επί του παρόντος ενεργοποιηθεί.

ΣΤ.2.1. Ανάλυση Αναγκών Αξιολόγησης Επιπτώσεων ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020

Το Πλάνο Αξιολόγησης της ΕΥΔ ΠΚΜ εκπονήθηκε το 2015, περιλαμβάνει συνολικά 15 αξιολογήσεις εκ των οποίων οι 10 ενέχουν είτε αποκλειστικά είτε ως κύριο μέρος την Αξιολόγηση των Επιπτώσεων του Προγράμματος. Εξ αυτών:

- Οι 5 αφορούν το ΕΚΤ, σχετίζονται με σχέδια αξιολόγησης άλλων προγραμμάτων και θα εκπονηθούν από τις εθνικές αρχές την περίοδο 2018-2021.
- Οι υπόλοιπες 5⁴⁸ αφορούν το ΕΤΠΑ, προγραμματίζονται όλες να εκπονηθούν το 2022 και οι τέσσερις εξ αυτών είναι "θεματικές", ενώ η πέμπτη αφορά τις Στρατηγικές ΒΑΑ.

Ειδικότερα οι Αξιολόγησης Επιπτώσεων που θα υλοποιηθούν υπό την ευθύνη της ΔΑ του ΕΠ ΠΚΜ θα περιλαμβάνουν τις εξής ομάδες Ειδικών Στόχων (της πρότασης αναθεώρησης του ΕΠ⁴⁹):

- Αξιολόγηση παρεμβάσεων Έρευνας, Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας: 1α1-1β1-1β2 - 2γ1-3α1-3γ1-3δ1
- Αξιολόγηση παρεμβάσεων Περιβάλλοντος: 4γ1-4ε1-5α1-6β1-6γ1-6ε1
- Αξιολόγηση παρεμβάσεων βασικών υποδομών και δικτύων: 7α1-7β1-7ε1-9α1-10α1
- Αξιολόγηση παρεμβάσεων Κοινωνικής Ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας: 9ii1-9iv1-9v1-9vi1
- Αξιολόγηση Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης: 2γ1-3α1-3γ1-3δ1-4ε1-5α1-6β1-6γ1-6ε1-9α1-9i1-9ii1-9iii1-9iv1-9v1-9vi1-10α1 (αποκλειστικά το κλάσμα των δράσεων που αφορά τις ΒΑΑ)

Με δεδομένο ότι το πλάνο αξιολόγησης καταρτίστηκε πριν την εξειδίκευση του ΕΠ και το ότι κατά το χρονικό διάστημα που έχει μεσολαβήσει έχουν συντελεστεί σημαντικές αλλαγές τόσο στο πρόγραμμα, όσο και στο πλαίσιο του, αιτιείται η επανεξέταση των προβλέψεων του για την αξιολόγηση των επιπτώσεων.

Στον τομέα παρεμβάσεων Έρευνας, Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας η σκοπιμότητα, το εύρος και οι προδιαγραφές της Αξιολόγησης των Επιπτώσεων του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 θα πρέπει να διασαφηνιστεί σε σχέση με ενδεχόμενες Αξιολογήσεις Επιπτώσεων της RIS, προκειμένου αφενός να αποφευχθεί η διπλή αξιολόγηση των δράσεων και αφετέρου να προσδιοριστούν όλα τα διαθέσιμα δεδομένα της αξιολόγησης.

⁴⁸ Στον Πίνακα Σύνοψης του σχεδίου αξιολόγησης του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 αναφέρεται εκ παραδρομής ότι η "Τελική Αξιολόγηση Συνάφειας Αποτελεσματικότητας & Αποδοτικότητας Προγράμματος" είναι αξιολόγηση επιπτώσεων.

⁴⁹ Αφαιρούνται οι ΕΣ 6στ1 και 9γ1 που αναμένεται να καταργηθούν.

Επι του παρόντος, άποψη του αξιολογητή είναι ότι απαιτείται η υλοποίηση μιας ενιαίας αξιολόγησης των επιπτώσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της ΠΚΜ (η οποία περιλαμβάνει το μεγαλύτερο χρηματοδοτικό ποσοστό των δράσεων των Α.Π. 1,2,3 και 8) μέσα από την οποία θα εξεταστούν και οι επιπτώσεις κάθε χρηματοδοτικής πηγής και μέσου που συνεισφέρει στην υλοποίηση της. Μια τέτοια διερεύνηση πέρα από το ότι θα προσφέρει μια ολοκληρωμένη εικόνα, θα επιτρέψει στην σύγκριση των χαρακτηριστικών και του χαρακτήρα των διαφόρων μέσων και μηχανισμών επιτρέποντας την ανάδειξη καλών πρακτικών. Μία τέτοια ωστόσο αξιολόγηση δεν μπορεί να υλοποιηθεί υπό την ΔΑ του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 αφενός γιατί το ΕΠ ΠΚΜ καλύπτει μικρό σχετικά κλάσμα της χρηματοδότησης της RIS Κεντρικής Μακεδονίας και αφετέρου γιατί η σχετική αρμοδιότητα (οφείλεται να) ανήκει στην δομή διοίκησης - διαχείρισης της RIS.

Ακόμα περισσότερο σκόπιμο θα ήταν μια τέτοια αξιολόγηση να γινόταν υπό ένα ενιαίο πλαίσιο σε εθνικό επίπεδο για κάθε περιφέρεια προκειμένου να είναι δυνατή η ανταλλαγή γνώσης, εμπειρίας και πρακτικών μεταξύ των περιφερειών.

Σε κάθε περίπτωση, καθώς η παραπάνω πρόταση τίθεται προς συζήτηση και δεν δεσμεύει την ΔΑ, αν και μέχρι να υιοθετηθεί παρουσιάζονται περεταίρω, οι επιμέρους παρατηρήσεις σχετικά με την Αξιολόγηση των Επιπτώσεων των παρεμβάσεων Έρευνας Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020 σύμφωνα με το ισχύον πλάνο:

- Προκειμένου να έχει ολοκληρωμένο χαρακτήρα η αξιολόγηση θα πρέπει να καλύψει τους Ειδικούς Στόχους 8iii1 και 8v1.
- Ο ΕΣ 2γ1 που περιλαμβάνεται δεν σχετίζεται στο σύνολο του με την θεματική της επιχειρηματικότητας καθώς κυρία ομάδα στόχος ωφελομένων είναι οι κάτοικοι και όχι οι επιχειρήσεις και θα πρέπει να αντικατασταθεί με τους ΕΣ 2β1 και 2β2, οι οποίοι έχουν άμεση συνάφεια και σύμφωνα με το Σχέδιο Αξιολόγησης δεν περιλαμβάνεται.

Αξιολόγηση των Επιπτώσεων των παρεμβάσεων Έρευνας Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας του ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020

Στόχος της αξιολόγησης είναι: η αποτίμηση της συμβολής των παρεμβάσεων Έρευνας Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας του ΕΠ στην οικονομική ανάπτυξη της ΠΚΜ, η κατανόηση των παραμέτρων και των μηχανισμών που επιδρούν στην αποτελεσματικότητα τους και η παραγωγή γνώσης για την υποστήριξη νέων ακόμα καλύτερων αναπτυξιακών στρατηγικών.

Οι ειδικότεροι στόχοι του έργου είναι:

- Η αποτίμηση των εκροών και των αποτελεσμάτων των έργων και ενισχύσεων που υλοποιήθηκαν από το πρόγραμμα βάσει των δεικτών του προγράμματος και άλλων σχετικών αναπτυξιακών δεικτών.
- Η συμβολή των εκροών και αποτελεσμάτων του προγράμματος στους στόχους της RIS.

- Η επίδραση που είχαν τα έργα στους ωφελούμενους, δηλαδή στα μεγέθη και τις στρατηγικές των επιχειρήσεων που συμμετείχαν (κύκλο εργασιών, απασχόληση, εξαγωγή, ΑΠΑ).
- Η κατανόηση του τρόπου παραγωγής των εκροών - αποτελεσμάτων και η αποτίμηση παραγόντων που επέδρασαν στην διαμόρφωση των εκροών και των αποτελεσμάτων: πιθανές αστοχίες, εμπόδια, καθυστερήσεις / καλές πρακτικές, καινοτομίες (υλοποίησης)
- Η κατανόηση των μηχανισμών που δημιουργούν συνεργατικούς σχηματισμούς, η αποτίμηση των οφελών και των πλεονεκτημάτων τους, άλλα και τον εμποδίων που αντιμετωπίζουν
- Η καταγραφή της άποψης των ωφελούμενων και η βελτίωση / προσαρμογή στις ανάγκες νέων πρωτοβουλιών.

Με βάση τους παραπάνω στόχους ορίζονται τα βασικά αξιολογικά ερωτήματα (καθώς και οι κατ' ελάχιστον απαιτούμενες εργασίες που μπορούν να εξειδικευτούν περαιτέρω από τον Αξιολογητή):

1. Πόσο οι δράσεις - ενισχύσεις που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του ΕΠ ΠΚΜ συνέβαλαν στην σύγκλιση της ΠΚΜ προς τον μ.ο. των δεικτών Έξυπνης Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας της ΕΕ27;

Ο Αξιολογητής θα αποτυπώσει τη θεωρία της επιδιωκόμενης αλλαγής των υπό αξιολόγηση παρεμβάσεων, θα εξετάσει πως και γιατί αυτές οδήγησαν στα παρατηρούμενα αποτελέσματα, θα διερευνήσει τους μηχανισμούς και τις σχέσεις αιτιώδους συνάφειας που συνέβαλαν στην επίτευξη των αποτελεσμάτων καθώς και τους παράγοντες του ευρύτερου περιβάλλοντος που επηρέασαν τα αποτελέσματα των υπό αξιολόγηση παρεμβάσεων. Η διατύπωση της ΘΤΑ θα διαμορφωθεί με την συμμετοχή των ενδιαφερομένων φορέων, όπως αυτοί προσδιορίζονται από τους μηχανισμούς διοίκησης της RIS που αποτελεί την Στρατηγική στην οποία εντάσσονται οι παρεμβάσεις.

Σε πρώτο επίπεδο, η διερεύνηση θα εστιάσει στην αξιολόγηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών των εκροών και αποτελεσμάτων του προγράμματος ενσωματώνοντας επίσης ανάλυση σχετικά με τους δείκτες του Εθνικού συστήματος παρακολούθησης της RIS και ειδικότερα την εκτίμηση της συμμετοχής δράσεων του ΕΠ στην διαμόρφωση των δεικτών με περιφερειακή διάσταση:

- ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων ή διαδικασιών ως ποσοστό των ΜΜΕ
- Πωλήσεις νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση προϊόντων ως ποσοστό του κύκλου εργασιών
- Αιτήσεις ευρεσιτεχνίας ΡCT ανά δισεκατομμύριο ΑΕγχΠ (σε ΜΑΔ €)

Επιπλέον με βάση τα στοιχεία του συστήματος παρακολούθησης (δαπάνες, εκροές), έρευνες πεδίου και σε συνδυασμό με άλλα στατιστικά στοιχεία από βάσεις δεδομένων σχετικών φορέων (σύστημα παρακολούθησης RIS, Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, ΕΛΣΤΑΤ, ΓΕΜΗ) θα αναλύσει ποσοτικά και ποιοτικά:

- τις επιπτώσεις στην Απασχόληση και τα χαρακτηριστικά των θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν

- την επίδραση των δράσεων στην επιχειρηματικότητα, την δημογραφία των επιχειρήσεων, και την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στην Περιφέρεια.

Η ανάλυση θα γίνει κατά κλάδο και κατά γεωγραφική ενότητα προκειμένου να διερευνηθεί αν υπήρξε διαφοροποίηση των κλάδων τόσο ως προς την συμμετοχή, όσο και ως προς τα αποτελέσματα

2. Ποιά είναι η συνεισφορά των παρεμβάσεων στην ενδυνάμωση των περιφερειακών ερευνητικών δομών και υποδομών και την παραγωγή νέας γνώσης;

Ο Αξιολογητής θα καταγράψει τους δικαιούχους των δράσεων των ΕΣ 1α1 και 1β1 και θα αποτυπώσει τα γεωγραφικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων (ερευνητικών δομών - υποδομών). Βάσει των δεδομένων του Συστήματος Παρακολούθησης και του αρχείου του ΕΦΔ θα προχωρήσει σε αναλύσεις σχετικά με τις δαπάνες, τις εκροές και τα άμεσα αποτελέσματα (θέσεις εργασίας κατά την διάρκεια, αριθμός συνεργαζόμενων επιχειρήσεων κλπ) ανά τομέα γνώσης / οικονομικό κλάδο και γεωγραφική περιοχή. Τα στοιχεία αυτά θα απεικονιστούν σε GIS προκειμένου να οπτικοποιηθεί η χωρική διάσταση των δράσεων με την απεικόνιση συστάδων, συστημάτων, σχέσεων και της ροής της γνώσης / καινοτομίας / προϊόντων.

Με βάση την μεθοδολογία και τα εργαλεία που παρουσιάζονται για τους ΕΣ του Α.Π 1 στον Πίνακα 4, ο Αξιολογητής θα διερευνήσει την συνεισφορά του ΕΠ στην επίτευξη των δεικτών αποτελέσματος του κάθε ΕΣ και θα προσεγγίσει τα λοιπά υπό-ερωτήματα που έχουν προσδιοριστεί σε επίπεδο ΕΣ (βλέπε Πίνακα 4).

3. Πόσο συνέβαλε το ΕΠ στην ψηφιακή σύγκληση της Περιφέρειας;

Έμφαση θα δοθεί στις δράσεις που έχουν ωφελούμενους επιχειρήσεις. Ο Αξιολογητής θα πρέπει να προσδιορίσει τις τιμές των δεικτών αποτελέσματος σύμφωνα με την μεθοδολογία του Πίνακα 4 και θα διερευνήσει τις τελικές εκροές των δράσεων του ΕΠ στον ΕΣ2γ1 που απευθύνονται σε επιχειρήσεις (αν υπάρξουν) καταγράφοντας μέσα από έρευνες πεδίου σε δικαιούχους (διαχειριστές - δημόσιες υπηρεσίες) το είδος, τον όγκο και την χρήση (πόσοι, ποιοι και γιατί τα χρησιμοποιούν) τα ανοικτά δημόσια δεδομένα που έγιναν διαθέσιμα μέσω έργων που υποστηρίχθηκαν από το πρόγραμμα.

4. Πόσες επιχειρήσεις δημιουργήθηκαν; χρησιμοποίησαν νέες / βελτιωμένες υποστηρικτικές υπηρεσίες που δημιουργήθηκαν / αναβαθμίστηκαν από δράσεις του ΕΠ; Πόσες καινοτόμες ιδέες μετατράπηκαν σε νέα εμπορικά προϊόντα / υπηρεσίες; Ποιά ήταν τα οφέλη και οι επιπτώσεις για τις επιχειρήσεις; Ποιος ο βαθμός ικανοποίησης από το πρόγραμμα σε σχέση με τις προσδοκίες; ποιοι παράγοντες επέδρασαν αρνητικά ή θετικά στην αποτελεσματικότητα των ενισχύσεων;

Περαιτέρω η απάντηση των ερωτημάτων θα στηριχθεί στην διενέργεια ερευνών πεδίου σύμφωνα με τα οριζόμενα για τους δείκτες αποτελέσματος και την συμπληρωματική μεθοδολογία που παρουσιάζεται στον Πίνακα 4 για τους ΕΣ 1β1., 2β1, 2β2 3α.1, 3γ1 και 3δ1 . Ο αξιολογητής θα διενεργήσει έρευνες πεδίου αποστέλλοντας ερωτηματολόγια στις επιχειρήσεις που θα λάβουν (οικονομική) ενίσχυση από το ΕΠ. Ο πληθυσμός των επιχειρήσεων αυτών υπολογίζεται βάση του δείκτη εκροών CO2 σε περίπου 1.100 επιχειρήσεις. Τα ερωτηματολόγια θα εξειδικευτούν ανά ΕΣ προσανατολίζοντας τις ερωτήσεις ως προς τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Οι ερωτήσεις θα

Αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής του Επιχειρησιακού Προγράμματος
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020

περιλαμβάνουν κατά κύριο λόγο ερωτήσεις βαθμονόμησης ή διαβαθμισμένης κλίμακας. Τα ερωτηματολόγια θα εγκριθούν από την ΕΥΔ και θα περιλαμβάνουν τα εξής ζητήματα:

- Ποιοτική ανάλυση του τρόπου που χρησιμοποιήθηκαν οι πόροι της ενίσχυσης (κατηγορίες δαπανών: αξιολόγηση ως προς την ένταση / αναγκαιότητα)
- Αποτίμηση της συμβολής του προγράμματος στην υλοποίηση του σχεδίου / πιθανότητας υλοποίησης του χωρίς την υποστήριξη του ΕΠ
- Αποτίμηση της μόχλευσης πόρων πέρα την ιδιωτική συμμετοχή καθώς και ανάλυση των πηγών αυτών των πόρων (ίδια κεφάλαια, δανεισμός, άλλα Προγράμματα)
- Αξιολόγηση των διαδικασιών υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων (ενημέρωση, προετοιμασία, αξιολόγηση προτάσεων, υποστήριξη κατά την υλοποίηση, Διαδικασίες καταβολής της επιχορήγησης κ.α.)
- Έρευνα ικανοποίησης του αποτελέσματος σε σχέση με τις αρχικές προσδοκίες
- Ποιοτική ανάλυση / αξιολόγηση της συμβολής της ενίσχυσης στην επιχειρηματική εξέλιξη της ενισχυόμενης επιχείρησης
- Ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία των βιώσιμων θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν κατά την περίοδο της ενίσχυσης

Ειδικά για δράσεις ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας - εξωστρέφειας (ΕΣ 3γ1 / 3δ1) τα ποιοτικά (κατά κύριο λόγο) στοιχεία που θα συλλεχθούν από όσους ανταποκριθούν στην έρευνα, θα εμπλουτιστούν με ποσοτική ανάλυση (τριγωνισμός) των δεδομένων των ισολογισμών των εταιριών (ανοικτά δημόσια δεδομένα) προκειμένου να διερευνηθεί σε βάθος το οικονομικά αποτελέσματα.

Ειδικότερα βάσει των στοιχείων που θα συλλεχθούν, θα εκτιμηθούν κατ' ελάχιστον οι εξής δείκτες - βασικές μεταβλητές περιγραφής των επιπτώσεων στην οικονομία (στην μέση επιχείρηση του τομέα ή του κλάδου της ΠΚΜ) όπως π.χ.:

Κόστος ανά δημιουργούμενη εργασία=	$\frac{\text{σύνολο κεφαλαίων που καταβλήθηκαν σε επιδοτούμενες επιχειρήσεις}}{\text{μ.ο. νέων θέσεων εργασίας} \times \text{αριθμό επιδοτούμενων επιχειρήσεων}}$
Κόστος ανά επιπλέον € πωλήσεων / εξαγωγών =	$\frac{\text{σύνολο κεφαλαίων που καταβλήθηκαν σε επιδοτούμενες επιχειρήσεις}}{\text{μ.ο. αύξησης πωλήσεων} \times \text{αριθμό επιδοτούμενων επιχειρήσεων}}$
Κόστος ανά έξτρα € επένδυσης =	$\frac{\text{σύνολο κεφαλαίων που καταβλήθηκαν σε επιδοτούμενες επιχειρήσεις}}{\text{μέσος αντίκτυπος στις επενδύσεις} \times \text{αριθμός επιδοτούμενων επιχειρήσεων}}$

5. Πώς διασφαλίστηκε η ενεργός συμμετοχή των εμπλεκόμενων μερών στην παρακολούθηση και καθοδήγηση της στρατηγικής; Πώς αντιμετωπίστηκαν ενδεχόμενα προβλήματα που προέκυψαν κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση;

Ο αξιολογητής θα καταγράψει το σύνολο των ενεργειών προώθησης - ενημέρωσης, θα αναζητήσει στοιχεία σχετικά με την συμμετοχή των εμπλεκόμενων μερών προκειμένου να τεκμηριώσει απαντήσεις σε υπό-ερωτήματα όπως:

- Ήταν η συμμετοχή, ανάλογη του ενδιαφέροντος που εκδηλώθηκε μέσω της υποβολής προτάσεων;
- Πως αποτιμούνται τα μέτρα δημοσιότητας;
- Υπήρξαν αυξομειώσεις στη συμμετοχή των ενδιαφερομένων κατά την διάρκεια της προγραμματικής περιόδου; εμφανίστηκε κόπωση ή απογοήτευση λόγω μη κάλυψης των προσδοκιών;

6. Ποιό ήταν το καθαρό αποτέλεσμα των ενισχύσεων του ΕΠ;

Διεξαγωγή έρευνας counterfactuals (**εφόσον κριθεί σκόπιμο**) σε δείγμα επιχειρήσεων της ΠΚΜ που δεν συμμετείχαν σε δράσεις του ΕΠ. Το δείγμα θα καθοριστεί κατ' αντιστοιχία των δημογραφικών χαρακτηριστικών των επιχειρήσεων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα και θα αναζητηθούν πληροφορίες σχετικά με την διακύμανση βασικών μεγεθών δεικτών κατά το διάστημα αμέσως πριν και μετά την ενίσχυση που θα αφορούν:

- Την αύξηση της απασχόλησης
- Την διακύμανση του κύκλου εργασιών και των εξαγωγών

7. Ποιες ήταν οι ευρύτερες οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις των δράσεων της Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας που υλοποιήθηκαν από το ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020; Πόσο συνέβαλαν στην τοπική ανάπτυξη;

Θα πραγματοποιηθεί γεωχωρική ανάλυση των στοιχείων του προγράμματος και θα διερευνηθούν τυχόν συνδέσεις με μεταβολές των γενικών κοινωνικό-οικονομικών μεγεθών. Επισημάνεται ότι καθώς η αξιολόγηση θα υλοποιηθεί χρονικά πολύ "κοντά" στην περίοδο της ενίσχυσης, άλλα και τα κοινωνικό-οικονομικά δεδομένα επιδέχονται ποικίλες ερμηνείες, η διερεύνηση θα βασιστεί στην διατύπωση θεωρίας (theory based) προκειμένου να "ανιχνεύσει" πιθανές επιδράσεις, παρά τα τεκμηριώσει σαφής επιπτώσεις. Η προσέγγιση αυτή θα εστιάσει στα εξής (υπο)ερωτήματα:

- Υπήρχε χωρική συγκέντρωση των ενισχύσεων;
- Προκύπτει διάχυση των επιχειρηματικών αποτελεσμάτων σε οικονομικό-κοινωνικό αποτελέσματα (εισόδημα, επίπεδο διαβίωσης) στο τοπικό επίπεδο;
- Υπήρξαν χωρικοί ή κοινωνικοί παράγοντες που επηρέασαν την αποδοτικότητα των παρεμβάσεων; (πχ. χωροθέτηση ενισχύσεων εντός ή εκτός βιομηχανικών υποδοχών);

- Ποιές ήταν οι "πράσινες" καινοτομίες / νέα προϊόντα που ενσωματώθηκαν στην παραγωγή; ποιο το ποσοστό επενδυτικών σχεδίων (ανά ΕΣ) που περιελάμβαναν την εγκατάσταση Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης;

Δεδομένου του όγκου εργασίας που απαιτείται για τον προσδιορισμό όλων των παραπάνω και της ανάγκης διενέργειας εκτεταμένων ερευνών πεδίου, εκτιμάται ότι ο Κόστος της Αξιολόγησης Επιπτώσεων των παρεμβάσεων Επιχειρηματικότητας- Καινοτομίας θα πρέπει να αυξηθεί στις 1000.000 € κατ' ελάχιστον και να προσαυξηθεί κατά 25.000 € στην περίπτωση που θεωρηθεί απαραίτητη η έρευνα σε αντισταθμιστικό δείγμα.

Αξιολόγηση των Επιπτώσεων των Παρεμβάσεων του Περιβάλλοντος

Στόχος της αξιολόγησης στην θεματική του Περιβάλλοντος είναι: **η αποτίμηση της συμβολής των δράσεων του ΕΠ στην βελτίωση της διαχείρισης των πόρων, την προσαρμογή και τον μετριασμό στην Κλιματική Αλλαγή της ΠΚΜ.**

Οι ειδικότεροι στόχοι της αξιολόγησης είναι:

- Η συμβολή του προγράμματος στην προστασία του περιβάλλοντος στην ΠΚΜ
- Η συμπληρωματικότητα και συνάφεια της δράσης του ΕΠ ΠΚΜ με τα άλλα χρηματοδοτικά μέσα (ΥΜΕΠΠΕΡΑΑ, Πρ. Ταμείο, κ.α..)
- Η αποτίμηση της λειτουργικότητας των παρεμβάσεων και της αξιοποίησή τους.

Η Θεματική Αξιολόγηση των Επιπτώσεων των δράσεων Περιβάλλοντος του ΕΠ θα είναι βασισμένη στην θεωρία και θα τεκμηριωθεί μέσα από παρατηρήσεις σε έργα και δράσεις . Θα προσπαθήσει δηλαδή να ερμηνεύσει τα παρατηρούμενα αποτελέσματα των παρεμβάσεων του ΕΠ μέσα από μηχανισμούς και διεργασίες από μια ανάλυση της αιτιώδους συνάφειας. Ο Αξιολογητής θα αποτυπώσει τη ΘΤΑ των υπό αξιολόγηση παρεμβάσεων, θα εξετάσει πως και γιατί αυτές οδήγησαν στα παρατηρούμενα αποτελέσματα, θα διερευνήσει τους μηχανισμούς και τις σχέσεις αιτιώδους συνάφειας που συνέβαλαν στην επίτευξη των αποτελεσμάτων καθώς και τους παράγοντες του ευρύτερου περιβάλλοντος που επηρέασαν τα αποτελέσματα των υπό αξιολόγηση παρεμβάσεων.

Ο αξιολογητής θα επικυρώσει την θεωρητική αυτή προσέγγιση με εμπειρικά δεδομένα σχετικά με την λειτουργία των υποδομών που ενισχύθηκαν από το Πρόγραμμα. Ταυτόχρονα, θα αποτιμήσει και αξιολογήσει κάθε πιθανό παράγοντα (εσωτερικό ή εξωτερικό) που μπορεί να έχει διαδραματίσει ρόλο στην διαμόρφωση των αποτελεσμάτων.

Τα αξιολογητικά ερωτήματα που τίθενται είναι:

1. Πως συνέβαλαν οι εκροές των έργων που χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΠ ΠΚΜ στην επίτευξη (η μη) των στόχων εφαρμοζόμενων εθνικών και περιφερειακών πολιτικών και στρατηγικών για την προστασία του περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή;

Ο αξιολογητής θα προσδιορίσει την ΘΤΑ στο σύνολο των τομέων παρέμβασης του ΕΠ (εξοικονόμηση ενέργειας / μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, πρόληψη φ.κ., διαχείριση υδάτων, βιοποικιλότητα)

στηριζόμενος στην σύγκριση σχετικών εκθέσεων παρακολούθησης προ και μετά την περίοδο εφαρμογής του προγράμματος. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Σχέδια Διαχείρισης Υδάτων: 1^η αναθεώρηση (2017) ετήσιες εκθέσεις (και ενδεχόμενα 2^ο σχέδιο Αναθεώρησης, 2023), Εκθέσεις παρακολούθησης υδάτων κολύμβησης (ανά έτος)
- Εκθέσεις Άρθρου 7 της Οδηγίας για την ενεργειακή αποδοτικότητα (2017,2020)
- Ετήσιες Εκθέσεις Υπηρεσίας Πολιτικής Προστασίας / Πυροσβεστικού Σώματος
- Εκθέσεις Εποπτείας και Αξιολόγησης της Κατάστασης διατήρησης Ειδών (2016, 2022), Ετήσιες Εκθέσεις Φορέων Διαχείρισης.

Ο αξιολογητής θα εκτιμήσει την συνεισφορά του ΕΠ στην επίτευξη των τιμών των δεικτών αποτελέσματος των ΕΣ 4γ1, 4ε1, 5α1, 6β1, 6δ1 λαμβάνοντας υπόψη το μεθοδολογικό πλαίσιο που παρουσιάστηκε στον Πίνακα 4.

Αναλυτικά από τα στοιχεία και τους δείκτες του συστήματος παρακολούθησης, καθώς και από έρευνες σε δικαιούχους και έργα θα απαντηθούν τα εξής ερωτήματα:

- Πόση είναι η συνολική ποσότητα ενέργειας που εξοικονομείται σύμφωνα με τα ενεργειακά πιστοποιητικά και τις μελέτες σκοπιμότητας των έργων που εντάχθηκαν στο ΕΠ (ΕΣ 4γ1);
  - Πόση είναι η έκταση των λεκανών απορροής που καλύπτεται από αναβαθμισμένα παροχετευτικά συστήματα πλημμυρικών ροών σύμφωνα με τους φακέλους των ενταγμένων έργων; πόσο το μήκος των ακτών που προστατεύεται αποτελεσματικότερα από την διάβρωση;
  - Ποιο είναι το ύψος των υδάτινων πόρων που εξοικονομούνται σε ετήσια βάση, σύμφωνα με ex ante και ex post εκτιμήσεις των ΔΕΥΑ;
- 2.** Ποια είναι η συνάφεια και η συμπληρωματικότητα των δράσεων του ΕΠ ΠΚΜ με τα άλλα χρηματοδοτικά μέσα στον Τομέα του Περιβάλλοντος;

Ο Αξιολογητής θα καταγράψει το σύνολο των παρεμβάσεων που υλοποιούνται στην ΠΚΜ και θα προχωρήσει σε ποιοτικές και ποσοτικές αναλύσεις του τρόπου που κάθε χρηματοδοτικό μέσο συνέβαλε την περίοδο 2014-2023. Ειδικά υπό-ερωτήματα είναι:

- Πως επιμερίστηκε η προσπάθεια ανά τομέα περιβαλλοντικής πολιτικής στα διάφορα χρηματοδοτικά μέσα
- Υπήρχαν διαφοροποιήσεις στην αποδοτικότητα (το κόστος, το χρόνο) των παρεμβάσεων ανά τομέα πολιτικής και ανά χρηματοδοτικό μέσο; Υπήρχαν επαρκεί μέσα διαχωρισμού;
- Σε ποιο βαθμό εκπληρώθηκαν τα μέτρα και οι υποδομές που χρηματοδοτήθηκαν τις δεσμεύσεις των σχετικών διαχειριστικών σχεδίων;
- Πόσο ορατά είναι τα αποτελέσματα από την λειτουργία των συστημάτων διαχείρισης στην τοπική κοινωνία και πως ανταποκρίνεται η τελευταία σε αυτά;

3. Πως συνέβαλε το πρόγραμμα στην αειφορική ανάδειξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων και την ενίσχυση του πολιτιστικού πλεονεκτήματος της περιφέρειας στον τουρισμό;

Βάση του μεθοδολογικού πλαισίου του Πίνακα 4 η ανάλυση θα εστιάσει:

- Στην σύγκριση των τάσεων των εισιτηρίων / επισκέψεων των χώρων που θα επιδοτηθούν μετά το τέλος της παρέμβασης
- Σε έρευνα ερωτηματολογίου σε επισκέπτες των χώρων
- Σε συνεντεύξεις με διαχειριστές (ΕΦΑ, Δ/σεις μουσείων κλπ) σχετικά με την καταγραφή των αποτελεσμάτων που είχαν τα έργα στην ποιότητα και διατήρηση των μνημείων / χώρων.

4. Πως επηρεάστηκαν οι μηχανισμοί παραγωγής των εκροών και αποτελεσμάτων από το χρονικό πλαίσιο κάλυψης των Αιρεσιμότητων;

Θα καταγραφούν και αναλυθούν τα βήματα ενεργοποίησης των δράσεων και θα περιγραφούν εμπόδια και καθυστερήσεις. Θα αξιολογηθεί ο κίνδυνος επανεμφάνισης τους και θα προταθούν προληπτικά μέτρα.

5. Ποιοι παράγοντες δημιούργησαν καθυστερήσεις στην υλοποίηση ή την λειτουργία των έργων; Πώς αξιολογούνται οι διαχειριστικές και τεχνικές ικανότητες των φορέων σχεδιασμού, διαχείρισης και υλοποίησης πράξεων;

Η διερεύνηση θα εστιάσει στο να αναγνωρίσει περιπτώσεις όπου υπήρχαν σημαντικές καθυστερήσεις στην προγραμματιζόμενη πορεία υλοποίησης. Στόχος είναι να αναγνωριστούν οι αιτίες και να περιγραφούν τυχόν εμπόδια και απρόβλεπτα που προέκυψαν. Ταυτόχρονα, θα αναζητήσει περιπτώσεις (αν υπάρξουν) που εφαρμογές παρά το ότι ολοκληρώθηκαν δεν κατέστησαν πλήρως λειτουργικές. Η προσέγγιση θα γίνει μέσα από συνεντεύξεις – συζητήσεις με τους δικαιούχους των έργων και ανασκόπηση διοικητικών εγγράφων (έρευνα γραφείου).

Αξιολόγηση των παρεμβάσεων βασικών Υποδομών και Δικτύων

Οι βασικές υποδομές και δίκτυα που καλύπτει η Αξιολόγηση, σύμφωνα με το Σχέδιο, είναι ένα αρκετά ανομοιογενές θεματικό πεδίο που τροφοδοτείται από δράσεις στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας, της εκπαιδευτικής στέγης και τεχνικής υποδομής και των υποδομών υγείας, συνεπώς ως κύριος στόχος της αξιολόγησης προσδιορίζεται: **Η αποτίμηση της συμβολής του ΕΠ στην ανάπτυξη σύγχρονων υποδομών στις μεταφορές, την ενεργειακή επάρκεια, την εκπαίδευση και τη υγεία και η συμβολή τους στην κοινωνικό-οικονομική ανάπτυξη της ΠΚΜ.**

Οι ειδικότεροι στόχοι της αξιολόγησης είναι:

- Η αποτίμηση του επιπέδου εξυπηρέτησης των κατοίκων, επιχειρήσεων και επισκεπτών της ΠΚΜ από τα δίκτυα υποδομών Γ.Ο.Κ.

- Η συμπληρωματικότητα και συνάφεια της δράσης του ΕΠ ΠΚΜ με τα άλλα χρηματοδοτικά μέσα (ΥΜΕΠΠΕΡΑΑ, Πρ. Ταμείο, κ.α..)
- Η αποτίμηση της λειτουργικότητας των παρεμβάσεων και της αξιοποίησή τους.

Η παρουσίαση των Επιπτώσεων θα βασιστεί στην καταγραφή και γεωγραφική απεικόνιση των εκροών και του επιπέδου κάλυψης / μεταβολής που αυτές προσφέρουν στην εξυπηρέτηση αναγκών των κατοίκων της ΠΚΜ. Σύμφωνα και με τα οριζόμενα στον Πίνακα 4 κύριες παράμετροι που θα διερευνηθούν είναι:

1. Η βελτίωση της προσπελασιμότητας και ο βαθμός βελτίωσης των διασυνδέσεων των οικισμών και του παραγωγικού συστήματος με τους κεντρικούς άξονες μεταφορών.

Η αξιολόγηση θα επικεντρωθεί στην ποιοτική ανάλυση των τιμών των δεικτών αποτελέσματος και την καταγραφή των μεταβολών σε όρους χρονοαποστάσεων, επιπλέον μεταφορικού έργου που μπορεί να εξυπηρετηθεί (οχηματοχιλιόμετρα, ανθρωποχιλιόμετρα, ή τονοχιλιόμετρα) καθώς και μοναδιαίου κόστους των παρεμβάσεων.

2. Πως προωθήθηκε η αξιοποίηση έξυπνων συστημάτων μεταφορών και ποιά τα μακροπρόθεσμα οφέλη για την οικονομία

Ποιοτική ανάλυση, θα καταγραφούν τα χαρακτηριστικά και οι δυνατότητες των έργων που θα υλοποιηθούν από το ΕΠ (συνεντεύξεις με δικαιούχους)

3. Ποια η συνεισφορά του προγράμματος στη διείσδυση του φυσικού αερίου;

Θα εκτιμηθεί βάσει του υπολογισμού του σχετικού δείκτη αποτελέσματος κατά τα οριζόμενα στον πίνακα 4.

4. Ποια η συνεισφορά του προγράμματος στη βελτίωση και επέκταση των υποδομών και δομών υγείας, την υποστήριξη για ευπαθείς ομάδες, την μείωση των ανισοτήτων στην κατανομή και υποδομών υγείας;

Η ανάλυση πέρα από την ανάλυση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του δείκτη αποτελέσματος κάθε έργου θα περιλαμβάνει την χωρική ανάλυση - παρουσίαση των αποτελεσμάτων ανά έργο σύμφωνα με τα οριζόμενα στον πίνακα 4.

5. Ποιές οι επιπτώσεις των παρεμβάσεων του ΕΠ στην εκπαίδευση;

Θα καταγραφεί το ποιοτικό αποτέλεσμα των παρεμβάσεων του ΕΠ βάσει των στοιχείων των ΤΔΕ και με χρήση κατάλληλων δεικτών που θα προσδιοριστούν σε συνεργασία με τις σχετικές δομές (π.χ. αριθμός και είδος εργαστηρίων που δημιουργήθηκαν, Μαθητές β'βάθμιας ανά θέση Η/Υ)

Αξιολόγηση των Επιπτώσεων παρεμβάσεων Κοινωνικής Ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας

Στόχος της αξιολόγησης στην είναι: **η αποτίμηση της συμβολής των δράσεων του ΕΠ στην βελτίωση της κοινωνικής ενσωμάτωσης ευπαθών ομάδων στην ΠΚΜ και την υποστήριξη των κοινωνικών πολιτικών σε περιφερειακό επίπεδο.**

Η αξιολόγηση εστιάζει στην αποτίμηση των αποτελεσμάτων στους τομείς του Θεματικού Στόχου 9 που δεν καλύπτονται από τις οριζόντιες αξιολογήσεις του ΕΚΤ και σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό περιλαμβάνει ως οριζόντια ερωτήματα:

1. Υπήρξαν διαρθρωτικές επιπτώσεις;

Το ερώτημα αυτό εστιάζει στην κριτική ανάλυση των αποτελεσμάτων των δράσεων, όπως θα προκύψει από την σύγκριση των δελτίων εισόδου - εξόδου των ωφελομένων, προκειμένου να διαπιστωθεί αν οι αλλαγές παρουσιάζουν συστηματικό χαρακτήρα ή οφείλονται σε εξωγενείς ή τυχαίους παράγοντες.

2. Υπήρξαν έως τώρα αλλαγές στις πολιτικές;

Εστιάζει στην βιβλιογραφική επισκόπηση, όπου αναμένεται να εξετάσει ο Αξιολογητής στις σχετικές πηγές (κανονιστικό πλαίσιο, οδηγιοί ΥΠΕΚΑΑ, κανονισμοί λειτουργίας δομών κ.α.), παλαιότερες διαθέσιμες μελέτες καθώς και επίσημα ευρωπαϊκά και εθνικά κείμενα.

3. Υπήρξαν ενδεχομένως μη αναμενόμενα αποτελέσματα;

Η αξιολόγηση θα βασιστεί στην διενέργεια συνεντεύξεων σε διαχειριστές - υπεύθυνους δομών των σχετικών δράσεων

Περαιτέρω, σύμφωνα με το Σχέδιο Αξιολόγησης παρουσιάζονται τα παρακάτω Ειδικά Ερωτήματος :

- 4. 9ii1** Σε ποιο βαθμό συνέβαλαν οι δομές για αστέγους στην κοινωνική ενσωμάτωσή της ομάδας στόχου; /Σε ποιο βαθμό συνεισέφεραν οι δομές για αστέγους στην ανάπτυξη δικτύων κοινωνικής ασφάλειας μέσω της σύνδεσης, συνεργασίας, συνέργειας και συμπληρωματικότητας με δομές αντιμετώπισης της φτώχειας και με προγράμματα κοινωνικής προστασίας που υλοποιούνταν παράλληλα; / Ποια ήταν η ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών; Σε ποιο βαθμό προσεγγίστηκαν οι συγκεκριμένες ομάδες-στόχοι όπως είχε αρχικά σχεδιαστεί; Ποιο ήταν το μοναδιαίο κόστος ανά πράξη; Θα μπορούσαν να έχουν επιτευχθεί καλύτερα αποτελέσματα με τους ίδιους πόρους ή τα ίδια με λιγότερους;

Η τεκμηρίωση απαντήσεων στα παραπάνω ερωτήματα θα πραγματοποιηθεί μέσα από την ανάλυση των δεδομένων του συστήματος παρακολούθησης και την διενέργεια συνεντεύξεων σε φορείς σχεδιασμού και υλοποίησης των δράσεων, στους εργαζόμενους των αξιολογούμενων δομών, ωφελομένους των αξιολογούμενων δομών.

Ο προσδιορισμός του Μοναδιαίου Κόστους θα υλοποιηθεί βάσει των στοιχείων του συστήματος Παρακολούθησης με κύριο στόχο την εκτίμηση της βιωσιμότητας των δομών. Η αναγκαιότητα των δομών καθώς και η εκτίμηση της αποτελεσματικότητας τους θα τεκμηριωθεί μέσα από την αντιπαράθεση των εκροών και αποτελεσμάτων του έργου με τα δεδομένα και τα στοιχεία του Περιφερειακού Μηχανισμού Κοινωνικών Συνθηκών.

- 5. 9iv1** - Σε ποιο βαθμό συνέβαλαν τα Κέντρα Κοινότητας στην πληροφόρηση των πολιτών σχετικά με τα προγράμματα πρόνοιας και κοινωνικής ένταξης; Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η διασύνδεση με τους φορείς που παρέχουν υπηρεσίες απασχόλησης, και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες; Ποια ήταν η συνεισφορά των Δομών παροχής βασικών αγαθών στην κοινωνική

ενίσχυση των ευπαθών κοινωνικά ομάδων και ειδικότερα των ατόμων ευρισκόμενων σε κατάσταση φτώχειας; Ποια ήταν η ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών; Σε ποιο βαθμό προσεγγίστηκαν οι συγκεκριμένες ομάδες-στόχοι όπως είχε αρχικά σχεδιαστεί; Ποιο ήταν το μοναδιαίο κόστος ανά πράξη; Θα μπορούσαν να έχουν επιτευχθεί καλύτερα αποτελέσματα με τους ίδιους πόρους ή τα ίδια με λιγότερους;

Καθώς η συγχρηματοδότηση των δομών προβλέπεται για ορισμένο χρονικό διάστημα (1-3 έτη), τα Κέντρα Κοινότητας και οι Δομές αντιμετώπισης της φτώχειας θα ήταν θετικό να αξιολογηθούν προκειμένου να εξεταστεί και η δυνατότητα ανασχεδιασμού τους για το υπόλοιπο της προγραμματικής περιόδου, αλλά και πριν τον σχεδιασμό για την επόμενη περίοδο. Η τεκμηρίωση απαντήσεων στα παραπάνω ερωτήματα θα πραγματοποιηθεί μέσα από την ανάλυση των δεδομένων του συστήματος παρακολούθησης και την διενέργεια συνεντεύξεων σε φορείς σχεδιασμού και υλοποίησης των δράσεων, στους εργαζόμενους των αξιολογούμενων δομών, ωφελούμενους των αξιολογούμενων δομών. Παράλληλα, καθώς τα Κέντρα Κοινότητας αποτελούν νέες παρεμβάσεις είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την κατανόηση των επιπτώσεων και την βελτιστοποίηση του μελλοντικού σχεδιασμού η διερεύνηση του προφίλ των συμμετεχόντων να αποτελέσει κύριο στοιχείο της διερεύνησης των ερευνών πεδίου σε δομές.

Ο προσδιορισμός του Μοναδιαίου Κόστους θα υλοποιηθεί βάσει των στοιχείων του συστήματος Παρακολούθησης με κύριο στόχο την εκτίμηση της βιωσιμότητας των δομών. Η αναγκαιότητα των δομών καθώς και η εκτίμηση της αποτελεσματικότητας τους θα τεκμηριωθεί μέσα από την αντιπαράθεση των εκροών και αποτελεσμάτων του έργου με τα δεδομένα και τα στοιχεία του Περιφερειακού Μηχανισμού Κοινωνικών Συνθηκών.

- 6.** 9v1 Πώς και σε ποιό βαθμό η λειτουργία Περιφερειακού Μηχανισμού Υποστήριξης απέφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα σε σχέση με τους τεθέντες στόχους α) της ανάπτυξης της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας σε τοπικό επίπεδο, β) της υποστήριξης της δημιουργίας και ανάπτυξης Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (Κοιν.Σ.Επ.), γ) της δημιουργίας απασχόλησης, δ) της ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής, ε) της τοπικής ανάπτυξης Έγινε στόχευση των μειονεκτούντων ατόμων, εκείνων που προέρχονται από περιθωριοποιημένες κοινότητες και εκείνων που εντοπίζονται στην ομάδα Στόχος του ΘΣ9; Προσεγγίστηκαν οι συγκεκριμένες ομάδες-στόχοι, όπως είχε αρχικά σχεδιαστεί; Ποια ήταν η ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών παρακίνησης, συμβουλευτικής, τύπου θερμοκοιτίδας; Ενσωματώθηκαν τα αποτελέσματα της εφαρμογής της Πράξης στο πλαίσιο του ΕΠΑΝΑΔ-ΕΔΒΜ στα ΠΕΠ; Ποιο ήταν το μοναδιαίο κόστος υποστήριξης ανά Κοιν.Σ.Επ.; Πόσες νέες Κοιν.Σ.Επ. (με οριστική εγγραφή στο Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας) δημιουργήθηκαν και συνεχίζουν να λειτουργούν ένα χρόνο μετά την ίδρυσή τους; Πόσες υφιστάμενες Κοιν.Σ.Επ. υποστηρίχθηκαν και ποια τα απτά αποτελέσματα της υποστήριξης που έλαβαν σε όρους επιχειρηματικής ανάπτυξης σε βάθος χρόνου; Πόσες νέες θέσεις (πλήρους, μερικής, εποχικής απασχόλησης) εργασίας δημιουργήθηκαν και συνεχίζουν να παρέχονται ένα χρόνο αργότερα;

Η τεκμηρίωση απαντήσεων στα παραπάνω ερωτήματα θα πραγματοποιηθεί μέσα από την ανάλυση των δεδομένων του συστήματος παρακολούθησης και την διενέργεια συνεντεύξεων σε φορείς σχεδιασμού και υλοποίησης των δράσεων καθώς και στο πλήθος των κοινωνικών επιχειρήσεων που χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΠ. Τα παραπάνω ερωτήματα θα εξειδικευτούν σε δομημένο οδηγό συνέντευξης. Στο πλαίσιο της διερεύνησης είναι σκόπιμη η χαρτογράφηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην ΠΚΜ ανά τομέα και περιοχή.

Αξιολόγηση των Επιπτώσεων των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.

Στόχος της αξιολόγησης επιπτώσεων των χωρικών επενδύσεων στην ΠΚΜ είναι: **η διερεύνηση της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας και της προστιθέμενης αξίας που προκύπτει από την Ολοκληρωμένη προσέγγιση.**

Οι ειδικότεροι στόχοι της αξιολόγησης είναι:

- Η αξιολόγηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των δομών διαχείρισης των - ΟΧΕ/ΒΑΑ και η αποτίμηση της ροής υλοποίησης των στρατηγικών
- Η προσέγγιση των χωρικών επιπτώσεων των στρατηγικών ΒΑΑ και η συμβολή τους στους στόχους του ΕΠ
- Ο αντίκτυπος της στρατηγικής προσέγγισης στους δικαιούχους και ωφελούμενους στις περιοχές εφαρμογής.

Για την αξιολόγηση των ΟΧΕ/ΒΑΑ κύριο ζητούμενο είναι η σε βάθος διερεύνηση των σχέσεων που προσδιορίζουν συνολικά τις επιπτώσεις των Στρατηγικών οι οποίες είναι πολύπλευρες και πολυδιάστατες.

Δεδομένου ότι κάθε στρατηγική είναι μοναδική, η αξιολόγηση τους θα βασιστεί στην ενδελεχή εξέταση κάθε μίας από αυτές μέσα από Μελέτες Περιπτώσεων. Κάθε μελέτη θα αφορά μία στρατηγική και θα περιλαμβάνει διερεύνηση των εξής ερωτημάτων:

1. Ποιες ήταν οι εκροές των δράσεων που εντάχθηκαν στις ΟΧΕ/ΒΑΑ και ποιά τα αποτελέσματα τους; ποιος είναι ο βαθμός επίτευξης των Στόχων των Στρατηγικών;

Ο Αξιολογητής θα προσδιορίσει σε συνεργασία με την Δομή Διοίκησης (Αστική Αρχή) την ΘΤΑ βασιζόμενος στα επιτεύγματα της υλοποίησης και τον αντίκτυπο τους. Θα προσδιορίσει την επιδιωκόμενη αλλαγή των Στρατηγικών, θα εξετάσει πως και γιατί αυτές οδήγησαν στα παρατηρούμενα αποτελέσματα, θα διερευνήσει τους μηχανισμούς και τις σχέσεις αιτιώδους συνάφειας που συνέβαλαν στην επίτευξη των αποτελεσμάτων καθώς και τους παράγοντες του ευρύτερου περιβάλλοντος που επηρέασαν τα αποτελέσματα των υπό αξιολόγηση παρεμβάσεων.

Ειδικότερα, μέσα από ανασκόπηση των στοιχείων του συστήματος παρακολούθησης και των σχετικών εκθέσεων και διοικητικών εγγράφων θα γίνει απολογισμός των εκροών και θα επικυρωθούν οι τιμές υλοποίησης στους πρόσθετους δείκτες παρακολούθησης των στρατηγικών. Θα διερευνηθεί επίσης αν υπήρξε επαρκής και ρεαλιστική απόδοση πόρων για την επίτευξη των Στόχων που τέθηκαν και αν χρειάστηκε και η συμβολή άλλων μέσων.

Ιδιαίτερη βαρύτητα θα δοθεί στην διερεύνηση συνέργειας μεταξύ διαφορετικού τύπου εκροών στην διαμόρφωση ενός αποτελέσματος. Ταυτόχρονα για την τεκμηρίωση της αλλαγής και των μηχανισμών επίτευξης της ο αξιολογητής θα προβεί σε παρατηρήσεις στην περιοχή εφαρμογής που αποσκοπούν στο να καταγράψουν τοπικές μεταβολές που (ενδεχόμενα) προέκυψαν από την εφαρμογή των Χωρικών Επενδύσεων σε τομείς όπως: η αξία γης, η τουριστική κίνηση, η απασχόληση, η επιχειρηματικότητα, η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου κ.α.. Η παρατήρηση της εξέλιξης των φαινομένων αυτών μπορεί να

βασιστεί σε στοιχεία από έρευνες αγοράς (π.χ. διακύμανση αξιών γης), σε συνεντεύξεις ή ερωτηματολόγια σε κατοίκους / επισκέπτες / επιχειρηματίες της περιοχής, διαχειριστές πολιτιστικών ή τουριστικών υποδομών.

Τα αποτελέσματα που θα προκύψουν από τις παραπάνω διεργασίες θα διαμορφωθούν και κατάλληλα, θα παρουσιαστούν και συζητηθούν με τις δομές διοίκησης των στρατηγικών προκειμένου να αναδιαμορφωθεί η ΘΤΑ της κάθε στρατηγικής.

- 2.** Σε ποιο βαθμό συνέβαλαν οι εκροές έργων που εντάχθηκαν στις ΟΧΕ/ΒΑΑ στην επίτευξη των στόχων και των αποτελεσμάτων του ΕΠ ΠΚΜ; Υπήρξαν διαφοροποιήσεις στην αποδοτικότητα / αποτελεσματικότητα παρόμοιων πράξεων;

Θα αποτιμηθεί σε επίπεδο ΕΣ η συμβολή των δράσεων των ΟΧΕ, ΟΧΕ/ΒΑΑ (ανά στρατηγική) και θα διερευνηθεί όπου είναι εφικτό αν υπήρξαν σημαντικές διαφοροποιήσεις στην αποδοτικότητα, την αποτελεσματικότητα καθώς και στην χρονική διάρκεια υλοποίησης δράσεων εντός και εκτός ΟΧΕ, άλλα και μεταξύ διαφορετικών Στρατηγικών. Στις περιπτώσεις που θα ανιχνευτεί σημαντική διαφοροποίηση θα προσδιοριστούν οι παράγοντες που συνετέλεσαν στις διαφορές με στόχο να αναδειχθούν "καλές πρακτικές" ή κρίσιμα σημεία αποφυγής.

Η διερεύνηση αφορά κυρίως τις δράσεις:

- 2γ1 (μεταξύ ΒΑΑ σε παρόμοιους τύπους πράξεων π.χ. πολιτισμό)
- 4ε1 (συγκριτική αξιολόγηση έργων που υλοποιούνται εντός και εκτός ΒΑΑ και μεταξύ διαφορετικές ΒΑΑ ως προς το μοναδιαίο κόστος, χρόνο - διαδικασίες)
- 6γ1 και 6ε1 (μεταξύ διαφορετικών ΒΑΑ κύρια ως προς το μοναδιαίο κόστος, τον χρόνο - διαδικασίες)
- 8.iii και 8iv μεταξύ RIS και ΟΧΕ/ΒΑΑ

Ταυτόχρονα με τις δραστηριότητες "παρατήρησης" στις περιοχές εφαρμογής, ο αξιολογητής θα προσπαθήσει να διερευνήσει την αποτελεσματικότητα των Στρατηγικών να μοχλεύσουν ιδιωτικούς πόρους. Η διερεύνηση αυτή θα είναι κατ' αρχάς ποιοτική και θα καταγράψει επενδύσεις στην περιοχή που, ενδεχομένως, ωθήθηκαν από τις παρεμβάσεις των ΟΧΕ ΒΑΑ. Εφόσον είναι δυνατό (ανάλογα το είδος των επενδύσεων) θα εκτιμηθεί το ύψος των επενδύσεων αυτών.

- 3.** Υπήρξαν κατάλληλες και επαρκείς οι δομές διαχείρισης - διοίκησης και η ποιότητα του σχεδιασμού;

Η διερεύνηση θα εστιάσει στις αποκλίσεις μεταξύ σχεδιασμού και υλοποίησης προσπαθώντας να αποτιμήσει τους παράγοντες που οδήγησαν σε αλλαγές, τροποποιήσεις ή αστοχίες. Η διερεύνηση πέρα από την ανασκόπηση των Σχεδίων και των στοιχείων υλοποίησης τους θα περιλαμβάνει συνεντεύξεις με αρμόδια στελέχη των εμπλεκόμενων στον σχεδιασμό, την διαχείριση και την υλοποίηση μερών (Διαχειριστική Αρχή, Αστική Αρχή / ΕΦΔ, δικαιούχοι έργων). Στοιχεία τεκμηρίωσης μπορεί να είναι: οι αποκλίσεις δεικτών, το εύρος και ο αριθμός των αναθεωρήσεων, η απόκλιση από τον προϋπολογισμό, η υστέρηση δαπανών κ.α.

- 4.** Υπήρξε "ιδιοκτησία" του προγράμματος από τους τοπικούς παράγοντες; Ποιά ήταν η συμμετοχή των τοπικών φορέων / κατοίκων στην υλοποίηση της στρατηγικής; Πόσο αναγνωρίσιμη είναι από τους ωφελούμενους - χρήστες η δράση των ΟΧΕ - ΟΧΕ/ΒΑΑ;

Η συμμετοχή και ο βαθμός ιδιοκτησίας των Στρατηγικών θα αποτιμηθεί βάσει αξιολόγησης των δράσεων διαβούλευσης, ενημέρωσης και επικοινωνίας των στρατηγικών και των απολογιστικών στοιχείων τους. Η αναγνωσιμότητα θα αποτιμηθεί βάσει πληροφορίας που θα συλλεχθεί στο πλαίσιο των ερευνών σε ωφελούμενους- χρήστες που περιγράφεται στο ερώτημα 1 καθώς και ανασκόπησης / αξιολόγησης των ενεργειών επικοινωνίας των Στρατηγικών.

Z. Πλάνο διάδοσης συμπερασμάτων και συστάσεων της Αξιολόγησης

Προσδιορισμός και τυποποίηση Ομάδων χρηστών της Αξιολόγησης

Η αξιολόγηση ενός Προγράμματος ενδιαφέρει μια ευρεία κατηγορία χρηστών με διαφορετικά κίνητρα, απαιτήσεις, επίπεδο κατανόησης και ενδιαφέροντα. Πρέπει συνεπώς, προκειμένου να είναι χρήσιμη, να προσαρμόζεται στον χαρακτήρα των αποδεκτών παρουσιάζοντας τα επιμέρους στοιχεία που τους αφορούν και με τρόπο που να είναι εύκολα κατανοητός και αντιληπτός.

Η αξιολόγηση είναι διαδικασία που εξετάζει κριτικά ένα Πρόγραμμα. Περιλαμβάνει τη συλλογή και την ανάλυση πληροφοριών σχετικά με τις δραστηριότητες, τα χαρακτηριστικά και τα αποτελέσματα του και στόχος της είναι να προσφέρει κρίσεις σχετικά με το Πρόγραμμα ώστε να βελτιώσει την αποτελεσματικότητά του και να επικαιροποιήσει τις αποφάσεις του προγραμματισμού. Η αξιολόγηση μπορεί:

- Να βελτιώσει το σχεδιασμό και την υλοποίηση του Προγράμματος, εξετάζοντας και προσαρμόζοντας τις δραστηριότητές του, κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται ότι είναι όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερες. Η αξιολόγηση μπορεί βοηθήσει στον εντοπισμό περιοχών για βελτίωση και τελικά να υποστηρίξει την υλοποίηση των στόχων πιο αποτελεσματικά.
- Να κρίνει και υποδείξει την επιτυχία ή την πρόοδο του Προγράμματος συγκεντρώνοντας πληροφορίες που θα επιτρέψουν την αποτύπωση των αποτελεσμάτων και των μηχανισμών παραγωγής τους.
- Να αναδείξει καλές πρακτικές, «μαθήματα» και παραδείγματα που μπορούν να αξιοποιηθούν στο μέλλον ή από τρίτους για βελτίωση άλλων Προγραμμάτων.

Μια αξιολόγηση περιλαμβάνει πολλές και σύνθετες πληροφορίες, συμπεράσματα και προτάσεις που αφορούν διαφορετικές επιμέρους ομάδες χρηστών. Κατά συνέπεια είναι απαραίτητο να διαθέτει διαφορετικές «εκδόσεις», οι οποίες θα απευθύνονται στις απαιτήσεις κάθε ομάδας, παρουσιάζοντας την πληροφορία που την ενδιαφέρει και με τον κατάλληλο τρόπο. Όπως προκύπτει κύριες ομάδες χρηστών είναι:

- Οι φορείς και αρμόδιοι που σχετίζονται με την λήψη αποφάσεων σχετικά με τον σχεδιασμό, την διαχείριση, την παρακολούθηση του ΕΠ καθώς και οι φορείς που σχετίζονται με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση Στρατηγικών που υλοποιούνται μέσα από το ΕΠ. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, το

σύνολο των φορέων αυτών ταυτίζεται με τα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης και περιλαμβάνει πέρα από την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και την ΕΥΔ ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τις αρμόδιες Γενικές Διευθύνσεις, τις Επιτελικές Δομές του ΥΠΟΙΑΝ (ΕΥΣΣΑ) και των λοιπών Τομεακών πολιτικών (ΕΚΤ, Περιβάλλον, Πολιτισμός κλπ), τις ΕΥΔ των λοιπών προγραμμάτων του ΕΠΣΑ 2014-2020, Κοινωνικούς φορείς και εταίρους . Κύρια ζητούμενα για την ομάδα αυτή αποτελούν η αξιολόγηση της πορείας υλοποίησης του ΕΠ, της επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί καθώς και οι προτάσεις βελτίωσης της αποτελεσματικότητας του Προγράμματος.

- Οι δικαιούχοι και οι συμμετέχοντες στο ΕΠ ΠΚΜ 2014-2020. Η ομάδα αυτή αποτελείται κυρίως από υπηρεσίες της Περιφέρειας, Υπουργείων (Πολιτισμού, Περιβάλλοντος, Τουρισμού κ.α.), της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας – Θράκης, τους Δήμους και τις υπηρεσίες τους (συμπεριλαμβανομένων των ΔΕΥΑ), ΜΚΟ κ.α. αλλά και άτομα ή επιχειρήσεις που είναι δικαιούχοι των πράξεων του. Κύρια ζητούμενα για αυτούς είναι η αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών ένταξης των έργων, η αποτελεσματικότητα της υποστήριξης τους, η αναγνώριση κρίσιμων σημείων και η αποτελεσματικότητα του συστήματος διαχείρισης.
- Οι ωφελούμενοι, δηλαδή οι πολίτες και οι επιχειρήσεις της ΠΚΜ και οι χρήστες των έργων, υποδομών και υπηρεσιών που θα υλοποιηθούν από το ΕΠ, για τους οποίους ζητούμενο είναι να γνωρίζουν τόσο το τι μπορεί να παράγει και να συνεισφέρει το Πρόγραμμα σε και για αυτούς, όσο και πως αξιοποιούνται οι πόροι του και με ποια αποτελεσματικότητα.

Προκειμένου να ικανοποιηθούν οι διαφορετικές ομάδες, η πρώτη Αξιολόγηση του ΕΠ ΠΚΜ 2014 περιλαμβάνει τις εξής εκδόσεις:

1. Την απλοποιημένη Επιτελική Σύνοψη και το πλήρες τεύχος της Αξιολόγησης που απευθύνεται στην 1^η ομάδα χρηστών.
2. Την απλοποιημένη Επιτελική Σύνοψη και το ειδικό τεύχος παρατηρήσεων για τους δικαιούχους που απευθύνεται στην 2^η Ομάδα χρηστών
3. Την απλοποιημένη Επιτελική Σύνοψη για τους Πολίτες.

Κύριο μέσο διάδοσης των αποτελεσμάτων της Αξιολόγησης είναι η ιστοσελίδα του Προγράμματος, όπου τα επιμέρους τεύχη θα αναρτηθούν και θα είναι διαθέσιμα καθ' όλη την διάρκεια της Προγραμματικής Περιόδου.